

© T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı Kùtùphaneler ve
Yayımlar Genel Mùdùrlùđù

Eser Adı: Zâfî Divânî (Gazaeller Dışındaki Şiirler)

Mùellifi: Zâfî

Hazırlayan: Orhan Kurtoğlu

Yayın Yılı: 2017

ISBN: 978-975-17-3978-0

Ana Yayın Numarası: 3545/ Kùltür Eserleri Dizisi-552

Adres: Anafartalar Mahallesi, Cumhuriyet Caddesi, No:
4, B-Blok, 06030 Ulus/ANKARA

Telefon: 00 90 312 3099001

Faks: 00 90 312 3098998

e-posta: yaphaz@kulturturizm.gov.tr

www.kulturturizm.gov.tr-
<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>

ZÂTÎ DÎVÂNÎ

-Gazeller Dışındaki Şiirler-
(İnceleme-Tenkitli Metin)

Hazırlayan
Doç. Dr. Orhan Kurtoğlu

Ankara

2017

KISALTMALAR

- AKM : Atatürk Kùltür Merkezi
Böl. : Bölümü
C. : cilt
G. : Gazel
İÜ : İstanbul Üniversitesi
K. : Kaside
KB : Kùltür Bakanlığı
Kt. : Kıt'a
Ktb. : Kùtùphane, Kùtùphanesi
MEB : Millî Eğitim Bakanlığı
Muh. : Muhammes
Mur. : Murabba
Mùf. : Mùfred
Nr. : Numara
N. : Nazm
Tr. : Terkîb-bend
Trec. : Tercî-bend
TDK : Türk Dil Kurumu
TTK : Türk Tarih Kurumu
Üni. : Üniversitesi
v. : Varak.
vd. : ve diğerleri
Yay. : Yayınları, Yayınevi

I. BÖLÜM: ZÂTÎ'NİN HAYATI, ESERLERİ, SANATI

1. HAYATI

16. asır şairlerinden olan Zâtî, h. 876/ m. 1471 yılında Karesi Vilayetine bağlı Balıkesir kasabasında bir çizmecinin oğlu olarak dünyaya gelmiştir¹. İri yarı, hantal, çirkin, kulakları ağır işiten ve son zamanlarında gözlük de kullanan şair, Zâtî ismini mahlas olarak kullanmıştır. Asıl isminin ne olduğu hususunda ihtilaf vardır. Şairin asıl adı, Sehî Bey ve Latîfi tezkirelerinde Bahşî; Âşık Çelebi'de ise Satılmış'tır. Çelebi'ye göre Zâtî mahlası da bu ismin bozulmuş şekli olan Satı'dan ilhamla alınmıştır. Âşık Çelebi ayrıca şairin kendisine asıl adının Ivaz olduğunu, bu ismin ebcetteki karşılığının doğum tarihine tekabül ettiğini (h. 876) söylediğini de tezkiresinde yazmıştır.

Zâtî'nin ailesi hakkında kaynaklarda pek bilgi yoktur. Kendisinin bir müddet çizmecilik yaptığından hareketle babasının da bir çizme ustası olduğu, evlendiği fakat çocuklarının olup olmadığını bilmediği ifade edilmektedir². Letâyif'indeki bazı fıkralardan bir müddet Bursa, İznik, Edirne ve Manisa'da da bulunduğu anlaşılan³ Zâtî'nin Cafer isimli bir kölesiyle kendi evladı gibi yetiştirdiği iki yeğeni vardır. Bunlardan biri Ahkâm Tezkirecisi Ahmed Çelebi, diğeri ise kendisi gibi remil ve vefk bakmakla meşhur olan Mahmud Çelebi'dir⁴.

Eğitimi hususunda ayrıntılı bilgi olmamakla birlikte kaynaklarda bir hocanın rahle-i tedrisinden geçmediği, kendisindeki şairlik yeteneğinin yanında çok az Farsça bildiği, şiirde ilerlemek için gerekli bilgileri edinmeye çalıştığı, sarf ve nahiv tahsil ettiği, bu arada remil kaidelerini öğrendiği ifade edilmektedir⁵. Ayrıca Âşık Çelebi, başkaları Farsçadan tercüme yapıp kendi şiirleri gibi okuduklarında "Bu Farsçada vardır. Falanın filan beytinden tercümedir." derken, bir şiiri kendisi tercüme etse ve bunu fark edip söyleseler "Benim Farsça bilmediğimi bilirsiniz." dediğini de nakletmektedir⁶.

Çavuşoğlu, Zâtî'nin eğitimi ve buna bağlı olarak şairliği hakkında "Şiirle meşgul olan herkesin edinmesi gereken bilgileri kavrayacak doğru dürüst bir tahsili olmadığı hâlde, orijinal manaları ve kendi icadı duyulmamış hayalleri edebî sanatlarla bezeyip sunmadaki hüneridir ki herkesi şaşırtmıştır. Bu konuda ileri sürülen görüş ve düşünceler farklıdır. Kimine göre ağır işittiği için yaran sohbetlerine katılamamış, iç âleminin

¹ Rıdvan Canım (2000). *Latîfi, Tezkiretü's-Şu'arâ ve Tabsıratu'n-nuzamâ (İnceleme-Metin)*. Ankara: AKM Yay. 262; Filiz Kılıç (1994). *Âşık Çelebi, Meşâ'irü's-Şu'arâ (İnceleme-Tenkidli Metin)*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. 888.

² Mehmed Çavuşoğlu (1997). "Zâtî". *İslâm Ansiklopedisi*. C. XIII. İstanbul: MEB Yay. 464-467.

³ Mehmed Çavuşoğlu (1997). "Zâtî". *İslâm Ansiklopedisi*. C. XIII. İstanbul: MEB Yay. 465.

⁴ Ali Nihad Tarlan (1967). *Zâtî Divanı I*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yay. XIV.

⁵ Rıdvan Canım (2000). *Latîfi, Tezkiretü's-Şu'arâ ve Tabsıratu'n-nuzamâ (İnceleme-Metin)*. Ankara: AKM Yay. 263; Filiz Kılıç (1994). *Âşık Çelebi, Meşâ'irü's-Şu'arâ (İnceleme-Tenkidli Metin)*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. 888.

⁶ Filiz Kılıç (1994). *Âşık Çelebi, Meşâ'irü's-Şu'arâ (İnceleme-Tenkidli Metin)*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. 889.

engin denizinden mana çıkarmakla meşgul olmuş, kimine göre tanıştığı her şairden, edebiyatçıdan ve katıldığı meclislerdeki bilgin ve ince duygulu kişilerden derlediği nükteleri, müstesna zekâsının hokkasında ezip kendi kişiliğinin kaleminden rengârenk mısra ve beyitler hâlinde kelimelere, deyimlere yerleştirmiştir. Kimi, bir meslek edinecek kadar tahsili olmadığından bütün vaktini şiire ve edebiyata vakfedişine bağlamakta, kimi de çok yaşadığı için birçok şair ve edebiyatçı ile görüşüp onlardan bir şeyler öğrenişi ile açıklamaktadır. Hemen hemen herkes ondaki mana ve hayallerin, edebî sanat çeşitliliğinin başka herhangi bir şairde bulunmadığını iddia ederek, şiirdeki başarısının kendi yaradılışındaki fevkalade yetenekten ileri geldiğinde, yani zâtî olduğunda birleşmişlerdir.”¹ değerlendirmesini yapmıştır.

Zâtî, zeki, hareketli, neşeli, coşkun bir ruha sahip, rind-meşreb ve zevk-perest birisidir. Bu tabiatı dolayısıyla rind-meşreb olanlarla görüşmeye, onlar gibi yaşamaya başlamıştır. Katıldığı şiir meclislerinde kendisindeki şiir yeteneğini fark eden Zâtî, meşhur bir şair olmak üzere talihini denemek ve büyük bir şehrin imkânlarından istifade etmek niyetiyle 1500 yılı civarında II. Bâyezid’in saltanat yıllarında Balıkesir’den İstanbul’a gelmiştir². Şiirleriyle İstanbul’daki şiir çevrelerinin dikkatini çekmeyi başaran şairin, Hadım Ali Paşa’nın Dîvân Kâtibi olan Mesîhî ile tanışması kısa sürede şöhret kazanmasını sağlamıştır. Ali Paşa aracılığıyla padişaha biri nevrüzde diğerleri bayramlarda olmak üzere yılda üç kaside sunmuş, bu arada devrin ileri gelen devlet, bilim ve sanat adamlarıyla aynı meclislerde bulunma imkânını da elde etmiştir. Zamanla Vezir Hersekzâde Ahmed Paşa, hemşehrisi Rumeli Kazaskeri Hacı Hasanzâde Mehmed Efendi, Müeyyedzâde Abdurrahman Çelebi, Tâcîzâde Ca’fer Çelebi, Defterdar Pîrî Paşa, İstanbul Kadısı Kadri Efendi ve bu devlet adamlarının aracılığıyla devirlerinde yaşadığı üç padişaktan (II. Bâyezid, Yavuz Sultan Selim ve Kânûnî Sultan Süleyman) büyük ilgi görmüş ve kendilerine takdim ettiği kasidelerden aldığı ihsan ve caizelerle de müreffeh bir hayat sürmüştür³.

Zâtî’nin şiirlerini çok beğenen II. Bâyezid, kendisine mansıp verilmesini istemişse de kulağının ağır işitmesi sebebiyle bu mansıbı elde edememiş, onun yerine teklif edilen Bursa ve başka yerlerdeki otuz akçalık tevliyetleri de İstanbul’un sağladığı maddi ve sosyal imkânlardan uzaklaşmamak düşüncesiyle şair kabul etmemiştir⁴. Sultan Selim’in tahta çıkışını tebrik için yazdığı kasidesine karşılık olarak verilen Balıkesir’deki sâlyânesi (yıllık 11.500 akçe) 1535 senesinde Vezir Ayas Paşa tarafından diğer bütün sâlyânelerle birlikte kesilmiştir⁵. Böylelikle şairin müreffeh ve tatlı hayatı uzun sürmemiş, daha önce kendisine teklif edilen tevliyetleri

¹ Mehmed Çavuşoğlu (1981). *Divanlar Arasında*. Ankara: Umran Yay. 67-68.

² Filiz Kılıç (1994). *Âşık Çelebi, Meşâ’irü’s-Şu’arâ (İnceleme-Tenkidli Metin)*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. 893; Mehmed Çavuşoğlu (1997). “Zâtî”. *İslâm Ansiklopedisi*. C. XIII. İstanbul: MEB Yay. 465.

³ Orhan Kurtoğlu (1995). *Zâtî Dîvânı’nın Gazeller Dışında Kalan Şiirleri Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. IX.

⁴ Orhan Kurtoğlu (1995). *Zâtî Dîvânı’nın Gazeller Dışında Kalan Şiirleri Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. XXI.

⁵ Orhan Kurtoğlu (1995). *Zâtî Dîvânı’nın Gazeller Dışında Kalan Şiirleri Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. XXI.

kabul etmediğine pişman olacak kadar sıkıntı içinde yaşamaya başlamıştır. Ali Paşa'nın Şahkulu isyanını bastırmak üzere giriştiği savaşta şehit olması, Müeyyedzâde'nin vefatı ve Tâcîzâde Ca'fer Çelebi'nin öldürülmesiyle eski günler artık bir hayal olmuştur¹. Bu yıllar şairin hayatında önemli bir dönüm noktasını teşkil eder. Devlet erkânı arasında eski rağbet ve itibarını kaybeden şair, geçimini vaktiyle Müneccimzâde'den öğrendiği reml ve vefk ile sağlamaya başlamış ve bunun için Bâyezid Câmii yakınında bir dükkân kiralamıştır.

Bu dükkân bir müddet sonra İstanbul'un en önemli şiir mahfillerinden biri hâline gelmiş ve şairin hayatı yine şiir ve edebiyat sohbetleriyle dolmaya başlamıştır. Buraya devrin tanınan tanınmayan, dîvânı olan olmayan pek çok şairi devam etmiş, artık devrin şiir otoritesi kabul edilen Zâtî'den şiirleri hakkında fikir sorar olmuşlardır. Bunlar arasında bir müddet sonra meşhur olacak Yahyâ Bey, Kara Fazlî, Hayâlî Bey, Galatalı Kudsî ve Bâkî gibi şairler de vardır². Burada genç şairlere rehberlik eden Zâtî'nin kendisi de bu toplantılardan azami derecede istifade ederek hayal dünyasını ve ufkunu genişletmiştir. Hatta remil bahanesiyle kendisine gelen ve ona yeni yazdıkları şiirleri okuyan genç şairlerin buldukları güzel mazmunları, hiç kullanılmamış manaları hafızasına yerleştirip daha sonra kendi şiirlerinde kullanmıştır³. Falcılıktan geçimini sağlayacak kadar kazanamayan şair, artık para karşılığında şiirler yazmaya da başlamış, yaşı oldukça ilerlediği için dükkânını da evine yakın bir yere taşımak zorunda kalmıştır.

Bu dönemde Kanûnî'ye yazdığı bir kasideyle bir eve ihtiyacının olduğunu, kendisine yapılacak en büyük iyilik ve yardımın İstanbul'da bir ev vermek olduğunu dile getirmiştir. Şairin bu dileğinin yerine getirilip getirilmediği belli değildir:

Eyit biñ dürlü derde mübtelâdur hânesüzlikden
Tapuñdan ey kerem kânı diler ol mübtelâ hâne

Anı bî-hânelik derdi qarîb-i kaşr-ı mevt itdi
Eger kim çâre eylerseñ ider derde devâ hâne

‘Îmâret itmek isterseñ zevâyâ-yı dil ü cânın
Bu ‘âlem tekyegâhında revân eyle aña hâne

Aña bir hâne ihşân eylemek gitmezse yâduñdan
İder baħr-i şafâya ol ğaribi aşınâ hâne

Ol eksükli faķire şâh-ı Mışr olmaķdan artuķdur
Eger Koşantiniyye içre eylerseñ ‘aķa hâne (K. 33/29-33)

¹ Filiz Kılıç (1994). *Âşık Çelebi, Meşâ'irü's-Şu'arâ (İnceleme-Tenkidli Metin)*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. 896; Orhan Kurtoğlu (1995). *Zâtî Divânı'nın Gazeller Dışında Kalan Şiirleri Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. XI; Mehmed Çavuşoğlu (1998). "Zâtî, İvaz Çelebi". *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*. C. 8. İstanbul: Dergâh Yay. 646.

² Mehmed Çavuşoğlu (1981). *Divanlar Arasında*. Ankara: Umran Yay. 68.

³ Filiz Kılıç (1994). *Âşık Çelebi, Meşâ'irü's-Şu'arâ (İnceleme-Tenkidli Metin)*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. 892.

Zâtî, ikbal günlerinden sonra 11 sene fakirlik ve sıkıntı ile mücadele ettikten sonra h. 953 / m. 1546 yılının Kasım ayında vefat etmiştir¹. Cenazesi Âşık Çelebi ve Yahyâ Bey başta olmak üzere dostları tarafından kaldırılmış ve Edirnekapı dışında Keşfi ve Basîrî gibi şairlerin medfun bulunduğu kabristana İbni Kemâl ve Bâkî'nin mezarlarının yakınına defnedilmiştir². Ölümüne, aralarında Zuhûrî-i Acem, Abdî, Âşık Çelebi ve Kandî'nin de yer aldığı pek çok şair tarafından tarih düşülmüştür³.

2. ESERLERİ

2.1. Dîvân

Zâtî'nin en önemli eserlerindedir. Bizzat şair tarafından tertip edilerek Kânûnî'nin şehzadesi Mehmed'e sunulmuştur⁴. *Dîvân*'da Sehî Bey ve Latîfî tezkirelerine göre 3000 gazel, 500'ü aşkın kaside, 1000 rubâî ve kıt'a; Âşık Çelebi'ye göre 1600-1700 arasında gazel, 400'den fazla kaside; Kınalızâde ve Beyânî'ye göre 1600 gazel, 400 kaside olduğu belirtiliyorsa da *Dîvân*'ın sadece gazellerden oluşan neşirlerinde⁵ toplam 1825 gazel bulunmaktadır. Şairin gazeller dışındaki şiirlerini konu edinen daha önceki çalışmamızda⁶ 48 kaside, 4 terkîb-bend, 1 muhammes, 28 murabba, 50 kıt'a ve 5 müfred tespit edilmiştir. *Dîvân*'da bizim bu çalışmayla tespit ettiğimiz gazeller dışındaki şiirler, 92 kaside, 4 terkîb-bend, 2 tercî-bend, 1 muhammes, 30 murabba, 56 kıt'a, 10 nazm ve 53 de müfred olmak üzere toplam 248 manzumedir.

Dîvân'ın bilinen nüshaları şunlardır: İÜ Ktb, İbnülemin Mahmut Kemal İnal Böl. Nr. 2713, İÜ Ktb, TY Nr. 457/1 ve TY Nr. 668, Bayezid Ktb. Nr. 3595, Süleymaniye Ktb. Lala İsmail Böl. Nr. 443, Süleymaniye Ktb. Fatih Böl. Nr. 3824, Süleymaniye Ktb. Hacı Mahmud Böl. Nr. 3363, Süleymaniye Ktb. Hâlet Ef. İlavesi Nr. 151, Süleymaniye Ktb. Yazma Bağışlar Böl. Nr. 2342, Çorum İl Halk Kütüphanesi Nr. 2342/1, Millî Ktb. 06 Mil Yz B 191/5, Koyunoğlu Müzesi ve Kütüphanesi Türkçe Yazmaları Nr. 10076, TDK Ktb. Yz. A 548, Galata Mevlevihanesi Ktb. Nr. 680 ve 753.

2.2. Şem' ü Pervâne

Eser klasik tarzda, çift karakterli, aşk ve macera konulu, hayalî bir hikâyledir. Rum hükümdarı Şah Jale'nin oğlu Pervâne'nin Çin Fağfuru'nun

¹ Zâtî *Dîvânı*'nın Süleymaniye Ktb. (Halet Efendi İlavesi) Nr. 151'de kayıtlı nüshasının zahriyyesinde ise şairin ölüm tarihi için söylenmiş şu mısra bulunmaktadır: "Sâkiyâ bezm-i cihândan merhabâ yâ hû dimiş. Fi-sene 951."

² Filiz Kılıç (1994). *Âşık Çelebi, Meşâ'irü's-Şu'arâ (İnceleme-Tenkidli Metin)*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. 899; Ahmet Atilla Şentürk ve Ahmet Kartal (2004). *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: Dergâh Yay. 266.

³ Ali Nihad Tarlan (1967). *Zâtî Divanı I*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yay. XV.

⁴ Mehmed Çavuşoğlu (1998). "Zâtî, İvaz Çelebi". *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*. C. 8. İstanbul: Dergâh Yay. 646.

⁵ Ali Nihad Tarlan (1967). *Zâtî Divanı I*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yay.; Ali Nihad Tarlan (1970). *Zâtî Divanı II*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yay.; Mehmed Çavuşoğlu, M. Ali Tanyeri (1987). *Zâtî Dîvânı III*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yay.

⁶ Orhan Kurtoğlu (1995). *Zâtî Dîvânı'nın Gazeller Dışında Kalan Şiirleri Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.

kızı Şem'e duyduğu aşkı dolayısıyla karşılaştığı zorlukları ve neticede âşık ve maşukun mutlu sonla biten maceralarını konu edinir¹. Aruzun hezec bahrinde mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün kalıbıyla 1534 yılında yazılan Şem' ü Pervâne 3937 beyittir. Zâtî'nin Şem' ü Pervâne mesnevisinin genellikle tasavvufî olan diğer Şem' ü Pervâne mesnevileriyle isim benzerliği dışında bir ilgisi yoktur².

Mesnevinin bilinen beş nüshası vardır. Bunlar, Süleymaniye Ktb. Lala İsmail Böl. Nr. 443, Nûruosmâniye Ktb. Nr. 4080, Millî Ktb. 06 Mil Yz A 9138, British Museum, Or 7228 = OR 11375, British Museum, Or 7228 = OR 11376 ve Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Ktb. A. 4876'dadır³.

Bu mesnevi üzerinde Sadık Armutlu tarafında yapılan bir doktora çalışması vardır⁴.

2.3. Edirne Şehrengizi

Mesnevi nazım şekli ve aruzun hezec bahrinin mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün kalıbıyla yazılan eser, II. Bâyezid dönemindeki Edirne ve Edirne güzellerini konu edinir. 139 beyitten oluşan Şehrengiz'de 48 ve 123. beyitler arasında 38 güzel anlatılmıştır. Bunlardan otuzunun ismi, sekizinin de mesleği söylenmiştir. Her güzelin isim ve meslekleri ikişer beyitle övülmüştür⁵.

Eserin bilinen üç nüshası vardır. Bunlar, şairin Süleymaniye Ktb. Lala İsmail Böl. Nr. 443 ile Bayezid Ktb. Nr. 3595'te bulunan Dîvân nüshalarının derkenarında ve Atatürk Üniversitesi Kütüphanesinde Ağah Sırrı Levend kitapları arasında 150/ASL'de bulunmaktadır⁶. Eserin iki nüshaya dayalı tenkitli metni iki ayrı çalışmada⁷ yer almıştır.

2.4. Letâyif

¹ Günay Alpay (1961). "Zâtî ve Şem' ü Pervâne Mesnevisi". *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Dergisi*. (XI): 135.

² Sadık Armutlu (2009). "Kelebeğin Ateşe Yolculuğu: Klasik Fars ve Türk Edebiyatında Şem' ü Pervâne Mesnevileri". *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi Prof. Dr. Hüseyin AYAN Özel Sayısı*. (39): 894.

³ Sadık Armutlu (2009). "Kelebeğin Ateşe Yolculuğu: Klasik Fars ve Türk Edebiyatında Şem' ü Pervâne Mesnevileri". *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi Prof. Dr. Hüseyin AYAN Özel Sayısı*. (39): 400-402.

⁴ Sadık Armutlu (1998). *Zâtî'nin Şem' ü Pervâne Mesnevisi*. Doktora Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi.

⁵ Orhan Kurtoğlu (1995). *Zâtî Dîvânı'nın Gazeller Dışında Kalan Şiirleri Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. 224-234; Sadık Armutlu (1998). *Zâtî'nin Şem' ü Pervâne Mesnevisi*. Doktora Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi. 225.

⁶ Orhan Kurtoğlu (1995). *Zâtî Dîvânı'nın Gazeller Dışında Kalan Şiirleri Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. 224-234; Sadık Armutlu (1998). *Zâtî'nin Şem' ü Pervâne Mesnevisi*. Doktora Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi. 225.

⁷ Orhan Kurtoğlu (1995). *Zâtî Dîvânı'nın Gazeller Dışında Kalan Şiirleri Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi; Ahmet Kırkkılıç (1979). *Edirne Şehrengizleri (Kerimî-Mesihî-Zâtî-Neşâtî)*. Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.

16. asır sosyal hayatına dair kıymetli malzemelerin bulunduğu eser, iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda Zâtî ile Keşfi, Çakşırıcı Şeyhî, Feridî, Visâli, Mihrî, Ferrûhî, Âhî, Hadım Ali Paşa, İsa Paşa, Mehmed Şah Çelebi gibi edebî ve tarihî şahıslar arasında geçen karşılıklı konuşma ve şairin nükteli cevapları; ikinci kısımda devrin meslek ve sanat erbabının birer cümleyle ve mizahi bir tarzda tanıtımları yer almaktadır¹. Zâtî açısından asıl kıymeti ise bir hatırat özelliği göstermesi ve şairin psikolojisini ortaya koyması bakımındandır².

Eserin iki nüshasından biri şairin Süleymaniye Ktb. Lala İsmail Böl. Nr. 443 numaradaki Divân'ının 345b-362a varakları arasında, diğeri ise Hacı Bektaş Halk Ktb. Nr. 152'deki bir yazmanın 10-19. varakları arasında yer almaktadır. Zâtî'nin bu eseri Çavuşoğlu tarafından iki makale hâlinde yayınlanmıştır³.

2.5. Mektup

Eser Mekke'de bulunan Gazâlî Deli Birader'in yazdığı ve İstanbul'un, padişahın ve diğer dostlarının ahvalini sorduğu manzum mizahi mektuba aynı üslupla verilen cevaptan oluşmaktadır.

Oldukça süslü ve mensur olarak yazılmış kısa bir girişle başlayan eser, kaside nazım şekliyle yazılan 48 beyitten oluşmaktadır. Mektupta devrin önde gelen devlet adamlarıyla şairlerden oluşan 31 kişi, sahip oldukları fizikî durum ve müptelâlıkları gibi kimi özellikleriyle vasedilmişlerdir⁴.

Bilinen iki nüshası Süleymaniye Ktb. Lala İsmail Böl. Nr. 443 numaradaki Zâtî Divânı'nın 337b-339a ve Nûruosmâniye Ktb. Nr. 4968'de buluna yazmanın 94a-95b varakları arasında tespit edilen eser, Gazâlî'nin mektubuna yazılan diğer cevaplarla birlikte neşredilmiştir⁵.

Kaynaklarda Zâtî'nin bu eserlerinin dışında *Ahmed ü Mahmûd* adıyla lirik bir mesnevisinin, *Hüsrev ü Şîrin* tarzında bir *Ferruh-nâme*'sinin, *Fâl-i Kur'ân*, *Siyer-i Nebî* ve *Mevlid*'inin de olduğu belirtiliyorsa da şimdilik bu eserlerin herhangi bir nüshası tespit edilememiştir. Zâtî'ye mal edilen⁶ *Kasîde-i Bürde* ve *Tecümesi* ise aynı mahlası kullanan Süleyman Zâtî'ye aittir.

¹ Mehmed Çavuşoğlu (1977). "Zâtî'nin Letâyifi II". *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Dergisi*. (XXII): 145; Sadık Armutlu (1998). *Zâtî'nin Şem' ü Pervâne Mesnevisi*. Doktora Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi. 226.

² Mehmed Çavuşoğlu (1970). "Zâtî'nin Letâyifi". *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Dergisi*. (XVIII): 2.

³ Mehmed Çavuşoğlu (1970). "Zâtî'nin Letâyifi". *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Dergisi*. (XVIII): 25-51; Mehmed Çavuşoğlu (1977). "Zâtî'nin Letâyifi II". *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Dergisi*. (XXII): 143-161.

⁴ Sadık Armutlu (1998). *Zâtî'nin Şem' ü Pervâne Mesnevisi*. Doktora Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi. 227.

⁵ Günay Kut (1974). "Gazali'nin Mekke'den İstanbul'a Yolladığı Mektup ve Ona Yazılan Cevaplar". *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten (1973-74)*. Ankara: TDK Yay. 223-252.

⁶ Niyazi Ünver (2007). "Zâtî". *Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*. C. VIII: 710-712.

3. SANATI:

16. asrın başlarında genç şairler için üstat olmuş Zâtî hakkında Gelibolulu Âlî dışındaki bütün tezkireciler övücü ifadeler kullanmışlardır. Bunlardan bilhassa Sehî Bey, Latîfî ve Âşık Çelebi şairi övmekte adeta yarışmışlardır. “Kaynakların Zâtî hakkında söylemiş oldukları olumlu ve yüceltici sözler, abartılmış ve her şair hakkında söylenilmiş sözler değildir. Yaşadığı çağın büyük şairlerinden birisi olması, genç şairlere hocalık yapması, çokça şiir yazıp eserler vermesi vb. yönleriyle XVI. yüzyılın ilk yarısına damgasını vurmuş olduğundan hakkında yazılanlar gerçeği yansıtır. Zâtî'nin güçlü ve şöhretli bir şair olmasında en büyük etken, şüphesiz şahsi kabiliyetidir. O, şair yaradılışlıdır.”¹

Zâtî'nin şiirini de hayatı gibi iki dönem hâlinde değerlendirmek mümkündür. Bunlardan ilki, yaşadığı müreffeh hayat ve bu sırada yazmış olduğu şiirler; diğeri ise Ayas Paşa tarafından diğer şairlerle birlikte salyânesinin kesilmesi, hâmilelerinin birbiri ardınca ölmeleri sebebiyle düştüğü sıkıntılı durum ve bu sırada yazmış olduğu şiirlerdir.

İlk dönem şiirlerinde devrindeki hemen hemen her şair gibi Ahmed Paşa ve Necâtî Bey tesirindedir. Bunların dışında aralarındaki nazire ilişkisi dolayısıyla Ahmedî, Şeyhî, Hayâlî, Kemalpaşazâde, Revânî, Sa'dî, Atâyî, Ulvî, Karamanlı Nizâmî, Câmî-i Saruhanî, Tâcîzâde Ca'fer Çelebi, Kadri Çelebi gibi isimlerden de etkilendiği ya da en azından onları beğendiği söylenebilir². Şiirlerinde atasözü ve halk deyimlerini kullanmakta Necâtî gibi başarılı olmuş aynı zamanda pek çok sözü de atasözü hüviyeti kazanmıştır. Şiirlerinde atasözü ve deyimleri bu kadar rahatlıkla kullanmasının en önemli sebebi belki de uzun yıllar Balıkesir'de yaşaması yani halkın içinde bulunmasındandır³.

Halvetiye tarikatine bağlı olmasına⁴ ve bazı manzumelerinde zaman zaman Mevlevîlikle ilgili kavramlara rastlanmasına rağmen şiirlerinde genellikle tasavvuf yoktur. Rind-meşreb şairin şiirleri de âşıkâne ve rindânedir. Ahmed Paşa ve Necâtî tesirinde olmakla birlikte onlar kadar titiz ve seçici davranmamış, kaleminin ucuna gelen her şeyi şiire dökmekten geri durmamıştır. Bundan dolayı şiirleri arasında gerçekten güzel olanlar bulunduğu gibi kusurlu ve zevksiz olanlar da vardır⁵. Gazeller, dîvânlarda kronolojik bir sırayla yer almadıklarından hangi şiirin ne zaman yazıldığı kesin olarak bilinmemekle birlikte *Zâtî Dîvânı*'nda yer alan zevksiz ve kusurlu şiirlerin bilhassa maddî sıkıntılar içinde bulunduğu dönemlerde kaleme alındığı söylenebilir. Zira şair, bu sıkıntılı döneminde geçimini şiirle karşılamaya ve artık ısmarlama şiirler yazmaya başlamıştır. Öyle ki Zâtî'ye

¹ Sadık Armutlu (1998). *Zâtî'nin Şem' ü Pervâne Mesnevisi*. Doktora Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi. 184.

² M. Fatih Köksal (2012). *Edirneli Nazmî, Mecma' u'n-Nezâ'ir (İnceleme-Tenkitli Metin)*. Ankara: KB Yay. e-kitap <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/dosya/1-292688/h/edirneli-nazmi-mecma-un-nezair.pdf> [Erişim tarihi: 4.10.2015]. 46-58.

³ Orhan Kurtoğlu (1995). *Zâtî Dîvânı'nın Gazeller Dışında Kalan Şiirleri Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. XVIII-XIX.

⁴ Mehmed Çavuşoğlu (1998). “Zâtî, İvaz Çelebi”. *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*. C. 8. İstanbul: Dergâh Yay. 646.

⁵ Ahmet Atilla Şentürk, Ahmet Kartal (2004). *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: Dergâh Yay. 280.

para karşılığında şiir yazdıranlardan bunları toparlayıp dıvân hâline getirdikten sonra caize alanlar bile oluyordu¹. “Bu tarihten sonra yazdığı şiirlerinde eski letâfet ve akıcılık yoktur. Ayrıca gazellerinde kullandığı orijinal hayalleri kasidelerinde tekrara başlamıştır. Yalnız nazmındaki kudreti ve şairlikteki şöhreti ile itibar gördüğü için şiirinin kalitesi düşünce, şiirden anlayanlar nezdindeki kıymeti de azaldı. Geçimini sağlamak için yirmi akçalı kadılara, otuz akçalı müderrislere hatta dânişmendlere kasideler vermeğe başladı. Bir dilbere âşık olan zenâatkârlara hâle uygun gazeller, musammatlar yazıyor, karşılığında onların mesleğine göre papuç, helva gibi hediyeler alıyordu. *Ahmed ü Mahmûd*’u böyle bir münasebetle telif ettiği rivayet edilir.”².

Hakkında en tafsilatlı bilgileri aktaran Latîfi ve Âşık Çelebi, şairin bu dönemde yazdı şiirlere pek fazla kıymet vermezler. Latîfi, Zâtî’nin sanat gösterme endişesiyle, Şebistân-ı Hayâl üslûbunda ve muammaya benzer şiirler yazdığını, bunların selâset ve letâfetten mahrum olup, şiir sanatlarına tam manasıyla vukufiyeti olmayanların bu şiirleri anlayamayacaklarını söyler³. Âşık Çelebi de şairin son zamanlarda yazdığı şiirlerin mana ve söyleyiş bakımından zayıf olduğunu söylemekte, bunu da Zâtî’nin sağlık problemlerine, geçim sıkıntısı çekmesine ve herhangi bir mansıba sahip olmamasına bağlamaktadır.⁴

Zâtî, şiir redifli iki gazeliyle şiir, şair ve okuyucu ile ilgili düşüncelerini adeta bir poetika olarak ortaya koymuştur. Ona göre şiir “Görenin, okuyanın bülbül kesildiği, rengârenk mana gülleriyle dolu bir bahçedir. Sanatçı, edebiyat ülkesini şiirle fetheder, gönül ülkesine şiirin mücevher kakmalı kılıcıyla girer. Zevksiz ve cahil kimselerle bir alışverişi yoktur şiirin. Onun alıcısı arif kimselerdir. şiir, İsa sözleri gibi ölüleri diriltir. Fakat okumasını, yorumunu bilmek gerek. Sevgi konusunda yazıldı mı bir tatlı ve nazik dost, gönül hastası âşıklar için usta bir hekim(dir), onları hemen iyi eder. Zalim sevgililer, durumunu anlarım da merhamete gelirim diye divanımı alıp okumazlar âşıkın. Çünkü şiir insanı değiştirir. Âşık şair, bir gazel yazsa bütün beyitler birer nazlı, nazik sevgili gibidir; her beyti şiir olur. şair büyüciye benzer, pamukla ateşi yan yana koyar, gönül pamuktur, şiir ateş. şairin ustalığı oradadır ki yanıp yok olmaz bu iki zıt şey. Zevk sahipleri birer şiir sarrafıdırlar. Önerine sürülen hokkada hangi elmasın, hangi incinin eşsiz ve üstün olduğunu bilirler.”⁵.

Devrinde bu derece meşhur ve itibarlı olan Zâtî, sonraki yıllarda unutulmaya terk edilmiştir. Bunun en önemli sebeplerinden birisi, şairin

¹ Orhan Kurtoğlu (1995). *Zâtî Dıvânı’nın Gazeller Dışında Kalan şiirleri Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. XXI.

² Mehmed Çavuşoğlu (1997). “Zâtî”. *İslâm Ansiklopedisi*. C. XIII. İstanbul: MEB Yay. 466.

³ Mehmed Çavuşoğlu (1997). “Zâtî”. *İslâm Ansiklopedisi*. C. XIII. İstanbul: MEB Yay. 466; Rıdvan Canım (2000). *Latîfi, Tezkiretü’ş-şu’arâ ve Tabsıratu’n-nuzamâ (İnceleme-Metin)*. Ankara: AKM Yay. 266-267.

⁴ Filiz Kılıç (1994). *Âşık Çelebi, Meşâ’irü’ş-Şu’arâ (İnceleme-Tenkidli Metin)*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. 896.

⁵ Behcet Necatigil (1976). “Ölümünün 430. Yıldönümünde Çeşitli Yönleriyle Divan şairi Zâtî”. *Milliyet Sanat*. (182): 10-11.

bilhassa son zamanlarında para karşılığında şiirler yazması ve kendini tekrar etmesi ise bir diğeri ve belki de en önemlisi hemen arkasından Hayâlî Bey ve Bâkî gibi sadece o asrın değil bütün dîvân edebiyatının en büyüklerinden olan iki şairinin gelmesidir. Bütün bunlara rağmen şiirleri, aralarında Amrî, Câmî-i Saruhanî, Emrî, Harîmî, Hayretî, İshak Çelebi, Muhibbî, Mihrî, Edirneli Nazmî ve Revânî gibi dönem sanatçılarının da bulunduğu pek çok şair tarafından tanzir edilmiş¹; ölümünden yaklaşık üç yüzyıl sonra bile, Zâtî'nin Ahmed Paşa ve Necâtî Bey'le birlikte Türk şiirinin temelini oluşturan üç şairden biri olduğu Ziyâ Paşa tarafından büyük bir kadirbilirlikle ifade edilmiştir.

3.1. Nazım Tekniği²

3.1.1. Nazım Şekilleri

Bu çalışmada *Zâtî Dîvânı*'nın nüshaları ve çeşitli şiir mecmualarındaki araştırmalar neticesinde gazeller dışında şaire ait 92 kaside, 4 terkîb-bend, 2 tercî-bend, 1 muhammes, 30 murabba, 56 kıt'a, 10 nazm ve 53 müfred olmak üzere toplam 248 manzume tespit edilmiştir.

3.1.1.1. Kaside

Her ne kadar Zâtî bir gazel şairi olarak kabul edilmekle birlikte, tezkirelerde oldukça fazla (400-500) kaside yazdığı belirtilir. Ancak, *Zâtî Dîvânı*'nın muhtelif kütüphanelerdeki nüshalarıyla çeşitli şiir mecmualarında şairin ancak 92 kasidesini tespit edebildik. Bunlardan 2'si tevhid, 2'si münâcât ve 4'ü na't olmak üzere 8'i dinî muhtevalı şiirlerdir. Bu kasidelerin 30'u devrin padişahlarına yazılmış şiirler olup bunların 6'sı II. Bâyezid'e, 9'u I. Selim'e, 14'ü de Kânûnî Sultan Süleyman'a yazılmıştır. Bir hükümdara yazıldığı anlaşılan bir şiirin (K. 30) ise muhatabı çok net değildir. Bunların dışındaki kasideler ise devrin ilim, sanat ve devlet hayatında söz sahibi olmuş 23 farklı isimine yazılmıştır. Ayrıca bu kasideler içerisinde kime yazıldığını tespit edemediğimiz nasihatname türündeki 6 şiir ile kazaskerlerden birine yazıldığı anlaşılan bir şiir daha vardır.

Zâtî, tespit edebildiğimiz kasidelerini 11 farklı türde yazmıştır. Bu kasidelerin 51'i methiye (%55,43), 11'i îdiye (%11,95), 8'i bahâriye (%8,69), 7'si nasihatnâme (%7,60), 4'ü na't (%4,34), 3'ü şitâiye (%3,26), 2'ser tanesi münâcât (%2,17), sûriye (%2,17) ve tevhîd (%2,17), birer tanesi de fethiye (%1,08), hazâniye (%1,08) ve ramazâniye (%1,08)dir.

Görüldüğü gibi bu türler içerisinde kasidenin tabii konularından birisi olarak kabul edilen methiye lehine dikkat çeken bir üstünlük vardır. Aslında methiye içerisinde kabul edilebilecek bahariye, îdiye, şitâiye, sûriye vs. türleri de bu grup içerisinde değerlendirdiğimizde Zâtî'nin kasidelerinde geleneğe uygun olarak çoğunlukla methiyenin işlendiğini söylemek mümkündür.

¹ M. Fatih Köksal (2012). *Edirneli Nazmî, Mecma' u'n-Nezâ'ir (İnceleme-Tenkitli Metin)*. Ankara: KB Yay. e-kitap <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/dosya/1-292688/h/edirneli-nazmi-mecma-un-nezair.pdf> [Erişim tarihi: 4.10.2015], 53.

² Çalışmamızın bu bölümünde Zâtî Dîvânı'nın gazeller dışındaki şiirleri üzerinde bir değerlendirme yapılacaktır.

Elimizdeki örneklere göre, Türk edebiyatında 16. yüzyıla gelinceye kadar kasidelerin en az 8, en çok 155 beyit olmak üzere ortalama 39 beyit olarak yazıldığı görülmektedir¹. Zâtî'nin kasideleri ise en az 17, en çok 60 beyit olmak üzere ortalama 36,75 beyit olarak yazılmıştır. Yüksek lisans tezi olarak hazırladığımız çalışmada tespit ettiğimiz 48 kasideye göre de ortalama beyit sayısı 36,43 idi².

3.1.1.2. Musammatlar

Zâtî'nin tespit edebildiğimiz kadarıyla musammat olarak adlandırılan 37 manzumesi bulunmaktadır. Bunlardan 4'ü terkîb-bend, 2'si tercî-bend, 1'i muhammes, 30'u da murabba'dır.

Zâtî'nin musammatlarının bend sayıları dîvân şiirindeki genel duruma paralel³ olarak 5-11 arasında değişmektedir. Bu musammat şiirlerin 21'i (Tr. 2, 3, 4, Trc. 2, Mur. 2, 6, 12, 14, 15, 16, 17, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 28, 29, 30, Muh. 1) 5, 1'i (Tr. 1) 6, 10'u (Trc. 1, Mur. 3, 4, 10, 11, 13, 18, 19, 20, 27) 7, 1'i (Mur. 8) 8, 3'ü (Mur. 5, 8, 9) 9, 1'i (Mur. 1) ise 11 bendden oluşmaktadır.

Terkîb-bendlerden ikisi Sultan Bâyezid'e, birer tanesi Müeyyedzâde Abdurrahman Çelebi ve Zeynî isimli birisinin ölümü üzerine yazılmış mersiye iken birisi de nasihatnâmedir.

Mersiye olarak yazılan şiirlerinde en önemli hâmillerinden olan Sultan Bâyezid ve Müeyyedzâde ile dostlarından Ali Çelebi adlı birisinin çocuğu olduğunu düşündüğümüz Zeynî'nin vefatları dolayısıyla duyduğu üzüntü ve dünyanın geçiciliği gayet samimi bir dille ifade edilmiştir:

Ey ehl-i ibret eyleme dünyâya i'tibâr
Her luţfinuñ şoñında nice dürlü qahrı var

Meyl itme dirhemine ki hemdür şoñı anuñ
Dinâruna el urma ki var âhirinde nâr (Tr. 2/I)

Sûrına kimseler bu cihânuñ sevinmesün
Bunuñ kim ola uğramamış ola yasına

Zeynî kanı ki zeyni idi cümle 'âlemüñ
Maḥşûl-i 'ömri Şeyḥ 'Aliyy-i mükerreremüñ (Tr. 3/I)

Musammat şiirlerden ikisi ise tercî-benddir. Bunlardan ilki bir na'ttır. Dîvân nüshalarında bulunmayıp bir na't mecmuasında tespit ettiğimiz bu manzumede türün genel özelliklerine uygun olarak Hz. Peygamber övgüsü yapılmıştır:

¹ Ayşe Gülay Keskin (1995). *Klasik Türk Edebiyatında Kaside (XIII-XIV-XV. YY.)*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. 12.

² Orhan Kurtoğlu (1995). *Zâtî Dîvânı'nın Gazeller Dışında Kalan Şiirleri Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. XXXVII.

³ Haluk İpekten (1994). *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*. İstanbul: Dergâh Yay.

Ey ki hürşîd-i cemâlûñ nûr-ı çeşm-i kâ'inât
 Zât-ı bî-miśl-i şerîfûñ câmi'-i cümle şîfât
 Server-i rûy-ı zemînsin şâh-ı eflâk-ı berîn
 Mîr-i cünd-i enbiyâ sultân-ı mülk-i mu'cizât
 Yazmağîçün hüsn-i hattâna cemâlûñ vaşfını
 Yûsuf'ûñ çâh-ı zenehdânı revâ olsa devât

Ey kamudan kadri a'lâ ol iki gîsûlara
 Pür-siyeh bende şeb-i Kâdr istemez hergiz Berât (Trc. 1/III)

İkinci tercî-bend ise bir pendnamedir. Bu manzume de türün genel özelliklerine uygun olarak okuyucusuna bir takım tembihlerde bulunmaktadır:

Tañrı'nuñ buyruğına mâ'il oluñ
 Enbiyânuñ sözine kâ'il oluñ

Bedlerûñ yöresine uğramañuz
 Nîkler şöhetine dâhil oluñ

Zümre-i derdmende rahm eyleñ
 Tañrı'nuñ rahmetine vâşıl oluñ

İdüñ ehl-i kemâl ile şöhet
 Anlara göre siz de kâmil oluñ (Trc. 5/III)

Zâtî'nin tespit edebildiğimiz musammat şiirlerinden birisi de muhammestir. Beş bendlik bir manzume olan bu şiir de didaktik bir üslupla kaleme alınmıştır:

Ceng eyleme sitâreñ-ile âh oğın atup
 'Arz-ı melâl itme kemân kaşların çatup
 Şükr eyle hâlûñe gıceyi gündüze katup
 Ger Hâk rızâsına dilûñüñ hânesin yıkup
 Gördüñ zamâne uymadı uy sen zamâneye (Muh. 1/II)

Zâtî'nin musammatlarının otuzu ise murabbadır. Bend sayıları 5-11 arasında değişen bu şiirler, mütekerrir murabbalar olup geleneğe uygun olarak geniş bir konu çeşitliliğine sahiptir. Bu murabbaların 17'si methiye (%56,66), 7'si aşk (%23,33), 3'ü tabiat (%10), 2'si Edirne (%6,66)'yi konu alırken biri de na't (%3,33)tır.

3.1.1.3. Kıt'a

Zâtî'nin 56 kıt'asını tespit edebildik. Bu kıt'aların büyük bir kısmı sadece *Dîvân* nüshalarında yer alırken bazıları ise hem *Dîvân* nüshalarında kıt'aların bulunduğu bölümde hem de şairin ayrı bir eseri olan *Letâyif*'inde yer almaktadır. Bu şiirlerin bir kısmı bazı müstehcen ifadeler de ihtiva etmektedir¹.

¹ Aynı zamanda *Letâyif*'te de yer alan şiirler metin kısmında dipnotu olarak belirtilmiştir.

Bu kıt'aların tamamı ikişer beyitten oluşmakta olup iki kıt'anın birer beyti eksiktir. Bu şiirlerde aşk, sevgili, bir hayat görüşü ile övgü ve yergi konuları işlenmiştir:

Benüm bu pendümi tüt olma ğammāz
'Acep mi şahlar pend alsa kıldan

Begüm gözyaşı ğammāz olduğıçün
Çıkarurlar anı cān u gönülden (Kt. 11)

Şehr-i İstanbul'u şorarlar ise
Altı ay toz u altı ay balçık

Turayın dime şaķın içinde
Öla bir dil-berün dağı al çık (Kt. 21)

3.1.1.4. Nazm

Zâtî'nin tespit edebildiğimiz gazeller dışındaki şiirlerinin 10'u ise nazmdır. Kıt'adan matla beytine sahip olmasıyla ayrılan bu nazım şeklinde de aşk, sevgili, önemli bir düşünce, övgü ve yergi gibi çok çeşitli konular işlenir. Bilhassa iki beyitli nazmlarda yine kıt'alarda olduğu gibi bir hayat görüşü, felsefi bir düşüncenin işlendiği de olur.

Zâtî'nin bu on şiirinden birer tanesi 3, 5 ve 7 beyitlik olup diğerleri ikişer beyitlik manzumelerdir. Bunlardan 5 ve 7 beyitlik manzumeler (N. 2 ve 5) devir şairlerinden Ferîdî ve Hayâlî'ye dair latife ve yergi, 3 beyitlik manzume ise bir nevi nasihatdir. Diğer nazmlar da yine şairin okuyucusuna hayat tecrübelerini aktardığı nasihatlerdir:

Pehlevāndur kendü nefsin öldüren
Ar degüldür düşmenini güldüren

Key şaķın kendün riyādan kıl hāzer
Tañrı Peyğam-ber mürāyiden bezer (N. 4)

Ne yirde yüriseñ gözle tarıķūñ
Edep birle hayā olsun refıķūñ

Kılıcı kesdüren yüzi şuyıdur
Kişiyi ĥor iden yavuz ĥubıdur (N. 6)

3.1.1.5. Müfred

Zâtî'nin Dîvân nüshaları ve bazı şiir mecmularında tespit ettiğimiz bir grup şiiri de müfredlerdir. 53 müfredin bir kısmının mısraları kafiyeli, bir kısmı ise kafiyesizdir. Bu şiirler, Dîvân'ın bazı nüshalarında müfredât başlığı altında verildiğinden biz de buna uyarak kafiyeli kafiyesiz ayrımı yapmaksızın bunları müfredler başlığı altında tespit ettik.

Şair bu müfredlerinde de nazmlarında olduğu gibi devrin tanınmış bazı edipleriyle ilgili yergi ve latifelerde bulunduğu gibi hayat tecrübelerine dayanan bir takım nasihatlerini de dile getirmiştir:

Dinüm için görmişem dehrün vefāsın dir-imiş
Zātiyā eydün Ferîdî yok yire and içmesün (Müf. 6)

Karardup baġruñı bükmiş bilüñi evlülük Keşfi
Görenler beñzedür seni iki boynuzlu bir yaya (Müf. 25)

‘Aşkdan bir lahza hâlî olmasun gönüm benüm
Zâtîyâ âteşsüz olmasun ocağum kim benüm (Müf. 47)

3.1.2. Âhenk

3.1.2.1. Vezin

“Dîvân şiirinin üzerine kurulduğu temel ve onun ayrılmaz rüknü, İslâmî edebiyatların ortak vezni olan aruz veznidir.”¹ Vezin, bir manzumenin âhengini sağlayan unsurların en önemlisi olması bakımından özel bir dikkati gerektirir. Gerek Türkçenin sahip olduğu özellikler, gerekse şairlerin bu husustaki yeteneklerinin etkisiyle, dîvân şiirinin başlangıcından geleneğin sona erdiği devre kadarki her bir yüzyılı temsil kabiliyeti olan sanatçılar da dâhil olmak üzere Türk şairlerinden bu unsuru hatasız bir şekilde kullanan olmamıştır.

Türkçe ile bu tarz şiir yazmanın güçlüğünden dolayı “Dîvân şairleri Acem aruzundan, mısra içinde Türkçeyi zora sokan, ifadede tutukluk yaratan bahirler ve kalıplar yerine söyleyişe daha kolay gelen rahat kalıpları seçmişlerdir.”² Türk şairlerinin kullandıkları kalıp sayısı ortalama 17’dir³.

Zâtî de gazeller dışındaki şiirlerinde, Türk şiirindeki bu ortalamaya yakın olmak üzere 13 farklı aruz kalıbı kullanmıştır:

	Vezin	Şiir Sayısı	%
1	fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün	71	28,62
2	mef’ülü fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün	31	12,5
3	mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün	27	10,88
4	fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün	24	9,67
5	mefâ’ilün mefâ’ilün fe’ülün	23	9,27
6	mef’ülü mefâ’ilü mefâ’ilü fe’ülün	22	8,87
7	fe’ilâtün mefâ’ilün fe’ilün	15	6,04
8	fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün	13	5,24
9	mefâ’ilün fe’ilâtün mefâ’ilün fe’ilün	13	5,24
10	mef’ülü fâ’ilâtün mef’ülü fâ’ilâtün	4	1,61
11	müstef’ilün müstef’ilün müstef’ilün müstef’ilün	2	0,80
12	fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilâtün	1	0,40
13	mef’ülü mefâ’ilün mef’ülü mefâ’ilün	1	0,40
14	fe’ülün fe’ülün fe’ülün fe’ul	1	0,40

Kullandığı kalıp çeşitliliği bakımından Türk şiirine paralel bir seyir izleyen Zâtî, kalıpların kullanım sıklığında da devre uygun hareket etmektedir. İmâle ve zihaf gibi başka şairlerde de görülebilen hataların

¹ Ömer Faruk Akün (1994). “Divan Edebiyatı”. *İslâm Ansiklopedisi*. C. 9. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 400.

² Ömer Faruk Akün (1994). “Divan Edebiyatı”. *İslâm Ansiklopedisi*. C. 9. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 401.

³ Mustafa İsen (1997). *Ötelerden Bir Ses*. Ankara: Akçağ Yay. 449.

dışında kimi mısralarda vezni kusurlu kullanırken, bazı mısralarda ise Türkçe kelimelerde med yapmak, vezin gereği kelime içerisinde ünlü türetmek gibi geleneksel aruz kaidelerine aykırı bir takım uygulamalar da yapmıştır. Bunların bir kısmının müstensihlerden kaynaklandığını düşünsek bile, bir kısmının şairin tasarrufuyla gerçekleştiği söylenebilir. Zâtî'nin kasidelerinin bulunduğu *Dîvân* nüshalarının muahhar olması ve çokça istinsah hatası barındırması da aslında Zâtî'nin bu şiirlerindeki vezin kullanımı hakkında sağlıklı değerlendirmeler yapmamıza engel olmaktadır.

Ahmed Paşa, Necâtî Bey ve Bâkî arasında bir köprü görevi üstlenen Zâtî'nin şiirlerindeki imâle ve zihaf gibi dîvân şairi için kusur sayılan uygulamaların sebebini iyi bir eğitim almamasına ve atasözü, halk deyim ve söyleyişlerini sıklıkla kullanmasına bağlamak da mümkündür.

3.1.2.2. Kafiye ve Redif

Türk şiirinin başlangıçtan beri en önemli âhenk unsurlarından olan kafiye, Zâtî tarafından gayet başarılı bir şekilde kullanılmıştır. Çalışmamıza konu olan şiirlerinde çoğunlukla mürdef kafiye kullanan Zâtî'de zaman zaman diğer dîvân şairlerinde de görülen kafiye kusurları görülmektedir.

Türk şiirinin her döneminde görülen Arapça ve Farsça uzun ünlülü kelimelerle Türkçe kelimelerin kafiye yapılması Zâtî'de de karşımıza çıkan bir durumdur:

Şarup bir kırmızı ğarrâ ħarîre pîr-i eflâkûñ
Bırağup dâmenine mihr emizürdi ol *oğlanı*

Şafağ bir al ü vâlâ pîrehen geydürdi bu çerħe
Gümüşden düğmesi encüm hilâl altun *girîbânı* (K. 9/7-8)

‘Arz eyle aña bir nazar ey mâh hilâlûñ
Ebrûsına ger ħirre-y-ise ħurre-i *ĝarrâ*

‘Azl-i sipeh-i şübhe için çekdi meh-i nev
Menşür-ı sipihr üstine altunla *tuğra*

‘İd oldı diyü geydi şafağ bir kıızıl atlas
Ki urmış aña mâh-ı nev altunla *tağga*

Altunlu girîbân meh-i nev aña sipihrûñ
Geydürdi şafağ egnine pîrâhen-i *vâlâ*

Mîr-i ‘uğalâ şemse-i eyvân-ı vezâret
Mağbûl-i şeh-i mülk-i cihân ħazret-i *paşa*

Öykinme gel ol tûti-yi merħûb-mağale
Billâh yüri öte ħur ey bülbül-i *ĝüyâ*

Vaşfın işidüp keff-i güher-bâruñ oldı
Dürr isteyü bahre ÷alanuñ başı *aşağa*

(K. 62/ 2, 3, 5, 7, 11, 16, 18)

Kelimelerle oynamayı seven Zâtî'nin şiirlerinde dikkat çeken bir başka özellik ise cinaslı söyleyişlerdir. Zâtî'nin bilhassa gazellerinde görülen bu duruma zaman zaman şairin diğer şiirlerinde de rastlanmaktadır. Bu

durum şairin Şebistânî tarzıyla kaleme aldığı şiirlerinde daha dikkat çekici bir mahiyet arz eder. Bu tarz şiirlerinde şair, temel olarak alınan kelimelerin yapılan harf ilave ve eksiltmeleriyle kazandığı yeni şekil ve anlamlarını kullanarak şiirlerine derinlik ve ilginçlik katmıştır¹:

Çok çok cefâ ider baña geh gâh o şanem
Yâ Rab şanur mı yoğsa cefâsından uşanam (K. 56/23)

Karnı tok-iken gerek kim çalışa
Acıkıcağ aña kim ekmek gerek

Kâdir-iken fırsatı fevt itmeyüp
Vaḳti ile dâneyi ekmek gerek (Kt. 33)

Eyleme dirhem ü dînâr u le'âle meyli
Soñlarınuñ biri hem birisi nâr u biri âl (K. 78/20)

Âyine olmağičün sen mâha gökden ay ine
Ayine tutduğuni görse cemâlün ayına (Mur. 3/III)

Kafiyenin bütünleyicisi ve zenginleştiricisi olan redifle yapılan kafiye dîvân şairlerinin en çok sevdiği kafiye tarzıdır. Simetrik bir şekilde tekrar ederek şiiri belirli bir kavram veya bir konu etrafında toplayarak bir mihver oluşturan redif, ustaca kullanıldığında şiiri kendi atmosferi içine alır, onu bir dizi çağrışıma açar. Şiirde belirli bir duygu ve düşünceye zemin hazırlayan redif, ona “yek-âhenk” diye adlandırılan konu bütünlüğünü kazandırır².

Zâtî'nin şiirleri redif açısından da oldukça zengindir. Şair, 89 kasidesinin 13'ünde kelime hâlindeki redifleri kullanmıştır. Şairin kullandığı bu rediflerden “lâ-ilâhe illa'llâh, 'îd ve feth” haricindekiler önceki yüzyıllarda kullanılmamış rediflerdir³.

¹ Orhan Kurtoğlu (2016). “Zâtî'nin Şebistânî Şiirleri”. *Uluslararası Türk Dünyası Sosyal Bilimler ve Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri III* (Edt. Y. Yeşil). Ankara: Türk Eğitim-Sen Genel Merkezi Yay. 500.

² Ömer Faruk Akün (1994). “Divan Edebiyatı”. *İslâm Ansiklopedisi*. C. 9. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 402.

³ Orhan Kurtoğlu (1995). *Zâtî Dîvânı'nın Gazeller Dışında Kalan Şiirleri Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. XL.

3.2. Üslup

Zâtî'nin bir gazel şairi olduğu kasidelerinde de kendini hissettirmektedir. Bazı kasidelerinde (Mesela K. 9, 10, 19, 41, 49, 51) tegazzüle yer veren şair, tegazzülü olmayan şiirlerinde de kasidenin monoton, didaktik ve kuru üslubundan uzak, coşkun söyleyişler yakalayabilmiştir. Çâlâk, neşeli ruh hâlini hemen her şiirinde ortaya çıkarabilen, lirik söyleyişini gazeller dışındaki şiirlerinde de gösterebilen bir sanatkârdır:

Şāhā nice kim oda yana bülbüli bāğūñ
Dîdār-ı bahārı görüben şavr u şarārı (K. 15/39)

Beñzi zerd olup yanar cismi 'aşā ile yürür
Devrden anuñ bigi çekmiş cefāyī āftāb

Niçe kim 'arz eyleye halka menār-ı çerħden
Şīvehā-yı nūr-ı Faħr-i enbiyā'yı āftāb (K. 34/39-40)

Görinen mevcler şanmañ o pehlū üstüñvānıdur
Vefāsuz dil-rübā sevmiş benüm bigi meger deryā (K. 50/3)

Acur hālüm görüp kılzüm niçün raħm eylemezsin sen
Olupdur gözlerümden dökilen ħün-i ciger deryā (K. 50/10)

İrişdi göklere feryād-ı zārüm
Terāħħüm eylemez ol gül-'izārüm
Dirigā gîtdi elden ihtiyārüm
Benüm bir zālīm olmışdur şarārüm (Mur. 29/1)

Zâtî gerek gazelleri gerekse diğer şiirlerinde samimi dil ve üslubuyla dikkat çeken divân şairlerinden biridir. Hayatının önemli bir kısmını Balıkesir, Bursa, Edirne gibi İstanbul dışındaki merkezlerde geçiren şair, düzenli bir eğitim almamasının etkisini kendisinde var olan Allah vergisi şairlik yeteneğiyle birleştiren ve kimi zaman kaleminin ucuna geldiği gibi yazan bir sanatkârdır. Bu hususta Türk edebiyatının deyim ve atasözlerini en yoğun kullanan şairlerinden olan Necâtî Bey'in sanatçı üzerinde bir tesirinden bahsedilebilir. Zaten her iki şairin gazelleri karşılaştırıldığında iki şair arasında ifade biçimi, kafiyeye ve redif bakımından da pek çok ortak yön dikkat çekmektedir¹.

Gazellerinde devrinin sosyal hayatını çok canlı bir şekilde yansıttığı yapılan çalışmalarla² ortaya konulan Zâtî'nin diğer şiirleri de bu yönüyle oldukça zengin malzemeler ihtiva etmektedir. Bir örnek vermek gerekirse Anadolu'da bugün bile çocuklar arasında yaşayan bir uygulamayı Zâtî'nin bir şiirinde görebilmekteyiz: İki kişi tartışırken üçüncü şahıslar tartışmanın kızışmasına sağlamak için yarı şaka yarı ciddi tırnaklarını birbirine sürterler. Bu olay net bir şekilde Zâtî'nin bir beytinde şöyle dile getirilmektedir:

¹ Sadık Armutlu (2016). "Şu'arâ Hocası Mâder-zâd Bir Şâir: Zâtî". <http://www.iranbalkan.net/view-22168.html> [Erişim 27.07.2016].

² Vildan Serdaroğlu (2006). *Sosyal Hayat Işığında Zati Divanı*. İstanbul: İSAM Yay.; Hakan Yekbaş (2009). "Zâtî Divanında Halk İnanışları". *Turkish Studies*. 4 (2):1117-1157.

İki kişi çekişürse araya gir şulh it
Bu hâleti görüben çalma anlara tırnağ (K. 90/26)

Zâtî'nin şiiri hakkında dikkat çeken bir başka husus da kendisinden bahseden kaynakların çok şiir yazmasını bir kusur olarak dile getirmeleridir. Bu kaynaklarda onun bilhassa maişet kaygısıyla çok yazdığı ve bu sırada kendisini sık sık tekrar ettiği ifade edilir. Gazellerinde zaman zaman görülen mükerrer ve birbirine çok benzeyen ifade ve mısralar diğer şiirlerinden bilhassa kasidelerinde dikkat çekici mahiyettedir. Bu mükerrer ifade ve mısralar çoğu zaman farklı manzumelere ait olduğu gibi bazen aynı manzumede de yer almaktadır:

İrdüince bād mevc urur çemen deryā gibi
Her şükûfe bir şadef her jāle bir dürr-i semîn (K. 25/18)

Sebzear u küh u şahrā mevc urur deryā gibi
Bir şadefdür her çiçek her jāle bir dürr-i yetim (K. 71/5)

İsā-nedīm pādşeh-i āsmān-serîr
Gitmişdi mähı eyleyüben yirine emîr (K. 17/1)

Gitdükçe şāh idüp yirine mäh-ı enveri
İsā-nedīm pādşeh-i āsmān-serîr (K. 17/42)

Çinî tabağda ħall idüp altun varağları
Bir şemse yazdı ħalk-ı mu 'allāda āftāb (K. 8/18)

Çinî tabağda ħall idüp altun varağları
Bir şemse yazdı tāk-ı mu 'allāda yādgār (K. 23/2)

Ĥalka rüşen serverā gösterdügince āftāb
Şivehā-yı nür-ı Faħr-i enbiyā'yı şubħ-dem K. 31/39

Gösterüpdür ħalka pervāzından ol ağ sancaguñ
Şivehā-yı nür-ı Faħr-i enbiyā-yı saltanat (K. 32/18)

Ĥalka rüşen gösterür her gün menār-ı çerħden
Şivehā-yı nür-ı Faħr-i enbiyā'yı āftāb (K. 34/2)

Nice kim 'arz eyleye ħalka menār-ı çerħden
Şivehā-yı nür-ı Faħr-i enbiyā'yı āftāb (K. 34/40)

Ĥabāb āb-ı revān üzre yapıdı kaşr-ı zücāc
Nesim-i ħalvete girdi geyüp laţif ağ tāc (K. 66/1)

Nesim nice ki ħalvet-nişin olup geye tāc
Ĥabāb-ı āb-ı revān üzre yapa kaşr-ı zücāc (K. 66/38)

Bu cümleden olmak üzere, Zâtî'nin kasidelerinde görülen çok yazmaktan mütevellit bir başka husus da artık çok titiz davranmayan şairin zaman zaman gazellerinde dile getirdiği duygu ve imajları bu şiirlerinde de kullanmasıdır:

İşkuñuñ deryâsı içre bir gemidür bu cihân
Kim aña hurşid kölek dūd-ı āhumdur direk (G. 683/2)

Bādbān ebr aña külek gün direkdür dūd-ı āh
Baħr-i ‘aşkuñ içre cānā bir gemidür bu cihān (K.10/20)

Güm güm felekde gümleyeni ra’d sanmañuz
Dem dem sitāremüzle ider cengi nālemüz (G. 547/5)

Hevāda ra’d degüldür o gümleyen güm güm
Çıkup felekde sitāremle ceng ider nālem (K.13/40)

Zâti’nin şiiri hakkında söyleyebileceğimiz bir başka husus da nasihatçı üslubudur. Edebiyat tarihlerinde âşıkâne ve rindâne hayat tarzı ve şiirleriyle geleneğin üstad şairlerinden biri olduğu ifade edilen sanatçının bu yönünden bahis yoktur.

Halbuki şairin kasidelerinden altısının nasihatname olmasından başka, gerek gazellerinde gerek kıt’a, nazm ve müfredlerinde çok miktarda nasihatâmiz beyitleri vardır. Bu da onun şiirinin önemli hususiyetlerinden biridir:

Tañrı’nuñ buyruğına mā’il oluñ
Enbiyānuñ sözine kâ’il oluñ

Bedlerüñ yöresine uğramañuz
Nikler şöħbetine dāħil oluñ

Zümre-i derdmende raħm eyleñ
Tañrı’nuñ raħmetine vāşıl oluñ

İdüñ ehl-i kemāl ile şöħbet
Anlara göre siz de kāmil oluñ

Emr-i Bārī’nuñ iricek vaқtı
Yıldırım gibi def’-i ‘ācil oluñ

Tevbe eyleñ irişmeden size mevt
‘Accilü bi’s-şalāti қable’l-fevt (Tr. 5/III)

‘Ākıl ol kimsedür ki her hāle
Şükr idüp Ĥaққ’a ittikā eyler

Cāhil oldur ki ġarқ-ı ni‘met iken
Yine Rabb’ından iştikā eyler (Kt. 9)

Karını toқ-iken gerek kim çalışa
Ācıkıcaқ aña kim ekmek gerek

Kādir-iken fırsatı fevt itmeyüp
Vaқtı ile dāneyi ekmek gerek (Kt. 33)

Pehlevāndur kendü nefsin öldüren
Ar degüldür düşmenini güldüren

Key şaқın kendüñ riyādan kıl hāzer
Tañrı Peyğam-ber mürāyiden bezer (N. 4)

4. ŞİİRLERİN SUNULDUĞU KİMSELER

4.1. Padişahlar

16. yüzyıl Osmanlı Devleti ve Türk edebiyatının en görkemli devresidir. Uzun mücadelelerden sonra Anadolu'da siyasi birlik sağlanmış ve artık devlet dışarıya yönelmiştir. Bu yüzyılda tahtta bulunan padişahların başarılı yönetimleriyle devlet oldukça geniş sınırlara sahip olurken yapılan idari değişikliklerle bu geniş coğrafya ve büyük nüfusun ihtiyacını karşılayabilecek yeni bir takım düzenlemeler getirilmiştir.

Ülkedeki idari, mali ve askeri bu değişiklik ve gelişmelerin tabii bir tezahürü olarak ilim, kültür ve sanat hayatı da canlanmıştır. Önceki dönemlerden beri uygulanagelen yabancı ilim ve sanat adamlarına destek olma anlayışı bu dönemde de devam etmiş, bu ilim ve sanat erbabı kimselerin de katkısıyla Osmanlı Devleti, ilim, kültür ve sanatta zirvelere ulaşmıştır.

Bu yüzyılda bilhassa edebiyatın zirveye ulaşmasında padişahlar başta olmak üzere devlet büyüklerinin şiire ilgi duyup önem vermeleri ve sanatçıları destekleyip onları ödüllendirmelerinin etkisi büyüktür.

Yüzyılın başında yaşayan ve Adlî mahlasıyla şiirler söyleyen II. Bâyezid, yakınında bulunanlara, şair ve sanatçılarla fakirlere karşı oldukça cömert bir hükümdardır. Çevresinde Ahmed Paşa, Necâtî Bey, Zâtî, Tâcîzâde Ca'fer Bey, Cezerî Kasım Paşa, Çâkerî gibi pek çok şair bulunduran hükümdar, kendisine sunulan her kasideyi okuyup değerlendirerek şairlerini bol bahşişle ödüllendirmiştir¹.

Yaşadığı dönemin şiir üstatlarından birisi olan Zâtî de padişahın yakın alaka ve desteğini gören sanatçılardan birisidir. Hükümdarın bu ilgisini şair, dostu ve tezkireci Aşık Çelebi'ye şöyle anlatmıştır: "Pâdişâh-ı merhûm yılda üç kaşide virmek buyırdı. Birin nev-rûzda virürdük ve birer kaşide bayramlarda virürdük. Nev-rûzda iki biñ aqçe câ'ize vü sâlyâne ile geçindüm."²

Padişahın bu ilgisine karşılık Zâtî de kendisine türlü vesilelerle altı kaside takdim etmiştir. Yazılan bu kasidelerin ikisi bahâriye (K. 10, 13) dördü (K. 9, 11, 12, 14) ise îdiyedir. Zâtî bu kasidelerin dışında hükümdarın ölümü üzerine de gayet hüzünlü ve hayat dersi veren iki mersiye (TB. 1, 2) kaleme almıştır.

Bu asrın bir başka şiirle ilgilenen, etrafındaki pek çok sanatçıya destek olan hükümdarı da Yavuz Sultan Selim'dir. Daha şehzadeliginden itibaren aralarında Halîmî Çelebi, Hayâlî Çelebi, Nihâlî Ca'fer Çelebi, Revânî, Güvâhî, Fehmî, Şükrî, Sâgarî, İshak Çelebi, Âhî Çelebi, Tâcîzâde Sa'dî Çelebi, Mu'ammâyî, Şah Muhammed Kazvinî, Lâmiî, Mahremî, Derviş Şemsî, Şah Kâsım, Müeyyedzâde, İbni Kemâl, Lütfî Paşa, Pîrî Mehmed Paşa, Zeynel Paşa, Tâcîzâde Ca'fer Çelebi ve Zâtî gibi isimlerin yer aldığı

¹ Haluk İpekten (1996). *Divan Edebiyatında Edebî Muhitler*. İstanbul: MEB Yay. 47.

² Filiz Kılıç (1994). *Âşık Çelebi, Meşâ'irü's-Şu'arâ (İnceleme-Tenkidli Metin)*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. 894.

pek çok şairi desteklemiş, hatta onların bir kısmına resmî vazifeler verilmesini sağlamıştır¹.

Bu himâye ve desteğe karşılık pek çok şiire muhatap olan Yavuz Sultan Selim'e Zâtî de bayramlar, bahar ve bir fetih münasebetiyle dokuz kaside sunmuştur (K. 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23).

Yavuz Sultan Selim'den sonra Osmanlı tahtına çıkan ve babasının aksine uzunca bir saltanat süresi olan Kânûnî Sultan Süleyman devrinde Osmanlı Devleti her alanda başarılı bir dönem yaşamıştır. Kendisi de iyi bir şair olan ve Muhibbî mahlasıyla Türk edebiyatının en çok gazel söyleyen şairlerinden birisi olan Kânûnî, ilim adamlarına ve sanatkârlara destek ve ilgi hususunda babasından geri kalmamış büyük âlim ve sanatkârların yetişmesine katkı sağlamıştır².

Devrinde yaşayan pek çok şair Kânûnî'den himaye görmüştür. Bunlardan bazıları Cenâbî Paşa, Şemsî Ahmed Paşa, Celâlzâde Mustafa Çelebi, Seydi Ali Reis, Gazâlî Deli Birâder, Hayâlî Bey, Fethullah Arif Çelebi, Talıcalı Yahyâ Bey, Bâkî, Fevrî Ahmed, Nakkaş Bâlîzâde Rahmî, Edâyî, Sürûrî, Gubârî, Lâmiî, Edirneli Nazmî, Ubeydî, Sâmî, Hüsam Çelebi, Abdurrahman Çelebi, Meâlî Çelebi, Mahremî, İşretî ve Zâtî'dir³.

Zâtî'nin tespit edebildiğimiz kasidelerinin 13'ü (K. 24, 25, 26, 27, 28, 29, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37) Kânûnî övgüsünde yazılmıştır. Zâtî, Kânûnî'nin kendisine yazdığı bu şiirlerden başka şehzadelerinden birinin doğumu münasebetiyle de bir kaside (K. 38) söylemiştir.

Tespit edebildiğimiz kasideler içerisinde en fazla Kânûnî'ye yazılanlar bulunmasına rağmen Zâtî'den bahseden tezkirelerde şair ve hükümdar arasındaki bu münasebetin pek fazla dile getirilmemesi ise ilginçtir.

4.2. Diğer Devlet Adamları ve Sanatçılar

Osmanlılarda neredeyse devlet geleneği hâlini almış olan sanatçıları himaye etme, onlara destek olma anlayışı sadece hanedan mensuplarıyla sınırlı kalmamış, İstanbul veya taşradaki diğer devlet adamlarının etrafında da önemli edebî muhitler oluşmuştur. Bu devlet adamları da hükümdar ve şehzadeler gibi şair ve bilim adamlarını himaye etmişler, onların edebî ve ilmî üretimlerine katkı sağlamışlardır. Sanatçılar da bu himaye imkânını elde etmek veya bu himâyeye şükranlarını belirtmek üzere kendilerine zaman zaman çeşitli eserlerini takdim etmişlerdir.

Zâtî'nin himayesini gördüğü isimlerin başında Ali Paşa (ö. 1511) gelir. II. Bâyezid devrinde Karaman Beylerbeyi olmuş, Mora, Mudon, Koran kaleleriyle Kefalonya ve Ayamavri adalarının fethinde bulunmuş ve bu başarılı hizmetlerinin karşılığında iki kez (1501, 1506) sadaret makamına getirilmiştir⁴.

¹ Haluk İpekten, Mustafa İsen, Recep Toparlı, Naci Okçu, Turgut Karabey (1988). *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. Ankara: KB Yay. 197.

² Haluk İpekten, Mustafa İsen, Recep Toparlı, Naci Okçu, Turgut Karabey (1988). *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. Ankara: KB Yay. 197.

³ Haluk İpekten, Mustafa İsen, Recep Toparlı, Naci Okçu, Turgut Karabey (1988). *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. Ankara: KB Yay. 197.

⁴ Yaşar Yücel ve Ali Sevim (1990). *Türkiye Tarihi*. Ankara: TTK Yay. 199.

Ali Paşa, cesareti ve ilminin yanı sıra bilhassa İstanbul'a yaptırdığı cami, medrese, mektep, imâret ve hamam gibi hayır eserleriyle de tanınan birisidir¹. Oldukça cömert ve nüktedan birisi olan Ali Paşa, Şahkulu isyanını bastırmak için katıldığı seferde şehit oluncaya kadar yakınında bulunan Zâtî, Lâyihî, Nâimî-i Sâni ve Derviş Çelebi gibi şairlerden alaka ve himayesini esirgememiş, onların bir kısmının vazife almasında yardımcı olmuştur².

Ali Paşa pek çok şairle birlikte Zâtî'nin de en önemli hâmilelerinden birisi olmuştur. Şair İstanbul'a geldiğinde ilk olarak Ali Paşa'ya kaside sunmuş ve onun takdirini kazanmıştır. Zâtî bu durumu aynı zamanda arkadaşısı olan tezkireci Âşık Çelebi'ye şu şekilde anlatmıştır: “‘Ali Paşa vezir-i nüktedan u kâm-bahş u kâm-rân idi evvel ki aña kaşide virdüm.”³. Zâtî'nin Ali Paşa'ya sunduğu kasidenin matla beyti şöyledir:

Dest-i kudret Rûm'a tağıtmağ dilerdi müşk-i Çin
Nitekim dil-ber cemâli üzre zülf-i 'anberin (K. 40)

Zâtî'nin kaside sunduğu devlet adamlarından bir başkası Ayas Paşa (ö. 1539)'dır. II. Bâyezid zamanında devşirme olarak saraya alınmış, Enderun'da yetiştirilmiştir. Yavuz ve Kânûnî devirlerinde birçok savaşa katılan Ayas Paşa, bu savaşlarda önemli başarılar kazanmış ve Yeniçeri ağalığı, Şam Beylerbeyliği, vezirlik ve sadrazamlık görevlerinde bulunmuştur⁴.

Devlet adamı olarak pek fazla bir varlık gösterememekle birlikte dürüst, adil ve mütevazı bir şahsiyete sahip olduğu belirtilen Ayas Paşa'nın şiir ve edebiyatla da pek ilgisi yoktur⁵. Devrinde yaşayan şairlerden Mu'idi'ye emekli maaşı bağlanınca Ayas Paşa üzülmüş, “Şairlerin saltanata ne yararı vardır ki devlet hazinesinden bunlara para veriyorsunuz.” diye karşı çıkmıştır⁶.

Ayas Paşa sadrazam olduğunda pek çok şairle birlikte Zâtî'nin de sâlyânesini kesmişse de Zâtî, ona yine de üçü bahariye birisi methiye olan dört kaside (K. 65, 66, 67, 68) takdim etmiştir.

Zâtî'nin kaside sunduğu devlet adamlarından biri de Dukâkinzâde Ahmed Paşa (ö. 1515)'dir. Yavuz Sultan Selim'in tanınmış vezirlerinden birisi olan Ahmed Paşa, Çaldıran seferine de katılmıştır. Zafer sonrası ordunun Karabağ'da kışlamak yerine Amasya'ya çekilmesi yolunda

¹ Yaşar Yücel ve Ali Sevim (1990). *Türkiye Tarihi*. Ankara: TTK Yay. 199; Filiz Kılıç (1994). *Âşık Çelebi, Meşâ'irü's-Şu'arâ (İnceleme-Tenkidli Metin)*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. 893.

² İbrahim Alaattin Gövsa (1946). *Türk Meşhurları*. İstanbul: Yedigün Neşriyat. 37; Filiz Kılıç (1994). *Âşık Çelebi, Meşâ'irü's-Şu'arâ (İnceleme-Tenkidli Metin)*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. 895.

³ Filiz Kılıç (1994). *Âşık Çelebi, Meşâ'irü's-Şu'arâ (İnceleme-Tenkidli Metin)*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. 893.

⁴ Yaşar Yücel (1987). *Muhteşem Kânûnî ile 46 Yıl*. Ankara: TTK Yay. 14; Bekir Kütükoğlu (1991). “Ayas Paşa”. *İslam Ansiklopedisi*. C. 4. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 202-203.

⁵ Bekir Kütükoğlu (1991). “Ayas Paşa”. *İslam Ansiklopedisi*. C. 4. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 203.

⁶ Mustafa İsen (1990). *Lâtîfî Tezkiresi*. Ankara: Akçağ Yay. 189.

askerlere verdiği telkin sebebiyle azledilmiş, Amasya'ya gelindiğinde tekrar vezir yapılmıştır. Ancak iki ay sonra ordunun İnan seferine çıkmaması için başlatılan ayaklanmanın mebbiplerinden biri olduğu ve Dulkadiroğlu'yla mektuplaştığı için bizzat Yavuz tarafından kılıçla yaralanmış, daha sonra da başı kesilerek idam edilmiřtir¹.

Zatı, birinci vezir Hersekzade Ahmed Paşa ile birlikte ikinci vezir Dukakinzade Ahmed Paşa'ya da matla beyti

Gl bigi açıl gülşene kim eyledi kadir
Ezhari yine encüm-i enver gibi zahir (K. 47/1)
olan kaside bir sunmuştur.

Kanuni Sultan Süleyman devri hazine katiplerinden olan Emani elebi (. 1590-91) de Zatı'nin kaside sunduğu bir başka isimdir. İstanbullu olan Emani, Defterdar İskender elebi'ye musahip olmuş, amiyane şiirleriyle şohret bulmuřtur². Zatı, devrinin bu sevilen ismine iki kaside (K. 77, 78) sunmuştur.

Devrin ilim ve sanat adamları içerisinde önemli bir konum ve şohrete sahip olan başka bir isim de İbni Kemal'dir. Günde bin fetva verdiği ve insanlardan başka cinlerin de sorularını fetvalarıyla cevapladığına inanıldığı için müfti's-sakaleyn unvanına sahiptir. Müderrislik, kadılık, kazaskerlik ve şeyhulislamlik görevlerinde bulunan İbni Kemal'in tarih, edebiyat, dil ve İslami ilimlerle ilgili 300 civarında eseri vardır³. Aynı zamanda divan sahibi bir şair olan İbni Kemal'e devrin diğer pek çok şairi gibi Zatı de kaside sunmuştur. Bu kasidenin matla beyti de şoyledir:

Sanman bu şuffe ehlini şafi şafası var
Luşfu şoniında şahri vebaln belası var (K. 39)

Zatı'nin kendisine kaside sunduğu devlet adamlarından bir başkası olan Sadrazam İbrahim Paşa (. 1536), bir rivayete göre Rum, bir rivayete göre ise Hirvat asıllıdır. Manisa'da sancak beyi olan Kanuni tarafından yetiştirilmek üzere alınmıştır. Bir başka rivayete göre ise Bosna Valisi İskender Paşa tarafından tahsil ettirilen İbrahim Paşa, musikiye vakıf, çok zeki, güzel sz söyler ve hoş sohbet birisidir⁴. Çok geniş salahiyetlerle görev yapan ve padişahın yakın ilgisini elde eden İbrahim Paşa, şehzade Mustafa taraftarlığı iddiasıyla idam edilmiştir.

Devrinde kültür ve sanatın gelişmesine destek olan İbrahim Paşa'ya Hayali Bey, Fuzuli ve Figani gibi devrin önemli şairleri kasideler

¹ Yaşar Yücel, Ali Sevim (1990). *Türkiye Tarihi*. Ankara: TTK Yay. 241; Abdulkadir zcan (1994). "Dukakinzade Ahmed Paşa". *İslam Ansiklopedisi*. C. 9. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 551.

² M. Fatih Köksal (2013b). "Emani". *Türk Edebiyatında İsimler Szluğu*, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=361> (Erişim tarihi: 17.07.2016).

³ Haluk İpekten, Mustafa İsen, Recep Toparlı, Naci Okçu, Turgut Karabey (1988). *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Szluğu*. Ankara: KB Yay. 198.

⁴ Yaşar Yücel, Ali Sevim (1990). *Türkiye Tarihi*. Ankara: TTK Yay. 343-346.

sunmuştur¹. Kendisine kaside sunan şairlerden biri de Zâtî'dir. Bu kasidenin matla beyti şöyledir:

Hücreme geldi bu şeb bir melek-i 'arş-serîr
Mîhr-i hüsninden alur nûrî anuñ mâh-ı münîr (K. 47)

İstanbul kadılarında Kadri Efendi de Zâtî'nin kaside sunduğu isimlerden birisidir. Kânûnî devrinde şeyhülislamlık, kazaskerlik, müderrislik ve kadılık görevlerinde bulunan Kadri Efendi, âlim ve şair bir zat olmasının yanında ayrıca Zâtî'nin de eski bir dostudur. Zâtî İstanbul'daki ilk günlerinde, o vakitler henüz Ayaşofya Medresesinde dânişmend olan Kadri Efendi ile arkadaşlık ettiğini Aşık Çelebi'ye de anlatmıştır:

“Kadri Efendi-i merhûm ol vaqt dânişmend ü mülâzım idi. Anuñla hem-kâse vü hem-kağeğ ü yâr-ı ğuşsa vü ferağ idüm. Ol Ayaşofya hücrelerinde ben Şeyh Vefa ħankâhında olurduk. Tahte'l-kał'a mecma'umuz ve Efe Mey-ħânesi taşşil-i âb-rû ve tertib-i dimâğ u tenkıye-i mizâc için seylân-ı seyl-âb-ı ħuzûr-ı ħubûra menba'umuz idi.”².

Zâtî bu yakın dostuna matla'ları

Namâz-ı şubħı ki kıldum tamâm irişdi Resûl
Didi Ħudâ'ya şükür kııl du'ânı itdi qağûl (K. 69)
İksîr-i nazm içinde görüñ kim ne cevherem
Altun olup durur 'amelüm kîmyâgerem (K. 70)

olan iki kaside sunmuştur.

Kendisine kaside sunulan bir başka isim de Meâlî (ö. 1536)'dir. Sultan Bâyezid devri İstanbul kadılarında Yarhisarlı Mustafa Efendi'nin oğlu olan Meâlî, daha çok Köse Mehmed sanıyla tanınmıştır. Anne tarafından Molla Fenari ailesine mensuptur³. İyi bir medrese eğitiminden sonra müderris olmak için Tâcîzâde ve Zîrekzâde gibi ünlü bilginlere mülâzım olduysa da bu hususta başarılı olamamıştır⁴. Bu başarısızlıkta hafifmeşrepliğinin ve kendisini görenlerin gülmeden edemedikleri garip görünüşünün rolü olduğu kaydedilmektedir. Şairin mesleki bakımdan ilerleyememesine sebep olan bir diğer husus da şiirlerinde hezle ve müstehcenliğe devrin anlayışını zorlayacak ölçüler içinde yer vermiş olmasıdır. Meâlî, müstehcenlik sınırını zorladığı, hatta zaman zaman aştığı için özel hayatında da sıkıntı çekmiştir⁵. Kânûnî ile Manisa'dan tanışıklığı sayesinde korunmuş, Gelibolu Kadılığına getirilen Meâlî, burada vefat etmiştir.

¹ Mustafa İsen (1994). *Künhü'l-ahbâr'ın Tezkire Kısmı*. Ankara: AKM Yay. 212-255.

² Filiz Kılıç (1994). *Aşık Çelebi, Meşâ'irü's-Şu'arâ (İnceleme-Tenkidli Metin)*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. 894.

³ Mustafa İsen (2003). “Me'âlî”. *İslam Ansiklopedisi*. C. 28. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 201.

⁴ Filiz Kılıç (1994). *Aşık Çelebi, Meşâ'irü's-Şu'arâ (İnceleme-Tenkidli Metin)*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. 390.

⁵ Mustafa İsen (2003). “Me'âlî”. *İslam Ansiklopedisi*. C. 28. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 201.

Devrinin bu hezle meyilli ve çok önemli bir devlet görevinde bulunmayan şairine Zâtî bir kaside sunmuştur. Bu şiir, Zâtî'nin maddi sıkıntılar içerisinde bulunduğu sıralarda yazmış olduğu kasidelerden birisi olmalıdır. Bu kasidenin matla beyti şöyledir:

‘Āleme āsār-ı hikmet itdi izhār ol hākīm
İrdi luţfindan ĥayāta cümle ecsām-ı remim (K. 75).

Zâtî'nin kaside sunduğu devlet büyüklerinden biri de Çoban Mustafa Paşa (ö. 1529)'dır. Anadolu ve Rumeli Beylerbeyliği görevlerinde bulunmuş, Çaldıran Seferi, Belgrad ve Rodos fetihlerine katılmıştır¹. Pîrî Paşa'nın arzusuyla Rumeli Beylerbeyi iken yardımcı vezir olarak atanmıştır. Yavuz Sultan Selim bu atamaya önce karşı çıktıysa da Pîrî Paşa'nın ısrarıyla tayinini yapmıştır. Bir arz günü Mustafa Paşa, Pîrî Paşa'nın arzlarının yanlışı olduğunu ileri sürerek kalkışınca padişah, elindeki okla Mustafa Paşa'nın kafasına vurarak “Bre melun, bunca zamandır hizmetimi gören Türk'ün doğru veya yalanını bilmez miyim? Kalk, sen benim vezirim değilsin, onun arzusuyla bu rütbeye nail oldun.” deyip onu öldürtmek istemişse de Pîrî Paşa'nın istirhamıyla kurtarılmıştır². Mısır Valiliği de yapmış olan Mustafa Paşa'ya Zâtî biri îdiye, biri şitâiye, birisi de hazâniye olan üç kaside (K. 44, 45, 46) sunmuştur.

Zâtî'nin kaside sunduğu önemli ilim ve devlet adamlarından biri de Müeyyedzâde Abdurrahman Efendi (ö. 1516)'dir. Devrin ileri gelen isimlerinden Alaaaddin Çelebi'nin oğlu olan Müeyyedzâde, genç yaşlarında iken o sırada Amasya'da sancakta bulunan II. Bâyezid'in maiyetine girmiş, öğrenimi tamamladıktan sonra müderris ve kazasker olmuştur. Bazı tezkirelerde sanatla meşgul olduğu, Hâtemî mahlasıyla şiirler de söylediği belirtilen Müeyyedzâde, aynı zamanda yaşadığı dönemin tanımış sanat hâmilelerinden birisi olmuş ve Kemâlpaşazâde, Necâtî ve Zâtî gibi sanatçıları desteklemiştir³. Zâtî, ihsan ve ikramlarıyla maişetini sağladığı Müeyyedzâde'ye çeşitli vesilelerle üç kaside (K. 58, 59, 60) sunarken devrinin bu sanatçı dostu isminin ölümü üzerine de bir mersiye (Tr. 4) söylemiştir⁴.

Aslen Karamanlı olan Pîrî Mehmed Paşa da Zâtî'nin kasidelerine muhatap olan bir başka isimdir. Kadı iken defterdarlık mesleğine geçmiş ve Çaldıran Seferi'nde başdefterdar olarak bulunmuştur⁵. Ridaniye Savaşı sırasında şehrin muhafazası için İstanbul'da bırakılan Paşa, 1518 yılında Mısır Seferi'ne giden Yavuz Sultan Selim tarafından Şam'a getirtilerek vezir-i azamlığa atanmıştır⁶.

¹ Yaşar Yücel, Ali Sevim (1990). *Türkiye Tarihi*. Ankara: TTK Yay. 219-262.

² Yaşar Yücel, Ali Sevim (1990). *Türkiye Tarihi*. Ankara: TTK Yay. 255.

³ Mustafa İsen (1993). *Acıyı Bal Eylemek -Türk Edebiyatında Mersiye*. Ankara: Akçağ Yay. CX; Hasan Aksoy (2006). “Müeyyedzâde Abdurrahman Efendi”. *İslâm Ansiklopedisi*. C. 31. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 485-486.

⁴Zâtî'nin Müeyyedzâde'ye yazdığı kasidelerin bu üç şiirle sınırlı olmadığını, başka kasidelerinin de olduğunu tahmin ediyoruz. Zira Zâtî, Cafer Çelebi'yle birlikte Müeyyedzâde'nin ihsan ve ikramlarını kaybetmemek için kendisine teklif edilen Bursa'daki tevliyet görevini bile kabul etmemiştir.

⁵ Yaşar Yücel, Ali Sevim (1990). *Türkiye Tarihi*. Ankara: TTK Yay. 240.

⁶ Yaşar Yücel, Ali Sevim (1990). *Türkiye Tarihi*. Ankara: TTK Yay. 251.

Âşık Çelebi'ye, şiirlerini padişaha Pîrî Mehmed Paşa vasıtasıyla takdim ettiğini söyleyen Zâtî, Pîrî Paşa'ya kasideler sunduğundan da bahsetmiştir. Zâtî'nin bu kasidelerinden ancak birisini tespit edebildik. Bir îdiye olan bu kasidenin matla'ı şöyledir:

Dest-i kudret Rûm'a tağıtmağ dilerdi müşk-i Çîn
Nitekim dil-ber cemâli üzre zülf-i 'anberin (K. 40)

Yavuz Sultan Selim'in nişancısı, kazaskeri ve devrinin tanınmış şair ve münşilerinden birisi olan Tâcîzâde Cafer Çelebi (ö. 1515) de Zâtî'ye kıymet veren devlet adamlarından biridir. 1452 yılında Amasya'da doğmuştur. Babası, II. Bâyezid'in defterdarlarından "Tâcî Bey" adıyla anılan şair ve hattat Hâcî Bey-zâde Tâceddîn İbrâhîm Paşa'dır. İlköğrenimini Amasya'da babasından ve Amasya'nın önde gelen âlimlerinden olan Ca'fer Çelebi, eğitimini Bursa'da tamamlamış ve Hacı Hasanzâde'den mülazım olmuştur¹. Çeşitli yerlerde kadılık ve müderrislikler yaptıktan sonra 1497'de Divân-ı Hümâyûn'a nişancı tayin edilmiştir. 1511 yılındaki yeniçeri ayaklanmasından sonra padişah tarafından azledilmiş ve bir müddet devlet görevinde bulunmamıştır. Ca'fer Çelebi, inşâdaki kabiliyeti dolayısıyla II. Bâyezid gibi Yavuz Sultan Selim'in de takdirini kazanmıştır. Yavuz, onu yeniden nişancılık görevine, Çaldıran Savaşı dönüşünde de (1514) kazaskerliğe atamıştır. Ancak yine Yavuz Sultan Selim devrinde Doğu seferi sırasında yeniçerilere Tebriz'den öteye gidilmemesini telkin ettiği suçlamasıyla idam edilmek suretiyle öldürülmüştür.

Kendisi de *Divân*, *Heves-nâme*, *İstanbul Feth-nâmesi*, *Münşe'ât*, *Enîsü'l-ârifin*, *Kûs-nâme* gibi manzum ve mensur pek çok esere sahip², devrinin tanınmış sanatçılarından birisi olan Ca'fer Çelebi, diğer pek çok devlet adamı gibi konaklarında şiir ve edebiyat sohbetleri yapılmasına zemin hazırlamış; Mesîhî, Makâlî, Sıhrî ve Zâtî gibi şairlerden de desteğini esirgememiş ve onların kasidelerine muhatap olmuştur³.

Zâtî de Âşık Çelebi'ye, kendisi ve arkadaşı Kadrî Çelebi'ye olan ilgisini "Tâcî-zâde'yi me'an selâmlarduk. Gâh merhabâ nevâzişiyle ve gâh iletüğümüz eş'ara istihsân u sitâyişle ve gâh in'âm u bahşâyışle ve gâhî tenhâ alıkoyp hürîş ü güvârişle muğtenem ü munte'em olup hâne-i bî-hânemüze yâhud mülâzemet-i küy-ı cânânemüze giderdik."⁴ şeklinde anlattığı devrinin bu önemli hâmîsine türlü vesilelerle sekiz kaside (K. 47, 48, 49, 50, 51, 52, 55, 56) yazmıştır.

¹ M. Fatih Köksal (2013a). "Tâcîzâde Ca'fer Çelebi". *Türk Edebiyatında İsimler Sözlüğü*, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=803> (Erişim tarihi: 27.06.2016).

² M. Fatih Köksal (2013a). "Tâcîzâde Ca'fer Çelebi". *Türk Edebiyatında İsimler Sözlüğü*, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=803> (Erişim tarihi: 27.06.2016).

³ Mustafa İsen (1990). *Lâtîfî Tezkiresi*. Ankara: Akçağ Yay. 226; Haluk İpekten (1996). *Divan Edebiyatında Edebî Muhitler*. İstanbul: MEB Yay. 53-54.

⁴ Filiz Kılıç (1994). *Âşık Çelebi, Meşâ'irü's-Su'arâ (İnceleme-Tenkidli Metin)*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. 894-895.

Zâtî'nin kaside sunduğu isimlerden bir diğeri de Tatavlılı Mahremî (ö. 1536)'dir. Medrese eğitiminden sonra yaklaşık 20 yıl kâtip ve nâib olarak çalışan Mahremî, daha sonra Galata Kadısı Beyşehirli Hasan Çelebi'nin nâibi olarak Selanik'te görev yapmıştır. İstanbul dönüşü bindikleri gemi korsanların saldırısına uğramış, eşi ve çocuklarıyla birlikte esir düşmüştür. Fidyeye için gerekli parayı temin için eşi ve çocuklarını rehin bırakarak İstanbul'a gelmiş ve gerekli parayı temin edemedi vefat etmiştir¹.

Türkî-basit'in en önemli isimlerinden biri olan Mahremî'nin *Dîvânçe*, *Mecma'u'l-letâyif* ve *Şehnâme*'den başka birkaç eseri daha vardır. Tezkireciler tarafından bilhassa mesnevide başarılı bulunan Mahremî Çelebi'ye Zâtî, aşağıdaki beyitle başlayan bir kaside sunmuştur:

Ey mecma'-ı melâ'ik ü v'ey sūr-ı bî-bedel
Ben saña reşk-i 'arş-ı mu'allâ disem maħal (K. 64)

Zâtî'nin bir başka hâmîsi olan Hersekzâde Ahmed Paşa (ö. 1517) da kendisine kaside sunulan isimlerdendir. Bosna Dükü Stjepan Vukcic-Kosoca'nın küçük oğludur. Bosna'nın Sultan II. Mehmed tarafından fethedilmesiyle Osmanlı sarayına getirilmiş ve kendisine Ahmed ismi verilmiştir. Ailesinin unvanı dolayısıyla Hersekzâde diye anılmaya başlanmıştır. Fatih'in sevgi ve güvenini kazanan Hersekzâde Ahmed, sarayda çeşitli hizmetlerde bulunduktan sonra mîralemlige kadar yükselmiştir. Fatih devrinde sancak beyliği de yapan Ahmed Paşa, Cem hadisesinde Bâyezid tarafında yer almıştır. Anadolu Beylerbeyliği görevine getirilen Ahmed Paşa, bu görevdeyken padişahın kızı Hundî Hatun ile evlenmiştir. II. Bâyezid devrinde vezirlik, sancak beyliği, kaptan-ı deryalık ve birkaç kez sadrazamlık görevinde bulunan Ahmed Paşa, Sultan Selim devrinde de sadrazamlık yapmış ve beşinci kez bu görevde iken vefat etmiştir².

Kaynaklarda kendisinden iş bilir, güvenilir, dürüst ve kahraman bir devlet adamı olarak bahsedilen Ahmed Paşa, aynı zamanda cami, hamam ve kervansaraylar yaptıran hayır sahibi birisidir. Zâtî de diğer devlet adamları ve âlimlerle birlikte bu devlet adamının meclislerinde bulunmuş ve kendisine türlü vesilelerle iki kaside (K. 61, 62) sunmuştur.

Sultan II. Bâyezid'in hekimlerinden birisi olan Şah Muhammed Kazvinî (ö. 1521) de Zâtî'nin kaside sunduğu isimlerden bir diğeridir. Memleketi Kazvin'den çıkmış Mekke ve Medine'yi dolaşmış, gezdiği yerlere ve tıbbaya dair risalelerini padişaha göndermiştir. Nikriz (gut) hastası olan padişah şöhret ve kabiliyetini duyduğu Kazvinî'yi özel adamlar göndererek getirtmiş ve sarayına almıştır. Hekimliğinin yanı sıra tefsir, hadis ve edebî ilimlerde de üstat olan Kazvinî, çok izzet ve ikram görmesine rağmen diğer hekimlerin Şehzade Selim'le münasebeti var şikâyetleriyle saraydan uzaklaştırılmıştır. Eski itibarına ancak Sultan Selim devrinde

¹ Hatice Aynur (2013). "Mahremî". *Türk Edebiyatında İsimler Sözlüğü*. <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=851> (Erişim tarihi: 17.07.2016).

² Şerafettin Turan (1998). "Hersekzâde Ahmed Paşa". *İslâm Ansiklopedisi*. C. 17. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 235-236.

ulaşabilen¹ devrin bu önemli âlim ve sanatkârına Zâtî türlü sebeplerle altı kaside (K. 79, 80, 81, 82, 83, 84) sunmuştur.

Kendisine kaside sunulan devlet görevlilerinden biri de Şîrî Ali Bey'dir. Şîrî Bey, Sultan Selim'in harem-i hasında yetişmiş Sadrazam Hersekzâde Ahmed Paşa'nın oğludur. Sarayda kapıcıbaşı ve mîrâhûr olarak padişahın hizmetinde bulunmuştur². Nikriz hastalığına tutulduğu için tayin edildiği Mısır Sancak Beyliğinde acısını hafifletmek için içki içmeye başlamış ve genç yaşında ölene kadar bu durum devam etmiştir³. Zâtî, en önemli hâmillerinden birisi olan Hersekzâde Ahmed Paşa'nın oğluna bir kaside sunarak onun da ihsanını talep etmiştir. Bahse konu olan kasidenin matla beyti şöyledir:

Zeyn oldı çerâğ-ı gül-ile câmi'-i gülşen
Açıl aña gönülün gözün olsun yine rüşen (K. 71)

Kânûnî devri müderrislerinden Sürûrî Efendi (ö. 1562) de Zâtî'nin kaside sunduğu isimlerden birisidir. Devrine göre orta derecede bir şair olan Sürûrî, aynı zamanda devrinin önemli bir mutasavvıfıdır. Ömrünü ilme adanmış ve hiç evlenmemiştir. Belâgat ilmindeki şöhreti yanında faziletli, olgun ve bilgin kişiliğiyle tanınan Sürûrî Efendi, çok sayıda eser kaleme almıştır. Aynı zamanda Kanûnî devrinin en meşhur ve en velûd şârihi olarak bilinen⁴ Sürûrî'ye Zâtî, matla beyti

Didüm dile 'acabâ var mı bir emîr-i kelâm
Kamu sözi ola anuñ kinâyet ü ihâm (K. 57)

olan bir kaside yazmıştır.

Bütün gayretlerimize rağmen tezkirelerde örnek beyitleri verilen bazı kasideler şimdilik tespit edilememiştir. Bu durum daha sonra da Zâtî'nin kasidelerinin tespit edilebileceğinin bir işaretidir. Mesela Âşık Çelebi, tezkiresinde Pîrî Mehmed Paşa'ya yazıldığı söylenen ve matla beyti

Gönce cüzdânını aç defter-i ezhârî çıkar
Oldı Pîrî Çelebi devlet ile defterdâr

olan bir kasidesinden daha bahsetmektedir⁵. Ancak bu beyti ihtiva eden şiir, mevcut Divân nüshaları ve inceleme imkânı bulabildiğimiz hiçbir mecmuada bulunmamaktadır.

Zâtî'nin mevcut kasidelerine bakıldığında yukarıda bahsettiğimiz isimler dışında, tarihi kişiliklerini henüz tam olarak tespit edemediğimiz bazı isimlere de şiirler sunduğu anlaşılmaktadır. Bunlar, Ali Çelebi⁶, Ferruh Bey,

¹ Haluk İpekten (1996). *Divan Edebiyatında Edebî Muhitler*. İstanbul: MEB Yay. 57-79.

² Haluk İpekten (1996). *Divan Edebiyatında Edebî Muhitler*. İstanbul: MEB Yay. 62.

³ Haluk İpekten (1996). *Divan Edebiyatında Edebî Muhitler*. İstanbul: MEB Yay. 115.

⁴ Beyhan Kesik (2014). "Sürûrî". *Türk Edebiyatında İsimler Sözlüğü*. <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3588> (Erişim tarihi: 27.07.2016).

⁵ Filiz Kılıç (1994). *Âşık Çelebi, Meşâ'irü's-Şu'arâ (İnceleme-Tenkidli Metin)*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. 894.

⁶ Bu Ali Çelebi'nin Şîrî Ali Bey olabileceğini düşünmekteyiz.

Îsâ Bey, Meşih Ağa, Gedâyî ve adına dair herhangi bir kayıt bulunmayan bir kazaskerdir*.

Şairin kasidelerinin dışında murabba, kıt'a, nazm ve müfredlerinin bir kısmı da şiirlerdeki bazı ipuçları, tezkirelerdeki açıklamalar ve Zâtî'nin Letâyif'inde kendisinin verdiği bilgilere göre devrin tanınmış bazı kimseleriyle ilişkilidir. Bunlardan bir kısmı devrin şairlerinden bir kısmı ise herhâlde zurefasından olmalıdır. Bunlar şu isimlerden oluşmaktadır: Hayâlî Bey, Sehî, Ferîdî, Keşfi, Mihrî Hatun, Meâlî, Enverî, İshak, Çakşırı Şeyhî, Revânî, Mürekkepçi Memi, Topçuzâde, Necâtî, Andelîbî, Pîrî, Sinan, Zünnûn, Şehzâde, Cân Memi, Pervâne ve Muslî.

*Tezkirelerde Zâtî'nin maddî sıkıntılar çektiği dönemlerde alt kademedeki devlet adamlarıyla müderrislere de kasideler yazdığı ifade edilmektedir. Bu isimlerin o gruptan kimseler olma ihtimali de vardır.

KAYNAKÇA

- Ak, Coşkun ve Mehmet Akkaya (1993). *Zâtî Divanı'ndan Seçme Gazeller*. Balıkesir: Âlem Kitabevi Yay.
- Aksoy, Hasan (2006). “Müeyyedzâde Abdurrahman Efendi”. *İslâm Ansiklopedisi*. C. 31. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 485-486.
- Akün, Ömer Faruk (1994). “Divan Edebiyatı”. *İslâm Ansiklopedisi*. C. 9. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 389-427.
- Alpay (Kut), Günay (1971). “British Museum'daki Türkçe Yazmalar”. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*. Ankara: TDK Yay.
- Alpay, Günay (1961). “Zâtî ve Şem‘ ü Pervâne Mesnevisi”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Dergisi*. (XI): 109-128.
- Armutlu, Sadık (1998). *Zâtî'nin Şem‘ ü Pervâne Mesnevisi*. Doktora Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Armutlu, Sadık (2009). “Kelebeğin Ateşe Yolculuğu: Klasik Fars ve Türk Edebiyatında Şem‘ ü Pervâne Mesnevileri”. *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi Prof. Dr. Hüseyin AYAN Özel Sayısı*. (39): 877-907.
- Armutlu, Sadık (2016). “Şu‘arâ Hocası Mâder-zâd Bir Şâir: Zâtî”. <http://www.iranbalkan.net/view-22168.html> [Erişim 27.07.2016]
- Arslan, Mehmet (2000). “Zâtî'nin Şiirlerinde Mu‘ammâ Benzeri Bazı Harf ve Kelime Oyunlarına Dair”. *Osmanlı Edebiyat-Tarih-Kültür Makaleleri*. İstanbul: Kitabevi Yay. 302-318.
- Atila, Mustafa (2012). *Nu‘ût-ı Nebeviyye Mecmû‘ası (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin)*. Yüksek Lisans Tezi. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi.
- Ayçiçeği, Bünyamin (2016). “Nuruosmaniye Kütüphanesi Türkçe Şiir Mecmû‘aları: İnceleme-Dizin”. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*. (16): 227-367.
- Aydın, Abdullah (2014). “Divan Şairleri Arasında Şair ve Şiire Dair Atışmalar”. *Turkish Studies*. 9 (3): 213-237.
- Aynur, Hatice (2013). “Mahremî”. *Türk Edebiyatında İsimler Sözlüğü*. <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=851> (Erişim tarihi: 17.07.2016).
- Banarlı, Nihat Sami (1971). *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: MEB Yay.
- Bursalı Mehmet Tahir (1333). *Osmanlı Müellifleri*. C. 2. İstanbul: Matbaa-i Âmire.
- Canım, Rıdvan (2000). *Latîfî, Tezkiretü's-şu‘arâ ve Tabsıratu'n-nuzamâ (İnceleme-Metin)*. Ankara: AKM Yay.
- Coşkun Serdaroğlu, Vildan (2013). “Zâtî”. *İslâm Ansiklopedisi*. C. 44. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 150-151.
- Çakıroğlu, Yeliz (2013). *Manisa İl Halk Kütüphanesi 45 AK ZE 202 Numaralı Şiir Mecmuası (İnceleme-Metin)*. Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli Üniversitesi.

- Çapan, Pervin (2002). "Zâtî Divanı'nda Edebi Tenkid ve Değerlendirmeler". *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. (8): 11-48.
- Çavuşoğlu, Mehmed (1970). "Zâtî'nin Letâyifi". *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakóltesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Dergisi*. (XVIII): 25-51.
- Çavuşoğlu, Mehmed (1977). "Zâtî'nin Letâyifi II", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakóltesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Dergisi*. (XXII): 143-161.
- Çavuşoğlu, Mehmed (1981). *Divanlar Arasında*. Ankara: Umran Yay.
- Çavuşoğlu, Mehmed (1997). "Zâtî", *İslâm Ansiklopedisi*. C. XIII. İstanbul: MEB Yay. 464-466.
- Çavuşoğlu, Mehmed (1998). "Zâtî, İvaz Çelebi". *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*. C. 8. İstanbul: Dergâh Yay. 645-647.
- Çavuşoğlu, Mehmed, Tanyeri, M. Ali (1987). *Zâtî Dîvânı III*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yay.
- Çeltik, Halil (2012). "Zâtî'nin 'Hazer Et' Gazeli". *Turkish Studies*. 7 (1): 745-752.
- Çeneli, İlhan (1973). "Zâtî Divanında Atasözleri ve Deyimler". *Türk Kültürü*. CI (123): 153-157.
- Dilçin, Cem (1983). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*. Ankara: TDK Yay.
- Dilmen, İbrahim Necmi (1338). *Târih-i Edebiyat Dersleri*. İstanbul: Matbaa-i Âmire.
- D'istria, Dora (1982). *Osmanlılarda Şiir* (Çev. Semay Taneri). İstanbul: Havass Yay.
- Eke, Nagehan (2009). "Zâtî'nin Şiirlerinde İlim". *Turkish Studies*. 4(2): 363-392.
- Evecen, Doğan (2011). *17. Yüzyıldan Üç Mecmû'a-i Eş'âr*. Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Faik Reşat (Tarihsiz). *Eslâf*. İstanbul: Tercüman Yay.
- Gibb, J. W. (1999). *Osmanlı Şiiri Tarihi* (Çev. Ali Çavuşoğlu). Ankara: Akçağ Yay.
- Gökyay, Orhan Şaik (1992). "Âşık Çelebi: Zâtî". *Tarih ve Toplum*. 18 (108):10-15.
- Gövsâ, İbrahim Alaattin (1946). *Türk Meşhurları*. İstanbul: Yedigün Neşriyat.
- İpekten, Haluk (1990). *Baki, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Bazı Şiirlerinin Açıklamaları*, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yay.
- İpekten, Haluk (1994). *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*. İstanbul: Dergâh Yay.
- İpekten, Haluk (1996). *Divan Edebiyatında Edebî Muhitler*. İstanbul: MEB Yay.
- İpekten, Haluk, Mustafa İsen, Recep Toparlı, Naci Okçu ve Turgut Karabey (1988). *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. Ankara: KB Yay.

- İpekten, Haluk vd. (1986). “XVI. Yüzyıl Divan Nazmı”. *Büyük Türk Klasikleri*. C. 3. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- İsen, Mustafa (1990). *Lâtîfî Tezkiresi*. Ankara: Akçağ Yay.
- İsen, Mustafa (1993). *Acıyı Bal Eylemek -Türk Edebiyatında Mersiye*. Ankara: Akçağ Yay.
- İsen, Mustafa (1994). *Kühü'l-ahbâr'ın Tezkire Kısmı*. Ankara: AKM Yay.
- İsen, Mustafa (1997). *Ötelerden Bir Ses*. Ankara: Akçağ Yay.
- İsen, Mustafa (2003). “Me'âlî”. *İslam Ansiklopedisi*. C. 28. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 201-202.
- İsen, Mustafa (2013). “Me'âlî”. *Türk Edebiyatında İsimler Sözlüğü*. <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=30> (Erişim tarihi: 27.06.2016).
- Karavelioğlu, Murat (2015a). *Mecmû'a-i Kasâ'id-i Türkiyye*. Ankara: TDK Yay.
- Karavelioğlu, Murat (2015b). “Zâtî'nin John Rylands Kütüphanesi 62 Numarada Kayıtlı Mecmû'ada Yer Alan Kasîdeleri”. *M. Ali Tanyeri'nin Anısına Makaleler (Haz. H. Aynur, H. Koncu, F. M. Şen)*. İstanbul: Ülke Yay.
- Kesik, Beyhan (2014). “Sürûî”. *Türk Edebiyatında İsimler Sözlüğü*. <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3588> (Erişim tarihi: 27.07.2016).
- Keskin, Ayşe Gülay (1995). *Klasik Türk Edebiyatında Kaside (XIII-XIV-XV. YY.)*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Kılıç, Filiz (1994). *Âşık Çelebi, Meşâ'irü's-Şu'arâ (İnceleme-Tenkidli Metin)*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Kılıç, Filiz (2010). *Âşık Çelebi, Meşâ'irü's-Şu'arâ (İnceleme-Metin)*. İstanbul: İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Yay.
- Kırkkılıç, Ahmet (1979). *Edirne Şehrengizleri (Kerimî-Mesihî-Zâtî-Neşâtî)*. Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Kırkkılıç, Ahmet (1988). “Şehrengizler, Edirne Şehrengizleri ve Neşâtî'nin Edirne Şehrengizi”. *Edirne İl Halk Kütüphanesi Bülteni*. Edirne.
- Koç, Munise (2012). *Nuruosmaniye Kütüphanesi 4962 Numaralı Mecmua (164a-247a, Transkripsiyonlu Metin-İnceleme)*. Yüksek Lisans Tezi. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi.
- Köksal, M. Fatih (2009). “Metin Neşrinde Vezinle İlgili Problemler, Bazı Tespit ve Teklifler”. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*. (3): 63-86.
- Köksal, M. Fatih (2012). *Edirneli Nazmî, Mecma'u'n-Nezâ'ir (İnceleme-Tenkidli Metin)*. Ankara: KB Yay. e-kitap <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/dosya/1-292688/h/edirneli-nazmi-mecma-un-nezair.pdf> [Erişim tarihi: 4.10.2015].
- Köksal, M. Fatih (2013a). “Tâcîzâde Ca'fer Çelebi”. *Türk Edebiyatında İsimler Sözlüğü*, <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=803> (Erişim tarihi: 27.06.2016).

- Köksal, M. Fatih (2013b). “Emâni”. *Türk Edebiyatında İsimler Sözlüğü*, <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=361> (Erişim tarihi: 17.07.2016).
- Kur’ân-ı Kerîm*. <http://mushaf.diyamet.gov.tr/>
- Kurnaz, Cemal (2000). *Muallim Naci, Osmanlı Şairleri*. Ankara: Akçağ Yay.
- Kurtoğlu, Orhan (1991). “Zâtî’nin Kasideciliği”. *Türk Kültürü*. 405: 42-49.
- Kurtoğlu, Orhan (1995). *Zâtî Dîvânı’nın Gazeller Dışında Kalan Şiirleri Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Kurtoğlu, Orhan (2016). “Zâtî’nin Şebistânî Şiirleri”. *Uluslararası Türk Dünyası Sosyal Bilimler ve Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri III* (Edt. Y. Yeşil). Ankara: Türk Eğitim-Sen Genel Merkezi Yay. 497-507.
- Kut, Günay (1974). “Gazali’nin Mekke’den İstanbul’a Yolladığı Mektup ve Ona Yazılan Cevaplar”. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten (1973-74)*. Ankara: TDK Yay. 223-252.
- Kutluk, İbrahim (1989). *Hasan Çelebi, Tezkiretü’s-Şu’arâ*. Ankara: TTK Yay.
- Kütükoğlu, Bekir (1991). “Ayas Paşa”. *İslam Ansiklopedisi*. C. 4. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 202-203.
- Macit, Muhsin (1996). *Divan Şiirinde Âhenk Unsurları*. Ankara: Akçağ Yay.
- Mehmed Süreyya (1311). *Sicill-i Osmânî*. İstanbul: Matbaa-i Âmire.
- Mengi, Mine (1977). “Bir Şiir Mecmuası Hakkında”. *Türkoloji Dergisi*. 7 (1): 73-78.
- Mengi, Mine (1995). *Mesihî Divanı*. Ankara: AKM Yay.
- Necatigil, Behcet (1976). “Ölümünün 430. Yıldönümünde Çeşitli Yönleriyle Divan Şairi Zâtî”. *Milliyet Sanat*. 182: 9-11, 23.
- Oytun, Elif (2014). *Nuruosmaniye Kütüphanesi 4968 Nolu Şiir Mecmuası 1a-64b*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Özcan, Abdulkadir (1994). “Dukâkinzâde Ahmed Paşa”. *İslam Ansiklopedisi*. C. 9. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 550-551.
- Özkırımlı, Atilla (1982). *Türk Edebiyatı Ansiklopedisi*. C. 4. İstanbul: Cem Yay.
- Pala, İskender (1994). “Şiirin İşportacısı”. *Yedi İklim*. 8/ 56.
- Sarı, Mehmet ve Ahmet Karaman (1999). *İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Karesi Meşâhiri*. Balıkesir: Zağnos Kültür ve Eğitim Vakfı Yay.
- Sehî (1325). *Tezkire-i Sehî*. İstanbul: Matbaa-i Âmidî.
- Serdaroğlu, Vildan (2006). *Sosyal Hayat Işığında Zati Divanı*. İstanbul: İSAM Yay.
- Sungurhan, Aysun (1994). *Beyânî, Tezkire (İnceleme, Tenkidli Metin)*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Sungurhan, Aysun (2009). *Kınalızâde Hasan Çelebi, Tezkiretü’s-Şu’arâ*, e-kitap, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/dosya/1-219123/h/tsmetinb.pdf> [Erişim tarihi: 05.10.2015].

- Şemseddin Sami (1308). *Kamûsu'l-a'lâm*. İstanbul: Maârif Nezâreti Yay.
- Şemseddin Sami (1989). *Kâmûs-ı Türkî*. İstanbul: Çağrı Yay.
- Şentürk, Ahmet Atilla ve Ahmet Kartal (2004). *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: Dergâh Yay.
- Şentürk, Atilla (1990). “Zâtî'nin Bir Gazeli ve Düşündürdükleri”. *Türk Dili*. 464: 78-82.
- Şentürk, Atilla (2011). “Model Bir Şâir: Zâtî”. *Dil ve Edebiyat*. 33: 22-30.
- Tarlan, Ali Nihad (1967). *Zâtî Divanı I*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yay.
- Tarlan, Ali Nihad (1970). *Zâtî Divanı II*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yay.
- Tatçı, Mustafa (2003). *Bursalı Mehmed Tahir, Osmanlı Müellifleri I-II-III*. Ankara: Bizim Büro Yay.
- Temur, Zühal (2013). *Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan Bölümü 59 Numarada Kayıtlı Mecmû'a-i Eş'âr İsimli Şiir Mecmuası (141a-214a)*. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi.
- Tılfarlıoğlu, Musa (2011). *Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan Bölümü 59 numarada Kayıtlı Mecmû'a-i Eş'âr İsimli Şiir Mecmuası Çeviriyazılı, Tenkitli Metin (71a-140b)*. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi.
- Turan, Şerafettin (1998). “Hersekzâde Ahmed Paşa”. *İslâm Ansiklopedisi*. C. 17. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 235-237.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı (1949). *Osmanlı Tarihi*. C. 2. Ankara: TTK Yay.
- Ünver, İsmail (1993). “Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”. *Türkoloji Dergisi*. XI: 51-89
- Ünver, Niyazi (2007). “Zâtî”. *Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*. VIII: 710-712.
- Vural, Emre (2013). *Michigan Üniversitesi 356 Numaralı Şiir Mecmû'ası (İnceleme-Metin)*. Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi.
- Yekbaş, Hakan (2009). “Zâtî Divanında Halk İnanışları”. *Turkish Studies*. 4 (2):1117-1157.
- Yılmaz, Mehmet (1992). *Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözcükler (Ansiklopedik Sözlük)*. İstanbul: Enderun Yay.
- Yücel Yaşar, Sevim, Ali (1990). *Türkiye Tarihi*. Ankara: TTK Yay.
- Yücel, Yaşar (1987). *Muhteşem Kânûnî ile 46 Yıl*. Ankara: TTK Yay.

II. BÖLÜM: ZÂTÎ'NİN GAZELLER DIŞINDAKİ ŞİİRLERİ

1. ŞİİRLERİN BULUNDUĞU ZÂTÎ DİVÂNI NÜSHALARI VE ŞİİR MECMUALARI

A: Atatürk Üniversitesi Ktb. Agâh Sırrı Levend Kitapları Numara 150-163 .

AN: Süleymaniye Ktb. Ali Nihad Tarlan Bölümü 59 Numaralı Şiir Mecmuası¹.

B: *Zâtî Dîvânı*, Beyazıt Ktb. Nr. 3595.

BD: *Bâkî Dîvânı*, Millî Ktb. 06 Mil Yz A 5366, v. 1a.

Ç: *Zâtî Dîvânı*, Çorum İl Halk Ktb. Nr. 2174.

F: *Zâtî Dîvânı*, Süleymaniye Ktb. (Fatih Bölümü) Nr. 3824.

FD: *Fâizî Dîvânı*, Millî Ktb. 06 Mil Yz A 795, v. 96a.

H: *Zâtî Dîvânı*, Süleymaniye Ktb. (Halet Efendi İlâvesi) Nr. 151.

HM: *Zâtî Dîvânı*, Süleymaniye Ktb. (Hacı Mahmud Bölümü) Nr. 3363.

JR1: Manchester Üniversitesi John Rylands Ktb. 62 Numaralı Şiir Mecmuası².

JR2: Manchester Üniversitesi John Rylands Ktb. 17 Numaralı Şiir Mecmuası (1b-37b).

L: *Zâtî Dîvânı*, Süleymaniye Ktb. (Lala İsmail Bölümü) Nr. 443.

M: Manisa İl Halk Ktb. 45 AK ZE 202 Numaralı Şiir Mecmuası³.

MKT: *Mecmû'a-i Kasâ'id-i Türkiyye*, Süleymaniye Ktb. Esat Efendi Koleksiyonu 3418⁴.

MŞ: Âşık Çelebi, *Meşâ'irü's-Şu'arâ*⁵.

MU: Michigan Üniversitesi Ktb. 356 Numaralı Şiir Mecmuası⁶.

¹ Musa Tılfarlıoğlu (2011). *Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan Bölümü 59 numarada Kayıtlı Mecmû'a-i Eş'âr İsimli Şiir Mecmuası Çeviriyazılı, Tenkitli Metin (71a-140b)*. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi; Zühal Temur (2013). *Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan Bölümü 59 Numarada Kayıtlı Mecmû'a-i Eş'âr İsimli Şiir Mecmuası (141a-214a)*. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi.

² Murat Karavelioğlu (2015b). "Zâtî'nin John Rylands Kütüphanesi 62 Numarada Kayıtlı Mecmû'ada Yer Alan Kasideleri". *M. Ali Tanyeri'nin Anısına Makaleler (Haz. H. Aynur, H. Koncu, F. M. Şen)*. İstanbul: Ülke Yay.

³ Yeliz Çakıroğlu (2013). *Manisa İl Halk Kütüphanesi 45 AK ZE 202 Numaralı Şiir Mecmuası (İnceleme-Metin)*. Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli Üniversitesi.

⁴ Murat Karavelioğlu (2015a). *Mecmû'a-i Kasâ'id-i Türkiyye*. Ankara: TDK Yay.)

⁵ Filiz Kılıç (1994). *Âşık Çelebi, Meşâ'irü's-Şu'arâ (İnceleme-Tenkidli Metin)*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.

⁶ Emre Vural (2013). *Michigan Üniversitesi 356 Numaralı Şiir Mecmû'ası (İnceleme-Metin)*. Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi.

NM: Süleymaniye Ktb. Lala İsmâil Bölümü 733 Numaralı Mi'râciyye ve Na't-ı Şerîfler Mecmuası¹.

NO1: Nuruosmaniye Ktb. 4968 Numaralı Şiir Mecmuası².

NO2: Nuruosmaniye Ktb. 4962 Numaralı Şiir Mecmuası³.

NO3: Nuruosmaniye Ktb. 4965 Numaralı Şiir Mecmuası.

NO4: Nuruosmaniye Ktb. 4966 Numaralı Şiir Mecmuası.

NO5: Nuruosmaniye Ktb. 4980 Numaralı Şiir Mecmuası.

ŞR: İstanbul Araştırmaları Vakfı Ktb. ŞR 86 Numaralı Şiir Mecmuası.

Ü1: *Zâtî Dîvânı*, İstanbul Üniversitesi Ktb. (İbnülemin Mahmut Kemal İnal Bölümü) Nr. 2713.

Ü2: *Zâtî Dîvânı*, İstanbul Üniversitesi Ktb. Ty. Nr. 457/1.

Ü3 : *Zâtî Dîvânı*, İstanbul Üniversitesi Ktb. T.Y. 668.

YB: *Zâtî Dîvânı*, Süleymaniye Ktb. Yazma Bağışlar Kısmı Nr. 2342.

YK1: Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Ktb. 387 Numaralı Şiir Mecmuası⁴.

YK2: Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Ktb. 398 Numaralı Şiir Mecmuası⁵.

¹ Mustafa Atilla (2012). *Nu'ût-ı Nebeviyye Mecmû'ası (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin)*. Yüksek Lisans Tezi. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi.

² Elif Oytun (2014). *Nuruosmaniye Kütüphanesi 4968 Nolu Şiir Mecmuası 1a-64b*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.

³ Munise Koç (2012). *Nuruosmaniye Kütüphanesi 4962 Numaralı Mecmua (164a-247a, Transkripsiyonlu Metin-İnceleme)*. Yüksek Lisans Tezi. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi.

⁴ Doğan Evecen (2011). *17. Yüzyıldan Üç Mecmû'a-i Eş'âr*. Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.

⁵ Doğan Evecen (2011). *17. Yüzyıldan Üç Mecmû'a-i Eş'âr*. Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.

2. TRANSKRİPSİYON SİSTEMİ VE METİN TESPİTİ İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR

1. İnceleme kısmındaki örneklerde ve metin kısmında transkripsiyon işaretleri kullanılmıştır. Kullanılan transkripsiyon sistemi şöyledir:

A/a	ا	D/đ, Z/z	ض
’	ء	T/t	ط
S/s	ث	Z/z	ظ
H/h	ح	’	ع
H/h	خ	G/g	غ
Z/z	ذ	Q/q	ق
S/s	ص		

2. Bunların dışında Arapça ve Farsça kelimelerdeki medli harfler içinde şu işaretler kullanılmıştır:

ى	و	ا
i/ā	U/ū	A/ā

3. Farsçadaki vâv-ı ma’ düleler “h’ah” örneğindeki şekliyle gösterilmiştir.

4. Elif-i maksûreler, uzun okunduğu yerlerde “İsā, Leylā, ma’ nā”; kısa okunduğu yerlerde “İsi, Leyli, ma’ ni” şeklinde yazılmıştır.

5. Nüshalarda hemzeli kelimelerin iki farklı imlası da kullanılmıştır. Biz de metin tespitinde “dā’im” , “dāyim” şeklindeki yazılışlardan ilkinini tercih ettik.

6. Hem uzun hem de kısa yazılabilen kelimelerde med yapılması gereken yerlerde uzun, med gerekmeyen yerlerde ise kısa okunmuştur: “hiç/hiç” ve “kuhsâr/kuhsâr” gibi.

7. Metin tamiri yaptığımız yerlerde [] işareti; okunuşundan emin olamadığımız yerlerde (?) işareti kullanılmış, hiçbir şekilde okunamayan yerler (...) şeklinde gösterilirken müstehcen ifadelerin geçtiği yerler ... şeklinde boş bırakılmıştır.

8. Vezin gereği yapılan ünlü türetmeleri (x) şeklinde gösterilmiştir. bez(i)m, uf(u)k gibi.

9. Metin tespitinde, zihaf olan yerlerdeki uzunluklar gösterilmemiştir.

10. Hece düşmeli ulamalarda metne uyulmuş, bu ulamalar, metinde bitişik yazıldığı durumlarda “n’ola, k’ola,” şeklinde gösterilmiştir. Ancak bitişik yazılması kalıplaştığı hâlde metinde iki ayrı kelime olarak yazılan ve vezin gereği ulanması gereken kelimeler ise aralarına “_” işareti konularak gösterilmiştir. “ki_ese, Çeşme_eyledün, gibi_anuñ, ki_oğıdı” gibi.

11. Ayet ve hadislerle dua cümlelerinden yapılan iktibaslar, transkripsiyon harfleriyle tespit edilmiş, anlamları ilk geçtiği yerde metnin altında dipnot olarak verilmiştir.

12. Arapça, Farsça ön ve son eklerle, birleşik isim ve sıfatların yazımında Prof. Dr. İsmail Ünver (1993) ve Prof. Dr. Mehmet Fatih Köksal (2009)’ın tekliflerine uyulmaya çalışılmıştır.

5. TENKİTLİ METİN

[KASİDELER]

1

[TEVHİD]

[fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün]

- 1 Ey ki nehr-i kudretünden çeşmedür Nîl ü Fırât
V'ey ki bahr-i rahmetünden eşmedür âb-ı hayât
- 2 Zikrûn-ile kullara katlu kapular açılır
Feth olur aduñ añılsa kufl-ı bâb-ı müşkilât
- 3 Söz senüñdür ey kadîm-i Lâ-yezâl ü Bî-zevâl
İki harfünden vücûda geldi cümle kâ'inât
- 4 Nüh felek rakķaş olupdur şavt-ı emründen senüñ
Çerhe girmişler dönerler döne döne kat kat
- 5 Göz açup her ne cihetden gözlesem senden tolu
Fevķ u taht u sağ u şol u piş ü pes cümle cihât
- 6 Cümle eşyâ hüsnüñe mazhar olur mir'ât-veş
'Ayn-ı 'ibretle ne dem keşf olsa çeşm-i iltifât
- 7 Şeş getürdüñ penc gence [kim] Muħammed ümmetin
Görmedi mişlin üç oğul nüh peder çâr ümmehât
- 8 Cümle âlem levh-i 'ilmüñde ezel mevcûd idi
Cem' olupdur ism-i zâtuñda hıyâr esmâ şıfât
- 9 Şun'uñuñ dil-dâruñuñ âyinedârı subh-ı 'id
Kudretüñ ebkâruñuñ zülfinedür hadd ü berât
- 10 Bâd-ı qahruñdan olursa cümle deryâ telh-kâm
Ab-ı luţfuñdan olur anuñ dimâğı pür-nebât
- 11 Bilmedi sen şâhı bu nat'-ı cihânda kavm-i 'Ad
Bâd-ı qahruñ itdi bir lu'b-ile fi'l-hâl anı mât
- 12 Bir nefes luţfuñla hem-dem olmasa bâd-ı bahâr
Cân mı bulurdı deminden anuñ emvât-ı nebât
- 13 Külli eczâsı ser-â-ser kül iderse eylesün
Qanı ol gün kim tecellî ide Tûr-ı rûha zât
- 14 Buldı bu da'vâ bu dehr-i bî-şebât içre şübüt
Zât-ı bî-çünüñdan özge nesneye yokdur şebât
- 15 Her kimi kim rihlet atına süvâr itseñ o dem
Bir muraşşâ' kürsi olur aña çerh-i şabitât
- 16 Cürm-i 'aşî Nüh tûfânından artuķ olmaya
Virdi keştibân-ı rahmuñ Nüh'a ol demde necât

- 17 İremez ol kibriyânuñ kârbânı gerdine
Ger hayâl-i berķ-ı sür'at nice biñ yıl süre at
- 18 'Älem oldur ki seni bilmekde 'aczin añlaya
Lîk cûduñdan irüpdür enbiyâya mu'cizât
- 19 Şerh olunmaz Zâtiyâ anuñ kitâb-ı rahmeti
Asmân evrâķ olup olursa deryâlar devât

2

[TEVHÎD]

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

- 1 Eydelüm 'aşk ile b'ismillâhi Raḥmâni'r-raḥîm
Başı üzre yir idüpdür aña dîvân-ı kadîm
- 2 Dâ'imâ düşürme dilden anı hoş miftâḥdur
Ey gönül itmek dilersen feth-i ebvâb-ı na'im
- 3 İbtidâsında anuñ bir bâ ki yazmışdur kalem
Noķta-veş altında olmuşdur dü kevn anuñ muķîm
- 4 Sîni anuñ ortadur dendâneler dendânesi
Kelle-i a'dâ bigi fark-ı gamı eyler dü-nîm
- 5 Ağzı 'İsâ'nuñ müşâbih olduğı-y-çün mîmine
Rûḥ bulurdı du'âsından anuñ 'azm-i remîm
- 6 Ol elifler kim var anda her biri bir nîzedür
Anlara ey dil ḥayan cünd-i hevâdan itme bîm
- 7 Anda ḥâvûsî mürekkeble yazılmış lâmlar
Şâhid-i ma'nâ yüzinde ḥurre-i 'anber-şemîm
- 8 Eylemiş meşşâte-i ḥâme anuñ teşdîdini
Şâne-i zülfeyn rüy-ı ḥürî cennet-i ḥarîm
- 9 Hâ ki yazılmış durur anda hüviyyet hâsıdur
Ol kişi kim anı idrâk eyledi oldı 'alîm
- 10 İki râsı ḥâcibeyn-i ḥür-ı firdevs-i berîn
İki hâsı iki dâne berg-i reyḥân-ı na'im
- 11 Nün ḥaķķı kim anuñ zâhrindedür bâr-ı zemîn
Nün'udur mâh-ı nev-i âfâķ-ı eflâķ-i 'azîm
- 12 'Aşrdur yâ'sı 'adedde 'ayn-i 'arş-ı şer'dür
Görür anı 'ayn-i ḳalb ü çeşm-i ḥab'-ı müstaķîm
- 13 Ser-be-ser necm-i hidâyetdür anuñ her noķtası
Her biri olmuşdur anuñ râcim-i dîv-i racîm

- 14 Besmele bir pādşāhuñ ismidür kim ey gönül
Kime himmet eylese olur aña ‘izzet nedim
- 15 Keçgöl itdi [anı] her kim tutsa keff-i feyzine
Olur ol kimse şadef tek mâlik-i dürr-i yetim
- 16 Mihr anuñ taqar kenârına bir altun dügmeyi
Şubhgāhuñ hil‘atin geh la‘l eyler gāh sim
- 17 Tamlasa deryā-yı luṭfından eger bir kaṭre āb
Āb-ı kevşerden daḥi şirin ü ter ola ḥamim
- 18 Ger nesim-i gülsitān-ı rahmeti kılsa güzer
Lāle vü gülnār ola başdan başa nār-ı caḥim
- 19 Bir şererdür āteş-i qahrı ocağından caḥim
Bir varaḡdur gülsitān-ı bāğ-ı luṭfından na‘im
- 20 Bir biri içre toḡuz ḡarrā muşanna ‘topdur
Cāmi‘-i şun‘ında aşılışdur eflāk-i ‘azim
- 21 Dest-i cūduñdan ṭolupdur la‘l ile yāḡūt ile
Ṭağ yaḡasında ser-ā-ser dāmen-i kār ey kerim
- 22 Ḳudretüñ mi‘mārı kaşr-ı ruzı bir zer ḥışt ile
Ser-be-ser ma‘mūr ider bu sırta kim olur ‘alim
- 23 Sāhat-ı ḡudsün kıyāsında aña beñzer ki ‘aḡl
Seyr-i gerdün eyleye çāh içre mūr olup muḡim
- 24 Ḥikmetüñ şibrine meyl itse zümürüd kāseler
Nūr-ı çeşmi ejder-i endişeyi eyler ‘adim
- 25 Ḳudretüñ rāḥın ḥired nüş itmege kaşd eylese
Aña sākī ḥayret ü bî-ḥüşlik olur nedim
- 26 Rāh-ı mülk-i kibriyāna kimse reh-rev olımaz
Peyk-i vehm-i berḡ-ı sür‘at anda bir küh-ı ḡalim
- 27 Vaḡdetüñ deryāsı içre keşti-yi endişeyi
Mevc-i keşret urdı seng-i ḥayrete itdi dü nim
- 28 Eyler anı bî-başar meyl-i şu‘ā‘-ı āftāb
Ḥikmetüne olsa nāzır dīde-i ‘aḡl-ı ḡakim
- 29 Mümkün olmaz devr ide gerd-i cenāb-ı ‘izzetüñ
Yilse yüz biñ yıl eger peyk-i ḥired hem çün nesim
- 30 Ḳaldururdu mürdeyi yirden meger kim bir nefes
Luṭfuña maḡrem olupdur ‘İsi-yi gerdün-ḡarim
- 31 ‘Aşḡuñ ile gösterür ‘uşşāḡa zülf-i dil-berüñ
Bir ḡılı biñ şive-i i‘cāz-ı Mūsā-yı kelim

- 32 Rūh-ı mü' min zıkr-i nāmuñdan şafālar kesb ider
Aduñ añılsa olur āvāre şeytān-ı racım
- 33 Bāğ-ı luţfuñdan gelüpdür toĥmı anuñ var-ise
Anuñ için buldı rağbet sünbül-i ' anber-şemīm
- 34 Emr iderseñ od bigi cümle cihānı yaķar āb
Nehy iderseñ cism-i ādem olmaz āteşden elīm
- 35 Kimse 'avnüñsüz cihānda düşmene bulmaz zafer
Ejdehā mūra 'ināyet eyleseñ olmaz ġarım
- 36 Sürme-i 'ayne'l-yaķın çek çeşme anuñ ĥaķķı kim
Dāğ-ı derdinden cebīn-i cān-ı ümmetdür vesim
- 37 Āline evlādına aşĥābına biñ biñ selām
Raĥmetüñ deryāsına ġarķ it ķamusın ey Raĥīm
- 38 Şerbet-i inşāf şun bu Zāti-yi bī-çāreye
Yā Rab aĥlāţ-ı günāĥ itdi anuñ derdın delim
- 39 Nesh eyle āb-ı 'afvüñle anuñ her ĥarfını
Cürmi anuñ nāme-i a' māle k'olmuşdur raķım
- 40 N'ola anuñ bī-ķıyās ise günāhı yā İlāĥ
Raĥmetüñ bī-ĥadd ü 'afvüñ bī-'aded luţfuñ 'amīn
- 41 Gözi yaşı ĥaķķı-çün cümle yetimüñ yā İlāĥ
Raĥmetüñden olmasun billāĥ maĥrüm ol yetim

3

[MÜNĀCĀT]

[mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün]

- 1 Ķomaz ġönülde ġümān lā-ilāhe illa'llāĥ
Disem biñ olsa zebān lā-ilāhe illa'llāĥ
- 2 Nedür tekellüm-i tevĥīd didüm ervāĥa
Pür oldı kevn ü meķān lā-ilāhe illa'llāĥ
- 3 Egerçi birligüñe var senüñ hezār delīl
Yiter faķire beyān lā-ilāhe illa'llāĥ
- 4 Disem şafā-yı derün-ıla rüz-ı ĥaşre degin
Ecelden olsa amān lā-ilāhe illa'llāĥ
- 5 Derün-ı dilde olan cümle şirki maĥv eyler
Zebāndan olsa 'ıyān lā-ilāhe illa'llāĥ
- 6 İlāĥi zıkr-i cemīlūñ durur senüñ n'ola ger
Olursa cānlara cān lā-ilāhe illa'llāĥ

- 7 Senüñ o zât-ı cemîlünle birligün dün ü gün
İder cihâna beyân lâ-ilâhe illa'llâh
- 8 Tehî degül bu tokuz dâ'ire bu merkez-i hâk
Tolu kenâr u miyân lâ-ilâhe illa'llâh
- 9 Bir âftâb-ı cihân-tâbdur ki nûrundan
Kılur derûmı leyân lâ-ilâhe illa'llâh
- 10 Şafâ cevâhirini ister-iseñ ey tâlib
Kim ol cevâhire kân lâ-ilâhe illa'llâh
- 11 Cihâna niteki envâr-ı mihr-i 'âlem-tâb
Kulûba nûr-feşân lâ-ilâhe illa'llâh
- 12 Virür hayât-ı ebed âdeme 'aceb mi eger
Olursa cân u cihân lâ-ilâhe illa'llâh
- 13 Senüñ bu kudret-i bî-haddüñe kılur nazarı
Eytıdi pîr ü cüvân lâ-ilâhe illa'llâh
- 14 İlâhî irişecek şöñ nefes zebânumuza
Getür şu bigi revân lâ-ilâhe illa'llâh
- 15 İlâhî kudretümüz cân virürken alma bizüm
Disün dehân u lisân lâ-ilâhe illa'llâh
- 16 Murâdum ol ki İlâhî getür ecel iricek
Zebânuma o zamân lâ-ilâhe illa'llâh
- 17 Eger ki şafvet-i kalb ister-iseñ ey Zâtî
Şafâ-y-ıla di her ân lâ-ilâhe illa'llâh

4

[MÜNACÂT]

[fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün]

- 1 Şükr aña kim bizi halk etdi Hudâ-yı müte'âl
Dilümüz eyledi miftâh-ı sühan virdi kemâl
- 2 'Âlim-i 'âlem ü bennâ-yı bînâ-yı dil ü cân
Şeh-i bi-hayl ü haşem kâhır-ı bi-ceng ü cidâl
- 3 Şeker-i şükrin ağızdan ne-y-içün düşürevüz
Şükr ana k'itdi bizi tûti-yi mergüb-mağâl
- 4 Şaykal-ı mişkale-i zikri anuñ şükr aña kim
Zerrece âyine-i dilde komaz jeng-i melâl
- 5 Zehr-i şirk ü elem-i şübheden ol ola berî
'Ayn-i tevhide irüp nüş ide bir kaṭre zülâl
- 6 Bezm-i rif'atde anuñ pādşeh-i kadri ider

- Şehryārān-ı cihānuñ yirini şaff-ı ni'āl
- 7 Rağş ider dōne dōne şun'ı sarāyında Hāğ'uñ
Mihri şem'-i felegi eyledi fānūs-ı hayāl
- 8 Dā'imā lūcce-i 'ummānda yed-i şun'ı ider
Çatarāt-ı maṭarı dürc-i şadef içre le'āl
- 9 Kudretine seherüñ şem' delīl-i rūşen
Şām'da şehr önünde kemer-i zer dağı dāl
- 10 Nūn-ı zerrīn ki yaza kātib-i şun'ı bir rā
Kāfdan kāfa arayan bulımaz aña mişāl
- 11 Seni deryā-yı kef-i cūdı gānī itdi diyü
Ebr-i nisānı şadef keçkül-ile itdi su'āl
- 12 Bir kebūter bu felek fazl-ı fezāsında anuñ
Eylemiş aña kamer hāleyi simin halhāl
- 13 Baħr-i pür-lü'lü'-i mevvāc bigi ser-tā-ser
Mün'imā ni'met-i cūduñla cihān māl-ā-māl
- 14 İtdi Tübā ki sekiz cenneti pür-şāh u varak
Ravza-i mekrümetüñ içre bir olduqça nihāl
- 15 Āhenin pāy idinürse dağı pergār gibi
Varımaz dā'ire-i hikmetüñe peyk-i hayāl
- 16 Nice halk itdüğüñi ādemi bilmek dilese
Pāyına 'aqluñ urur silsile-i zülf-i 'ıkal
- 17 Komadı hikmetüñüñ şirini nüş eylemege
Faşl-ı dey ejder-i endişeye bir kılcā mecāl
- 18 Yağdı Cibril-i ħired sühte-i pervāne gibi
Pertev-i şem'-i cemālüñ hevesinde per ü bāl
- 19 Yüzini görmege mecmū'-ı cihān 'aşığ ola
Dāğ-ı derdüñ şu kişi kim ide rüy-ı dile hāl
- 20 Luţfuñ ol kimseye kim ola mu'allim olur ol
Sāyih-i mülk-i zekā sābiğ-i deryā-yı kemāl
- 21 Aña ger pertev-i mihrüñ irişe olur o dem
Burc-ı ħurşid-i şafā maṭla'-ı envār-ı cemāl
- 22 Derd-i 'aşkuñla şu kim cānı revān itdi odur
Server-i şehr-i beğā pādşeh-i taht-ı celāl

7. şun'ı: sun' F // Mihri: Mihr F.

21. ger: kim MKT.

- 23 Burc-ı 'izzetde ki bir zerreyi hırşîd idesin
Aña ne züll-i kūsûf ire ne naqş u ne zevâl
- 24 Berķ-sür' at kııl iricek bizi evķât-ı şalât
Yıldırım bigi düşer ķalbümüze isti'câl
- 25 Tâ şehâdet kelimâtıyla şeref bula zebân
Dem-i âhîrde kerem eyle bizi eyleme lâl
- 26 Eyle tevĥîdüñi sed gelmege tâ bulmaya yol
Mîlket-i ķalbümüze ķâfile-i şirk ü dâlâl
- 27 Bize dîdâruñı göster şeb-i mi'râc ĥaķı
Fâĥr-i 'âlem o gice ĥâzretüñe buldı vişâl
- 28 Zâti'nüñ cevher olur ķâlî vü ĥâlî ġâyet
Âteş-i 'aşķuñ-ile eyler iseñ ķalbüñi ķâl
- 29 Ķalbin Aĥmed ĥaķı kııl mehbit-ı Cibrîl-i şafâ
Şöyle ĥatdur aña kim ķalmaya min-ba'd vebâl
- 30 Ćâr-yâri ĥaķı-çün Fâĥr-i cihân'uñ yâ Râb
Ķıl anuñ şıdķını luĥf eyle Ebü-bekr-mişâl
- 31 Nefs bâzârcısınuñ bulmayıcak eksüġini
Zecr kılsun kııl anı ĥâzret-i Fârûk-ĥişâl
- 32 Gice gündüz yazuben oķısun ol Ķur'an'ı
Eyle 'Oşmân gibi luĥf ile anı ehl-i kemâl
- 33 Düşmen-i nefsinüñ üstine ġazâ eylemede
Düstuñ ĥaķķı anı eyle 'Aliyy-i isti'câl
- 34 Fi'lini eyle ĥâsen şâĥ-ı şehîdân ĥaķı-çün
Pür-vaķâr eyle İlâhî anı mânend-i cibâl
- 35 İşidüp işbu du'âyı şu kim âmîn diye
Şerr-i şeytândan emîn ide Ĥudâ-yı müte'âl

5

**ĶAŞİDE-İ ZÂTÎ DER-NA'T-I ŞEFÎ'Ü'L-MÜZNEBİN VE
İMAMÜ'L-ENBİYÂ VE'L-MÜRSELİN
ŞALLA'LLÂHU 'ALEYHİ VE SELLEM***

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

- 1 Cüş idüp deryâ-yı 'aşķu'llâh-ı Rabbü'l-âlemîn
Bir güher ĥalk eyledi kim şad hezârân âferîn

28. ķâlî vü ĥâlî: ĥâlî vü ķâlî MKT.

29. vebâl: zevâl MKT.

5 F 2b, MKT 20b, NM 21b.

* Başlık NM.

- 2 Ol güher ‘aşkına halk idüp bu dürc-i ‘ālemi
Eyledi aña maqarr üstād-ı ‘ālem āferin
- 3 Bir dür-i yek-dānedür deryā-yı şun ‘-ı Hāk’da ol
Çerh-i şāh-ı kadri barmağında bir engüşterin
- 4 Halka olsa cem ‘ olup bir yirde cümle enbiyā
Cümlesi bir hātem ol hāteme ol dürr-i nigin
- 5 Anuñ için taş başardı bağına hātem bigi
Hātem-i cümle nebidür ol dür-i deryā-yı din
- 6 Ey serirün büstān-ı “*lā-ḫalā ve lā-melā*”
Kuḫl-ı çeşm-i zāt-ı bīnün sürme-i “*‘ayne’l-yaḫin*”
- 7 Merkebün Refref maqāmuñ “*ḳābe ḳavseyn*” ey ‘aziz
Ḫalvetüñdür mehbiṭ-ı Ḳur’ān u Cibril-i emin
- 8 Ḳatre-i deryā-yı luṭfuñ baḫr-i pür-dürri semin
Bende-i nūr-ı ruḫuñ sulṭān-ı çerh-i çarümün
- 9 Meclisüñdür gülsitān-ı bağ-ı firdevs-i berin
Ḫazretüñdür bülbül-i gülzār-ı Ḳur’ān-ı mübin
- 10 Şefkatün birle sekiz uçmağ umar mecmū ‘-ı halk
Ḫazretüñle toḫuz eflāk üzre faḫr eyler zemīn
- 11 Būy-ı ḫulḫuñdan mu ‘aṭṭar eylemişdün ‘ālemi
Ol zamān miskin olup ṭururdu gāyet sedd-i Çin
- 12 Serverā sen on sekiz biñ ‘āleme sulṭān-idün
Āb u gil içre daḫi Ādem çekerken erba ‘in
- 13 On sekiz biñ ‘ālemi ol Ḫālīḳ-ı arz u semā
‘Aşkuña halk eyledi ey sāye-i çerh-i berin
- 14 Levḫ-i Ḫaḳḳ’ı levḫine merkez muşaffā ḳalbünün
Olmamışdur naḳş-ı eşkāl ile ‘unf u kibr ü kīn
- 15 Barmağundan çeşmeler aḳıtduñ anuñ ābına
Süre-i Kevşer ḫaḳı dil-teşnedür mā’-ı mu ‘in
- 16 Māh-ı bedre barmağınla bir işāret eyledün

2. idüp: itdi NM.

4. hātem ol hāteme ol dürr-i: hātem ü ol hāteme oldur MKT, NM.

6. “*lā-ḫalā ve lā-melā*: Ne boştur ne de dolu” // “*‘ayne’l-yaḫin*: Gözüyle görmüş gibi.” *Tekāsür Sûresi*, 7.

7. “*ḳābe ḳavseyn*”: “İki yay kadar.” *Necm Sûresi*, 9. // mehbiṭ-ı Ḳur’ān u Cibril-i emin: mehbiṭ-ı Cibril u Ḳur’ān-ı mübin NM.

10. beyit -NM.

11. sedd: müşk NM.

12. idün: iken NM.

- Dest-i şevk-ile yaqasın çekdi çāk itdi hemîn
- 17 Ey şeh-i mısr-ı nübüvvet kaşr-ı kadründe senüñ
Hâzret-i Yûsuf güneş yüzlü gulâm-ı meh-cebîn
- 18 İşiden dir gonceñ açılsa belâgat bâğına
Aferin ey bülbül-i bâğ-ı belâgat aferin
- 19 Hağ budur ey hûace-i hüsn ü bahâ olmaz bahâ
Turrenün bir müyina yüz biñ harâc-ı mülk-i Çin
- 20 Meclisünde çağrışurlardı melekler ‘âleme
“*Hâzihi cennâtü ‘adnin fedhulühâ hâlidîn*”
- 21 Yücedür eflâkden kadri bi-hağğın ve’s-semâ
Ol ki bir yirde senüñle oldı bir dem hem-nişin
- 22 Cân u dilden bende-i fermânuñ olmışdur senüñ
Revnağ-ı iclâs-ı ‘âlî çâr aşhâb-ı güzîn
- 23 Şubh gibi şadıqam bu sözde ben Şiddîk’dur
Âftâb-ı şubh-ı şıdğ u şadıq-ı sultân-ı dîn
- 24 Şeh-süvâr-ı milket-i heybet ‘Ömer k’oldı anuñ
Tiğ-ı nuşret-bîni imân ehline hışn-ı haşin
- 25 Pâd-şâh-ı leşker-i ehl-i hayâ ‘Osmân k’anuñ
Neşr iderdi levh-i sime hâme-i dürr-i semin
- 26 Hâzin-i gencine-i esrâr-ı Hağ’dur Hağ bilür
Sâki-yi kevşer ‘Aliyy-i şâhib-i hulud-i berin
- 27 Âlüñüñ aşhâbuñuñ ezvâcuñuñ evlâduñuñ
Rağmetin kılsun mezîd Allâhu Rabbü’l-‘âlemîn
- 28 Şefkatünden serverâ Zâtî recâ kağ eylemez
Muştafâ mâ-câ’e illâ rağmeten li’l-‘âlemîn

6

**MEDH-İ RESÛL-İ EKREM
ŞALLA’LLÂHU TE’ÂLÂ ‘ALEYHİ VE SELLEM***

[mef’ülü mefâ’îlü mefâ’îlü fe’ülün]

- 1 Ey zât-ı şerîfüñ gül-i gülzâr-ı risâlet

20. Meclisünde: Meclisünden NM. / “Hâzihi cennâti ‘adnin fedhulühâ hâlidîn:

Bunlar ‘adnin cennetleridir, ebedî kalmak üzere girin buraya.” Zümer Süresi, 39.

21. ve’s-semâ: ve’ð-ðuhâ NM.

23. şıdğ u: şadıq NM.

25. Neşr: Neşr F.

28. “Muştafâ mâ-câ’e illâ rağmeten li’l-‘âlemîn: Mustafa ancak âlemlere rahmet olarak geldi”

6 F 3b, B 2a, MKT 23a, NM 21a.

* Başlık NM.

- Elfāz-ı laṭīfūñ ŧekeristān-ı ḥalāvet
- 2 Ey hem-nefes-i ‘arş-nişinān-ı melā’ik
V’ey şāh-ı cihān pādşeh-i ‘ālem-i vaḥdet
- 3 Ṭayy eyleyümez Refref-i zan menzil-i ḳadrūñ
Cibrīl-i ‘uḳul anı niçe ide ḥikāyet
- 4 Şānuñda durur āyet-i “*mā-kāne Muḥammed*”
Ey mebde’-i bünyād u cihān şehr-i nübüvvet
- 5 Ḥurşid-i vişālūñ iricek burc-ı vücuda
‘Ālem açılıp gitdi ḳamu leyl-i ḳalālet
- 6 Deryā-yı ḳalāletde ḳalurdı ḳamu ‘ālem
Olmasañ eger bedreḳa-i necm-i hidāyet
- 7 Ḳurtıldı ḥadīşūñ işiden cümle ḥadesden
Ey bāğ-ı vefā bülbül-i gülzār-ı nübüvvet
- 8 Sen ümmetüñi isteyesin Ḥazret-i Ḥaḳ’dan
Nefsī diyicek cümle nebī rüz-ı ḳıyāmet
- 9 ‘Āşīleri emvāc-ı ‘azāb eyler-idi ḡarḳ
Olmasañ eger mālīk-i deryā-yı şefā’at
- 10 Ḥaḳ ḳudret eliyle uruben zahruña mühri
Gönderdi seni ümmetüñe nāme-i şefḳat
- 11 Māhuñ siperin mu‘ciz-i ṭiğūñla felekde
İtdüñ iki şaḳ gördi ḳamu ehl-i velāyet
- 12 Çeşme_eyledüñ engüştüñi gördi ḳamu ‘ālem
Dil-teşne durur mu‘cizüñ ābına be-ğāyet
- 13 Ey ḥātem-i mecmū’-ı nebī mehbiṭ-ı Ḳur’ān
Ḥatm olmuş idi muşḥaf-ı ḥüsnünde melāḥat
- 14 Zātuñda senüñ yoğ-idi bir zerrece bed-ḥū
Āteşde bürüdet nitekim şuda yübüset
- 15 Ervāḥ-ı nebī Ḳuds’de cem’ oldı ser-ā-ser
İsrā gicesi cümlesine itdüñ imāmet
- 16 Cibrīl-i ḥired ki işide eczāsı olur küñ
Bir demde ki itdüñ ṭoḳuz eflāki seyāḥat

1. gülzār-ı: būstān-ı F, MKT, NM / laṭīfūñ: şerīfūñ NM.

3. Ṭayy: Refref F.

4. beyit -F, B / “mā-kāne Muḥammed[ün ebā eḥadin min-ricāliküm]...: Muhammed, sizin erkeklerinizden ḥiçbirinin babası değıldir.” Ahzab Sūresi, 40.

7. nübüvvet: risālet MKT, NM.

11. mu‘ciz: mu‘cize NM / ṭiğūñla: ṭiğıyla MKT, NM.

- 17 Mi' rācda bulduñ şu qadar Haqq-ıla kurbet
Güyā ki hemān cān u ten ü nār-ı harāret
- 18 Keşf oldı saña perde-i esrār ser-ā-ser
Bi-perde Hudā-y-ıla tapuñ eyledi şöbet
- 19 Vaşşāf ola ger cümle cihān halkı ser-ā-ser
Haşr ola vü evşāfuña olmaya nihāyet
- 20 Şad bār selām anlaruñ ervāhına benden
Yirüñde ki ol çār 'aziz itdi hilāfet
- 21 Qandil-i revāk-ı şıdıq-ı hazret-i Şiddik
Zidd-ı şeb-i şek şu 'le-i mişbāh-ı şadākat
- 22 Hısm-ile nazar kılsa güneş bī-fer olurdu
Fārūq-ı ceri pādşeh-i mülk-i şalābet
- 23 Sultān-ı eķālīm-i hayā hazret-i 'Osmān
Şāh-ı bülegā server-i erbāb-ı feşāhat
- 24 Mīr-i 'ulemā kān-ı kerem Hayder-i Kerrār
Maqbūl-i Hudā ceş-i nebī şāh-ı velāyet
- 25 Ezvācūñe vü ālüñe evlāduña bizden
Her gāh selām ey şeh-i erbāb-ı şefā'at
- 26 Zātī'nūñ idersin kamu müşkillerini hal
Tapuñdan irerse ger aña 'avn-i 'ināyet
- 27 Düşürmedügi mişkale-i zikrūñi dilden
Budur ki virür āyine-i qalbine şuret
- 28 Haşr ola ümīdüm bu kıyāmetde senüñle
Bunı işidüp kim dise āmin aña rahmet

17. kurbet: kurbeti B, kurbı MKT, NM. // ten ü: ten F.
18. Hudā-y-ıla tapuñ: tapuñ Hudā-y-ıla B.
19. evşāfuña olmaya: olmaya evşāfuña B.
21. Zidd-ı: Cünd-i B.
23. bülegā: kümelā MKT.
24. kerem: seħā MKT // ceş: h'ış MKT.
26. ger aña: aña ger F / 'avn-i: 'avn ü MKT.
27. qalbine: qalbe NM / şuret: şafvet MKT.
28. ümīdüm bu: bu ümīdüm F / dise: diye B.

7

DER-NA 'T-I SULTĀN-I ENBĪYĀ HĀZRET-Ī MUĤAMMED
 ŐALLĀ'LLĀHU TE'ĀLĀ 'ALEYHĪ VE SELLEM*

[*mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün*]

- 1 İdüp seĥerūñ sīne-i sīmīnini kâğıd
Altun ĥalemiyle bunı yazardı 'Uĥārid
- 2 Cehd eyle dūriş eyle kemālâtı mükemmel
Tā izzet ü devlet tapuna ola müsā'id
- 3 Düş baĥr-i 'ulūm içine 'ālem şadefinde
Bir gevher-i yek-dāne ide tā seni vāĥid
- 4 Var cevher-i 'ilm-ile yūri kıymetūñ artur
Altun it işūñ eyleme bāzāruñı kāsīd
- 5 Seyr it kamu seyyāre-y-ile cümle burūcı
Aç gözūñi ol ĥikmet-i Ĥaĥĥ'ı müteraşşīd
- 6 Senden ulular sözini ger vird idinürseñ
Ĥab'ūña niçe vird-i ma'ānī ola vārid
- 7 İsterseñ ide 'izzetūñi Tañrı ziyāde
Ma'ĥūlı ĥabūl eyle şaĥın olma mu'ānid
- 8 Ĥikmetde ĥamu derde devā ola kelāmuñ
Ĥānūnla ĥıl mantıĥuñı gözle ĥavā'id
- 9 Te'sīr ide ger saña kelām-ı mütekellim
Zihnūñde vü ĥalbūñde ola pāk 'aĥā'id
- 10 Bir niçe delīl-ile Ĥaĥ'ūñ birligini bil
Şol şūfī-yi sālūs bigi olma muĥallid
- 11 Üç ma'ni-y-ile çār varak üzre tokuz cild
Olmağa sebep n'oldı vü kim boldı mücellid
- 12 Cüş itdi yem-i şun'-ı Ĥudā 'aşĥ ilinden
İbdā'a sebep oldı şeh-i cümle muvaĥĥid
- 13 Maĥbūb-ı Ĥudā Faĥr-i cihān Şāh-ı risālet

7 26 F 30b, B 12b, L 1b, NM 19a.

* Başlık NM.

2. tā: yā B, NM.

3. yek-dāne: yek-dāneye B.

4. kıymetūñ: gevherūñ B, L, NM.

6. ger vird: vird B, L // vird-i: dürr-i NM.

8. devā: şifā B, L.

10. bigi: gibi B.

11. cild: çerĥ L // n'oldı vü: n'oldı F.

13. ser-i ser-cümle: server-i cümle B.

- Sultân-ı nübüvvet ser-i ser-cümle-i 'âbid
 14 Bir dem üzerinden ki ese şefkati bâdı
 'Aşileri yakmaya cehennem ola bârid
 15 Şad bâr taḥiyyât ü selâm ol mehe her dem
 Kim oldu tulu' itdügi dem şevkle sâcid
 16 Seccâdesini eyledi bir mâh müşerref
 Kim halka ayağı yiri mihrâb u mesâcid
 17 Deryâ-yı 'atâ baḥr-i yedinden mütereşşih
 Yâkût-ı seḥâ kân-ı kefinden mütevellid
 18 'Âlemde bugün devlet anuñ şâhid-i 'izzet
 Yüz şive ile şaldı revân boynına sâ'id
 19 Emr itse ider taş ile toprak ḥarekâtı
 Aḳar şu eser yil ola nehy eyleye râkid
 20 'Adli yili araya girüp eyleye işlâḥ
 Birbiri ile âteş ü âb olmaz-ıdı zıd
 21 Aḳda dü cihân naḳşı 'ıyân olsa 'aceb mi
 Ayine-i şâf eyleye vicdânuñi Vâḥid
 22 Şol şürete kim terbiyetüñ âbı saçıldı
 Şanma ki anuñ dide-i baḥtı ola râkıd
 23 Ucdan uca dünyâyı eger kim tuta âteş
 Bir ḳatre ḳadar şefkatüñ âbı ide ḥâmid
 24 İrse maḳar-ı perverişüñ sebze-i 'ömre
 Ol mezra'-ı diḥkân-ı duḥûr olmaya ḥâşid
 25 Olmaya velâyetde anuñ hiç nazîri
 Her kim ki senüñ himmetüñi idine mürşid
 26 İrerdı ḥayât âbına hep cünd-i Sikender
 Ger Ḥızr du'ân olmuş olaydı aña râ'id
 27 Olmazdı 'adû zaḥmı-y-ıla üştür-i Şâlih
 Ḥıfzuñ eli olaydı eger kim aña ḳâ'id

15. oldu: itdi F.

16. bir: pür F.

17. Deryâ-yı 'atâ-baḥr: deryâ-yı baḥr F.

21. eyleye: eyledi B, L, NM.

24. irse: ger ire F, irerse eger L / 'ömre: dehre L.

25. velâyetde anuñ hiç: anuñ Mesîḥ-i velâyetde B / himmetüñi idine: idine himmetüñi B.

26. olaydı: olmayaydı F / hep: her L // cünd: Ḥızr NM.

- 28 İşitse eger heybetüñüñ şıyt u şadāsın
Çerh üzre o dem leşker-i pervin ola şarid
- 29 Bir kimse gelüp itmeden öñünde tekellüm
Evzâ'ı olur şıdkına vü sırrına şahid
- 30 Bir ayda gerçi on iki burcı ider seyr
Māh olımadı 'azm-i seri'ün bigi ħamid
- 31 Ger kuĥl idine gerd-i rehün çeşmine a'mā
'Ayniyle ola 'ālem-i esrāra müşahid
- 32 İtmiş kerem-i luřfdan icād-ı vücūduñ
Ĥalk eyleyicek ĥalkı yed-i şun'-ile mūcid
- 33 Fāķa düşürür murġ-sıfāt anı ki fāķıd
Ger luřfuñ irişürse ola fāķımı fāķıd
- 34 Şerĥ olmaya ey kān-ı kerem vařf-ı ħamidūñ
Yazsa şu'arā ĥařre dek eş'ār u řařā'id
- 35 Zillet yüzini görmez-idi Zāti-yi derviş
Devlet bigi ĥapuñda olaydı mütেকā'id
- 36 Bīmār u za'if itdi anı derd-i mezellet
Luřfuñ ki ola 'ā'id aña řıĥĥat ol 'ā'id
- 37 Gözini diküp göge yatar çāh-ı belāda
Seyyāre-i elĥafuñı yüz řevķle rāřıd
- 38 Bī-řübhe irer řahid-i maķřūd řapuña
Her kim ki du'ā eylemege ola mūcāhid
- 39 Eflāk dönüp ĥuťb-ı ĥarār eyledügince
Evrāķına çerĥūñ yaza bu beyti 'Uřarid
- 40 Üstüne döne ĥuťb bigi cümle felekler
Ĥaķ devr-i zamān içre ide 'ömrüñi ĥālid

28. eger: eger kim F / leşker: 'asker B, L, NM.

30. ayda: anda F // olımadı: olmadı yā NM / bigi: gibi B, L.

31. gerd-i: çeşm-i F / esrāra: esrār B.

33. beyit - B, F.

35. bigi: gibi B, L.

36. Bīmār u: Bimar-ı B.

38. maķřūd: maķřūda L, NM / řapuña: řapuñdan NM // ola: olmasa F.

40. bigi: gibi B, L / 'ömrüñi: şer'üñi L.

8

[NA 'T]

[mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

- 1 Hün-1 şafağdan incinüben 'ayn ü âftâb
İtmişdi dest-i kudret aña bir siyeh niķâb
- 2 İki kızıl güle remed urmuşdı âteşi
Aķardı lü'lü mişre[be]den ıurmayup gül-âb²
- 3 Tâb-1 tenür-1 miñnet ü âlâm ü derdle
İki kızıl göz itmiş idi bağrumı kebâb
- 4 Od urduğınca hırmenine çeşmümün remed
Gör hikmeti ki dânesi olurdu bî-ħisâb
- 5 Şakķâ-yı eşk-i çeşm bu tennür-1 dîdemün
Âb urduğınca nârına arturdu iltihâb
- 6 Bir demde iki merdüm-i ehl-i başîretün
Garķ eylemişdi fülk-i vücûdını kanlu âb
- 7 Yağmalamışdı hayl-i veca' raht-ı râhâtı
Düşmişdi mülk-i cism ü dil ü câna ıztırâb
- 8 Şu sızmaz iken aralarından gözümle âh
Eşküm nifâķ idüp anı terk eylemişdi h'âb
- 9 Yılduz şayardı görmeyüp uyhu yüzün gözüm
İki sitâre artar-ıdı ıurmayup şihâb
- 10 Ruhsâr u zülf-i yâr-ı kamer-çihresüz uşup
Tolmuşdı nâr u 'akreb ü mâr ile câme-h'âb
- 11 Olmuşdı yıldırım oķı şancı inildi ra'd
Yağmur dökerdi yire gözüm nitekim seħâb
- 12 Ol cevr-i bî-şümârı ki devr eyledi baña
Eylendi anı aķçe döküp gözlerüm ħisâb
- 13 Ol sâ'at irdi sem'üme nâ-gâh bir nidâ
Didi ki ey sevâd-dil ü dîdesi ħarâb
- 14 Bir na't söyle Ħazret-i Fahr-i cihân'a gel
Ola ki luţf-ı Ħaķķ'la 'azb ola bu ħazâb
- 15 Ol nür-ı ħükme gözümün üstinde yir idüp
Yüz üstine diyü virilince aña cevâb
- 16 Kudret eliyle şâni' -i hammâm-ı nüh-kıbâb
Şâbün-ı şubĥ ile düzüp uçurdu bir ħabâb

8 B 30b, MKT 21b, NO1 47a.

2. mişre[be]den: müjeden NO1.

13. sem'üme: şem'ine NO1.

- 17 Çini̇nī̇ ṭabaḳda ḥall idüp altun varaḳları
Bir Şemse yazdı ḥalḳ-ı mu ‘allāda āftāb
- 18 Bebgā-yı lāciverd-ḳafes açdı bāl u per
Őekker yirine oldu ğidāsı dūr-i ḥoŐ-āb
- 19 Ḳaldurdu Őāh-ı Çin ‘alem-i Şir-peykeri
Öldi ḳamu vilāyet-i Hindūstān ḥarāb
- 20 Açdı du‘ā-yı nūrle gencine bir ışık
Ṭoldı cihān la‘l-i zer ü Şim-i bī-ḥisāb
- 21 Őubḥuñ ‘izārın āteŐ-i ḥurŐid itdi surḥ
Güyā ki mihr odı dilümi ḳıpkızıl kebāb
- 22 Ol dem daḳıḳ-i nāzük-ile oldu Őubḥgāh
Çerḥ üstine güneş ḳodı bir seng-i āsyāb
- 23 ḤurŐid açup ḳapusını āzād eyledi
ÖlmıŐdi ser-be-ser ḳafes-i dehr pūr-ġurāb
- 24 DüşmiŐdi ḥāke jāle götürdi tūrābdan
‘Ayş-ı nedim-i pādŐeh-i āsmān-cenāb
- 25 Gösterdi ḳaŐr-ı ḳudret-i bennā-yı ‘ālemi
Açdı ḥarim-i ḥikmete bevvāb-ı Őubḥ bāb
- 26 Őubḥuñ o dem ḳopup yüregi geldi aġzına
Yüzden ol āftāb götürdi meġer niḳāb
- 27 Sultān-ı dīn-i Faḥr-i cihān Ḥazret-i Resul
Seyyāḥ-ı lā-mekān u Şeh-i āsmān-cenāb
- 28 Mihr-i cihān-nümā meh-i bedr-i zalām-güşā
Keyvān-serir ü ḳutb-vaḳār u felek-Őitāb
- 29 Necm-i hüdā vü bedreḳa-i rāh-ı müstaḳim
Sultān-ı reh-revān-dih-i milket-i Őavāb
- 30 Burc-ı vücūda geldügi sā‘at ol āftāb
Biñ bir küniŐt yire geçüp oldılar ḥarāb
- 31 Oñılmaz idi zaḥmı Ayaşofya’nuñ eġer
Mü‘minlerüñ olur o diyü virmese lu‘āb

16. Őubḥ ile: Őubḥdan MKT, NO1.

18. beyit - NO1 / bāl u per: bāl-ı zer MKT.

20. cihān: cihāna MKT.

21. dilümi: dili MKT.

22. beyit - NO1.

28. beyit - NO1.

31. zaḥmı: zaḥm-ı MKT / Ayaşofya’nuñ: Ayaşofya MKT.

- 32 Sen şol habîbsin ki eyâ şâh-ı mülk-i hüsn
“Levlâk” geldi cânib-i Hâk’dan saña hitâb
- 33 Meydân-ı ‘arş-ı cilvegeh-i huşk ü himmetüñ
Ey âftâb-ı çerh-süvâr ü kamer-rikâb
- 34 Çekdi gözüñe sürme-i ‘ayne’l-yaķını Hâk
Ref’ oldı kalmadı arada bunca biñ hicâb
- 35 Şol âteşüñ semenderi olduñ ki ey Halîl
Olur melâ’ik anda kadem koyıcaķ kebâb
- 36 Düşizegân-ı sırr-ı Hudâ mahrem olmasañ
Yüzden götürmez idi seni göricek niķâb
- 37 Sen halkasın nebîlere ey Şâh-ı enbiyâ
Hâtem kaşında niteki yâķüt u la’l-i nâb
- 38 Şaķķ itdi şîşe-i mehi atdı yine dürüst
Üstâd-ı mu’cizüñ senüñ ey yüzi âftâb
- 39 Kandırduñ âb-ı mu’cizüñe teşne dilleri
Barmaķlaruñdan aķıduben çeşme-vâr âb
- 40 Âb-ı zülâl-i çeşme-i zevķ ü şafaları
‘Ayn-i ‘adüyı teşne-dile eyledüñ serâb
- 41 Bîmâr olup dururdu cihân halı-ı küfrle
Ķânün-ı dîn-i Hâķķ’la virdüñ gelüp cevâb
- 42 Şaķlardı gök yüzinde güneşden Hudâ seni
Her yirde säyebânuñ-ıdı pâre-i şehâb
- 43 Kur’ân haķı-y-çün ey yüzi “ve’ş-şemsü” “ve’d-đuhâ”
Gönülleri hadîşüñ açar nitekim kitâb
- 44 Elķâf-ı bî-şümâruñı rûz-ı hisâba dek
Tolsa muķâsib ile cihân idimez hisâb
- 45 Ey sâķi-i şarâb-ı şefâ’at bu nüh felek
Câm-i mey-i maķabbetüñ içre tokuz Ķabâb
- 46 Hâķķ emri ile yiri olur çerh-i kibriyâ
Nehy itdüğüñden eyleye her kim ki ictinâb
- 47 Lü’lü’-mişâl bağrı delinsün şu kimse kim
Ķoyup hadîşüñi ide meyl-i dür-i hoş-âb
- 48 Şol naķd-i ‘ömr kim yoluña Ķarc olmaya
Ger genc-i şâyegânsa ol başına türâb

32. “[lev-lâke] levlâk [le-mâ halaktü’l-eflâk]: “Sen olmasaydın [felekleri (kâinâtı) yaratmazdım].” Kudsi Hadis.

43. “ve’ş-şemsü: Güneşe andolsun.” Şems Sûresi, 1. / “ve’d-đuhâ: Kuşluk vaktine andolsun”, Duhâ Sûresi, 1.

- 49 Şol göz ki sürme idine rāhuñ ğubārımı
Ref'î ħarīm-i ğayb olur aña feth-i bāb
- 50 Ervāĥ-ı çār-yārūne biñ biñ selāmlar
K'itmişler-idi sen Şehe Őıdk-ile intisāb
- 51 Burc-ı sipihr-i kevkeb-i ĩmān Ebū-bek(i)r
ĤurŐid-i Őubĥ-ı Şıdkına bir zerre āftāb
- 52 Sultān-ı mülk-i 'adl-i 'Ömer-iĥtisābda
İtdüĝi ihtimāmı anuñ kim ider ĥisāb
- 53 'OŐmān debĳr-i kātıp-i dĳvān-ı Őāĥ-ı mülk
Düşmezdi ĥiç elinden anuñ ĥāme vü kitāb
- 54 Bevvāb-ı bāb-ı Şehr-i ma'ānĳ 'Alĳ ki_aña
Ben 'ilm Őehriyüm didūñ oldur o Őehr-i bāb
- 55 Necmeyn ü ezhereyn idi bedreyn-i envereyn
Ol iki āftāb u meh ü müŐter-i cenāb
- 56 Evlāduña vü ālüne aŐĥābuña kāmı
Yüz biñ selām her dem eyā Őāĥ-ı kām-yāb
- 57 'AŐĳleri güneş yaĥıcaĥ rüz-ı ĥaŐrda
Ĥıl baña sāye-i 'alemūñ me'men ü me'āb
- 58 Mecnū'-ı ĥavfdan bizi ĥurtar keremler it
Mecnū'-ı ĥalĥ-ı 'āleme düşdükde izĥırāb
- 59 Ser-cümle 'āŐiye umarum olasın Őefĳ'
Ĥılsun du'āyı Zāti vü Allāĥ müstecāb

9

[SULTAN BĀYEZĪD İÇİN KASĪDE]

[*mefā'ĳlün mefā'ĳlün mefā'ĳlün mefā'ĳlün*]

- 1 Çün aldı düşına bu Şeb felek Őevĥ ile çevĝānı
Őeĥer ĝüy-ı sürür ile pür oldı 'id meydānı
- 2 Felek taĥtında ĥam olmuş hilālūñ kāmetsi ĥalĥa
Şanasın baş egüp virdi selāmı Őām sultānı
- 3 GüneŐ yazdı felek mecnū'asında bir ĥayāl-i nev
Ser-ā-ser ehl-i diĥĥatler temāŐā itdiler anı

52. iĥtisābda: iĥtisāmda NO1.

54. ki_aña: aña MKT // "Ben ilim Őehriyim, Ali'de onun kapısıdır." anlamındaki Hadis.

55. idi: ü B.

58. düşdükde: dökçükde B.

du'āyı Zāti vü: du'ā-yı Zāti'yi MKT.

9 MKT 66b.

- 4 Eyitdi 'iddür yarın gönülde koymañuz şübhe
Şehâdet itdi minberden gelüp bir pîr-i nûrânî
- 5 Yine gel kal'a-i zevk ü şafâyı gör temâşâ kıl
Meh-i nev-rüz anahtarla açupdur bâb-i imkânî
- 6 Yine bir küdek-i meh-rû toğurdı mâder-i eyyâm
Şafağ şanmañ görinen yunmadı anuñ dañı kıanı
- 7 Şarup bir kırmızı garrâ harîre pîr-i eflâkûñ
Bırağup dâmenine mihr emizürdi ol oğlanı
- 8 Şafağ bir al ü vâlâ pîrehen geydürdi bu çerçe
Gümüñden düğmesi encüm hilâl altun giribânı
- 9 Uf(u)ğda ayı gözlerken gice bir mâh-rû gördüm
Hilâl ağzın açup olmış anuñ ebrûsı hayrânı
- 10 Felek ol server-i çâpük-süvâruñ 'aşkına na'li
Eger kim kesmediyse yâ neden kıan oldı dâmânı
- 11 Olup gönülüm gözüm pür-şevk o dem bu şî'ri nazm itdüm
Kamu halk aya bağıdı ben temâşâ eyledüm anı
- 12 Alursın cânını halkuñ urursın tîğ-i bürrânı
Efendi yok midur yoksa bu ben dil-ğastenüñ cânı
- 13 Hağ u haddüñden âh itsem çıkar yeşil kızıl dütüñ
Şanur kıavs-i kızağ ey meh feleklerde gören anı
- 14 Görinen ğonce-i zanbağda şebnem şanma ey gül-ruh
Görüp gül yüzüñ urdı barmağına bâğ dendânı
- 15 Şeb-i ğamda niçün târik ola dil hânesi cânâ
Okuñ bir şem'dür anda ucında şu'le peykânı
- 16 Güneş evşâf-ı hüsnüñ yazmağıçün bir devât-ı zer
Görinen şa'sa'a yanında ey meh-rû kalemdânı
- 17 Kerem eyle be hey âfet yazuk halka kıya bakma
Şu hûnî çeşmüñe hey di inen nuş itmesün kıanı
- 18 Eger yok dirseñ ey gün yüzlü senden şubğ-dem bigi
Varup çâk eylerem şahuñ kıapusında giribânı
- 19 Niçe Şeh Bâyezîd İbni Mehemmed pâdşâh-ı dehr
Güneş zer çüpla olsa revâ bâbında derbânı
- 20 Libâs-ı 'adl ü inşâfı geyelden egnine kalbi
Vilâyet ayağına yüz sürer mânend-i dâmânı
- 21 Dağı bir ehremenden bir kıarınca olmadı şâkî
Unıtdurdu bugün inşâf-ı 'adliyle Süleymân'ı
- 22 Eger râyi eli bu kıubbede uyarsa bir kıandîl
Kimesne zerreye şaymazdı hergiz mihr-i rahşânı

- 23 Sarāyuñ serverā cennet ḥarīmūñ melce'-i 'izzet
İşigūñ menba'-ı devlet ṭapuñ la'l-i kerem kânı
- 24 Eger kim sâlik-i fikrūñ senūñ ṭayy-i mekân itse
Olur ol şeh-nişin-i lâ-mekānuñ def'i mihmānı
- 25 Ne reh-revdür ki tedbirūñ kılavuzlar şehā Hādī
Cibāl-i mümteni' üstinden aña rāh-ı imkānı
- 26 Eger kim pertev-i 'avnūñ idinse serverā hem-rāh
Ḥusūf egninden almazdı libās-ı māh-ı tābānı
- 27 Niçe döysün 'adū ḳalbi geçer def'î du 'ā oḳı
Yidi āyinelü işbu toḳuz ḳat çerḫi ḳalkanı
- 28 Cihān mi 'mārı bir olduk ḳadarca hücre itmişdür
Ḥarım-i kâh-ı ḳadrūñde sarāy-ı ḳaşr-ı Keyvān'ı
- 29 Eger İskender'e çok yaşa sen diyü du 'ā itseñ
Naşīb eylerdi aña Ḥaḳ Te'ālā āb-ı ḫayvānı
- 30 Sarāyuñda degüldür mihrle meh ḫidmete lâyıḳ
Güneş bir hūb-ı her-cāyî ḳamer bir şeh-r oḳlanı
- 31 Yine medḫūñde bir silk-i cevāhir eyledüm peydā
Delindi yüregi beñzi ḳızardı gördi la'l anı
- 32 Bu mevzūn nazmuñ içinde görinen ma'ni-yi rüşen
Güneşdür kim müşerref eylemişdür burc-ı mizānı
- 33 Kişi kendüyi medḫ itmek faḳire hiç ḫoş gelmez
Revā budur ki ey Zātî du 'āya başla ol şānı
- 34 Felekden devletūñ ṭopı yüce dögsün murādum bu
Niçe kim bu felek şāhā eline ala çevḡanı
- 35 Mübārek eyleyüp 'idūñ Ḥudā ḳadrūñ mezīd itsün
Niçe kim şeh-süvārāndan pür olur 'id meydānı

10

[SULTAN BÂYEZİD İÇİN KASİDE]

[fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün]

- 1 Ravzada envār-ı pür-luṭf oldı şāh üzre 'ıyān
Şan menār üstinde nūr-ı Ḥazret-i Faḫr-i cihān
- 2 Nefḫa-i bād-ı bahār enfās-ı 'İsā'dur meger
Kim deminden cümle emvātı nebātuñ buldı cān
- 3 Yine yüz luṭf-ile vaşl-ı Yūsuf-ı gül ḳaşdına
Ḳaşr-ı baḡı eyledi zinet Züleyḫa-yı zamān

- 4 Tūr-ı şabrı bülbülüñ yansa ‘aceb mi verd-i sürh
Gösterür aḥḍar şecerde nār-ı Mūsā’dan nişān
- 5 Açmağa gönüllerin bāğ-ı vücūda çıkdılar
Bāb-ı imkāndan ‘adem kaşrındaki dūşizegān
- 6 Bülbül-i dil gülşene uçmağa kaşd itse n’ola
Geldi bir dem kim cihāna reşk ider bāğ-ı cinān
- 7 Mest olup rāḥ-ı tarāvetden gül-i ḥandān güler
Sāki-yi kudret meger cāmına koymış za’ferān
- 8 Çün leḫāfet nerdübānından tarāvet kaşrına
Çıkmadı bu vechle niçün kızardı ergāvān
- 9 N’ola gül itse leḫāfet dil-rübāsın der-kenār
Açdı dürc-i gonceyi itdi zerini der-miyān
- 10 Sīne-i zerrīn-i ḥūn-ālūdemi kim seng-i yār
Gök gök itmişdür aña dendi emīr-i ‘āşıkān
- 11 Koymdı güller sāğara virdi melāḫat rāḥına
Şol zeri kim ḥırkasında gonce itmişdi nihān
- 12 Sāki-yi gül-ruḥ elinde cām-ı garrā güyiyā
Şāh-ı gülde bülbül-i güyā idindi āşiyān
- 13 Her çiçek bir necm-i ezher her buḍaḳ bir Sidre’dür
Yiridür ger reşk ider dirsem zemine āsmān
- 14 Mest olup cām-ı vişāl-i verd-i ra’nādan hezār
Her vişālūn bir firākı var diyü eyler fiğān
- 15 Tūti dillilerden artuḳ ehl-i dildür ‘andelīb
Eksük olmaz mekteb-i gülşenden oḳur Gülsitān
- 16 Gonceler üstine gāh ol tāze hissiyyāt oḳur
Gāh oḳur hengāme-i gülde hezārān dāstān
- 17 Dün gice gülşende gördüm göge dikmiş gözlerin
Bülbül-i güyā bu şi’ri şevḳle oḳur revān
- 18 Meh degüldür görinen ey āftābum āsmān
Şeb-külāhın tīr-i āh-ı ‘āşıḳa dikdi nişān
- 19 Tablaldur mihr ü meh altunlu finduḳlar nücūm
Tīr-i āh-ı ‘āşıḳa ta’līm-ḥāne āsmān
- 20 Bādbān ebr aña külek gün direkdür dūd-ı āh
Baḥr-i ‘āşkuñ içre cānā bir gemidür bu cihān
- 21 Nār-ı āhumdan çıkan yeşil kızıl dütünleri
Rūy-ı zerdümde gören dir baña mīr-i ‘āşıkān
- 22 Rāh-ı kūy-ı yāri zeyn itdüm şerār-ı āhla
Ol tarīḳuñ ‘aksidür ey dil felekde Kehkeşān

- 23 Kāmet-i yāre niçün öykündüñ ey ser-keş diyü
 Ayağını aldı servüñ bāğda āb-ı revān
- 24 Saklamış cān mührini nāzüklik-ile ol dehen
 Güldüğinden zāhir oldu ey Süleymān-ı zamān
- 25 Zulme cānum acıtma dādumı senden alur
 Ey şeker-leb ol Sikender-der Süleymān-āstān
- 26 Bāyezīd ibni Meħemmed māh-ı burc-ı salṭanat
 Zübde-i erbāb-ı devlet ḥāşıl-ı kevn ü mekān
- 27 Dāver-i devrān-ı devlet kuṭb-ı çerḥ-i ma‘delet
 Māh-ı Zühre-muṭrib ü ḥurşid-i Keyvān-pāsbān
- 28 Şaldı zıll-ı ma‘delet bāl ü per-i inşāf açup
 Ol hümānuñ sāyesinde hoş geçer ḥalk-ı cihān
- 29 Götürür bād-ı şabā-yı feth ü nuşret taḥtını
 ‘Azm-i rezm itdükçe dā’im ol Süleymān-ı zamān
- 30 Bezme indükçe aña zevk ü şafādur hem-nişin
 Rezme bindükçe aña feth ü zaferdür hem-‘inān
- 31 Tab‘-ı pākine sen anuñ ne-y-çün öykündüñ diyü
 Bīd altından geçen āba urur ḥançer ḥazān
- 32 Kavş-i Zü’l-ḳarneyn’üñüñ sehminden ey şāh-ı cihān
 Nerm olur Sām u Nerimān ḳahr olur [hem] Ḳahramān
- 33 Sensin ol sulṭān-ı mülk-i ‘izz ü devlet serverā
 Eyledi zātü’l-burūcı sancaḳ-ı ḳadrüñ mekān
- 34 Pertev-i ḥurşid-i tiğüñdan ‘adūlar bī-başar
 Sāye-i çetrüñ sevādı nūr-ı çeşm-i düstān
- 35 Ḥusrevā bir bende-i bī-benddür ḳapunda ‘adl
 Ṭutamazdı anı zencire çeküp Nuşin-revān
- 36 Yaraşur dürr-i kelāmuñ dizmege olursa ger
 Şeb-çerāğ-ı ḥ‘āce-i şubḥuñ şu‘ā’ı rīsmān
- 37 Emr ḳılsañ seyr ide gerdün biđi dā’im zemīn
 Nehy ḳılsañ bağlana rāh-ı mesir-i āsmān
- 38 Ṭur diseñ ṭura yirinde çerḥ-i ḥinḳ-i bād-pā
 Dön diseñ ṭurmaya çerḥ ura zemīn-i ser-girān
- 39 Çerḥ bir ṭāvüsdur ey ‘arşdan ḳadri bülend
 Kim dıraḥt-ı rif‘atünde idinüpdür āşiyān
- 40 Yiridür olursa ger şāhā sarāy-ı ḳadrüñe
 Hāle ḥavz u māh şadırvān felekler nerdübān
- 41 Ol maḳāmuñ çerḥ-i a‘lādan olur ḳadri bülend

- Sāye şalsa bir yire ol rāyet-i gītî-sitān
- 42 Na'l-i esb-i bād-pāy-i cünd-i manşūruñ ider
Rāh-ı pür-sengi şerārıyla ser-ā-ser Kehkeşān
- 43 Göge ağardı yiri sümm-i semend-i leşkerüñ
Başa toprak koyup eflāk istedi ol dem amān
- 44 Heybetüñden kan kaşanur şir-i çerh-i çärümñ
Görinen humret şafağ şanma felekde her zamān
- 45 Görinür maḥlūka necm-i hādi-yi rāh-ı zafer
Na'l-i esbüñ şām-ı heycāda k'ola āteş-feşān
- 46 Şu'le-i tığuñ ider rüşen cihānı āftāb
Eylesün tığın ğılāf-ı ebrde her gün nihān
- 47 Āb-ı hayvān cām-ı luṭfuñ cür'asın içmiş meger
Hızr-ı zinde nüş idüp buldı hayāt-ı cāvidān
- 48 Nāme-i Cemşid'i virüp bāda şāhā satvetüñ
Kıssa-i İskender'i nāmuñ şuya şaldı revān
- 49 Bağrını tığ ile pür-hün eyleyüpdür āftāb
Şöyle beñzer dest-i gevher-pāşuña öykindi kān
- 50 Haşr olunca eydemezem serverā evşāfuñı
Biñ dehānum olsa her birinde olsa biñ zebān
- 51 Merḥamet kıl Zātî'ye bağrın karardup bār-ı faqr
Serverā çekdi çevürdi ḳaddini itdi kemān
- 52 Şerbet-i luṭfuñ 'atā kıl ey tabīb-i cān u dil
Derd-i zilletden ḳatı bimārdur ol nā-tüvān
- 53 Āh kim deldi anuñ tığ-ı mezellet bağrını
Ṭurmaz eyler her nefes ney bigi feryād u figān
- 54 Bu vücūdum mülkini niçün yıka Ye'cüc-i faqr
Sen ṭururken Sedd-i İskender bigi ey kām-rān
- 55 Her kimesne şāhına bir tuḥfe iltür lā-cerem
Ben du'ā-güyem du'ā yazdum getürdüm armağan
- 56 Ravzada envār-ı şāh üzre görine nice kim
Niçe kim berḳ ura nūr-ı Ḥāzret-i Faqr-i cihān
- 57 Ḥaḳ Te'ālā ravza-i ḳalbüñ pür-envār eylesün
İrmesün bāğ-ı bahār-ı 'ömrüñe hergiz ḥazān

11

[SULTAN BÂYEZİD İÇİN KASİDE]

[*mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün*]

- 1 İrişdi şol mübârek dem k'ola her cân-feşân kırbân
Yine her hânede la'l-i müzâb eyler revân kırbân
- 2 Ne âfet dil-ber-i ra'nâ nigâr-ı bî-bedeldür kim
Yüzini gördüğü sâ'at ider teslîm-i cân kırbân
- 3 Hâlîl'ün yolına böyle gerek cân virmek ey bülbül
Keserler başını hiç eylemez kaç'a figân kırbân
- 4 Yürî var küy-ı cânâna gönül cân vir bıçağına
Yitişdi Ka'be'ye itdi ser-â-ser zâ'irân kırbân
- 5 Beyâz-ı şubhda şanmañ şafağdur görinen kandur
Şebûñ itdi siyeh çoçını tiğ-ı zer-nişân kırbân
- 6 Çerâğâh-ı ümîd içre gönül cân berresin besle
Ola kim 'îd-i vaşla ide ol şüh-ı cihân kırbân
- 7 Eline şanmañuz hınnâ yakupdur kıpkızıl kandur
Yine 'uşşâkı itmişdür o şüh-ı bî-amân kırbân
- 8 Gel ey hünî beni öldür helâl olsun saña kanum
Disünler kim hâlîli 'aşkına olmuş fülân kırbân
- 9 Göricek yüzüñi evvel bunu bildüm k'olur âhir
Bu İsmâ'îl-i cân ey fitne-i âhir zamân kırbân
- 10 Hâlîlüm küyuña geldi yüzüñi gördi cân virdi
Cinân ehli bigi buldı hayât-ı câvidân kırbân
- 11 Eger kim bulsam anı düstüm dipdirle bir dem ben
Saña ben sağken cânı niçün eyler revân kırbân
- 12 Şafâlar kesb ider cânum iderse 'îd-i vaşluñda
Bu İsmâ'îl-i cânı ger o tiğ-ı hün-feşân kırbân
- 13 Varup şâhuñ işiginde şikâyet itmesün dirseñ
Beni kııl 'îd-i vaşluñda eyâ kaçı kemân kırbân
- 14 Emîr-i tîr-fıtnat Bâyezîd ibni Mehemmed Han
Yiridür kavv-i kâdrine olursa âsmân kırbân
- 15 Koyılsa ide tās-ı heft cüş-ı âsmânı pür
O şâhuñ âstânında şu deñlü dökdi kan kırbân
- 16 Çıkan kana boyanmış taşdur andan degüldür la'l
Görüp keff-i güher-pâşın idüpdür cânı kân kırbân

- 17 Şu Şeyh-i Münhanî'dür tekve-i heycâda pâyi kim
Getürdi cânını aña 'adû-yı nâ-tüvân qurbân
- 18 Eger kim Ka'be'nün qurbânınun kanı midâd olsa
Raşam olmaya şâhâ âstânunda olan qurbân
- 19 Şu şeh-bâz-ı feza-yı rây-i rüşensin ki lâyıkdur
Olursa yoluña murğ-ı zümürüd-âşiyân qurbân
- 20 Dökilen berg-i aħmer şanma kandur eyledi cânın
Göricek i 'tidâl-i 'adlûni faşl-ı hazân qurbân
- 21 Harîm-i Ka'be-i qadründe olsa ey halîl-i Hağ
Revâdur şevr ü cedy ü berre-i kürsi-mekân qurbân
- 22 Görinen ğonce şanma 'andelîbün kanlu yaşıdur
Yasağun bilmeyüp itmişdür anı gülsitân qurbân
- 23 Sarâyun Ka'be luftun âb-ı zemzem 'iddür vaşlun
N'ola kılsa saña cânın ser-â-ser ins ü cân qurbân
- 24 Harîm-i Ka'be-i kaşrunda olan 'ıdı ger görse
Yoluña olmağ isterdi kamu ehl-i cinân qurbân
- 25 Libâsı kaña boyanmış bahâr-ı luftunı görüp
Olupdur tiğ-ı reşk ile meger kim erğavân qurbân
- 26 Eger qurbân olan bir dem senünle hem-dem olaydı
Olurlardı bu sevdâya kamu pîr ü cüvân qurbân
- 27 Gelüpdür vuşlatun 'ıdına qurbân olmaya Zâtî
Saña lâyıq degül gerçi za'if ü nâ-tüvân qurbân
- 28 Redîf-i şî'rini qurbân iderse 'ıd-i adhâda
N'ola her beytde eylerler ey şâh-ı cihân qurbân
- 29 Varanlar Ka'be'ye qurbân iderler ey halîl-i Hağ
Getürse kapuña n'ola bu nazm-ı dür-feşân qurbân
- 30 Müşerref eyledükçe 'ıd-ı adhâ mülk-i İslâm'ı
İrişüp Ka'be'ye itdükçe cümle hâciyân qurbân
- 31 Müşerref Ka'be-i kaşruñ mübârek husrevâ 'ıduñ
Ser-â-ser tiğuna olsun 'adular her zamân qurbân

12

[SULTAN BÂYEZİD İÇİN KASİDE]

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

- 1 Geldi bir mün'im ğanı itdi cihâmı devleti
Halka geydürdi ser-â-ser dürlü dürlü hil'ati

- 2 Ney-şeker olur kamu şimden girü cümle nebât
Sü-be-sü ğarķ eyledi rüy-i zemini şerbeti
- 3 Şöyle mest itdi şarâb-1 şevķi halk-1 'âlemi
Mağşeri tıyduurmaya bigi bunuñ keyfiyyeti
- 4 Haķ Te'âlâ bir günin biñ eylesün anuñ diyü
Leyl-i Kıadr'e irsem el açup dilerdüm ħâceti
- 5 Bu ne gündür bir demi biñ yıl şafâ sürmekçedür
Bu ne mehdür seyrinüñ cennetde yoķdur ħâleti
- 6 Bu ne gündür kim bunuñ şevķi pür itdi 'âlemi
Bu ne mehdür kim bunuñ âfâķı tıtdı şöhreti
- 7 Şöyle şüret virdi dehre görmedi biñ yaşayup
Rüzġâr âyinesinde bu müzeyyen şüreti
- 8 Bir velî yoķ mı velâyetde k'ide başt-1 zamân
Şad hezârân yılca ola bugünüñ bir sâ'ati
- 9 Başıñ-içün ayaġı sâķî yürüt devr eylesün
Almadın elden bu ġarrâ rüzî devrün sür'ati
- 10 Ĥ'âb-1 ġafletden gözüñ aç şüfiyâ gel seyre çık
Kaşr-1 cennetde bulunmaz 'idġahuñ zîneti
- 11 'İdġâha gel eger kim var ise ħazzuñ senüñ
Görmeġe dünyâ serâyı içre kaşr-1 cenneti
- 12 Haķ Te'âlâ anda bir ħâlet koyupdur kim anuñ
Ĥaşre dek şerġ olmaz ey dil ol kıyâmet ħâleti
- 13 Başdan ayaġa mübârek olsun ey dil halka ol
Baña yüz biñ 'idden yig pādşâhuñ midġati
- 14 Bâyezîd ibni Meġemmed pādşâh-1 baġr ü ber
Aña ser-leşker idüpdür Haķ Te'âlâ nuşreti
- 15 Bir kıader-kudret kıazâ-râdur ki ol şâh-1 cihân
Burc-1 eflâke diker kıaşd itdüġi dem râyeti
- 16 Her ne dem 'urs-1 vefâ olsa 'arûs-1 nuşretüñ
Görinür kıalkânınuñ âyinesinde şüreti
- 17 'Aks-i ħurşîd-i zafer düşmişdür âb-1 tıġına
Râyetinde yazılupdur fetġ ü nuşret âyeti
- 18 Kıavsine zih eylemişdür fetġi Fettâġ ol şehüñ
Tîrine peykân idüpdür dest-i kudret nuşreti
- 19 Ĥilmi anuñ bir kıaķımda kûh-1 Kıâf' uñ 'aynıdur
Bâd-1 şarşardur hemân bâdî nazarda sür'ati
- 20 Seb'â-i seyyâre tıtmışken şeref burcın maķâm

- 21 Birini bir zerre iḥrāk itmeye nār-ı ‘azāb
 İrse yüz biñ mücrime bir kaçre āb-ı şefkati
- 22 Ey felekden kadri a‘lā ṭāq-ı kaşr-ı kadrüni
 Göreli ṭāq-ı mu‘allā ṭāq olupdur ṭākati
- 23 Sensin ol sultān-ı mülk-i ‘izz ü devlet ḥusrevā
 Bende-i muḳbil idindün işigünde devleti
- 24 Devlet atına süvār olduḡda ey çāpük-süvār
 Ḥaḡ öñüñce gāşiyedāruñ idüpdür ‘izzeti
- 25 Mu‘tekif olduḡça dem dem sālik-i efkārūñ
 Kāmkarā “*lā-ḥalā ve lā-melā*”dur ḥalveti
- 26 Bāl-i fikret açmaḡa faẓluñ feẓāsında senüñ
 Yoḡ durur Cibrīl-i ‘aḡluñ zerre deñlü ḡudreti
- 27 Kim virür baḡr-i celālūñden ḡaber mevci anuñ
 Urdı seng-i ḡayrete ṭaḡıtdı fülk-i fikreti
- 28 Yidi ḡat yiri vaḡāruñla ḡired bir vezn ider
 Aña aḡırlıḡ virürdüm itmese bu ḡiffeti
- 29 Ey felek-rif‘at anuñ adın ḡomışdur zelzele
 Dıtretür ḡüy-ı zemini ṭop-ı ḡahruñ heybeti
- 30 Şöyle beñzer kim virür rüşen-zamīrūñden ḡaber
 Peyk-i māha geydürür ḡurşid zerrin ḡil‘ati
- 31 Ḳadd-i kadrüñ gördi nā-geh didi Ṭübā müntehā
 Yir idüp fark-ı felekde buldı Sidre rif‘ati
- 32 Gömgök olmuşdur ser-ā-ser cismi eflākūñ meḡer
 Pehlevān-ı merd-i ḡışmuñ aña urmuşdur leti
- 33 Ḥaḡ Te‘ālā eylemiş göñlüñ gibi açuḡ elüñ
 Ṭaḡılur cünd-i ‘adū-veş mālikūñ cem‘iyyeti
- 34 Kāmkarā uğradum faşl-ı şitā-yı zillete
 Ben kemān-ḡāmet yine ol yaydan saḡtem ḡatı
- 35 Luṭfuñ irmezse ḡarardur leyl-i zillet göñlümi
 Āftāb-ı ‘ālem-ārā-y-ıla ref‘it zulmeti
- 36 N’ola Zātī dirse bu devrāna fānūs-ı ḡayāl
 Gördi andan döne döne dürlü dürlü şüreti
- 37 Lāyık oldur kim ide saña du‘ālar ol ḡarīb
 Bu ‘iyāndur kim ḡabül olur ḡarībūñ ḡāceti
- 38 Niçe kim zımnında muzmer ola sālūñ leyl-i ḡadr
 Niçe kim gün bigi rüşen ola ‘idüñ ṭal‘atı

39 'İdüni Tañrı mübârek eylesün qadrün mezîd
Serverâ yüz biñ yıl olsun 'ömrünüñ her sâ'ati

13

[SULTAN BÂYEZİD İÇİN KASİDE]

[mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

- 1 Şitâ vücûd-ı nebâtâtı eylemişdi 'adem
Yine vücûda getürdi bahâr-ı 'İsâ-dem
- 2 Müsâf oldu vücûduñ 'imâretine gelüp
Mücâverân-ı zevâyâ-yı şeh-r-i mülk-i 'adem
- 3 Figân u velyele-i bülbülân-ı bâğ-ı zemîn
Çamu mekîn-i mekân-ı semâyı itdi aşam
- 4 Götürdi taht-ı Süleymân bigi şehâbı şabâ
Hevâda eyledi Dâvûd bigi ra'd neğam
- 5 Yine debîr-i felek açuben devât-ı zeri
Şahîfe-i varâç-ı sime çekdi cümle qalem
- 6 Olup dururdu yah İsfendiyâr-ı Rüyîn-ten
Bahâr irişdi helâk itdi anı çün Rüstem
- 7 Cünûd-ı şâm-ı şitâ oldu münhezim cümle
Şeh-i şehir yine burc-ı şerefde dikdi 'alem
- 8 Şitâyı leşker-i nev-rûz itmediyse helâk
'Aceb bu dâmen-i kuhsâr qandan oldu ki dem
- 9 Şalındı ğonce-i ğunnâc-ı şâh-ı şüh ile çün
Açıldı gül gibi gülzâr-ı dilden ol dem ğam
- 10 Bahâra itdügi eltfâf-ı bi-şümârı Hudâ
Hisâb eylemegiçün şükûfe dökdi direm
- 11 Gönüller açılacak demler irdi ğonce bigi
Yine nesim-i bahâr oldu şubh ile hem-dem
- 12 Yaqada çekdi yaqasını ğonce çâk itdi
Yaqasını niçe çâk itmesün bu dem âdem
- 13 Dişini çekdi şehir rişte-i şu'a ile mihr
Lebini dişledi çün tıfl-ı ğoncenuñ şebnem
- 14 Her âb-ı Kevşer olupdur kamu şecer-i Tübâ
'Aceb mi reşk iderse cihâna bâğ-ı İrem
- 15 Çıqıp menâbir-i ebr üzre tiğ-ı berq ile ra'd
Hañib-i hûb-nefes bigi itdi yine neğam

- 16 Şu şāhuñ adına huṭbe oḡur ki ey göñül ol
Du ‘acısıdur anuñ ser-be-ser ḡamu ‘ālem
- 17 Bülend-mertebe Şeh Bāyezīd-i ‘arş-cenāb
Meh-i sitāre-sipeh pādşāh-ı māh-‘ālem
- 18 Kitāb-ı dānişini kim ki görse ḡalmaz añā
Sürādīḡāt-ı ḡuyüb içre hiç sır mübhem
- 19 Eger ki keşf-i kelām itse ‘ilm-i hey’etden
Olurdı cüz’i su’āl-ile ‘aḡl-ı küll mülzem
- 20 Cihānı baḡr-mişāl itdi seyl ḡün-ı ‘adū
Şehāb-ı nuşrete virdi biḡār-ı leşkeri nem
- 21 Şifāt-ı sürme-i ḡāk-i rehin ki idem taḡrīr
Hemişe seyr-i Şifāḡān ider şarīr-i ḡālem
- 22 Eyā ḡulāşa-i devr-i zamān ziyāde maḡal
Dinürse ḡaşrına ger şeh-nişin-i ḡuld-i ḡarem
- 23 Bu ḡilm ile seni vezzān-ı çerḡ gördi didi
Zemīn vaḡāruña baḡsa vaḡıyyede dirhem
- 24 Tefekkür eyledüḡince celāl ü saṭvetüñi
Zebān-ı mādiḡi ḡayret şehā ider ebkem
- 25 ‘Arūs-ı nuşrete tıḡuñ şunup durur mir’āt
Nıḡār-ı şevkete tuḡuñ olup durur perçem
- 26 Çıkardı ḡaşr-ı hevāya şuyı mühendis-i ebr
Meḡer ki rāyüñ ile oldu bir nefes hem-dem
- 27 Giyelden eḡnüñe şāḡā libās-ı salṭanatı
Vilāyetüñ eteginden elini çekdi ḡulem
- 28 Eyitdi nūr ile ḡulmet bir arada şıḡmaz
‘Adū vilāyetine göçdi göricek seni ḡam
- 29 ḡarāb olursa n’ola ḡāli düşmenüñ görünür
Gözine nize-i tizüñ bir ejder-i pür-sem
- 30 Yüzine keff-i ḡacālet tutar işitdi meḡer
Biḡār-ı cūdunuñ evşāfını şabādan yem
- 31 Yazarsa taḡtasına reml-i rāḡuñı remmāl
Rumüz-ı ḡayb ola şāfi ḡalbine mülhem
- 32 Olur mıdı elüñe ol şu ḡoymaḡa lāyık
ḡül oda köze düşüp cān eritmese her dem
- 33 Elüm niçe ire taḡrīr-i vaşf-ı fazluña kim
ḡomış degül daḡı peyk-i ḡayāl o mülke ḡadem
- 34 Kimesne yutmadı ḡanı şehā zamānuñda
Meḡer ki la‘lle yāḡūt ḡaşlu zer ḡātem

- 35 Hisāb eylemege itdügin ‘atāyı deñiz
Yitişmeye kamu ħütüñ pulın iderse direm
- 36 Ğariķ-i seyl-i seĥā oldı cümle sâ’iller
‘Aceb mi keffüñe şāhā dinürse baĥr-i kerem
- 37 Biĥār-ı cūd u seĥāya ħapuñ durur menba‘
Merām-ı ehl-i murāda ħapuñ durur maĥsem
- 38 Sipāh-ı eşkle şāhā olup durur Zātī
Belā vilāyetine şāh-ı bī-ķiyās ĥadem
- 39 İñil inil dem-i derd ü elemden inleyeyin
İñildümi işidüp ben faķiri bil ki neyem
- 40 Hevāda ra‘d degüldür o gümleyen güm güm
Çıķup felekde sitāremle ceng ider nālem
- 41 Sitāremi görüñ oldum şirār-ı āhum ile
Vilāyet-i eleme bir şeh-i sitāre-ĥaşem
- 42 Felekde ħavs-i ħuzah şanma ħavrın eyledi şaķ
Şadā-yı sūr-ı fiġānum aña irişdügi dem
- 43 Ya çıķdı sūy-ı semāya derūnum āteşinüñ
Yaşıl kızıl dütnü bād anı eyledi ĥam
- 44 Yürekde tāze döğünler ki ħodı zillet odı
Siyeh geyüp benüm için tutup durur mātem
- 45 Semekler olsa dili söylese aķar şü gibi
Sirişküñün idimez ĥaşr olunca vaşfinı yem
- 46 Mezellet ābı aşupdur başumdan al elümi
Ayaķda ħoma beni kim saña du‘ā-güyem
- 47 Ķapuñda bende idinseñ faķiri eyler idüñ
Ĥarīm-i ‘izz ü sa‘ādetde devlete maĥrem
- 48 Şitā vücūd-ı nebātātı eyledükçe ‘adem
Getürdügince vücūda bahār-ı ‘İsā-dem
- 49 Cihān vücūduñ ile ĥurrem ola sebze gibi
Bahār-ı ‘ömrüñe irişmeye ĥazān-ı ‘adem

14

[SULTAN BÂYEZİD İÇİN KASİDE]

[fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün]

- 1 Dā’imā yā Rab bi-ĥaķķı zā’ir-i Beytü’l-haram
Eyle ‘uşşāķa Ĥicāz-ı kūy-ı dil-dārı maĥām

- 2 Ol ḥalîlũn Ka'be-i vaşlın İlähî rûzi kıł
Zâ'irân-ı Ka'be-veş it mâh-ı maqşûdum tamâm
- 3 Ey ḥalîlũm Merve ḥaqqı-y-çün şafâ-y-ıla benũm
Ka'be-i kũyuñ ṭavâfidur murâdum şubḥ u şâm
- 4 Ka'be-i kũyuñdan eylerseñ selâmı ey ḥalîl
'Âşıka olur caḥîm-i fûrkatũñ Dârũ's-selâm
- 5 Ka'be gelmez başuma nisbet yidi deryâ benũm
Zemzem-i la'lũñ şafâsından gözũm ağlar müdâm
- 6 Ey Şafâ'da la'li âb-ı zemzeme ṭa'n eyleyen
Yüz şafâ-y-ıla yüzũm sürmek durur ol Ka'be kâm
- 7 Ka'be-i kũyuñda baña acı diller vırđũğũñ
Acımış zemzem işitmiş ey şeh-i şirin-kelâm
- 8 Ey ḥalîlũm ḥasret-i la'lũñle acıtma beni
Dâğumı senden alur ol mihr-i Behrâm-intiḳâm
- 9 Bâyezîd ibni Meḥemmed ḳuṭb-ı çerḥ-i saltanat
Âftâb-ı Müşteri-rây ü meh-i Keyvân-maḳâm
- 10 Sâye-i zülf-i nigâr-ı ḳadri zıll-ı Lâ-yezâl
Devlet ü iḳbâl ü 'izz ü baḥtı 'ayn-ı Lâ-yenâm
- 11 Gitdüginde zabṭ-ı mülk-i rif'ate ol şeh-süvâr
Aña encũm leşker ü eflâk olmışdur ḥıyâm
- 12 Pâdşâh-ı heft kişver şâh-ı çerḥ-i çârũmĩñ
Südde-i râyinde bir ḥoş altun üsküflü gulâm
- 13 Luṭfla Ḥâtem bigi 'âlem içinde nâmdâr
'Adl ile Nüşin-revân mânend olmışdur be-nâm
- 14 Ey ki zât-ı bî-nazîrũñ zübde-i ehl-i cinân
Ḥavz-ı ḳaşr-ı bî-ḳuşũruñ Kevşer-i cennet-maḳâm
- 15 Yir yir altun güllü atlas girde-bâlişdür şehâ
Şâh-ı ḳadrũñ ḳoltuđında ḳubbe-i firũze-fâm
- 16 Secde eyle câmi'-i fażlumda dirseñ ger felek
Secdeden ḳaldurmaya başın ilâ-yevmi'l-ḳıyâm
- 17 ḳaşr-ı cennet mişlũñũñ dâ'im ruḥâm-ı ferşine
Levḥ-i sim öykinmek istermiş zihî sevdâ-yı ḥâm
- 18 Dirlık âbıñdan revân cellâd-ı Mirriḥ el yuya
Âteş-i ḳahruñda ger üstâd düzse bir ḥusâm
- 19 Ḳanlar ağlar dide-i zaḥm-ı 'adũ-yı bed-fi'âl
Ağzını açup dil uzatduḳça yanũñ-dem niyâm
- 20 Nice sengĩñ dil ola kim ṭutmaya emrin senũñ

- Mûm bigi mihr-i hükümüň görse nerm olur ruĥâm
- 21 Ey felek-rif‘at görinen gerd-i ĥaylüň Őanma kim
Ķalkuben saña yirinden ‘arz eyler iĥtirâm
- 22 Câm-ı cüduň cür‘asın nüş eylemişdür vârise
Dest-i berĶ-ile yaĶasın germ olup yırtar ğamâm
- 23 Medĥin oĶur dâ‘imâ sen pādŐâĥ-ı ‘âlemüň
Zâti‘ye dirlerse Őâĥâ yaraşur mir-i kelâm
- 24 Serverâ ol Őilk-i nazm içre bugün bir dânedür
Virđi Şemşir-i zebânı milket-i nazma niĶâm
- 25 Âĥiret ĥaĶkın ĥelâl it ol faĶir üftâdeye
Derd-i faĶr u zillet aña itdi dünyâyı ĥarâm
- 26 Kâmkârâ luĦ Ķıl HaĶ‘dan ümidüň var-ısa
Ol faĶir üftâdenüň ĥaĶķında eyle ihtimâm
- 27 NiĶe kim sa‘y ideler Őâĥâ ĥavâf-ı Ka‘be‘ye
Biň Őafâ-y-ıla ser-â-ser zâ‘ir-i Beytü‘l-haram
- 28 ‘İdüňi Tañrı mübârek eylesün Ķadrüň mezîd
Rüz u Őeb mülk-i Őafâyı Ķalbüňe Ķılsun maĶâm
- 29 Ey Şeh-i cümle vilâyet ĶuĦb-ı Ķerĥ-i salĶanat
Bu felek ĶuĦb-ı murâduň üzre devr itsün müdâm

15

**KAŞİDE-İST DER-VAŞF-I BEYÂN
BERÂY-I ŐULTÂN SELİM BİN BÂYEZİD HAN***

[mef‘ülü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fe‘ülün]

- 1 Görđi yine yüz luĦ ile didâr-ı bahârı
Dil bülbülinüň yansa n‘ola Tūr-ı Ķarârı
- 2 Őâd ol ĥarem-i ravzada ey dil gözüň aydın
Őâĥuň yine envârla pür oldı Őimârı
- 3 NaĶĶâŐ-ı ĥabî‘at ezüben reng-i melâĥat
Resm eyledi gül levĥasına naĶŐ-ı nigârı
- 4 Ebkâr-ı sarây-ı ‘adem imkân Ķapusından
Seyr itmege ĶıĶdı ‘adem-i bâĝ-ı bahârı

15 F 34a, B 14b, L 2b.

* Başlık L.

2. Şimârı: menârı F.

4. sarây-ı: sarâyı F.

- 5 Çün leşker-i ezhâr cenân mülkini tutdı
Ey dil yıķıla bigi yine tevbe ھیşârı
- 6 İki biri biri ile geldi ber-â-ber
Nev-rûz terâzûladı leyl-ile nehârı
- 7 Gülzâr-ı rebî ‘eyledi dîdâr-ı tecellî
Tûr-ı dil-i bülbüllere urdı yine nârı
- 8 Gül gülşene bir yılda gelürse n’ola ey dil
‘İllet-i tire anuñ ayağındağı ħârı
- 9 Urmadı diyü kâmet-i yâr ayağına baş
Nev-rûz irişüp elledi serv-ile çenârı
- 10 Gül-güne-i ğarrâ-y-ıla al itdi ‘izârın
Yüz alle gül eyledi şûride hezârı
- 11 Yazıda seher nergis ele aldı ayağı
İster ki yaza câm-ı şabûh ile ħumârı
- 12 Cismümde benüm taşu nişânı bigi yârûñ
Devrân bezedi süsen ile cümle mezârı
- 13 Açmasa eger ħüsn-i fezâsında per ü bâl
Murg-ı dil-i bülbül gülüñ olmazdı şikârı
- 14 Feryâdını arturdu gülistânda belâbil
Ĥod-bîn ideli gülleri âb âyinedârı
- 15 Feryâd idüben derd ile bülbül didi gülden
Sultân-ı cihân alsa benüm dâdumu bârî
- 16 Sultân-ı Ebu’l-Feth Selîm-i şeh-i devrân
Nûr-ı meh-i burc-ı ‘azamet sâye-i Bârî
- 17 Peyk-i kader aña didi dîvân-ı kazâda
Virildi saña saltânatuñ cümle diyârı
- 18 Eflâke varur ‘azm-i sefer üzre şitâbı
Kuhsârı şalar ħilmi ħazar üzre vaķârı
- 19 Bennâ-yı cihân aña ħalîlüm dise lâyıķ
Dil ka‘besini yapmaķ anuñ luţfla kârı
- 20 Şunmuş aña Allâhü Te‘âlâ gül-i ħulķı
Şol resm ile ki gül şuna bir kimseye yârı
- 21 Ey meħbîţ-ı murg-ı ħaremüñ çerħ-i mu‘allâ

5. leşker: ‘asker: B, L / leşker-i ezhâr cenân: ‘asker-i cenân ezhâr F // bigi: gibi B, L.

9. urmadı diyü: urmadı B, L / serv-ile: ser-cümle F.

10. eyledi: diledi B.

12. bigi: gibi B, L.

18. ħazar: yir F.

20. resm ile: resme B.

- V'ey menzil-i mäh-ı 'alemün 'arş civarı
- 22 Dirse yiridür işigüne döne döne çerh
Her dem felek-i devlet ü iqbâl-medârı
- 23 Görsün qatarât-ı reşehât-ı yem-i cüdüñ
Görmek dileyen qulzüm-i bî-hadd ü kenârı
- 24 Dāmânına âfâkuñ ider micmer-i hülkuñ
Yüz luft ile pür râyıha-yı misk-i Tatar'ı
- 25 Keşf ola aña perde-i esrâr-ı semāvāt
Şol dideye kim işigünün ire gubârı
- 26 Alçaq dir ise çerh-i mu'allâya yiridür
Rif'atde senün qadrünün ey şâh hişârı
- 27 Yaluñ kılıç alduqça ele şanki hevâda
Bir berq durur leşkerünün cümle süvârı
- 28 Başındaki hod qubbesidür câmi'-i fetüh
Destindeki nizeleri yanında menârı
- 29 A'dâ eger isterse kerâmet kılıcuñdan
Pür-la'l ide bir demde yemin-ile yesârı
- 30 Encümle ider mäh-ı nevün çevresini zeyn
Heycâ gicesinde atunuñ na'l-i şerârı
- 31 Sihir-ile sinânuñ şal eyâ şâh-ı dil-âver
Düşmenlerünün sine-i virânına mârı
- 32 Bir hûb şecerdür 'alemün bâğ-ı du'âda
Feth-ile zaferdür anuñ evrâq u şimârı
- 33 Bir bâğ durur 'arşa-i heycâ ki o bâğuñ
Düşmenlerünün başıdur ayvası enârı
- 34 Düşmen başına şeş-perünün yaprağın ur kim
Şağaldan odur düşmen-i ma'lûl u nizârı
- 35 Bir qulzüm-i bî-hadd ü kerândur yem-i cüdüñ
Dirsem yiridür çerh-i mu'allâya bihârı
- 36 Öykinmese ger keffüne gömgök mi iderdi
Keff urı urı bād-ı şabâ ruy-ı bihârı

22. devlet ü: devlet-i F.

24. micmer: mücessem B.

26. çerh-i mu'allâya yiridür: yiridür çerh-i mu'allâya F.

27. leşkerünün: askerünün B, L.

28. nizeleri: nize dağı B, L

31. şal eyâ: şalar ey B, L / virânına: pür-kinine L.

- 37 Olur ‘adedi eyledügin luṭf u ‘aṭānuñ
Ger reml-i biḥāruñ ola ‘ālemde şümārı
- 38 Nerrād-ı felek döne döne oynamasun naḳş
Bu ṭās-ı mezelletde ḳoma Zātî-yi zārı
- 39 Şāhā nice kim oda yana bülbülü bâḡuñ
Dîdār-ı bahārı görüben ṭavr u ḳarārı
- 40 ‘Ömrüñ güline bād-ı ḥazān irmeye ḥergiz
Gülzār-ı selāmetde muṭarrā ide Bārı

16

[SULTAN SELİM İÇİN KASİDE]

[fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün]

- 1 Gönce-i ḳalbün açılsun bâḡa açıl ey nedīm
Büy-ı gülden gel mu ‘aṭṭar ḳıl dimāḡuñ çün nesīm
- 2 Bāb-ı bâḡı fetḥ ḳıl miftāḥ-ı b’ismillāh ile
Gör ne taḥrîr eyledi evrāḳa Raḥmān u Raḥīm
- 3 Ṭur perîşān olma şu bigi şafā vir ḳalbüne
Kākülin itdi perî-şān sünbül-i ‘anber-şemīm
- 4 Serv-i mevzün-ḳāmete ḳarşu yürü bülbül bigi
Medḥ-i mevzün oḳı sende varsa ṭab ‘-ı selīm
- 5 Gösterür aḥḍar şecerde nār-ı Mūsā verd-i sürḥ
Ṭūr-ı şāḥ-ı şūḥ üzre bülbül olmışdur Kelīm
- 6 Ey yüzi gül bâḡa gel aç nergisüñ gör gönceyi
Bir yüzi açılmadıḳ ḡarrā güzeldür aḡzı mīm
- 7 Zāḡ-ı ḡam bâḡ-ı dilünde tutmasun dirseñ maḳām
Güşe-i gülzārda bülbül ḡibi var ol muḳīm
- 8 Ṭavḳ taḳmış Ḥayderiler bigi ḳumrî boynıḡa
Çaḡırup bāzār-ı bâḡ içinde eydür Ḥaḳ kerim
- 9 Faşl-ı güldür bāb-ı bâḡ-ı baḡlama ey bâḡbān
Tā ki saña fetḥ ide Fettāḥ ebvāb-ı na‘īm
- 10 Bir ḳıyāmet dem irişdi kim yine ḳaldırdı baş
Nefḥa-i şūr-ı şafādan cümle medfün-ı remīm
- 11 Gül degüldür görinen mir’āt-ı rüy-ı gülşene
Düşdi ey dil ‘aks-i ḥüsn-i ḥürî-yi cennet-ḥarīm
- 12 Dil-berüñ reyḥān-mişāl ḥaṭṭıdur ammā ki nesh
Nüşḥadur nergis anuñ ‘aynından illā kim saḳīm

38. oynamasun naḳş: Zātî-yi zārı F // ḳoma Zātî-yi: şehā eyledi zārı F.

39. bülbülü: bülbül B / görüben: göreyin L.

16 MKT 242a.

- 13 Mülk-i bâğa oldu Hürmüz bigi nergis tâcdâr
Jâle anuñ şakdı zerrin tâcına dürr-i yetim
- 14 Gül budağı bigi şol kim gûşe-i gülzârda
Ayağı elden kıomaz ey dil aña ğamdan ne bîm
- 15 Aķçeler dizdi şükûfe tıfl-ı mîve başına
Ayağına mâder-i eşcârıñ isâr itdi sim
- 16 Bâğı zeyn itdi şükûfe çerhi ğüyâ kim nücüm
Var-ise gelse gerekdür ol meh-i gerdün-ħarim
- 17 Pâdşâh-ı mülk-i devlet mâh-ı burc-ı salţanat
Âftâb-ı evc-i izzet Ğazret-i Sultân Selîm
- 18 Rezme bindükçe sehâb-ı ra'd-na'ra berk-ı tîĝ
Bezme indükçe vaķârından ğacel küh-ı ğalîm
- 19 Zevķ ü şâdi bezmgâhında nedîm-i câvidân
Feth u nuşret rezmgâhında aña yâr-ı ğadîm
- 20 Bebr-i kuhsâr-ı şecâ'at şîr-i bî-mişl ü meĝîb
Ceng içinde aña hergiz ejdehâ olmaz ğarîm
- 21 Âyet-i luţf u kerem şânında münzeldür anuñ
“*Luţfuhû luţfun laţîfun şânühû şânün 'azîm*”
- 22 Ey 'uyün-ı aĝterân ğayli ğubârından kaĝîl
V'ey cebîn-i âsmân fermânı dâĝında vesîm
- 23 Bir hümâsın âşiyânuñdur fezâ-yı salţanat
Ma'delet Ğâf'ında 'anķâsın senüñ mişlüñ 'adîm
- 24 Çerĝ bir tâvüsdür ey 'arşdan ğadri bülend
Rif âtün serv-i bülendi üzre olmışdur muķîm
- 25 Ğaşlet-i memdühla nâr u ğarâretsin hemîn
Sende âteşde bürüdet bigidür ğüy-ı zemîm
- 26 Kâmet-i a'dâyı buk çün kim celâlüh nûrı var
Şerverâ elbette lâzımdur celâl öñinde cim
- 27 Kâse-i cüduñ yanında kîse-i kân bir ğasîs
Ğ'âce-i luţfuñ ğatında baĝr-i 'ummân bir le'im
- 28 Mihr-i gerdün-âstân u küh-ı ma'den-âştîn
Şâh-ı rây ü ğilmüñüñ iki ğulâmı ey kerim
- 29 Düşde ğördüm dün gice ğörüp tarîķ-i 'adlühî
Didi sultân-ı 'Arab “*hâzâ şırâţun müstaķîm*”

21. “*Luţfuhû luţfun laţîfun şânühû şânün 'azîm*: Onun lutfu latif bir lutf, şanı büyük bir şandır.”

- 30 Bir ‘azîze rûhı luţfuñdan baña göster didüm
 Hâzretüñ-çün didi rûhum cismine rûh-ı cesîm
- 31 Kâmkârâ diğğat itseñ biñ yararsın bir kılı
 Tab‘uña şol deñlü diğğat kısmet itmişdür kaşîm
- 32 Mihr-i râyüñden uyarsa meh çerâğın bir gice
 Pertevinden ola ħîre dîde-i ‘aql-ı ħakîm
- 33 Görse ger a‘dâ şeb-i heycâda şem‘-i tîğüñi
 Külli eczâsın yağa pervâne-veş nâr-ı elim
- 34 Kõ ölince âstânuñda senüñ kul olayım
 Pâdşehlik ârzûlar serverâ ħalb-i selîm
- 35 Cümle destânı Hudâ destân-kâtip eylese
 Ħağ budur destân-ı luţfuñ ħaşre dek olmaz rağîm
- 36 Ħaş-ı Ħağğ‘uñ düstı dirler-ise ħakdur zâtuña
 Şefkatüñ bi-ħadd ü bezlün bi‘aded luţfuñ ‘amîm
- 37 Ey ħalîl-i cân u dil veh kim mezelleğ âteşi
 İtdi gülzâr-ı bahârî Zâti‘ye nâr-ı cağîm
- 38 Döne döne kat[-be-]kat eflâk anuñçün inleşür
 Anuñ olmışdur şihâb-ı nâr-ı âhından racîm
- 39 Şâhil-i fakruñ hevâsı olmasa nâ-mu‘tedil
 Gâlibâ ol dermendüñ derdin itmezdi delîm
- 40 Himmetüñ gâyet kıyâmetdür meded kıł dirliğe
 Rüz u şeb saña du‘â kılsun ölince ol yetîm
- 41 Nev-bahâr-ı ‘ömrüñe irişmesün bād-ı ħazân
 Gülsitân-ı salţanatda bülbül-âsâ ol muğîm

17

[SULTAN SELİM İÇİN KASİDE]

[*mef‘ülü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün*]

- 1 ‘İsâ-nedîm pādşeh-i âsmân-serîr
 Gitmişdi mâhı eyleyüben yirine emîr
- 2 Kân ağlamışdı dîde-i Ya‘küb-veş şafak
 Ölmüşdü çâh-ı ħarbda gün Yûsuf‘ı esîr
- 3 Sırr-ı sürüşı bilmege şeytân kim itdi kaşd
 Pertâb iderdi ħavs-i felekden şihâb-ı tîr
- 4 Ma‘mûr idüp dururdu ħamu Şâm şehrini

29. “hâzâ şırâţun müstağîm[ün]: işte bu doğru bir yoldur.”, Âl-i İmrân Sûresi 51, Meryem Sûresi 36, Yâ-Sîn Sûresi 61, Zuhruf Sûresi 61, 64.
 17 MKT 166a.

- Esbāb-ı “*kāf u nūn*”la bennā-yı bī-nazīr
 5 Geydürmiş-idi egnine çerhūñ zemīni gök
 Bir cāme-i mūnaqqāşı sulṭān-ı bī-vezīr
 6 Gūyā ki mülk-i Hind’de bir hoş ğulām-ı Hind
 Pīl-i sipīhr üsre Zuḥal eylemişdi yir
 7 Ṭurmaz şaçardı ‘āleme nūr-ı sa‘ādeti
 Bercīs kim sa‘ādetūñ oldur ilinde mīr
 8 Almışdı tūğini ele Mirriḥ-i bī-amān
 Hindūstān’da niteki ceng içre bir dilīr
 9 Bir şeb-çerāğ elinde Sikender gibi revān
 Ṭutmışdı rāh-ı zulmeti ḥurşid-i müstenīr
 10 Eydürdi Zühre ḳaddūni çeng itmeden felek
 Ṭurma maḳām-ı zevḳ ü şafāyı idin mesīr
 11 Olmışdı şehr-i Şām’da zerrīn devātla
 Divān-ı māha ḳādi-yi mülk-i melek debīr
 12 Mülk-i melekde kevkebe-i kevkebe tamām
 Sulṭān-ı bī-ḳuşūrdı ol dem meh-i münīr
 13 Deryā-yı demde her birisi bir sinānla
 Gözüm öñinde ol iki şaf leşker oldı bir
 14 Görđi biri birine göz açdurmayup bular
 Oldı bu demde bu iki şāhib-nazar esīr
 15 Gelmişdi üstine yumılup iki şaf sipāh
 Bilmezdi ḳanda yatduğımı bu iki başīr
 16 Yapduğı sā‘at ol iki merdüm ḳapuların
 Görđüm ki girdi ḥücreme bir hoş laṭif pīr
 17 Āb içre ‘aks-i şūreti nāzır bigi anuñ
 Mir’āt-ı ḳalbi içre mūnaqqāş ḳamu zamīr
 18 Seyr eylemiş cihānı Sikender gibi tamām
 Aḥvāl-i kā’inātdan ol ser-be-ser ḥabīr
 19 Didüm kim ola ḥ‘āce-i iḥsānına nazar
 Ma‘den gedā vü ḳulzüm-i zehḥār ola ḥaḳīr
 20 Didi ki dilde ğam ḳoma şimdi cihānda var
 Bir pādşāh-ı milket-i iḥsān u dil-pezīr
 21 Sulṭān Selīm ḳuṭb-ı vaḳār u felek-şitāb
 Bercīs-i tīr-fiṭnat u mihr-i Zuḥal-serīr

4. *kāf u nūn* : Kevn kökünden türeme, emir (kūn: ol) çekimindeki iki harfin ayrı ayrı okunuşu (Yılmaz 1992: 89).

- 22 Her kim ki kuhl idinse anuñ gerd-i rāhımı
Mir'āt-ı ğayba iki gözümçün olur başır
- 23 Bir dem ki açā maṭbaḥ-ı cūduñ ḳapusını
Hergiz ğürisne ḳalmaya 'ālemde ola sīr
- 24 Feth ide mülk-i 'izzet ü iḳbāl ü devleti
Her kim idinse himmetinüñ leşkerin naşır
- 25 Ey kāmķār cāmi'-i faẓluñda nüh felek
Birbirinüñ içinde toḳuz toḳ-ı müstedir
- 26 Ey şāh-bāz-ı kebk ü tezerv-i fezā-yı ḳuds
Murg-ı ḥarım-i fikretüñe lā-mekān mesir
- 27 Kūteh gelürdi ḳadrüñe ger çerḥ atlası
Ḥayyāt-ı ḳudret eylese bir cāme-i ḥarir
- 28 Devletlü başın iç işiğün taşına ḳoyan
'İsā bigi felekde mücerred idindi yir
- 29 Kaşruñ ḳatında cennet-i zībāda çok ḳuşūr
Sultān-ı ḳadr ü faẓluña ḳaşr-ı felek ḳaşır
- 30 Behrām-ı berḳ-ı ḥançer-i cellād-ı mülk-i çerḥ
Ey ḳamrān vilāyet-i ḳahrūñda bir dilir
- 31 Tā kim ḥişār-ı ḳadrüñe öykindi burc-ı ḳavs
Ağdı peri başına felekde uşatdı tır
- 32 Her kim ki çeşm-i 'aḳla çeke kuhl-i rāyüñi
Olur o dem ḥazīne-i esrārdan ḥabir
- 33 Bercīs milket-i şerefe pādşāhken
Olsa şeh-i sa'ādetüñe yiridür vezir
- 34 Maḥv eyleyeydi mihri güneş necmi niteķim
Rāyüñden alsa nūrı eger kim meh-i münir
- 35 Remmāl ḳosa taḥtasına reml-i rāhuñı
Gün gibi rüşen olur-idi aña her zāmır
- 36 Dār-ı fenāda yirini dār eylesün Ḥudā
Her kim senüñle eylemek isterse dār-ğir
- 37 Yazduḳça vaşf-ı sürme-i ḥāk-i rehüñ ḳalem
Ey nūr-ı dīde seyr-i Şıfāhān ider ḥarir
- 38 Tedbīrünüñ şarābını nüş itse bir za'if
Dāvūd bigi āhen elinde ola ḥamir
- 39 Naẓm eyleyüp cevāhir-i vaşf-ı ḥamīdeñi
Ṭaḳdum zamāne boynına bir silk-i bī-naẓir
- 40 Selmān sözine “sellemehu'llāh” dir idi

40. “sellemehu'llāh: Allah ona selamet versin.”

- Olsañ Üveys bigi eger Zāti'ye zahîr
 41 Raħm eyle ol faķire ki ħāk-i mezelleti
 Başına şaçdı dest-i felek nitekim 'abîr
 42 Ğitdükçe řāh idüp yirine māh-ı enveri
 'İsā-nedîm pādřeh-i āsmān-serîr
 43 'İzzet nedîm ola saña devlet serîr ola
 Zevķ ü řafā vilāyetine olasın emîr

18

[SULTAN SELİM İÇİN KASİDE]

[fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün]

- 1 Yitişüp Ka 'be'ye ħuccāc kamu sürdi řafā
 Mā'il-i kūy-ı nigār oldu ser-ā-ser zurefā
 2 Ravza-i Aħmed-i Muħtār ħaķı-y-çün yā Rab
 Dōstuñ Ka 'be-i kūyını maķām eyle baña
 3 Didi şabr it gelicek 'id vefālar ideyin
 şabr iderdüm ben eger 'ömr-i 'azîz itse vefā
 4 'Āřıķa Ka 'be-i kūyında iderken dūřnām
 Didüm ol dūsta n'eylersin eyitdi ki du'ā
 5 Ķulı ħurbānyam ol řāh-ı kemān-ebrūnuñ
 'İd-i vaşla beni irgür diyicek eyde n'ola
 6 Sürdi ħanın eline 'āřıķı ħurbān idüben
 O yürekler yaķıcı şanma yaķındı ħınnā
 7 Ey ħalîl-i dil ü cān ħıble ħaķı-y-çün idinür
 Ħalķa-i zülfüni divāne gōñüller sevdā
 8 'Ayn-ı zemzem dir-isem n'ola řafāda lebüñe
 Çün yüzüñ Ka 'be vü ħalbüñ Ħacerü'l-esved ola
 9 Balsa dipdirle gōñül birdi senüñ ħurbānuñ
 şağken ben saña cān virdüğüçün ol cānā
 10 Yine yaķduñ kamu dünyāyı gelüp 'idgehe
 Yoħsa ey yüzi güneş cümle senüñ mi dünyā
 11 Ka 'be-i kūyuñı ey dūst ziyāret idelüm
 'İddür māni' olup eyleme bi'llāhi cefā
 12 Yoħsa senden varup ol řāha řıkāyet iderem
 Güc gelür eyledüğüñ güc güzelüm řoñra saña

- 13 Meh-i burc-ı 'azamet Hâzret-i Sultân Selîm
Pertev-i mihr-i kerem sâye-i elţâf-ı Hudâ
- 14 Bir kader-ı kudret ü sultân-ı kazâ-râdur o kim
Görse hükmin kaderin anlâya divân-ı kazâ
- 15 Devleti âhîr-i ahkâm-ı ebedde târîh
'İzzeti evvel-i menşür-ı ezelde tuğra
- 16 Şu bigi akışup anlar ki gelür hizmetine
Cümlesi iki yağa issi olur çün deryâ
- 17 Şemsi dülbend yed-i h'âce-i râyinde şehir
Mihri itmiş aña üstâd-ı cihân zer tamğa
- 18 Ey dür-i dürc-i şehâ katre-i bahrûn keremün
Yaraşur dirse eger kûlzüm-i zehhâre gedâ
- 19 Nâr-ı kahruñla olur sebz-i sitem zerd ü nizâr
Âb-ı lûţfuñla bulur bâğ-ı kerem neşv ü nemâ
- 20 Hendese 'ilmini râyün mi idüpdür ta 'lîm
Ebr ider âb-ı revânuñ yirini kaçır-ı hevâ
- 21 Yıldırım şanma inen hilmüne öykündi cibâl
Çerh oğın urdı aña hışm idüben ehl-i semâ
- 22 Yed-i kudret aña tamğa-yı müzevvir urdı
Mihri râyünle kamer eyledügiçün da 'vâ
- 23 Görine 'aynı-y-ıla iki cihân aña tamâm
Kuñl idinse gözine hâk-i rehün bir a 'mâ
- 24 Bâl açup uçalı her yaña hümâ-yı hükümün
Adı vardur sitemün kend'özi yok çün 'ankâ
- 25 Nuşret ü fetğ ü zafer oldı veğâ şehrine şâh
Şaldı pervâz-ı livân anlara çün zıll-ı hümâ
- 26 'İsi-yi fetğ revân şeş-perünün yili nefes
Müsi-yi nuşrete nîzeñ n'ola olursa 'aşâ
- 27 Leşkerün nîzesi mânend-i 'aşâ-yı Mûsâ
Görinür düşmenünün gözlerine ejderhâ
- 28 Yoluña kim ki revân eyleye cânını revân
Hür ola hem-dem aña cennet-i Me'vâ me'vâ
- 29 Yidi deryânuñ eger remlini cem' eyleseler
Fülk-i bahr-i keremünde olımazdı şugrâ
- 30 Zâtuñ vaşf ideli Zâtî-yi şarrâf-ı sühan
Meyl ider nazm-ı dürer-bârına cümle zurefâ
- 31 Umaram kuñlu kapular açâ bennâ-yı cihân
Yapdı ümmid sarâyın yine lûţfuña binâ

- 32 apusın s̄imle zerden ide lufuñ umaram
Yapdı devlet iigine gelüben aşr-ı recā
- 33 İrgür anı seher-i lufa du‘alar ılsun
Şubh vaqtinde abül olur iitdük ki du‘ā
- 34 Niçe kim Ka‘be’ye huccāc irüp süre şafa
Mā‘il-i küy-ı nigār ola ser-ā-ser zurefā
- 35 Ey halīl-i dil ü cān ‘idüni ferhunde idüp
Ka‘be-i albüni Mevlā ide pür-zevk ü şafa

19

**AŞİDE-İ ZATİ BERĀY-I SELİM HAN-I
EVVEL*** [fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün]

- 1 Ol gümüşden al‘a kim olmışdı maħbūs anda āb
Geldi altun topla fetħ itdi anı āftāb
- 2 Bād āba bir beşāret-nāme taħrīr eyledi
Yüz suyıyla şehir-i büstāna revān irgürdi āb
- 3 Halk-ı şehir-i büstān didi yüzümüz şuyı sen
Gel şafa geldüñ sarāy-ı havza gir ey kām-yāb
- 4 Egnine pür-mevc mā‘ī şōf virdi bād anuñ
Kim yaasına gümüşden dügmeler dizmiş ħabāb
- 5 Cem‘ olup ezhār şehir-i bāđı hoş tonatdılar
Halk āgāh oldı kim ħışn-ı şitā olmuş ħarāb
- 6 Bir yeşil nāzük adīfe aldı geldi sebzezār
Lāleler zeyn itdi reng-ā-reng vālā bī-ħisāb
- 7 oydı güller ser-be-ser la‘līn tabaqlar içre zer
Jāleler şaçdı zümürüd üstine dürr-i hoş-āb
- 8 odı nergis şahn-ı sīmīn içre bir zerrīn adeħ
Lāleler levħ-i zeberced üzre dökdi la‘l-i nāb
- 9 ār-süy-ı bāđı seyr it kim dükān-ı gülşeni
Lü‘lü-yi lālā-y-ıla zeyn itdi şarrāf-ı şehāb
- 10 Gördiler bir göñli açu yārdur gülşen aña
Goncelerle gül gibi açıldı cümle şeyħ ü şāb

19 NO4 73a, MKT 275b.

* Başlık NO4.

1. altun: zerrīn NO4.

4. pür-mevc mā‘ī: bir mā‘ī mevcī NO4.

5. hoş: hep NO4.

7. beyit -NO4.

8. levħ-i: cām-ı NO4.

- 11 Anda bunlar cem' olup bir bezm-i 'âlî kurdı kim
Döne döne çevrilür ol bezm-i germâye kebâb
- 12 Tevbe vü şabruñ şıyup cündini la'lîn toplu
Gonceler zühd ü şalâhuñ kal'asın kıldı harâb
- 13 Câm-ı gülden mest olup bülbül terâne başladı
Sâgarı kec tutdı nergis gözlerini aldı h'âb
- 14 Bülbülün feryâdı tıfl-ı gonceye viridi şudâ'
Dâye-i ebr anuñ için başına sürer gül-âb
- 15 Sûsenün çîni çanağında şarâb-ı şebnemi
Çekdi zerrin câmla germ olsa tañ mı âftâb
- 16 Okıdı bu şî'r-i garrâ-yı revân ol bezmde
Rüy-ı mañbûb-ı belâgatden açup bülbül niğâb
- 17 Pâ-bürehne hâke başmışsın kadem ey âftâb
Yine gökde istedüğüñ yirde bulmuşdur türâb
- 18 Derd-i 'aşka derd ile Ferhâd dermân istedi
Merg irişdi tişenün aña zebânından cevâb
- 19 Reşk-süz-ı sine nâra bir harâret viridi kim
Döne döne her dem anuñ üstine ağlar kıbâb
- 20 Bâd-ı âhum gayretinden şuya boğıldı sabâ
Bir gümüşden türbe yaptı üstine anuñ habâb
- 21 Taşra kaldum kal'a-i şadî kapusın yaptı gam
Gönlümü bir seng-dil yıkdı katı hâlüm harâb
- 22 Hey di billâhi kerem kıl gamze-i cellâduña
Cânına her bî-günâhuñ kılmasun cânâ 'azâb
- 23 Yoğsa andan varup ol şâha şikâyet eylerem
Havf-ı kahrından düşüpdür mülk-i çerçe ıztırâb
- 24 Zübde-i te'sîr-i encüm mâh-ı burc-ı saltanat
Hazret-i Sulţân Selîm-i kâm-bin ü kâm-yâb
- 25 Müşteri-rây ü 'Uţarid-fiţnat u Mirrih-şaşem
Mihr-i Zühre-'işret ü Keyvân-te'enni meh-şitâb
- 26 Çengi-yi bezm-i şerîfi Zühre-i Keyvân-mağal
Hem-dem-i yâr-ı zarîfi hûri-yi cennet-cenâb

11. kurdı: itdi MKT // bezm-i germâye: bezme germâ ki MKT.

15. çanağında: kabâğında MKT.

18. 'aşka derd ile: 'aşk-ı yâre çün MKT.

19. Döne döne her dem anuñ : Her dem anuñ döne döne MKT / kıbâb: Metinde kebâb.

23. andan: senden MKT.

- 27 Perr-i tiri per virür Şeh-bāz-ı fetĥ ü nuşrete
Tā'ir-i kiŐ-āŐiyāne nitekim bāl-i 'uŐāb
- 28 Anları gerdān iden bir yirden āb-ı luŐfidur
Vādi-yi fazlında nūh eflāk ũoŐuz āŐyāb
- 29 DūŐmene bir pāre od olup çıkarsa tigiını
Bir yanar oddur hemān gūyā ki bulur iltihāb
- 30 Ey felek-rif'at gōrinen gerd-i ĥaylūn Őanma kim
Geldūgiını gōrūp saņa ta'zīm ider alkup tūrāb
- 31 Serverā bir pādŐāh-ı mūlk-i 'izzetsin ki sen
adrūn ordusunda bir āder bu çetr-i bi-tināb
- 32 Fetĥ bir cāmi'dür anda nize-i cündūn menār
Aņa bir miĥrāb avsūn miĥfer-i leŐker ıbāb
- 33 Dest-i udret uurupdur erĥ Şanma gōrinen
Serverā ĥammām-ı Őehr-i rif'atūnde bir ĥabāb
- 34 Bir muraŐŐa' kūrسي olmiŐdur saņa "zāti'l-burūc"
OlıcaŐ rif'at semendine sūvār ey meh-riŐāb
- 35 ĤoŐ ıkarur dem-be-dem aŐr-ı hevāya ābı ol
Hendese 'ilmin meger rāyūnden ōgrendi Őeĥāb
- 36 Dest-i rāyūnle yapılmıŐ olsa ger burc-ı beden
İdimezdi ĥaŐre dek ũop-ı ecel anı ĥarāb
- 37 Ĥāk-i pāyūn eŐme kim çekse benāt-ı aŐr-ı ĥayb
Anūn-ile rūz u Őeb Őoĥbetler eyler bi-ĥicāb
- 38 Bī-günāhı 'ahd-i 'adlūnde ũutup incitmez ol
Bir delūŐanlu ĥarāmi kimsedür gerçi Őarāb
- 39 BaŐı anūn adrle eflāke irer gün gibi
Aņa kim bālın olur ol sūdde-i devlet-me'āb
- 40 Devleti ĤaŐ Őol adar rūzi ılupdur kim saņa
Olmaz ol rūzi ĥisāb olunca tā rūz-ı ĥisāb
- 41 LuŐ idūp zaĥm-ı 'adū-yı teŐne-diller aĥzına
Őamladur peykān-ı tirūn dem-be-dem bir aŐre āb

27. beyit -NO4.

28. beyit -NO4.

29. olup: olur NO4.

34. beyit - NO4 / "[ve's-semāi] zāti'l-burūc: Burlarla dolu gōge andolsun." Burūc Sūresi, 1.

38. ũutup: gōrūp NO4.

39. olur: ola MKT.

41. zaĥm-ı: ahrı NO4.

- 42 İrse bād-ı şefkatüñ fülk-i vücūd-ı mücrime
İtmeye anı ğarîķ emvâc-ı deryâ-yı ‘azâb
- 43 Merhamet itseñ yiridür Zâti-yi bî-çâreye
Çerķ anuñ döne döne baĝrını itmişdür kebâb
- 44 Şoĝbet eyler zillet ü derd ü ğam-ile rûz u şeb
Dâĝ-ı dil nân u ciĝer biryân ķabaĝı pür-şarâb
- 45 Şöyle rengin itdi kim kân-ı sehânuñ vaşfını
Ķıpķızıl oldı ĝayâdan ĝörüp anı la‘l-i nâb
- 46 Şerbet-i şî‘rin ĝören aĝlar şafâsından revân
Tamladur tatlû yûrek yaķar diyü bir pâre âb
- 47 Ol ĝarîbe luţf ķıl saña du‘âlar eylesün
Kim ĝarîb olanlaruñ olur du‘âsı müstecâb
- 48 Ķal‘a-i firûzeden dâ‘im bir altun top ile
Ol ĝümüşden ķal‘ayı feth eyledükçe âftâb
- 49 Âftâb-ı ‘ömrüne hergiz zevâl irĝürmesün
Muĝkem itsün Ħaķ vücûduñ ķal‘asın ey kâm-yâb

20

[SULTAN SELİM İÇİN KASİDE]

[*mef‘ülü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün*]

- 1 ‘Arşa irişdi ķadr ile fark-ı livâ-yı feth
ĝümletdi nüh ķıbâbını çerķüñ şadâ-yı feth
- 2 Ħod-bîn idi egerçi ki mir‘ât-ı tıĝdan
ĝösterdi çeşm-i düşmene rüy-ı cefâ-yı feth
- 3 Ceng içre gerçi siĝir iderüm dir idi ‘adû
Ħaķ bu ki itdi siĝirini bâtıl ‘aşâ-yı feth
- 4 Tûfân-ı miĝnet eyledi düşmenleri ĝarîķ
Tennür-ı rezmgâhda cüş itdi mâ-yı feth
- 5 Kendüm cihânı feth iderüm dir idi ‘adû
Düketdi dânesini tamâm âsyâ-yı feth
- 6 ‘Affân bigi ‘adüyü o dem yıķdı od şaçup
Oldı tılısm-ı top u tüfek ejdehâ-yı feth
- 7 Bir dem içinde düşmenüñ işin bitürdiler
Emr itdi nuşret ü zafere ketĝudâ-yı feth

43. Zâti-yi bî-çâreye: üftâdeye MKT.

44. beyit -NO4.

48. eyledükçe: itdügince NO4.

49. itsün: ide NO4.

20 MKT 292a.

- 8 Didi mübeşşirān gözün aydın bu 'ālemi
Pür-nūr itdi sāye-i luṭf-ı Ḥudā-yı feth
- 9 Gūyā ki gökde āyine-i māha āftāb
Mir'āt-ı kalb-i milkete virdi cilā-yı feth
- 10 Gün toğdı başına yine mü' minlerün tamām
'Arz eyledi cemālını bedr-i ducā-yı feth
- 11 Ğāyet kıyāmet oldı bez(i)mle o haşır olup
Gösterdi cümle düşmene rüz-ı cezāyı feth
- 12 Bir demde 'arşa-i 'araşāt itdi düşmene
Çok çok şükür Ḥudā'ya maḥall-i veğāyı feth
- 13 Devlet bizüm ki devlet-ile irişüp revān
İtdi mu'āvenet bize devlet-fezā-yı feth
- 14 Mü' minlere Ḥudā'ya şükür virdi devlet el
İtdi yine bizümle gelüp merḥabāyı feth
- 15 Her nīze rezmgāhda bir serv-ḳad nigār
Nuşret şi'arı oldı dişarı ḳabā-yı feth
- 16 Ḳavs-i ümīdden yine irgürdi çok şükür
Tır-i murād-ı şāhı nişāna şabā-yı feth
- 17 Şir-i Ḥudā peleng-i veğā bebr-i ma'reke
Sultān Selīm-i şāhib-i tiğ u livā-yı feth
- 18 Oldı ḳılıcı üstün ü kesr itdi düşmeni
Zamm itdi mülke eyledi bunca arayı feth
- 19 Feth itdi heft kişveri ḥurşid-vār eger
Tiğın ḳuşansa açsa livāsın berāy-ı feth
- 20 Bir gülşen oldı ḳan ile meydān-ı ma'reke
Oldı nefiri bülbül-i destān-serāyı feth
- 21 Nüh ḳal'anun kilidini ol yidi pehlevān
Ḥavf-ıla göndere eger eylerse rāy-ı feth
- 22 Cümle livāsı āyet-i “fethün ḳarīb” oḳur
Feth olmasun mı ol şehe bāb-ı sarāy-ı feth
- 23 Ey zıll-ı Ḥaḳ şükür ki senün sāyeñe tamām
Şāh itdi cümle bendeñi zıll-ı hümā-yı feth
- 24 Ceng içre üç ḡulām-ı dilirün durur senün
Sultān-ı nuşret ü zafer ü pādşā-yı feth
- 25 Bir başı yünlü ḳalbe girici dilir oḳun

22. “[naşrun mina'llāhi ve] fethün ḳarīb: Allah'tan bir yardım ve yakın bir fetih.”, Saf Sûresi, 13.

- Yanınca hîdmet eyler aña dil-rübâ-yı feth
- 26 Devründe toğdı günleri gâzilerün yine
İtdi tülû' burc-ı zaferden zükâ-yı feth
- 27 Hem-râh olalı sen şeh-i kişver-güşâ-y-ıla
İtdi güşâde gön'lümüzi dil-güşâ-yı feth
- 28 Cevher degül mi tâlib-i iksîr-i cündüni
Müstağrak itdi sim ü zere kimyâ-yı feth
- 29 Râyün kadar mühendis olur mı cihânda kim
Her kande varsañ anda yapar bir binâyı feth
- 30 Keşf-i kerâmet eyledi 'ahdünde gösterüp
'Ayn-i 'adüya şu bigi 'ayn-ı 'anâyı feth
- 31 Bir murğdur ki râyetün açduçça bâl ü per
Olur hemân mesîri o sâ'at fezâ-yı feth
- 32 Şâfi şafâda ol ki zamânuñda ser-be-ser
İtdi güşâde cümle kulûbı şafâ-yı feth
- 33 Câm-ı cihân-nümâ durur ol tîg-ı tâbnâk
Naş olmış aña şüret-i gayret-nümâ-yı feth
- 34 Gözi açuk olup o ki şâhib-nazar ola
Gerd-i süm-i semendüñe dir tütüyâ-yı feth
- 35 İki vezîrdür tapuña nuşret ü zafer
Ser-leşkerün durur şeh-i kişver-güşâ-yı feth
- 36 Hürşîd-i şubh-ı nuşret o şemşîr-i tâbdâr
Mencûk-ı râyetün meh-i bedr-i dücâ-yı feth
- 37 Buður ümîdi kim idesin kulluğa kabûl
Zâtî faķîrüne ola devlet sarâyı feth
- 38 İn'âm-ı pür-leţâfeti kıl aña ki_oķıdı
En'âm-ı bî-nihâyeti şâhâ berây-ı feth
- 39 Ni'met kapusını açıvir bir faķîrdür
Bay itdi devletünde hezârân gedâ-yı feth
- 40 Kutlu kapu açılsa kapuñdan eger aña
Devlet iderdi bâb-ı sarây-ı ğınâyı feth
- 41 Sen eyle saña düşeni şâhâ faķîrüne
Lâyık budur ki eyleye dest-i du'âyı feth
- 42 Hâķķuñ 'inâyeti irişen pâdşâhlara
İde mu'âvenet niçe kim pâdşâ-yı feth
- 43 Yanuñca hem-riķâbuñ olup nuşret ü zafer
Olsun müdâm elünde 'inân-ı rızâ-yı feth

21

[SULTAN SELİM İÇİN KASİDE]

[*mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün*]

- 1 Māh-ı nevi felekde temāşā idüp hıred
Didi ki çekdi kudret eli āsmāna med
- 2 Mir'āt-ı çerhde gözedürken hilāl-i 'id
Yā düşdi 'aks-i hācib-i dil-dār-ı lāle-ḥad
- 3 İdindi yā meger ki eḥibbā-yı yārdan
'İsā bigi yirini felek bir ḥamīde ḳad
- 4 Anuñ [ki] na'lçesi yiridür görinür yaḥud
Rüy-ı siphre ḳadr-i nigār urdı bir leked
- 5 Emzürdi mihr ü dāmen-i çerhe bıraḳdılar
Geldi vücūda milket-i mağribde bir veled
- 6 Ol dem benümle eyledi bir māh merḥabā
Görse yüzün cinānı yaḳa āteş-i ḥased
- 7 'Aynümde 'aks-i hācibi "k'en-nūru fi'l-'uyūn"
Cānumda şevḳ-i lebleri "k'er-rūḥu fi'l-cesed"
- 8 Ol māh-çihrenüñ zeḳanı çāhını görüp
Geçdi ḥicābdan yire indi çeh-i raşad
- 9 Didüm nazīri var mı 'aceb luṭf-ı ḥüsnüñüñ
Bāğ-ı leṭāfet içre eyā serv-i lāle-ḥad
- 10 Bir şāh-ı 'ālemüñ didi kim luṭf-ı ṭab'ı var
Görmüş degül nazīrini 'ālemde ḥiç eḥad
- 11 Sultān Selīm menba'-ı deryā-yı luṭf u cūd
Ma'den-'aṭā vü kān-kef ü baḥr-ı muḥiṭ-yed
- 12 Deryā-yı ğamda eyleyümez ğarḳ-ı rüzgār
Aña ki Ḥızr himmeti anuñ ire meded
- 13 Anuñ ki ḳaşr-ı ḳalbini yapmağa ḳaşd ide
Gör luṭfını ki luṭfin ider aña mu'temed
- 14 Destünden anuñ ola mı kār-ı 'adū ḥalāş
Zāt-ı mehībi bişe-i heybetde bir esed
- 15 Ey sākı-yi şarāb-ı seḫāvet zamānede
Yoḳdur şarāb-ı luṭfuñ-ile mest olana ḥad

21 MKT 293b.

7. "ke'n-nūru fi'l-'uyūn: Gözlerde nur gibi." // "ke'r-rūḥu fi'l-cesed: Bedende ruh gibi."

- 16 Bir vaşla-bend-i tekye-i cüdun durur şehâb
Ra'd aña zeng ü kıavs-i kızağdur elin nemed
- 17 Hergiz şinâver olmadı baır-i fazluña
Vehm ü hayâli iki kedü idinüp ħired
- 18 Ger çekse mîl-i râyüñ-ile ħâk-i pâyüñî
Virmezdi 'ayn-i mihre şafağ zaĥmet-i remed
- 19 Ye' cüc-vâr kılmaya cünd-i ecel ħarâb
Ĥıfzûñ Sikender'i ki çeke mülk-i 'ömre sed
- 20 Rûz-ı ezelde yazmış o Sulţân-ı Lâ-yezâl
Devlet senün ki devletüñe nâme-i ebed
- 21 'İsâ-misâl fark-ı felekde idine yir
Ĥâk-i ħaĥire ger olasın serverâ sened
- 22 Mâli 'aceb mi cüduñ eli itse târmâr
Murdârı baır itmedi maĥbûl itdi red
- 23 Rûz-ı ħisâb olunca şükûfe direm döküp
İtse ħisâb mîve-i luţfuñ olur mı 'ad
- 24 Bâb-ı kıyâsdan girüben bâğ-ı cüduña
Ĥalbüm ümid gülleri divşürdi bir seped
- 25 Mâhiyyetüñi Zâti'ye her kim şorarsa dir
Bir rûğdur ki luţf u kerem aña kâlbüd
- 26 Şun ol marîz-i fakra şarâb-ı şehâvetüñ
Ĥam pisterinde ħâli olupdur ziyâde bed
- 27 İtdi şitâ-yı zillet o kıaddi kemânı saĥt
Bir derd olur mı âdeme bu derdden eşed
- 28 Geh bâr-ı ħuşşa geh mey-i ħün-ı ciger çeker
Yoğdur cihânda çekdügi derde anuñ 'aded
- 29 Teşrif eyledükçe diyâr-ı zemîni 'îd
Çekdükçe mâh-ı nev gelüben âsmâna med
- 30 'İdüñ mübârek ola vü kıadrüñ mezîd ola
Ey kâmkâr bir günüñi biñ ide Eĥad

22

KAŞİDE-İST DER-ŞIFAT-I 'İD BERĀY-I SELĪM ŞĀH
NEVVERA'LLAHU*

[*fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*]

- 1 Şevk ile şāhid-i 'īdūñ kaşı vaşfında hilāl
Yazdı mecmū'a-i eflākde bir tāze hayāl
- 2 Varaķın tutdı kamer şāmda nār-ı şafaķa
Yine yazıldı aña dāl mübārekdür fāl
- 3 Nūn-ı zer yazdı yine evvel-i 'īde bir 'ayn
Kāf'dan Kāf'a arayan bulmaz aña mişāl
- 4 Gice bir harf yazup şaldı şafaķ nārına meh
Şāhid-i 'īd seher 'āleme 'arz itdi cemāl
- 5 Zerger-i mihr-i felek nār-ı şafaķda düzdi
Yine dūşize-i 'īd ayađına zer halhāl
- 6 'İd-i vaşluma irūñ diyü işāret itdi
Gūşe-i hācib ile şāhid-i şehr-i şevvāl
- 7 Vaşl olunca şanem-i 'īd-i hilāl-eb rūya
Kamerūñ itdi felek bencileyin cismini nāl
- 8 Kāmet-i 'āşığı şan mihr-i hilāl-eb rūlar
Heves-i şāhid-i 'īd itdi mehūñ kaddini dāl
- 9 Virdi 'īdūñ haberin 'āleme peyk-i meh-i nev
Egine anuñ-içün virdi şafaķ hil'at-i al
- 10 Māh-ı nev devlet işigine meger cerre gider
Fīl-i çerhūñ yine başına urupdur çengāl
- 11 Şehr-i kadrinde şehūñ māhiye aşdı bu gice
Şīşe-i çerhe urup şan'at-ile na'l-i celāl
- 12 Müşteri-rāy u Zuhal-kaşr u 'Uṭārid-fitnat
Mihr-i Nāhid-nedim ü meh-i hūrşid-hişāl
- 13 Hāsıl-ı kevn ü mekān zübde-i te'sir-i nücūm
Hāzret-i Şāh-ı Selīm ol meh-i āfāk-ı celāl
- 14 Mūn'im itdi seni deryā-yı kef-i cūdı diyü
Ebrden keçkūl-i aşdāf ile baħr itdi su'al
- 15 Kahr-ı cellādı ki Mirrih'e ura bir zaħmı
Kān ile 'arşa-i eflāki ide māl-ā-māl

22 L 26b, MKT 185a.

* Başlık L.

13. ol: -L.

- 16 Hün-ı a' dāya ayak başmağa tiri muqdim
Düşmenün kanını nüş itmege tigi meyyāl
- 17 Kanına kim ki şuşar girsün anuñla cenge
Tigi anuñ içürür düşmene zehr-i kattāl
- 18 Ey meh-i burc-ı sa'adet şeh-i kadrün felegün
Eyledi meclis-i rif'atde yirin şaff-ı ni'al
- 19 İre mi şah-ı celālüne yed-i şah-ı yaqin
Daği ol mülke qadem başmadı cāsüs-ı hayāl
- 20 Fazluñi künhi-y-ile ben nice idrāk ideyin
'Aqlumuñ pâyine efkârı anuñ urdı 'ıqāl
- 21 Râyinün şem'ini rüşen bu ki vaşf idimezem
Fikrümün eyledi pervânesini bi-perr ü bāl
- 22 Şerer-i na'l-i semendün urur âteş felege
Her kaçan rāh-ı gazāda idesin isti'cāl
- 23 Yir yüzinde kim ola 'azmün-ile eyleye bahş
Bağladı rây-i mesirin komadı çerhe mecāl
- 24 Māh-ı nev-na'l ü felek-seyr ü kamer-sür'atüne
Qaddini iki büküp eyledi çerh istikbāl
- 25 Tirüne karşı tura gökde eger kim Mirrih
Aña hurşid siper olsa daği ire zevāl
- 26 Gezdürür kalb-i 'adü içre metā'-ı eceli
Ehl-i dil öldügiçün tirüni itdün dellāl
- 27 Rüz-ı heycāda ne sihr eyledi şahā kılıcuñ
Düşmenün oldı aşığa başı Hārūt-mişāl
- 28 "Kāf nūn" a ire ger rây-ile bir gürz urasın
Kef geçüp olsa elif qaddi 'adūnuñ n'ola dāl
- 29 Demrenin mi yaturupdur dil-i hākinde 'aceb
Düşmenün sinisini eyledi tirün ğırbāl
- 30 İlişe qala diyü dişlerine lahm-ı ecel
Hançerün şoqdı 'adū başına bir hūb hılāl
- 31 Gün bigi ditreye vü duymaya bir zerre kadar
Ey civân-baht senün heybetüne Rüstem-i Zāl

23. rây-i: rāh-ı MKT.

24. beyit -L.

26. beyit -L.

27. beyit -L.

28. beyit -L.

30. beyit -L.

31. beyit -L.

- 32 Sā'id-i şeş-perüñe fetḥ ü zafer iki sivār
Dā'imā tīr-i hümā bālūñe nuşret ḥalḥāl
- 33 Burc-ı nuşretde meh-i rāyetüñi dikdi Hūda
Ḳavsüñi itdi sitāreñ uf(u)ḳ-ı fetḥe hilāl
- 34 Ḥacle-i rezm içinde tutuḳ-ı imkāndan
'Arz ider fetḥ-i 'arūsı saña her gāḥ cemāl
- 35 Ḳahruñ irişse eger āb-ı zülāle ola zehr
Luḫfuñ irişse eger zehre ola āb-ı zülāl
- 36 Ey hümā-sāye ḳonar başına devlet anuñ
Kim ki beklerse senüñ işigüñi çün iḳbāl
- 37 Emr ḳıl yiri çıkarsun felege bād-ı şabā
Nehy ḳıl eylesün ola şu ceng ü cidāl
- 38 Nazar it ḥāk-i ḥaḳıre ki ḳamu cevher ola
Himmet it la'l ile yāḳūt ola aḥcār-ı cibāl
- 39 Zāti'ye mihr-i seḥāñ eyle muḳābil kim anı
İtdi devrān uf(u)ḳ-ı faḳr-ı mezelletde hilāl
- 40 Düşmez ağızından anuñ şeker-i medḥüñ dün ü gün
N'ola dirlerse aña ḫūti-yi mergüb-maḳāl
- 41 Nazm-ı Pervīn'i felekden ḳazısın tīg ile mihr
Yiter ey şāḥ anuñ yirine bu 'aḳd-i le'al
- 42 Niçe kim ay ola bedr ü niçe kim bedr hilāl
'İd-i ra'nā niçe kim 'āleme 'arz ide cemāl
- 43 'İdüñi Tañrı mübārek ide ḳadrüñi mezīd
Bedrini devletüñüñ eylemeye devr-i hilāl

23
ḲAŞİDE-İ ZĀTİ BERĀY-I ŞULTĀN SELĪM ḤAN ṬĀBE
SERAHU*

[mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün]

- 1 Deyr-i mu'azzama yine Naḳḳāş-ı rüzgār
'İsā görürse cān vire naḳş itdi bir nigār
- 2 Çinī ṭabaḳda ḥall idüp altun varaḳları
Bir şemse yazdı ṭāḳ-ı mu'allāda yādgār
- 3 Şevḳ-ile germ olup yine maşrıḳda bir ışıḳ
Ḳamçı idindi ejderi şire olup süvār

23 ŞR 36b, MKT 147b, NO1 39b, NO2 183b.

* Başlık NO2.

2. mu'allāda: mu'allāya NO1.

- 4 Bir hûb-rû deriçe-i zerden çıkardı ser
İnmiş dökilmiş ucı yire şaru saçı var
- 5 Nüh hoşkadın yine felek-i hoşka-bâzı gör
Ol yidi mührenüñ birini itdi aşkâr
- 6 Bâl ü per açdı şevkle şeh-bâz-ı zer-cenâh
Cümle tezerv-i sim-peri eyledi şikâr
- 7 Bir şâh-ı zer-‘alem şıyuben şâm leşkerin
Taht-ı zümürüd üzre geçüp eyledi qarâr
- 8 Zerrât şanma görinen anuñ ğubârıdur
Bir topdan yıkıldı kamu burc-ı zengibâr
- 9 Şubhuñ bozardı beñzi görüp anı idicek
Sultân-ı şark leşker-i zeng-ile kârzâr
- 10 Bir çeşme cüş idüp yine maşrıqda itdi maşv
Olmışdı ser-be-ser küre-i nâr-ı pür-şerâr
- 11 Tāvüs-ı zerrin-ecniha divşürdi kalmadı⁴
Ânbâr-ı lâciverdde gâvers-i bi-şümâr
- 12 Şâh-ı beyâz-ruh yüzini açduğı gibi
Mât eyledi siyâhı bu Leclâc-ı ruzgâr
- 13 Divşürdi tahta-i feleküñ pulların şalup
Nerrâd-ı şubh tâs-ı zümürüd içine zâr
- 14 Şubhuñ güneş derünını nür ile itdi pür
‘Uşşâk-ı şadıkuñ nitekim şevk-i mihr-i yâr
- 15 Bir nukre hink-i çerhe güneş taqdı bir kuşas
Seyre biner meger ki ol eflâk-iqtidâr
- 16 Behrâm-ı berq-hançer ü mâh-ı Zuhal-serir
Sultân Selim şâh-ı selâtin-i ruzgâr
- 17 Bercis-i tır-fitnağ u Mirrih-i berq-tig
Nâhid-i mâh-sür‘at ü mihr-i Zuhal-vağâr
- 18 Güyâ ki berq-ı lâmi‘ urur ebr içinde berq
Dest-i muzafferi ki çeke tig-ı tâbdâr
- 19 Âfâka ger Sikender-i râyi çekeydi sed
Dağl idimezdi ‘âleme Ye‘cüc-i Leyl-i târ
- 20 Bâd-ı celâli esse eger bir nefes anuñ
Eflâki târmâr ide ol nitekim ğubâr

6. beyit -NO1.

8. ğubârıdur: ‘isârıdur NO1 // topdan: top ile NO1.

9. idicek: eyledi NO1.

11. beyit: - ŞR.

15. çerhe: keş ŞR.

18. tâbdâr: âbdâr NO1.

- 21 Devrinde hîç rāh-zen ü düzd ü cābirūñ
Setr idimez kimesne ‘uyūbın meger mezār
- 22 Ey çetr-i çerh rif‘atūñe şemse āftāb
V’ey kaşr-ı ‘arş kađrūñe meh cām-ı zer-nigār
- 23 Ol esb-i berķ-‘azm ü kamer-sür‘atūñ görüp
Kağdini iki bükdi felek itdi i‘tizār
- 24 Ol bād-pāy-i berķ-reviş ki_ide ‘azm-i rāh
Yaķar sipihri na‘l-i semendin çaķan şerār
- 25 Yire ber-ā-ber eyler anı top-ı heybetūñ
Olursa düşmenūñ bedeni yidi ķat hişār
- 26 Gökde şehāb bağlasa sī-murğ şeklini
Kişūñdeki o murğ-ı se-perler ider şikār
- 27 Bāğ-ı vegāda nice şecerdür ki rāyetūñ
Feth ü zafer durur aña evrākla şimār
- 28 Bir bāğdur ki ‘arşa-i cengūñ senūñ aña
Olur ‘adūlarūñ seri ayvā-y-ıla enār
- 29 ‘Ālemde gice gündüz anuñ kārı zār ola
Her kim senūñle eylemek isterse kārzār
- 30 Faşşād-ı ebr nişter-i berķ urmaz idi ger
Olmasa haste reşk-i vaķāruñla kūhsār
- 31 Göstermez-idi mu‘ciz-i ‘İsā peyem-beri
Olmasa bād-ı luţfuñ-ıla hem-nefes bahār
- 32 Deryā-yı cūd-ı mün‘im idüpdür seni diyü
Cerr itdi ebri keçgöl-i aşdāfla bihār
- 33 Ey āftāb-ı evc-i kerem māh-ı burc-ı luţf
Kuţb-ı murāduñı ide dā’im felek medār
- 34 İtmiş şarāb-ı luţfla taħmīr tıynetūñ
Halk eyledükde zātuñı Hıllāķ-ı Kirdgār
- 35 Nerrād-ı çerh Zāti’ye bir naķş oynadı
Taş-ı mezzellet içre olupdur nizār u zār
- 36 Hızr irmez-ise aña şabā-yı şehāvetūñ
Gird-āb-ı zillet içre kıılır bulımaz kenār
- 37 Ey dil şikāyeti ķo du‘āyı mu‘in idin
Tā kim murāduñı ide hāşıl o kāmķār
- 38 Naķķāş-ı dehr ezüp ķamu sīmīn varaķları

25. heybetūñ: himmetūñ NO2 / ķat hişār: kūhsār NO1.

Naşş eyledükçe kaçır-ı zebercedde bir nigâr
 39 Naşş-ı şafâ vü zevk ile kalbün sarâyını
 Dâ'im munaqqaş eyleye Naşşâş-ı rûzgâr

24

KAŞİDE-İST MÜREDEDEF-İ ĀSMĀN
 BERĀY-I SULṬĀN-I ZAMĀN SÜLEYMĀN BİN SELĪM ḤAN*

[fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün]

- 1 Levha-i firūzeve saçmışdı gevher āsmān
Eylemişdi dāmenin pür-la'l-i aḥmer āsmān
- 2 Mülk-i Rūm'uñ üstine yap yap giderdi şāh-vār
Şām'da cem' eyleyüp mīrāne leşker āsmān
- 3 Turmayup atardı hışm-ile şihābuñ tīrini
Eyleyüp itmeseler heycā-yı Ḥayder-āsmān
- 4 Nitekim bir tās bāz itmişdi pinhān lu'b ile
Dāmeni altında bir tās-ı pür-āzer āsmān
- 5 Şem' yakup yir yir arar-[ı]dı anı cümle nücūm
Nā-bedid itmişdi bir yāḳūt-ı aşfer āsmān
- 6 Yire düşmişdi anuñ döşündeki zerrin tabak
Eylemişdi dāmenin pür-rāḥ-ı aḥmer āsmān
- 7 Yir yir altun gülleriyle naşş olmuş ser-be-ser
Şām'da geymişdi bir hil'at mücevher āsmān
- 8 İşiginden dil-berūñ tā kim cüdā görüp beni
Mātemüm tutup yire urmuşdı efser āsmān
- 9 Görmeyüp gün yüzini yıldız şayardı gözlerüm
Olmış-idi ser-be-ser pür-necm-i ezher āsmān
- 10 Yanışırken şem' ile nār-ı firāḳ-ı yārdan
Sīm-ile āfāḳı pür itdi tüvānger āsmān
- 11 Germ olup ol sâ'at anuñ şevkine bu maṭla'ı
Didi kim biñi ferihden didi cevher āsmān
- 12 Kandan eyler dāmenin pür-sīm ü pür-zer āsmān
Şubḥ-dem çün kim degüldür kimyāger āsmān

24 F 10b, B 22b, L 10b, JR2 20b.

* Başlık L: Kaşide-İst Āsmān-ı Bahār Sulṭān Süleymān F.

1. la'l-i: la'l ü B.

2. Rūm'uñ: Mağrib B.

4. pür-āzer: pür-zer F.

8. kim: ki B // yire: yir B.

9. Görmeyüp: Göz yumup F / gün yüzini: uyḥu yüzün B.

- 13 Kıldı rüşen zulmeti bir şeb çerâğ alup ele
şevk-ile mânend-i Sultân Sikender âsmân
- 14 Kâtib-i kudret du‘â-yı nür-ıla zeyn eylemiş
Sinesine tağdı bir hoş levha-i zer âsmân
- 15 Ŝarđ mülkinde yine dikdi zümürüd kal‘aya
Bir güzel zerrin livâ-yı şir-peyker âsmân
- 16 Şubh-dem itdi ğidâ lü‘lü-i bağr-i ađđarı
Bir zümürüd-âşiyân murgâ ser-â-ser âsmân
- 17 Nice yüz biñ akçe virüp aldı Yûsuf‘dan bedel
Bir şaru şaçlu ğulâmı ey birâder âsmân
- 18 Çekmege bir dün şarâb-ı ŝebnemî yüz şevk ile
Germ olup aldı ele bir hûb sâğar âsmân
- 19 Yâsemîni kıparup bir bir yirinden ser-be-ser
Dikdi bâğ-ı sebze bir hoş verd-i aşfer âsmân
- 20 Destine bir tās alupdur varsa yüz biñ şevkle
Kılmağ ister âstân-ı çâhdan cer âsmân
- 21 Altun üsküf mi geyerdi şubh-dem ak börk-ile
Olmayadı bende-i dârâ-yı dâver âsmân
- 22 Şâh-ı ‘âlem hazret-i Sultân Süleymân bin Selîm
Kadri ordusunda bir olduça çâder âsmân
- 23 ‘Ahd-i ‘adlinde anuñ tenhâ cihânı geŝt ider
Götürüp bir çerđi altun tās-ı pür-zer âsmân
- 24 İdinürse mihr ü mâh-ı enveri iki kedü
Olmaz deryâ-yı fazlında şinâver âsmân
- 25 Dön dise bir dem ferağdan ol iki biñ gün döner
Haşre dek tura yirinde tur dise ger âsmân
- 26 Rüz u şeb kııtb-ı murâdı üzre devr eyler anuñ
Rif‘ati andan bilür herđâh ekŝer âsmân
- 27 Rif‘ati servinde ol ŝâhuñ idinmiş âşiyân
Mâh-ı nev minķârıdur beyzâ-yı ađđar âsmân

13. bir: her F.

15. Ŝarđ mülkinde: Mülk-i maŝrıķda F.

18. Çekmege bir dün: Bir yerden çekmege B, Yerden alup L // bir hûb: pür-hûn B.

19. kıparup: kıpuben B / ser-be-ser: ser-te-ser L // bâğ-ı: bâğa B / bâğ-ı sebze bir: bâğa ser-be-ser L.

23. çerđi: çerđ B.

25. dem: gün B / ol iki biñ gün döner: on biñ gün durmayup B.

27. beyit -L.

- 28 Şensin ol şâh-ı cihân-ârâ dir isem yiridür
Astânuñla saña ħurşid-i ħâver âsmân
- 29 Sensin ol kim bezm-i ħadrũnde buĥûr itmeklige
Micmer-i mâhı ider pür misk ü ‘anber âsmân
- 30 Mürdeye cân virdügiçün serverâ luţfuñ bigi
İdinüpdür yirini ‘İsâ peyem-ber âsmân
- 31 Mâh-ı bedr-i münĥasif dâġı duĥân-ı lâledür
Bâġ u râġ-ı rif‘atũnde nîk-aĥter âsmân
- 32 Reşk-i ħilmũnden eger kim ĥaste olmasa hilâl
Dest-i berĥıyle müdâm urmazdı nişter âsmân
- 33 Mihr-i râyũnden eger kim nûr uğurlar âftâb
‘Âlemi gezdürdi şancup aña ĥançer âsmân
- 34 Serverâ bir topdur anuñ içinde bu zemîn
Peyk-i mâh-ı ħadrũne bir zenger aşar âsmân
- 35 Göz yumup açınca ser-cümle teferrücgâh olur
Fikretũñ seyyâĥına bu heft kişver âsmân
- 36 Rûz u şeb fazluñ fezâsında mu‘allaĥlar urur
Serverâ bir gök mu‘allaĥ-zen kebüter âsmân
- 37 Hâle-y-ile mâh anuñ ĥavzı vü şâdirvânıdur
Bâġ-ı ħadrũnde şehâ bir ĥaşr-ı kemter âsmân
- 38 Ķomadı elden ‘aşâyı düd-ı âh-ı ‘âşıkı
Rif‘atũñ şehrinde bir pîr-i mu‘ammer âsmân
- 39 Huţbe okur aduña germ olup ey şâh âftâb
Câmi‘-i ħadrũnde bir nüh pâye minber âsmân
- 40 Ebr-i luţfuñla eger bir yirde olsa hem-nişîn
Berf yirine şaçardı yire şekker âsmân
- 41 Şubh-dem dîvânũñı seyr itmege cümle sürüş
Ķaşr-ı minâdan açar şevĥ-ile manzar âsmân
- 42 Ĥayl-i şeb bigi taġıtmaġa ‘adũñuñ leşkerin
Başına her gün geyer altunlu miġfer âsmân
- 43 Şol ħadar toz aġdurur göge semend-i leşkerũñ

28. dir isem yiridür: yiridür dir isem B.

29. misk: müşk L.

30. beyit -L.

31. Bâġ u râġ: Bâġ-ı râġ F.

32. ħilmũnden: ħilmũnde B / hilâl: cibâl B // urmazdı: olmazdı B.

34. içinde: avcunda B // mâh: şâh B / zenger: zeng F.

37. ĥavzı: ĥavz F.

39. şâh: şeh B.

42. bigi: gibi B.

- Altı kalur heşt olur yir ey dil-āver āsmān
 44 Şıǵmaya biñde biri şāhā şümār-ı cūdunuñ
 Toķuz evrākın eger yoklarsa defter āsmān
 45 Merħamet kılsañ yiridür Zāti-yi bi-çāreye
 Yirlere çaldı anı bu sifle-perver āsmān
 46 Yir iderseñ südde-i ‘ālem-penāhuñda añā
 Ĥazret-i ‘İsā bigi olur müyesser āsmān
 47 Şa‘şa‘a engüşti anuñ āyesidür āftāb
 Saña ey şāh el açup eyler du‘ālar āsmān
 48 Levħa-i firūzeve şaçduķça dürlü cevheri
 Eyledükçe dāmenin pür-la‘l-i aħmer āsmān
 49 Şaķlasun dürc-i selāmetde vücūduñ cevherin
 Ol ki emr eyler olur pür-la‘l ü gevher āsmān
 50 Ĥācetüm Ĥaķ’dan bu kim ķuţb-ı murāduñ üstine
 Döne döne devr ide tā rüz-i maķşer āsmān

25

KAŞİDE-İST DER-VAŞF-I BAHĀR
 BERĀY-I ĤŪNKĀR-I ZŪ’L-İĤTĪDĀR SŪLEYMĀN ĤAN*

[fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün]

- 1 Nev-bahār irdi şeref buldı yine rüy-ı zemīn
 Maķdem-i Faħr-i cihān’dan nitekim ‘arş-ı berīn
- 2 Yūsuf-ı gül pādşāh oldı tarāvet mışrına
 Nev-‘arūs oldı Züleyhā-veş ağarmışken zemīn
- 3 Buldı cān anuñ deminden cümle emvāt-ı nebāt
 Nefħa-i bād-ı bahār enfās-ı ‘İsā’dur hemīn
- 4 Şöyle yıķdı Tūr-ı şabrın kim kelīm-i bülbülün
 ‘Arz-ı didār eyleyüp gül şad hezārān-āferīn
- 5 ‘Ālemi bād-ı bahār irüp pür-enṡvār eyledi
 Ayet-i nūrıyla güyā geldi Cibril-i emīn

43. kalur: yir B / heşt: pest F.

44. beyit -B, L.

45. bi-çāreye: üftādeye B.

46. bigi: ġibi B.

48. beyit -B, L.

25 F 5b, B 17b, L 3b, MKT 101b.

* Başlık L: Kaşide-ist Der-veled-i Bahār F.

1. irdi: oldu MKT // cihāndan: cihānuñ L, cihāndur MKT.

- 6 Gülsitânda bülbül-i gūyâ seni görüp okur
 “Hâzihî cennâti ‘adnin fedhulûhâ hâlidîn”
- 7 Kana ğarķ olmuř Őehîdân ũzre gūyâ nũr iner
 Lâleler ũzre dökildũkçe dem-â-dem yâsemin
- 8 Sũseni gör nergise ķarřu ķıķupdur gūyiyâ
 Zũ’l-ĥumâra Zũ’l-fiķâr’ını emîrũ’l-mũ’minîn
- 9 Germ olup sıĝmaz cihân mũlĝine râĥ-ı jâleyi
 Çekdi zerrin cāmını sultân-ı çerĥ-i çârũmin
- 10 Āteř-i âhı şerârın yâd ider bülbũllerũn
 Gũller iĝre ĥurdeler gũrdũkçe ‘aķl-ı ĥurde-bîn
- 11 Yine ‘âlemde şitâdan ķalmadı herĝiz eşer
 Gūyiyâ dergâhdan sũrildi řeytân-ı la’în
- 12 Bũstan bir gŕzleri nergis nigâr-ı sebz-ĥaķ
 Gũlsitân bir lebleri ĝonce yũzi gũl nâzenîn
- 13 Gŕnli aĝuķ yâr isterseñ cihân bâĝında ger
 Gũl bigi firdevs-i gũlzâra aĝıl ey ĥũr-ı ‘în
- 14 Ger dilerseñ řũfiyâ gŕtũr ayaĝı bâĝa gel
 Leşker-i ĝamdan ķaĝup ķurtulmaĝa ĥıřn-ı ĥařîn
- 15 Bezm-i ezhârũn buĥũrũnũn benefşe dũdidur
 Seyr-i bâĝ it gũl bigi olsun dimâĝun ‘anberîn
- 16 Bir nemed-pũř ehl-i dil řâĥib-nefes gũyendedũr
 Tekye-i gũlzâr iĝinde bülbũl olmuşdur meĝin
- 17 Çũnki yok ey ĥ’âce hicrânı metâ’-ı vuřlatũn
 Vaşl bâzârında bülbũller niĝũn eyler enîn
- 18 İrdũĝince bād mevc urur ĝemen deryâ gibi
 Her řũkũfe bir şadef her jâle bir dũrr-i şemin
- 19 Āb zencirin řũrũyũp bâĝlarda seyr ider
 Ey gŕnũl řũridelik eyyâmıdur olma ĥazîn
- 20 İñleyũp bülbũl gũl-i ra’nâya eydũr derd ile
 şalınup ĥâr ile her dem baña itdũrme enîn
- 21 Ĥavf it ol şehden ki dũn gũn ĥavf-ı ķaĥrından anuñ
 Dŕne dŕne ķat ķat inler bu eflâk-i berîn
- 22 Āl-i ‘Oşmân ĥazret-i Sultân Sũleymân bin Selîm

6. Gülsitânda: Gülsitândan F, B,L.

9. cāmını: cām-ile MKT.

11. şitâdan ķalmadı: ķalmadı şitâdan B // dergâhdan: dergâhuñdan MKT.

17. ĥ’âce hicrânı: ĥ’âce-i hicrân L, MKT.

20. ra’nâya: ĥamrâya B // şalınup: çalınan B.

- Nūr-ı mihr-i evc-i devlet zıll-ı Rabbü'l-‘âlemîn
 23 Mâh-ı Zühre-muṭrib u ḥurşid-i Keyvân-menzilet
 Müşteri-rây ü ‘Uṭarid-fiṭnat u Mirriḥ-kîn
 24 Rezme bindükçe şitâb u fetḥ anuñla hem-‘inân
 Bezme indükçe vaḳâr u ḥilm anuñla hem-nişin
 25 Ḳadr bâzârında bu seyyâreler eflâk ile
 Yidi dâne cevheri şeffâf ü nüh engüşterin
 26 Baḥr-i fazlından güzâr itmez nesim ü vehm ü zan
 Cümle-i erbâb-ı ‘aḳla ḥâşıl olmışdur yaḳin
 27 Sensin ol kim serverâ bu ḳubbe-i firûze-reng
 Olmaz sultân-ı fazluñ ḥâtemine bir nigîn
 28 Sensin ol kim bir güzel tâvûs-ı çerḥ-i şâbitât
 Şâh-ı serv-i rif‘atüñ üstinde olmuşdur mekîn
 29 Sensin ol kim pādşeh-i rif‘atüñle ḳadrüñe
 ‘Arş atlas sâye bân kürsî muraşşa ‘şeh-nişin
 30 Menba‘-ı ser-çeşme-i cûd u seḥâ ol âstân
 Matla‘-ı ḥurşid-i eltâf u ‘atâ ol âsitin
 31 Egri olsa ‘ayn-i râ her kim ki devründe senüñ
 Kimseler setr idimezler ‘aybını illâ ki sin
 32 ‘Ahd-i ‘adlünde şimâl ey pādşeh-i mülk ü ‘adl
 Yol başup tozlar ḳoparmayam diyü eyler yemin
 33 Āsmân üzre ‘aceb n’eyler ayuñ rüyında gerd
 Ḳomadı râyüñ öninde yire çün kim meh-cebin
 34 Dâye-i luṭfuñ eger bir dem virürse perveriş
 Mâh-ı bedr-i envere ya toğ ya toğdum der cenin
 35 Serverâ ḥilmüñ eger kim aña mellâḥ olmaşa
 Böyle lenger bağlamazdı âbda fülk-i zemîn
 36 Āb-ı ḥayvân âdeme virür ḥayât-ı câvidân
 Anı luṭfuñdan yaratmışdur meger cân âferin
 37 Dâ’imâ ḥayrettedür olmaduğıçün serverâ
 Bir siyeh ḥâdim ḳapuñda şâh-ı çerḥ-i heftümîn
 38 Ey Sikender-saltanat Ye’cüc-i a’ dâdan ne bāk

26. olmuşdur: itmişdür MKT.

30. cûd u: cûd-ı B // ḥurşid-i: ḥurşid ü F.

31. ‘ayn-i râ: ‘ayn B.

32. Ḳoparmayam: ḳoparmayalum B.

35. Serverâ: Ḥüsrevâ B / ḥilmüñ: ḥükmüñ MKT.

- ‘İsmetüñ tîğı bigi ‘âlemde sedd-i âhenin
 39 Mâ-verâ-yı heft-iqlîm-i sipihre irişür
 Olsa şâhâ tîr-i Zü’l-ķarneyñ ķavsünle ķarın
 40 Nesr-i tâ’ir pür döker şeh-bâz-ı tîrün açsa per
 Şîr-i ner görse kemânuñ germege gözler kemîn
 41 Luţfuña ben fâriğü’l-bâl olmadum şekker didüm
 Ağzumuñ dadın virüp şerbet içürdi engübîn
 42 Oldı Zâtî ğapuña şâhâ du ‘â-güy olalı
 Kâmkâr u kâm-rân u kâm-yâb u kâm-bîn
 43 Ol za ‘îfi ķul gibi ķeng-i elemde inledür
 Görmedüm ‘âlemde ben zillet ķadar bârîk-bîn
 44 Çevresine sîm ü zerden ey Sikender-der anuñ
 Sed yaparsañ ger olur Ye’cüc-i zilletden emîn
 45 Sîm ü zerden nerdübân olmayıcaķ olmaz rehâ
 Çâh-ı fakre düşdi ol üftâde luţf it ol mu ‘în
 46 Müntehâ eyle du ‘âyı vaşf-ı hâlî ķo göñül
 Sidre’den disün aña âmin Cibril-i emîn
 47 Ey gül-i gülzâr-ı devlet serv-i bâğ-ı salţanat
 Nev-bahâr irüp güzellendükçe gülzâr-ı zemîn
 48 Nev-bahâr-ı ‘ömrüne hergiz ğazân irişmesün
 Tâze olsun nitekim gülzâr-ı firdevs-i berin
 49 Ğâcetüm bu nice kim ey ķuţb-ı çerĝ-i salţanat
 Tura yir yirinde vü çerĝ ura eflâk-i berin
 50 Dem-be-dem ķuţb-ı murâduñ üzre devr itsün felek
 Dâ’imâ olsun sitâreñle sa’âdet hem-nişîn
 51 Sancağun ‘âlemde sâye şalmaduķ yir ķalmasıñ
 Kubbey-e eflâke düşsün tabl u ķüsünden ğanın

26

KAŞİDE DER-VAŞF-I KA’ BE
 BERĀY-İ PĀDŞEH-İ İSLĀM CELLA’LLĀHU*

[*mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün*]

- 1 Gelüp bir ħ’âce-i mün’im cihâna itdi in’âmı

38. sedd-i: seddür MKT.

39. irişür: yaraşur F // ķavsünle: ķavsine F.

41. olmadum: oldum B.

43. ķul gibi: ğapuña F // bârîk-bîn: târîk-bîn B.

26 F 7a, B 19a, L 5a.

* Başlık L.

- 1 uluñdur pādşāhum ol mūbārekdūr anuñ nāmı
 2 Gōrenler yūzini Allāhu ekber dir şafā-y-ıla
 Bugūn bir Ka‘be-rū gōrdūm geyer egnine bayramı
 3 Şafā-yı şafvet-i rūyı cilā-yı albi ‘uşşākun
 avāf-ı Ka‘be-i kūyı şafā vū zev assāmı (?)
 4 Revān addin anuñ teşbīh ider annān u mennāna
 Temāşā eyleyen kimse o serv-i sim-endāmı
 5 uađı Merve aı-y-ūn şafāda ‘ayn-i zemzemdūr
 Cemāli ka‘besin gōrende almaz dehrūñ ālāmı
 6 Şebi adr ū gūni ‘īd u demi biñ yıldan artudur
 O meh-rū-y-ıla anuñ kim geer ‘ālemdede eyyāmı
 7 O ālī-adr ile her kim ki seyr-i ‘īdgāh itdi
 Ol irdi ‘īdda adre hemān ol itdi bayramı
 8 arīm-i Ka‘be-i kūyı avāfın ılmađa anuñ
 N’ola bel bađlayam oldı mūyesser ‘aşı iħrāmı
 9 İşitdi Ka‘be varınca yolında yılmada yālūm
 avāf-ı Ka‘be’ye sa’y eyleyen eyler mi ārāmı
 10 Şu kim Beytū’l-ħarām’a vara nār aña arām olur
 Cefāsı odı kūyında niūn gūl eyler ecrāmı
 11 Şafā-y-ıla yūri yolında urbān olmađa sa’y it
 Ecelsūz ‘ōmre irersin diyū dil eyler iħrāmı
 12 Didūm gāyet murādumdur vişālūñ ‘īdinūñ onı
 Ziyāret n’ider iqlīm-i faire Ka‘be-i kāmı
 13 Eger yok dirseñ ol şāha şikāyet eylerem senden
 Kim anuñ burc-ı eflāke degūpdūr adr-i a‘lāmı
 14 Sikender-saltanat Sultān Sūleymān Şāh aña Tañrı
 Mūyesser eylemişdūr milket-i A‘rāb u A‘cām’ı
 15 azā-rāy ū ader-udret felek-rif‘at melek-aşlet
 Serīr-i ‘arşdan a‘lā sarāy-ı adrinūñ bāmı

3. cilā-yı albi: cilāyı alb F, cilāsı alb-i L.

6. meh-rū-y-ıla: meh-rūnuñ L.

9. beyit -F.

10. eyler: ide B, L.

12. n’ider: ider B / faire: fair B, L.

13. ol şāha şikāyet eylerem: evvel şāha şikāyet eylerin B, L // adri: adr-i B, L.

15. azā-rāy: azā-nuşret B.

- 16 Rızâsı semtini anuñ mesîr idindi seyyâre
Olupdur tevsen-i gerdün licâm-ı emrinüñ râmı
- 17 Du ‘â-yı mü’ minân u âh-ı ‘âşık-vâr bir demde
Geçer öte toköz çerhi siperden tîr-i aḥkâmı
- 18 Hişâr-ı ‘izzete hergiz yed-i şâh-ı yakîn irmez
Âña ayağ komadı kimsenüñ cäsüs-ı evhâmı
- 19 Rızâñuñ kuṭbınuñ şâhâ nazîri yok velâyetde
Mu ‘allaqlar dönerler üstine eflâk-ı ḥuddâmı
- 20 Ne ‘âlî-ḳadr olur fazluñ iki ḳat olup eylerler
Felekler döne döne ḳat ḳat i ‘zâz u ikrâmı
- 21 Biri mâh olmuş anuñ biri ḥurşid-i cihân-ârâ
Sarây-ı ḳadrüñüñ düşmiş felek üzre iki câmı
- 22 Uçurdı mihr ü mâh anda ḥabâbın serverâ yapdı
Felekler şehr-i fazluñda toköz ḥalvetli ḥammâmı
- 23 Hümâ-yı salṭanat tâ başuña ḳodı revân fitne
Velâyetden elin çekdi hemân götürdi iḳdâmı
- 24 Şu kim ‘ayn-ı ḳıyâsuñla nazar ide olur ma ‘lûm
Bu mevcûdât-ı ‘ulvîñüñ âña miḳdâr-ı ecrâmı
- 25 Ḥurûs-ı ‘arş u nesr-i tâ’iri ol dem şikâr eyler
Eger şayyâd-ı râyüñ dest-i şun ‘-ıla ḳıla dâmı
- 26 Ne dem kim sürme-i ḥâḳ-i rehüñ vaşfın yaza kâtib
İder seyr-i Şifâhân’ı ḥarîr-i kilik ü aḳlâmı
- 27 Ne ser-tîz ü ne âfetdür senüñ ol tîḡ-ı bürrânüñ
Cihân ser-keşleri anuñ ser-â-ser cümle vehhâmı
- 28 İşidüp Ḳahramân-ı ḳahruñı hep ḳahr olurlardı
Zamânüñde getürse dehr eger kim Rüstem ü Sâm’ı
- 29 Senüñ devründe nâ-ḥâḳ yire kimse içmedi ḳanı
Meger ayyâşlar meclisde ḥün-ı câm-ı gül-fâmı
- 30 Delûḳanlulîḡ itmez kimse hergiz ‘ahd-i ‘adlünde
Meger pîr-ı muḡânüñ kâmkârâ bâde-i kâmı
- 31 Ḥarâmîlik ider devründe hergiz bir civân yokdur
Meger kim serverâ pîr-ı ḥarâbatuñ mey-âşâmı

19. dönerler: döner F.

20. eylerler: iderler F // i ‘zâz u: i ‘zâz F.

22. ḥabâbın serverâ yapdı: ḥabâbın serv uyandı F, B.

23. ḳodı; ḳondı L.

24. kim: ki L.

25. ḳıla: ḳor B, F.

28. dehr eger: eger F.

- 32 Kıyâmet luţfuñuñ vaşfin şu hâme k'eyleye inşâ
Anuñla bir du'â yazsam dirildem mürde ecsâmı
- 33 Mübeddel eyle mısr-ı şubha mihr-i luţf-ıla şâhum
Saña rûzî kılpdur Haq Te'âlâ Mısr'ı vü Şâm'ı
- 34 Çerâğüñ olayın luţf it kerem şem'in baña yandır
Koyupdur künc-i zulmetde fakîri zillet aştâmı
- 35 Yine bir meclis-ârâlık idüpdür Zâti vaşfuñda
Degül kâdir kıya ayak o bezm-i hâşa her câmi
- 36 Şu ma'nâ meyleri var anda kim bir cür'ası anuñ
Olurdu mest-i lâ-ya'kıl çeküpdî hâzret-i Câmî
- 37 Du'â ordusını şimden girü kırsun bi-ğamdi'llâh
Veşâk-ı midhat-i şâh-ı cihânuñ oldu Hayyâm'ı
- 38 Nice kim Ka'be'ye huccâc irişüp bulalar kâmi
Nice kim bu mübârek-nâm ide maşlûka in'âmı
- 39 Hudâ kâdrüñ mezîd idüp mübârek eyleye 'idüñ
Şafâ-y-ıla ziyâret eylesin Ka'be-i kâmi

27

**KAŞİDE-İST DER-VAŞF-I GÜL
BERÂY-I SULTAN SÜLEYMÂN***

[mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün]

- 1 Yine ahdar şecerden güller izhâr eyleyüp nârî
Kelîm-i bülbüle 'arz eyledi gülşende dîdârî
- 2 Çerâğı pertev-i nûr-ı Muğammed'den yaqarlar hep
Menâr-ı şâhda gör kim nice berq urur envârî
- 3 Benât emvâtını görsün nice ihyâ ider muhyî
Temâşâ eylesün bâğı erenler haşre inkârî
- 4 Yürî bir yâr-ile dîdâre bakış Tûr-ı gülşende
Kelîm-i bülbülün haqqâ budur ma'nâ-yı güftârî
- 5 Gözüñ aç cür'adân-ı gonceye nâzır ol ey dervîş
Nice 'âkılleri hayrân idüpdür anuñ esrârî

32. kâddinüñ: luţfuñuñ B, F.

33a: Mübeddel mısr-ı şubha mihr-i luţf-ıla şâhum kıl F // Mısr'ı vü: Mısr u B, Mısr'la F.

36. var anda: kim vardur F.

38. bulalar: yollara F.

27 F 8a, B 20a, L 6a, JR2 36b.

* Başlık F.

3. haşre: haşr B.

4. dîdâre: dîdâr F.

- 6 Tarâvet nerdübânından melâhat kaşrına çıkmış
Gül-i zibânun anuñçün kızarılmış böyle ruhsârı
- 7 Gülistân şafhası üzre çemen kim görünür gūyâ
Kitâb-ı hadd-i dil-berde yazılmış hatt-ı jengârı
- 8 Qarâr u şabr insânı alur göz yumup açınca
Çemende ‘ayn-ı ‘îne nergisün ol çeşm-i sehğârı
- 9 Budur mefhûm kim gül nüshası nesh olmadan ‘ayş et
Temâşâ kıl ser-i zanbağdaki ol tâze tomarı
- 10 Tarâvet kulzûminün her şakâyıq bir habâbıdur
Demidür ol habâb-âsâ mey-i nâbuñ hevâdârı
- 11 Bu ‘âlem bezmgâhında anı yoğa şayar ‘ârif
Bu demlerde döküp şaçar şular kim cür‘a tek varı
- 12 Nesim-i gâliye-bûden dimâguñ key mu‘attar kıl
Yine bâzâr-ı gülşende açupdur misk-i Tatar’ı
- 13 Eger bir gönli açık yâr isterseñ zemîn üzre
Yürü bülbül bigi eflâke irme şahn-ı gülzârı
- 14 Yüzi gül gonceler cem‘ it açıl anlarla gülzâra
Açılsın gül bigi gönlün ele al câm-ı gülnârı
- 15 Meğer her vuşlatuñ soñı firâk olduğımı bilmış
Belâbil rûz-ı vuşlatda qalur hâ tırmayup zârı
- 16 Diken olup yiri bülbüllerün bezm-i gülistânda
Niçe âh itmesün kim gülden ayru görmedi ħârı
- 17 Gül-i ra‘nâya gülşende didi âh eyleyüp bülbül
Beni derd-ile öldürdün şalınma ħarla bâri
- 18 Varup senden şikâyetler iderin yoğsa ol şâha
K’anuñ Nüşin-Revân mânend ‘adl ü dâddur kârı
- 19 Sikender-der Gâzanfer-fer Süleymân-şâh u Rüstem-dil
Görüp sultân-ı encüm ditrer ol şâh-ı cihândârı
- 20 Bugün cümle vilâyetde nazîri yoğdur ol şâhun
Revâdur ger Ebû İshâq anuñ olsa ‘alemdârı

6. nerdübânından: nerdübânında B, L.

7. hadd-i: qadd-i F.

8. alur: eger B, F.

9. mefhûm: mefhûmı F.

11. şaçar: şaçmaz F // şular kim: şu kim L.

12. key: gel B, L.

13. bigi: gibi B, L.

14. gonceler: gonce B / bigi: gibi B, L.

18. şikâyetler iderin: şikâyet eylerin B, L.

19. Gâzanfer-fer: Gâzanfer-der B.

- 21 Eger āfāka sed çekse anuñ İskender-i rāyi
Getürmezdi cihān mülkine Ye'cüc-i ŧeb-i tāri
- 22 Anuñ bir baħr-i bī-pāyān durur deryā-yı fazlı kim
Yüridür ger felekler olsa ğavvāŧ-ı niğusāri
- 23 ŧunuñ kim biri var iķbāl-i devlet bigi bābında
Felekden yücerekdür rif'atinuñ ķaŧr-ı dīvāri
- 24 Hezārān çeŧm-ile ğörmüŧ degüldür 'aynūni eflāk
Elā ey zübde-i te'ŧir encüm-muķbil-i Bārī
- 25 Felek fevķinde ķadrüm bir 'alem dikdi ki pervāzın
Ēören ķavs-ı ķuzah ŧandı ğörinür al ü jengāri
- 26 Felek bir sebz tūŧidür dirah-tı rif'atūñ üzre
Vaŧan tūtuğ durur anuñ hilāl-i ŧehr-i minķāri
- 27 Senūñ luŧfuñ eli herğiz anı bir manķıra ŧaymaz
Egerçi saña ŧüret eyleyüpdür deħr-i dīnāri
- 28 Meger ħulkuñla baħŧ itmiŧ neŧim ol deñlü let urmiŧ
Ēararmıŧ cismi ŧarmıŧlar deriye misk-i Tatar'ı
- 29 Eger kim devlet el virse gelürdi āstānuñda
Olurdi bir siyeh ħādīm budur Keyvān'uñ eķkāri
- 30 Sitāreñ serverā bir ħ^vāce-i mülk-i sa'ādetdür
Kim anuñ Müŧteri miħri metā'ınuñ ħarīdāri
- 31 Ēöreydi ķahruñuñ tığın geķeydi yire ħavfindan
Felek cellād idinmiŧdür velī Mirriħ-i ħün-ħ^vāri
- 32 Bu ķaŧr-ı tūreyi bir cāmla ħurŧid ider rūŧen
Aña üstād olupdur rāyūñuñ beñzer ki mi'māri
- 33 Ēulağına ķalınsa sāz bezmūñ Zühre'nūñ ola
Ēalup ķengini yire ķār-pāre eylemek ķāri
- 34 Perī ķavs-i felekde baŧına ağup durur tūrūñ
Debīr olmaduğiķün āstānuñda idüp 'āri
- 35 Senūñ 'azm-i seri'ūñle ayakdaŧ olımaz bir dem
Egerçi peyk-i seyyāre dimiŧler māħ-i devrāni
- 36 ŧarāb-ı cennetūñ zevķin bilür nūŧ eyleyen anı

22. Yüridür ger felekler olsa: Felekler olsa ger yüridür B, L.

23. biri var: biri B.

25. pervāzın: ber-hevādan F.

28. itmiŧ: idermiŧ B.

30. bir ħ^vāce-i: ħ^vāceñ F.

31. ķahruñuñ tığın: tığınuñ ķahrın F.

32. rāyūñuñ: ey düst B.

36. enhāri: ezhāri B.

- Cihânda selsebîlûñ 'aynidür elţâfuñ enhârı
- 37 Ser-â-ser şeş cihâtı dâğ-ı ğam tâs-ı mezelletde
Felek nerrâdı ser-gerdân idüpdür Zâti-yi zârı
- 38 Duhân-ı nâr-ı âh ile işi rûzın şeb itmekdür
Cihânda görmedi kimse bir o deñlü siyehkârı
- 39 Cihânda kimsesi yoğdur dimek olurdı olmasa ³
Eger kim hem-demi eski anuñ âhı hevâdârı
- 40 Yıkuğ göñli anuñ ma'mûr olurdı cümle ser-tâ-ser
Eger kim himmetüñle luţfuñuñ ireydi mi'mârı
- 41 Nitekim her faķire luţf u ihsândur senüñ kârüñ
Du'â-yı devlet-i sulţân-ı 'âlemdür anuñ kârı
- 42 Nice güller gelüp ağdar şecerden göstere nârı
Kelîm-i bülbüle 'arz eyledi gülşende dîdârı
- 43 Bahâr-ı 'ömrüñe hergiz hazân irişmesün kıalsun
Münevver ravza-i kıalbün Hüdâ'nuñ luţf-ı envârı

28

**KAŞİDE-İST DER-ŞİFAT-I KEŞTİ
BERÂY-I SULŦÂNÜ'L-BERR Ü BAHR SULŦÂN SÜLEYMÂN.**

[fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün]

- 1 Mâh-ı nev keşti-yi zer oldı şafağ baħr-i 'aķıķ
Kulzum-i ğamda gönül fülki niçün ola ğarıķ
- 2 Eline ayak olup remzle didi meh-i nev
Ayağı yürüdüp ol zevķ-i şafâ ile refiķ
- 3 Bir kenârını idüp bāğ-ı sipihrûñ ruħına
Mâh-ı nev 'ayş-ı gülistânına gösterdi ħariķ
- 4 Geldi bir dem yine 'ayş ehline mânend-i hilâl
Gösterür barmağ ile âb-ı şafâyı ibriķ

37. dâğ-ı: zâr-ı F.

38. beyit -F / rûzın şeb itmekdür: rûzını şeb itmek B.

39. beyit -JR2 // kim: ki B.

40. beyit -JR2 // kim: ki B / luţfuñuñ ireydi: luţfuñ ideydi F.

41. beyit -JR2.

42. beyit -JR2.

43. beyit -JR2 / kıalsun gülsün F // envârı: ihsâmı B.

28 F 9b, B 21b, L 7b, JR2 22a.

· Başlık L.

¹ 'aķıķ: 'amiķ JR2.

3. bāğ-ı sipihrûñ: bāğ bu sipihrûñ B.

4. Gösterür: Göstere B.

- 5 Yazdı bir ħarfi zamān ŧaldı ŧafaħ nārına ħalk
ŧāhid-i ‘īd irüp buldı belādan tefrīħ
- 6 Yazılup levħ-i zebercedde bu altun tuğra
Ĥalka iħlīm-i ŧafā oldı müselleme taħħīħ
- 7 Ramazān nüŧhası nesh oldı muħaħħaħ bilünüz
Dāldur levh-i zümürüdeki lām-ı ta’līħ
- 8 Kaħalı bir yıl idi ‘īd-i mübārek boluban
Eyledi gerdenine māh-ı nev anuñ taħvīħ
- 9 Uyarıldı yine fānūs-ı felekde bir ŧem ‘
Ĥāne-i dildeki pervāne-i müŧk oldı ħarīħ
- 10 Nev-‘arūs-ı meh-i nev girdi zifāf-ı felege
Virtiler pīre-zen-i ŧübheye ‘ālem taħlīħ
- 11 Mūy tek tutmuş-ıdi rüy-ı dili ser-tā-ser
Māh-ı nev tığla anı gelüp itdi taħlīħ
- 12 Ĥalkı vaŧl itmegiħün ŧāhid-i ‘īde yarın
Bu gice geldi hilāl eyledi bir re’y-i daħħīħ
- 13 ‘īd oldur baña devlet el vire destin öpem
Ĥulzüm-i luħf u ‘aħāya ide ol ŧāh ħarīħ
- 14 Ĥazret-i ŧāh Süleymān-ı hüdāvend-i zamān
Devlet-i ‘izz ü sa’adet aña yārān-ı ŧadīħ
- 15 Bir ħader-ħudret ü sultān-ı ħazā-rādur o kim
Viridi taħdīrle tedbīrine Ĥādir tevfiħ
- 16 Güher-i rāyına ħavvāŧ-ı ta’aħkul iremez
Ĥab’dur bārına dirsem n’ola deryā-yı ‘amīħ
- 17 Bir ŧadāħat ħodı kim zāt-ı ŧerīfnde Ĥudā
Olsa aŧħāb-ı nebiden ol olurdu ŧiddīħ
- 18 Ĥılıcı zıkr olıcaħ kül olur eczā-yı ‘adū
Nitekim seyf-i du’āsından olur diyü ħarīħ
- 19 Ey ki devlet ħapuña ħüb müdebbir bende
V’ey ki i’zāz u sa’adet ħapuña yār-ı ‘atīħ
- 20 Yarar ey ŧāh disem tıđuña yarar yoldaŧ
Tiz irer düŧmenüññ ħalbine virür tefrīħ

5. beyit -F.

6. zebercedde bu: ŧafā üzre bir F.

9. müŧk oldı ħarīħ: bī-ŧekk-i ħarīħ B, F.

13. el vire: vire el B // ħarīħ: ħarīħ L.

15. ħazā-rādur: ħazādur B, L // taħdīrle tedbīrine: tedbīrine taħdīr F.

- 21 Sen t̄ururken felege rif'atũn a'lā diseler
'Aql-ı küll ide ki bu nükte muḥaḥḥaḥ taḥmīk̄
- 22 Bir şalābet ḳodı kim sende Ḥudā taḡla taş
Saḫvetũn yili ki_ese taḡıla mānend-i daḳīk̄
- 23 Dest-i cündũndeki ol nīzelerũn toḡrusı bu
Her biri bāḡ-ı vegā iḫre şehā server-i şīk̄
- 24 Virimez ḳılca zarar milkete Ye'cūc-i fiten
Ḳılıcuñ sedd-i Sikender bigi eyler ta'vīk̄
- 25 İstiḳāmet ilinũn pādşehidür taḫ'ũn [kim]
Serv-i āzād anuñ bendesidür oldı 'atīk̄
- 26 Bū 'Alī bülbül-i gülzār-ı kelām-idi velī
Mantıḳuñ itse simā' eyleyümezdi tañtīk̄
- 27 Ḥāk-i rāhuñ şu ki sürme idine ḫüsni elī
Perde-i ḳaşr-ı guyübı ide ol dem temzīk̄
- 28 N'ola ilden ile başın aluban gitse şeker
'Ālem-i vāsi'i elfāzuñ ide başına zīk̄
- 29 Çekmeyüp ḡam kefi dūr-pāşuña öykindi ḡamām
Tiḡ-ı berrāk-ıla berk eyledi şadrını şaḳīk̄
- 30 Saña her kim dir-ise ḳulzüm-i emvāc-ı 'aḫā
Sūzen-i keff-i güher-bār ider anı taşdık̄
- 31 Āstānuñda ḳamu sā' ile luḫfuñ irişür
Şunılır niteki mü'minlere cennetde raḫīk̄
- 32 Zātī'nũn 'āleme baḡışladı ḫālet nazmı
Ehl-i bezme niteki virdi şafā rāḫ-ı raḳīk̄
- 33 Bir gürisne durur ol maḫbaḫ-ı cūduñda anı
Şefḳatũn ḫ'ānı-y-ıla toyla eyā şāḫ-ı şefīk̄
- 34 Ey sehā zevraḳınuñ Nūḫ'ı uf(u)ḳda nice kim
Māḫ-ı nev keşti-yi zer ola şafaḳ baḫr-i 'amīk̄
- 35 Ḥızır'ı yār eyleye Ḥaḳ saña vücūduñ fülki [hem]
Dileḡüm bu ki 'adem baḫrine olmaya ḡarīk̄

21. t̄ururken: yürürken F.

24. bigi: gibi B, L.

25. bendesidür oldı: oldı bendesidür B.

28. aluban: alup B, F // ide: ider B, L.

29. Tiḡ-ı berrāk-ıla berk eyledi: Berk eyledi şadrını berrāk-ıla B.

30. emvāc: mevvāc F // anı: anuñ: B, L.

31. luḫfuñ irişür: elḫāfuñ irer B, L.

32. beyit, L'de son beyit.

35. vücūduñ: vücūdum F.

29

KAŞİDE-İST DER-SIFAT-I 'İD
BERĀY-I HÜDĀVENDGĀR SÜLEYMĀN-I ZAMĀN*

[*mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün*]

- 1 Geldi sa'adet-ile yine dil-güşā-yı 'id
Geydürdi halk-ı 'āleme dürlü kabā-yı 'id
- 2 Bir maşkala getürdi gören mäh-ı nev şanur
Āyine-i kulūba vire tā cilāyı 'id
- 3 Şancağıdur meh-i nev ü pervāzıdur şafağ
Şehrūn önünde şāmda dikdi livāyı 'id
- 4 Rūşen budur ki oldı sipihr üzre mäh-ı nev
'Ayne şebih olduğıçün ibtidā-yı 'id
- 5 Halka şikār kıılmağa āhū-yı 'işreti
Aldı eline şevkle kūh üzre nāy-ı 'id
- 6 Kāf üzre 'ayne 'arz idüben kaşı rāsını
Şād itdi cümle dil-beri bedr-i ducā-yı 'id
- 7 Uçmağa 'idgāha per açdı kamu hümā
Bāl açdı sāye şaldı cihāna hümā-yı 'id
- 8 Ğāyet kıyāmet idi açılmasa haşre dek
Geldi gönüller açmağıçün dil-güşā-yı 'id
- 9 Ma'şuk-ile 'aşıkı itdürdi merhabā
Ey kâş bāri eylese Bārī her ayı 'id
- 10 Devr-i ruhuñda 'aşıka kııl būseler 'atā
Tatlular olur ey lebi şekker 'atā-yı 'id
- 11 Şanmañ ki kūsdu çalınan halk-ı 'āleme
Gel dest-i şahı öp diyü eyler şalāyı 'id
- 12 Senden şikāyet eylerüm ol şāha ben faķir
Ger el ucıyla eyler-iseñ merhabā-yı 'id

29 F 12a, B 24a, L 8b, JR2 5a.

* Başlık L: Kaşide Sıfat-ı 'İd Berāy-ı Hudāvendgār Süleymān-ı Şānī F.

2. kulūba: kalbūne B.

3. Şancağıdur: Şancağıdur F, L / pervāzıdur: pervāzdur F, L.

5. nāy: yāy B.

6. 'arz idüben: nazir idüp F.

8. gönüller: gelenler B.

10. lebi: leb-i B.

11. Şanmañ: Şanma F.

- 13 Cemşid-rây şâh Süleymân-ı kâm-yâb
Adı şerîf bir kılıdur pādşâ-yı 'îd
- 14 Taqlîd idüp hilâline ol mâh-ţal'atun
Levh-i sipihre yazdı yine hûb-rây-ı 'îd
- 15 Sultân-ı luţfinun eger olmasa bendesi
Tutmazdı mülk-i 'âlemi şıyt u şadâ-yı 'îd
- 16 Mi'mâr-ı 'işmeti çeke ger çevresine sūr
Tâ haşr olunca görmeye cünd-i fenâyı 'îd
- 17 Bozılmaz idi zelzele-i inşılâbdan
Ger ʔin-i himmet-ile yapılsa binâ-yı 'îd
- 18 Ey kadrinun menâzili eflâke ta'n iden
Beñzerdi devletüne olaydı beķâ-yı 'îd
- 19 Bulur varan hużuruña 'âlemde 'izz ü kadr
Sürer gören cemâlünü zevķ ü şafâ-yı 'îd
- 20 Üç günde serverâ sıklup gitmez idi ol
Ger dest-i râyün-ile urulsa binâ-yı 'îd
- 21 Gösterdi gün yüzünü bize luţfla senun
N'olaydı olmayaydı şehâ intihâ-yı 'îd
- 22 Ey âftâb-ı şubh u şafâ mâh-ı leyl-i kadr
Haţun şeb-i berât ü cemâlün duĥâ-yı 'îd
- 23 Senden yaķar çerâĝı meger luţfla gelüp
Ruşen-dil etdi cümle fakiri vü bayı 'îd
- 24 Beñzer bu kârı dest-i kerimünden öğrenür
Ĥalk-ı cihâna virdi ser-â-ser ĝinâyı 'îd
- 25 Şâhâ mübârek adlu ĝulâmuñ durur senun
Ĥapuña geldi hizmet için tâ berây-ı 'îd
- 26 Destine hañçer aldı görinen hilâl degül
Düşmenlerunle eylemegiçün veĝâyı 'îd
- 27 Ger h'âce-i cemâlünün olmasa bendesi

15. eger olmasa: olmasa eger B.

17. bozılmaz: bulmaz B.

18. kadrinun: kudretun F // iden: ider B.

20. serverâ sıklup: sıklup serverâ L. / sıklup: yıkılup B.

21. Gösterdi gün yüzünü: Gösterdi gün yüzün F, Gün yüzün gösterdi B / luţfla: luţfun F, B.

23. luţfla: luţfula B // fakiri vü bayı fakir ü gedâyı L.

25. Ĥapuña geldi: Geldi Ĥapuña L. // tâ: yâ F.

26. hilâl degül: degül hilâl F.

27. gibi: gibi B.

- Yūsuf bigi bulur-idi h̄usn ü bahāyı 'īd
 28 Çengāl uruben ser-i pīl-i sipihre māh
 Geldi şehā қаpuña ki ola 'aṭā-yı 'īd
 29 Ey қadr-i 'ālī rūz-ı vişālūñle germ olup
 Baḥs eylemek dilerse ger eyler ḥaṭāyı 'īd
 30 Müstağraқ itdi s̄im ü zere 'ālemi meger
 Devrān-ı devletūñde bulur k̄imyāyı 'īd
 31 Adımı bendeñ olduğıçün қodılar şerīf
 İrdi menāzil-i şerefe kethūdā-yı 'īd
 32 Göñlüm açılmaz öpmese dest-i şerīfūñi
 Zevқ ü şafā-y-ıla pür ider her arāyı 'īd
 33 Bir mürdur ki şundi Süleymān'a tuḥfeyi
 Zātī getürdi қatuña medḥ ü şenā-yı 'īd
 34 Destinde nesne yoқ ki ide pāyına nişār
 Vaşl oldı gerçi anuñ ile dil-rübā-yı 'īd
 35 Tonatmaduқ kimesne қomadı cihānda hiç
 İllā ri 'āyet eyledi ol bī-nevāyı 'īd
 36 Ancaқ du 'ācılar degül ey şāh-ı pür-kerem
 Oқur gelüp қаpuñda revān bu du 'āyı 'īd
 37 'İdüñ mübārek ola vü қadrūñ bülend ola
 İtdükçe şāhlar fuқarāya 'aṭāyı 'īd

30

[PADİŞAH İÇİN KASİDE]

[*mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün*]

- 1 Ey nūr-ı şem'-i bezm-i ezel Ḥazret-i Emīr
 Mihrūñle қalbüm et ebedī bir meh-i münir
 2 Gün bigi başumu göge irgür keremleḥ it
 Ayaқda қaldum ol baña billāh dest-gir
 3 Luṭf eyle bāl-i terbiyetūñ eyle қol қanad
 Tā kim fezā-yı 'arşı revān idinem mesir
 4 Başt eyle nerdübān-ı sülükı faқirūñe
 İdüp 'urüc idineyin ferş ü 'arşı yir

32a: Dest-i şerīfūñ öpmez-isem göñlüm açamaz B, Dest-i şerīfūñ öpmesem göñlüm uçamaz F / öpmese: öpmesem F, B.

37. bülend: niyāz B, ziyād L.

30 MKT 25b.

- 5 Eyle faķiri blbl-i glzr-ı l-mekn
Eşvķ-ı verd-i vaķdet-ile ideyin şafir
- 6 Anuñ ki stnuñ ola menzili aña
Dirlerse yiridr ķamer-i smn-serir
- 7 Atdı hişr-ı burc-ı dili leşker-i hev
ķıl ben za'ife 'işmetnn 'askerin naşir
- 8 Himmet eliyle şal baña tevbe kemendini
Āah-ı gnehde rħumı nefis eyledi esir
- 9 Penĉe uram řalħa geĉp penĉghdan
ķıl ben za'ifi bişe-i evķt-ı pence şir
- 10 Nuşret eliyle tiĝ-ı 'ubdiyyeti ķuřat
Meydn-ı zhd iĉinde olam t ki bir dilir
- 11 Āekdn ĉ hişm eliyle kemn-ı velyeti
Āarķ eyledi 'adyı ķızıl ķana sebz tir
- 12 Ey dst tevbe cevşenini geydr egnme
İdem 'adyı nefis ile ben t ki dr-gir
- 13 Luřfuñ hişb olmaya rz-ı hişba dek
Yz biñde birini yazamaz yazsa biñ debir
- 14 Āek ĉeřm-i ķalb  rħuma kuħl-i başireti
Gn bigi rşen ola baña t ki her zmir
- 15 Ben aĉa mařbaħ-ı 'ameln bbın aĉıvir
T ni'met-i řalħ ile olam cihnda sir
- 16 Burc-ı şaf v menzil-i şafvetde rz u şeb
Eyle dern-ı Zti'yi ĥurřid-i mstenir
- 17 Topraĝı zer idersin ey ķimy-nazr
l ĥksruña nazr it eyle bi-naşir
- 18 Gencine-i mchedeye mlik eyle kim
Ml-ı 'ibdetiyle ĝani' ola ol faķir
- 19 Cezb eylemezse miħrn eger anı jle-veş
Āalur ebed trb-ı ĥķretde ol ĥķir

31
[KÂNÛNÎ İÇİN KASİDE]

[fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün]

- 1 Çekdi cünd-i mülk-i Rûm'a pādşā-yı şubḥ-dem
Dikdi sîmîn ḳal'aya zerrîn livāyı şubḥ-dem
- 2 Milket-i Hind'i yine od bigi yaluñ tiğ ile
Feth ḳıldı ḥusrev-i ḳişver-güşā-yı şubḥ-dem
- 3 Pādşāh-ı Rûm ḳıldı ḳal'a-yı Şām'ı ḥarāb
Eyleyüp pertāb bir ṭop-ı hevāyı şubḥ-dem
- 4 Ḳulle-i kūḥ üzre gün sulṭān-ı İskender bigi
Ḳodı bir āyine-i giti-nümāyı şubḥ-dem
- 5 Leşker-i Fir'avn-veş ḡarḳ itdi Nîl'e encümi
Destine alup güneş zerrîn 'aşāyı şubḥ-dem
- 6 İşidenler gül yüzün görüp tekellüm itdügin
Diñlemezler bülbül-i destān-serāyı şubḥ-dem
- 7 İtdi şāhuñ leşkerini tārmār alup ele
Zü'l-fikār-ı pādşeh-i evliyāyı şubḥ-dem
- 8 Yine bir tāvūs-ı zerrîn-per zümür-rüd-āşiyān
Bāl açup lü'lü'den idindi ḡidāyı şubḥ-dem
- 9 Kāhlar cezb eylemişdür şa'sa şanur gören
Yine gösterdi güneş bir keh-rübāyı şubḥ-dem
- 10 İtdi şahrā-yı zümür-rüdde tezerv-i sîm kim
Bāl-i zerrîn açdı şeh-bāz-ı ḳazāyı şubḥ-dem
- 11 Virdi gerdün-ı cibāle tāc-ı zer zerrîn-libās
Gördi 'id-i ḥusrevi la'lîn ḳabāyı şubḥ-dem
- 12 Mınber-i çerḥ üzre oḳur ḥuṭbe-i 'idi güneş
Tiğ elinde boynına şalmış ridāyı şubḥ-dem
- 13 Şöyle çaldı gümledi güm güm zemîn ü āsmān
Mehterān-ı şāh ṭabl u sūr-nāyı şubḥ-dem

31 F 14a, B 26b, Ü2 1b, JR2 9a.

1. cünd-i: cüdi B / Rûm'a: Rûm'ı F.
2. bigi: gibi B.
3. pertāb: pür-tāb B.
4. beyit - B.
7. alup: aldı F.
10. beyit - Ü2.
12. mınber-i: sebz-i F.
13. çaldı: çekdi B // şāh: şāh u F.

- 14 'İd-i 'arz-ı hüsn idüp gün gibi bir meh-ṭal' atun
 Ḳalbine viridi sürür-ı cān-fezāyı şubḥ-dem
- 15 'İdgehde bindi dōlāba seḥer bir āftāb
 Çerḥe aḡdı şevḳ-ile gūyā hümā-yı şubḥ-dem
- 16 Ehl-i mihrün başına gün toḡdı tezyīn itdi 'id
 Şems dūlbendiyle cümle meh-liḳāyı şubḥ-dem
- 17 Senden ey ḥurşid-ruḥ şāha şikāyet eylerüm
 Eylemezseñ ger benümle merḥabāyı şubḥ-dem
- 18 Şāh-ı 'ālem ḥazret-i Sultān Süleymān bin Selīm
 Ṭab'-ı ḥurşid-i cihān-ārā vü rāyı şubḥ-dem
- 19 Ḥazḫ ider kimün ḥayālinde geçerse nitekim
 Görse bir mü`min düşünde Muştafā'yı şubḥ-dem
- 20 Mihr öninde şu'le-i şem'-i şeb-ārādur hemīn
 Ṭab'-ı rüşen rāyına nisbet ziyā-yı şubḥ-dem
- 21 Oldı çün zerrin 'aşā-y-ıla aña derbān güneş
 Yir idindi bārgāh-ı kibriyāyı şubḥ-dem
- 22 Serverā bed-ḥ'āhuñun ḳanın şafaḳ-veş dökmege
 Destine alur güneş zerrin cidāyı şubḥ-dem
- 23 'İd oldı ḳapuña geldi ḳamu erbāb-ı 'ilm
 Nitekim eflāke irişdi du'ā-yı şubḥ-dem
- 24 Cünd-i şām anı ḥarāb itmezdi rüz-ı ḥaşre dek
 Dest-i tedbirünle urulsa binā-yı şubḥ-dem
- 25 Bu ḳadar sīm ü zeri ḳandan iderdi āşkār
 Devletünde bulmayaydı kimyāyı şubḥ-dem
- 26 San'atı rāyünden öğrendi meger bir cām-ile
 İtdi rüşen şems bu tīre sarāyı şubḥ-dem
- 27 Vaşf-ı ḥūnuñ yazmaḡa tokḳuz ṭabāḳ ḳırtās-ı çerḥ
 Mühre-i zerrin ile urur cilāyı şubḥ-dem

14. meh-ṭal' atun: ṭal' atun B.

15. seḥer: mihr Ü2.

16. tezyīn itdi 'id: tezyīn-i 'id B.

17. çaldı: çekdi B.

25. ḳadar: deñlü F / iderdi: eylerdi F.

26. San'atı: Şun'mı B / tīre: şırça B .

- 28 Bende-i sultān-ı zihnüñ olduğıçün serverā
Buldı Yūsuf bigi bir hūsn ü bahāyı Őubĥ-dem
- 29 Meyl-i tedbīrūñle çekse ĥāk-pāyūñ ‘aynine
Gün bigi rūŐen göre a ‘mā sūhāyı Őubĥ-dem
- 30 İdeli rūŐen-naazar sen aña gencūruñ gibi
La‘l ü yāķūt u zer ü sīm oldı cāyı Őubĥ-dem
- 31 Bunca sīm ü la‘l ü altun-ile ey kān-ı kerem
Ĥ‘āce-i cūduñ katında bir gedāyı Őubĥ-dem
- 32 Anı ey lutf issi teŐbīĥ itmek olurdı saña
Ger bürüdet olmayaydı muķtezā-yı Őubĥ-dem
- 33 Dīdesi pūr-nūrdur dest-i Őabā ile meger
Ĥāk-i rāhuñdan çeküpdür tütüyāyı Őubĥ-dem
- 34 ‘Arz-ı lutf it ĥalbümüz zevķ ü Őafā kesb eylesün
Serverā maĥbūb olur zevķ-i Őafā-yı Őubĥ-dem
- 35 Zer ‘aŐā ile senūñ ĥapuñda derbān olmasa
Yir idinmezdi güneş Őāhā semāyı Őubĥ-dem
- 36 Başına Zātī-veş od yaķup Őikāyetler ider
Devr elinden çekdi beñzer kim cefāyı Őubĥ-dem
- 37 Dehr elinden dir gören āh-ı Őeĥer-ĥīzin anuñ
Çekdiler çerĥe bugün bir ejdehāyı Őubĥ-dem
- 38 Gerçi kim ol zerreden aĥķardur illā gün bigi
El açup eyler saña her gün du ‘āyı Őubĥ-dem
- 39 Ĥālķa rūŐen serverā gösterdügince āftāb
Őivehā-yı nūr-ı Faĥr-i enbiyā’yı Őubĥ-dem
- 40 ‘İdüñi Tañrı mübārek eylesün ĥadrūñ mezīd
Her gice sür zevķi kesb eyle Őafāyı Őubĥ-dem

32

[KĀNŪNĪ İÇİN KASİDE]

[fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün]

- 1 Dün gice seyrümde bir bedr-i dūcā-yı Őalĥanat
Burc-ı eflāk üstine dikmiş livā-yı Őalĥanat

28-40. beyitler -JR2 / 28. bigi: gibi B // bir: Metinde bir ĥoŐ.

29. bigi: gibi B.

31. sīm ü la‘l: la‘l ü sīm Ü2.

32. Ger: Ki B.

36. beñzer: gör B.

32 F 15b, B 27b, JR2 2b.

- 2 Kırılmış a'lâ 'arşdan ol meh veşāk-ı devleti
Sāyebānı sāye-i luṭf-ı Ḥudā-yı salṭanat
- 3 Cām-ı Çem destinde germ olmuş şarāb-ı zevk-ile
Hem-nişin olmuş aña devlet-fezā-yı salṭanat
- 4 Tāc-ı devlet başı üzre yir idinmiş ol şehūn
Boynına kol ṭolamış anuñ ridā-yı salṭanat
- 5 Turmayup sürer şafāsın şanki cāmuñ ehl-i 'aşk
Aña teslim itmiş özin dil-rübā-yı salṭanat
- 6 Bāğ-ı devlet içre yüz biñ nāzla ol serv-i nāz
Şalınup seyrān ider geymiş kabā-yı salṭanat
- 7 Devlet anuñ kim tezerv-i devleti kılmış şikār
Bāl-i himmet açup ol bāz-ı hümā-yı salṭanat
- 8 Seyr ider şahrā-yı 'adl ü dādı yüz biñ şevkle
Gördüm ol çāpük-süvārı bād-pāy-ı salṭanat
- 9 Sidre'de Cibril'i gördüm didüm aña kimdür ol
Pādşāh-ı bārgāh-ı kibriyā-yı salṭanat
- 10 Okıyup bu beyti ol dem didi ki bundan bilūn
Kımdür ol sultān-ı erbāb-ı şafā-yı salṭanat
- 11 Āl-i 'Oşmān hazret-i sultān Süleymān bin Selīm
Bārgāhı 'arş kadri mültecā-yı salṭanat
- 12 Bir şeh-i şāhān-ı mülk-i ma' deletdür kim anuñ
Ḥalk idüpdür zātını Ḥālīk berāy-ı salṭanat
- 13 Gāşiyedārı öñince 'izzet ü iḳbāldür
Hem-cinān ü hem-rikāb-ı pādşā-yı salṭanat
- 14 Başına gün ṭoğdı halkuñ eyledi 'arz-ı cemāl
Burc-ı bābından anuñ şems-i duḫā-yı salṭanat
- 15 Her ne yirden deprenürse mūcib-i devlet kamu
Her ne vech-ile kıılınsa muḳtezā-yı salṭanat
- 16 Çalmaldan ger olupdur gūş-ı halk-ı Engürüs
İşiginde ṭabl u kūs ü şūr-nāy-ı salṭanat

2. meh: şeh B.

3. zevk: şevk B

7. kim: - B // hümā-yı: fezā-yı B.

8. süvārı: süvār B

9. Sidre'de: Sidre'den F / Cibril'i: Cibril B.

10. Sultān-ı erbāb-ı: Erbāb-ı sultān-ı B

11. Bārgāhı: Bārgāh B.

13. Hem-'inān u hem-rikāb: hem-rikāb u hem-'inān B

14. bābından: bābında B

15. yirden: yüzden F.

- 17 Yaraşur rüßen-dil olsañ ey zekā-yı salţanat
Haķ Te‘ālā yirüñ itmişdür semāyı salţanat
- 18 Gösterüpdür halka pervāzından ol aķ sancaġuñ
Şivehā-yı nūr-ı Faħr-i enbiyā-yı salţanat
- 19 Hazret ider ise ġüyā kim olur kaşr-ı cinān
Feth olupdur tapuña bāb-ı semā-yı salţanat
- 20 Nīl-i hūna düşmeni ġarķ it yūri Mūsā gibi
Şunilupdur destüñe çün kim ‘asā-yı salţanat
- 21 Mürdeler ihyā iderseñ yiridür ‘İsā gibi
Pādşāhum yirüñ olmuşdur semā-yı salţanat
- 22 Haķ budur kim buldı ey mısır-ı melāhat Yūsuf’ı
Zātuña naķl ideli hūsn ü bahā-yı salţanat
- 23 Ey Süleymān-ı zaṃān ger görse İskender seni
Tiġuña āyine-i ġiti-nümā-yı salţanat
- 24 Bu şalāt-ıla seni rüz-ı du‘āda dir gören
Yine bulmuşdur ‘Aliy-yi murtażā-yı salţanat
- 25 Yanuña taķdı n’ola şīr-i Hudā dirsem saña
Zü’l-fikāri pādşāh-ı evliyā-yı salţanat
- 26 Cān ü ten nār u harāret gibidür şāhā hemīn
Hazretüñle dil-rübāyi dil-ġüşāyi salţanat
- 27 Hoş geçer sāyeñde halk ey serv-i bāġ-ı ma‘delet
Tā düşelden üstüñe zıll-ı hümā-yı salţanat
- 28 Yapalı ehl-i tazallüm kalbini mi‘mār-ı ‘adl
‘Arş-ı a‘lādan mu‘allādur binā-yı salţanat
- 29 Haķ bilür vaķt-i duħāda mihr-i ‘ālem-tābdan
Rüşen ey şāh-ı cihān kalbüñde rāy-ı salţanat
- 30 Seyr iden dünyā sarāyını ser-ā-ser görmedi
Āstān-ı ‘arş-ı kađrüñ deñlü cāy-ı salţanat
- 31 Devlet-ile tapuña geldükde mülk-i ‘āleme
Gözlerüñ aydın dimişdür rüşenā-yı salţanat
- 32 Yanar od bigi eger yaluñ kılıç alsañ ele
Düşmenüñ kalmar dimāġında hevā-yı salţanat
- 33 Düşmenüñ gerd-i gubār a‘mā iderse aç gözün

19. kaşr-ı cinān: der-i kaşr-ı cinān B / semā-yı: serāy-ı B.

23. görse: görürse F / seni: diye B.

25. pādşāh-ı: pādşāhı B.

26. nār u: nār-ı F.

32. bigi: gibi B.

- Ey ğubâr-ı gerd-i ğaylũñ tũtiyâ-yı salţanat
- 34 Kızğarup âteş şaçar a' dâ-yı gül itse n'ola
Ger disem her topuna bir ejdehâ-yı salţanat
- 35 Ey gül-i ğülzâr-ı devlet serv-i bâğ-ı ma' delet
Sûr-nâyuñ bülbül-i destân-serâ-yı salţanat
- 36 Ey meh-i burc-ı kerem kuţb-ı murâduñ üstine
Çerğe girsem n'ola döndi âsyâ-yı salţanat
- 37 Oldı çün zât-ı şerîfuñ serverâ sultân-ı 'aşr
İrse 'ayyûka n'ola şıyt-ı şadâ-yı salţanat
- 38 Âstânuñda ğulâmuñ olmağa cehd eylesün
Mülk-i dünyâda kim eyleser ricâ-yı salţanat
- 39 N'ola Zâtî bendeñi müstağrak-ı zer eylesen
İşũñ altun eyleyüpdür kimyâ-yı salţanat
- 40 Çok çok ihsân itdüğin çin çin (?) şayarsa serverâ
İrer anuñ ğuşına bâng-i verâ-yı (?) salţanat
- 41 Âşinâ-yı kulzüm-i zilletdür ol üftâdeyi
Ħayrla yâd itseñ olur âşinâ-yı salţanat
- 42 Anı borcından ğalâş eylesen ey şâh-ı cihân
Gözlerine ğörinür anuñ liķâ-yı salţanat
- 43 Ğöñlin aç şüret virüp hemçün du'â vaķtinde el
Eylesün el açuben her dem du'â-yı salţanat
- 44 Burc-ı inşâfâ dikildükçe Ħudâ-yı ma' delet
Mülk-i 'âlemde çekildükçe livâ-yı salţanat
- 45 Ser-niğün olsun livâ-yı düşmenüñ ey ser-firâz
Ber-ķarâr olsun 'adũ olsun cüdâ-yı salţanat
- 46 Ħarcı işler ğibi sürülsün 'adũlar ser-be-ser
Mülk-i dünyâda tapuñ sürsün şafâ-yı salţanat
- 47 Ħaķ Te'âlâ kimseye eksükligüñ göstermesün
Her ğün art eksilme ey bedr-i dücâ-yı salţanat

33. düşmenüñ: düşmeni F / gözüñ: gözin B.

34. itse: eyler F.

36. çerğe: çerğ B

37. şıyt-ı şadâ-yı: bâng ü râyı F.

43. du'â: -B / hemçün: açsun B.

47. eksükligüñ göstermesün: göstermesün eksükligüñ B.

33
[KÂNÛNÎ İÇİN KASİDE]

[mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün]

- 1 'Öm(ü)r bir süst bünyād ü cihān bir bî-beķā-hāne
Niçün sen itmek istersin gönül bunda binā hāne
- 2 Bu fānî hānede derdā binā sevdāsına düşdün
Ķatı divāne olduñ sen gerek saña şifā-hāne
- 3 Bu virānda Ķomaz 'arif olan taş üstine taş
ŞaĶın bāķi Ķalır şanma saña bu bî-vefā hāne
- 4 Elün dünyāya irerse gönül yapmaĶa sa'y eyle
Ne hāne yapacaĶ yirdür bu dünyā bir belā-hāne
- 5 Sözüñi yapa yapa söyle yap yap Ķaşr-ı diller yap
Ķarim-i bāĶ-ı cennetde saña virsün Ķudā hāne
- 6 Şafāsuz şuffeye geldün beķāsuz Ķubbeye girdün
N'ola dā'im cefā çekseñ bu 'ālem bir cefā-hāne
- 7 Bunuñ küncinde Ķizlü genc olur şanma saña zāhir
Ķazer eyle bu virāne gönül bir ejdehā-hāne
- 8 Yiri Ķalmaz kişinün dār-ı dünyāda n'ola olsa
Eger kim sālîk-i āha zevāyā-yı semā-hāne
- 9 Ne yiründür senün bu hākdān-ı esfel ey 'arif
Gerek Ķadri bülend olanlara 'arş-ı 'alā hāne
- 10 Gözüñ mihr-i Ķudā'dan yaña aç gönülün şafā bulsun
Olur gündün yaña revzen açılsa pür-ziyā hāne
- 11 Eyā dil mihr-i Mevlā'ya tazarru'lar idüp yalvar
Eyit kim bende-hāneñdür gel ey bedr-i dücā hāne
- 12 Benüm rūhum saña burc-ı beden bāķi Ķala şanma
Olursa Ķal'adan muĶkem bulur āĶir fenā hāne
- 13 Riyāzet tiri-y-ile del dili nūr-ı Ķudā girsün
Ķarāb olursa olur pertev-i şems-i ziyā hāne
- 14 Riyāzetle dili delmek elünden bāri gelmezse
Elün açup dilün depret yüri eyle du'ā Ķan'a

33 F 17a, B 29a, JR2 2a.

1-16. beyitler -JR2 / 1. cihān bir: cihān B.

2. gerek saña: saña gerek B.

9. bülend: bülendi B.

12. Ķal'adan muĶkem bulur āĶir: Ķal'a āĶir muĶkem olur B.

13. nūr-ı: dā'im B // olursa: olsa B / ziyā: duĶā B.

- 15 Bugün dünyâ sarâyında nazîri yokdur ol Hân'ıñ
Yapar gönli evin luftıyla biñ dürlü şenâ-hâne
- 16 Şeh-i mülk-i cihân Sultân Süleymân bin Selîm anuñ
Felekler rif'ati şehrinde olduça gedâ-hâne
- 17 Harîm-i bâğ-ı firdevsün ser-â-ser kaçır-ı zîbâsı
Hîşâr-ı şehr-i luftında eger olsa revâ-hâne
- 18 Melekler rûhını baña revân itsün dise bir kez
Diye rûhu'l-emîn ol dem benüm rûhum fedâ Hân'a
- 19 Şehër İdrîs (?) seyrinde aña karşı durup eydür
Harîm-i bâğ-ı luftında cinân bir dil-güşâ hâne
- 20 Sen ol sultân-ı 'âlîsin harîm-i 'arş-ı a'lâda
Yiridür rif'atün şâhı eger yapsa şehâ hâne
- 21 Eger kim fikretün sultânı şâhâ tutmağa mesken
Yiridür olsa mülk-i "*lâ-halâ ve lâ-melâ*" hâne
- 22 Sekiz cennetden a'lâ mülkün ey sultân-ı heft-içlîm
Felekde cân virür 'İsâ yazılmağa aña hâne
- 23 Güneş germiyyetinden 'âleme şıgmaz şehâ gördüm
N'olaydı hâlî ger olaydı mencûk-ı livâ-hâne
- 24 Senün devr-i zamânuñda Şafâ vü Merve haqqı-y-çün
Dil ü cân ka'besidür ey halîlüm dâ'imâ hâne
- 25 Güneş 'İsâ ile dördinci kat gökden saña eydür
Harîm-i kaçır-ı kadründe felek bir cân-fezâ hâne
- 26 Gönüller ka'besin yapmağa mâlı harc idersin sen
Kimisi köpriye harc itdi kimi serverâ hâne
- 27 Kişi yazın ağaçlar sâyesinde hoş geçer dâ'im
Velâkin istedür bi-ihtiyâr ey şeh şitâ hâne
- 28 Şabâyı gördüğümce her nefes aña dirüm şâhâ
Benüm derdüm dir iseñ âferin bād ey şabâ hâne
- 29 Eyit biñ dürlü derde mübtelâdur hânesüzlükden
Tapuñdan ey kerem kâni diler ol mübtelâ hâne
- 30 Anı bi-hânelik derdi karîb-i kaçır-ı mevt itdi
Eger kim çâre eylesen ider derde devâ hâne

15. beyit -B.
18. dise: diye B.
19. yapsa: yapa F.
20. sultânı: sultân-ı B.
24. saña eydür: eydür saña B.
27. şitâ: şifâ B.

- 31 'İmāret itmek isterseñ zevāyā-yı dil ü cānın
Bu 'ālem tekyegāhında revān eyle aña hāne
- 32 Aña bir hāne ihsān eylemek gitmezse yāduñdan
İder baħr-i şafāya ol ġaribi āşinā hāne
- 33 Ol eksükli faķire şāh-ı Mışr olmaķdan artuķdur
Eger Ķoşantiniyye içre eylerseñ 'atā hāne
- 34 Murādı kuţbı üstine dönerse bu felek anuñ
Oluķ (?) sā'at gire çerħe ola bir āsiyā hāne
- 35 Mürüvvet menba'idur ol yūri beş vaķtde dā'im
'Atā eyler saña hāne du'ā kıl Zātiyā Ħan'a
- 36 Benüm bu dār-ı dünyāda murādum bu ki olduķça
Cihān Ħıızr'a cinān İdrīs'e 'İsā'ya semā hāne
- 37 Eyā dil Ħıızr-ıla [hem] İdrīs ü 'İsā nebī-āsā
Cihānda 'ömr-i bī-pāyān naşīb itsün Ħudā Ħan'a

34

[KANÛNÎ İÇİN KASİDE]

[fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün]

- 1 'Arz idüp ħalka cemāl-i cān-fezāyı āftāb
Andurur ħuccāca nūr-ı Muştafa'yı āftāb
- 2 Ħalka rüşen gösterür her gün menār-ı çerħden
Şivehā-yı nūr-ı Faħr-i enbiyā'yı āftāb
- 3 Leşker-i Fir'avn-i şeb bir arada oldu helāk
Urdı çün Mūsā gibi Nıl'e 'aşāyı āftāb
- 4 Şāh-ı dehr olup Süleymān gibi tañ mı dikdi çün
Ķal'a-i firūzeye zerrīn-livāyı āftāb
- 5 Şāh-ı İskender gibi meyl-i şu'ā' üzre seħer
Ķodı bir āyine-i ġitī-nümāyı āftāb

31. isterseñ: dilerseñ F.

32. eylemek gitmezse yāduñdan: eyler iseñ yād-ı luţfuñdan F.

33. beyit -B.

34. kuţbı: kuţbı B // çerħe: çerħ B.

35. dā'im: aña dā'im B.

37. İdrīs ü 'İsā: 'İsā vü İdrīs B.

34 F 18a, B 30b.

2. her gün: ħalka B.

3. şeb bir arada: şebler aradan B.

4. dehr olup: devr olsa B.

- 6 Şubh-dem tîğ-1 şu 'a 'ından cihâna kıldı 'arz
Zü'l-fikâr'1 pādşâh-1 evliyâ-y1 âftâb
- 7 Nâ-bedîd itdi hişâr-1 Zengibâr'1 şubh-dem
Eyleyüp pertâb bir top-1 hevây1 âftâb
- 8 Tañ degüldür ger gürizân olsa cümle cünd-i Şâm
Aldı çün kim destine zerrin cedây1 âftâb
- 9 Murğ-1 zerrin-per zümür-rüd-âşiyândur bâl açup
İdinür mi şubh-1 lü' lü' den gıdây1 âftâb
- 10 Gör nice mi 'mâr-1 kâ mildür ki bir zer hışt-ile
Eyledi ma 'mür bu köhne binây1 âftâb
- 11 Nice rüşen-rây olur billâh gör bir câmla
Kıldı rüşen cümle bu tîre sarây1 âftâb
- 12 Şa 'şa 'a şanma görinen kâh ile cezb eylemiş
Tağdı çerhün boynına bir keh-rübây1 âftâb
- 13 Görinen anuñ benânıdur şu 'a '1 şanmañuz
Pādşâha el açup eyler du 'ây1 âftâb
- 14 Âl-i 'Osmân Hazret-i Sultân Süleymân bin Selîm
Menzilî mâh livâsıdur sarây-1 âftâb
- 15 Sâye-i çetr-i sevâdı nür-1 çeşm-i memleket
Bârgâh-1 'arş-1 kadri mültecâ-y1 âftâb
- 16 Olduğičün çâder-i fazlında zerrin ser- 'imâd
Yir idindi bârgâh-1 kibriyây1 âftâb
- 17 Fikreti seyyâhınuñ ednâ mesîri olmasa
Mülk-i çerh-i çârümün olmazdı cây-1 âftâb
- 18 Pertev-i tîğ1 ider 'ayn-i 'adüy1 bî-başar
Çeşm-i necmi şubh-dem güyâ ziyâ-y1 âftâb
- 19 Sensin ol mihr-i sipihr-i 'izz ü devlet serverâ
Himmetün nürü senün eyler sühây1 âftâb
- 20 Südde-i râyüñde bir hoş altun üsküflü gulâm
Kâmkâr-1 server-i kişver-güşâ-y1 âftâb

6. Zü'l-fikâr'1: Zü'l-fikâr-1 B.

7. hişâr-1: hişârı F.

8. cümle: tañ mı B // kim: -B.

9. âşiyândur bâl açup: âşiyân lü' lü' gıdâ F.

11. cümle: -B.

12. kâh ile: kâhlar B.

14. Menzili: Menzil ü F.

15. çetr-i: çetr F.

20. Südde-i: Bende-i B.

- 21 Rāyet-i kişver-güşā ki ger müşābih olmasa
Yir idinmezdi bu rüşendür (?) semāyı āftāb
- 22 Almiyaydı zımnına ger ol kedū-yı himmetūñ
İdimezdi baħr-i ħađrā āşināyı āftāb
- 23 Vaşf-ı ħūnuñ yazmađa çerħūñ tokuz evrāķına
Mühre-i zerrin-ile urur cilāyı āftāb
- 24 Virdügiçün peyk-i meh-rüşen zamirūñden ħaber
Geydürür zerrin libāsın muntehā-yı āftāb
- 25 Ĥuṭbe okur minber-i çerħ üzre nām-ı rāyūñe
Tig elinde boynına şalmış ridāyı āftāb
- 26 Ĥacib-i sultān-ı ħadrūñdür ki zer-üşküf geyüp
Şevkle almış ele zerrin ‘aşāyı āftāb
- 27 Her seħer bir şim ü zer ħandan kılurdı ‘ālemi
Devletūñde bulmasa ger kimyāyı āftāb
- 28 Bezmgāh-ı şāh-ı ħadrūñde buħūr itmeklige
Micmer-i māha ħoyar misk-i Ĥitā’yı āftāb
- 29 Yirini od eyledi od yakdı geldi başına
Rāyūñe öykindi gördi kim duħāyı āftāb
- 30 Öykinüpdür şöyle beñzer kim ‘adūñuñ ħalbine
Yakdı bir top ile hep ħışn-ı şitāyı āftāb
- 31 Şa ‘şa ‘a çekdi ħafāsından dilin anuñ meger
Öykinüp şemşirūñe ki itdi ħaṭāyı āftāb
- 32 Ey gözüm nūrı gözi pür-nürdur rüşen bu kim
Ĥāk-i rāhuñdan idindi tütüyāyı āftāb
- 33 Yirine gāyet ışındı şubħdan aħşāma dek
İşigūñden gitmege virmez rızāyı āftāb
- 34 Götürüp bir řās-ı pür-zer ‘ahd ü ‘adlūñde senūñ
Yalıñuz her gāh bu vāsi ‘ fezāyı āftāb
- 35 ‘İşmetūñ hem-rāh idinseydi kūsūfa serverā
Hiç şoydurmazdı ol zerrin ħabāyı āftāb
- 36 Saña Zātī bir güzel rüşen ħaşıde yazdı kim
Kāmkārā ser-be-ser her beyti cāy-ı āftāb

22. baħr-i ħađrā āşinā-yı: baħr-i ħađrāda şenā-yı B.

23. Vaşf-ı ħūnuñ: Vaşfuñ ħadrūñ B.

25. şalmış: almış F.

27. ħandan: -B.

29. beyit -F.

31. dilin anuñ: anuñ dilin B // ki: -B.

32. gözi: gözüm F.

- 37 Baş qodı germ oluban her beytinüñ ayağına
Oldı bu ruşen kelâmuñ hâk-i pâyi âftâb
- 38 Hep sehvâvet âbını ol nâr-ı fakra yanmışa
Özi köyner gördüğince ol gedâyı âftâb
- 39 Beñzi zerd olup yanar cismi ‘aşâ ile yürür
Devrden anuñ bigi çekmiş cefâyı âftâb
- 40 Nıce kim ‘arz eyleye halka menâr-ı çerhden
Şivehâ-yı nûr-ı Faḥr-i enbiyâ’yı âftâb
- 41 Âftâb-ı ‘ömrüne hergiz zevâl ırgürmesün
Ol ki luṭfuñdan bulur ḥüsn ü bahâyı âftâb

35

[KÂNÛNÎ İÇİN KASİDE]

[fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün]

- 1 ‘Arş-ı a ‘lâdan mu ‘allâdur bugün eyvân-ı feth
Bu ruḥâm-ı ferşe şaymaz menzil-i keyvân-ı feth
- 2 Boynını idüp kalem küffâra çekdi tiğ-ı naqş
Oldılar çerḥi seperler şemse-i eyvân-ı feth
- 3 Baḥr-veş mevc urdı kan oldı ser-i a ‘dâ ḥabâb
Bâd-ı nuşretten yine cüş eyledi ‘ummân-ı feth
- 4 Baş çeküp düşmen dil uzatmışdı mişlüm yok diyü
Kesdi da ‘vâsını tiğ-ı kâtı ‘-ı burhân-ı feth
- 5 Gün bigi mü’minlerüñ gūyâ du ‘âsı şubḥ-dem
Ḳubbe-i eflâke irdi na ‘ra-i mestân-ı feth
- 6 Dirliği oldı ziyâde ser-be-ser gâzilerüñ
Ḥızr bigi kıldı zinde çeşme-i ḥayvân-ı feth
- 7 Ḥoş kıyâmet dem bu dem devlet bizümle ḥaşr olup
Oldı mâ’il zümre-i gâzilere mizân-ı feth
- 8 Şubḥ bigi vaḳtümüz ḥoş eyledi ‘arz-ı cemâl
Maṭla ‘-ı şubḥ-ı zaferden mihr-i nûr eyvân-ı feth

37. oluban: olup F.

39. bigi: gibi B.

40. menâr-ı: menârı F.

35 F 20b, B 33a, JR2 6b.

1. eyvân: bārân F.

2. çekdi: geçdi F.

4. uzatmışdı: uzatmış B.

5. bigi: gibi B.

6. bigi: gibi B.

8. bigi: gibi B.

- 9 Gün bigi dünyāya Őıgmazsak ‘aceb mi Őevkden
Bür-1 nuşretten Őulü‘ itdi meh-i tābān-1 fetĥ
- 10 Őurdi Őahrā-yı veĝāda çün du‘āyı mü‘minān
Bārgāhın ‘arşdan a‘lā yüce sultān-1 fetĥ
- 11 Görmedük ‘ālemde bir ol deñlü kaşr-1 dil-güŐā
Eyledük seyrānı keşf oldı der-i imkān-1 fetĥ
- 12 Rūzı ‘ıd u leylı Őadr ü bir demi biñ yılcadır
Düstlar Allah ne ĥoŐ evkāt olur evān-1 fetĥ
- 13 Mest bigi na‘ralar ururken āĥir oldılar
Ŧoplar ağızlarını açuben ĥayrān-1 fetĥ
- 14 Oldı birün nāle-i dūŐmen bu Őoĥkuz perdeden
ĤaŐre dek çıĥmaz derünından anuñ peykān-1 fetĥ
- 15 Ser-be-ser la‘l ile yāĥūt oldı seng-i ma‘reke
Devlet-i Şeh tişe-i nuŐretle ĥıldı kān-1 fetĥ
- 16 Cümle ĥalkuñ nitekim faşl-1 bahāruñ bī-naĥır
Vaĥtini ĥoŐ eyledi Őāh-1 cihānuñ ān-1 fetĥ
- 17 Rūĥ-1 cism-i saltanat Sultān Süleymān bin Selīm
Zübde-i erbāb-1 nuşret server-i divān-1 fetĥ
- 18 Nīzesinün perçemi tuĝ-1 megesrān-1 zafer
Rāyeti kişver-güŐası merveĥa cünbān-1 fetĥ
- 19 Tutdı āfāĥı ser-ā-ser Őabl u kūsı na‘rası
Őādlıĥdan güm güm ötdi yine Őehristān-1 fetĥ
- 20 Ol sa‘ādet mihrine oldı muĥārin gelmedi
Gün bigi eflāke irdi ‘İsi-yi devrān-1 fetĥ
- 21 Devleti bir kaşr yapmış kim feleklerden bülend
Ĥubbesi nuşret-zafer ferŐi çehār-erkān-1 fetĥ
- 22 Rūĥ-1 ĥudsīdür saña ey rūĥ ‘uzuvv-i memleket
Cism-i nuşret leŐkeruñ zāt-1 Őerīfuñ cān-1 fetĥ

9. bigi: gibi B.

10. ‘arşdan a‘lā: ‘arş-1 a‘lādan B.

11. seyrānı: mizān-1 F.

12. Rūzı: Rūz F / leylı: leyl F.

13. bigi: gibi B.

16. bahāruñ: bahār B.

17. divān: eyvān B.

18. cünbān: cinān F.

20. bigi: gibi B.

21. yapmış kim: yapmıŐdur F.

- 23 Virdi kuvvet nâme-i iqbâle târîh-i zafer
İtdi zînet salţanat menşûrî ‘unvân-ı fetĥ
- 24 Menzilet kaşrın mu ‘allâ itdi bennâ-yı zafer
Salţanat bâğın muţarrâ ‘eyledi bârân-ı fetĥ
- 25 Sancağın pervâzı mu ‘cizdür ‘arûs-ı nuşrete
Tuğuna dirsem revâdur kâkül-i ĥübân fetĥ
- 26 Yire ġaltân itdi a ‘dânuñ serini ser-be-ser
Tîğuna dirsem sezâdur serverâ çevġân-ı fetĥ
- 27 Dâğ-ı ħahruñ vesme-i pişâni-yi cümle ‘adû
Gerd-i ħaylûñ kâmkârâ sürme-i a ‘yân-ı fetĥ
- 28 Oldı gerd-i leşkerüñden âsmân-ı heft heşt
Altı kaldı yidi ħat yir ey meh-i raĥşân-ı fetĥ
- 29 Düşmenüñ cândan muĥibbün cüy-ı ġamdan el yudı
Yüz şuyın virdi Ĥudâ hoş itdi şâdurvân-ı fetĥ
- 30 Ğarħa-i mevc-i ‘azâb itdi ‘adûñı ser-be-ser
Cüş idüpdür bād-ı nuşretten yine ħûfân-ı fetĥ
- 31 Çerĥ oħı bârân gibi yağdı ‘adûñuñ üstine
Bağ-ı cennetden muţarrâdur yine büstân-ı fetĥ
- 32 Leşkerüñ müstağrağ-ı zer oldılar Kârûn gibi
Kîmyâ öğretti beñzer Müsi’ye ‘umrân-ı fetĥ
- 33 Devletüñde keff-i dest-i leşker-i manşûruña
Dirhem-i bî-ĥad koyupdur serverâ evzân-ı fetĥ
- 34 Ķuţb-ı maħşûduñ medâr idindi çerĥ oldı yine
Gerdiş-i gerdün-ı gerdân tâbi ‘-i fermân-ı fetĥ
- 35 Mülke zamm it mülkini kesr it ‘adüyı kes serin
Dest-i ħudret saña şundi ħançer-i bürrân-ı fetĥ
- 36 Tîr-i nuşret gözlerini kûr ider olursa ger
Düşmenüñ İsfendiyâr ey Rüstem-i destân-ı fetĥ
- 37 Düşmen olan kimse baña diş koyurmaz dir idi
Bildi âĥir oğlaruñ peykândur dendân-ı fetĥ
- 38 Devletüñde acı sözli ekşi yüzli düşmenüñ
Ağzınuñ dadın virüp şerbet içirseñ şân-ı fetĥ

23. târîh-i: târîh ü B.

26. Yire ġaltân itdi a ‘dânuñ: Kûy-ı ġaltân-ı a ‘dânun B.

30. bād-ı: tennür-ı B.

33. manşûruña: manşûrunuñ F.

37. olan: ol F.

- 39 Olmaz ol rüz-1 hisâb olunca tâ-rüz-1 hisâb
Leşkerüñ şol deñlü kıldı kim ğanı ihsân-1 feth
- 40 Kijgarup âteş saçup 'afvân gibi düşmenlerüñ
Yağdılar olup tılısm-1 toplar şu 'bân-1 feth
- 41 Pâdşâhâ kal'a-i devlet muğaffel Zâti'ye
Kıatlu kapu açılurdu eydür-iseñ ân-1 feth
- 42 Ur sehâvet toprını zillet-ğamından tâ ola
Ol faķirüñ kal'a-yı kalbine mülk-i cân-1 feth
- 43 Atduđıñca kal'asından çerh okın şahuñ şihâb
Eyledükçe ber-hevâ-yı topr-ıla mihrân-1 feth
- 44 Rüz u şeb kılsun felek kuţb-1 murâduñ üzre devr
Devrüñe dūr irmesün ey dâver-i devrân-1 feth
- 45 Gâsiyedâruñ olup öñüñce sultân-1 zafer
Hem- 'inânüñ pâdşâhâ nuşret-i haķan-1 feth

36

[KÂNÛNÎ İÇİN KASİDE]

[fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün]

- 1 Geldi bir dem kim yine germ oldı bazar-1 çemen
Bî-bahâdur verd-i ra'nalar semenler bî-semen
- 2 Mısr-1 gülşende yine gül oldı peydâ ğonceden
Çahdan güyâ ki çıkdı Yûsuf-1 gül-pirehen
- 3 Tûr-1 şabrın yağdı ser-tâ-ser kelîm-i bülbülün
'Arz-1 didâr itdi gül aķdar şecerde ğonceden
- 4 Maķdeminden buldı cânı cümle emvât-1 bahâr
Yine bād enfâs-1 'İsâ'dan eşer olsun esen
- 5 Bâğa gel ey h'âce kim cümle budaķ Yûsuf bigi
Ağırı altun değer nâzûk güzeldür sim-ten
- 6 Bülbüli bugün kenâr-1 bâğda gördüm didüm
Öterek var husrev-i gül[e sen] ey şirin-sühan
- 7 Aldı mülk-i bâğı ser-tâ-ser Süleymân-1 bahâr
Tîğ-1 hursîd ile ķahr oldı şitâ-yı ehremen

39. Leşkerüñ şol deñlü kıldı: Şol deñlü kıldı leşkerüñ B.

44. kılsun felek kuţb-1: kuţb-1 felek kılsun B.

45. pâdşâhâ: pâdşâh-1 B.

36 F 22a, B 34b, JR2 17b.

1. kim: ki B / germ: zeyn JR2.

4. cânı: ihyâ F // eşer: eser B.

5 h'âce kim: kim h'âce B / bigi: gibi B.

6. gül[e sen]: Metinde gül tâlîb.

- 8 Yiridür rûy-ı zemîni çerhe teşbîh eylesem
Gül kamer lâle şafağdur her şükûfe bir Peren
- 9 Gülsitân feryâd u efgân itdürür bülbüllere
İnledür ‘uşşâkı güyâ bir nigâr-ı gül-beden
- 10 Hil‘at-i hadrâ ile gülşende şalınsa revâ
Bir kıyâmet serv-ğad nâzûk güzeldür nârvan
- 11 Gönce deblek tutdı gül def oldı nây-zen ‘andelîb
Geldi açıldı yine itdi çiçekler encümen
- 12 Kâse-bâz-ı lâle gördi gönli açuk yârdur
Eşrefî şaçdı anuñ hengâmesine nesteren
- 13 Hüsn-i gülzârın görüp cân gitmiş [o dem] düşmişin
Cismümi şebnem yuyup şarmış gül-i eyvân kefen
- 14 Bir kıyâmet bî-bedel ‘İsâ- nefesdür kim hevâ
İ‘tidâlınden anuñ irdüm hayâta yine ben
- 15 Gerçi gülşen dil-güşâdur n’eylerem dil-dârsuz
‘Âşıka dîl-dârsuz bâğ-ı cinân beytü’l-hazen
- 16 Bülbül-i ‘uşşâk açılma gülşene bir goncesüz
Görinür nergislerine gönce peykân gül diken
- 17 Bir lebi gönce yüzi gül sebz-ğaç olmayıcağ
Jengden jengârı olmış tîr-i hançer her çemen
- 18 Eyledi bâd-ı bahâr-ile tarâvet bahri cûş
Şaldı simin lengeri hadrâ-resentle yâsemen
- 19 Bûstânda göz kıpar nergiş aña zer gösterüp
Bir mülâyim dîl-rübâ-yı sim-simâdur semen
- 20 Bir tarâvet buldı ‘âlem görüp anı cennetüñ
Ağzı şuyı ağıdı şanmañ yire gökden yağdı men
- 21 Ol gül-i bâğ-ı şehâvet gülşene gelmiş meger
Gonceler şâd olup eyler hande-i şekker-şiken
- 22 Âl-i ‘Osmân Hazret-i Sulţân Süleymân bin Selîm
Server-i ‘âlem-sünen ‘İsâ- nefes Mûsâ-sühân
- 23 Âftâb-ı mâh-râyet şâh-ı Keyvân-menzilet
Merdüm-i kişver-güşâ vü server-i leşker-şiken

8. zemîni: zemîne F / çerhe: çerhi F / şafağdur: şafağ F.

10. gülşende şalınsa revâ: şalınsa gülşende veğâ B // nâzûk: nârin B.

11. yine itdi çiçekler: çiçekler yine itdi F.

13. gülzârın: gülzârı B / cân gitmiş: gitmiş usum F // eyvân: eyvâ B.

15. dîl-dârsuz: didârsuz F.

20. buldı: tutdı B // Ağzı şuyı ağıdı: Ağıdı ağzı şuyı B.

22. beyit -B.

- 24 Şehr-i kadrine niçe el irgürür şāh-ı yakīn
 oyamaz pā anda cāsūs-ı hayāl ü vehm ü zan
- 25 ‘Āleme bārān-ı ‘adli şöyle virdi i ‘tidāl
 Deprene bād-ı kıyāmet oymaya gerd-i fiten
- 26 Şol ‘azīz-i kām-rāndur kim sürüş-i devlete
 Nitekim Cibril’e Sidre āstānidur vaţan
- 27 Kām-kārā ‘adlūni bir kez mu ‘ādil itseler
 Hāk-i yilden ābdān āteş olurdı mü’temen
- 28 Māha gün bigi ziyā virürdi rüz-ı haşre dek
 Olsa bir sāt sitāreñle şehā ger muķteren
- 29 İtmeye bād-ı kıyāmet ğara-i bahri ‘adem
 Fülk-i eflāke eger kim ‘işmetūñ olsa dümen
- 30 Na’ra ursañ yir yüzinde leşker-i düşmen degül
 Ur ki gökde heybetinden cümle-i cünd-i Peren
- 31 Tīr-i ahruñdan halāş olmaz ‘adūnuñ leşkeri
 Mā-verā-yı ‘arşda eflāk aña at at sic(e)n
- 32 Destūne alsañ kemān [u] tiĝ u tiri dir gören
 Tapuña mäh-ı kemān-keş āftāb-ı tiĝ-zen
- 33 ‘Umk-ı bahr-i fikrūne irişmeye kūteh gele
 Tül-i ‘arz-ı mülk-i dūnyādan muţavvel bir resen
- 34 Genc-i ‘ilmūñle oludur al-ı kül gencürdur
 Nüh felek gencine-i fażluñda oķķuz dāneden
- 35 urı yirde göge āb üzre yili ola revān
 Dasa (?) keştibān-ı rāyūñ bādbān-ile seren
- 36 Bād-ı hūlķuñ bir nefes gördüm ura hūlķ-ı cihān
 Büy-ı misk-ile ola mānend-i şahrā-yı Hūten
- 37 Hūtdan harçeng dek dürr ile māl-ā-māl ola
 Bahr-i cūduñ mevc urursa mişl-i deryā-yı ‘Aden
- 38 im ki el yumaķ diler mihrūñden āhir nesne yoķ
 Āftāba āftāb eflāk olur aña legen

26. āstānidur: āşiyānidur F.

27. mu ‘ādil: معارن B / itseler: idenlere B // yilden: yile B.

28. bigi: gibi B.

31. ‘adūnuñ leşkeri: ‘adū olursa saña B // sic(e)n: mihen B.

35. yili: gibi B.

36. bir: ger F.

38. nesne yoķ: nesneden B.

- 39 Pāyuña ser қомаға irgürdi luṭfindan o kim
Kāmkārā çoḡ şükür minnet aña kim Zü'l-minen
- 40 Sen қadar bir er vilāyetde қanı k'eydem güle
Döne döne Zāti'yi inleṭdi çerḡ-i pire-zen
- 41 Haşr olunca derdinün biñde biri şerḡ olmaya
Olsa yüz biñ başı her başında olsa biñ dehen
- 42 Zillet anuñ ḡāne-i ḡalbin muḡaffel eyledi
Açılur miftāḡ iderseñ sim ü zerden aña sen
- 43 Gülsitānuñ nice kim gönlin açā bād-ı bahār
Nice kim ḡülşende güller ola peydā ḡonceden
- 44 Bād-ı şādiden açılsun ḡonce-i ḡalbüñ senün
Tāze tutsun gülsitān-ı 'ömrünü ol Zü'l-minen

37

[KÂNÛNÎ İÇİN KASİDE]

[*mef'ülü fâ'ilâtün mef'ülü fâ'ilâtün*]

- 1 Ey 'izzetün göginde ḡurşid berḡ-ı lâmi'
V'ey devletün ḡüninde ferḡunde cümle tâli'
- 2 Ey devletün du'ası aḡcār-ı ḡahrı ḡāmi'
V'ey himmetün hevāsı eşcār-ı luṭfi rāfi'
- 3 Mişḡāl-i zehr-i ḡahrūñ cümle 'adūyı hālik
Tiryāk-i luṭf-ı 'āmuñ mecmū'-ı derde nāḡı'
- 4 Cānda şenā-yı mecdün enhār-ı luṭfi ḡābiz
Dilde du'ā-yı ḡamdün cümle ḡazāyı dāfi'
- 5 İsm-i şerifün üzre oḡındı tā ki ḡuṭbe
Zāt-ı laṭifün oldu cümle şafāyı cāmi'
- 6 Ey pādşāh-ı 'ālem cümle ḡüzel şıfatdan
Zāt-ı şerifün üzre her ne dinürse vāḡı'
- 7 ḡaşr-ı felek-mişālün bābında oldu ḡācib
Zerrin 'aşā elinde sultān-ı mülk-i rābi'
- 8 Yüzi siyāh olupdur baḡş itdügi-y-çün ey şāh
Sultān-ı rif'atünle serdār-ı sūr-ı sābi'
- 9 Bir şāhdur ki ḡadri fülk-i cihāna şıḡmaz
Bir şeh-nişin olupdur ol şāha çerḡ-i tāsi'

39. o kim: elem F.

43. güller ola peydā: peydā ola güller B.

44. senün: çü gel B.

37 JR2 14b.

- 10 Mālik-riqābsın sen burhān dilerse düşmen
Tîgüñde yazılupdur āyāt-ı naşş-ı kâti‘
- 11 Nehr-i ceri içinde gūyā ki ‘aks-i encüm
Tîgüñ yüzinde nuşret cevherleri levāmi‘
- 12 İllā ki ebr-i bārān ol daḥi külli gevher
Kimse degül demüñde hergiz hevāya tābi‘
- 13 ‘Ah[düñ]de cümle ḥalka bir veche geldi inşāf
Mānend-i şabr-ı ‘aşık qalmadı hiç tāmī‘
- 14 Gül gibi zāhir oldu kim bāgbān-ı ‘adlūñ
Būstān-ı memleketden eşcār-ı zulmi kāmī‘
- 15 Ye‘cūc-i fitne mülk-i dehri tutar[d]ı cümle
Sed çekmeyeydi tîgüñ ger olmayaydı māni‘
- 16 Mūsā ‘aşāsı gibi qaldursa sancagūñ ser
Fir‘avn-veş ‘adūya teng ola mülk-i vāsi‘
- 17 Dürc içre mülki dürr-i meknūn idüp durur seyr
Emrūñ güherlerine sem‘inde cümle sāmi‘
- 18 Qalur hezār yıllık yol girü hissūñ ile
Meydān-ı sür‘at içre qoşulsa berq-ı sāri‘
- 19 Dünyāda devlet ile olduñ bu gün Süleymān
Vaşş ü tūyūr u ins ü cinn emrūñe tevābi‘
- 20 Gūyā ki ebr-i nīsān deryāya gevher-efşān
Luṭfuñ eli cihāna toḥm-ı şafāyı zāri‘
- 21 Ḥalkuñ kimisi māl u kimisi cāh ister
Mülk-i cihān içinde Zātī du‘āña kāmī‘
- 22 Döndükçe çerḥ-i gerdān turduqça qutb-ı şābit
Rūy-ı felekde dā‘im necm olduñca lāmī‘
- 23 Qutb-ı murāduñ üzre devr eylesün felekler
Olsun qamu ‘adūnuñ ey şāh necmi rāci‘

38
 KAŞİDE-İST DER-VİLÂDET-İ ŞEH-ZÂDE-İ CİVÂN-BAHT
 ŞÂYESTE-İ MÜLK-İ TAHT*

[*mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün*]

- 1 Tulû' itdi sa'âdet maṭla'ından yine bir aḥter
Cihâni pertev-i şâdî münevver kıldı ser-tâ-ser
- 2 Bu şarrâf-ı cihân anuñ nazîrin görmedi hergiz
Vücûda geldi deryâ-yı 'ademden yine bir gevher
- 3 Cihân dürcinde bir dürr-i girân-mâye durur ol kim
Olursa saltanat tâcında gâyet yaraşur ziver
- 4 Sa'âdet menziline yir idindi toğıcaq bir meh
O şâdiden göge atdı güneş germ oluban efser
- 5 Ayın on dördidür encüm içinde berķ urur gūyâ
Yatur mehd-i mücevherde o sulṭân-i kamer-peyker
- 6 O mâhuñ ṭâli'ine olmağa nâzır seher kâlkup
Bir usturlâb-ı zer aldı eline Hüsrev-i hâver
- 7 Yine bir şem' uyardı dest-i kudret kaşr-ı 'âlemde
Kamu etrâf anuñ şevķinden olur ser-be-ser enver
- 8 Yine bir ğonce peydâ oldı kim gülzâr-ı 'âlemde
Nazîrin görmedi hergiz anuñ bu gülşen-i aḥḍar
- 9 Yine bu çâr-mâder bir oğul taḥşîl idüpdür kim
Revâdur dâyesi olsa eger hürşid-i nâz-perver
- 10 O mâhuñ bed-naḡardan nûr-ı hüsünin hıfz için urdı
Güneş pirûze micmerde sipend-i encüm-i âzer
- 11 Bu naḥlistân-ı 'âlemden bir arı pâk oğul geldi
Gıdâ olmağa mûm oldı ol oğul balına sükker
- 12 Göricek pâdşâh-ı çerḥ-i encüm vuşlatı 'idin
Hemân kurbân için urdı gelüben birine ḥançer
- 13 Mişâlin görmedi Rûm u Hıttâ'yı seyr iden anuñ
Ṭurunca viridi ol şemse hemân toğduğı dem mâder
- 14 O şükre tiğ-ı mihr itdi siyeh koçın beşüñ kurbân
O kurbân kanı âfâķı ser-â-ser eyledi aḥmer

38 F 13a, B 25a, L 9b, JR2 4a.

* Başlık L: Kaşide-ist Der-Vilâdet-i Şeh-zâde F.

1. pertev-i: pertevi F.

3. beyit -F / dürcinde: dürcine B.

5. dördidür: dördi durur B.

9. çâr-mâder: çâr-yâr-ı dehr B, çâr-yâr L.

11. 'âlemden: 'âlemde B, L.

12. beyit -F.

13. Rûm u: Rûm'ı F.

- 15 O s̄im-endāma nūshā yazmađıçūn dilden ü gözden
‘Uṭarid eyledi ḥāzır gūmiş ḥāme devāt-ı zer
- 16 Aşup gehvāresine kılmađıçūn aña eglence
Felekden bir nice gevher getürdi bir yire Ülker
- 17 İşini k̄imyā-yı devlet itdi dāyenūñ altun
Fuḳā‘-ı simden emzürdi şerbet yirine şekker
- 18 O şādiden cihānuñ ḳalbi deryā bigi cūş itdi
O cevherden şafā kesb eyledi sulṭān-ı baḥr ü ber
- 19 Muḳīm-i şeh-nişin-i ḳaşr-ı devlet server-i ‘ālem
Şeh-i cümle cihān Sulṭān Süleymān u Sikender-der
- 20 Anuñ himmet rızāsını mesir idindi heft-encüm
Anuñ ḳuṭb-ı murādı üstine döndi ṭoḳuz çenber
- 21 Varurdi od bigi yile ḳarār itmezdi şu üzre
Eger felek zemin idinmiyeydi ḥilmını lenger
- 22 Karañu dilleri rūşen idüpdür pertev-i luṭfuñ
Kef-i zer-pāşına dirsem n’ola mihr-i ziyā-güster
- 23 Naşīb olurdi āb-ı çeşme-i ḥayvān revān aña
Du‘āsın almış olaydı eger ol şāhum İskender
- 24 Sen ol sulṭān-ı ‘ādilsin Ḥudā’nuñ buyruđı kārūñ
Sözün cümle kelām-ı Ḥaḳ umūruñ şer‘-i peyğam-ber
- 25 Ṭapuñ eltāf-ı cāmi‘dür ḳapuñ mihrāb-ı devletdür
Müşerrefdür senūñ nām-ı şerifūñle ḳamu minber
- 26 Senūñ gülzār-ı luṭfuñdan sekiz cennet sekiz güldür
Senūñ ḳahruñ ocađından yidi tamu yidi aḥker
- 27 Fezā-yı rif‘atūñ şol deñlü a‘lādur feleklerden
Melekler ey hümā-yı devlet anda açamazlar per
- 28 Düşüpdür salṭanat ḳısmet güninde pāyüñe nev-şeh
Ser-ā-ser ser-keşān-ı mülk-i ‘ālem saña fermān-ber
- 29 Cinān luṭfuñ cehennem ḳahruñ ü ‘adlūñ terāzūdur
Şanur dīvānuñı şāhā görenler ‘arşa-i maḥşer

17. dāyenūñ: dānenūñ B // emzürdi şerbet yirine şekker: ana emzürdi şerbet-i şekker B, L.

18. bigi: gibi B, L.

21. bigi: gibi B, L.

22. luṭfuñ: luṭfi B // zer-pāşına: dūr-pāşına B.

24. Sözün: Senūñ B.

26. cennet sekiz güldür: sekiz güldür sekiz cennet B // ocağından: ocağında F.

28. ḳısmet güninde pāyüñe nev-şeh: güninde pāyüñe ‘ālem B.

29. ḳahruñ: -B.

- 30 Ne sengin-dil ola şâhâ ki tutmaya senün emrün
Eger kim mihr-i hükmün görse def'i mûm ola mermer
- 31 'Utârid vaşf-ı h'ân-ı bî-dirîguñ yazmağa şâhâ
Felek tokkuz tabağ çini varağdan bağladı defter
- 32 Cahimün mişlidür qahruñ bi-ħağğın âyet-i veyl
Cinânun 'ayndür luţfuñ bi-ħağğın süre-i Kevşer
- 33 'Aceb mi kîmyâ-yı luţfuña meyl eylese qalbüm
İnen ra'nâ inen nâzük inen şîrin inen cevher
- 34 Senün cüş u ħurüşuñ baħr-i cüduñ cüş idüp tâ ki
Cezâ'ir şanma güyâ uyanup qaldurdu yirden ser
- 35 Nitekim pertev-i mihriyle pürdür milket-i dünyâ
Senün 'adlünle mâl-â-mâl olupdur ser-be-ser kişver
- 36 Du'â yazup getürdi tapuña ma'zür tut Zâtî
Süleymân'a şunupdur mür şâhâ tuħfe-i aħkar
- 37 Ayağda qalmağa lâyıq degüldür aña himmet qıl
Saña baş açuban el götürüp dâ'im du'â eyler
- 38 Niçe kim eyleye rüşen cihânı mihr-i 'âlem-tâb
Sa'âdet maţla'ından niçe kim tâli' ola aħter
- 39 Qamu aħterlerün ey âftâb-ı maţla'-ı devlet
Ĥudâ burc-ı sa'âdetde münevver eylesün yek-ser

39
**KAŞİDE-İST BERÂY-I MÜFTİ-İ EŞHER
KEMALPAŞA-ZÂDE RAĤMETU'LLÂHU***

[mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

- 1 Şanmañ bu şuffe ehlini şâfî şafası var
Luţfuñ şoniñda qahrı vebâlün belası var
- 2 Ğarrâ tılısm egerçi ki gencine-i vücüd
Ezdâd birbiriyle çehâr ejdehası var
- 3 Bâlâ-nişin-i şuffe-i eyvân-ı ħüsn iken
Ebrü-yı yâri gör ki nice qara yası var
- 4 İdüp durur felek yirini ħabs-i âhenin
Tütülerün egerçi şekerden gıdâsı var

31. şâhâ: başlar B, L.

33. qalbüm: iklim F.

34. baħr-i cüduñ cüş idüp tâ ki: u cüduñ hoş idüp nâ-gehân B, baħr-i cüduñ güş idüp tâ kim F.

39 L 27b, MKT 128a.

* Başlık L.

- 5 Şîr-i jiyân ki yoğdur anuñ pençesin burar
Mûr-ı za'îf elinden anuñ biñ belâsı var
- 6 Ol pîl-i küh-cüşse mu'azzam-vücûd iken
Bir müşdan sen aña baqasın fenâsı var
- 7 Jeng-i husûf irer bozar âyîne-i mehi
Gerçi ki mihr mişkalasından cilâsı var
- 8 Mihrûñ kûsûf-ı cerb ider irer çerâğını
Gerçi cihâm rûşen idici ziyâsı var
- 9 Nûruñ naķîzi zulmet ü 'unşûr hilâfı çerh
Rûzuñ şebi vü faşl-ı bahârûñ şitâsı var
- 10 Bu deñlü ehl-i devlet iken k'ana tişeler
Dil darbeti ururlar enin ü şadâsı var
- 11 Tahtın hevâda yil götürürken şehâbı gör
Yaşlar döker dühür ile çok mâ-cerâsı var
- 12 Rif'atde âsmâna irer kimse yoğ iken
Bâr-ı belâ vü derd ile qadd-i dü-tâsı var
- 13 Elmâs bağrını deler işler geçer aña
La'lûñ cihânda gerçi ki ağır bahâsı var
- 14 Rûhuñ harâb eyler evini hevâ-yı nefis
Gerçi ki 'aql bigi ulu ket-hudâsı var
- 15 Kuşbuñ özini hayret alur nice_olam diyü
Gerçi geçer felekleri tîr-i du'âsı var
- 16 Dârü's-şifâ-yı havf u recâ içre bendenüñ
Derdâ ne çâre derd-i dil-i bî-devâsı var
- 17 Budur ümîdi kim irişe derdine devâ
Bir ehl-i fazla cânla medh ü şenâsı var
- 18 Müftî-yi devr İbni Kemâl ü Ebu'l-Kemâl
Andan cihânda cümle kuşâtuñ ricâsı var
- 19 Ey derd-i müşkilâta bîmâr olan kişi
Danış aña ki dânişi dârü's-şifâsı var
- 20 Fevc-i melekde hazret-i zât-ı şerîfi şâh
Evc-i felekde rif'at ü qadri livâsı var
- 21 Cevher degül midür bu ki deryâ-yı hâtırı
Ka'rında dürr-i mes'ele-i bî-kiyâsı var
- 22 Didüm ki 'arşdan öte yâ Rab ne var ola
Cibrîl-i 'aql eyitdi ki fazlı fezâsı var

- 23 Ey kām-yāb-ı rif atüne çerh-i a'zamı
Teşbih eyledükleriçün kibriyâsı var
- 24 Bir cüy-ı 'ilm akar ki senün baħr-i tab'uña
Çerhün o cüy içinde tokuz âsyâsı var
- 25 Hoş-ter degül midür reşehât-ı hıyâz-ı 'ilm
Kadrün nihâlinün nice neşv ü nemâsı var
- 26 Toğrı yolu koyup gide mi eğriye kuzât
Çün kim cihânda sencileyin reh-nümâsı var
- 27 Teşbih itdiler cereyân-ı kelâmuña
Şâfi cihânda âb-ı revânuñ şafâsı var
- 28 Beñzer ki bende oldı senün şâh-ı fazluña
Egninde çerh-i a'zamuñ atlas libâsı var
- 29 Şol kimse kim mükâşif-i esrâr-ı gayb ola
Anuñ gözinde hâk-i rehün tütüyâsı var
- 30 Kuṭb-ı murâduñ üstine dönmek diler felek
Semt-i rızâña gitmege necmün rızâsı var
- 31 Tutmaz hıred vaķâruñ-ıla kühsârı bir
Gerçi cihânda hilm ile şıyt u şadâsı var
- 32 Mihr ayası vü şa'sa engüştüdür anuñ
El açdı şâh-ı kadrüne çerhün du'âsı var
- 33 Ey gülsitân-ı bâğ-ı kerem büy-ı hulkuña
Müşk-i Hıṭâ dimek olur illâ haṭâsı var
- 34 Baħr-i 'Aden disem n'ola dest-i kerîmüne
Ey kâmkâr çün kefi deryâ 'atâsı var
- 35 'Aql istemez keremde saña anı beñzede
Ebrün egerçi kim yed-i ma'den sehâsı var
- 36 Ma'zür tut bu Zâti du'â-güyuñ bugün
Tapuña armağan durer-i bi-bahâsı var
- 37 Bir hoş kaşide söyledi tapuña ad için
Kalmaz cihânda âdem ü aduñ beķâsı var
- 38 Kâlb-i faķiri nice kim ehl-i sehâ yapa
Eflâkün ola niçe ki ṭâk-ı 'alâsı var
- 39 Binâ-yı kâ'inât yapup hâne-i dilün
Dâr-ı cihânda ola vücuduñ binâsı var

30. beyit -L.

33. Müşk: Misk MKT.

35. beyit -L.

40

KAŞİDE-İST DER-VAŞF-I ŞEB-İ 'İD
BERĀY-I 'ALĪ PAŞA RAĖMETU'LLĀHU RŪĖEHU*

[fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün]

- 1 Dest-i kudret Rŭm'a tađıtmađ dilerdi mŭşk-i Ćin
Nitekim dil-ber cemāli űzre zŭlf-i 'anberin
- 2 Şeb çerāđ alup ele tutmışdı İskender bigi
Rāh-ı mŭlk-i zulmeti sultān-ı çerđ-i Ćarŭmın
- 3 Yine řarrāf-ı zamāne Ćār-sŭy-ı Şām'da
Dökmek isterdi zŭmŭrrŭd űstine dŭrr-i řemın
- 4 Kimse kılmazdı nazar yir yŭzine illā nŭĆŭm
Gözlerini göge dikmişdi kamu ehl-i zemın
- 5 Nā-gehān levđ-i zeberced űzre bir rā gördiler
Didiler kim 'ayn-ı 'ide dāldur işbu hemın
- 6 Şāhid-i 'id-i hilāl-ebrŭya 'āřıkđur meger
Na'l kesmiş yine tiğ-ı mihr ile çerđ-i berin
- 7 Şāmda nār-ı řafađ iĆre yine űstād-ı mihr
Şunmağa sultān-ı 'ide dŭzdi zer engŭřterin
- 8 Geldi bir gŭn gŭn gibi pŭr-řevđ oldu cŭmle ĥalk
Benden artuk şalmadı 'ālemde bir kimse şazın
- 9 Elleri degmez bizŭmle merĥabā itmeklige
Birbiriyle űpŭřŭrler řevđ ile her meh-cebin
- 10 Başdan ayağa mŭbārek olsun ey dil ĥalka 'id
Ol 'azizŭn dest-bŭsı bendeye besdŭr hemın
- 11 Rŭkn-i a'zam Ĥazret-i Paşa 'aliyy-i pŭr-kerem
Şerm ider ednā 'ařasından ĥarāc-ı mŭlk-i Ćin
- 12 Māh-ı Zŭhre muřrib ű Bercis-i Keyvān pās-bān
Mihr-i eflāk āstān u kŭh-ı ma'den āstın
- 13 Götŭrŭr ol řeh-sŭvār űnince 'izzet gāřiye
Devlet ű ikbāl iřiginde gŭlām-ı meh-cebin
- 14 Ey felek-rif'at melek-ĥařlet görinen yem degŭl
Ĥilmŭni görmiş ĥayādan derlemiş rŭy-ı zemın
- 15 Od dŭřŭpdŭr ĥavf-ı ĥahruñdan caĥimŭñ cānına
Pŭr-řafādur zevđ-i luřfuñdan dil-i ĥuld-ı berin

40 L 28b, MKT 105a.

*Başlık L.

5. gördiler: görilŭr L.

- 16 Çerh-i ser-keş râm olur emrüne atsañ [bir] kemend
Nesr-i tâ'ir per döker çekseñ kemân açsañ kemîn
- 17 Görinür mir'ât-ı tîğüñdan aña şekl-i ecel
Ey Zuhal-kin eyleseñ eflâkde Mirrih'e kin
- 18 Müşterî sultân-ı iklîm-i sa'âdetdür meger
Kâmkârâ himmetüñle bir dem olmışdur qarîn
- 19 Şâh-ı encüm südde-i sultân-ı râyüñde senüñ
Bir şaru saçlı güneş yüzli gulâm-ı meh-cebîn
- 20 Şol kadar hükümñ revândur kim yaşağ itseñ şimâl
Şoymayam bâğ içre eşcârı diyü eyler yemîn
- 21 Şubh-dem ol h'âce-i dehr alduğı yâkût-ı zerd
Yaraşurdu hâtem-i râyüñde olsa bir nigîn
- 22 Oh nice şîrîn muşâhib vay ne tatlu yâr olur
Hem-nişin olmuş meger luftuñla bir dem engübîn
- 23 Şöyledikçe cânuma cânlar bağışlar la'l-i yâr
Ab-ı luftından yaratmışdur meger cân âferîn
- 24 Zâtî'yem her dem sarây-ı dilde şöhbet eylerem
Fâkr u zillet baña hem-dem sine defdür bi-enin
- 25 Fâkr ucından geçdügince yüzüme bakmaz nigâr
Görmedüm devlet yüzini geçdi 'ömr-i nâzenin
- 26 Niçe kim Hâk kadri şanmañ rüzedede muzmer kıla
Niçe kim ola müşerref 'îd ile rüy-ı zemîn
- 27 'İdüñi dâ'im mübârek eylesün kadrüñ ziyâd
'Âlemüñ kılsun mezîd Allâhu Rabbü'l-'âlemîn

41

[PÎRÎ MEHMED PAŞA İÇİN KASİDE]

[fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün]

- 1 'Ârız oldu yine eşcâra meger kim yarağan
Bîd şaldı şuya mâhi-yi zer-endüdü revân
- 2 Şanki dökildi kıyâmet kopuben yire nücüm
Berg-i rengini esüp dökdi yire bād-ı hazân
- 3 Berg-i rengin ile zeyn oldu yine rüy-i zemîn
Oldı güyâ ki cihân kârgah-i reng-rezân
- 4 Qanda bulurdu bu deñlü zeri Qârûn-ı zemîn
Kîmyâ itmese ta'lîm aña Mûsâ-yı zamân
- 5 Ne haber virdi ki bâğa 'acabâ peyk-i şabâ

20. bâğ içre: tağlarda MKT.

41 MKT 87a.

- Şoymup eyledi geydüklerini aña revân
- 6 Ka'be-i kûy-ı şanemden mi gelür bād 'aceb
Eşrefiler şaçar üstine dıraht-ı büstân
- 7 Berg-i bādām urup hānçeri dil virdi hilāf
Gird-bād olsa n'ola arada ger ser-gerdân
- 8 H'āce-i mülk-i 'Acem bigi şabā dirdi zeri
Rûm abdālî bigi oldu ağalar 'uryân
- 9 Beñzini bād-ı şabā berg-i neyûn sâz görüp
Bir şovuk āh çeküp eyledi ney bigi figân
- 10 Berg-i rengin-i hāzānı göge ağdurdu şabā
Şanma yir yir felegi eyledi seyyāre mekân
- 11 Odlara yansa gerek mā-melek-i zevk ü şafā
Şehr-i bāğ içre yine veh ki 'alev oldu 'ıyân
- 12 Uğrılık zer mi bulındı 'acabā destinde
Hâkim-i dehr çenāruñ elini kesdi revân
- 13 Bād-ı şarşar ne haber virdi ki beñzi şararup
Yüregi koptı sefercel işidüp anı hemân
- 14 Hil'at-ı sebz ile bāğ içre muṭarrālîgını
Yād idüp müştle dögindi dıraht-ı rummân
- 15 Za'ferân hâletini virdi temāşā-yı varağ
Hândeler eyler-ise n'ola enâr-ı hândân
- 16 Varağ-ı bîd degül şudaki bu şî'r-i teri
Kî_okıya şâfi revân virdi Hüdâ aña zebân
- 17 Ney gibi eyde ide derdle feryād u figân
Beñzümüz sâz olupdur nitelim berg-i hāzân
- 18 Dökilür gözlerümüñ yaşı yüzüm üzre revân
Şaçılır berg-i hāzân üstine güyâ bārân
- 19 Gönlüne düşdi şanasın ruḥ-ı zerdüm cānâ
Oldı pür-berg-i hāzân ile yine āb-ı revân
- 20 Kâmetüñ 'aşkına çün kesmedi kolını şecer
Dâmen-i sebz-i çemen kandan olupdur ola kan
- 21 Ābda şanma nigārâ görinen berg-i hilāf
Nâvek-i reşk-i 'izāruñdan irüpdür peykân
- 22 Kaddüñi bîd kıyâmet kopa vaşf idemeye
Eger ey serv kamu yaprağı olursa lisân
- 23 Nitelim bāğı hāzân yakdı beni bir ruḥı nâr
Yürü var od gibi ey āh o kerem kânına yan

- 24 Mihr-i Bercis-sa 'âdet kamer-i Zühre-nedim
Hür-ı firdevs-ħarim ü melek-i 'arş-mekân
- 25 Āşaf-ı devr ü zamân Pîr Meħemmed Paşa
Sâyiħ-i mülk-i seħâ sābiħ-i baħr-i iħsân
- 26 Ebr-i nîsân-ı keremdür kef-i gevher-pâşı
Tiğ-ı berrâk aña berķ u seħâvet bārân
- 27 Ger karar eylese bir baħr durur küh-ı vaķâr
Harekât eylese bir ebr durur berķ-ı 'inân
- 28 Dili bir mâhi-yi deryâ-yı feşâhatdur kim
İtmek isterse bedî' ola ħired anı beyân
- 29 Şanuram baħr-i 'Aden içre düşer 'aks-i hilâl
Luţfla dest-i dürer-bârına alduķça kemân
- 30 İre mi câh-ı celâlüne senüñ dest-i yaķın
Başmamışdur daħi ol memlekete pây gümân
- 31 Şol ki sürme idine çeşme ğubâr-ı rehüñi
Keşf ola 'âlem-i esrâra tarîķ-i imkân
- 32 Râyüñ İskender'i bir âyine peydâ ider-ise
Nazaruñ gözine andan görine iki cihân
- 33 Dest-i remmâle eger mîl-i firâset şunasın
'Ayn-i 'aqlına zamîr ola güneş gibi 'ıyân
- 34 'İzzetüñ bezmine bir çengi karavaş Zühre
Rif'atüñ şâhına bir bende-i Hindî Keyvân
- 35 Açık [ol] baĝrını töldurmaz-ıdı kan ile mihr
Kef-i deryâ-yı seħâña eger öykinmese kân
- 36 Çünkü kân haste degül reşk-i kef-i cüduñla
Nişter-i tişe-y-ile yâ ne-y-içün aldura kan
- 37 Güneşi ħüsn-i nigâr üstine ditrer şanma
Heybetüñden felege 'arız olupdur ħafaķân
- 38 Karañu oldı cihân gözine gün görmedi hiç
Yañilup öykineli luţfuña âb-ı ħayvân
- 39 Görine 'aynı-y-ıla 'âlem-i ğayb aña tamâm
Sürme-i râyüñ-ile olsa mükahħal a 'yân
- 40 Bâd ħışmuñla eger hem-nefes olsa bir dem
Ĥâke şu yirine âteş şaçâ ebr-i nîsân
- 41 Baħr baħş itdüĝiçün dest-i dürer-bârıñla
Şîr-i ner bigi aña niçe urupdur mercân
- 42 Şeref-i seb'a-i seyyâre zamânında seni
Getürüpdür var-ise burc-ı vücûda devrân

- 43 İşidüp sözünü pür-zevk olur kām-ı cihān
Göriccek yüzünü pür-şevk olur ‘ālem-i cān
- 44 Perveriş virse kıru hāra nesīm-i luṭfuñ
‘Ālemi pür ide bũyı vire verd-i ḥandān
- 45 Veh ki gird-āb-ı mezelletde vücūdum gemisin
Rüzgār eyledi ey Ḥıẓr-ı zamān ser-gerdān
- 46 Ne revādur bu ki devründe eyā kān-ı kerem
Tāb-ı tennūr-ı mezellet ide cānı bũryān
- 47 Resen-i sīm ü zer-ile çıkar ey ḥāce-i luṭf
Oldı cān Yūsuf’ına çāh-ı mezellet zindān
- 48 Saña bir silk-i cevāhir getürüpdür Zātī
Bāreka’llāh didiler göricek anı yārān
- 49 Ğayretinden şuya boğındı anuñ dürr-i yetim
Gıtdı andan utanup zulmete āb-ı ḥayvān
- 50 Balsa Selmān anı biñ “*sellemehu’llāh*” dirdi
Görse Ḥassān anı eylerdi hezār istiḥsān
- 51 Varsa bu nazm-ı tarab-baḥş u kıyāmet-‘ucme
Şevkle çerḥe gire tura yirinden Selmān
- 52 Bu şafā-baḥş eger Ka’be diyārına vara
Gele rûḥum diye ‘izzet ide rûḥ-ı Ḥassān
- 53 ‘Ömr-i bergi niçe kim yile virüp bād-ı ḥazān
Berg-i zerrin-ile zeyn ola kamu bāğ-ı cihān
- 54 Bāğ-ı kalbün varaḥ-ı zevkle zeyn ola tamām
Şecer-i ‘ömrüne irişmeye ‘ālemde ḥazān

42

[PÎRÎ MEHMED PAŞA İÇİN KASİDE]

[fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün]

- 1 Milket-i Rüm’a ğuluvv itmiş idi leşker-i zeng
Kaşd itmişdi şihāb atmağa her yaña ḥadeng
- 2 Hind sultānı için döşemek isterdi nücūm
Luṭf ile taḥt-ı felek üstine bir naṭ’-ı peleng
- 3 Bu felek düşına götürdüğü zerrin yatuğı
Düşürüp yire dökilmişdi şarāb-ı gül-reng
- 4 Güşe-i tāk-ı felekde yine kaşd itmiş idi
İtmege ḥuşe-i engürünü Pervin āveng

- 5 'Acabâ 'îd mi ki irte diyü tırmayuban
Leşker-i şübhe ile eyler idi 'âlem ceng
- 6 Mâh-ı nevdür şafağ içre görinen yâ Zühre
'Îd şevkıma alupdur ele gülzârda çeng
- 7 Bahr-i la'1 içre şalup zevrak-ı zerrîni hilâl
Didi ayyâşlara 'işrete eyleñ âheng
- 8 Aqçe pul yok nice varam [diyü] irdüm 'idgehe
Bâr-ı hayret beni kılmışdı qatı vâlih ü deng
- 9 Kal'a-i çeşmümi almış gelüben leşker-i h'âb
Görürin geldi benüm yanuma bir dil-ber-i şeng
- 10 Qalbler yanar anuñ gamzesi tîğ alup ele
Bağlamış ger yeñi şaf kıлмаğa 'uşşâq ile ceng
- 11 Ben o hırşîde nice beñzedeyin mâhı ki var
Mâh ile anuñ arasında hezârân ferseng
- 12 Bir 'atâ bahri kerem kânı sehâ menba'idur
Gıtmege eyle maqâmına sehergâh âheng
- 13 Hâtim-i devr [ü] zamân Pîr Mehemmed Paşa
Viridi hırşîd kefi cûd u sehâ la'line reng
- 14 Bahr-i keffi ki anuñ bād-ı sehâdan ura dem
Hüt dan garq ola 'âlem gühere tâ harçeng
- 15 N'ola bağışlar ise sür'ati'azmi felege
Merkeze hilmî anuñ çün ki 'atâ kıldı direng
- 16 Biñ şafâ ile maqâmında ider Zühre semâ'
Meclisinde ki anuñ çengine çengî ura çeng
- 17 Ey gönül topdur ol zengüñ içinde bu zemîn
Qadri seh-bâzına bu çerh-i mu'allâ bir zeng
- 18 Tîğ ile tutmuş iken 'âlemi sultân-ı nücüm
Aşafâ leşker-i râyüñde senüñ bir serheng
- 19 Luţfuñuñ kulzümüne yidi deñiz bir qatre
Âteş-i qahruña bir dâne şerer heft direng
- 20 Ejder-i qahruñ ağısına nazar düşmenüñe
Şehddür mâr dehânındaki qattâl-i şereng
- 21 Şâh-bâz anlara 'âlemde zafer bulmaya hiç
Ger ma'âdan idine 'işmetüñi kebk ü küleng
- 22 Çüb-ı zerrîn ile hâcib gibi qapuñda turur
Altun üsküf geyüben şâh-ı zümürüd evreng

- 23 Öykinüp 'azmüne artuğ harekāt itdi felek
Gömgök oldu bedeni encüm üşürdi aña seng
- 24 Gül gibi her kime kim muşhaf-ı hüsnün açasın
Qālını ferruğ idersin anuñ ey ferruğ-neng
- 25 Zāti bir medđ-i nigārini getürdi saña kim
İdimez resmini yüz cehd ider ise Erjeng
- 26 Söz nigārini nice zīnet iderdi görseñ
İtmese zulmet anuñ āyine-i tab'ını jeng
- 27 Çıka geldükçe meh-i nev elüne hañcer alup
Leşker-i şubhenün olduqça cihān başına teng
- 28 İdüni Tañrı mübarek ide kağrünü mezid
Māh-ı nev gibi ola düşmenünün kağmeti çeng

43

[ALİ ÇELEBİ İÇİN KASİDE]

[*mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün*]

- 1 Müşerref eyledi burc-ı dili meh-i Ramazān
Pür oldu cümle şafā nūrı-y-ıla 'ālem-i cān
- 2 Götürdi ayağı cümle sibā'-ı fısk u fücür
Meh-i nūr-ı Ramazān tā ki kıldı 'arz-ı kemān
- 3 Cihānda kimseye bir merhabāyı eylemeyen
Selāmı iki yaña virür oldu şimdi revān
- 4 Gelün gelün ki Hudā'ya şük(ü)rler eyleyelüm
Biz anı hoş tatalum geldi bir ulu mihmān
- 5 İlahi sakla kazādan anı bi-haqqı Resül
Müşerref oldu anuñ gelmesiyle kevn ü mekān
- 6 Ser-ā-ser ehl-i hevānuñ yirini eyledi od
Şafā vü zevkle 'ābidler oldılar handān
- 7 Hudā müh(ür)ledi tamuyı müm-ı rahmetle
Müzeyyen oldu kamu bi-kuşur kaşr-ı cinān
- 8 İrişdi evc-i semāya şadā-yı zikr ü du'ā
Yirün dibinde yatur kayd u bend ile şeytān
- 9 Nihāl-i gülde belābil fiğān ider gūyā
Minārelerde mü'ezzinler okıduqça ezān
- 10 Yine uyandı kanādıl-i cāmi'-i şulehā
Çerāğ-ı meclis-i ehl-i hevā söyindi hemān

- 11 Şalup Sikender-i nâşih ma'ârifüñ bahrin
Naşihat âbına müstağrağ oldu halk-ı cihân
- 12 O bâb-ı şehri-i ma'ânî o şâh-ı milket-i 'ilm
Eger kim ola ki dirseñ kılayın anı 'ıyân
- 13 Ebû 'Alî Çelebi âftâb-ı burc-ı şalâh
Medâr-ı çerh-i kemâlât u kuṭb-ı devr ü zamân
- 14 Güşâde çeşmine ol nâzır-ı cihân-bînüñ
Harim-i ravza-i gayba deriçe-i imkân
- 15 Kamu vilâyeti bir dem içinde seyr eyler
Ol âftâb-ı kerâmet iderse tayy-ı mekân
- 16 Başın murâqabe ceybine çekse bir dem eger
Vilâyet ayağına düşe cümle çün dâmân
- 17 Mükâşif eyle ki açarsa iltifât gözin
Görine 'aynı-y-ıla ol dem aña iki cihân
- 18 Eger ki gel kerem it hark-ı 'âde it diseler
Revâne eyleye âteşden ol dem âb-ı revân
- 19 O şeh-süvâr-ı kerâmet deñiz yüzine eger
Revâne olsa ayağından ola toz 'ıyân
- 20 Du'âsın almış imişse Sikender anuñ eger
Naşib olurdu aña âb-ı çeşme-i hayvân
- 21 İderse keremi esrârı ehl-i meclise bezl
Pür ide kubbe-i eflâki na'ra-i mestân
- 22 Kelâminuñ o faşihüñ belâğatin şârih
Bedî'dür eger itmek dilerse şerh ü beyân
- 23 Eyâ kelâmla cân hürmenine âteş uran
İşitse va'zuñ erirdi zücâc-veş sendân
- 24 Öñüñde eyler-idi ol kelâmdan tevbe
Eger işitmiş olaydı feşâhatuñ Şahbân
- 25 Ne dem ki 'âlem-i esrâra sen sülûk idesin
Güneş gibi görünür 'aynüñe kamu pinhân
- 26 Mücâverân-ı zevâyâ-yı 'âlem-i melekût
Revâ şenâ-yı cemilüñ idinse vird-i lisân
- 27 Miyân-ı ravza-i kadrüñde bir sarây felek
Kim aña hâle-y-ile mâh havz u şâdirvân
- 28 Kıyâmet irişe olmaya vezn-i kadrüñ eger
Olursa kürsi-y-ile 'arş keffe-i mizân
- 29 Esirge Zâti'yi dervîş-i Mevlevî gibi çerh

- Sema' ider aña ney bigi itdürüp efgān
 30 Müşerref eyledügince gönülleri Ramazān
 Pür olduđınca şafā nūrı-y-ıla 'ālem-i cān
 31 Riyāz-ı 'ālem içinde fūrū 'uñ ola refī'
 Esirgeyi tuta aşlıyla anları Raḥmān

44

[CELĀLZĀDE MUSTAFA ÇELEBİ İÇİN KASİDE]

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

- 1 Kılmağ isterdi felek tahtında encüm encümen
Yağmağa biñ deste şem' i niyyet itmişdi Peren
- 2 Bir hilāl-ebrū vü dūr-dendān u gendüm-gün gelüp
Şaçmağ isterdi zeberced üzre lü' lü-yi 'Aden
- 3 Kaşđ itmişdi ki māl-ā-māl olaydı ser-be-ser
Şeb-çerāğ u la' l ü yāḳūt ile pīrūze legen
- 4 Başlamışdı olmađa kāfūr yap yap nā-bedīd
Tolmađ isterdi dimāđı 'ālemüñ müşk-i Ḥoten
- 5 Çekdürürdi hūb u rengin kırmızı perde-serā
Piş-i ḥalvet-ḥānesine server-i leşker-şiken
- 6 Kimseler nāzır degüldi yire illā ki nücüm
Gözlerin eflāke dikmişdi ser-ā-ser merd ü zen
- 7 Ḥil' at-i zerrin geyürmiş egnine anuñ güneş
Gördiler peyk-i hilāl-i 'ıdı nā-geh qarşudan
- 8 Āl ile şayd eylemişdür murğ-ı 'ayş u 'işreti
Nāḥun-ı şeh-bāz-ı şāh-ı 'ıddür ol görinen
- 9 Eyledi iḥsān şipihre yine mäh-ı nev şafağ
Bir güzel zerrin giribān al u illā pīrehen
- 10 Mäh-ı nev şanmañ ufukda ol görinen āsmān
Server-i 'ıda du' ā kılmağa açmışdur dehen
- 11 Şaldı çün na' lī şafağ nārına seḥḥār-ı zamān
Şāhid-i 'ıdı musaḥḥar olmamışdur şanma sen
- 12 'İd ol gündür benüm ol 'ıd-i ḳadrün şubḥ-dem
Dest-būsın bendeye ruzi kıla ol Zü'l-minen
- 13 Müşteri-rāy ü 'Uṭarid-fiṭnat u Keyvān-maḥal
Aftāb-ı Zühre-muṭrib mäh-ı encüm-encümen

- 14 Muştafâ Paşa medâr-ı âftâb-ı ma' delet
 Hâzret-i Mûsâ-süĥan 'İsâ- nefes Aĥmed-sünen
- 15 İşıĥın koyup kimesne göĥe çıkmaz yapışup
 Şalsa Zühre yire ger gisuların idüp resen
- 16 Post-püş olup 'alâka kaţ' idüp sūd ile
 Rûm'a geldi büy-ı ĥulķın işidüp müşk-i Ĥoten
- 17 Olmadı bir zevraķ-ı dil ĥarķa-i deryâ-yı ĥam
 Esmedi 'ahdinde herĥiz bād-ı âşüb u fiten
- 18 Ey nihâl-i büstân-ı istiķâmet gönlüne
 Toĥrılıķda dâ'im öykinse revâdur nârven
- 19 Mâh-ı nev minķârıdur bir sebz tûĥîdür felek
 Kâmkârâ rif'atûn servinde tutmışdur vaţan
- 20 Geç günâhumdan dıyü eyler tazarru' râyüñe
 Şubĥ alup aĥzına tiĥ u boynına aşup kefen
- 21 Kõdılar sultân-ı ķadrûñ öñine peydâ idüp
 Âftâb-ile felek bir âftâbe bir legen
- 22 Ĥidmet eyler meclis-i râyüñde ey rüşen-zamîr
 Şubĥ bir ĥurşid-ķihre şâhid-i simin-beden
- 23 Kâmkârâ varımaz sultân-ı ķadrûñ taĥtına
 Ĥitse yüz biñ yıl eger peyk-i ĥayâl ü vehm ü zan
- 24 Ser-be-ser ĥulķuñ nesîmi ey gül-i gülzâr-ı ĥulķ
 'Âlem-i cânı mu'aţtar eyledi olsun esen
- 25 Ĥaķ budur kim âşafâ kâzib degül dirse ĥired
 Şubĥ-ı şâdıķ ravza-i râyüñde bir berg-i semen
- 26 İdimezdi mevc-i baĥr-i zulmet anı ĥiç ĥarķ
 Fülķ-i zerrine eger kim himmetüñ olsa dümen
- 27 Bir zebân-ı terdür aña gerçi ki her bir semek
 Cüduñuñ vaşfında 'âciz ķaldı deryâ-yı 'Aden
- 28 Aña kim 'âlemde ĥayruñ âşafâ hem-râh ola
 Şerr ü şür-ı reh-zen-i zilletden olur mü'temen
- 29 Dest-i zilletden şeker yirine dâ'im zehr yir
 Ey 'Aziz-i Mışr-ı devlet Zâti-yi tûĥî-süĥan
- 30 Hâzret-i Ĥaķ acılıķlardan tapuñı şaķlasun
 Şekker-i luţfuñ eger iĥsân iderseñ aña sen
- 31 'Arz-ı ĥüsn itdükçe ĥalķa ĥurre-i ĥarrâ-yı 'İd
 Yaķmaĥa bir deste şem'i niyyet itdükçe Peren
- 32 'İdüñi Tañrı mübârek eylesün ķadrûñ mezid

Şem'-i zātũñ şaklasun bād-ı fenādan Zü'l-minen

45

[CELĀLZĀDE MUSTAFA ÇELEBİ İÇİN KASİDE]

[*mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün*]

- 1 Uzatdı çünki zulm elini 'āleme şitā
Yā Rab zamānı kütēh anuñ 'ömri az ola
- 2 Yārān eyitdi faşl-ı şitā geldi ey ğarīb
Ben de didüm ki ditremeye çurmuşuz n'ola
- 3 Şanmañ zemīne berf şaçar pür-cefā felek
Āhum 'aşāsı mağzını tağıtdı her yaña
- 4 Ol cevri bī-şümāri ki baña idüp durur
Ağçe döküp hisāb ider eflāk-i pür-belā
- 5 Mūy-ı sefidür şaçılan tiğ-ı tizle
Behrām-ı pır çerhi trāş itdi ğalibā
- 6 Şaçdı kefin bir üstür-i ser-mest gibi ebr
Beñzi bozardı havfla baçup zemin aña
- 7 Od düşdi cümle hāneye turdı açar şular
Yā Rab ne sihr itdi üfürdi yine şabā
- 8 Yaluñ bulındı od bigi düşdi ocağa nār
Gördi ki hürmet itmeyiser kimseye şitā
- 9 Yā Rab nedür günāhı ki mücrim perī gibi
Habs oldı şişe içre yine āb-ı dil-ğuşā
- 10 Pür sīm-kāse-i felek ü kīse-i zemīn
Mehdī çıkup cihāna meger oldı pādşā
- 11 Şaçdı şaçın zemīne yolup çerh-i pīre-zen
Gördi ki i'tidāli helāk eyledi hevā
- 12 Āb-ı revān eger çatı saht olsa yiridür
Gün gösterür mi gör aña bu çerh-i pür-cefā
- 13 Aralarına girdi şovuklık düşürdi ebr
Çokdan zemīne mihrini 'arz itmedi semā
- 14 Bu şiddet-i şitādan elīm olmasa eger
Geymezdi serv penbesi çıkmış yeşil kabā
- 15 Bād-ı şitā tonandı gören berfler şanur
Nevr-i dirāht-ı ebrı yirinden idüp cüdā
- 16 Hākister-i şehābda defn oldı nān-ı hūr
Ġayetde hūān-ı hūsnine germ oldı iştiḥā

- 17 Ne k̄urş-ı h̄ür görindi ne h̄od kirde-i k̄amer
Dehre daķık tozudalı çerh-i āsyā
- 18 Memdūhumuñ ‘adūları r̄üz-ı şitā gibi
Kūtāh-‘ōmr ü telh-zamān t̄ire-r̄üz ola
- 19 Bercīs-rāy ü k̄uṭb-vaķār u felek-şitāb
Keyvān-maḥall ü aḥter-i eflāk-i kibriyā
- 20 Büldān-seḥa vü berķ-reviş ebr-āst̄in
Kān-ı kerem maḥall-i ḥayā ma‘den-i ‘aṭā
- 21 Kān-baḥşiş ü seḥāb-ı ‘aṭā k̄ulzüm-i seḥā
Ya‘nī ki Muşṭafā Çelebi menba‘-ı vefā
- 22 Ṭab‘-ı müniri ola meh-i burc-zekāvetūñ
Kaşr-ı tefekkür içre nigār-ı k̄amer-liķā
- 23 Rāy-i k̄amer-‘izārı ki ‘arz-ı cemāl ide
Yüzden niķābını götürür şevķle ķazā
- 24 Şöyle seri‘ ‘azm-i ṭarīķ-i keremde kim
Biñ yıl yilerse ger görimez gerdini şabā
- 25 Kāḥ-ı ḥasūdı zelzele-i ḥişmı ķahr ider
Şāḥ-ı vücūda çeşme-i cūdı durur nemā
- 26 Eflāk-i ‘izzeti felek-i evveli muḥit̄
Tiryāk-i himmeti maraz-ı z̄illete devā
- 27 Gördüm düşümde dün gice iķbāl ü devleti
Bul anuñ işiginde bizi didiler baña
- 28 İksir-i ḥāk-i pāyūñe sūr yüzüñi ki tā
Altun ola işūñ didi seyrümde kimyā
- 29 Ey āstān-ı devleti burc-ı meh-i kerem
V‘ey āst̄in-i kisveti dürc-i dür-i seḥā
- 30 Şāḥ-ı ‘azīm-i ‘izzetüñe āsmān sarāy
Murğ-ı ḥarīm-i fikretüñe lā-mekān fezā
- 31 Sebbāḥ-i baḥr-i ḥikmet-iken ‘āciz olmağa
Ḥūt-ı ‘uķül k̄ulzüm-i fazluñda āşinā
- 32 İndürmez-idi dīdesine ķara şu kūsūf
Ḥurşid ḥāk-i pāyūñi idinse tütüyā
- 33 Vaşf-ı vaķār u ḥilmüñi ṭağlarda oķısam
Yanumca ṭağlar bile eyler o dem şadā
- 34 Ḥaņcer çeküp güneş aña od yakdı başına
Öykindi rāy-i ruşenüñe yañılıp duḥā
- 35 Dāmen gererse ḥıfzuñ eli ‘ōmr şem‘ine
Tā nefh-i şūr virmeye bād-ı ecel fenā

- 36 Sultān-ı kadrüne yiridür olsa serverā
Eflāk otağ u kevkebe kevkeb güneş livā
- 37 Sarrāf-ı rāyünün kafesi içre şubh u mihr
Bir pāre sim-i hālîş ü bir pāre kehrübā
- 38 Burc-ı şerefde itse sitāreñle ger kırān
Māha felekde nūr vire gün gibi Şühā
- 39 Kahrūñ ki od şaça deheninden cihān yanar
Kaç baş ile muķābil olur aña ejdehā
- 40 Öykindi bŷy-ı hulķuña bir dem haṭā-y-ıla
Misk-i Hıṭā'nuñ itdi yüzün kara ol haṭā
- 41 Ey baħr-i luṭf h'āce-i ihsānuña nazar
Ma'den faķır ü ķulzŷm-i zehħār bir gedā
- 42 Kutlu kapu aça aña bennā-yı kā'ināt
Yapdum ŷmid hānesini luṭfuña binā
- 43 N'ola umarsa şerbet-i ihsān u luṭfuñı
Zātı olup durur marāz-ı faķra mübtelā
- 44 Alsa 'aceb mi kāse-i ŷmmīdi destine
Gāyetde h'ān-ı luṭfuña germ oldı iṣṭihā
- 45 İtmez ħumār-ı zillet anı serverā helāk
Şunarsa dest-i luṭfuñ eger cām-ı cān-fezā
- 46 Meşhŷrdur du 'āsı ħarībŷñ olur ķabŷl
Luṭf eyle ol ħarībe saña eylesŷn du 'ā
- 47 Dökildŷgince yir yüzine berg-i yāsemīn
Şāh-ı dıraħt-ı ebri revān depredŷp şabā
- 48 Hergiz dıraħt-ı 'ömrŷne irişmeye ħazān
Devlet şŷkŷfesiyle müzeyyen ide Hŷudā
- 49 Hıfz ide Bāri bād-ı belādan budaħuñı
'İzz-ile devleti varaķ u bār ide aña

46

KAŞİDE-İST DER-ŞIFAT-I HAZĀN
BERĀY-I MUŞTAFĀ PAŞA RAĤMETULLĀHU 'ALEYH*

[fā'ilātŷn fā'ilātŷn fā'ilātŷn fā'ilŷn]

- 1 Şehr-i bāħı eyleyŷp ma'mŷr gitmişdi bahār
İrişŷp faşl-ı ħazān urdı 'adŷ-veş aña nār
- 2 Berg-i rengīn ħazān-ıla hevāda gird-bād

46 L 25b, MKT 136b.

* Başlık L.

- Görinür bâdı nazarda bir duĥân-ı pür-şerâr
 3 Bâd-ı şarşar bâğda her servi bir çeng eyledi
 Gird-bâdıyle n'ola raqş ura berg-i bi-şûmar
 4 Bâğda berg-i ĥazân oldu şabâdan muztarib
 Zerd-rû 'âşık gibi ki_ola hevâdan bî-ķarâr
 5 Her varak bir pâre od oldu ĥazân faşlın görüp
 Didi bizi devşiren ĥâke budur bî-iĥtiyâr
 6 Çünkü mehdî-yi zamân rûy-ı zemîne çıkmadı
 Ya bu deñlü la'l ü zer kıandan olupdur âşkâr
 7 Bâğlar Kârûn'dan artuķ cem' itmişler zeri
 Kîmyâ öğretti Musâ-veş meger kim ruzgâr
 8 Şan kıyâmet kıopuben dökildi encüm yirlere
 Bâd-ı şarşar eyledi berg-i ĥazân târmâr
 9 Gönderi kııkdı tarâvet kârvânın bâğdan
 Esb-i bâğ üzre yine berg-i ĥazân olup süvâr
 10 Ĥâceti maķbûl olup çok zer getürmişdür ele
 El açup ĥâcet dilerdi rûz u şeb Ĥaķ'dan çenâr
 11 Kıadd-i dil-berden bize toğrı ĥaber virdüñ diyü
 Eşrefiler atdılar eşcâr-ı bâd üzre nişâr
 12 Peyk-i bâd üşde şifâ geldi diyü virdi ĥaber
 Ol şovuk sözden yine zer oldu rûy-ı kuhsâr
 13 Za'ferân keyfiyyetin virmiş temâşâ-yı varak
 Silleler yirken şabâdan ĥandeler eyler enâr
 14 Ferş-i ĥadrâ üstine kıandan dökilmişdür bu kıan
 İtmedi bâd-ı ĥazân eşcâr ile çün kâr-zâr
 15 Şehr-i bâğı eyledi yağmâ ĥazân-vâr alı gör
 Şen de raĥt-ı zevķ ü esbâb-ı şafâdan yâdgâr
 16 Geçmeden saña ecel naķşı temâşâ ide gör
 Kıaşr-ı bâğı eyledi Naķķâş-ı kıudret zer-nigâr
 17 Bâğda berg-i neyüñ beñzi anuñçün sarıdur
 Kimseye bildi bahâr-ı 'ömr olmaz pâydâr
 18 Görinenler bâğda rummân-ı ĥandân şanmañuz
 Yüregin çâk itdi bâğuñ tığ-ı ĥicrân-ı bahâr
 19 Döşemiş dîbâ-yı zerrini yire berg-i ĥazân

6. beyit -L.

10. beyit -L.

11. beyit -L.

12. üşde: işte MKT.

18. beyit -L.

- Cānib-i bāğa gelür beñzer ol eflāk-iķtidār
- 20 Muştafā Paşa-yı a‘zam pertev-i luţf-ı Hudā
Aşaf-ı devr-i zamān maķbūl-ı zıll-ı Kırdgār
- 21 Müşteri-rāy u ‘Utārid-fiţnat u Mirriķ-ķaşem
Mihr-i Zühre-muţrib ü meh-sür‘at u Keyvān-vaķar
- 22 Rif‘ati şahnında bir ferrāşmend durur Zuhal
‘İzzeti ķaşrı öñinde çerķ-i atlas perdedār
- 23 Degse dest-i himmeti bir püşteye bir kūh ola
Püşt-pāy-ı hışmı irse gevher olmaz pāydār
- 24 Zerger-i ķudret yidi cevher ķomışdur bī-nażır
Halka-i eflāk gūş-ı rif‘atında gūşvār
- 25 Ey ki veyl-i ķahr-ı hışmuñdan bedel faşl-ı şitā
V‘ey ki elţāfuñ riyāzından varaķ faşl-ı bahār
- 26 Raķs urur çenginde sālİK çār-pāredür fuşūl
Bezm-i devründe derünü pür-şafa leyl ü nehār
- 27 Hāķ budur ferrāş-ı ‘adlūñ devletinde zerrece
Hiç bir hāţırda bād-ı fitneden yoķdur ğubār
- 28 On sekiz biñ ‘ālem olurdı o cāma mün‘akis
Rāyünüñ İskender’i bir cām düzse yād-gār
- 29 Nişter-i berķ urur aña dem-be-dem cerrāķ-ı çerķ
Hastedür reşk-i vaķāruñdan meger kim kühsār
- 30 Şubķ-ı rāyüñle tulū‘ eylerse bir gün āftāb
Gelmeye şām-ı fenā irince dehre leyl-i tār
- 31 Oķısa remmāl rāyüñden firāset ‘ilmini
Ola gün gibi zamīr-i ‘ālem aña āşķār
- 32 Bāzdār-ı rāy u tedbīrūñ senüñ bir serçeye
Eylese ta‘līm eger ‘anķāyı eylerdi şikār
- 33 Nitekim gündən ķamer ala sühādan nūrı mihr
İrse mihrüñden aña bir zerre nūr-ı i‘tibār
- 34 Pāy-ı hışmuñ irse ķal‘a ola beyt-i ‘ankebūt
Dest-i hıfzuñ degse beyt-i ‘ankebūt ola hışār

24. beyit -L.

26. beyit -L.

28. beyit -L.

32. beyit -L.

33. beyit -L.

34. beyit -L.

- 35 Dem-be-dem gördükçe kaınına şusamış düşmeni
Şu gibi aqar gılâfindan o tîg-ı âbdâr
- 36 Penbe-i ebri tütupdur görinen şimşek degül
Töqınup seng-i dil-i a'dâya tîguñ çıkdı nâr
- 37 Berqdur ebr-i siyehde ya duhân içre şerer
Qalb-i a'dâ-yı siyeh-dilde o tîg-ı âbdâr
- 38 Baqr-i fazluñ nice idrâk eylesün mellâh-ı 'aql
Keşti-yi endişe andan idimez hergiz güzâr
- 39 Hoş geçer sâyeñde 'âlem eylemişdür zâtuñı
Bâg-ı inşâf içre bir bîd-i tarı Perverdgâr
- 40 Dem-be-dem semt-i rızâñı idinür ahter mesîr
Dâ'imâ kuṭb-ı murâduñ idinür gerdün medâr
- 41 Keff-i gevher-bâruña teşbîh iderdüm anı ben
Keçkül-i aşdâf ile cerr itnese ebri biḥâr
- 42 Mîve-i eşcâr-ı luṭfuñ haşre dek olmaz hisâb
Akçe döküp eylese berg-i şükûfe ger şümâr
- 43 Kâmkârâ enbiyâ 'aşkına baña Hızır iriş
Şaldı gird-âb-ı gama fülk-i vücudum rûzgâr
- 44 Şeş cihâtum dâg-ı gam başum döner naqş oynayup
Atdı nerrâd-ı felek tās-ı mezellet içre zâr
- 45 Âb-ı hayvânı sözüm mât eyler illâ başuma
Çeşme-i hayvân gibi gün toğmadı ey kâmkâr
- 46 Saña Zâtî sūhte niçe yanup yakılmasun
Hırmen-i şabrına anuñ berq-ı zillet urdı nâr
- 47 Luṭf idüp ma'zûr tüt bir kaç perişân sözlerin
Mekr-i dehr-i pîre-zen 'aqlın kılpudur târmâr
- 48 Gördi dünyâda du'âdan hûb hergiz nesne yok
Tapuña dâ'î du'â yazdı getürdi yâdgâr
- 49 Mülk-i bâgı ser-be-ser ma'mûr itdükçe bahâr
İrüp a'dâ-veş hazân urduqça küllî aña nâr
- 50 İrmesün hergiz hazân bâg-ı bahâr-ı 'ömrüñe
Tâze olsun devletüñ mânend-i ser-be-ser bahâr
- 51 Gülsitân-ı 'ömrüñüñ ol gonce-i nev-restesin
Tâze tutsun gülşen-i 'izzetde dâ'im Kırdgâr

37. şerer: yalıñ MKT.

39. beyit -L.

51. beyit -L.

47

[İBRAHİM PAŞA İÇİN KASİDE]

[fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün]

- 1 Hücreme geldi bu şeb bir melek-i 'arş-serîr
Mîhr-i ħüsninden alur nûrı anuñ mâh-ı münîr
- 2 Düşde seyr eylese ger mısr-ı cemâlin Yûsuf
Ĥaşre dek zevċin o seyrün idimezdi ta'bir
- 3 Ey birâzerler anuñ ĥâlet-i çâh-ı zeċanı
Yûsuf-ı câmı ider mısr-ı maĥabbetde esîr
- 4 Şeref-i seb'a-i seyyâre ki bir yire gele
Getürürse felek ol gün getürür aña nazîr
- 5 Kim ki nâ-gâh nazâr eyleye cân vire revân
Ġamzesin 'aynı-y-ıla itse muşavver taşvîr
- 6 Var-ise la'line hem-dem dirilüpdür 'İsâ
Başı üstinde felek eyledi def'i aña yir
- 7 Yanar odlara dilüm şem' bigi yana yine
Ateş-i ĥaddi-y-ile süzümü itsem taċrîr
- 8 Nefesinden dirilür mürde 'aceb tıynetini
Ab-ı ĥayvânla mı eyledi Ĥâlîċ taĥmîr
- 9 Didi baña süzerek ġamze-i ĥ'âb-âlûdın
Bir güzel vâċı'a var eyleyeyin mi ta'bir
- 10 Didüm ey düst saña câmı revân eyleyeyin
Gönlümüñ levĥine ol ĥoş ĥaberi kıl taĥrîr
- 11 Didi ol mâh ĥalîl-i şeh-i Rûm İbrâĥîm
'Âlemün başına gün toğdı bugün oldu vezîr
- 12 Mîhr-i eflâk-maĥall ü ċamer-i Zühre-nedîm
Ĥûr-ı firdevs-ĥarîm ü melek-i 'arş-serîr
- 13 Ayağı tozını her kim idine kuĥl-i başar
Olur ol kimse o dem âyine-i ġayba başîr
- 14 Tîġle iki böle niteki şimşek ebri
Ejdehâ-y-ıla ki ceng eyleye varup o dilîr
- 15 Od tutar ĥâr u ĥası yıldırım inüp ġüyâ
Düşmenün cismini ċana yusa ċışindeki tîr
- 16 Görinen şanma cezâ'ir nem-i luĥfindan anuñ
Başına ĥâċ koyup ister amân baĥr-i kebîr

- 17 Ey ḥarîm-i ḥarem-i ḳadrüñe ferrâş melek
Rif'atüñ ḳaşrı ḳatında felegüñ ḳaşrı ḳaşır
- 18 Fîlbân-ı şeh-i ḳadrüñdür ol ey 'âlî-ḳadr
Pîl-i çerḫ üzre ki Hindü-yı Zuḫal eyledi yir
- 19 Saña olmasa sitâre eger ey necm-i hüdü
Müşterî olmaz-idi mülk-i sa'âdetde esîr
- 20 Gördügi bigi añâ cân vire Mirriḫ revân
Düzseler ḫışmuñ ocağında eger bir şemşîr
- 21 Cismine lerze düşüp beñzi şararmazdı anuñ
Râyüñ öñinde eger mihr ḳaçurmasa zamîr
- 22 Çâr pâre ide çengin yire çalup Zühre
Görse çengîlerini meclisüñüñ ola esîr
- 23 Ḳâdı-yı mülk-i melek mecma'-ı mecmû'-ı kemâl
Yaraşur ger ola dîvân-ı celâlünde debîr
- 24 Nûr uğrılar-iken gökde ḳamer râyüñden
Tutdı yir ḳara sürüp yüzine itdi teşhîr
- 25 Turğurup çerḫi yirinde yiri çerḫe ḳoyasın
Ey şeh-i milket-i rây eyler-iseñ ger tedbir
- 26 Şavletüñ topına çevgân-ı muraşsa' kürsî
'İzzetüñ atına meydân-ı semâvât mesîr
- 27 Cereyân-ı süḫanuñ itmese şürîde şuyı
Ne-y-içün urur-idi bād-ı şabâ yâ zencîr
- 28 Kimse ahdüñde senüñ let yimez illâ ki ḫabl
Kimse devründe fiğân eyleyümez illâ ki nefîr
- 29 Saña iki bükilüp ḳavs bigi 'izzet iden
Devlet âhûsın ider kâm oḳı-y-ıla naḫcîr
- 30 Ma'den-i devletüñe nisbet eyâ kân-ı kerem
Kân-ı pür-la'l-i gedâ ḳulzüm-i zehḫâr-ı faḳîr
- 31 İşigüñ vaşfını yazduḳda şafâ sürdi ḳalem
Ey ḫalîl-i dil ü cân seyr-i ḫicâz itdi şarîr
- 32 Mün'imâ ger açasın maḫbah-ı cüduñ ḳapusın
Umaram ḳalmaya 'âlemde gürisne ola sîr
- 33 Ḳâtib olsa ḳamu maḫlûḳ seri' ü çâpük
İdimez ḫaşre dek evşâf-ı ḫamîdeñ taḫrîr
- 34 Görse Selmân sözünü "sellemehu'llâh" diye
Aşafâ ger olasın Zâtî-yi dervişe zahir
- 35 Kâmkârâ niçe kim devlet ile 'âlemde
İḳtirân eyleye bir arada sultân u vezîr

36 Hađ Te'ālā ide tedbirūni ğunden rūšen
Devletūn arta vū rāyūñle 'amel ide emīr

48

[DUKAKİNZADE İÇİN KASİDE]

[*mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün*]

- 1 Gül bigi açıl ğülşene kim eyledi kâdir²
Ezhârı yine encüm-i enver gibi zâhir
- 2 Ezhârı ğören şandı ki ğökden yire cümle
Dökildi kıyâmet ğopuban encüm-i zâhir
- 3 Dehr itdi yine tekye-i büstâni 'imâret
Şeyh oldı semen nergis-i şehlâ aña nâzır
- 4 Ğömgök dere müstağrak olup geldi benefşe
Döşünde biter nitteki bir peyk-i mübeşşir
- 5 İdüp[dür ol] 'aşđ mağdem-i cânâna ta' aşşuğ
Şahrâda ğurupdur niçe yirde yine çâder
- 6 Ağırladı tatlu dil ile anı belâbil
Çün zâviye-i ğülşene gül oldı müsâfir
- 7 Öykindi [m]'ola ağzına yârūñ diyü zembür
Ağızlarını ğoncelerūñ aradı bir bir
- 8 Bâzâr-ı ğülistânda hezâr oldı ğazel-ĥ'ân
Ğül mecmu'ası fâhte ğumrı aña zâkir
- 9 Feryâduma raĥm itmedüği bu ki idüpdür
Feryâd-ı belâbil felegūñ ğuşını şağır
- 10 Her bâğı bahâr eyledi bir ğaşr-ı munađđaş
Vaşında anuñ cümle zebân 'âciz ü kâdir
- 11 'Aynüm ile nazârına nergisler ile bâğ
'Aynidür o ĥübuñ ki ola ğözleri sâhir
- 12 Būy-ı gül ile eyle dimâđuñı mu'atđar
Ğül bigi açılsun dir-iseñ ĥâtır-ı 'atır
- 13 Luğf-ile çemen şu döker ayağına anuñ
Tarf-ı çemene kim ki seĥergâh ola nâzır
- 14 Ğözler midi nev-rüz olıcağ ğüşe-i bâğı

48 F 19a, B 31b, JR2 10a.

1-19. beyitler -JR2. / 1. kim: gel B // Ezhârı: Envârı B.

2. şandı ki: şankı B // zâhir: ğâhir B.

4. geldi: -B.

12. bigi: ğibi B.

13. şu döker ayağına: ayağına şu döker B // nâzır: sâhir B.

- Nergisler eger olmasa gâyetde mubaşşır
- 15 Nev-rûzda bülbül gül-i ra'nâya oğur medğ
Güyâ ki bu ğarrâ ğazeli yârîne şâ'ir
- 16 Nergislerüñ ey ğonce eger olmasa sâhîr
Kendüyi yitürmezdi olanlar aña nâzır
- 17 Gördükçe ruhuñ güllerini lâle-i çeşmüm
Ey ğonce-dehen tâ ki belâbil bigi şağır
- 18 Dil 'işret ider derd ile reyhâncı bigi göz
Yedüñ gül-i hamrâ döker ol meclise vâfir
- 19 Gel ğonce-i peykânuñ-ile sîneme zağm ur
Cânâ umaram açıla gül bigi bu hâtır
- 20 Feryâdına ben bülbülün iriş ki demidür
Hâsret dikenî ğonce-i qalbüm müte'essir
- 21 Dür dökdi gözüm yaşları ki ruhlarum üzre
Pîruze-i sebz üstine şan jâle cevâhir
- 22 Çeşmün baña paşadan üşenmez mi çeker tîğ
Ditrer kılıcı vaşfin işitse şamu kâfir
- 23 Paşa-yı Ebu'l-feth-i zamân İbni Duğâkîn
Mağbûl-i cihân zübde-i evlâd-ı 'anâşır
- 24 Biñ zevkle bezm eylese şādî aña hem-dem
Yüz şevkle rezm eylese nuşret aña nâşır
- 25 Cezm itdüm olur zâviye-i mülk-i melekde
'Azm itdüğü dem sâyıñ-ı efkârı müsâfir
- 26 Çün oldı anuñ pādşeh-i qadrine bende
Olursa n'ola 'arş-ı mu'allâ mütekebbir
- 27 Kaşr-ı 'adem içindeki ebkâr-ı ğuyûbı
İmkân kapusından göre hissi (?) k'ola nâzır
- 28 Ey devlet-ebed luţfuñ ile hem-dem ü hem-râh
V'ey 'izzet ü bahtuñla ezel yâr-ı mu'âşır
- 29 Ey darb-ı yedüñ vesme-i pişâni-yi a'dâ
V'ey hâk-i rehün sürme-i a'yân-ı ekâbir

17. tâ ki: nâle F / bigi: gibi B.

18. derd ile: dile B // Yedüñ: -B.

20. ki demidür: kim idüpdür B.

22. yaşları: yaşı F.

22. baña: bigi B.

23. Ebu'l-feth-i zamân: zamân Ebu'l-feth F.

27. ğuyûbı: 'uyûnı B.

28. devlet-ebed luţfuñ ile hem-dem: devlet-i luţfuñla hem-dem ebed B.

- 30 Eflākden ey zübde-i te'şir-i kevākib
Keyvān işidüp rif'atüñ oldı mütaḥayyir
- 31 Da'vā-yı kader itdügiçün qadrün-ile çerḥ
Urdı meh-i nev alnına ḥamğa-yı müzevvir
- 32 Her kim çeke gönli gözine sürme-i rāhuñ
Ol cümle-i evḳāf-ı guyūba ola nāzır
- 33 Bu zelzeleye uyup eger itmese ḥıffet
Ben anı vaḳāruñla hele ḫutar-idim bir
- 34 Remmāle eger meyl-i firāset şuna rāyüñ
Olmazdı 'Utārid şeh-i mecmū'-ı müdebbir
- 35 Tedbırüñ-ile meşvereti olmasa anuñ
Mecmū'-ı zamir ola aña gün gibi zāhir
- 36 Ḳahruñı senüñ zelzele vaşf itdi zemīne
Deḫşet gelüben ol dem aña dıtreği dir dir
- 37 Şol kimse ki bed-fi'l ola ahdüñde kimesne
Setr eyleyümez 'aybını illā ki meḳābir
- 38 Ahdüñde meger ğamze-i ḫübān ola sārıḳ
Devründe meger kākül-i cānān ola cābir
- 39 Anuñ ki 'imāret idesin gönlini olmaz
Abdāl-ı elem tekye-i ḳalbinde mücāvir
- 40 İrişmez-idi sözde nişānına kimesne
Olmasa eger zillet oḳından müte'essir
- 41 Zātī ḳuluñı himmet-i a'lāñuñ ümīdi
Fenninde eyā ḥ'āce-i luḫf eyledi māhir
- 42 Ey Mūsi-sūḫān çünki zamānuñda gelüpdür
Dirlerse tekellümde revādur aña sāḫir
- 43 Fażl ehli ḳamu ḳaşır-ı mu'allāda olurlar
Ol oda gire sen de bugün 'āciz ü ḳaşır
- 44 Şehden alıvir baḫşışini luḫf u kerem ḳıl
Ḳılsun o du'āyı gice gündüz saña vāfir
- 45 Bu merkez-i ḫāki nitekim noḳta-i pergār
Devr eyleye dün gün nice kim cümle zevā'ir

32. rāhuñ: rāyüñ B.

35. beyit -B.

39. mücāvir: müsāfir B.

45. dün gün: dün ü gün B.

- 46 Pür-nür ola burc-ı sa'âdetde sitâreñ
Her gâh añâ encüm-i mes'ûd ola nâzır

49

**KAŞİDE-İST MÜREDDEF-İ NAKŞ
BERÂY-I TÂCİ-ZÂDE CA'FER***
[mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

- 1 Kañı o dem ki olmuş idi sebzezâr nakş
İtmişdi dürlü reng ile bâğ-ı bahâr nakş
- 2 Taşnîf iderdi gül nice rengin laţîfeler
İderdi gülsitânda belâbil hezâr nakş
- 3 Feryâd iderdi bülbül ü hâr-ile yidi (?) gül
Geçmişdi şanki 'âşıkâ bir gül-'izâr nakş
- 4 Gülşende gül kôparmağa varanlaruñ elin
Kañı o dem ki surhle eylerdi hâr nakş
- 5 'Âşık teninde taş yiri bigi dil-berün
Sûsenleriyle olmuş idi her mezâr nakş
- 6 'Aks-i 'izâr-ı yâr ile şan 'ayn-i 'âşıkun
'Aks-i güliyle olmuş idi çeşmesâr nakş
- 7 Dîvâr-ı bâğa sîmle yazmışdı yâsemen
Maĥbûb-ı sebz üstine bir yâdgâr nakş
- 8 Güller zer-i nihânı getürmişdi ortaya
Nergisleriyle olmuş idi her kenâr nakş
- 9 Nesh eyledi ĥazân irişüp nüşâ-i güli
Geçdi zemîne bu felek-i ĥilekâr nakş
- 10 Hoş dem degül mi eyledi düşîzegân gibi
Ĥinnâ-y-ıla eliyle ayağın çenâr nakş
- 11 Söğütleruñ olup durur altında ser-be-ser
Zerrin semekleriyle yine cüybâr nakş
- 12 Vay nice hoş eli şulı nakkâş olur şabâ
Taĥrîr itdi şu yüzine âbdâr nakş

49 F 35a, B 16a, L 12b, JR2 23a.

* Başlık L.

1. bâğ-ı: bahâr L.

3. ile yidi: eyleyeydi L.

5. bigi: gibi B, L.

6. 'izâr-ı yâr ile: 'izârı-y-ıla B, L.

8. nihânı: nihâli F.

9. güli: gül B.

10. eliyle: elin F.

12. şabâ: o kim L.

- 13 Kolumu kesmediyse seher yâr 'aşkına
Ya kıandan oldu kıan-ıla bu sebzezâr naqş
- 14 Yirden göge çıkardı hazân yaprağın şabâ
Encümden oldu fülk-i felek bi-karâr naqş
- 15 Eflâke düşdi 'aksi görenler şafağ şanur
Berg-i hazândan oldu yine kühsâr naqş
- 16 Şâh-ı şitâ mı geldi eyâ mihter-i şabâ
Çâderler-ile oldu ser-â-ser bihâr naqş
- 17 Kıanı zümürüd-ile müzeyyen olan şecer
Anı gümüş varağlar-ile kııldı kıar naqş
- 18 Pür-süz-ı sinede dil-i şad-pâremüz bigi
Tennüruñ için eyledi la'ile enâr naqş
- 19 Âteş kenârına gelüben şöhet eyledük
Bir nâzük anda ırladı bir hoş-nigâr naqş
- 20 Germ olup aña ben daği bu şi'ri okıdum
Ol nâzük anda bağladı bir yâdgâr naqş
- 21 Bu şi'r-i süznâkümüñ üstinde noqtalar
Güyâ ki âteş üstine itdi şerâr naqş
- 22 Müşk-ile itdi gül yüzüñi ey nigâr naqş
Vay niçe geçdi saña o hağğ-ı gubâr naqş
- 23 Kıaşr-ı cinân içinde benüm yirüm od olur
Olmaz ise eger aña kıaş-ı nigâr naqş
- 24 Bu naqş ile diler ki seni añlıya gözüm
Surğ ile yazdı yollaruña ey nigâr naqş
- 25 Gören kimesne mest olur itdükçe Allâh
Levh-i 'izâr-ı yâri mey-i hoş-güvâr naqş
- 26 Ey meh güneş yüzüñde ol iki sitârenüñ
Olmış cemâl-i dürcine leyl ü nehâr naqş
- 27 Hürşid-i rüy-ı yârda bir zerre üstine
İtmiş iki hilâl hağğ-ı müşk-bâr naqş

13. Kolumı: Kolumı B // oldu: -B.

14. Encümden oldu fülk-i felek: Encümen-i fülk-i felek oldu B.

16. Şâh-ı şitâ mı: Şâh-ı şitâ B / mihter-i: mihteri F.

17. beyit -B / müzeyyen: zeyn F / kııldı: itdi L.

18. sinede: sine-i dil B, L / enâr: nâr B, L.

19. gelüben: gelüp F / kenârına gelüben: gelüben kenârına B.

20. olup: olubên F / bir yâdgâr: nâzük hişâr B, L.

24. ey nigâr: bi-şümâr B, L.

26. dürcine: hüsnüne L.

27. hilâl: hilâli B, L.

- 28 Bir naqş geçdi baña nigâr itdi gâfili
Rûm'ı Hîrâ'yı dîde-i gevher-nisâr naqş
- 29 Fıkr-i müjeñle baş açığ abdâluñ olalı
Tîğ-ile sineme iderüm Zü'l-fikâr naqş
- 30 Yine beyâz-ı dîdemi naqş itdi hûñ-ı dil
Güyâ ki bezmi eyledi bir hûn-şikâr naqş
- 31 Hüsnüñe gırre olma cefâ itme ey şanem
Deyr-i cihânda olmaz imiş pâydâr naqş
- 32 Senden şikâyet eylerüm ol dâd üstine
'Uşşâkuña geçerseñ eger ey nigâr naqş
- 33 Tâcî Beg oğlı Ca'fer-i şâdıq Nişâncı Beg
Tab'ında luţf-ı çerhde seyyâr-vâr naqş
- 34 Kudret eliyle şüret-i bîkr-i ma'âniyi
İtmiş sarây-ı tab'ına Perverdgâr naqş
- 35 Zîbâ görinse şâhid-i râyi 'aceb degül
Kim luţf-ı tab'ı eyledi meşşât-vâr naqş
- 36 Şemşîr-i tâbdârına hurşîd-i nuşreti
Kudret eliyle eylemiş ol Kirdgâr naqş
- 37 Sadr-ı 'adûda mâh-ı nevi lâciverd-ile
Sümm-i semendüñ eyler eyâ şeh-süvâr naqş
- 38 Ol bād-pâyı çerh-revişin k'ide 'azm-i râh
Mâh-ı nevi nücüm-ile eyler şerâr naqş
- 39 Meydâna 'azm iderseñ eger rûz-ı rezmde
Hûn-ı 'adûdan ola yemîn ü yesâr naqş
- 40 Haşma muqâbil olacağuz dürc-i zâtuña
Oldı celâl ü heybet-i İsfendiyâr naqş
- 41 Reşk-i sinânuñ eyledi pür-derd serverâ
Cismin 'aceb mi eylese dağıyla mâr naqş
- 42 Virmiş 'arûs-ı tab'ı saña eyleyüp Hudâ
Hinnâ vü kuhl-i luţf ile ey kâmkâr naqş
- 43 Hâtem kelâm-ı la'l-i ter-engüşt-i hâmeger
Nâm-ı leţâfet anda eyâ nâmdâr naqş

30. bezmi: bezm B.

32. 'uşşâkuña: uşşâka F.

37. eyâ: ey F

38. Mâh-ı nevi nücüm-ile: Mâh u nücümlar L.

40. heybet-i: heybet ü L.

41. beyit -B.

- 44 'Ahdüñde naqş geçmedi bir kimse kimseye
Levhâ meger kalem çeke ey şehryâr naqş
- 45 Kılısun sarây-ı zâtuñi mühr-i vezâreti
Ey kâm-yâb sâye-i Perverdgâr naqş
- 46 Zâtî redîf eyleyeli naqş-ı medhüñi
Buldı cihân içinde 'aceb iştihâr naqş
- 47 Deyr-i cihânda ol yine bir naqş yazdı kim
'Âlemde anuñ ile ider iftihâr naqş
- 48 Ol resme naqş görmedi bir yirde kimse hiç
Tâ ki olalı bu felek-i zer-nigâr naqş
- 49 Fülk-i vücûdı baħr-i mezelletde oldı ğark
Hızr iriş aña geçdi yine rûzgâr naqş
- 50 Bâd-ı bahâr-ı 'ömrüñe irişmesün ğazân
Kıldukça büstâni ğazân u bahâr naqş
- 51 Ol iki ğonce-y-ile açıl ğülşene müdâm
Bülbül çemende niçe kim ide hezâr naqş

50

KAŞİDE-İST MÜREDEDF-İ DERYÂ
BERÂY-I CA'FER ÇELEBİ RAĞMETU'LLÂHU 'ALEYH*

[*mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün*]

- 1 Gözüm yaşına itmişdür meger 'aynüm nazar deryâ
Anuñçün müşt-i bâd ile döğinüp yaş döker deryâ
- 2 Felekde âteş-i âh-ı derûnumdan şerer ħurşid
Zemîn üzre benüm tûfân-ı eşkümden eşer deryâ
- 3 Görinen mevcler şanmañ o pehlû üstüh'ânıdur
Vefâsuz dil-rübâ sevmiş benüm bigi meger deryâ
- 4 Feleklerden yüce kâkĖar maħabbet baħrinüñ mevci
Ne müşkil ħâl olur böyle olursa cümle her deryâ
- 5 Derûnumda benüm ey meh bir âteş yağdı mihrüñ kim
Yirinde Ėurıyı Ėalurdı anı Ėörse ger deryâ
- 6 Eger dâmân-ı mihr-ile Ėözüm yaşını silmezseñ

44. çeke: geçe F.

45. sâye-i: sâye vü B.

47. cihânda: cihân içinde F.

48. beyit -B.

49. beyit -B.

50 L 23a, MKT 259a.

* Başlık L.

4. beyit -L.

5. anı Ėörse ger: Ėörse ey ger L.

- 7 Olurdı mihr ü mâh iki ḥabâb aña bu rüşendür
 Senüñ ḥüsnüñ olaydı ey güher dendân eger deryâ
 8 Lu‘âb-ı la‘l-i nâbuñdan eger kim tamsa bir kaçre
 Lezîz ola revân ucdan uca güyâ şeker deryâ
 9 Geyüp sen mâyi ḥârâyı varup karşıñda âh itsem
 Şanasın mevc urup bād-ı şabâdan cüş ider deryâ
 10 Acur hâlüm görüp kılzüm niçün raḥm eylemezsin sen
 Olupdur gözlerümden dökilen ḥün-ı ciger deryâ
 11 O dād issine senden ben şikâyet eylerüm bir gün
 İşitse vaşf-ı bād-ı ḥışmın anuñ ḥavf ider deryâ
 12 Emîr-i Ca‘fer-i Şâdık vezâret şadrına lâyıķ
 Cihânda görmedi anuñ gibi bir nâmver deryâ
 13 Gümişden tügmelü hârâ-yı mâyi geydürüpdür bād
 Anuñ devründe iki yaķa issi oldı her deryâ
 14 Nüh fülke ‘işmeti bādı olursa bir nefes hem-dem
 Ɛopınca tâ kıyâmet vermeye aña zarar deryâ
 15 Şadefler ger dehân olup zebân olursa her mâhî
 Anuñ keff-i kerimi vaşfına bulmaz zafer deryâ
 16 Tekellüm itse ol deryâ-dil açup luḥfla ağzın
 Şanasın kim şadef içre ider peydâ dürer deryâ
 17 Elinde keçgülidür kâmkârâ barçalar anuñ
 Senüñ deryâ-yı cüduñdan diler kim ide cer deryâ
 18 Şu keştiler ki elüñ altındadır ger açalar yelken
 Şanalar ejder-i perrendedür kim açdı per deryâ
 19 Temâşâ itsün ol yapırdıñ keştileri bir bir
 Eger kim görmek isterse cihânda şîr-i ner deryâ
 20 Görinenler cezâ’ir şanma bir biñ başlu ejderdür
 Revân deryâ-yı ‘adlün bilmeyüp kıldurdı ser deryâ
 21 Çıķupdur başlar yir yir anuñ bağrında ser-tâ-ser
 Ya bād-ı şarşar-ı kahrüñdan itmişdür ḥazer deryâ
 22 Meger bārân-ı nîsân-ı ‘atâña tuş gelmişdür

7. beyit -L.

12. Ca‘fer-i Şâdık vezâret şadrına lâyıķ: lâyıķ-ı şadr-ı vezâret Ca‘fer-i Şâdık MKT.

15. Şadefler ger dehân: Eger aşdâf ağz MKT.

17. barçalar: keştiler L.

18. beyit -L.

19. beyit -L.

22. nîsân-ı: ‘isyân-ı L.

- İdüpdür keçkül-i aşdâfı cümle pür-güher deryâ
 23 Nehengüñ zümresin çāk eyleyüpdür qahruñuñ havfi
 Ser-â-ser anuñ-içün acıdur ey dâdger deryâ
 24 Yüzine keff urup gömgök ider bād-ı şabâ her dem
 Kef-i kân-bağşuñ-ile bağş ider dâ'im meger deryâ
 25 Görinen şanma kim kavs-i kızah 'aksi durur anda
 Yoluñda hıdmete lâ-büd kışanmışdur kemer deryâ
 26 Yağud 'aks-i hilâl anuñ içinde görünür şanma
 'Adüñuñ cânın almağa idinmişdür teber deryâ
 27 Ne baħr-i bî-kerândur ey düş-i yek-dâne qalbüñ kim
 Yiridür virse deryâ-yı muħıte muħtaşar deryâ
 28 'Adü ceyşi ğıñi mâlı anuñçün tağıdur destüñ
 Dem-â-dem cifeyi cüş eyleyüp taşra şalar deryâ
 29 Hisâb olmaya luřfuñ dökine pul rüz-ı haşr ola
 Kıamu ħütuñ pulın aqçe idinse dökse ger deryâ
 30 Şadef ağız açar şanma tutupdur ğuşlar yir yir
 Kim ala kıatre-i nisân-ı cüduñdan ħaber deryâ
 31 N'ola düşler dökirse řab'-ı Zâti vaşf-ı cüduñdan
 Olur kân-ı keff ü deryâ-'aşâ kân-ı düşer deryâ
 32 Balık bāzârına varmasa görmez aqçe pul çeşmi
 Ne aşşı olsa anuñ řab'ı ger ey tãcver deryâ
 33 Seħâ nisâni bārânın sepüp ger ğöñline anuñ
 Düş-i yek-dâneye zãhir budur olur maşar deryâ
 34 Gözin ğöñlin ğanı eyle keff-i bārân-ı seħâñla
 Disünler ebr-i nisândan olupdur behrever deryâ
 35 Degüldür pençe-i mercân muħannâ destini açmış
 Du'â-yı devletüñ eyler senüñ ey pür-hüner deryâ
 36 ħabâb-ı arzı deryâ-yı mu'allãk devr itdükçe
 İdindükçe revân şahn-ı zemîn üstün maşar deryâ
 37 Ziyâde ola baħr-i devletüñ ğünden ğüne arta
 Anuñ her kıatresi ola bir ulu mu'teber deryâ

51

[TÂCÎZÂDE CA'FER ÇELEBİ İÇİN KASİDE]

24. bağşuñ-ile: bağşışüñle MKT.

25. 'aksi durur: 'aksidür L.

29. beyit -L.

51 MKT 159b.

[mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

- 1 Ne sursın sen eyâ mahrem-i sarây-ı sürür
Sarây-ı dilde yaparsın serir-i şah-ı huzür
- 2 Cihânda ğuşsa yüzün görme[z] oldu devründe
Şarâb-ı câm-ı sürür-ile serverân mesrür
- 3 Şarâb-ı nâzla mânend-i çeşm-i dil-ber-i şüh
Müdâm zevk ü şafâ-y-ıla merdümân maħmür
- 4 Hârâb-ı zelzele-i ğuşsa-y-iken itdün sen
Şarây-ı kalbümü hışt-ı şafâ-y-ıla ma'mür
- 5 Ne hoş müsâfir olursın hemân bu sen gelecek
Müzeyyen oldu kamu bi-kuşur cümle kuşur
- 6 Eyâ emîr-i sarây-ı serîr-i zevk ü şafâ
Götürse hazz ide çinilerün eger fağfür
- 7 Riyâz-ı bezmün o deñlü müzeyyen olmuş kim
Perî olupdı ger uçmağ dilerdi ol yaña hür
- 8 Teferrüc itmege anı şafâ bigi geleler
Eger ki hür ile ğilmâna virseler destür
- 9 Güzellerün yüregini nefirün oynatdı
Getürdi rakşa kamu tağ u taşu çün dem-i şür
- 10 Fiğân-ı velvele-i tabluñı işitse eger
Kıyâmet irdi şanup kalka yirden ehl-i kubür
- 11 Şümû'-ı meclisünün şöyle şu ledâr oldu
Menâr-ı ravzada berç urdı eyle şan kim nür
- 12 Çıkaydı çerhe biri şem'-i bî-hisâbuñdan
Kimesne zerreye şaymazdı mihri vaqt-i zühür
- 13 Güneş simâtuña bir nân-ı germ ü nuql nücüm
Melâ'ik encümen-i bî-nazirüne cumhür
- 14 İştıdı Giv çigini bu bezme germ oluben
O şevke döne döne rakş ider kebâb-ı tıyür
- 15 Bi-ħakķı süre-i Kevşer aķardı ağızı şuyı
Şafâ-yı şerbetüñi görse ger şarâb-ı şahür
- 16 İderse bir yire ger hurde-i simâtuñı çin
Ziyâfet ide Süleymân'ı leşkeri-y-ile mür
- 17 Senün melâhatuñuñ biñde biri vaşf olmaz
Gelüp geçerse eger niçe biñ sinin ü şühür
- 18 Görindi çeşmüme bezmün içinde bir meh-rü
Cihânda hüsn ile olmuş güneş gibi meşhür
- 19 Didüm o şevk ile bu şîr-i bî-nazîri hemîn
İdindi yâr da anı rebâbla tanbür

- 20 Tavāf-ı Ka'be-i hüsnüñ şafā-y-ıla ey hūr
Kılan kiři bula kıble hađı cinānda kuşūr
- 21 İder müjeñ yüregüm pāre pāre yok haberüñ
Seni gözün gibi mest eylemiş şarāb-ı gurūr
- 22 Beni ziyāret ideydün gelüp sarāyuñdan
Şehid-i 'aşkuñ inerdi felekden üstine nūr
- 23 Yüzini görmez isem bir nazār helāk olurın
Hudā kimesneyi cānından itmesün mehcūr
- 24 Yoluñda 'aşkla cān virmede bir iş aşdum
İşitdi kend'özini aşdı reşkle Manşūr
- 25 Baña lebün bir içüm şuya çāre eyleye mi
Harāret-i teb-i 'aşkuñla yüregüm maħrūr
- 26 Ne şahsın ki görüp yüzün işidüp sözüñi
Sarāy-ı dilde karar itdi pādşāh-ı sürūr
- 27 Şorayın aña lebün sırrını ki itmişdür
Anı hazā'in-i esrār-ı ğayba Hađ gencūr
- 28 Sürūr-ı sine-i Tāci Nişāncı Ca'fer Beg
Meh-i buruc-ı şafā āftāb-ı çerħ-i sürūr
- 29 Sitāreler şecer-i bāğ rāyi envāri
Peren fazileti tākinde huşe-i engūr
- 30 Şarir-i hāmesi mānend-i nağme-i Dāvūd
Şafā virür dil ü cāna revān bi-hađkı Zebūr
- 31 Yağaydı ger maħar-ı nehy-i ebr-i emrinden
Koparmaz-ı dilā bād-ı fitne gerd-i fütūr
- 32 Yed-i kerimi gibi bāb-ı himmeti meftūħ
İlāhi kııl 'alem-i fırsatın anuñ manşūr
- 33 Hezār çeşme görmiş degül nazirüñi çerħ
Eyā hulāşa-i tađdir ü zübde-i mađdūr
- 34 Mühendisān-ı felek irtifā'-ı rif'atüñi
Hezār 'arş kadar vezn iderse ola kuşūr
- 35 Firāsetüñ nazār-ı iltifāt iderse eger
Degül aña tutuħ-ı ğayb içinde sır mestūr
- 36 Eger bu kubbeye kandil aşaydı rāyüñ eli
Cihānda olmaz-ıdı haşre dek şeb-i deycūr
- 37 Vaħār-ı hilmüñi gördi hicāb idüp bu zemīn
Şu deñlü derledi şandı gören kimesne buħūr
- 38 Güneş degül toğan āteş getürdi eyledi çerħ
Sipend-i encümi iclās-ı rif'atünde buħūr

- 39 Günün mu'allimi mi'mâr-ı râyün oldu meger
Bu kaçır-ı tıreyi bir câm-ile ider pür-nür
- 40 Alaydı görür-idi halk menn-i firdevsi
Senün şüküfe-i eşcâr-ı luţfuñı zenbür
- 41 Sürâdikât-ı guyüb içre olan eyelükler
Dem-i seherde güneş gibi itdi sende zühür
- 42 Mezellet âteşi içinde kaldı Zâti yalın
Tonatmasunlar anı luţf eyle bir seyfü
- 43 Bu halk niçe ki sūr eyleyüp feraḥ olalar
Cihânda niçe ki devr eyleye sinin ü şühür
- 44 Ayuñ sürürle geçe günün şafâlarla
Giceñ düğün gicesi ola cümle ruzuñ sūr
- 45 Hudâ fūrū'uñı kılsun refî'-i aşlı-y-ıla
İrişmesün zarar-ı bād-ı hâdişât-ı dühür

52

[TÂCÎZÂDE CA'FER ÇELEBÎ İÇİN KASİDE]

[*mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün*]

- 1 İdindi Ka'be'yi huccâc-ı bî-nihâye maḳâm
İrişdi sa'y ile maḳşûdına havâşş u'avâm
- 2 Saña helâl ideyin ḳanum it beni ḳurbân
Ḳarîm-i Ka'be-i kûyuñ tek itme baña ḳarâm
- 3 Pelâsını seg-i Leylâ'nuñ ey gönül Mecnûn
Eline girse idinürdi Ka'be'de iḳrâm
- 4 Yoluñda yilse yüpürse 'aceb degül 'uşşâḳ
Ṭarîḳ-i Ka'be'de huccâc ider mi hiç ârâm
- 5 Ḳalîlüm eyleyeyin aña cânumı ḳurbân
Dil uzadursa baña ağız açuben o niyâm
- 6 Ḳarâr u şabr-ı dili virdi cümle yağmâya
Gelüp bir araya nev-rüz u muḫterem bayram
- 7 Şüküfe taḳdı direm tıfl-ı mîvenün başına
Açıldı aç gözün ey piste-leb gül-i bādâm
- 8 Hemân o dem tutuşur Ka'be ḳaḳḳı ḳâne-i zühd
İderse sâḳi-yi âteş-izâr eger ibrâm
- 9 Çün irdi 'id ile nev-rüz eyâ yüzi Ka'be
Şafâ vü Merve ḳaḳı ḳalbe itdiler in'âm

52 MKT 245b.

9. Şafâ vü: Metinde Şafâ-yı.

- 10 Eger ki aqçesi yokdur bunuñ diyü niçe ola
Bu vech-i zerdüme bakmazsa yâr-ı sim-endâm
- 11 O menba‘-ı kerem ü ma‘den-i şehâya yine
Varayın eyleyeyin bâri hâlümü i‘lâm
- 12 Felek-serîr ü melek-hû Nişâncı Ca‘fer Beg
Meh-i sipihr-maḥal âftâb-ı ‘arş-maḳâm
- 13 Ol itdi gevheri inşâ vilâyetinde nişâr
İrürdi tîg-ı zebân ile mülk-i nazma nizâm
- 14 Ḥayât virür idi var-ise kabr-i Şahbân’da
Tekellüm eylese bir sâ‘at ol faşîḥ kelâm
- 15 Nişân-ı hükmi-hümâyûnı varsa bir mülke
Muṭî‘ olur aña hep ins ü cinn ü murğ u hevâm
- 16 Kûmusunuñ yiri Dâru’s-selâm olurdu o dem
Eger ki luṭf ile ehl-i caḥîme itse selâm
- 17 Eyâ güneş seher-i râyüñ itse bir gün red
Qarârı qalmaya mısr-ı zamânededen gide şâm
- 18 Sebât-ı hilm ü vakâruñla sür‘at-i ‘azmüñ
Felek görüp ḥarekât öğrenür zemîn ârâm
- 19 Mu‘allim oldu meger râyüñ aña âbı revân
Çıqardı qaşr-ı hevâya mühendisân-ı ğamâm
- 20 Eger ki yazmağa evşâf-ı ṭab‘-ı rüşenüñi
Şu‘â‘-ı mihr-i felek olsa yiridür aqlâm
- 21 Qul itdi râyüñe Mevlâ efendi çün qaderi
‘Aceb mi eylese fermânuña qazâyı ğulâm
- 22 Ḥudâ felek gibi a‘lâ ider merâtibini
Şaña iki bükilüp her kim eylese ikrâm
- 23 Ne seng-dil ola kılmaya mihr-i hükümüñ eşer
Göreydi olur-ıdı mûm bigi bezm-i ruḥâm
- 24 İrişmeye elem-i çeng-i şâhin anlara hiç
Mu‘âvin idine ger ‘işmetüñ küleng ü ḥamâm
- 25 Kerem göginde kefüñ bir şehâb-ı gevher-pâş
Maṭardur aña şehâvet hemişe berq-ı ḥüsâm
- 26 Esirge Zâti’yi meş-i mey-i mezelletdür
Şarâb zillet ile bi-ḥod eyler anı müdâm
- 27 Olur şudâ‘-ı ḥumâr-ı mezellet andan ref‘
Şunarsa sâki-yi luṭfuñ eger aña bir câm

- 28 Kuluña tevsen-i maşşûdı râm olurdu eger
Éfendi simle zerden olaydı aña licâm
- 29 Niçe ki vire şeref dehre 'îd ile nev-rûz
Niçe ki Ka 'be'ye huccâc vara bula merâm
- 30 İrüp bahâr-ı murâda hezâr hacc idesin
Hudâ kamu giceñi Qadr ide günün bayram
- 31 İlâhi kııl o şeref burcınıñ kevâkibini
Cihânda gün gibi rüşen-ıtabî'at ile be-nâm

53

[TÂCÎZÂDE CA'FER ÇELEBİ İÇİN KASİDE]

[*mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün*]

- 1 Mübeşşirân-ı sa'âdet yitişdi itdi hitâb
Eyitdi burc-ı nühüset ser-â-ser oldı harâb
- 2 Dönüp durur yine kuṭb-ı murâduñ üzre felek
Gir imdi çerhe ki himmet idüp durur aḳṭâb
- 3 Uyan ki başına gün toḡdı geldi şubḥ-ı şafâ
Güven ki baḫt u sa'âdet gözinde ḳalmadı ḥ'âb
- 4 Nesim-i luṭf-ı Hudâ irdi ḳalmadı gözüñ aç
Muḫadderât-ı sa'âdet yüzinde hiç niḳâb
- 5 Açıldı ḳutlu ḳapu şükr eyle Fettâḥ'a
Bu niyyete dir-idüñ yâ Müfettiḫa'l-ebvâb
- 6 Çıḳardı çâh-ı ḡam u ḡuşşadan saña şunuben
Mu'âvenet sebebin ol Müsebbibü'l-esbâb
- 7 Sitâre şehri sa'âdetde yapıdı bir câmi'
Olupdur evc ü şeref aña ḳubbe vü miḫrâb
- 8 Sürildi ḳalb-i eḫibbâdan ol şafâ-y-ıla ḡam
Hevâda ḳalmadı nev-rûz irişdi şan ki şehâb
- 9 Nişâne vardı yitişdi kemân-ı himmetle
İdüp dururduñ o tîr-i du'âyı kim pertâb
- 10 Nişâncı oldı yine buldı tâze 'unvânı
Meh-i sipihr-i kemâl âftâb-ı mâh-riḳâb
- 11 Büzürc-mihr-i zamâne Nişâncı Ca'fer Beg
Yitişdi yirine ol âsmân-ı 'arş-cenâb
- 12 Bir efḫâl-i fuḫalâdur ki şehri fazlında
Ebû 'Alî-yi cihân bir ṭabîb-i şâfi-cevâb

- 13 Burūc-ı rif'atinūñ irtifā'ını almaz
Eger müneccim-i tir itse mihr-i usturlāb
- 14 Şümū'-ı meclis-i k̄adri öcin alup gökden
Melekler atdı zemīne şanurlar anı şihāb
- 15 Açarsa ger nazar-ı iltifātı k̄omayalar
Muḥadderāt-ı kuşūr-ı guyüb yüzde niḳāb
- 16 Sen ol emīr-i eḳālīm-i faẓl u rif'atsin
Sarāy-ı k̄adrūne gökler yiridür olsa ḳıbāb
- 17 Zihī ki kuṭb-ı vaḳāruñdan aldı ārāmı
Ḳamu felek ḫarekātuñdan itdi kesb-i şitāb
- 18 Tabī'atūñ senūñ ol nūrdan aldı ārāmı
Revādur ay u gün olursa aña iki ḫabāb
- 19 Müşābih olmasa ḳalb-i laṭifūne ger cām
Olur mıdı ola baḫr-i şafāda ol gird-āb
- 20 Vaḳār u ḫilmūne öykindi kūhsār-ı 'azīm
Yiridür eylese reş aña çerḫ oḳın pertāb
- 21 İrürse ḳatre-i bārān-ı 'işmetūñ ger aña
Ṭaḡıtmaya özini bādı gördüğince türāb
- 22 Eger ki eylese işlāh bād-ı 'adlūñ irüp
Biri biriyle 'adū olmayaydı āteş ü āb
- 23 Bu tīre ḳaşrı o bir cām ile ḳılır rüşen
Meger ki rāyūne yār oldı mihr-i 'ālem-tāb
- 24 Zemīne zer şaçar anı gören şanur şimşek
Ġubār-ı ma'den-i cūduñ durur felekde seḫāb
- 25 Firāsetūñ ki 'uḳūla delīl ola keşef
Aña ḫazā'in-i esrār-ı ḡaybdan biñ bāb
- 26 Buḫūr-ı micmer-i ḫulḳuñ irişse şīşe-i ebr
Zemīne eyleye efşān maṭar yirine gül-āb
- 27 Żamīr-i rüşenūñūñ virdi peyk-i meh ḫaberin
Felekler egnine ḳat ḳat anuñ geyürdi şiyāb
- 28 Zemīne ger bir aḡız dön diseñ gire çerḫe
Yirinde ṭura eger ṭur diseñ ṭoḳuz dölāb
- 29 İrişse olmaya fülk-i vücūd-ı mücrime ger
Şimāl-i şefḳat ü raḫmuñ ḡarīḳ-i mevc-i 'azāb
- 30 İdinse cümle-i ḫūtuñ eger direm ü pulın
'Aṭāñı idemeye mālik-i biḫār ḫisāb
- 31 Şaḫīfehā-yı şenāñı şürūḫ ider Zātī

- ‘ Aceb mi bir sözine yazsalar hezâr kitâb
 32 Şafâ vü zevk velî genc-i qalbini alımaç
 Tıllısm-ı fakr u mezelletde yaşıdur sım-âb
 33 Dökeydi küh-ı mezelletde ebr-i dîdesi yaş
 Alurdi cümle-i hāmūnı ser-be-ser seyl-âb
 34 Bir arada niçe kim kuṭb ide ārāmı
 Felek semâ’ idüp ey âftâb-ı ‘arş-cenâb
 35 Murâdum ol döne kuṭb-ı murâduñ üzre felek
 Tapuña döne döne ide himmeti açṭâb

54

BERÂY-I TÂCİ-ZÂDE CA‘FER BEG GÜFTEHÜ*

[*mef‘ülü fâ‘ilätü mefâ‘ilü fâ‘ilün*]

- 1 Mâh-ı nevi felekde temâşâ idüp hıred
 Didi ki çekdi kudret eli âsmâna med
 2 Mir‘ât-ı çerḥde gözedürken hilâl-i ‘id
 Yâ düşdi ‘aks-i hâcib-i dil-dâr-ı lâle-ḥad
 3 İdindi yâ meger ki eḥibbâ-yı yârdan
 ‘İsâ gibi birini felek bir ḥamîde-ḳad
 4 Na‘l-i semendinüñ yiridür görünür yaḥud
 Rüy-ı sipihre ḳadr-i nigâr urdı bir leked
 5 Emzürdi mihr-i dâmen-i çerḥe bıraḳdılar
 Geldi vücûda milket-i maḡribde bir veled
 6 Ol dem benümle eyledi bir mâh merḥabâ
 Görse yüzün cinânı yaḳa âteş-i ḥased
 7 ‘Aynümde ‘aks-i hâcibi “*ke‘rrâru fi‘l-biḥâr*”
 Cânümde şevḳ-i lebleri “*ke‘r-rūḥu fi‘l-cesed*”
 8 Didüm nazîri var mı ‘aceb luṭf-ı ḥüsnüñüñ
 Bâḡ-ı leṭâfet içre eyâ yâr-ı lâle-ḥad
 9 Luṭfiyle didi bir kişinüñ luṭfi ṭab‘-ı-vâr
 Görmüş degül nazîrini ‘âlemde hiç eḥad
 10 Tâcî Beg oḡlı Ca‘fer-i Sâdıḳ Nişâncı Beg
 Ma‘den-seḥâ vü kân-kef ü baḥr-i muḥiṭ-yed
 11 Andan hemân işitdügi dem ‘ilm-i seyyi’âti
 Geçdi ḥicâbdan yire peydâ iden raşad

54 L 18a.

* Sultan Selim için yazılan 21. kaside büyük oranda bu şiirle aynı beytlerden müteşekkildir.

- 12 Deryā-yı ğamda eyleyümez ğarķ-ı rüzğār
Aña ki Hızr himmeti anuñ ire meded
- 13 Anuñ ki kaçır-ı kalbini yapmağa kaçd ide
Gör luşfinı ki luşfin ider aña mu‘temed
- 14 Destinden anuñ ola mı ğāv-ı ‘adū ğalās
Zāt-ı mehıbi pişe-i heybetde bir esed
- 15 Ey sākı-i řarāb-ı seğāvet zamānede
Yoķdur řarāb-ı luřfuñ ile mest olana ğad
- 16 Bir vařla bend-i tekye-i cūduñ durur seğāb
Ra‘d aña zeng-i kavı-i kuzahđur elif nemed
- 17 Hergiz řināver olmadı baħr-i faızluña
Vehm ü ğayāli iki kedū idinüp ğired
- 18 Ger çekse mīl-i rāyüñ-ile ğāk-i pāyüñi
Virmezdi ‘ayn-i mihre řafaķ rağmet-i remed
- 19 Ye‘cüc-vār kılmaya cünd-i ecel ğarāb
Hıřzuñ Sikender’i ki çeke mülk-i ‘ömre sed
- 20 Rüz-ı ezelde yazmış o Sultān-ı Lā-yezāl
Devlet senüñ ki devletüñe nāme-i ebed
- 21 ‘İsā-misāl fevķ-i felekde idine yir
Ğāk-i ğaķire ger olasın serverā sened
- 22 Mālı ‘aceb mi cūduñ eli itse tārmār
Murdārı baħr itmedi maķbül itdi red
- 23 Rüz-ı ğisāb olınca şüküfe direm döküp
İtse ğisāb-ı mīve-i luřfuñ olur mı ‘ad
- 24 Bāb-ı kıyāsđan ğirüben bāğ-ı cūduña
Ğalbüm ümid gülleri divşürdi bir seped
- 25 Māğıyyetüñi Zāti’ye her kim şorarsa dir
Bir rüğdur ki luřf u kerem aña kālbüd
- 26 şun ol marīz-i fakre řarāb-ı seğāvetüñ
Ğam pisterinde ğāli olupdur ziyāde bed
- 27 Atdı řitā-yı zillet ü ğaddi kemānı sağt
Bir derd olur mı ādeme bundan dağı eşed
- 28 Geh bār-ı ğuşşa geh mey-i ğün-ı-ciger çeker
Yoķdur cihānda çekdüği derde anuñ ‘aded
- 29 Teřrīf eyledükçe diyār-ı zemīni ‘īd
Çekdüķçe māh-ı nev gelüben āsmāna med

- 30 'İdüñ mübârek ola vü qadrün mezîd ola
'Ömrün cihân içinde mezîd eyleye Şamed
- 31 Her birini ol encüm-i burc-ı sa'âdetün
Ey kâmkâr bir gününü biñ ide Ehad

55

KAŞİDE-İST DER-VAŞF-I ŞİTÂ
BERÂY-I NİŞÂNCI BEG RAHMETU'LLÂHU 'ALEYH*

[*mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün*]

- 1 Kıl̄sa 'aceb mi halk̄a şitâ zulmeti 'ıyân
Tığm gılâf-ı ebrde mihr eyledi 'ıyân
- 2 Billâh düstlar nice saht olmasun zemîn
Göstermez oldı mihr yüzün aña âsmân
- 3 Bir nîk-hû gulâmdı derd aña i'tidâl
Aldı cihândan aqçe döküp ebr-i dür-feşân
- 4 Bir pâre od olursa 'aceb mi kamu ocaq
Şovuk lañife eyledi hulqıyle bu cihân
- 5 Ehl-i velâyet eyledi insânı erba'in
Eyler nefes idüp şecer-i huşki gülsitân
- 6 Şırça sarâyda ter ü nâzük güzel gibi
İdindi âbgîne-i yah içre şu mekân
- 7 Çün virdi bād faşl-ı şitâdan şovuk haber
Oq bigi toğrı kâmetümüz eyledi kemân
- 8 Ditretdi halkı havfle şovutdı kendüden
İrişdi heybetiyle zemistân-ı bi-amân
- 9 Eyvâh yıkdı zulm ile faşl-ı şitâ beni
Var od bigi pādşeh-i mülk-i luḡfa yan
- 10 Ğavvâş-ı baħr-i 'ilm ü ma'ânî Nişâncı Beg
Anuñ belâgatini bedî'e eylemek beyân
- 11 İdrâk-ı mû-şikâfını derk idimez 'uqûl
Metn-i metin-i şî'rini şerḡ idimez lisân
- 12 Bir şâh-ı şehri luḡf u 'atâ baħr-i âstîn
Bir mâh-ı burc-ı cüd u şehâ çerḡ u âstân
- 13 Mihr-i celâli pertevi eczâ-yı çerḡ-i kül
Eylerdi olmasaydı eger luḡfi sâyebân

55 L 21a, MKT 90a.

* Başlık L.

6. ter ü nâzük: Türk-i nâzük L.

- 14 Ey mäh-1 çerh-mertebe Behräm-intikäm
Keyvân sarây-1 'arş-1 seriründe päsban
- 15 Her gice cismini felek eyler delük delük
Ya 'nî firâş-1 fazluña ola buhürdân
- 16 Kavş-i kuzah degül görinen bâğ-1 fazluña
Beñzer ki dikdi kudret eli mir-i aşıkân
- 17 Qadrün öninde çerh-i kemân-keş gelüp yaħud
Bir aradan diler ki çeke bir nice kemân
- 18 Ya reşk-i sür 'atüñden olupdur katı naħîf
Pehlü-yı esb-i çerhde görünür üstülh'ân
- 19 Ya âh itdi qahrüñ elinden 'adularuñ
Eflâke çıkdı var-ise yaşıl kızıl duħân
- 20 Bayrakları durur görinenler yeşil kızıl
Burc-1 sipihre dikdi celâlün ya bir sinân
- 21 Bâm-1 sarây-1 qadrüne billâh serverâ
Keyvânı niçe şâ'ir ola ide päsban
- 22 Keyvân degül kosa melek-i 'arş irişmeye
Her pâyesi felek bigi biñ päye nerdübân
- 23 Hürşidde şu 'â' degül görinen kodı
Çerh emrüñe itâ'at ider 'aynine benân
- 24 Ğarq eyler idi baħr-i sirişkümde bäd-1 âh
Ger fülk-i çerhe himmetün olmasa bädban
- 25 'Ahdüñde gördi luţf u kerem hayli fâ'ide
Devründe çekdi h'âce-i cevri ü cefâ ziyân
- 26 Şan od tutardı ħâr u ħası yıldırım atup
A 'dâya tîrün irse de müstağraq itse kân
- 27 İşbât olurdu 'id-i zafer leyl-i rezmdede
Mäh-1 nev-i kemânuñı ger eyleseñ 'ıyân
- 28 Tayyâr-1 cân-şikâr-1 qubür-âşiyânuña
Rüz-1 vegâda sine-i a 'dâdur aşiyân
- 29 Başla du 'âya vaşfını ħatm eyle Zâtiyâ
'Ârif olana qatre yiter baħrden nişân
- 30 Bozduqça bâğ-1 'âlemi faşl-1 şitâ gelür
İtdükçe çerh yine de ayvasını nihân
- 31 Kılısun ziyâde ma'rifetün mîvesin Hudâ
Hergiz bahâr-1 'ömrüne irişmesün ħazân

- 32 Ey serv bâğ-ı ma'rifet olsun budakların
Büstân-ı 'âlem içre ter ü tâze her zamân

56

[TÂCÎZÂDE CA'FER ÇELEBÎ İÇİN KASİDE]

[mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

- 1 Bu gice 'îd gicesi olmasa ey şanem
Gerdün alur mıdı ele bi'llâh câm-ı Cem
- 2 Dem taldı dîde şu'le-i mihr-i şıyâmdan
Bir 'ayn yazdı mâh-ı nev oldı 'adem o dem
- 3 Gösterdi baña barmağıla tâ hilâli düst
Yazıldı cân şahîfesine nûn ve'l-ķalem
- 4 Bu levh-i dilde şekl-i elem gördi mâh-ı nev
Bir 'ayn yazdı oldı baña 'âlem ol elem
- 5 Ey dil felekde görinen ol mâh-ı nev degül
'İdüñ irişdügin dimege açdı çerh-i fem
- 6 Bir aydur tamâm-i kamer rüzedâr idi
Olsa n'ola benüm gibi anuñ da ķaddi fem
- 7 Yıllık seferde idi irişdi hilâl-i 'îd
Encüm saçarsa n'ola anuñ başına direm
- 8 Didüm ki 'aşķa 'îd virür aķçe yok didi
Bir kimse var gün gibi var aña şubh-dem
- 9 Deryâ 'atâ vü ebr-i bahâr âstîndür
Ol menba'-ı sehâvet ü ol ma'den-i kerem
- 10 Tâcî Beg oğlı Ca'fer Efendi nişâncı Beg
Sultân-ı mülk-i luḡ u kerem mir-i muhteşem
- 11 Hürşîd-i Zühre 'ayş ü meh-i encüm encümen
Behrâm-ı berķ hançer ü mîr-i kamer 'âlem
- 12 Tedbîr-i şubh-ı rüşeni âfâķa çekse sed
Daḡl idemezdi 'âleme Ye'cüc-veş zulem
- 13 Sihr-i 'atâñı gördi vü bağrında çıķdı taş
Dâ'im cezâ'ir-ile müzeyyen degül bu yem
- 14 Bir hışt-zer ki ķaşrını rüzuñ yapar tamâm
Şâkird-i re'yüñ olalı mi'mâr-ı şubh-dem
- 15 İştimese 'acep mi benüm nâlemi felek

- Ġavgā-yı ŧehr-i rif 'atũn itmiŧ anı aŧam
- 16 Devrān-ı 'iŧmetũnde aċar ğonce perdesin
Ĥabŧ itse bādı n'ola ħabāb oldu müttehem
- 17 Kūŧ ħondururdu sāzına ğulŧende muṭribũn
Bir ṭabḥ itse sũz ile dāver-veŧ nağam
- 18 Ćalup ċaĝırdı tĩĝ-i nefĩrũn didi bu ğun
Ćũn ċār-pāre olsa gerekdũr 'adũ ne ğam
- 19 Tĩĝũn suṭũr-ı 'õmrini ċalsun 'adũlarũn
Yazsın ecel berātını boynın egũp ħalem
- 20 Luṭfuñ ħisāb olmaya rũz-ı ħisāba dek
Her ŧeb ħisāb eylese encũm dõkũp direm
- 21 Her māhı aña bir ter ü nāzũk zebān iken
Evŧāf-ı cũduñ eyleyimez ħaŧr olunca yem
- 22 Vaŧfuñ beyāna gelmedi bir hoŧ ğazel didũm
Zũhre iŧitse ċerḥe ğire anı lā-cerem
- 23 Ćoċ ċoċ cefā ider baña ğeh ğāh o ŧanem
Yā Rab ŧanur mı yoḥsa cefāsından uŧanam
- 24 Sordum ṭudaĝı kevŧer imiŧ ruḥları İrem
Tañrı naŧıb iderse aña ben daḥı irem
- 25 Barmaĝınıñ ucın yine ħınnāladı nigār
Bir tirũn ucına ħodı ŧan vaŧle-i beħam
- 26 Ġāyet ċoĝ urdılar aña bār-ı letāfeti
Olsa 'aceb mi ħāmet [ũ] ebrũ-yı nā-raḥ(i)m
- 27 Ko ŧi'ri ol ṭabĩb-i dil ü cāna kıl du'ā
Ey Zāti derd-i zıllete andan bulursun em
- 28 İtdũkce 'iddũr diyũ ğeh ğeh ŧehādeti
Yũzinde nũr berċ urur pĩr-i muḥterem
- 29 'İdũn mũbārek ola vũ ħadrũn mezĩd ola
Her kim yavuz ŧanarsa saña ola 'õmri kem

57

[SÜRÛRÎ EFENDİ İÇİN KASİDE]

[mefā 'ilũn fe 'ilātũn mefā 'ilũn fe 'ilũn]

- 1 Didũm dile 'acabā var mı bir emĩr-i kelām
Ĥamu sõzi ola anuñ kināyet ü ihām
- 2 Ĥamu medārisi ğũŧe-be-ĝũŧe arasalar

- Bulunmaya aña beñzer müderris-i ‘allām
- 3 Cihānda bir mütekellim bulunmaya o kadar
Yiri ola diseler āftāb-ı çerḡ-i kelām
- 4 Olup risāle-i zihni beyāna gelme bedī‘
Burūc-ı ‘ilm ü ma‘ānīde ola bedr-i tamām
- 5 Güneşden ola mu‘ammā zamīrine rūşen
Çıkarılmış ola cihānda kemāl ile eyü nām
- 6 O zāta mes‘ele-āmūz-ı ‘aql-ı küll diyeler
‘Alīmden ola cümle ‘ulūm aña ilhām
- 7 Cevābını kamu müşkil-mesā’ilüñ def‘i
Su‘āl iden kişiye bir bir eyleye i‘lām
- 8 Ṭarīḡ-i metne ki ‘azm ide şālīḡ-i ṭab‘ı
Eline nāḡa-i ma‘nā vire mehār u zimām
- 9 Kelām-ı ḡikmet-ile ol Ebā ‘Alī‘yi şıya
Vera‘ sözinde ide İbni Edhem‘i ilzām
- 10 Ṭoyınca sofra-i sūr-ı ṭalebde itmiş ola
Na‘īm ü ni‘met-i ‘ilmi Kerīm aña in‘ām
- 11 Muḡadderāt-ı ma‘ānī şafālarıyla revān
Ṭabī‘ati ḡareminüñ içinde ide ḡırām
- 12 Şarāb-ı ‘ilmle her hem-nişīnini ide mest
O kimse sāḡi-yi bezm-i ma‘ārif ola müdām
- 13 Göñül eyitdi ki vardur bir efḡal-ı fuḡalā
Ol ola var-ise dūnyā yüzinde mīr-i kelām
- 14 Sipīhr-i ‘ilm Sūrūrī Efendi bedr-i kemāl
Cihānda gün gibi rūşen-ṭabī‘atiyle be-nām
- 15 Disem revā aña çāpük-süvār-ı ‘arşa-i fażl
Semend-i ‘ilm ü ma‘āniye urdı zīn ü licām
- 16 Eger muḡābele eylerse bir dem anuñla
İşini bedrūñ ider āftāb-ı ṭab‘ı tamām
- 17 Ṭabīb-i rāyi iderse ‘ilācı ra‘d ile ebr
Cihānda olmaya rencīde-i sü‘āl ü zūkām
- 18 Revā benān-ı laṭīfi cinānda ḡavrānuñ
Olursa yazmaḡa vaşḡ-ı cemīlini aḡlām
- 19 Eyā güzīde-i erbāb-ı mülk-i dīn-i güzīn
Veyā ḡulāşa-i ehl-i vilāyet-i İslām

- 20 Havaşla kişi maḥşūlūñ idimez taḥşīl
Olup durur buña ‘ālim ḵamu ḥavāş u ‘avām
- 21 Meger kelāmuñ-ile baḥş itdi pālūde
Düşürdi ter anı diller virüp revān bādām
- 22 Niğār-ı luṭfuñı gördi bu sırrı berḵle ra‘d
Çeküp yaḵasını çāk itdi na‘ra urdı ğamām
- 23 Şanur görenler anı şa‘şa‘a şaru şacı var
Şeh-i ṭabī‘atūñe şems boynı baĝlu ğulām
- 24 Görüp ‘uḵūl eyitdi yiridür olur ise
Felekde mihr ile meh ḵaşr-ı rāyūñe iki cām
- 25 Felek nice olacaĝın bilmeyüp döner pır pır
Diler ki rif‘atūñūñ ruḵ‘asına ola ḥamām
- 26 Aşarsa rāyūñ eli ger bu ḵubbeye ḵandīl
Şabāḥ-ı ḥaşre deĝin mışr-ı rūza irmeye şām
- 27 Aşıldı cāmi‘-i ḵadrūñde ṭop āyinedür
Eyā bülend-merātib sipihr-i āyine-fām
- 28 Cihānda zātuña maḥşūşmuş senūñ bildük
Seḥāvet ü kerem-i bī-dirīĝ u luṭf-ı ‘ām
- 29 Miyānı olmaz anuñ bār-ı zillet ile dü-tā
Saña iki bükilüp her kim eyleye ikrām
- 30 Esirge Zāti-yi dervīşi bezm-i ‘ālemde
Şarāb-ı ‘izzet ü devlet olupdur aña ḥarām
- 31 Faḵīre tevsen-i devlet olurdu rām eger
Efendi şim ile zerden olaydı aña licām
- 32 Selāmuñ irer-ise peyk-i luṭfuñ-ile eger
Caḥīm-i zilleti eylersin aña dār-ı selām
- 33 Gönül du‘āya şürū‘ it şikāyete ḥad yok
Eger ḵıyāmete dek itseñ itmeyüp ārām
- 34 Niçe ki devr dönüp ḵuṭb ṭura bir yirde
Felek idüp ḥarekāt u zemīn ide ārām
- 35 Ziyāde eyleye ‘ömrūñ mezīd idüp ‘ilmūñ
Seni ḵamu ‘ulemā ḵuṭbı eyleye ‘Allām

[MÜEYYEDZÂDE ABDURRAHMAN ÇELEBİ İÇİN KASİDE]

[fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün]

- 1 Mevc urup cüş eyleyüp deryâ-yı aşk-ı bî-kerân
Bir güher halk eyledi Hallâk-ı maḥlûk-ı cihân
- 2 Bir cezîre ol dürûñ baḥr-i vaḳârında zemîn
Ḳulzüm-i ḳadri buḥârîdur anuñ heft âsmân
- 3 Mâlik-i baḥr-i şefâ'at şâh-ı mülk-i ma' delet
Ḥût-ı nehr-i ma' rifet murğ-ı fezâ-yı lâ-mekân
- 4 Şadr-ı dîvân-ı şafâ vü bedr-i eflâk-i vefâ
Mefhâr-ı mecmû'-ı 'âlem mebde'-i kevn ü mekân
- 5 Ḳaşr-ı ḳalbi maḥzen-i gencîne-i esrâr-ı Ḥaḳ
Nûr-ı çeşmi pertev-i mihr-i cemâl-i dil-sitân
- 6 Bir hümâdur sâye-i rahmet şalupdur 'âleme
Kim maḳâm-ı "ḳâbe ḳavseyñ" aña "ednâ" aşiyân
- 7 Ḳurbeti ḥaḳḳıyla bir şeb ol şeh-i mülk-i yaḳîn
Şöyle buldı nitekim nâr u ḥarâret cism ü cân
- 8 Aña hep düşîzegân-ı perde-i esrâr-ı ğayb
Ref' idüp yüzden niḳâbı ḥüsnin itmîşdür 'iyân
- 9 Ḥazretinüñ maḥremi sulṫân-ı mülk-i bî-ḳıyâs
Şoḥbetinüñ bir demi câna ḥayat-ı cavidân
- 10 Şöyle sür'atle irişdi dūsta ol şeh-süvâr
Olmadı aña bād-ı berḳ-sür'at hem-'inân
- 11 Şimdi anuñ bir 'Azîz-i Mışr-ı 'ilm ü ma' rifet
Çâr-süy-ı şehir-i şer'inde olupdur pâsbân
- 12 Ḳâdi-yi 'asker Mü'eyyed-zâde ḳuṫb-ı çerḥ-i şer'
Zübde-i erbâb-ı 'ilm ü fâzıl-ı devr-i zamân
- 13 Ad çıkarmışdur cihân içre mu'ammâ açmada
Ma' rifet burcında olmuşdur güneş gibi 'iyân
- 14 Ḥaşr olunca idimez evşâf-ı ṫab'-ı rüşenüm
Ger olursa âftâba her şu'â'ı bir zebân
- 15 Bende-i şâh-ı vaḳârı küh-ı ma'den-âstîn
Lem'â-i ḥurşîd-i râyi mihr-i eflâk âstân

58 MKT 79a.

6. "ḳâbe ḳavseyñi ev-ednâ: (Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar, yahut daha az oldu." Necm Sûresi, 9.

- 16 Ey hiřār-ı rif' atũn bir āsmān-ı ber-ķarār
V'ey bahār-ı devletũn bir gũlsitān-ı bi-ħazān
- 17 Rũz u şeb řāh-ı ķader tedbĩrũn ile hem-rikāb
Dem-be-dem tĩr-ı ķazā fermānuñ ile hem- 'inān
- 18 Bir gemidũr bu cihān deryā-yı fażluñda senũn
Gũn mũzehheb kũlek aña rũz-ı simin bādbān
- 19 Mũmteni 'dũr iremez gerd-i semend-i 'azmũne
Bu hevāda biñ yıl uęsa řā'ir-ı kiř-āřiyān
- 20 şehr-i mũlk-i kibriyāna dest-i sultān-ı yaķın
Niçe irsũn irmemiřdũr pāy-i cāsũs-ı gũmān
- 21 Gĩrinen ķavs-i ķuzahđur şanma dũzmiřdũr felek
řunmaęa sultān-ı fażl u ķadrũne bir ķaç kemān
- 22 Dest-i ķudret ķařr-ı ķadrũn manzarında baķmaęa
Yā sifāl-i ķeręe dikmiřdũr emĩr-i 'āřıkān
- 23 Sũr'atũn reşkinden olmişdur yaħud ğāyet nahĩf
Gĩrinũr pehlũ-yı esb-i āsmānda ũstũh'ān
- 24 Haķ budur kim gĩrinũr sebz ũ kızıl bayraķları
Yā celālũn burc-ı eflāk ũzre dikmiřdũr sinān
- 25 Pũr-řererdũr nār-ı āhından řariķ-i dũřmenũn
Ol řariķũn 'aksidũr rũy-ı felekde Kehķeřān
- 26 Kimse devrũnde yaķasın ķāk idũp kılmaz gile
Tağ yaķasında zebān-ı tişeden illā ki kān
- 27 Ne'ydũğin ben cũy-ı pũr nĩlũferũn bildũm zemĩn
İdinũpdũr dũřmenũn ķařdına tĩğ-ı zer-niřān
- 28 Sāmi'ũn şu bigi gĩnlin açar elfāzuñ senũn
Nĩtekim ķalbe řafā virũr revān āb-ı revān
- 29 Dizmeęe lũ'lũ'-ı luşfin ol kıyāmet lafzuñuñ
Yĩtmeye ger medd-i rũz-ı maķřer olsa rismān
- 30 Ağlamaķdan ĥasret-i luřfuñla ma'lũl olmasa
Ķara ۆrtũp āb-ı ĥayvān 'aynın itmezdi nihān
- 31 Hũt şanma bahr-i pũr-gevher içinde gĩrinen
Feyz-i cũduñ řũkrini ķılmaęa virmiş Haķ lisān
- 32 Mevlevĩ bigi semā'eyler felekler itdũrũp
Zāti-yi derviřũne ney gibi feryād u fiğān
- 33 Ayağum aldı başumdan aşdı luşf it al elũm
El-amān seyl-āb-ı zilletden efendi el-amān

- 34 Ebr-veş ne yirdeyüm ne gökde her dem ağlarum
Güldürür berķ anı geh geh gülmedüm ben bir zamān
- 35 Kāmkarā dīn-i Haķ kuvvet bulup icrā ola
Nice kim ‘ālemde şer’-i Hażret-i Faħr-i cihān
- 36 Haķ Te‘ālā ehl-i imān arasında eylesün
Devletün bī-ħadd ü ‘ömrün bī-‘ad ü ħükümün revān
- 37 Kaṭrehā-yı çeşme-i āb-ı ħayāt-ı zātuñuñ
Ĥizr-veş her birisi bulsun ħayāt-ı cāvidān

59

[MÜEYYEDZÂDE ABDURRAHMAN ÇELEBİ İÇİN KASİDE]

[mef‘ülü fā‘ilātün mef‘ülü fā‘ilātün]

- 1 Bir meclis-i müzeyyen bu bezm-i sūr-ı sünnet
Yā mecma‘-ı melā‘ik yā gülsitān-ı cennet
- 2 Hūrī peri olaydı uçmak dilerdi bunda
Bu kaşr-ı bāğ-ı cennet şol deñlü buldı zīnet
- 3 Bu kaşr-ı cennet ancak dünyā sarāyı içre
Görmüş degül kimesne bunuñ bigi ziyāfet
- 4 Toķuz laṭif çini eflāk ü mihr ü meh şem‘
Nuql encüm ü melā‘ik bu meclise cemā‘at
- 5 Şimden girü bu bāğun şeker olur nebātı
Sākileri zemine şol deñlü şaçdı şerbet
- 6 Müstağraķ itdi cümle büstān-ı iştihāyı
Bu bāğ-ı bezm içinde şu bigi aķdı ni‘met
- 7 İdrīs’i görebilsem dirdüm bu ħvānı gel dat
Gör ni‘met-i cinānda bu deñlü var mı lezzet
- 8 Ol güy-ı naħl-i şem‘ün mir’āt-ı mehde ‘aksin
Görmüş güneş anunçün her gün çeker ħarāret
- 9 İştise ger bu bezmün hoş-ħvānları figānın
Emvāt kalka yirden kopardı şanup kıyāmet
- 10 İsā eger ki gökden düşürse sūzenini
Çonmağa yir bulunmaz şol deñlü oldu keşret
- 11 Ateş işin bir üstād tırdı eline aldı
Gösterdi ehl-i bezme şu bigi dürlü şan‘at
- 12 İrişdi hā diyince eflāke āsmānı
Şan çıķdı kati yaydan bir tır-ı berķ-sür‘at

- 13 Çıkdı felekde ol dem çatladı bir arāka
Tesbīhini sūrūsuñ Őaşırdı hep o heybet
- 14 Cellād ğamzesinūñ destinde tığ-ı bürřān
Tā ki bu bezm içinde gōrdüm urur bir āfet
- 15 Gōñlin bir ehl-i bezmūñ āliyle almağiün
Bir sebz cāme ũzre geymiş bir al ğil‘at
- 16 Gūn bigi ol amerde cūmle vūcūda gelmiŐ
O perde-i ‘ademde mestūr olan leğāfet
- 17 Őli dirili yap yap yanına vardum anuñ
Ol ‘İsi-yi zamānı gōrdüm iñen kıyāmet
- 18 Didüm ki ey abībūm vir ğasteñe cevābı
Billāh nedūr bu bezmūñ zeyn olmasına ğikmet
- 19 Didi ki farz u vācib oldu ki saña eydem
Mağdūm-zādesini eyler efendi sūnnet
- 20 ā‘im-mağām-ı Ağmed İbni Mü‘eyyed anuñ
‘İzzet mülāzımıdır yanında bende devlet
- 21 Ğayyāt-ı udret āña biçdi abā-yı fazlı
Dāmeni bigi dūŐdi ayağına vilāyet
- 22 Dīvānına Şu deñlü cem‘ olur ehl-i ğacet
Meydān-ı rüz-ı mağŐer anuñ atında ğalvet
- 23 Didi ğired sipihri bir zeng idüp ağupdur
Şeh-bāz-ı Őāh-ı adri pāyine dest-i udret
- 24 Yapdı sarāy-ı rüzı bir ğıŐt-ı zerle ğurŐid
Rāyūñ mi itdi ta‘līm ey māh-ı tır-fiğnat
- 25 RūŐen budur ki herğiz bulmadı ‘ālem içre
Sen nāzır olmayınca mir‘āt-ı ‘ilm Őūret
- 26 Eyler sūrādiğāt-ı metn içre biker-i ma‘nā
Dāmād-ı ab‘uñ-ile leyl ũ nehār Őoğbet
- 27 Őol memleket kim anı gōrmiŐ degūl melekler
Seyyāğ-ı fikrūñ anda her gūn ider seyāğat
- 28 ordı giderdi ğissūñ anı hezār ferseng
oŐulsa ğissūñ ile ger bād-ı berğ-sūr‘at
- 29 Sen Őāh-ı mülk-i ‘ilme kimdür muğābil olan
Bir tığdur zebānuñ cevher āña feŐāğat
- 30 Sultān-ı adr ũ fazluñ altında erğ-i heŐtüm
Bir kūrse-yi muraŐsa‘ el MūŐteri-sa‘ādet
- 31 aŐr-ı hevāya ābı iltūr mūhendis-i ebr

- Râyüñden oldı lâyiḥ beñzer aña bu şan 'at
 32 Gördükde ḳadd-i ḳadrüñ ger dileseydi Ṭübā
 Yir idinüp felekde bulmazdı Sidre rif 'at
 33 Bir dem sitäreñ-ile olsa Zuḫal muḳārin
 Devrān içinde hergiz görmezdi ol nüḫüset
 34 Āfāḳa sed çekeydi rāyüñ Sikender'i ger
 Gelmezdi mülk-i dehre Ye'cüc-i leyl-i zūlmet
 35 Tek ṭurmayup meger kim öykindi keffüñe kân
 Dil ḍarbın urdı tişe ey ma'den-i şehāvet
 36 Şem '-i şehāyı yandır Zātî ḡaribe luṭf it
 Dünyāyı itdi tārīk aña şeb-i mezzellet
 37 Āyine-i kefüñden ger şāhid-i şehāvet
 Yüz göstereydi aña yüz gösterürdi devlet
 38 Ey dil du'āya başla ol müşfik-i cihāne
 Güyā degül mi ḫālün zıkr eylemek ne ḫacet
 39 Sūr-ı cihān içinde ey mäh-ı burc-ı 'izzet
 Mecmū '-ı ḫalk-ı 'ālem itdükçe sūr-ı sünnet
 40 Sūr-ı sūrūr içinde maḫdüm-zādelerle
 Ḥ'ān-ı şafa-y-ıla Ḥaḳ kılsun seni ziyāfet

60

[MÜEYYEDZÂDE ABDURRAHMAN ÇELEBİ İÇİN KASİDE]

[mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

- 1 Felek cerīdesine yazdı bir ḫayāl-i cedīd
 Kim itdi mādih-i ebrū-yı dil-bere taḳlīd
 2 Hilāl-i şāhid-i 'idün ya 'aksidür görinen
 Ya düşdi sāye-i çengāl-i ṭurre-i Nāḫīd
 3 Sipihri-i pīre-zenüñ ḫācibi durur ol yā
 Mürür-ı devr-i zamān eylemişdür anı sepīd
 4 Felek yine varaḳın şaldı āteş-i şafaḳa
 Yazıldı dāl aña oldı ḫāl-i 'id-i sa'id
 5 Burasını severüz dāl yazdı ḳāf üzre
 Ki dāl-ı 'id ola nūn-ı 'ayndan ḫurşīd
 6 Eger cemāline zālūñ uf(u)ḳda 'ayn ola ḡaym
 O 'ayn 'āleme eyler delīl-i 'idi ba'id
 7 Eline zer ayaḡ aldı gümüñ bedenlülere

- Şarāb-ı şevkle mest itmege meh-i nev-i 'id
8 Bize efendinün öpdürdi yine destini ol
İlāhi eyle anuñ qadrini cihānda mezid
- 9 Efendi ibni Mü'eyyed muqīm-i şadr-ı refi'
Cihānda gün bigi rüşen tabi'at-ile ferid
- 10 Su'al-i hikmet iderse Ebū 'Alī ola denk
Vera'dan açsa kelām İbni Edhem ola mürid
- 11 Muqīm olup durur o serv-i bāğ-ı ma'rifetün
Zebānı servinün üstinde tūti-yi tevhid
- 12 Zamāne āyinesinde kelāmı şahidinün
Yüzini görmedi rüşen bu dide-i ta'qid
- 13 Bir efdal-i fuḍalādur ki olurdu kādi-yi çerh
Eger ki medrese-i fazlına ideydi mu'id
- 14 Şük(ü)r Hudā'ya ki ey hāzin-i hazine-i 'ilm
İdüp durur dilüni kufl-i müşkilāta kilid
- 15 Emīr-i fikretün ol dem ki seyre eyleye 'azm
Oğur riyāzına ol sā'at anı 'arş-ı Mecid
- 16 Seher tabi'atüni gördi oldı şıdqla kul
Anuñ o şıdķı niçe itdi gör yüzini sepid
- 17 Anı söyündürimezdi dem-i seherde güneş
Uyarsa rāyün eliyle çerāğını Nāhid
- 18 Kūsūf kara şıvandırmaz-idi hergiz āna
Çekeydi hāk-i rehün 'aynına eger hurşid
- 19 Fenā çerisi anı alımaya hıfzuñ eli
Toķınsa hāne-i 'ömre ola hişār-ı hadid
- 20 Żarar virür midi Ye'cüc-i bād-ı faşl-ı hazān
Eger Sikender-i rāyün bahārı itse sedid
- 21 Kapuñda olsun o kimse gulām-ı halka-be-guş
Şu kim işitmege kaçd eyleye kelām-ı müfid
- 22 Sifāl-i çerhi kıyāmet başında uvatmazdı
Zamāne ni'met-i bī-haddüne olaydı hamid
- 23 Muḗādum oldur açā Tañrı āna kutlu kapu
Emīr-i luḗfuña yapdum kuluñ sarāy-ı ümid
- 24 Helāk ider yüregın Zāti'nün harāret-i faķr
Şarāb-ı luḗfla ger eylemezseñüz tebrid

- 25 atı g¼c aa ki faqr-ile sat olup y¼riye
Olur mı deme bundan eed ‘azb-1 edd
- 26 G¼reyd¼n¼z nie tezyn olurdu hid-i nazm
Eger ki ab ‘ını ılmasa tg-1 faa ehd
- 27 Du ‘as bu ki saa ol garb ü derdeen¼n
M¼erref eyled¼gince zamneyi meh-i ‘d
- 28 M¼berek eyleye ‘d¼n b¼lendter adr¼n
Zamne ‘¼mri bigi Tarı ‘¼mr¼n ide mezd
- 29 Nihl-i tazelerin¼n o bg-1 ma ‘rifet¼n
lhi zll-1 seer bigi ‘¼mri eyle medd

61

[AHMED PAA İİN KASİDE]

[fe ‘ilt¼n fe ‘ilt¼n fe ‘ilt¼n fe ‘il¼n]

- 1 ¼n S¼leymn-1 bahr aldı diyr-1 emeni
Seyf-i h¼rid ile ahr oldu ita ehremenı
- 2 ar-1 bg bezedi geldi Z¼leyh-y bahr
Yine k ola bigi Y¼suf-1 g¼l pıreheni
- 3 Nev- ‘ar¼s oldu Z¼leyh bigi aarmken
ri¼p Y¼suf-1 nev-r¼za cihn pıre-zeni
- 4 kd zindn-1 zemn ire olan c¼mle nebt
ald ¼n a ‘a ‘a-i mihr felekden reseni
- 5 h-1 g¼l itdi yine tat-1 z¼m¼rr¼dde arr
Farkna jle nir eyledi d¼rr-i ‘Aden’i
- 6 Yine y¼z luf ile g¼lende seer znet i¼n
adı g¼-1 g¼le ebnem d¼rer-i b-emeni
- 7 Resen-i sebz ile dery-y tarvet iine
Lenger-i simi g¼r¼n nie alar ysemeni
- 8 H¼sn-i bg g¼ricek def ‘i haytum gitmi
Baa ayva g¼li arm kereminden kefeni
- 9 Ser-be-ser el auben itdi du ‘ serv ü enr
‘si-yi bd-1 bahr itdi yine zinde beni
- 10 G¼rinen lle deg¼l sebzedede arrf-1 bahr
adı pır¼zeye la ‘l ile ‘a-i Yemen’i
- 11 Deheni yadna mı and nigaru jle
Goncenu yine g¼listnda ulanm deheni

- 12 Nergisi gör ki niçe toğruluğ ile gözedür
Kāmet-i yāre Şebih olduğıçün nārveni
- 13 Oldılar mest-i mey-i cām-ı melāhat idüben
Gökde encüm bigi ezhār-ı zemīn encümeni
- 14 Bāğda Şavt-ı hazīniyle didi āb-ı revān
Hüsnine ğurre görüben gül-i nāzük bedeni
- 15 Seni āyīne-i hüsn eylemiş ey gül hod-bīn
İnledürsin yine bülbülleri gördün mi seni
- 16 Didi bülbül gül-i ra'nāya bugün ağlayurak
Düstüm saña gerekse seni inletme beni
- 17 Yoĥsa senden aña feryād iderüm ĥurŐidün
Ditrer andan üŐenüp burc-ı felekde bedeni
- 18 ĀŐaf-ı Őāh-ı cihān Ĥazret-i Aĥmed Paşa
Ta'n ider bezm-i Cem'e devletiñ encümeni
- 19 Nefes-i 'İsi-yi nuŐretdür anuñ ğürzi yili
Müsi-yi fetĥe 'aŐā nīze-i leşker-Őikeni
- 20 Kahr-ı faŐsādı ki Mirrīĥ-i rükünden ala kan
Ķan ile pür ola ol demde sipihrüñ legeni
- 21 İçi sīm ü zer-i seyyāre-y-ile māl-ā-māl
Fazlı gencinesinüñ çerĥ bir olduĥça deni
- 22 Ĥıẓr u İlyās anuñ dirisidür 'ālemde
Cür'a dökmişdür anuñ āb-ı ĥayāt-ı süĥanı
- 23 ĀŐafā keff-i güher-bāruña kılsun nazarı
Görmege kim ki taleb eylese baĥr-i 'Aden'i
- 24 Meclis-i pādŐeh-i rāyünün ey rüşen-dil
Sāĥarı mihr ü Őeĥer sāĥi-yi simin-bedeni
- 25 Milket-i Ķuds'de bu ĥal'a-i 'ālī-ĥaremün
'İzzet ü devlet ü iŐmet durur anuñ bedeni
- 26 Baĥr-i aĥđarda anı mevc-i küsüf itmeye ğark
Fülk-i ĥurŐidün eger himmetün ola dümeni
- 27 Yūsuf-ı cānı ider mıŐr-ı maĥabbetde esir
Sāĥi-yi meclisünün ĥalet-i çāh-ı zekānı
- 28 Ķoyuben iŐiĥüñi çıĥmaya kimse felege
Turre-i Zühre eger Şalsa zemine reseni
- 29 İki 'ālemde yüzi ĥara ola bir görenün
Büy-ı ĥulĥuñla senün nāfe-i müşk-i Ĥoten'i
- 30 Yüz sürer gördi zemīn ayaĥuña didi felek
Nice ĥāk olmamışın vay beni vay beni

- 31 Hâcibüñ bigi güneş virmez işigüñ felege
N'ola 'İsâ bigi eflâk olursa vaçanı
- 32 Âsafâ medhüñi bir gözleri sehâre seher
Okıdum sihr idüp efsun okıdı şandı beni
- 33 Midhatüñ şöyle yazupdur ki füsünger kalemüñ
Eyledi sihr ile divâne ser-â-ser göreni
- 34 Nazm-ı Zâtî yiter anuñ yirine tîğ ile mihr
Kazısa levh-i felekden n'ola nazm-ı Peren'i
- 35 Niçe lâf eylesün kim katı hod-bin itdi
Midhatüñ âyinesi Zâtî-yi tûti-sühanı
- 36 O du 'â-güy şekerler yidi medhüñde yine
Şükr terbiyyeti-y-ile kerem it eyle gani
- 37 Mülk-i bâğı niçe kim ala Süleymân-ı bahâr
Tîğ-ı kahr ile helâk ola şitâ ehremeni
- 38 Tîğ-ı kahr ehremen-i düşmenüñi ide helâk
Mısr-ı 'izzetde 'aziz eyleye Allâh seni
- 39 Turduğınca bu cihân bād-ı belâdan yâ Rab
Şakla ol gülşen-i devletde biten nârveni

62

KAŞİDE-İST DER-VAŞF-I MEH-İ NEV*

[*mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün*]

- 1 Şanmañ meh-i nevdür görinen Zühre-i zehrâ
Engüştine biñ nâzla yaqdı yine hınnâ
- 2 'Arz eyle aña bir nazar ey mâh hilâlün
Ebrüsina ger gurre-y-ise gurre-i garrâ
- 3 'Azl-i sipeh-i şübhe için çekdi meh-i nev
Menşür-ı sipihr üstine altunla tuğra
- 4 Bu mezra '-ı hâtırda olan sebze-i şekki
Dâs-ı zer ile biçdi hilâl-i felek-ârâ
- 5 'İd oldı diyü geydi şafağ bir kızıl aţlas
Ki urmuş aña mâh-ı nev altunla tamğa
- 6 Hınk-i felege na'l-i zeri urdı meh-i nev
Mihr ola süvâr eyleye tâ 'ıdı temâşâ
- 7 Altunlu giribân meh-i nev aña sipihrüñ

62 L 24b, MKT 261b.

- * Başlık L.
2. beyit -L.
6. beyit -L.

- Geydürdi şafağ egnine pīrāhen-i vālā
- 8 Geldi yine aldı meh-i nev ƙal‘a-i ‘ıdı
Ebrū-yı şanem şehir-i dil-i ‘āşığı gūyā
- 9 Her-cāyi güzeller gibi geldi bir iki gün
Maħlūķı ƙonatmağā yine ‘ıd-i dil-ārā
- 10 ‘İdüm benüm oldur ki görem yüzini anuñ
Kim ehl-i şafāya işigi Ka‘be-i ‘ulyā
- 11 Mir-i ‘uƙalā şemse-i eyvān-ı vezāret
Maħbūl-i şeh-i mülk-i cihān ĥazret-i paşa
- 12 Menşūr-ı ebed āħirine devleti tārīħ
Aħkām-ı ezel evveline ‘izzeti tuğra
- 13 Münşī-yi ezel eyledi mevzūn u muraşşa‘
Ser-nāme-i ƙab‘ın idicek luğf ile inşā
- 14 Ol müdrük eger aça bugün manzar-ı ƙaşdı
Görine aña kārgeh-i ‘ālem-i ferdā
- 15 Ĥikmet gözini aça eger fikri yüzinden
Ėsrār-ı semāvātı ide cümle temāşā
- 16 Öykinme gel ol tūti-yi mergūb-maħāle
Billāh yūri öte tūr ey bülbül-i gūyā
- 17 Ey kān-ı kerem bende-i şāh-ı keremüñdür
İki yağa issi olur ise n’ola deryā
- 18 Vaşfın işidüp keff-i güher-bāruñuñ oldu
Dürr isteyü bahre ƙalanuñ başı aşağā
- 19 Baş egmese ger ƙadrüñe destindeki dürrü
İtmezdi felek farkına işār Şüreyyā
- 20 Top āyinedür cāmi‘-i ƙadrüñde aşılmış
Rüşen bu ki iş bu felek-i āyine-simā
- 21 Birbirinüñ içinde ƙoƙuz ƙop-ı muşanna‘
Ƙaşr-ı şeh-i fażlunda bu eflāk-i mu‘allā
- 22 Bāl açmadı ĥiç anda melekler şu fezā kim
Murg-ı ĥarem-i fikretüñe mehbiğ-ı ednā

8. beyit -L.

9. geldi: geldüñ L.

11. ĥazret-i: Aħmed MKT.

14. beyit -L.

15. fikri: fikr MKT // ide: ider MKT.

21. beyit -L.

22. beyit -L.

- 23 Beñzer ki güneş 'ismetüni hem-reh idindi
Tâc-ı zer-ile 'âlemi seyr eyledi tenhâ
- 24 Fikret gözini kim açasın nâzır olasın
Günden saña rüşen görine cümle mu'ammâ
- 25 Medhûnde şekerler yidi tûṭî bigi Zâtî
Dirlerse revâdur aña bebgâ-yı şeker-hâ
- 26 İtdi yine ol gülşen-i vaşfuında terennüm
Olursa laḳab n'ola aña bülbül-i güyâ
- 27 Ma'nâsına hâdim olmaz la'ile yâḳût
Elfâzına lâlä olımaz lü'lü-i lâlä
- 28 Yaza niçe kim hük-m-i Hudâ ile meh-i nev
Menşür-ı sipihr üstine altunla tuḡrâ
- 29 'İdüni mübârek ide Haḳ ḳadrüni a'lâ
Her gün saña ser-nâme-i 'izzet ola inşâ

63

[KAZASKER İÇİN KASİDE]

[*mef'ülü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ülün*]

- 1 Ey şehr-i zekâ sāyih-i şahrâ-yı belâgat
V'ey baḫr-i 'atâ sābih-i deryâ-yı seḫâvet
- 2 Ḥakkâk-i dür-i mes'ele (?) ḡavvâs-ı yem-i 'ilm
Şarrâf-ı me'ânî dür-i deryâ-yı feşâḫat
- 3 Seyyâre-i raḫşende-i eflâk-i ma'ânî
Ḥurşid-i zekâ şa'sa'a-i mihr-i dirâyet
- 4 Ser-leşker-i cünd-i 'ulemâ ḳâdi-yi 'asker
Şâh-ı bülegâ pādşeh-i şehr-i zekâvet
- 5 Tübâ dimeşe rif'atinüñ ḳaddine Sidre
Yir idinüp eflâkde bulmaz idi rif'at
- 6 Sen devlet-ile maḫkeme-i cûda gelince
Ḥâtem saña ey şâh seḫâ itdi niyâbet
- 7 Birbirinüñ içinde toḳuz topdur eflâk
Kâşâne-i ḳadründe aşupdur yed-i ḳudret
- 8 Ger virmese ol ṭab'-ı münevver ḫaberin mâh
Geydürmez-idi şâh-ı kevâkib aña ḫil'at
- 9 Günde görinen şa'sa'a şanma gözi üzre
Barmaḳ ḳodı çerḫ emrüne eyleyüp itâ'at

- 10 Bir tatar-idüm ola vaqâruñla zemîni
Dem dem uyuben zelzeleye itmese hiffet
- 11 Ta'lim-i vaqâr ide senüñ merkeze hilmüñ
'Azmüñ felege döne döne ögrede sür'at
- 12 Yirinde tura çerçe eger eyleseñ imâ
Çerçe gire yir eyler iseñ ger bir işâret
- 13 Şol kimseye kim pertev-i mihrüñ ire bir gün
Başına anuñ gün toğar ey şubh-ı sa'âdet
- 14 Salmasa eger egnine Haq hil'a-i fazlı
Dâmen bigi ayaguña düşmezdi vilâyet
- 15 Bu kevkeb-i çeşm ey meh-i eflâk-i şehavet
Seyr itmege toğduğı yiri eyledi niyyet
- 16 İllâ niçe seyr idebile bilmezem ey mâh
Bağladı anuñ râh-ı mesirini mezellet
- 17 Sevdâ-yı vağan Zâti'yi divâne kılupdur
Zencire çeküp göz yaşı virür aña şerbet
- 18 Divâne olan diline geldüğünü söyler
Budur anuñ elfâz-ı perişânına hikmet
- 19 Şâh u vüzerâ nice ki cümle 'ulemâyı
Yüz 'izzet ü biñ hürmet-ile ide ri'âyet
- 20 Yanuñda vezirüñ olup ilhâm-ı İlahî
Tahtuñ ola ey şâh-ı zekâ şehri dirâyet

64

[MAHREMÎ ÇELEBİ İÇİN KASİDE]

[mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

- 1 Ey mecma'-ı melâ'ik ü v'ey sūr-ı bî-bedel
Ben saña reşk-i 'arş-ı mu'allâ disem maḥal
- 2 Allâh ne tatlu yâr u ne şîrîn nigârsın
Gördi seni ezildi kamu sükker ü 'asel
- 3 Âb-ı hayât-ı şerbetüñi her kim ide nüş
Tâ bezm-i ḥaşr şunmaz aña câmını ecel
- 4 Kaşd eyledüm simâtuña ben Kehkeşân diyem
'Aqlum eyitdi kim bu 'abeş fikri kıoya gel
- 5 Her bir pirinci oldı bir inci pilâvuñuñ
'Ayn-i şadef o şemseler üstinde fi'l-meşel

- 6 Cevher degül mi dirse eger [kim] güher-hüred
Her sofranuñ pilāvına bir inciden cebel
- 7 Her şahn-ı zerde levh-i zerüñ 'aynıdur hemin
Görmüş degül nazirini yetmiş iki milel
- 8 Hem-şiresi-y-imiş leb-i yārüñ muhallebün
Ağzında süd қоқар dağı bir ağ u ter güzel
- 9 Ol zır-vāk içindeki şirīn fevākihe
Mihrūñ şu 'ā 'ı içre kevākib disem maḥal
- 10 Biryānuñ olmadum diyü tennūr-ı çerḥde
Қорқum budur ḥased beresinden gide Ḥamel
- 11 Dizdār-ı sūr-ı sābi ' -iken yiridür eger
Olursa maṭbaḥuñda siyāh aş per-i Zuḥal
- 12 Devlet anuñ ki ni 'meti ḥalkı ḡani ider
Lāyık dinürse saña şeh-i milket-i düvel
- 13 Yoқdur başında devleti ol gelmez ilerü
Her kim öñürdi қоmaz ayak bezmüne bir el
- 14 Ḥurşid naḥl-i şem 'ine top olmaduğıçün
Beñzi şarardı yandı vü yaқıldı mā-ḥaşal
- 15 Ol ejdehā bigi çekilen āsmāniler
Çıқdı felekde eyledi Mirriḥ ile cedel
- 16 Sūr-ı cihānda görmedi kimse mişālünü
Zevқ ü şafā güzellerin itmektedir baḡal
- 17 Āyine-i zamānede her kim nazirünü
Gördüm dir-ise var gözinde anuñ ḥavel
- 18 Bir sūr-ı pür-sürür u şafā-baḥssın ki sen
Görmüş degül mişālünü maḥlūқ-ı hir kıbel
- 19 Ey sūr-ı pür-sürür senüñ ḥüb muhallebün
Bı-mişl zinet itmiş o manzūr-ı Lem-yezel
- 20 Ya 'nı ki Maḥremi Çelebi vāriş-i Nebi
Қāđi-yi şer ' -i ma 'delet ü evliyā- 'amel
- 21 Ol deñlü sā 'ile virimez Bū 'Alī cevāb
Müşkil mesā 'il itmede yoқdur mişāli ḥal
- 22 Ol mihr-i evc-i ma 'rifetün ṭab ' -ı enveri
Bir māhdur ki behceti envār-ı Lem-yezel
- 23 Bir pādşāh-ı mülk-i ma 'arif durur o kim
Yoқdur naziri eylemede 'ilmle 'amel

- 24 Bir merd-i pāk ü rûh-ı muşaffā disem n'ola
Ol nefsi-pire-zen eline virmedi seḡal
- 25 Vird-i şerīf itdügi inşā-yı bī-nazīr
Zīkr-i zarīf her didügi bī-bedel ḡazel
- 26 Bir demde tolanur toḡuz eflāki ḡat ḡat
Yoḡ peyk-i fikretinde anuñ zerrece kesel
- 27 Olmazdı ḡaşre dek pül-i ḡavs-i ḡuzah ḡarāb
Bennā-yı räyi ura eger kim aña temel
- 28 Zātī hezār şā'ir anuñ vaşf-ı luḡfını
Başa çıkarırmaz yüri ḡaldur du'āya el
- 29 Yirine ḡonduḡınca revān sünnet-i Resūl
İtdüklerince ḡalk-ı cihān sūr-ı bī-bedel
- 30 Her rüzı ola sūr u şebi sūr ḡicesi
Bünyād-ı sūr-ı devletine irmeye ḡalel
- 31 Ey serv bâḡ-ı 'ilm ü ma'ānī budaḡını
Saña ebed baḡışlamış ola Ḥudā ezel

65

[AYAS PAŞA İÇİN KASİDE]

[fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün]

- 1 Sākiyā faşl-ı şitā geḡdi irişdi yine yaz
Yürüt ayaḡı benefşeyle ḡumār-ı ḡamı yaz
- 2 İtdi emvāt-ı nebātı yine ḡay faşl-ı bahār
Gösterüpdür nitekim ḡazret-i 'İsā i'cāz
- 3 Ḥurresin itdi semen üzre perişān sünbül
Göreyin zıll-ı seḡer bigi ola 'ömri dırāz
- 4 Virdi ḡülşende şafā nāle-i bülbul baña şan
Oḡıdı Ka'be mü'ezzinleri temcīd-i ḡicāz
- 5 ḡiceler üstine ḡünler yine oldı ḡālib
Rūmiyān leşkeri Şām'ı şıdı ḡüyā ḡodı az
- 6 Naḡar it nergis-i şehlālar ile bâḡ-ı bahār
'Aynıdur şol ḡüzelüñ kim ola çeşmi ḡammāz
- 7 Geldi bir dem yine ol ḡonce ile bencileyin
ḡül ider nāzı ḡılur bülbul aña ḡarşu niyāz

65 F 23b, B 36a, JR2 15b.

1. irişdi yine: yine irişdi B.
3. bigi: gibi B.
6. kim: ki F / çeşmi: 'ayni F.
7. nāzı: nāz u F.

- 8 Diñleyüp bülbüli ğıŝş oldu büzürg ü kûçek
İtdi 'uşşâkı muhayyer nitekim nağme-i sâz
- 9 Yine gül bülbüle yirden göge dek zulm itdi
Zührenüñ sâzına feryâdını itdi dem-sâz
- 10 Şalınup hâr ile gülşende geyüp hil'at-i al
Gelüp açıldı şabâ ile idüp şive vü naz
- 11 Şevk ile şa'bede nev-rûza ser-âgâz idüben
Okıdı bunu revân bülbül-i nâzük-âvâz
- 12 Yiyüp iç nağŝı güzel ğonciler-ile hoş geç
Geçmeden nağŝı saña bu felek-i şa'bede-bâz
- 13 Görđi 'âlem kamu gül ŝoĝbetin ider ŝüfî
Rehn-i mey eyledi seccâdeyi didi ne namâz
- 14 Gül ü mül ŝoĝbetine gelmedüĝiçün ŝeyĝüñ
Yüregi acıdı kat kat yine mânend-i piyâz
- 15 Her hümâ sâye şalar gülşene ŝüfî bildi
Çıkarup tâcı gelür uçup uçup çün şeh-bâz
- 16 Gülsitânda yine bir bezm idelüm kim biz aña
Çevrile döne döne bulmaĝa yol ördek ü kaz
- 17 Gülsitân meclisine gelsün o şeh nâz iderek
Diñlesün bülbüli görsün nice oldu şeh-nâz
- 18 Bugün ol server-i mülk-i keremün bezmî bigi
Büstân-ı gülşen-i firdevs olupdur tannâz
- 19 Yine tedbîr-i Zuĝal-rif'at u Mirriĝ-ĝüsâm
Aşaf-ı şâh-ı Süleymân-ı zamân ĝaŝ Ayâz
- 20 Her dem efkâr-ı kemâlât-ile 'aĝlı hem-dem
Dâ'im ilhâm-ı İlâhî ile ĝalbi hem-râz
- 21 Şemse-i ĝubbe-i eflâki yiridür yaraşur
Câme-i pâdŝeh-i râyına olursa tırâz
- 22 İstikâmetde revân aña ber-â-ber geçeli
Baĝda serv-i sehî cümleden oldu mümtâz
- 23 'Aĝl-ı evvel didi rüşen buña ĝâyet yaraşur

8. beyit -B.

11. nev-rûza: nev-rûz-ı B.

13. kamu gül: gül ü mül F / ider: eyler B // seccâdeyi: seccâde F.

16. beyit -B.

17. oldu: olur B.

18. bigi: ĝibi B // firdevs: firdevse F.

19. yine: tîr-i F / ĝüsâm: ĝassâm B.

20. dem efkâr-ı kemâlât-ile 'aĝlı hem-dem: eflâk-i ĝayâlât-ile aĝlı her dem B.

21. eflâki: eflâk B.

- Mihr eger ħink-i ŧeh-i rāyına olursa otāz
- 24 Serverā ub-1 felek ħilm ü vaārula ŧerīk
Sür‘at-i gerdiŧ-i gerdūnla ‘azmūn enbāz
- 25 Rif‘at atına sūvār olıcađız rūz-1 ezel
Kāmkārā saa bir kūrse-y-imiŧ ‘arŧ-1 firāz
- 26 Görinen ber degül eyledi eŧmūn ta‘līm
Oldı hengāme-i ebr ire hevā āteŧ-bāz
- 27 Ĥāteminden geüre māh-1 neyūn tiri revān
Dest-i rāyūn-ile ura yayını tır-endāz
- 28 Yāre her dem beni ħamz eylemese ħamze-i yār
Dir-idüm almadı devrūnde dükendi ħammāz
- 29 Ger-iŧār-1 bedene ħıfzu olaydı dizdār
Top-1 ahr urmaz idi bu felek-i ra‘d-endāz
- 30 alb-i a‘dā eridi gedi revān ħavfindan
Āteŧ-i ħiŧmua kimdūr dimeyen seng-i gūdāz
- 31 ‘Adl-i dādu göre ger seyr [eyleye] dōne dōne
Kimse alatmaya hergiz felek-i sifle-nūvāz
- 32 İŧigūnde ŧu ki der-bānu-ıla hem-dem ola
Tā‘ir-i udsi-y-ile Sidre‘de eyler pervāz
- 33 Saa dil uzadanu baŧı kesilsūn göreyin
Āŧafā baŧını ŧem‘ūn niteki at‘ ideyaz
- 34 Menzilüm ħāzret-i ‘İsā bigi eflāk ola ger
İŧigūnde baa seyr eylemek olursa cevāz
- 35 Himmet it Zāti-yi dervīŧūne kim eylemesūn
o erbāb-i ŧafādan anı zillet-efrāz
- 36 Rūyı vū gözi yaŧı zerd [ü] beyāzīdūr anu
ŧıdı o beyza serinde felek-i lu‘bet-bāz
- 37 Kimi iniletmedi dōne dōne at at bu felek
o ŧikāyatı gönül eyle du‘āya āġāz
- 38 Gülsitāna nie kim sāye ŧala ebr-i bahār
Nie kim faŧl-1 ŧitā faŧl ola vū iriŧe yaz
- 39 Gülŧen-i zāt-1 ŧerīfūn ola ser-sebz ü arī

24. Serverā ub-1 felek: ub-1 server B.

26. eŧmūn: ħiŧmu F.

27. neyūn: nevi F // yayını: yayını ger F.

31. seyr: Metinde seyrle.

33. kesilsūn: gelsūn B // ideyaz: ide mikrāz F.

34. eflāk ola ger: olaydı semā B.

‘Ömrüni eyleye Hâk zıll-ı seher bigi dirâz

66

[AYAS PAŞA İÇİN KASİDE]

[*mefâ ‘ilün fe ‘ilâtün mefâ ‘ilün fe ‘ilün*]

- 1 Habâb âb-ı revân üzre yapıdı kaçır-ı zücâc
Nesim-i hâlvete girdi geyüp laîf aķ tâc
- 2 Mesîh-i bād-ı şabāya gök oldu yine mesîr
Kelîm-i bülbüle aķdar şecer olup mi ‘râc
- 3 Bahâr-ı cām-ı tarâvet tekellûf eyleyüben
Kızardı beñzi gülüñ bağladı laîf mizâc
- 4 Şükûfe leşkerini cem ‘ kıldı şâh-ı bahâr
‘Aceb mi mülk-i cinândan eger olursa ħarâc
- 5 Terâne başladı bülbül açıldı göñli gülüñ
Çemende başladı tâ ğonce ğonce-i ğannâc
- 6 Gül eyleyüp müli kan yağı vü kızıl düşmen
O sâ ‘at eyledi zühdüñ vilâyetin târâc
- 7 Toķunduđınca irüp kiştâr-ı bād-ı şabâ
Gören kimesne şanur anı ħulzüm-i mevvâc
- 8 Benefşe kudret odına döker idi kibritin
Uyardı gül yine ezhâr meclisinde sirâc
- 9 Biĥâr-ı sebze şalar yâsemîn-i sîm-lenger
Yeşil resenleri taķmış aña ħulâc ħulâc
- 10 Leţâfetini bahâruñ ĥikâyet eylerler
Çemende tûĥi vü kumrı belâbil ü turrâc
- 11 Şadâ-yı ĥüb ile bülbül didi gülistândan
Metâ ‘-ı ‘işreti oldu gülüñ ziyâde revâc
- 12 Diyâr-ı bâġa revân oldu yine ehl-i şafâ
Ĥarîm-i Ka ‘be ‘ye ġüyâ şafâ-y-ıla ĥuccâc
- 13 Bu ġüni yarına ħomañ yürüñ gülistâna
Degül kimesne İrem bâġına bugün muĥtâc

39. bigi: gibi B.

66 F 27a, B 38b, JR2 7b.

1. yapıdı: yaydı JR2 // Nesim: Semen F.

2. oldu: -B // bülbüle: bülbül F.

6. yağı vü: yağı B.

7. şanur: -B / mevvâc: emvâc B.

9. yâsemîn-i sîm-lenger: yâsemîne lenger-i sîm B.

11. oldu gülüñ: gülüñ olupdur B.

12. Ka ‘be ‘ye: Ka ‘be ‘de B.

- 14 Çemende lâleye nâzır oluñ ki dikdi yine
Nazarlar oğına la‘lîn kelâmını âmâc
- 15 Şabâ ulağını gönderdi bâğa şâh-ı bahâr
Düzetdi her şecer-i pür-şükûfe[yi] taht-ı ‘âc
- 16 Muğadderât-ı nihâlûñ münevver oldı yüzi
Şükûfe sürdi tarâvet eliyle isfidâc
- 17 Eyitdi seyre gelür bâğa hazret-i Paşa
Riyâz-ı himmetine cümle-i cihân muhtâc
- 18 Vezîr-i şâh-ı cihân hazret-i Ayas Paşa
Gulâm-ı rây-ı müniri şabâh-ı zerrin-tâc
- 19 Meh-i sitâre-çeş(i)m âftâb-ı çerh-serîr
Emîr-i mülk-i kerem merdüm-i sürüş-mizâc
- 20 Du‘â-yı ‘izzetine evc-i âsmân menzil
Mesîh-i fikretine mülk-i lâ-mekân mi‘râc
- 21 İhâta itdi şeh-i kadri ‘arş-ı a‘lâyı
‘Aceb mi mülk-i melekden alursa rif‘ati tâc
- 22 ‘Ukûl görmedi hergiz mişâlin üç müftî
Kılalı çâr-tabâyi‘ cihânda istihrâc
- 23 Semend-i rif‘ate olduğda devletiyle süvâr
İdüp durur saña tâli‘ sa‘âdeti serrâc
- 24 Zemîn ayađuña yüz sürdüğini gördi felek
Eyitdi döne döne ben de hâk olaydum kâc
- 25 Eger ki qahruñ irişse hamîm ola kevşer
Eger ki luţfuñ ire şekker ola milh-i ucâc
- 26 Göreydi kim nice oyunlar oynayduñ aña
Senûñle oynasa şatranc-ı fikreti Leclâc
- 27 Didüm dü dem ide qahruñ irişse kuhsârı
Kıvâmla nitekim ata penbeyi hallâc
- 28 Eger ki nehy ide-y-ıdûñ cihânda zerre kadar
Yüzine irdüđinüñ sürmez idi qarayı zâc
- 29 Sühâyı gün bigi a‘mâ göreydi vaqt-i zuhûr
Eger ki eylese kehğâl-i râyüñ aña ‘ilâc

17. gelür bâğa: bâğa gelür F.

21. tâc: ħarâc F.

22. müftî: ma‘nâ F / çâr: çeħâr B.

25. Eger: Ve ger B // ucâc: zücâc B.

28. qarayı: qara F.

29. bigi: gibi B // kehğâl: fi‘l-ħâl B.

- 30 Sürer yolında zemîne yüzini ehl-i murâd
Niteki Ka'be t̄ariķinde zer sürer huccâc
- 31 'Aṭâna şekkeri helvâ didüm dil ucı-y-ıla
Varaķ varaķ benüm aġzuma vay ki söġdi gülâc
- 32 Cihânda qalmaya bir zerre deñlü zulmet-i faķr
Eger ki luṭfuñ iderse şirâcını vehhâc
- 33 Eger ki maṭbaġ-ı cüdü 'imâret eyleyesin
Tamâm-ı zâviye-i 'âlem içre qalmaya aç
- 34 Teraḥḥüm eyle bu Zâtî faķîrüne kerem it
Şafa-yı qalbini zillet idüp durur târâc
- 35 Gözinüñ aķçesi surḥ olmayaydı aġlamadan
Faķir dirdüm aña fûls-i aḥmere muḥtâc
- 36 Ṭapuña ol yine bir baġr-i midhat itdi kim 'arz
Dürer o baġre ma'ânî suṭur aña emvâc
- 37 Geç ol tariķ-i şikâyetden itme lâf u güzâf
Reh-i du'âya zebânı kıl ey gönül nehhâc
- 38 Nesim nice ki ḥalvet-nişin olup geye tâc
Ḥabâb-ı âb-ı revân üzre yapa qaşr-ı zücâc
- 39 Zücâc-ı 'ömrüne seņg-i fenâ irişmeye hiç
Başuñda devlet-i bi-add senüñ müdâm ola tâc

67

[AYAS PAŞA İÇİN KASİDE]

[mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

- 1 Gördüm yüzüñi Ka'be-i kuyuñda güyiyâ
Berķ urdi nür-ı Ḥazret-i sulṭân-ı enbiyâ
- 2 Kaşduñ tavâf-ı Ka'be-i küy-ı ḥalîl ise
Ëy dil bileñce himmet-i ser-cümle evliyâ
- 3 Her kim tavâf-ı küy-ı nigâra iderse sa'y
Aña tavâf-ı Ka'be naşib eylesün Ḥudâ

30. Niteki: Nitekim B.
31. şekkeri: sükkeri F // vay ki: -F.
32. iderse: iderseñ B.
33. zâviye-i: zevâye-i F.
34. bu Zâtî: Zâtî-yi F.
35. aġlamadan: aġlamaqdan B.
36. kim: ki B.
37. kıl: gel B.
38. âb-ı revân: revân F.
67 Ü2 4a.

- 4 Her kim ki sürse Ka‘be-i kũy-ı nigāra yüz
Biñ yıl o kimse Ka‘be hağı-y-çün sürer şafā
- 5 Yārũñ vişāli Ka‘besine çũnki irmedũm
Yaş dökse ‘ayni acısa zezem n’ola baña
- 6 Didi ki saña ‘idde şabr it vefā idem
Ben şabr iderdũm eylese ‘ömrũm eger vefā
- 7 Bu zũlf-i Ka‘be-pũşũñı sa‘y itme kesmege
‘Ömre ziyān imiş didi bir kimse dil-berā
- 8 urbān iderse ‘id u vişālũnde ger beni
aşşāb gözlerũñ “*rağıya’llāhũ ‘anhũmā*”
- 9 Āvāzuñı hicāz mađāmında itse gũş
uccāc-ı āşıķān amu “*lebbeyk*” dir saña
- 10 Devlet o kimseye virür el rũz-ı ‘idde
Anuñla ide sevgili cānānı merħabā
- 11 ayrũ’l-enām-ı hażret-i paşa-yı hāş Ayaz
Maħmũd-ı ħalk-ı ‘ālem ü mađbũl-i pādşā
- 12 ‘İsā-yı fetħa satvetinũñ yilidür nefes
Mũsā-yı nuşret ü zaferre nizesi ‘aşā
- 13 Şıddĩķ-ı şıdķ içinde şalābetde şan ‘Ömer
‘Oşmān ħayā deminde şecā‘atde Murtażā
- 14 Nehy itse dānehā-yı dũri dermiye seħer
Bebgā-yı lāciverd-afes-i murđdur ğidā
- 15 Keşf ola ğayb aşrına imkān deriçesi
Şol çeşme kim ola ayağı tozı tũtiyā
- 16 Ey āftāb-ı burc-ı kerem nũr-ı ‘adlle
İtdũñ vilāyeti zulem-i zulmden cũdā
- 17 Peyk-i serĩ‘-i fikretũne menzil āsmān
Şeh-bāz-ı şāh-ı rif‘atũne lā-mekān feżā
- 18 İdinmeyeydi mihr ile māhı iki kedũ
Çerħ olmaz-ıdı ulzũm-i fażluñda āşinā
- 19 Pür-zer neden iderdi güneş puta ħimmeti
Öğretmeseydi rāyũñ eger aña ķimyā
- 20 Ya‘nĩ firāş-ı fażluña ola buħũrdān

8. “*rağıya’llāhũ ‘anhũmā*: Allah ondan razı olsun.”

9 “*lebbeyk*: Buyrunuz, ne emrettiniz efendim.”

- Cismini şeb irişse müşebbek ider semâ
- 21 Râyûn mi öğredür gice pür-zaḥm-iken felek
Kâfûri merhemiyle oñıldur seḥer zekâ
- 22 Tutup gönülde rif' atûni muşḥaf açmışam
Birbiri üstine yidi kat geldi ve's-semâ
- 23 Mâhuñ ḥusûf-ı cerb idimezdi çerâğını
Ger şem'-i râyûn ile vireydi güneş ziyâ
- 24 Kuhsârı ebr gibi geçer bahri yil gibi
Ol berḳ-ı 'azm u ra'd u süheyl esb-i bād-pâ
- 25 Çün oldı zülf-i sâfi-yi iclâs ki şebîh
Başmazsa yiridür feraḥından yire hümâ
- 26 Her kim yoluñda cānı revân eyledi odur
Ey kâmkâr-ı pādşeh-i âlem-i beḳâ
- 27 Çerḫ-i keremde ebr-i güher-bâzdur kefüñ
Şemşir aña şimşek ü bārân daḫi seḫâ
- 28 Göñlüñi yaz Zâti-yi dervîşe himmet it
Yazup getürdi ḥâzretüne Aşafâ du'â
- 29 Senden murâd bu ki aña himmet idesin
Ḥaḳ'dan ümîdi bu ki du'âsı qabûl ola
- 30 Ayaḳda ḳaldı senden umar tutasın elin
Beş vaḳti ḳılduğınca du'âlar ḳıla saña
- 31 Huccâc Ka'be'yi nice kim eyleye tavâf
Berḳ ura ravzada nitekim nür-ı Muştafâ
- 32 'İdüñ mübârek ola vü envâr-ı mihr-i Ḥaḳ
Ey mâh ide Ka'be-i ḳalbüñi pür-şafâ

68

[AYAS PAŞA İÇİN KASİDE]

[*mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün*]

- 1 Nevrüz irişüp luḫ ile zeyn eyledi bâğı
Ol yaña güzel başuñ için götür ayağı
- 2 Kibrîti ucın nâra benefşe degürüpdür
Gül câmi'inüñ n'ola uyarılsa çerâğı
- 3 Her lâle yine kırmızı vâlâya koyupdur
Ḥaḫ-ı ruḫ-ı gül-çihre gibi misk uvağı
- 4 Nisân buludı luḫ ile şu sepdî zemîne

- Başdan başa söyindi zemistānuñ ocağı
- 5 Şahrāda nazar ser oğına dökdi şakāyık
Bir sebz sütün üstine gül-reng kabağı
- 6 Oldı yine şahrā-yı Hoten gibi mu ‘attar
Büy-ı gül-i rengin ile gülzār dimağı
- 7 Kim görse şanur şebnem anı bāğda çerhūñ
Feryād-ı belābilden erir yüregi yağı
- 8 Nāzüklik ile dişlemeden çün anı jāle
Kandan [mı] kıza[r]updur ‘aceb lāle tuğağı
- 9 Allāh nice nāzük ter olur gör ki benefşe
Döymedi seher yiline gögerdi yañağı
- 10 İrişdi benefşe nitekim peyk-i mübeşşir
Müstağrak olup gök dere düşında bacağı
- 11 Girmezdi bucağdan bucağa zāhid-i murtāz
Olmasa eger tevbeye gül bāğda yāğı
- 12 Şevk atı-y-ıla seyr-i bahār eyledi şol kim
Şāhāne anuñ bād-ı şimāl oldı şolağı
- 13 Ey mihr-i felek şalma fūrūguñ yire anuñ
Ezhār virüpdür kāmı maḥlūka ferāğı
- 14 Ey şūfi açıl bāğa kara gönlüñi tā kim
Rüşen ide envār-ı dıraḥtuñ yüzi ağı
- 15 Bī-bāde kişi kılmaya gülzārı teferrüc
Sultān-ı bahār eyledi gāyetde yasağı
- 16 Kırutdı şitā kanumuz idi yaz irişdi
Sāki demidür al berü şol kan olıcağı
- 17 Gül gibi gülistāna açıl nāzük odur kim
Bülbül gibi gülzār ola ey gonçe turağı
- 18 Bur gūşını sāzuñ demidür diñle şadāsın
Bülbüllerüñ āvāzına gül urdı kulağı
- 19 Seyre gele paşa-yı mükerrerrem deyü nāgāh
Zeyn eyledi ezhār kāmı bāğı vü rāğı
- 20 Maḥbül-i Süleymān Ayas-ı Āşaf-ı şānī
Ḥurşid-i cihān-tāb [ki] Cem-re’yi ayağı
- 21 Çerḥ olımaya kılzüm-i fazlında şināver
Ḥurşid ile bedr olsa eger iki kabağı
- 22 Erbāb-ı nazarlar didi merfū ‘ u mu ‘allā
Kadri şehinūñ ‘arş-ı mu ‘allādur otağı
- 23 Mihr-i felek-ārāy-ile rif‘atde olur bir

- Taş ışığınñ içi kimüñ olsa turağı
 24 Ger zerre-i kahrı ire ağı ola tiryāk
 Ger katre-i luḡfı ire tiryāk ola ağı
 25 Ey Āsaf-ı devrān ne vücūda ki_ire hıṣmuñ
 Mülk-i ‘ademe riḡlet için göre yarağı
 26 Ger şādık-ı re’yüñle senüñ meşveret itse
 Ne ra’d su’āl ola vü ne ebr dimāğı
 27 Şanurlar anı kavı-i kuzah işledi gerdün
 Qadrüñ şehine şunmağa bir şedde kuşağı
 28 ‘Adlünle emīn oldı cihān nicesi gör ki
 [Hāruñ ki gül] olsa ‘aceb olmaya turağı
 29 Sākīlerüñüñ cāmına reşk ide Sikender
 Cem bezmüñi görse götüre def’i ayağı
 30 Cibrīl-i tefekkür ki tapuñdan ide pervāz
 Ol sâ’at olur menzil aña Sidre budağı
 31 Yoğdur ‘adedi nite ki eflākde encüm
 Şol deñlü uyarduñ ki zemin üzre çerāğı
 32 Bir devleti virđi saña Haq ‘āleme şıgmaz
 Bu çerḡ-i muḡtūñ yitişür şanma kucağı
 33 Sa’y eyledi döne döne kat kat bu felekler
 Olmağa senüñ maḡbaḡuñuñ çini çanağı
 34 Senüñ gibi mü’min aña rākib n’ola dirsem
 Ol esb-i şabā-sür’atüñe ḡuld Burağ’ı
 35 ‘Adlün demidür zahrına āhū-y-ıla kürküñ
 Olmaya ‘aceb pençe-i şīr olsa kuşağı
 36 Sehmiyle çıkar cān-ı ‘adū burc-ı bedenden
 Ger çık deyü hıṣm ile ire tīrūñ ulağı
 37 Zātī-i du‘ā-gūyuña raḡm it ki tolupdur
 Gam-ḡānesinüñ defter-i karz ile bucağı
 38 Bir yalñ ışık itdi o dervīşi mezellet
 Kim mesken aña tun-ı belā miḡnet ocağı
 39 Bed tāli’i şol deñlü fakīr eyledi anı
 Her kimse aña virmelü olmuşdur adağı
 40 Hālinden o dervīş n’ola kılsa şikāyet
 İrdi sūñüğe kıllet ile fakr bıçağı
 41 İdüpdür anı diyü mezellet katı meçnün
 Uşlana eger sim ile zerden ola bāğı

- 42 Niçe ki ŧitā gōtüre ‘ālemden ayağı
Nevrüz iriŧüp niçe ki zeyn eyleye bāđı
- 43 ‘Ömrüñ güline bād-ı ħazān irmeye hergiz
Nür-ı ŧecer-i devletüñüñ geçmeye çağı

69

[KADRİ EFENDİ İÇİN KASİDE]

[mefā ‘ilün fe ‘ilātün mefā ‘ilün fe ‘ilün]

- 1 Namāz-ı ŧubĥı ki kıldum tamām iriŧdi Resül
Didi Ĥudā’ya ŧük(ür) kı du ‘āñı itdi kıbül
- 2 Yine zamāne kemān-ı murāduñı kırdı
Du ‘āñ o kı feraĥ ol kim niŧāne buldı vüŧül
- 3 Otur serir-i sarāy-ı sürüra ŧāh-ı du ‘āñ
Cenāb-ı kıaŧr-ı kıbüle bulup durur ol yol
- 4 Ümīd bāđına ol dikdüğüñ nihāl-i du ‘ā
Olaldan gün bigi eflāke irdi virdi uŧül
- 5 Der-i kıbül açıldı dem-i du ‘āda çü dest
Du ‘āya olmiŧ-idüñ bunca vaĥtdi meŧğül
- 6 ŧafā-y-ıla tarab-engiz-i uŧül çal zīrā
Murāduñüñ yine Ĥaĥ itdi sāzını pür-uŧül
- 7 Ayaĥ ayaĥ yüri var bāđ-ı devleti seyr it
Tutam tutam gül-i gülzār-ı ŧādiyi yine bul
- 8 Dem urdı bād-ı murāduñ yine çü nergis ü gül
Gözüñi göñlüni aç yüri ŧād u ħandān ol
- 9 Benüm bu başıma gün toğsa dirdüñ ey ħamgīn
Yitiŧdi geldi bugün ŧād ol oldu [ol] me’ mül
- 10 Sitāre burc-ı ŧerefden tülü’ itdi yine
Tıpuña nür-ı sa’ādet semādan itdi nüzül
- 11 Sarāy-ı ŧehr-i sa’ādetde ŧāh-ı ‘ālemsin
Kıpuñda ‘izzet ü devlet olup durur iki kıul

69 F 24b, B 37a, JR2 16b.

3. Otur: Oturdı F / sürüra: sürür B.
4. bigi: ħibi B / virdi uŧül: virür vüŧül B.
6. uŧül çal zīrā: çal feraĥ ol B.
7. devleti: devlet B.
9. oldu: ol dem F.
10. ‘ālemsin: ‘ālemüz B.

- 12 Nitekim mü'min ü 'âbid sarây-ı firdevse
Riyâz-ı devlete itdün sa'âdet-ile duhûl
- 13 Felekden eyleme kat kat şikâyeti hergiz
Dönüp durur yine kuṭb-ı murâduñ üstine ol
- 14 Ol efdal-ı fuḍalâ kâdi oldı buldı tamâm
Fesâddan yine emn ü amânı İstanbul
- 15 Efendi kâdi-yi Kâdirî taht-ı şâh-ı cihân
Emîr-i cünd-i ahâlî emîn-i şer'-i Resûl
- 16 Cihânda fikr-i laṭîfî bigi ḳanı maṭbu'
Zamânda zât-ı şerîfî bigi ḳanı maḳbûl
- 17 Ḳıyâs eylemeñ [ol] irtifa'-ı rif'atini
Hezâr 'arş-ı ḳaderdür mühendisân-ı 'uḳûl
- 18 Firâseti nazar-ı iltifât iderse tañ degül
Surâdıkât-ı ḡayûb içre aña ser-mechûl
- 19 Naẓîrini daḡi görmiş degül toḳuz âbâ
Olalı vaz'-ı çehâr ümmehâtdan üç oḡul
- 20 Berât-ı dâdla 'adl irdi geldi 'ahdüñde
Zamânedden sipeh-i zülmi eyledi ma'zûl
- 21 Derûnı zevḳ ile pür-sâl bezm-i devründe
Döner şafa-y-ıla çenginde çâr-yâr-ı füşûl
- 22 Yapıldı luṭfuñ ile cümle-i ḳulûb-ı ḡarâb
Niteki devlet-i şâh-ile şehri İstanbul
- 23 Sipîhr zâviye-i rif'atünde bir dervîş
Şihâb-ı elf aña dâḡ encüm ü ḳamer meftûl
- 24 Ṭapuña mes'ele-âmûz 'aḳl-ı kül durur 'aḳl
Eyitdi cümle-i erbâb hep [o dem] ma'ḳûl
- 25 Felekler[üñ] def ü deffâf-ı bezm-i ḳadründe
Biri güneş biri ay oldı döşeyen iki pul

12. devlete: devlet-ile B.

14. oldı: oldı vü F.

15. Efendi kâdi-yi Kâdirî taht-ı şâh: Kadri Efendi kâdi-yi taht-ı şeh F.

16. bigi: gibi B / maḳbûl: meḡdûl F.

17. eylemeñ: Metinde eyleyen.

18a. Vezin kusurlu. / nazar-ı: nazarı B, tañ degül: degül B.

19. degül toḳuz âbâ: toḳuz âbâ degül B // ümmehâtdan: ümmehâtından B.

21. zevḳ: pür zevḳ F.

22. luṭfuñ ile: luṭfla B.

23. zâviye: zevâye F.

24. beyit -F.

25. ḳadründe: ḳadründen B.

- 26 Ne demki ‘aqluña mızmār-ı fikri şunsañ olur
Ne deñlü ‘uqde-i müşkil olursa hep mañlül
- 27 Koyaydı başını kapuñda pāyuña şeytān
Ölürdi yine Ĥudā dergehinde [ol] mañbül
- 28 Yirinden itmez-idi haşr olunca rūñ-ı ĥurūc
Eger ki rāyüñ-ile eyleseydi cisme ĥulül
- 29 Bıñār-ı luţfuñuñ āb-ı ĥayāt yeminiydi
Siyāh aşmasa ger yemini olmasa ma’lül
- 30 Biñār-ı vaşfına ĥad yok efendinüñ Zātī
Çün oldı kaçrece yemden du‘āya ol meşğül
- 31 Var āstānına seyl eyle yaşuñı ki irer
Niteki vādi-yi seyl-ābda sâ’ile mes’ül
- 32 Eyā emir-i ahālī emin-i şer‘-i Resül
Du‘ālar okı nişāne niçe ki bula vuşül
- 33 Kemān-ı ĥācetüñi dest-i luţf ile kura Ĥağ
Ziyāde nām u nişānuñ murāduñ ola kaçbül

70

[KADRİ EFENDİ İÇİN KASİDE]

[*mef’ülü fā’ilātü mefā’ilü fā’ilün*]

- 1 İksir-i nazm içinde görüñ kim ne cevherem
Altun olup durur ‘amelüm kīmyāgerem
- 2 Bağlu cenāñ-ı tab‘uma mektüb-ı ma‘rifet
Uçdum fezā-yı fikrete ben bir kebüterem
- 3 Pür-nür olurdi görse sözüm ‘ayn-ı enveri
Ben mañla‘-ı belāğata ĥurşid-i enverem
- 4 Görse sözüm ĥased odına yana Āzer’i
Düzmekde söz şanemlerini dest-i Āzer’em
- 5 Şeyhi ‘Aziz-i Yūsuf-ı mışr-ı kelām idi
Ken‘ān-ı meşnevīde anuñla birāderem
- 6 Mihr-i kelām bendedür evc-i feşāhatem
Kimdür diyen zamānda aña ber-ā-berem
- 7 Yazduğça şevk-i zevk ile mu‘ciz-kelāmumu
Ĥātem zebān-ı ĥālile eydür peyem-berem

29. beyit - F // b: Vezin kusurlu.

30. efendinüñ: anuñ B // du‘āya ol: ol du‘āya F, du‘āya B.

70 F 25b, JR2 12a.

- 8 Câm-ı cihân-nümâ diseler şî'rüme revâ
İklîm-i nazm içinde bugün ben Sikender'em
- 9 Her gâh tâze tâze ma'ânî vilâyetin
Tîğ-ı zebân-ile açarum bir dil-âverem
- 10 Tutdı sipâh-ı şî'rüm eķâlîm-i seb'ayı
Dirsem 'aceb mi pādşeh-i heft-kışverem
- 11 Gerçi ki bir faķîr ü haķîrem cihânda ben
Şehr-i belâgat içre velî bir tüvân-gerem
- 12 Kimse cihânda uğrayamaz yöreme benüm
Ben şişe-i belâgat içinde Gazanfer'em
- 13 Çün cevher-i ma'ânî getürdüm kenâre ben
Deryâ- yı ma'rifetde bugün bir şinâverem
- 14 Şî'rüm şu 'â'ı-y-ıla münevver kamu kulüb
Ben maşrıķ-ı feşâhata mihr-i münevverem
- 15 Feth eylemekde milket-i ma'nâyı Haķ bugün
Ķudret virüp durur baña şâh-ı muzafferem
- 16 Bu deñlü Ķudreti baña Haķ virdügi bu kim
Bir pādşâh-ı ma'niye şıdķ ile çâkerem
- 17 Ķadri Efendi ķâdi-yi 'asker emîn-i şer'
Muhtâr-ı şâh-ı 'âlem-i maķbûl ü muhterem
- 18 Mecmû'-ı halk-ı 'âleme mir'at-ı rûzgâr
Göstermedi anuñ gibi pür-luţf u pür-kerem
- 19 Ķat Ķat felek didi o civân-bahta ser-be-ser
İşmarladum taşarrufı pîr-i mu'ammerem
- 20 Didüm sipihre bulmaya bu çerĶ urduguñ (?)
Didi atâyı bezmine bir çini sâgaram
- 21 'Adli terâzu luţfi cinân ķahrıdur cahîm
Divânı yiridür dise meydân-ı maşşerem
- 22 İşitdi halk micmerini didi leyl-i ķadr
Cümle sitâre aĶker ü ben aña 'anberem
- 23 Ey ķımyâ-nazar nazaruñ Ķâki zer ider
Luţf kıl baña nazar[uñı kim] Ķâk-i aĶkarem
- 24 Olmasa aĶterüñle eger müşteri ķarîn
Birc-ı şerefde dimez idi sa'd-ı ekberem
- 25 Görđi ki âstânuñda bir Ķâdim olmaz

8. bugün ben: Metinde ben bugün.

20. urduguñ: Metinde urduguñ neden.

- Keyvân itdi bir yüzi qara bed-ahterem
- 26 Her fen zebân-ı hüsni-rızâ ile dir saña
Teshîr eyledüñ beni saña musahharem
- 27 Büyüklenüp vücudını a'lâ tutar felek
Sultân-ı qadrüñ ordusına dirse çâderem
- 28 Mecmû'-ı 'âleme yitişüp şu bigi didi
Luţfuñ lisân-ı luţfla ben âb-ı kevşerem
- 29 Qahruñ eyitdi görmediler düstlar didi
Vaqt-ı gâzabda cânına a'dânuñ üzerem
- 30 Kîseñle âstînuñ ağız açuben didi
Luţf-ı Hudâ'ya ben bu cihân içre mazharam
- 31 Kimüñ ne cânı var diye rûhum revâ degül
Dirseñ eger bu luţf ile rûh-ı muşavverem
- 32 Gül gönderüp haber saña peyk-i nesîm-ile
Dimiş ki büy-ı hulkuñ-ıla ben mu'aţtare
- 33 Her dem zebân-ı luţfla eydür tekellümüñ
Peygâmi rûha mısr-ı feşâhatda şekkerem
- 34 Tab'uñ düşümde 'âlemi rüşen idüp didi
Mâh-ı ma'âni bedr idici mihr-i enverem
- 35 Luţfuñ müşerref eyler-ise menzilüm benüm
Mâhı müşerref eyleye gün bigi manzaram
- 36 Dirseñ kapuñda ger ayağum toprağı baña
Mecmû'-ı 'âlemüñ seri üstinde efserem
- 37 Şol Zâti'yem ki kıymetümi kimse bilmedi
Deryâ-yı ma'rifet şadefi içre cevherem
- 38 Ma'nide gerçi nazmum aqarsu durur hemîn
Ammâ mezellet âteşi içre semenderem
- 39 Her dem eli açuqlar için baş u el açup
Vâfir du'âlar itmede gâyet hünerverem
- 40 Dünyâ yüzinde Hâtem-i Tây bigi nice kim
Ehl-i kerem fütâdelere eylese kerem
- 41 Çoğ ide 'ömrüni keremüñ bigi ol Kerîm
Şâhuñ yanında eyleye gâyetde muhterem

71

[ŞİRÎ ALİ BEG İÇİN KASİDE]

[mef'ülü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ülün]

- 1 Zeyn oldı çerâğ-ı gül-ile cāmi' -i gülşen
Açıl aña gönülün gözün olsun yine rüşen
- 2 Yanarsa n'ola çihre-i cānān gibi par par
Kandil-i güle jāle sehergeh kodı revgan
- 3 Top-ı zer ile kal'a-i sīm oldı revān feth
Dükkānını gülzār n'ola itse müzeyyen
- 4 Tigin güneşün çekdi gelüp Rüstem-i Nev-rüz
Anı aradı geçdi geçüp leşker-i Behmen
- 5 Çerh okını yağdurdı maṭar üstine anuñ
Geyse n'ola ger āb-ı çeri egnine cevşen
- 6 İster ki süre cünd-i gamı milket-i dilden
Tuğın getürüp tiginı çekdi yine süsen
- 7 Seyr it yüri şahrā etegin tağ yaqasın
Tā kırtarasın hār-ı elemden yine dāmen
- 8 Deblek tutuben gonce vü gül tutdı yine def
Bülbüller olup meclis-i ezhārda ney-zen
- 9 İçi zer ü yāqūt ile hep goncelerin pür
Gencine-i gülzārda her birisi birden
- 10 Gülzārı görüp ağızı şuyı akdı cihānuñ
Gökden yire şanmañ ki maṭar gibi yağar men
- 11 Açıl o yaña tā açıla gonce-i kalbün
Bir gönli açuq yāre dönüpdür yine gülşen
- 12 Gülzāra götür ayağı sāki ile şūfi
Gamdan sen eger ister iseñ melce' ü me'men
- 13 Şūfi yüregün nice döye itmeyesin cüş
Bülbüllerün āvāzı-y-ıla nerm olur āhen
- 14 Yüz gancla didi gülererek gonce-i nāzuñ
Nāzüklere gülşen demidür kim ola mesken
- 15 Gülşen kim açar gonce-i kalbini cihānuñ
Bir gönli açuq yār ile ger olmasa külhan
- 16 Olmasa bile bir deheni gonce yüzi gül
Her gonce gelür 'āşıka bir seng-i felāhan

71 F 28a, B 39b, JR2 10b.

5. egnine: āyine F.

10. Gülzārı: Gülzār F.

11. yāre: yār-ile F.

15. ger olmasa: olmasa B.

- 17 Hicrānı eger olmasa kālā-yı vişālūñ
Derd ile niçün h̄vāce-i bülbul ide şiven
- 18 Zeyn olduğı gülşen bu-y-imiş seyre çıkarmış
Ol kân-ı kerem bildūñ anı bād-ı şabādan
- 19 Şīrī Çelebi bebr-i vegā şīr-i mehābet
Rūbeh degül önünde eger şir ola düşmen
- 20 Tīğ-ı yed-i fermānına kim egmeye başı
Şemşir-i yed-i hükmine kim tutmaya gerden
- 21 Murğ-ı harem-i fikretinūñ ‘arş-ı mesīri
Şeh-bāz-ı şeh-i rif atūne Sidre-nişimen
- 22 Ger ‘ismeti bir sūr çeke top-ı ecelden
Tā haşr harāb olmaya burc-ı beden ü ten
- 23 Döne döne bu çerhe ki dön (?) dise zemīne
Yirinde tura çerhe eger kim dise eglen
- 24 Seyrümde didi luṭf u ‘atā yiri (?) dilersen
Ol pādşeh-i mülk-i kerem pāyına gel sen
- 25 Fülk-i huri emvāc-ı kūsūf itmez idi ğarḳ
Mellāh-ı kader ‘ismetūñ itse aña yelken
- 26 Bīmār-ı kulūba kanı kapuñ bigi mesken
Esrār-ı ğayūba kanı tapuñ bigi maḥzen
- 27 Kāşāne-i kadrūnde felek top-ı müdevver
Luṭfuñ harem-i içre cinān bāğı müsemmen
- 28 Reşk kılıcı kadrūñūñ urdı felege zaḥm
İsā iledüpdür anı dikmeklige süzen
- 29 Der-beste velī hāne-i esrār-ı semāvāt
Olsañ mutaraşşid olur encüm aña revzen
- 30 Ger ad çıkarsañ n’ola mecmū’-ı mu‘ammā
Ṭab‘uñ gözine gün bigi ma‘lūm u mu‘ayyen
- 31 Naḳş eyledi Naḳḳāş-ı ezel ṭab‘uña luṭfin
‘Aḳl anı görüp didi zihī şūret-i aḥsen
- 32 Düşümde görüp devleti aña seni aḥdum
Didi o şeh-i mülk-i şehānuñ kuluyam ben

20. başı: baş F.

21. fikretinūñ: fikrinūñ B.

23. çerhe ki dön: çerh-i gerdün B / tura: turanda B.

24. pāyına: yanına B.

26. bigi: gibi B.

29. Olursañ: Olsañ B.

30. bigi: gibi B.

- 33 Urmasa dil ü şabr yolın ğamze-i dil-ber
Dirdüm ki zamānuñda senüñ ğalmadı reh-zen
- 34 Eczā-yı ‘adūyı gül ider sehm-i sihāmuñ
Berğ irişüp âteş urıcağ niteki ğurmen
- 35 Ol murĝ-ı siyeh-per kim açup ura dem-â-dem
Olur ğaţarāt-ı dem-i düşmen aña erzen
- 36 Ur şeş-perinüñ yapraĝını mülk-i cihānda
Tâ ğurtıla sevdā-yı cedelden ser-i düşmen
- 37 Şol ħāneyi kim ide ‘imāret yed-i luţfuñ
Zillet götürür ayaĝı ol aradan erken
- 38 Deryā-yı seħānuñ bulımaz ħadd ü kenārın
Ger bād-ı şabā olup ese ħaşre deĝin zan
- 39 Zātî o seħā menba‘ınuñ işigine var
Zilletden eger ister iseñ melce’ ü me’men
- 40 Şûret bulasın dest-i du‘â bigi cihānda
Ol kân-ı ‘atāya el açup eyle du‘â sen
- 41 Nâzırlarınmuñ nice ki göñli ola rüşen
Zeyn ola çerāĝ-ı gül-ile cāmi‘-i gülşen
- 42 Pür-nür ide Ħağ ħazretinüñ ‘ömri çerāĝın
Ħandîl-i şafâ cāmi‘-i ğalbün ğıla rüşen

72

BERĀY-I FERRŪĦ BEĖ

[*mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün*]

- 1 Girüp sarāyına sulţān-ı lāciverd evreng
Anuñ öñine şafağ çekdi perde-i gül-reng
- 2 Yapıldı manzara-i pür-zıyā vü bî-hem-tā
Açıldı ğaşr-ı zümürredde nice biñ pāçeng
- 3 Dönüp dönüp gözedür leşker-i Şüreyyā’yı
Meger olardan olupdur Sühā-yı heft-reng
- 4 Yanupdı tîr-i nazardan çü şîr-i peşşe-i çerĥ
Döşendi saţĥ-ı zebercedde tâ ki naţ‘-ı peleng

34. niteki: nitekim. F.

35. açup: bāl açup F.

40. bigi: gibi B.

72 F 32a, B 11a, L 15a, JR2 24b.

· Başlık L.

2. pür-ziya: bî-zıyā B.

3. leşker-i: ‘asker-i B, L.

4. Yanupdı: Yanaydı B, چندی F.

- 5 Nücüm-ı kúbbe-i eflâki şöyle itdi ki nakş
Mişâlini yazamaz haşre dek hezâr Erjeng
- 6 Bu tāk-ı kaşr-ı zebercedde bâğbân-ı dühür
İdüp dururdu perin hüşesin o dem âveng
- 7 Bu ‘ömr-i fâni ile derd ber-ķarâr bigi
Kılurdu çerh şitâb u iderdi kútb direng
- 8 İderdi toğrı nazar kavse zevk ü şevk ile ser
Şihâb kavsi felekden atardı yire hadeng
- 9 Sikender’i felegün ‘azm-i zulmet itmişdi
Hücüm kılmış idi mülk-i Rüm’a leşker-i zeng
- 10 Biri birine ‘aceb ‘id ola mı irte diyü
İderdi leşker-i şübheyle halk-ı ‘âlem jeng
- 11 Elinde hançer-i bürrân çıka gelüp meh-i nev
Cihân-ı vâsi’i şübhe gözine eyledi teng
- 12 Hilâl mişkale-i bî-nazîr alup eline
Gönüller âyinesinde komadı şekden jeng
- 13 Benümle eyledi bir mâh merhabâyı o dem
Cemâlini göreni bâr-ı hayret eyledi denk
- 14 Hezâr şîr-i zebânı iderdi haste vü zâr
Gazâl-i çeşmi anuñ bir dem eylese nîreng
- 15 Sitâresini bilürdi hemân o Mirrih-dem
İdeydi gamzeleriyle eger ki anuñ ceng
- 16 Olurdu vuşlat-ı tiryâkine ölüm gâlib
Ne çâre sâki-yi zillet içürdi baña şereng
- 17 Eger ki akçesi yokdur bunuñ diyü n’ola hâl
Bu rüy-ı zerdüme bakmaz-ısa o dil-ber-i şeng
- 18 Varup o luţf u kerem kulzümüne ağlayayın
Şehâda ebr-i bahâr ile desti reng-â-reng
- 19 Peleng-i kulle-i kuhsâr-ı ma’rifet şîrî
‘Azîz-i mısr-ı mürüvvet Emîr-i Ferruh-neng

7. bigi: gibi B, L.

8. zevk ü şevk: şevk ü zevk B, L.

9. Sikender’i: İskender’i B, L / leşker-i: ‘askeri B, L.

10. leşker-i: ‘asker-i B, L.

11. gelüp: geldi B, L // Cihân-ı: Cihânı B.

13. denk: teng B, L.

15. o Mirrih-dem: o dem Mirrih B, L.

16. Olurdu: İrerdi B, L / vuşlat-ı: vuşlatı F.

18. desti: dest-i B, L.

19. kuhsâr-ı: kuhsârı B, L.

- 20 İhâta eyledi çerh-i muhîti fikretle
İşitdi 'aql-ı kül amı didi zihî ferheng
- 21 İçinde top-ı zemîn şâh-bâz-ı rif'atine
Buna sipihr-i müdevvir olup durur bir zeng
- 22 Eger ki cüş ide deryâ-yı lufti mâhîden
Tola cihân şadefi gevheriyle tâ harçeng
- 23 Eyâ büleñd-i merâtib bileydi rif'atûni
Geçeydi yire felek şöyle eyleyeydi ki neng
- 24 Eger ki berķ senüñ bād-ı pây-ı hüsnünle
Kuşulsa girü ħalurdı hezâr biñ ferseng
- 25 Eli irişmez idi şâh-bâzuñ anlara hiç
Me'âz idinse eger 'ismetüñ ħamâm-küleñg
- 26 Egerçi 'âlemi bir günde tolanur bu felek
Semend-i 'azmüñe nisbet hemân velî ħar-leng
- 27 Eger ki bir nefes esse nesîm-i luftuñ irüp
Olurdı süñbül ü lâle duħân-ı nârven-reng
- 28 Şu kim senüñle ola dūst yazıla göñli
Burula boynı 'adū olanuñ mişâl-i Peşeng
- 29 Sipihr-i dilde yir itsem 'aceb mi mihrüñe kim
Virür kefüñ güneşi la'l ü cūda dâ'im reng
- 30 Şu şâh-ı mülk-i şehâdur tapuñ ki Ĥâtem-i Tây
Yanuñda olsa eger ħâ'il idi bir ser-heng
- 31 Eyâ muġanni-yi bezm-i 'atâ benüm dün ü gün
Felekde Zühre'ye nâlüm çıķup ider âheng
- 32 Tutuşmadan dün ü gün küşti-gîr-i zilletle
Kıararmasun mı günüm ħatire deñlü ħalmadı heng
- 33 Baña felek çok iş itdi 'aceb mi kendümi
Döğersem alup ele âsiyâ bigi iki seng
- 34 Eline ħışm ile tîz aluban yaluñ kılıcı
Çıķup felekde sitâremle âhum eyler ceng

20. eyledi: iderdi B.

21. top-ı: topı B / şâh-bâz-ı: pādşâh-ı B, L // olup durur: olupdur B.

22. lufti: luft B, L.

23. eyleyeydi ki: ideydi F, eyledi L // neng: teng B.

24. biñ: -F, L.

27. nârven-reng: nâr u reng B.

30. olsa: olunca F.

32. heng: ferheng F.

33. kendümi: dün ü gün F / bigi: gibi B, L.

- 35 Siler sirişkünü dāmān-ı luṭfla o kerīm
 oyup Őikāyeti Zātī du ‘āya ıl āheng
- 36 Turup Őevābit ü seyr eyledikçe seyyāre
 Felek Őitāb idüben ıldıgınca uṭb-ı direng
- 37 Kūsūf iriŐmeye hūrŐid-i ‘izz ü devletüne
 Sitāreñ āyinesi zerre deñlü olmaya jeng

73

AŞİDE-İ LİVĀ BERĀY-I MESİ AA GÜFT-EST*

[mef‘ülü fā ‘ilātün mef‘ülü fā ‘ilātün]

- 1 Gel ey Sikender-i dil gör ‘ālem-i Őafāyı
 Aldı eline sāı cām-ı cihān-nümāyı
- 2 CūŐ itdi ehl-i meclis girdi adeh semā‘a
 Ney-zen eline aldı meclisde yine nāyı
- 3 Őād olduuma hikmet budur bugün cihānda
 Şundi fera faire bir cām-ı cān-fezāyı
- 4 o o Őük(ü)r Hūdā‘ya bugün abül oldu
 El götürüp iderdüm ben rüz u Şeb du ‘āyı
- 5 Bir hoş beŐāretiyle gāyetde Őād oldum
 Ol Őādli cihāna Őāh itdi ben gedāyı
- 6 Şehr-i Őafāda göñlüm Őād olmasun mı bugün
 Sanca begi idüpdür devlet Mesih Aa‘yı
- 7 Burc-ı Şerefde anuñ başına gün touptur
 Far-ı felekde dikdi adr-i mehe livāyı
- 8 Mihr-i sa‘adet āña olup bugün muābil
 Burc-ı Şerefde ālī‘ bedr eyledi ol ayı
- 9 Ol ulzüm-i Őehānuñ elfāzın istima‘ it
 Görmek dilersen ey dil dürr-i girān-bahāyı
- 10 Ey āftāb-ı devlet hūrŐid-i himmetünden
 Bir lem‘a nūr iriŐse bedr eyleye sühāyı

35. dāmān-ı luṭfla o kerimi: dāmānla o kerim L.

36. sevābit ü: sevābit B, F. / seyr eyledikçe: seyr ider giçe L.

73 F 33a, B 13b, L 12a.

* Başlık L.

2. cūŐ: āh B.

3. cihānda: ziyāde B, L.

5. Őāh: Őād B.

6. Őād: Őāh F / bigi: gibi L.

9. Őehānuñ: Őafānuñ B / elfāzın: elfāzuñ B.

- 11 Ey mâh-ı burc-ı 'izzet v'ey mihr-i şubh-ı devlet
Berç ursa nür-ı râyüñ şubh eyleye mesâyı
- 12 Eflâke çetr-i kadrüñ säye şalarsa tañ mı
Üstine şaldı çün kim Hâk säye-i hümâyı
- 13 Luţfuñ bigi Mesîhâ emvâtı kıldı ihyâ
Ol mâha Hâk Te'âlâ yir eyledi semâyı
- 14 Misk-i Hıfâ şabâdan işitdi büy-ı hulkuñ
İklîm-i Rüm'a geldi terk eyleyüp Hıfâ'yı
- 15 Hüsnuñ geçirdi anı meydân-ı sür'at içre
Hüsnuñle kâmkâr eger koşsalar şabâyı
- 16 Kûh-ı şehâb bigi deryâ-yı bād-mânend
Def'i geçerdı şalsañ ol esb-i bād-pâyı
- 17 Her kim yanuñda egri olursa ya gibi anuñ
Bağrın qarardup anuñ başını eyle kayı
- 18 Gören şaşur ki bahre 'aks-i hilâl düşdi
Keff-i kerîmüñe sen alsañ kaçan ki yayı
- 19 Alup elüñe nîze varsañ 'adüya qarşu
Virân-ı sinesine şalarsın ejdehâyı
- 20 Mülk-i fenâya ref'i varsun diyü o sâ'at
Cân-ı 'adü eline tîrüñ şunar 'aşâyı
- 21 Çeng ola kadd-i düşmen sen şâh-ı mülk-i 'izzet
Ger bezm-i rezm içinde rakşa kıya cedâyı
- 22 Vaşf-ı hamîdesine olmaz nihâyet anuñ
Ol şâh-ı mülk-i luţfa kıl Zâtiyâ du'âyı
- 23 Niçe ki kûtb-ı ârâm idüp döne felekler
Niçe ki ay ile gün devr eyleye semâyı
- 24 Kûtb-ı murâdı üzre döndür anuñ bu çerhi
'İzzet göginde yâ Rab bedr eylegil ol ayı
- 25 Yâ Rabb çün beg itdün âhîr müşerref eyle
Paşa idüp anuñla dergâh-ı kibriyâyı

11 ursa: urursa F / eyleye: eylemeye F.

12. şalarsa: şalsa F.

13. bigi: gibi B, L.

16. bigi: gibi B, L / şehâb: bād B / mânend: mânendi F.

17. egri olursa ya gibi: olursa yay gibi egri L // anuñ: -F, B.

18. bahre 'aksi: baħr-i akse B, L.

74

[fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün]

- 1 Ey felekden yüce yapmak dileyen eyvânı
Saña yir olsa gerek zîr-i zemîn añ anı
- 2 Konma adın bilüben tekyesine bir şeyhün
Yögrilupdur hâzer it zehr ile dehrün nânı
- 3 Şuya iltür nice İskender'i şusuz getürür
Ölsa biñ taht-ı Süleymân yile virür anı
- 4 Şapı ile çıkarur göz yumup açınca anı
Kim kim virür ise bir kaşık-ile nânı
- 5 Niçe şabr idebilür cevrine bunun âdem
Niçe bağlar bir avuç hâk reh-i 'ummânı
- 6 Halka halka bu tokuz dâm-şifat ejderi gör
Hey niçe kırtara bundan kişi kuşca cânı
- 7 Nazar it zâviye-i devleti gör kim şonı let
Hâzer it let yimeden olma anuñ mihmânı
- 8 Hüsn bâzârı içinde aña olmazdı bahâ
Olmasa vaşl kumâşınıñ eger hicrânı
- 9 Dâmen-i vaşla eger irmez-ise çeng-i firâk
Bezm-i gülşende yine bülbül ider efgânı
- 10 Kızarur şâm u seher beñzi bu cellâd-ı felek
Dem-be-dem döne döne şöyle içer kim kanı
- 11 Çün bu hünî felegün kârı degül kan dökmek
Ya bunun kan ile kandan pür olur dâmânı
- 12 Yire çal cām-ı gururı ki ecel niteki mey
Bir tutar cümle gedâsıyla kamu sultânı
- 13 Ka'r-ı arza bu tokuz ata şalar evlâdın
Hâzret-i Yûsuf'ı çâha nitekim ihvânı
- 14 Görinen necm degül sine-i sengininde
Çanuñı içmege eflâk biler dendânı
- 15 Zâtiyâ seng-i cefâ-y-ıla bunun pürdür içi
Gayret atına binüp geç bu tokuz meydânı

74 F 38a, L 19a, MKT 59b.

2. adın bilüben tekyesine bir: felege adın bilüp tekyesine bu F.
3. İskender'i: Sikender'i L.
4. anı: gözün L.
6. dâm-şifat ejderi gör: ejderi gör dâm-şifat F.
8. olmasa: olma L.
12. gedâsıyla: gedâ-y-ıla MKT.
14. beyit -L.

- 16 Mâ-verâsında bunuñ özge temâşâ göresin
Tîşe-i himmet-ile del bu toköz zindânı
- 17 Lâ-mekân mîlketine şıyt u şadâyı pür ilet
Murg-ı kıdsiler-ile bâl açup it seyrânı

75

KAŞİDE-İ MİMİYYE BERÂY-I ME'ÂLİ ÇELEBİ
GÜFTEHU SELLEMEHU'LLÂHU'

[fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün]

- 1 'Âleme âşâr-ı hikmet itdi ızhâr ol hâkîm
İrdi luftından hayâta cümle ecsâm-ı remîm
- 2 İ'tidâl-i rûh-perver mülk-i gülşende Mesîh
Bülbül-i güyâ vü kumri Tûr-ı şâh üzre Kelîm
- 3 Cünbiş-i âhestesinden mürdeler bulur hayât
Yaraşur enfâs-ı 'İsâ'dan dem ursa ger nesîm
- 4 Yine âb u hâkden sebze çıkardı i'tidâl
Güyyâ terkîbden ma'nâ-yı tab'-ı müstaķîm
- 5 Sebzezâr u kûh u şahrâ mevc urur deryâ gibi
Bir şadefdür her çiçek her jâle bir dürr-i yetîm
- 6 Bâğa gel ey lâle-ruḡ aç nergisün eşcârı gör
Saña işâr itmek için cem'idüpdür bunca sîm
- 7 Havz-ı pür-âb içre güyâ sāye-i serv-i sehi
Levh-i simin üzre b'ismi'llâhi rahmâni'r-raḡîm
- 8 Şâh-ı perverdî nesîm-i şubḡ-dem kim deprede
Güyyâ cevlân ider tâvûs-ı gülzâr-ı na'im
- 9 Al hil'atler geyüp gönlin alup yüz âlle
Bülbül-i dil-ḡastenün gül derdın itmişdür dilim
- 10 Bir nemed-puş ehl-i dil kuyında dervîş-i zarîf
Tekye-i gülzâr içinde bülbül olmuşdur muķîm
- 11 Gülsitâna açılır gamdan selâmet olmağa

75 F 38b, B 10a, L 14a.

*Başlık L.

1. hâkîm: kelîm B, L.
2. Mesîh: Nesîm B.
3. mürdeler: mürde B.
4. Güyyâ: Güyâ F.
5. sebzezâr u kûh u şahrâ: sebzezâr-ı kûh-ı şahrâ B.
6. eşcâr: eşcârı B, F.
7. içre: -B.
8. na'im: muķîm L.
10. dervîş-i: dervîş ü F.

- Kimde kim bu demler içre var ise ‘aql-ı selīm
- 12 Lāle-veş gülzāra açıl al ayağı destüñe
Devrden dad almağ isterseñ eger kim ey nedīm
- 13 Var ħarīm-i bāğa da ‘vet kııl perī-peykerleri
Görmek isterseñ eger kim ħür-i-yi cennet-ħarīm
- 14 Gülsitān gerçi çerāğı bāğ-ı cennetden yaķar
Görinür yār-ı münāsib olmasa nār-ı cahīm
- 15 Turmayup bülbül niçün eylerdi āh u nāleyi
‘Ālem-i vuşlatda fürkatden eger kıılmasa bīm
- 16 Şehr-i bāğı yine ũonatdı şükūfe cem ‘ olup
Var ise fetĥ itdi diller ħal ‘asını ol kerīm
- 17 Ya ‘ni Mevlānā Me ‘ālī vāriş-i Faĥr-i cihān
Zübde-i erbāb-ı ‘ilm ü mü ‘min-i cennet-ħarīm
- 18 Cümle ‘ālem pür olur cümle kelām-ı Ĥaķ ile
Tūr-ı ‘adl ü şer ‘de biñ luţf ile olsa Kelīm
- 19 Būstān-ı zāt-ı pākinden ğurāb hezl durur
Tūti-yi zıkr-i Ĥudā serv-i zebānında muķīm
- 20 Olsa menzil fikreti mihrine burc-ı iltifāt
Līk şekk ü şübhe de ħalmaz eşer olur ‘adīm
- 21 Yoķ zamānında anuñ ħünün çerker şūrāĥ-ı dil
Nāfe-i misk ü Ĥitā-y-ıla meger dürr-i yetīm
- 22 Ey ki mihrüñ pertevinden zerre ħurşid-i felek
V ‘ey ki luţfuñ ravzasından terre būstān-ı na ‘īm
- 23 Buĥl u ĩzā vü şekāvet zātuña zıdd-ı ebed
Luţf u iĥsān u sa ‘ādet ũapuña yār-ı ħadīm
- 24 Ĥavz-ı pür-āb-ı cinānuñ ‘aynidür ol zihn-i pāk
Ĥaşr-ı ebķār-ı ma ‘ānidür o ũab ‘-ı müstaķīm
- 25 Keff-i pür-luţfuñ ħatında baĥr-i ‘ummān bir ħasīs
Ĥātem-i cūduñ yanında ĥ ‘āce-i cūduñ B.

13. bāğa: bāğda B, L / ħür-i-yi cennet-ħarīm: ħür-ı cennetde ħarīm F.

15. eger kıılmasa: kıılmasa eger B.

16. fetĥ itdi diller ħal ‘asını: diller ħal ‘asını fetĥ itdi B.

18. olur: olup B // olsa: v ‘allāh L.

20. olur: çerĥ L.

21. dürr-i: dürr-i F.

22. terre: tende L.

25. ĥātem-i cūduñ: ĥ ‘āce-i cūduñ B.

- 26 On sekiz biñ 'āleme eyler ihāta fikretüñ
Çerh-veş seyrüñ seri' ü kuṭb tek zātuñ ḥalīm
- 27 Māh-ı rāyüñle mu'arız olacağın fehm idüp
Fahr-i 'ālem tîğ-ı i'cāziyle itmışdür dü-nīm
- 28 Gülşen-i luṭfuñ yanında bir varak bağ-ı cinān
Ateş-i qahruñ qatında bir şerer nār-ı cahīm
- 29 Bāhişüñ aqvālin ibtāl eylemek haqqıñ senüñ
'İlm-ile gün bigi şöhret tutdı zātuñ Ḥaḳ 'alīm
- 30 Ser-be-ser halkıñ dimāğını mu'aṭtar eyleye
Büy-ı ḥulḳuñdan eger kim dem ura bir dem nesīm
- 31 Bir mürüvvet menba'ı kân-ı keremsin ṭinetüñ
Ḥamr-ı luṭfiyle muḥammer eylemişdür ol Kerīm
- 32 Yir ü gök halkı kamu medhüñde 'acizdür senüñ
Göñlüñ alçaḳ 'arz-veş eflāk tek şānuñ 'azīm
- 33 Zātî bir midḥat 'arūsını getürdi saña kim
Ağzı mīm ü 'aynı şād u qaşları rā zülf cīm
- 34 Ḥuld-i zilletden dilerdi düşmeden şahrälara
Dest-i luṭfiyle kerem kıl ur aña zencir-i sīm
- 35 Hey meded saqqā-yı ihsānuñ yitişdür luṭf kıl
Cünd-i zillet urdı göñlüm şehrine nār-ı elim
- 36 Virdügince zīb ü fer dünyāya faşl-ı nev-bahār
Olduğınca küh u şahrā mişl-i gülzār-ı na'im
- 37 Nev-bahār-ı 'ömrüñe hergiz ḥazān irişmesün
Tāze ṭutsun tā ebed zātuñ gülistān-ı Qadīm

76
KAŞİDE-İ ĞARRĀ

[fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün]

- 1 Bir melek gördüm bugün himmeti meh-rüşen gibi
Bütleri taḳrîr ider şîrin-keḷām-ı men gibi
- 2 Ey mesāfe qaṭ' idüp tayy-i ḥıyābān eyleyen

28. luṭfuñ: luṭfuñla F.

29. bigi: gibi B, L.

30. ura: ur F.

31. menba'ı: ma'deni B.

34. zilletden: zillet B / düşmeden: düşmedi B.

35. göñli: göñlüm B.

36. küh u: küh-ı F.

37. gülistān-ı: gülistānı F.

76 L 16a.

- Ka'be-i vuşlat saña ıurbetde cān u ten gibi
- 3 şol ıadar a'lā gerekdür menzil-i ehl-i sülük
Kā'ināt [hem]çü gözine görine ıırmen gibi
- 4 'Ārif iseñ aç gözün şāhib-yağın dil ıılma gel
şekk ü şübhe cānibinden ehl-i vesm ü şan gibi
- 5 Pertev-i mihr-i ğıdā gönlün evin rüşen ider
Gözi açuğlardan olursañ eger revzen gibi
- 6 Secdeler ııl merd iseñ yüz yire koyup sür yire
Arıañ üzre yatuben sürme řafālar zen gibi
- 7 ııl talep cennet meyin hum-ĥāneler içre müdām
Küp dibine çökmege ıaşd itme dürdden gibi
- 8 Māl-ı bī-'ad ādeme a'dā-yı bī-ĥaddür şağın
Tārmār eyle anı cem'ıyyet-i düşmen gibi
- 9 Yiri od olup ĥarāretle bulur her kim ölür
Ateři yaluñ ışıkla hem-demi külĥan gibi
- 10 Ĥađ Te'ālā kabrünü nūr ile tā rüşen ııla
Ĥimmetiyle çok çerāg uyarmağa rüĥan gibi
- 11 Ĥađ sözün ĥüş it saña Ĥađ virdi çün gül gibi ĥüş
Var zebānuñ ebkem olma zākir ol susen gibi
- 12 Ola tābi' rişte-i mağşüd tā kim tapuña
Serzeniş eylemse il sen kimi (?) dir süzen gibi
- 13 Dil ucından key şağın arada ıan dökilmesün
Eyleme zinhār dil yüĥrükliĥin demren gibi
- 14 Dimesünler bu ne-y-imiş yazuga uğramışuz
Hem-deme bağma düdüĥçi bağışın ney-zen gibi
- 15 Eyle bir şüretlü ĥarrā baş (?) kimse ĥıdmetin
Tā ki iki yağa issi olasın gerden gibi
- 16 İtme řimurđ-ı 'azāba cān u cismünü ğıdā
Bulduğunu yutmağa ıaşd eyleme evren gibi
- 17 Kārbān-ı 'aşđ esrārını şağla itme fāř
Ādemün gönlü gerekdür menzil-i me'men gibi
- 18 Emr-i Bārī'řüz girerse saña ĥürī virmez el
Avcuña simin bileklü altun er řıĥan gibi
- 19 Ĥüriler saña der-āĥüş olmaz eylesen heves
şim-tenler çoçmağa altunlu pırāhen gibi
- 20 Cenneti mağlüb iden ey řālib-i dīdār-ı Ĥađ
Yār ile vaş olıcek yir olmaz ol mesken gibi

- 21 İrgürür âhîr selâmet yakasına ol seni
Bir ‘azîzûñ baş ƣor iseñ pâyına dâmen gibi
- 22 Şâhlar yanında maqbûl olasın şemşîr-veş
İrgürürseñ kendüñi bir kâhla âhen gibi
- 23 Rûzgâruñ şiddetinden ‘âkıbet olur helâk
Ola anuñ kim derünü pür-hevâ yelken gibi
- 24 Mâl-ı dünyâ cîfedür deryâ gibi ƣılma ƣabûl
Cevher-i ‘ilm-i ‘azîzi hâfîz ol maħzen gibi
- 25 Mu ‘tedil-tab‘ ol yûri mânend-i eyyâm-ı bahâr
Serd olup hâlƣa bürüdet eyleme Behmen gibi
- 26 Gel ƣıkarma geydügüñ hâlƣ ortasında dâ’imâ
İl yanından olmasun hârcandugüñ reh-zen gibi
- 27 Olma muhtâc-ı etîbbâ ol yûri perhîzkâr
İñledürler hasteyi anlar şaƣın hâven gibi
- 28 Hırmen-i ‘ömrinde ƣarı olmayupdur ƣarlık
Öcağına düşmenüñ şu ƣoyana erzen gibi
- 29 Ƙavs-i gerdüñdan iden tîr-i ƣazâdan itme sehm
Gözüñ aç emîn-dil ol ƣut sinene ƣalkın gibi
- 30 Çerħde yoldaş üzere dön dem-â-dem nesre-veş
İrmesün tîr-i elemler mâni‘ ol cevşen gibi
- 31 Tîğ-veş gâyet yarar yoldaş ol çenge çalış
Tâ diye buña dil-âverlik ƣadîmi fen gibi
- 32 Tâ şahîh ola mizâcî ‘âlemüñ düşmenlerüñ
Dök şecâ‘at nişteriyle ƣanların reg-zen gibi
- 33 Şoħbetüñden gonce-i ƣalbi cihânuñ açılır
Göñli açuƣ yâr olursañ Zâtîyâ gülşen gibi
- 34 Dâ’imâ vaƣt-i tekellümde be-gâyet nâzûk ol
Sözlerüñden kimse nefret itmesün şîven gibi

77

[EMANÎ ÇELEBİ İÇİN KASİDE]

[*mef‘ülü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fe‘ülün*]

- 1 Gördüm ki gelür bir şeh-i erbâb-ı zarâfet
Hâtm olmuş anuñ muşhaf-ı tab‘ında leţâfet
- 2 Didüm aña ey pādşeh-i mîlket-i idrâk
Şimdi kim ola şâh-ı selâtin-i belâgat

- 3 Ki her ki göre nazm-ı güher-bārını anuñ
Ṭab'ına diye lücce-i deryā-yı nezāket
- 4 Cān ide revān nazmı anuñ 'azm-i remīme
'İsā-dem ola Ḥızr-ı bi-elfāzı kıyāmet
- 5 Anı işiden şana eḥādīs-i meşārık
Düşen sözi her kıanda ki olursa rivāyet
- 6 Her kim işide gül gibi rengin sözün anuñ
Zātına diye bülbül-i gülzār-ı feşāhat
- 7 Nāzırlıđına t̄alib ola cümle meşāyih
Şöyle kim ide luṭf ile ebyātı 'imāret
- 8 Gören şana eşcār-ı revān-baḥşın aḩar şu
Ḷomış ola Ḥaḩ ṭab'-ı laṭifinde selāmet
- 9 Her beyti anuñ beñziye bir şırça sarāya
Ma'nāsı vü elfāzı laṭif ola be-ġāyet
- 10 Şi'rinde anuñ olmıya te'kıd u tenāfür
Elfāzı vü ma'nāyı laṭif ide ri'āyet
- 11 Her beyti anuñ göstere yüz dürlü ma'āni
Her şı'ri anuñ pür ola ihām u kināyet
- 12 Eş'arınuñ esrārı ili şöyle ide ḩayrān
Kim ehl-i velāyet şanalar ehl-i velāyet
- 13 Gökden çemene men gibi olmuş ola münzel
Şir'in sözünüñ şānına āyāt ḩalāvet
- 14 Olmaya anuñ bilmedüği nesne cihānda
Ḥaḩdan aña mecmü'-ı kemāl ola hidāyet
- 15 Şānında zārāfet ola zātında melāḩat
Ṭab'ında leṭāfet ola şı'rinde selāset
- 16 Ol şāh-ı zārāfet didi bir serverümüz var
Degmişdür aña milket-i nazm içre ḩilāfet
- 17 Selmān diye nazmın göre ger "*sellemeḩu'llāh*"
Şi'rin Ḥasan işitse didi işte nezāket
- 18 Mīr-i 'uḩalā pādşeh-i mülk-i zārāfet
Ya'nı ki Emānī şeh-i erbāb-ı zekāvet
- 19 Bercis-i ḩamer-behcet ü Behrām-ı Zuḩalgın
Ḥurşid-i mürüvvet meh-i eflāk-i sa'ādet
- 20 Aḩvāli ḩamu ḩālet-i aşḩāb-ı Muḩammed
Ef'ālī ḩamu sünnet-i sultān-ı risālet

- 21 Her kavli anuñ cümle-i mevcûda naşîhat
Her fi'li anuñ cânib-i ma'bûda 'ibâdet
- 22 Ol zât-ı şerîfînde anuñ haşlet-i memdûh
Güyâ ki ruḡbet şuda âteşde harâret
- 23 Şubhuñ yüzi ağ eli açuḡ olduḡı bu kim
Şâdık ḡulıdur râyıñuñ ey şubḡ-ı sa'âdet
- 24 Eylerse devâ Hâtem-i Tây defterini tayy
Ey kân-ı kerem ol kef-i deryâ-yı seḡâvet
- 25 Döne döne ḡat ḡat niye ceḡd eyleye yoḡdur
Eflâkde baḡş itmeḡe ḡaddüñle liyâḡat
- 26 Ger ceng ü cidâl ide zebün eyleye fîli
Bir mûr-ı za'ife k'idesin 'avn ü 'inâyet
- 27 Ma'nâlarınuñ her birisi bir gül-i tâze
Dirsem n'ola eḡ'aruña ḡülzâr-ı ḡarâvet
- 28 Bir mürdenüñ üstinde eger şîrûñ oḡınsa
Cân bula revân seyr ide ol şaḡ u selâmet
- 29 Eḡ'aruñ urur dillere aḡar şudan âteş
Mecmû'-ı velâyetde bulunmaz bu kerâmet
- 30 Dürr isteyü nazmuñ var iken bahre ḡalanuñ
Başın aşıḡa eyledi irişdi ḡacâlet
- 31 Zâtî ḡuluña merḡamet it luḡ u kerem ḡıl
Anı elem-i vâm zebün itdi be-ḡâyet
- 32 Ger aña şefâ'at idesin ola şefî'üñ
Maḡşerde senüñ pādşeh-i mülk-i şefâ'at
- 33 Luḡf it çıkar anı resen-i sîm ü zer ile
Miskini za'if eyledi zindân-ı mezellet
- 34 Biñ olsa dili ḡaşre deḡin faḡrıla anuñ
İtdükleri hengâmeler olmaya ḡikâyet
- 35 Ey dil o seḡâ menba'ına eyle du'âlar
Rüşen mi degül ḡâlüñ aña ḡılma şikâyet
- 36 Budur dileḡüm ey seḡ-i erbâb-ı zarâfet
Bu 'âlem ola niḡe ki maḡbûḡ-ı belâḡat
- 37 'Ömrüñi mezîd ide Hudâ 'ilmüñi bî-'ad
Tâ ḡaşr ola sen pādşeh-i mülk-i feşâḡat

KAŞİDE-İST DER-VAŞF-I İD-İ ADHĀ
BERĀY-I EMĀNİ ÇELEBİ GÜFTEHÜ

[*fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*]

- 1 Hāciyān sa'y ile irdi ḥarem-i muḥtereme
Oldı mā'il zurefā Ka'be-i kūy-ı şaneme
- 2 Ka'be'de zemzemi nūş eyledi ḥuccāc yine
Kevşeri içdi irüp nitteki İdris İrem'e
- 3 Eşkiyā başdı ayak nūş-ı şarāb eylemege
Eşkiyā urdı eli şevkle cām-ı kereme
- 4 Yāre ḳurbān olayın 'iddur ey Hızr yetiş
Bir du'ā eyle girem ola ki şekl-i ğaneme
- 5 Gūsfendi ḳo ḥalīlüm beni ḳurbān eyle
Ne bilür 'aşḳ ile cān virmegi ol bir meleme
- 6 'İd-i adhāda görenler bizi kūyuñda didi
Zā'irān sa'y u şafā ile irişdi ḥareme
- 7 Merḥabā eyle bizümle idelüm kesb-i şafā
Niceler cān virüp irişmedi ḳilüm bu deme
- 8 İşiden sürdi şafā ref'i Hicāz oldı şarır
Kūyuñ evşāfını ḳılam çü getürdüm ḳaleme
- 9 Merḥabāya sun elüñ 'İd-i vişāle irelüm
Şalmadan derd-i firāḳuñ bizi zır-i ḳademe
- 10 Yaşuñı dök ki gözüm kūy-ı ḥalīli göresin
İrdi çün Ka'be vişāline ḳoyanlar direme
- 11 Dürlü ḥil'atler ile oldı müzeyyen ḳamu ḥalḳ
Benüm el urdı veli çerḫ-i firāvān yaḳama
- 12 Nūr-ı luḫfiyle ḳarañu dili rūşen ḳılasun
Vireyin ağlıyayın ol meh-i burc-ı himeme
- 13 Şeh-i iḳlīm-i şafā ya'ni Emānī Çelebi
Gönderür luḫfi elüñ zilleti mülk-i 'ademe
- 14 Nice yüz biñ göz-ile yir yüzünü gözledi çerḫ
Gözi tuş olmadı dağı o ḳadar muḫteşeme
- 15 Bādbān taḳsa eger kim aña Nūḫ rāyini
Çerḫde şems bigi yüriye yirde bir meh
- 16 Pır olınca ol olmaya gürisne ola sır

- Luţfi pistânını bir tıfl ki bir sâ'at eme
- 17 Hak budur yokdur anuñ zerrece kalbinde tama'
Al beri dimedi bir kimseye illâ didi meh (?)
- 18 Ola hep şerbet-i şekker gibi şîrîn ü lezîz
Serverâ kaṭre-i bârân-ı şehân irse neme
- 19 Görinen şanma şafaḡ görđi felek rif'atüñi
Şöyle şerm eyledi kim beñzedi beñzi baḡama
- 20 Bir nefesde nefesi Zühre-i zehrâya ire
Başlasa himmet-i a'lâ gele ney-zen neḡama
- 21 Ser-be-ser cân bula geçmiş fuşehâ vü bülegâ
Varsa eşcâr-ı revân-baḡşuñ eger kim 'Acem'e
- 22 Söz yirine deheninden dökilür şimdi şeker
Şi'r-i şîrînüñi hânendeler alduḡça feme
- 23 Bezm-i kısmetde mey-i şevküñ irişmişdür aña
Bu ḡadar şöhrete ḡikmet o durur câm-ı Cem'e
- 24 'Alem-i ḡadrüñi ṭâli' dike burc-ı felege
Reşk ide mihr-i cihân-tâb o dem ol 'aleme
- 25 Devletüñ nâmesine ḡälidi târiḡ-i ebed
'İzzetüñ niteki 'unvân idi ḡükm-i ḡademe
- 26 Ser-be-ser ḡalk-ı cihân olsa ḡamu ehl-i ḡalem
Luṭfuñuñ ḡaşre deḡin gelmeye vaşfi ḡaleme
- 27 Merḡamet eyle ki yaşın zem idüp döndürđi
ḡâmet-i Zâtî'yi ḡavvâs-ı elem ḡavs-i ḡama
- 28 Ne ḡadar ḡâmeti ḡam cismi za'îf ise anuñ
Himmet eylerseñ eger ḡarb ura rüy-ı eleme
- 29 Virmeye nâr-ı mezellet-ile ḡâkisterini
Yem-i cüduñdan aña el ire bir kaṭre yime
- 30 Ḥâciyân niteki ire ḡarem-i muḡtereme
Ola mâ'il zurefâ Ka'be-i küy-ı şaneme
- 31 'İdüñi Tañrı mübârek ide ḡadrüñ merfû'
Ṭuş olasın ḡarem-i himmet ü luṭf u kereme

79

KAŞİDE-İST DER-VAŞF-I ŞEB BERĀY-I KĀDĪ-‘ASKER ŞĀH
MUHAMMED RAĤMETU’LLĀHU ‘ALEYH*

[*fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün*]

- 1 Şāh-ı sa‘d ahter-i sulţān-ı felek ferruĥ-fāl
Ĥalveti önine çekdürmiş idi perde-i al
- 2 Ĥācedür çerĥ şatup gevher-i yek-dānesini
Kīsesin itmiş idi aĥçe ile māl-ā-māl
- 3 Pīl-i çerĥün binüben üstine Hindū-yı Zūĥal
Başına māh-ı nev olmuş-idi zerrin çengāl
- 4 Müşteri şevkle bāzār-ı sa‘adetde turup
Vuşlat-ı Zūhre’ye olmuşdı ziyāde meyyāl
- 5 Ele bir ĥançer-i tiz almış idi kim Mirriĥ
Nār-ı ĥışm-ile düzilmiş şuyı zehr-i ĥattāl
- 6 Encümüñ gözi degüp ĥarbda güm olmuş idi
Melik-i mülk-i melā’ik şeh-i erbāb-ı cemāl
- 7 Çār-pāre eylesün tiĥ-ı melālet göñlüñ
Dirdi Zūhre yüzi turma ayaĥı çengüñe al
- 8 Kāsım-ı neşr-i nebātāt idi destinde kalem
Kādi-yi mülk-i melek pādşeh-i taĥt-ı kemāl
- 9 On iki şehri o bir ayda sey(i)r itmegiçün
Turmayup eyler idi peyk-i kamer isti‘cāl
- 10 Bir şerif eşrefi divşürmüş-idi şāmda çerĥ
Anı bulmaĥiçün almışdı ele bir ĥırbāl
- 11 Dil-i sevdā-zede bir zülfi siyāhuñ o gice
Şubĥ-ı vaşlın umuben eyler iken fikr-i muĥāl
- 12 Kārañu gicede şan māh-ı münir itdi tulu‘
Lāyiĥ oldı dile ilhām-ı Ĥudā-yı müte‘āl
- 13 Didi kim niçe bir eyler bu perişānlığı ĥo
Heves-i zulf-i semen-sālar elif ĥaddüñi dāl
- 14 Şevĥ-i mihri-y-ile her māh-ı hilāl-ebrüñüñ
Yā niçe eylesin cismüñi mānend-i hilāl

79 L 21b, MKT 186a.

*Başlık L.

3. Başına māh-ı nev olmuş idi: Māh-ı nev olmuş idi başına MKT.

5. beyit -L.

6. beyit -L.

7. beyit -L.

8. beyit -L.

14. mānend: billāh MKT.

- 15 Ne revâdur atı yanına piyâde düşesin
Bir kamer-ruḡ şeh-i ferzâneyi görüp fi'l-ḫâl
- 16 Şem'-ruḡlar niçe oynada seni döne döne
Dürlü şüretler-ile niteki fânüs-ı ḫayâl
- 17 Çeşmi cellâdına tıp cân vire maḫbûblaruñ
Ol ḫarâmilere kanuñı yiter eyle ḫelâl
- 18 Bir ḫamâm-ı ḫarem-i kudssin ey pāk vücûd
Murğ-ı bālũñ ne revâdur ki hevâya açā bâl
- 19 Bũy-ı gülzâr-ı İrem aña şaḫın geç irişür
Cân meşâmına zükâm eyler-ise berd-i vebâl
- 20 Eyleme dirhem ü dînâr u le'âle meyli
Şoñlarinuñ biri hem birisi nâr u biri âl
- 21 Vaḫt ola yire geçesin utanup fi'lũnden
Olma Kârũn gibi dünyâda iken t̄alib-i mâl
- 22 Meyl-i devlet ideyin şanma anuñ âḫiri let
Lâ-beḫâ 'ayn-i ḫulûb-ile baḫarsañ iḫbâl
- 23 Şabri Ye'cûc-i ḡazab öñine sedd eyle müdâm
Okıya milket-i Islâm'uña bir zerre zevâl
- 24 Tâ ki her kimse ele almaḡa ḫaşd ide anı
Cân erit oda köze düş ide gör ḫalbũni ḫâl
- 25 Cismũni yüri riyâzetle za'îf eyle ki ḫalk
Başı üstinde saña yir ide mânend-i ḫulâl
- 26 'Ayn-i ḫardur bu çerâḡâḫ-ı cihân içre yiyen
Zer için ḡuşşayı mânend-i ḫimâr-ı Deccâl
- 27 Şükrini ḫ'ân-ı ḫayātuñ getüri gör yirine
Seni şehḫâr-ı ecel eylemeden siḫrle lâl
- 28 Şevḫ ile mihr-i cihân-tâblaruñ zülf ü ruḫın
Niçe bir medḫ idesin gice vü gündüz meh ü sâl
- 29 Ol gül-i bâḡ-ı kemâlũñ yüri var medḫin okı
Tâ ki saña diyeler bülbül-i gülzâr-ı maḫâl
- 30 Sâye-i luṭf-ı Hudâ pertev-i ḫurşid-i cemâl
Ḥaşıl-ı kevn ü mekân zübde-i erbâb-ı kemâl
- 31 Ḳâdi-yi Şâḫ Muḫammed kamer-i burc-ı celâl

15. ferzâneyi: ferzâne L.

16. Niteki: nite L.

18. kudssin: kuds ola MKT.

19. beyit -L.

23. beyit -L.

24. beyit -L.

- Meh-i Bercīs-firāset meh-i hurşīd-ḥiṣāl
 32 Kim varur fazlı fezāsına ki Cibrīl-i ḥired
 Nār-ı ḥayret yaqar açmaq diledükçe per ü bāl
 33 Şubḥ-dem bul bizi anuñ işiginde didiler
 Gice seyrümde baña devlet ü 'izz ü iqbāl
 34 Tīr-i maqşūdı nişāne irişür her kim aña
 Qavs bigi ide iki bükilüp istikbāl
 35 Sensin ol mihr-i sipihr-i 'azamet luṭfindan
 Haq Te'ālā yirüni eyledi eflāk-i celāl
 36 Aña cerrāḥ-ı felek nişter-i berq urmaz idi
 Haste olmasa eger reşk-i vaqāruñla cibāl
 37 Şāhid-i rif'atüñe beñzemedi līk zemīn
 Çihre-i çerḥe meh-i münḥasifi eyledi ḥāl
 38 Çerḥ baş egmedi mi qadrüñe yoḥsa ne-y-içün
 Arqasından çıkarur qavs-i qazaḥ bunca düvāl
 39 Cüş ide ger yem-i cüduñ şadef-i 'ālem ola
 Hütan dürr-ile ḥarçenge degin māl-ā-māl
 40 Gird-i mehde görinen hāle degül zerger-i çerḥ
 Düzdü ebkār-ı şeh-i qadrüñe simin ḥalḥal
 41 Bende-i ḥalka-be-güş oldı felek rif'atüñe
 Taqdı güşına anuñ ḥalka-i zerrini hilāl
 42 Misk adın añmamağa ḥalk-ı Hıṭā ide yemīn
 Büy-i ḥulkuñdan eger irgüre bir şemme şimāl
 43 Başı göge ire envārı nücūma vire nūr
 Dest-i rāyüñle eger kim dikile yire nihāl
 44 Qaşr-ı ferdāyı göre revzen-i imrūzdan ol
 Mīl-i rāyüñle ne çeşme çeke kuḥli keḥḥāl
 45 Görine 'ayni ile aña qamu 'ālem-i ğayb
 Alsa aqluñdan eger mīl-i firāset remmāl
 46 Göreyin başı aşağa ola ğavvāş gibi
 Kelimātuñ koyuben kim ki ide meyl-i le'al
 47 Çünkü seḥḥār degül çāh-ı devāt içre niçün
 Ḥāmeñüñ başı aşağa ola Hārūt-mişāl
 48 Vaşf-ı idrāküñi yazmaq dilesen künhi-y-ile
 Ditreşür tāqati qalmaz yed-i evhām u ḥayāl

37. beyit -L.

43. envārı: envār-ı L.

48. Ditreşür: Tütüşür L.

- 49 Râh-ı efkâr-ı celâlüne qademe qoduğı dem
Pâyına hayret eli def' i urur aqluñ 'ıqâl
- 50 Kime kim nüşa-i şefkat yaza müşfik qalemüm
Bulur ol kimse revân şâhid-i maqŝûda vişâl
- 51 Ey tabîb-i dil-i dil-ħaste bu şu' bân-ı felek
ŝirüme zehr qatar günde benüm biñ miŝkâl
- 52 Ey civân-baht dirigâ ki civânluqda daħi
Mekr ile bu felek-i pîre-zen itdi beni Zâl
- 53 Nârdan ħarbe ile âteş-i âhum giceler
ŝubħa dek gökde sitâremle ider ceng ü cidâl
- 54 Dest-gîr ol kerem it baŝuñ için Zâtî'ye gel
Devlet el virsün ayaklarda qalupdur elin al
- 55 Başını gün gibi qadr-ile iriŝdür felege
Qoma kim ħâk-i mezelletde ola ol pâ-mâl
- 56 Gün toğar başına ger toğar iseñ gönlinden
'Âlem-i qalbini târik idimez leyl-i melâl
- 57 Zehr-i zillet aña kâr eyleyümez zerre qadar
Kim ki tiryâk-i du'ân eyler ise isti' mâl
- 58 Niçe kim seb' a-i seyyâre ide seyr-i burüc
Qutb ârâm ide vü eyleye çerħ isti' câl
- 59 Qutb-ı maqŝûduñuñ üstün ide eflâk medâr
İrmeye zerrece 'ömrüñ gününe naqş u zevâl
- 60 O sa'âdet göginüñ kevkebini ħaŝre degin
Tâbdâr ide murâdum bu Ĥudâ-yı müte'âl

80

GÜFTÂR DER-MA'NÂ EVVELE MÂ-ĤALEQA RÛĤU VE
MEDĤU

QÂDÎ-İ QUZÂT ŝÂĤ MUĤAMMED*

[mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

- 1 Cüş itdi 'aşq qulzümi Ĥallâq-ı Kirdgâr
Ĥalk itdi dest-i şun'la bir dürr-i şâh-vâr

49. def' i urur aqluñ: aqluñ urur def' i MKT.

54b: Qoma zillet yirini eylemesün şaff-ı ni'âl L.

55. felege: felek L / b: Qoma zillet yirini eylemesün şaff-ı ni'âl MKT.

57. eyleyümez: eylemeye MKT.

60. beyit -L.

80 L 20a, MKT 148b.

* Başlık L.

- 2 Ol gevherrũ vüçüd-ı şerîfiyle hağ bu kim
Eflâk üzere merkez-i ħâk itdi iftiĥâr
- 3 Ğavvâş medĥi ħulzümüne cümle-i ‘uğûl
Rađđâş mihri bezmine eflâk-i bî-ħarâr
- 4 Mülħ-i felekde itdi anuñ mihrine Ĥudâ
Ĥurşidi cünd-i encüme sultân-ı tâcdâr
- 5 Bir şâhdur ki meskeneti ferş ile mümâs
Bir mâhdur ki rif’ati ‘arş-ile hem-civâr
- 6 Bir bâĝbân-ı bâĝ-ı nübüvvet durur o kim
Cibril anuñ risâleti gülzârına hezâr
- 7 A’đâ o şâhuñ eyleyicek üstine hüçüm
Ĥađ târ-ı ‘ankebütü aña eyledi ĥişâr
- 8 Âdem çekerken âb u ĝil içinde erba’în
Ol cümle mülk-i ‘âleme olmışdı şehryâr
- 9 Taĝlîĥ için ‘adûyı kebüterle ‘ankebüt
Olmışdur aña münis ü hem-hücre perde-dâr
- 10 “*El-faħru faĥri*” didi vü faĥriyle itdi faĥr
Bir zerre deñlü ħılmadı dünyâya i’tibâr
- 11 Bulmışdı ol Ĥudâ-y-ıla bî-şübhe ħurbeti
Bir arada ĥarâret-ile eyle şan ki nâr
- 12 Söyleşdi ol Ĥudâ-y-ıla bî-ĥarf ü bî-şadâ
Keşf oldı ol zamân aña esrâr-ı bî-şümâr
- 13 Bizden o şâhuñ âline aşĥâbına ħamu
Bir demde biñ selâm u taĥiyyât-ı şad-hezâr
- 14 Şimdi olupdur ol şeh-i mecmû’-ı âlemüñ
Bir ehl-i ‘adl-i milket-i şer’inde şehryâr
- 15 Şâh-ı ħuzât Şâh Muĥammed emîr-i şer’
Buldı cihânda ‘ilm ü kemâl ile iştiĥâr
- 16 Bir levĥadur ki ħalbi ‘ulüm anda münderic
Bir devĥadur ki zâtı mürüvvet aña şimâr
- 17 Bir servdür ki rif’ati Sidre aña beden
Bir bâzdur ki devleti himmet aña şikâr

10. “*El-faħru faĥri*: Fakirlik benim övüncümdür” Ĥadis.

11. Bulmışdı: Bulmuşdur MTK.

16. beyit -L.

17. beyit -L.

- 18 Şan berķ-ı tâziyânelü ebr eylese şitâb
Güyâ ki baħr-i küh-vaķâr eylese ķarâr
- 19 İrse Sühâ'ya pertev-i ħurşid-i himmeti
Ķalmazdı mihre zerrece 'âlemde i'tibâr
- 20 Ey micmer-i celâlüne sürĥî-yi şubĥ nâr
V'ey meş'al-i cemâlüne seyyâreler şerâr
- 21 Kūffâr görse ķahruñ ile luţfuñı diye
“Amentü bi'l-lezi ħalaķa'l-leylü ve'n-nehâr”
- 22 'Âlemde peyk-i 'azmüne yol bulımaz k'ire
Sür'atde berķ bulmuş iken bunca iştiĥâr
- 23 Fülk-i felek düşeydi eger baħr-i fazluña
Yüz yıl yilerse yıl gibi bulmaz idi kenâr
- 24 Öykindi bî-ĥayâluķ idüp keffüne şehâb
Berķ urdı yıldırım gibi bir tiĝ-i âbdâr
- 25 Ķahhâr ķahr eyledi ķoydı cehenneme
Dil mi uzatdı ķahruña bi'llâh yoĥsa nâr
- 26 Ey şekkerin-zebân kef-i dür-bâruña senün
Beñzerdi acı dilli degülmişse ger biĥâr
- 27 Zerrât şanma görinen ey mihr-i çerĥ-i cüd
Tutdı nesim-i luţfuñ ile 'âlemi ğubâr
- 28 Mevvâc-ı baħr-i fazluñı ben nice vaşf idem
Ey Ħızr-himmet eyleyümez fülk-i zan ğuzâr
- 29 Dünyâda dört nesne kefüñden kinâyedür
Deryâ vü ebr ü ma'den ü ħurşid-i zer-nişâr
- 30 Bir burc-ı âftâb-ı keremdür ol âstîn
Mihr-i şehâvet andan olur her gün âşkâr
- 31 Bir cânibi ki aĥter-i luţfuñ mesir ide
Ķuţb-ı murâdumı benüm eflâk ider medâr
- 32 Ben müstmendi leşker-i zillet helâk ider
Sim ü zer ile yapmaz iseñ çevreme ĥişâr
- 33 Ağzı şulandı işidicek çeşme-i ĥayât
Zâtî getürdi tapuña bir medĥ-i âbdâr

18. beyit -L.

20. cemâlüne: celâlüne L.

21. “Amentü bi'l-lezi ħalaķa'l-leylü ve'n-nehâr: O'nun, geceyi, gündüzü, güneşi ve ayı yarattığına inandım.”

22. 'azmüne: cezmüne MKT.

23. gibi: bigi MKT.

28. vaşf: medĥ MKT.

- 34 Deryāya taldı anı koyup kim ki dürr için
Başın aşığa şaldı revān oldu şermsār
- 35 Bir dürr-i bī-bahādur ol elmās reşkle
Bağrı delindi anı görüp dürr-i şāh-vār
- 36 Ey bāz-ı dil bu lāf fezāsında yiter uç
Şimden girü tezerv-i du'ā eylegil şikār
- 37 Dünyā yüzinde dīn-i Muḥammed kavī olup
Olduqça burc-ı şer'î cihān içre pāydār
- 38 Şems-i münir-i burc-ı sa'ādet olup müdām
Evc-i şerefde devlet ile idesin qarār

81

**KAŞİDE-İ MERHŪM ZĀTĪ
BERĀY-I MUḤAMMED ĒFENDĪ**

[mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün]

- 1 Bugün bir māh gördüm [kim] hilāl ebrūsunuñ yayı
Qarardup bağrını itmiş kemānuñ başını kayı
- 2 Gören ḥurşidini anuñ feraḥ-şād olsa tañ mıdır
Sühā'dan gösterür ol ḥande vaq̄tinde Şüreyyā'yı
- 3 Deminde nice biñ emvātı bir yirden ider ihyā
Lebi māt eyler ol şāhuñ felek naḥ'ında 'İsā'yı
- 4 Dili bir tūṭi-yi gūyā-yı pür-lezzetdür anuñ kim
Tekellüm itse lāl eyler o bebġā-yı şeker-ḥāyı
- 5 Cebīn-i Muştafā gibi yüzinde nūr beri urur
Ṭona qalır görüp māh-ı münevver ol temāşayı
- 6 Gözüñ aç perde-i ḥaṭṭını dīdārından itmiş dūr
Temāşā itmek isterseñ eger kim nār-ı Mūsā'yı
- 7 Yüzi mir'ātına gör kim ne şüret virmiş ol māhuñ
Gözüñ aç şūfi şun'ından temāşā eyle Mevlā'yı
- 8 Güneş toğınca cümle encümen maḥv itdüğü gibi
Yüzün gösterse nā-peydā ider şems-i hüveydāyı
- 9 Didüm ey şeb-çerāğ-ı bī-bahā billāh nedür bu şevk
Didem ol dem şadefden döküben lü'lü'-i lālāyı
- 10 Efendi oğlı Mevlānā Muḥammed ekmel ü efđal
İşitdüm almış istiḥkāk ile Maḥmūd Paşa'yı
- 11 Yanında müfti-yi devrān anuñ bir ṭıfl-ı ebced-ḥ'ān
Yazar bir mes'ele ḥaqqında ol biñ dürlü fetvāyı

- 12 Kenâr-ı çeşme-i hayvân gibi âb-ı şehâb ile
İdüpdür ser-be-ser sebz-i muṭarrâ bâğ-ı 'uḳbâyı
- 13 Eyâ ğavvâş-ı baḫr-ı ma'rifet 'ilmüñ kıyâs itmek
Kîşi kaç kâsedür bildüm dimekdür âb-ı deryâyı
- 14 Açup imkân ḳapusın Ḥaḳ Te'âlâ gönderüp her gün
Serây-ı zihnüñe ḳaşr-ı 'ademden bîkr-ı ma'nâyı
- 15 Müderrisler arasında 'aceb mi ad çıkarsañ sen
Senüñ ṭab'uñ gözi rüşen görür gözde mu'ammâyı
- 16 Ne hoş peyk-i şabâ-sür'at olur seyyâḫ-ı fikri kim
İder ol lâ-mekân şehrinde her sâ'at temâşâyı
- 17 Ḳamer ṭab'uñla baḫş itmiş dimiş ben rüşenüm senden
Müzevirsın diyü urdı felek alınına tamğayı
- 18 Münîr-i âftâb-ı fikretüñdür şol hoş-ârâ kim
Melekler görmemişlerdür daḫi hergiz ol ârâyı
- 19 Gören şânur kûsûf ider siyâḫ olur yüzi geh geh
Felekde pertev-i ṭab'uñ yaḳar şems-i hüveydâyı
- 20 İşitdüñ mihr fenâsuñdan gice envâr uğurlar gün
Yüzine ḳara sürmişler ṭutup mâh-ı mücellâyı
- 21 'Uḳûl evşâf-ı mülk-i ḳadr u fazluñ nice bilsün kim
İrişmez peyk-i evhâm-ı ḫayâlüñ ol yaña yayı
- 22 Şanasın yâr yârına iki ter gül revân itdi
Tekellûf itdi saña Ḥaḳ Te'âlâ dîn ü dünyâyı
- 23 Belâdan ḳaçsa bir kimse ḫişâr-ı ḫıfzuña girse
Belâ ma'düm olur ol kimseye arayı arayı
- 24 Getürdi saña Zâtî ḫusrevâne bir ḫasen şûret
Kemâl alurdi Ḥâfiḫ görse ger bu nazm-ı ğarrâyı
- 25 Hemân büstâncıya ben bildügüm bu tere şatmaḳdur
Saña 'arz eylemek münşî vü şâ'ir şî'r ü inşâyı
- 26 Nice kim ḳuṭb-ı ârâm eyleyüp çerḫ ide isti'câl
Nice kim idine encüm maḳarr eflâk-i a'lâyı
- 27 Ḥudâ burc-ı sa'âdetde sitâruñ ide raḫşende
Murâduñ ḳuṭbı üzre döndüre çerḫ-i mu'allâyı

82

[ŞAH MUHAMMED İÇİN KASİDE]

[*mefâ 'ilün fe 'ilâtün mefâ 'ilün fe 'ilün*]

- 1 Ne müntehâ didi gör Sidre'den bunı Cibrîl
Fenâda 'ömr-i aşır için itme fikr-i avîl
- 2 Zamândan ne umarsın ki Sikender'e kıldı
Hevâ-yı çeşme-i âb-ı hayâtı zehr-i ıl
- 3 Sebeb ne cân u gönülden dürişmege dün gün
Degül mi yosa Hudâ rızua fütâde kefil
- 4 Gözüni şöyle alupdur ki aflet uykusunu
Eşer ıla mı 'aceb saa şür-ı İsrâfîl
- 5 Nedür bu heybet ü hışm u nedür bu hây u hücum
A ol demi ki gele heybetiyle 'Azrâ 'îl
- 6 Telauf-ile ele bir gönül getürdü mi
Zamâne mezra 'asında ne eyledü taşîl
- 7 Şeb içre kilik-i dili bar-i cürme şalmışsın
Gözüni aç saa necm-i hidâyet ola delîl
- 8 Kalınca iki dişi kim ki çekdi nefsi bugün
Hicâb idüp yeini ıtdı burunna çü fil
- 9 Gider gönlündeki fikr-i abîh-i dünyâyı
Güneş bigi gözüne görine cemâl-i cemîl
- 10 apua âteş-i Nemrüd-ı dehr ola gülşen
Hudâ ile yürü olmaa sa'y eyle Hâlîl
- 11 Şarâb-ı tevbeyi her gâh eyle isti'mâl
Ki senden eyleye alât-ı cürmi ol talîl
- 12 Maal budur ki yirü ol maâm-ı "ev ednâ"
Yetiş bu hâk-i mezellet içinde olma zelîl
- 13 'Amel ılursan oqlarla göge 'urüc idesin
Bu delü âyeti Hâ eyledi saa tenzîl
- 14 Eger ki iki cihân içre 'izzet isterse
Derviş Efendi bigi cümle 'ilmi ıl tekmi
- 15 Fenâri-zâde Ebu'l-'ilm-i âi-yi 'asker
Efendi Şâh Muhammed sirâc-ı şer'-i delîl
- 16 Bir efdal-i fualâ şâh-ı mülk-i 'izzetdür

82 F 29b, JR2 13b.

2. Sikender'e: Metinde ki İskerder'e.

12. ol: Metinde ola. // "ev ednâ: Daha yakın (oldu).", Necm Sûresi, 9.

- Kim aña qadr ile fazl oldı hil'at u iklîl
- 17 Cihânda cümle kemâlâtı ol kemâl ile
Bir ekmel-i kümelâdur ki eyledi tekml̄
- 18 Felek bu şeb didi kendüm delük delük itdüm
Ola ki hürmen-i vaşlnda eyleye ğırbîl
- 19 Kūsûf kara şu indürmez idi 'aynine hiç
Eger ki eylese kehhâl-i râyi şems-i kehl̄
- 20 Buḥûr-ı 'ilmüne vâkıf degül bilür ammâ
Mühendisân-ı firâset bihârı mîl-be-mîl
- 21 Mesîḥ-i fikrüne bir demde lâ-mekân menzil
Du'â-yı mü'min irer 'arşa niteki ta'cîl
- 22 Şeb olmaz-idi cihân içre rûz-ı ḥaşre degin
Olaydı ṭab'-ı münîrûn bu ḳubbeye ḳandîl
- 23 Zamân-ı zihn-i münîründe oldı ğamze-i ḥüsn
Ḥusûf-ı şüretini bedrûn eyledi tebdîl
- 24 Müdâm içürmez-idi berf kûse kâfûrî
Egerki reşk-i vaḳârûnla olmayaydı 'alîl
- 25 Mûkaḥḥal eylese kehhâl râyûn encümi ger
Seḫer zârür dimez idî güneş çeküp aña mîl
- 26 Zemîni ḥilmün-ile bir tutardı ola 'uḳûl
Oyup zelâzile ger ḥıffet itmese bu şaḳîl
- 27 Görineni meh-i yek hefte şanma rif'atûnî
Sipîhr ḳulaĝa cer taḳdı boynına zenbîl
- 28 Taşarrufât dumûr-ı zamânededen el çeküp
Ḳamer nücûm-ı felek emrûnî idindi kefl̄
- 29 Çerâĝ-ı mihri nesîm-i kūsûf cerb idimez
Eger ki râyûn eliyle ḳonursa aña fetîl
- 30 Didi n'olaydı faḳîri türâb ideydi Ḥudâ
Felek görür ki ayaĝuñ zemîn ider taḳbîl
- 31 Nigâr-ı rif'atûnî ne'yle zeyn idem yüzini
Ḳaşîr-i hil'at-ı medḫ ü 'ibâret-i temşîl
- 32 Hezâr sâl anı peyk-i ḫayâl devr idimez
Şu deñlü virdi saña milket-i cemâl-i cemîl
- 33 Ğubâr-veş reşḫât-ı ḫıyâz-ı luṭfuñla
Götürdi bâĝ-ı ümid içre sâ'il-i müsîl
- 34 Gidermesün ism-i zâtuñî dün ü gün dilden
Eger ki ehl-i taşavvuf dilerse zîkr-i cemîl
- 35 Seḫâvet âbını ey şehr-i luṭf saḳḳâsı

- Tarīķ bildü[gü]ñ itdün Ĥudā yolında sebīl
 36 Terahhüm eyle baña ey tabīb-i cān u gönül
 Ziyādedür deġişür oldı kıldı şabr-ı kalīl
 37 Feleklere n'ola kat kat urursam āh oķın
 Getürdi başıma döne döne belā-yı cezīl
 38 Yürekde zillet oķı yāresi oñılmaz-ıdı
 Ümid-i luţfuñ eger olmasaydı aña fetil
 39 'Aceb degül mi bu bezm-i belāda şem' bigi
 Neyi ki añladur isem olur ney (?) olsa vekil
 40 Şu kim 'ıyān ola aña degül beyān lāzım
 Du'a kıl eyleme Zātī şikāyeti taţvīl
 41 Niçe ki ĥurrem ola bāġ [u] rāġ-ı şer'-i Resūl
 Niçe ki Sidre'de tuta maķām-ı Cebra'ıl
 42 Ĥudā kılp seni gülzār-ı şer' içinde muķīm
 Nihāl-i 'ömrüñi Sidre-mişāl ide taţvīl
 43 Sürür-ı kalbün ile süre 'ömrüñi Tañrı
 Cihanıda ķā'im ide şūr urınca İsrāfīl

83

[ŞAH MUHAMMED İÇİN KASİDE]

[fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün]

- 1 Tıtdı çün ĥançerini çerĥe hilāl-i meh-i 'ıd
 Ramazānuñ oluben 'ömri tamām oldı şehīd
 2 Māhi-yi kulzüm-i aĥdardur uf(u)ķda meh-i nev
 Şaldı nār-ı şafaķa şayd idüp anı ĥurşid
 3 Māh-ı nev şanmañ uf(u)ķda görinen devr-i zamān
 Küşt-gir-i felegüñ perçemini itdi sefid
 4 Şol kadar çekdi riyāzet Ramazān içre kamer
 Oluben bencileyin ķaddi hilāl oldı ķadid
 5 Gelüp urmuşdı der-i 'işrete ķufli Ramazān
 Anı fetĥ itmege māh-ı nev-i 'ıd oldı kilīd
 6 Tıtdı nār-ı şafaķa ķarşu kamer bir varakı
 Anda bir dāl 'ıyān oldı zihī fāl-i sa'ıd
 7 Şafaķ içre görinen māh-ı nevi didi ĥıred
 Gülsitān içre ele çengini almış Nāhīd

42. tatvīl: Metinde taţvīl

83 MKT 296b.

- 8 Viridi medyûn-ı zamân naqd-i şafâyı halka
Mâh-ı nev çekdi felek defterine rây-ı resid
- 9 Yazdı dîvân-ı felekde meh-i nev tâze hayâl
Eyleyüp mâdih-i ebrû-yı nigâra taqlîd
- 10 Ol kerîmüñ meger ol işigine cerre gider
Keçkül almış eline şevkle mâh-ı nev-i 'id
- 11 Hâzret-i Şâh Muhammed meh-i eflâk-i kazâ
Tîr anuñ medrese-i fazl u kemâlinde mu'îd
- 12 Seyre 'azm itse ne dem fikreti seyyâhı anuñ
Menzil-i evvelidür memleket-i 'arş-ı mecîd
- 13 Bû 'Alî hikmetüñ işitse ola şakirdi
İbni Edhem göre ger zühdin ola aña mürid
- 14 Bu toköz dâ'ireden taşra görüp rif'atini
Okıdı 'arş-ı mecîd üzre melekler temcîd
- 15 Cân virüp mihri metâ'in yürü al ey h'âce
Ger bu bâzârda sen ister-iseñ cins-i müfid
- 16 Sâyesinde niceler hoş geçer anuñ dün ü gün
'Ömrini zıll-ı seher bigi Hudâ ide medîd
- 17 Sen o şâh-ı fuşahâ vü bulegâsın ki senüñ
Yoğdur enhâr-ı kelâmuñda habâb-ı ta'kid
- 18 Cereyân-ı sühan-ı pâküñe öykindüğüçün
İçirür dest-i şabâ-y-ıla şuya hançeri bid
- 19 Felek-i 'ilmde devr içre Hudâ lutfından
Zihn-i pâk-ile seni eyledi gün gibi ferid
- 20 'Akluñuñ kulzümünüñ 'umkıñı fehm eylemede
Añladı şol ki kuşurını tamâm oldı reşid
- 21 Haşre dek idemeye cünd-i ecel anı harâb
Bedene hıfzuñ ele degse ola burc-ı hadîd
- 22 Hiç Ye'cüc-ı şeb-i târ cihâna gelmez
Râyüñ İskender'i âfâkı eger ide sedid
- 23 Güşına çalma ger gökde sadâ-yı nehyüñ
Çâr-pâre ide çengin yire çalup Nâhid
- 24 Şubh dâğ urmasa ger mihrüñ-ile sînesine
Adı şâdık oluben olmaz idi rüyî sefid
- 25 Sür'atüñ peyki senüñ 'azm idicek bir demde
Şarkdan ğarba irişse eger olmaya ba'id

- 26 Āstānuñda sa'ādet gelüben tıtdı karār
 aldı mü'min şanasın huld-i berin ire halid
- 27 'Ude-i re'sde tc-ı zerin almazdı kūsuf
 'İřmetüñ mühre idineydi eger kim hırşid
- 28 Anı ağırladı Ha nad-i vaar itdi 'at
 Hilmüñe küñ senüñ eyledügiün talid
- 29 Eksügi cümle bitüp oldu muradı hşıl
 Āstānuñda eküpdür şu ki tom-ı ümmid
- 30 Yapdı apuñda rec aşırını lufuña biñ
 Zti-yi bende-i luf u şeh-i mülk-i tecrid
- 31 Toınup seng-i mezellet atı ahr itdi aña
 Ölmaya bundan eşedd ādeme bir ahr-ı şedid
- 32 Āh kim virdi harāret aña tb-ı teb-i far
 şerbet-i lufuñ-ile eyle kerem ıl tebrid
- 33 Kimse anuñ gibi 'ālemde Ebü Derd-veş
 Derd-i far-ile dağı olmadı meşhür u bedid
- 34 Hcib-i yr gibi nite ki yüz rağbetle
 Ola engüşt-nüm 'āleme mh-ı nev-i 'id
- 35 Devlet ü 'izzet ü rağbet ola hcib apuña
 'Idüñi Tañrı mübārek ide adrüñi mezid

84

[şAH MUHAMMED İİN KASİDE]

[mef'ülü f iltü mef ilü f ilün]

- 1 Peyk-i müyesser olmasa ger düstlar hill
 Tutar mıdı elinde mücell teber hill
- 2 şayd-ı ğazl-ı 'id iün aldı yine ele
 Tır ile itidr idüben avs-i zer hill
- 3 Yapdı 'imāret itmek-iün 'id aşırını
 řehrüñ önünde řm'da zerrin-kemer [hill]
- 4 Kim yol bulurdu yarın aña olmasa bu şeb
 Dvr-ı bğ-ı irete rağne eger hill
- 5 Na'ı urmaz idi şişe-i eflke şmda
 Olmasa encüm ire eger pişeger [hill]
- 6 Fet itdi şehr-i 'idi ılıc ile dün gice
 İdindi cümle encümü hyl u hşem hill

- 7 Cân-bâz-veş çıkup resen-i şa'şa'a üstine
Tāvüs çekdi gösterüben hoş-hüner hilâl
- 8 Ser-sebz-i çerhde ele bir dâs-ı zer alup
Çomadı sebz-i mezra'-ı şekden eşer hilâl
- 9 Bād-ı şabā ile tolı bir bād-bān şanur
Bādı nazarda bir kim iderse nazar hilâl
- 10 Çengāl düzdi kılmagıçün şeb ber-helāk
Halk arasında olsa n'ola mu'teber hilâl
- 11 Sîmîn kemer bağışlasa tañ mı güneş aña
Sultân-ı 'ıdden getirüpdür haber hilâl
- 12 'İd ola gâlip irte didüm bu sözi o dem
İşitdi öyledür diyüben egdi ser [hilâl]
- 13 Pür na'li âteş-i şafağ içre bırağdı çün
Buldı vişâl şahid-i 'ıde zafer hilâl
- 14 Ol şevk ile didüm yine bir şî'r-i rüşenî
Bir bütünün (?) koyupdur ayağına ser [hilâl]
- 15 Hikmet midür ki ayda bir yay aşar hilâl
Şayyâddur kaşuñ gibi ey meh meger hilâl
- 16 Eksük gedik senün kuluñam didi kaşuña
Hoş ince şehr oğlanıdur ey püser hilâl
- 17 Gördükce ağlasam n'ola kapuñda kaşuñı
Görinse âsmânda olur çün maţar hilâl
- 18 Dün toğdı dünle büyüdi eksüklük eyleyüp
Ebruña öykünür niçün itmez hazer hilâl
- 19 Kaşuñ hayâli dilde tulu' itdigi bu kim
Alçağda görünür katı ey meh meger hilâl
- 20 Āhum harâretiyle peleng-i sipihri gör
Çıkdı zebânı şanma eyâ şiveger [hilâl]
- 21 Ol dâd üstine varayım bâri kâmetüm
Cânum acıtdı atdı o la'li şeker [hilâl]
- 22 Kâdî-i taht Şâh Muhammed emîr-i şer'
Hürşîd-i tab'ı bedr-i münîri ider [hilâl]
- 23 İnce tefekkür ile hayâl-i daķîķini
Yâd itdigüm dem itdi gönülden güzer [hilâl]
- 24 Tab'ı ider hayâli kamu rüşen u laţîf
Hürşîdden olur nitekim nür-ı fer [hilâl]
- 25 Gök âsmâni hil'at zer-beft-i kadrine
Encümdür aña tügme vü tamğası zer hilâl

- 26 Beñzetmek olur idi anı zihn-i şāfına
Bir kaç gün içre olsa bed(i)r-i kamer hilāl
- 27 Pīr-i sipihr başına çengāl urup gelür
Ey kām-kār kıлмаğa қаpuña cer hilāl
- 28 Sevr-i sipihri pençeledi şīr-i rif ‘atūñ
Tırnağūñı gören şanur ey şīr-i ner [hilāl]
- 29 Rūşen budur ki şevk ile fikr-i daķikūñe
Tesbīh iderdüm olmasa egri eger [hilāl]
- 30 Қаpuñda маҳзаруñ başı olmağičün senūñ
Başına giydi tāc-ı zeri hūb-ter hilāl
- 31 Hīnk-i sipihrden egilüpdür rikāb-veş
Yüz sürmege ayağūña ey dādger hilāl
- 32 Қаpuñda şenlik itmege bayram günü gelüp
Bir çeng düzdi zühreye ey pür-hüner [hilāl]
- 33 Öykindi tab ‘-ı rūşenūñe beñzer āftāb
İrünce yıldırım gibi hañçer çeker hilāl
- 34 Na ‘l-i sīm-i semendūñe beñzer ki egdi baş
Esb-i sipihr üzere idindi maķar hilāl
- 35 Yoluñda egridür şu ki dünyā yüzinde ol
Tırduğı deñlü tursun eyā nāmver hilāl
- 36 Şavm-ı belā-yı fāķa za ‘if itdi Zāti’yi
Görmiş degül kimesne daħi ol ķadar hilāl
- 37 Şal mīhr ü luţf-ı pertevini ol za ‘ifūñe
Hırşidden hemişe olur behrever hilāl
- 38 Bedr-i münīrden sözi rūşen düşer anuñ
Fakr-ıla oldı gerçi o vaşşāf-ı her hilāl
- 39 Kim gözler il sözin қoyup anuñ hayālını
‘İdūñ hilāliyle bir olur her hilāl
- 40 Zevk u şafā sarāyına gördükçe hāş u ‘ām
‘Ālemde ‘id қаşırına açdıķca der hilāl
- 41 ‘İzzet sarāyı bābı saña kat kat açıla
Olmaya bedr-i devletūñ ey nāmver hilāl

KAŞİDE-İST DER VAŞF-I ŞEB BERÂY-I İSÂ BİN İBRÂHİM
PAŞA RAHMETU'LLÂHU 'ALEYH*

[*mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün*]

- 1 Gelüp ceş-i Habeş iklim-i Rûm'ı virdi yağmâya
Güneş âteş bıraktı hırmen-i mâh-ı mücellâya
- 2 Nihân oldu siyeh şandük içinde şemse-i zerrin
Zümürüd kübbede evrâk-ı simin oldu pirâyeye
- 3 Ayuñ mir'atı jeng olmuşdı 'aks-i dehr düşmezdi
Gelüp bir zengi-yi kâhil cilâ virdi yine aya
- 4 Söyünmişdi deminden şubhğâhuñ nûrı gitmişdi
Yine nâr urdı bir Hindî kanâdil-i Süreyyâ'ya
- 5 Çerâğ-ı dideyi koydı gılâfa ser-be-ser insân
Uyardı aşdı kandilin kamer tāk-ı mu'allâya
- 6 Te'accüb eyler iken şun'ını bennâ-yı dünyānuñ
Bağarken manzar-ı çeşmüm açup bu kaşr-ı minâyâ
- 7 Gözümüñ manzarından düzd-i h'âb uğrılmış 'aklum
Görürin varmışın bir dil-güşâ garrâ güzel cāya
- 8 Temâşâ eyler iken anı bir hoş medrese gördüm
Nazîri gelmemiş hiç ol binānuñ dâr-ı dünyāya
- 9 Eyitdiler bunu Dāvūd Paşa yaptı dirdiler
Efâdil efdali 'İsâ bin İbrâhım Paşa'ya
- 10 Bulutdan gün çıkar gibi bu rüşendür olur rüşen
Sevâd-ı metn içinde iltifât itdükçe ma'nâyâ
- 11 Eger kim lâ-mekân mülkinde pinhân olsa kurtulmaz
Şu ma'nâ kim anuñ ardınca ola 'aklı araya
- 12 Saña şeh çeşmesâr-ı himmetiyle perveriş virdi
Yiridür rif'atüñ servi şalarsa göklere sâye
- 13 Yine ol medrese cānâ hayâta irdi cān buldı
Bi-ğamdi'llâh ki bir mürde irişmiş bigi 'İsâ'ya
- 14 Eger Mūsâ-sühânlar cem' iderse hazretüñ anda
Kelâm-ı Haqq ile dönse gerekdür Tûr-ı Mūsâ'ya
- 15 Senüñ seyyâh-ı fikrûñ şol arada seyr eyler kim
Melekler varmağa tākāt getürmezler ol araya

85 L 24a, MKT 213a.

* Başlık L.

11. kurtulmaz: kurtulmuş L // 'aklı: 'akl L.

- 16 Senüñ ğavvāş-ı ‘aqluñ şol deñizden dür çıkarur kim
Şināver olmamışdır ‘aql-ı kül hergiz o deryāya
- 17 ‘Adem olur senüñ bir nükteñüñ vehminde idrāki
Şu kim biñ yıl sülük itmiş ola silk-i mu‘ammāya
- 18 Kemend-i rāyi çin idüp şalayduñ burc-ı eflāke
Çıkarduñ Hāzret-i ‘İsā bigi bu kaşr-ı mināya
- 19 Eger bir zerre deñlü isti‘ānet itse tedbīrūñ
Küsuf irmezdi rüz-ı haşre dek şems-i hüveydāya
- 20 Senüñ medhūñde şekkerler yidi tūṭī bigi Zātī
Ne şirindür eger şekker-bihā irerse bebġāya
- 21 Niçe kim kuṭb bir yirde turup kâ’im-maḡām ola
Niçe kim seyr lāzım ola eflāk-i mu‘allāya
- 22 Mesīr idüp semā-yı ḡalbūñi Hāḡ māh-ı maḡşūda
Medār itsün Hudā kuṭb-ı murāduñ çerḡ-i a’lāya

86

[İSÂ BEG İÇİN KASİDE]

[fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün]

- 1 Şāhid-i şādī bi-hamdillāh ki ‘arz itdi cemāl
Guşşa vü ğam zūlf-i dil-ber bigi oldı pāy-māl
- 2 Çeng-i ğamdan cān u dil kurtıldı el virdi feraḡ
‘Ud ġāfildür bu işden muṭribā vir ġuş-māl
- 3 Geldi bezm-i devlete bir sāḡi-yi iḡsān u luṭf
Tūṭi-yi ġüyā ol ey ġüyende-i şirin-maḡāl
- 4 Sāyesinde şāh-ı mülk-i ‘izzet olam umaram
Bir hümā devlet fezāsında açupdur perr ü bāl
- 5 ġüyyā ‘ālem benüm oldı berāt-ı ḡalbūme
Dest-i devlet çekdi bir tuġra-yı şādī bī-mişāl
- 6 Geldi bir ġarrā beşīr-i bād-pā müşġin-nefes
İrdi devletden meşām-ı cānuma büy-ı vişāl
- 7 Ṭayy idüp ğam defterin yazdı berāt-ı şādiyi
Didi kim şāha nişāncı oldı ol ferḡunde-fāl
- 8 Dāver-i devrān-ı ‘ilm ü kuṭb-ı çerḡ-i ma‘rifet
Hāzret-i ‘İsā bin İbrāhīm Paşa[-yı] hoş-ḡişāl
- 9 Baḡr-i lü’lü-yi seḡā ser-çeşme-i cūd u ‘aṭā
Menba‘-ı luṭf u mürüvvet ma‘den-i ‘ilm ü kemāl

- 10 Vaşf-ı derk-i mû-şikâfın ben nice tahrîr idem
Ditreşür t̄âkât getürmez dest-i evhâm u hayâl
- 11 Görmedüm bir şemme bûy-ı hulûkınıñ mişlin diyü
Gülsitânda güllere her dem yemin eyler şimâl
- 12 Kâmkârâ âstînüñ burc-ı mâh-ı cûd u luţf
Âsmân-ı âstânuñ maţla‘-ı mihr-i cemâl
- 13 Çeşm-i derki gerd-i hayl-i fazluñ eyler bî-başar
Urur efkâr-ı celâlün pâyine ‘aqluñ ‘ikâl
- 14 Şem‘-i tab‘uñ pertevin yâ Rab nice şerh eyleyem
‘Aqlumuñ pervânesini eyledi bî-perr ü bâl
- 15 İdimez kimse senüñle ‘ilm meydânında bahş
Haşmuñı def‘î ider tîğ-ı zebânuñ bî-mecâl
- 16 Açılurdu perde-i sırr-ı semâvât anlara
Âstânuñ hâkini a‘yân idinse iktihâl
- 17 Şadrı bir meclisde kim kadrün müşerref eyleye
Yiri çerhüñ mâh-ı nev bigi olur şaff-ı ni‘âl
- 18 Şem‘i mihr ü mâh u eşkâli melâ‘ik raqş urur
Rif atüñ kâşânesinde çerh-i fânüs-ı hayâl
- 19 Dest-i kudret pây-i şâh-ı kadrüne işâr-çün
Her gice atbâkıñı eflâkün eyler pür-le‘âl
- 20 Çerh okın urursa ger her dem yiridür yıldırım
Bilmeyüp haddin senüñ hilmünle bahş itmiş cibâl
- 21 Hem-dem-i deryâ-yı luţfuñdur meger ebr-i bahâr
Kâse-i rüy-ı zemini her dem eyler pür-nevâl
- 22 İdinelden şekker-i evşâfuñı tab‘uñ gîdâ
Husrevâ baña laqabdur t̄uţi-yi şirin-maķâl
- 23 Kazısın ko nazm-ı Pervîn-i felekden tîğ-ı mihr
Yirine ey mâh anuñ yitmez mi bu ‘ıkd-ı le‘âl
- 24 Zâtî’yem ben silk-i nazm içre bugün bir dâneyem
İdimezler cevher-i nazmum görenler kıl ü kâl
- 25 Mülk-i dil mi kordı bu tîğ-ı zebânum açmaduķ
Kâmkârâ fi‘l-i fâķa ger beni kılmasa lâl
- 26 Kal‘a-i çerhe çeküp âhum şerâre leşkerin
Şubha dek her şeb sitâremle ider ceng ü cidâl
- 27 Taşra düşdi perde-i eflâkden nâlem benüm
‘Üd bigi çeng-i zilletden görelden güş-mâl
- 28 Senden artuķ kimse hergiz ne-y-dügüm bilmez benüm

- Kimse rağm itmez olursam nāleden mānend-i nāl
- 29 ‘Arz iderse kırtarur zillet Őebinden bendeyi
Aftāb-ı luřf-i burc-ı āstinūñden cemāl
- 30 Őāhid-i Őādī cihāna ‘arz kılduğça cemāl
Olduđınca zūlf-i dil-ber bigi guŐŐa pāy-māl
- 31 Arta dursun dem-be-dem ‘izz ü celāl ü ĥürmetūñ
Őādmān ol saña ğam göstermesün ol Zū’l-celāl

87

[KAZASKER İÇİN KASİDE]

[fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün]

- 1 Geldi bir dem kim bozıldı bāĝ-ı zemīn
İtdi pinhān penbede ayvasını çerĥ-i berīn
- 2 Gördi kim her kūhı bir bih eyledi geldi ĥazān
Penbe-i berf içre pinhān itdi anı erba ‘īn
- 3 Ĥalk ile Őovuk lařife itdūĝini rūzgār
İŞidüp Őaĥt oldılar āb-ı revān ile zemīn
- 4 Penbesi çıkmış yeşil cāme geyerler servler
Bu Őitānuñ Őiddetine Şad hezārān āferīn
- 5 Gördiler cismi gögermiŐ Şiddet-i sermā-y-ıla
Āsmānuñ eĝnine virdi bulutlar pōstın
- 6 Āb-ı Őafī yaĥ içinde yine kılmıŐdur karār
Nitekim sırça sarāy içinde bir ter nāzenīn
- 7 Gülsitāndan ĝonce açıldı yirinde yil eser
Yirine anuñ zemistān dōkdi berg-i yāsemīn
- 8 İncinüp bir pāre od olsa ‘aceb mi her ocaĥ
Geldi çoĥ veyl eyledi rūy-i zemīni erba ‘īn
- 9 ÇaĝrıŐur ĥammāmdan ĥūrī-Őıfat dellākler
“*Hāzihi cennātü ‘adnīn fedĥulūhā ĥālīdīn*”
- 10 Akçe pul yok bende ‘āŐide nitekim ĥoŐ ‘amel
Def bigi vāfir dōĝindüm ney bigi itdüm enīn
- 11 Ben enīn ile cihānuñ daĝlar iken yüregīn
Baĝladı daĝın Őiyeh vālā-y-ıla çerĥ-i berīn
- 12 Menziline oldı seyri cümleñ seyyāre-veş
Ben daĥi biñ derd ile oldum mekānumda mekīn
- 13 Oñmaduĥ başum ĥodum bālīn-i miĥnet üŐtine
Gözlerüme gördüm oldı leşker-i ĝaflet yaĥīn

- 14 İki kıan deryâsı içre rumh-ı hûn-âlûdla
İki leşker birbirine girdügi sâ'at hemîn
- 15 'Âlem-i bātında gördüm gökleri seyr eylerin
Sidre'den tırnış hıtab eyler baña Rûhu'l-emîn
- 16 Didi el yu gözlerün yaşını ırmağ itmeden
Derdüne bir kimse var dermân ider ol ey hazîn
- 17 Bir 'azîz-i kâm-yâb u kâm-rândur kim aña
'İzz ü devlet hem-'inân baht u sa'adet hem-nişîn
- 18 Kâdi-'asker-i emîn-i şer' ü şehri ma'rifet
Zübde-i erbâb-ı 'ilm ü vâriş-i sultân-ı dîn
- 19 Ol Süleymân-sîretün sultân-ı kadr ü fazlınuñ
Hâtemi kaşında bu çerh-i zümürüd bir nigîn
- 20 'Âlemi ki etmiş ihâta ser-be-ser çerh-i muhîf
Rif'ati deryâsı içre bir habâb-ı kemterin
- 21 Kaşına konmuş anuñ yâkût-ı aşferdür güneş
Çerh şâh-ı kadri barmağında bir engüşterin
- 22 Bekler anı rûz u şeb şevk-ile yidi pehlevân
Bu felekler mülk-i fazlında tokuz hışn-ı haşin
- 23 Baħr-i Hind'e hame-i dür-bârı kim gavvâş ola
Mülk-i Rûm'a ser-be-ser işâr ider dürr-i semîn
- 24 And içüp hüriler ider sûre-i Kevşer haķı
Âbdâr elfâzına dil-teşnedür mâ'-i ma'în
- 25 Her sitâreñ kıavs-i 'adlinden gelen tîr-i cezâ
Ey felek zûlm eyleme halk-ı cihâna key şaķın
- 26 Rûm'a gelmişdür 'alâķa kat' idüp sevdâ-y-ıla
Büy-ı hulkın işidüp bād-ı şabâdan müşk-i Çîn
- 27 Ol 'azîze pîş-keş her gün çeker sultân-ı şubh
Bir şaru şaçlu güneş yüzlü gulâm-ı meh-cebîn
- 28 Halk fânûsı n'iderler 'ahd-i 'adlinde şimâl
Tâc-ı şem'i kıapmayam artuķ diyü eyler yemîn
- 29 Bu yidi âyinelü kıalka n'eylermiş felek
Halkı eyler himmeti tîr-i havâdişden emîn
- 30 Baħr-vâr yokdur nihâyet lutfına anuñ diyüp
Gözlerümden h'âb-veş gayb oldu Cibril-i emîn
- 31 Leşker-i ğaflet ki zabt itmişdi çeşmüm kal'asın
Geldi feth itdi anı sultân-ı çerh-i çarümin

30. Baħr: metinde Baħre.

- 32 Pister ile sağ olan pehlü-keş olmasun diyü
Geçdi taht-ı maşrıka hüküm eyledi sultân-ı Çîn
- 33 Bu du 'âyı yazuben geldüm kapuña şubh-dem
Hâzretüñe tuhfem oldur ey emirü'l-mü'minîn
- 34 Çıkduğınca bād alup berg-i hazānı göklere
Dökdügince yire şâh-ı ebr berg-i yâsemîn
- 35 Hâcetüm Hâk'dan budur ey serv-i bâğ-ı ma'rifet
Eylesün her şâhuñı bād-ı belâlardan emin
- 36 Sen kabül eyle du 'âsın Zâti-yi üftâdenüñ
Ol Muḥammed ḥürmeti-y-çün yâ Mücîbe's-sâ'ilîn

88

[GEDÂYÎ İÇİN KASİDE]

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

- 1 Bâğ bir şehir-i müzeyyen oldı gül sultân aña
Cem' olup cümle şükûfe tırdılar eyvân aña
- 2 Kâse-i la'lînle ḥ'ân-ı le'tâfet çekdi gül
Jâleler görüp o ḥ'ânı urdılar dendân [aña]
- 3 Hâk-ile yeksân idi cümle nebâtât-ı riyâz
'İsi-yi bād-ı bahâr irişdi virdi cân aña
- 4 H'âce-i bārân resenle çekdi anı çâhdan
Yûsuf-ı lala ki olmışdı zeyn zindân aña
- 5 İrdi çün kim rûz-ı 'id ü vaşl u redd-i bî-naẓîr
Oldı bülbül gönce kanlu başdur qurbân aña
- 6 Gird-bād-ile döner şanmañ ğubârı bu demüñ
Hâk-i luḫfindan bu leb cân virdi ser-gerdân [aña]
- 7 Bir zümürüd kaşır yapıdı bâğda her şâh-ı gül
Jâle âb-ı verd-i ḥandân oldı şâdirvân aña
- 8 Bâğlarda cem' olup ezhâr itdi encümen
Oldı cümle bülbül-i şürîdeler ḥoş-ḥ'ân aña
- 9 Gönce-i ğannâc tırmış karşıusunda ğunc ider
Luḫf-ıla bu remzi söyler murğ-ı ḥoş-elḥân [aña]
- 10 Soruban sırr-ı dehânuñ aña kim her müşkili
Eyledi dünyâyı yokdan var iden âsân aña
- 11 Ya'ni Mevlânâ Gedâyî pād-şâh-ı mülk-i nazm
Görse ger eş'ârın istiḥsân ide Ḥassân [aña]

- 12 Bu feşâhat bu belâgat kim var anda görseler
Cân vîre bir dem muşâhib olmağa sübhân aña
- 13 Sözi Husrev'den mezîd elfâzı Hâfız'dan laîf
Yaraşur şâkird olursa hazret-i Selmân aña
- 14 Ey belâgat büstânı v'ey feşâhat ravzası
Şî'r bir gülşen tapuñdur murğ-ı hoş-elhân aña
- 15 Şubh-dem tâvûs-ı zerrîn-per iken germ olmasun
Döne döne ögredür tab'uñ senüñ cevlân aña
- 16 Mâh-ı nev şanma görinen 'azm-i peyk-i fikretüñ
Gördi kaldı peyk-i meh ağzın açup hayrân aña
- 17 Rif'atün şehrinde bir kaşr-ı mu'allâdur felek
Hâle ile mâh olupdur havz u şadırvân aña
- 18 Vaşf-ı kadrüñ yazmağa çerh-i mu'tabbak nüh-varak
Mühre urur mihr ü meh eyler nücum-efşân aña
- 19 Gülsitân-ı rif'atüñ yâ Rab nice şerh eyleyem
Çerh-i sürh-âlûde bir berg-i gül-i handân aña
- 20 Nice vaşf idem semend-i pād-şâh-ı kadrüñi
Na'li anuñ mâh-ı nevdür âsmân meydân aña
- 21 Rif'atün meydânı içinde eyâ çâbük-süvâr
Bu felek bir topdur kavş-i kuzah çevgân aña
- 22 Vezn olunmaz haşre dek fazluñ eyâ 'âlî cenâb
'Arş-ile kürsî olursa keffe-i mizân aña
- 23 Âsmân-ı lutfda bir ebr-i nisândur kefüñ
Tîğ âteş-tâb şimşekdür sehâ bārân aña
- 24 Dest-i gevher-bâruña öykindi baħr ey şîr-i ner
Pençe urdı sinesin çâk itmege mercân aña
- 25 Ey tabîbüm Zâti'ye tiryâk-i lutfuñ kıl 'atâ
Zehr-i kahrı çok virüpdür sâki-i devrân aña
- 26 N'ola çerh itmezse lutfi bezm-i hâsuñdan yiter
Luţf-ı tab'uñdan gelen şîrîn sözüñ ihsân aña
- 27 Sırr-ı bâğı niçe kim tezyîñ ide faşl-ı bahâr
Niçe kim ola yüz biñ luţf-ıla sulţân aña

89

[NASİHATNAME]

[fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün]

- 1 Hüb idi nesh olmasa ey dil hayātuñ âyeti
Hoş idi ger nüsha-i 'ömrüñ olaydı sıhhati
- 2 Kim kabāsın kılmadı bu kubbe altunda kabā
Yā kimüñ tāk olmadı bu tāk içinde tākati
- 3 Derd-i ser çekseñ humār-ı cām-ı miñnetden n'ola
Ademüñ hamr-ı belā-y-ıla muhammer tīneti
- 4 'Aklıñı cem' it yūri cem' iyyet-i māl eyleme
Tağıdur kıomaz ecel ey h'āce her cem' iyyeti
- 5 Kīmyā isterseñ it künc-i kanā'atde karar
Gūşe-i fakrı kabūl eyle dilerseñ devleti
- 6 Eyleme cām-ı mey-i hırş u tama' la şöhet
Bezm-i dehr içre 'iyāndur anlaruñ keyfiyyeti
- 7 Bu şarāb-ı devlete ey mest-i şahbā-yı gurūr
'Aklıñı dirşür iñen germ olma bozduñ şöhet
- 8 Keşret-i zevk ü şafā isterseñ ey tālīb eger
'Aleme virme yūri 'ālemde künc-i halveti
- 9 Ger dilerseñ kim velāyetde nazīrūñ olmaya
Şūfiyā nefsūnden a'lā eyle halka himmeti
- 10 Māh-rūlar nūr-ı çeşm-i zühdüñi alur şakın
Rūşen olmışdur kemāhī bunlaruñ māhiyyeti
- 11 Her kimesne saña eylükde selām olsun disün
Şubha dek her gice ide kıılmağa kııl kāmeti
- 12 Terk kıılmağ anı ümmet olana vācib degül
Eyle farz it kim mü'ekked olmadı her sünneti
- 13 Māh-ı rūze saña mihmān olduğınca dā'imā
Var kazādan şakla hoş tutmağa eyle niyyeti
- 14 Furşat el virmişken ey dil el götür hācet dile
Degme gün girmez ele fevt itme sa'y it furşatı
- 15 Deyr-i devlet içre şūret bulmağ isterseñ eger
Kimseye nakş itmegiçün kıırma dürlü şūreti
- 16 Kııtb olasın kimse hergiz çerhüñe tōkınmaya
Devr içinde ger uşūliyle iderseñ hey'eti

- 17 Ağır ol ağır kişidür disün il ağırlasun
Hıffet itme kimseyi incitme götür şıķleti
- 18 Ādemi dīv itmege kaşd itme şeyfānlık idüp
Ol melek-ħaşlet biraķma gözden insāniyyeti
- 19 Bu tariķi tut yükin boynuñda ķoma kimsenüñ
Kārbān-ı cān ider ten menzilinden rıķleti
- 20 Bilmiş ol ey t̄alib-i dīdār-ı Hāķ ‘ilme’l-yaķin
Māsivādan ‘uzlet eylersen bulursın ķurbeti
- 21 ‘Āşık ol cehd eyle derd-i ‘aşķ ile cān deyrinüñ
Ser-be-ser derde devā olur tūrāb-ı tūrbeti
- 22 ‘Āşık olan kimse başın ‘aşķ ile virmek gerek
Başa iletmek gerek başlayıcaķ bir şan‘ati
- 23 Dest-i nā-dān şāh-ı şevķ u zevķuñna virmez zarar
Serv-veş bār-ı ta‘alluķdan idersen ‘uzleti
- 24 Derdüme dermān irişdürse eger bir ĥaste-dil
‘illet itme ey t̄abīb-i cān ķabül it zaķmeti
- 25 Merħamet kıl ķanda görseñ bir ġarīb üftādeyi
Ger dilerseñ kim ire saña Ĥudā‘nuñ raķmeti
- 26 Kimseye ĥışm eyleme heybetlü şanma kendüñi
Senden artuķdur ķıyāmetde cehennem heybeti
- 27 ‘Aķluñı dir başuñna dīvānelikden kıl ĥazer
Ġāfil olma yoksa bir gün iķürürler şerbeti
- 28 Muştafā‘nuñ ravzasına bāl açup uçmaķ dile
Āşiyān itmek dilerseñ ġülsitān-ı cenneti
- 29 ‘ilm ile cānuñ cehāletden ĥalāş it Zātīyā
Āftāb-ı ‘ālem-ārā-y-ıla def‘ it zulmeti
- 30 Diñlemez sözüüm benüm gönñlümde ĥiç inşāf yok
Pendümi siz bāri tutuñ hey Muħammed ümmeti
- 31 Ol Habīb‘üñ ĥürmeti-y-ķün yā İlāh inşāf vir
Merħamet kıl baña bi-inşāfdur gönñlüm ķatı

90

[NASİHATNAME]

[mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün]

- 1 Yetişdi dün gice inşāf ile ‘ināyet-i Hāķ
Didi biħār-ı te‘emmülde olma müstaġraķ

- 2 Ğidā-yı rūḥa taleb eyle besleme bedeni
Anuñ burūc-ı semādur yiri bunuñ toprak
- 3 Nedür bu deñlü kabā sende bāğ-ı cennetden
Ķabūl eyledi atañ hemān iki yaprak
- 4 Cinān içinde “*şarāben taḥūr*” a mā`il ol
Müdām elüñde senüñ n`eyler fütāde ayak
- 5 Revā mıdur bu ki beş vaqt ezānı diñlemeyüp
Şafā-y-ıla tutasın naķş-ı penç-gāha kulak
- 6 Bu kaçrı ferş-i ruḥam ile gerçi zeyn idüñ
Olur zemine ber-ā-ber bu ḳubbe-i ezrak
- 7 Zamāne virdi yile taḥtını Süleymān`uñ
Niçün bu devlete mağrūr olursın ey aḥmak
- 8 Sikender`i şuya iltüp şusuz getürmişdür
Diseñ zamāneye seḥḥār-ı bi-nazir elyak
- 9 Saña yiter reh-i ḥum-hānede bulunmaz hiç
Velī tarīķ-i mesācidde ayağüñ ağsak
- 10 Nedür bu kaçrı-ı mu`allā nedür bu bāb-ı `azīm
Fenāda şanma ki bāķi ḳalur saña bu ḳonak
- 11 Yüzüñ yire düşürür `ākıbet senüñ bu namāz
Göñül yabanda dögersin başuñ yire taķ taķ
- 12 Cihānda zerre ḳadar nesne ḥāşıl eylemedüñ
Nic`ola ḥāl azığüñ yok fenāda menzil uzak
- 13 Faķir ḳoñşıların aç iken senüñ şeb ü rüz
Revā degül yidüğüñ ola bal ile ḳaymak
- 14 Yarağüñi göregör irişür dem-i rıḥlet
Degül bu ḳāfile-i `ömr ey ğarib oturak
- 15 Uf(u)ḳda şanma görinen hilāl ḥasūd-ı deh(i)r
Biçer bu mezra`-ı `ömri müdām elinde orak
- 16 Bahār-ı `ömr ḥazāna irür diyü söyler
Zebān olup saña faşl-ı ḥazānda cümle varak
- 17 Çalışma virmez ecel derdine Şifā Kānūn
Ebū `Alī`den al ey ḥikmet ehli var sebak
- 18 Yıķar eger bedenüñ burc olursa toprak ecel
`Uyūn-ı `ibret ile ḥāk olan bedenlere bak
- 19 Eger ki dār-ı cihānda olasın atlas-puş
Saña naşib ola şanma cinānda istebrak

4. “şarāben taḥūr: tertemiz bir iķecek.” İnsan Sûresi, 21.

- 20 Cihânda fağrla Fağr-i Cihân gibi fağr it
Bütün cihânı virürlerse alma sen aylak
- 21 Güzellerün hazer it kâküline bağlama dil
Hezârı bend ile uçmağdan alıkor o tuzak
- 22 İşüni tâc gibi zühd ile çıkar başa
Yirüni şaff-ı ni'âl itme nitekim başmak
- 23 Pür ide pertev-i nür-ı Hudâ senün sineñ
Olursa şubh gibi alnuñ açuğ u yüzün ak
- 24 Şinâveri olasın bağr-i rahmetün dâ'im
Şalâh u zühdi eger idinürseñ iki kabak
- 25 Hidâyet ehli eger 'avret ise pâyine düş
Komadı zulmet içinde Sikender'i kısrak
- 26 İki kişi çekişürse araya gir şulh it
Bu hâleti görüben çalma anlara tırnak
- 27 Gözüñle gördüğünü dâmenünle örtici ol
Dime işitdügüñi ağzun olmasun yıprak
- 28 Kelâm-ı fahşa kulak tutma diñle hoş haberi
Bu güş-dâre-i pendî yürî kulağuna tak
- 29 Cihânda irdüğünü yakma âteşilük idüp
Eger ki yakmasa od irdüğün yimezdi çomak
- 30 Mü'ezzin "eşhedü enlâ ilâhe illallâh"
Didükçe sözünü taşdıq it götür barmak
- 31 Hişâr-ı ma'rifeti top-ı âh ile alasın
Eger ki kibr ara yirde olmaya handak
- 32 Aña harâret-i mihr-i Hudâ ide te'sîr
Eger tevâzu' ile kalbi tutasın alçak
- 33 Bu deñlü cürmle cennetde yirün olmaya hiç
Meger ki irişe Zâtî saña 'inâyet-i Hağ
- 34 Şaçılmaya saña hergiz gül-âb-ı bâğ-ı İrem
Eger ki dökmeyesin cürmün añduğuna 'arak
- 35 Ğubâr-ı cürmünü üstünden ayırmağ istersen
Tazarru' eyle Hudâ'ya sirişküñ it ırmağ
- 36 Eger ki bahr-i günehden necât istersen
Taşaddukât ile dâr-ı tevbeyi idin zevrak
- 37 Eger şımağ diler iseñ günâhuñ cündin
Sirişki leşker idin âhuñı idin sancak

35a. Vezin kusurlu

36b. Vezin kusurlu.

- 38 Muḥammed ümmetine kı́l du ‘āları ki saña
Muḥammed’üñ ‘alemi sāyesinde ola turaḳ
- 39 Muḥammed ümmeti-y-ile İlähî cümlemüze
Naşib ola dilerüz bâğ-ı cennete varmaḳ

91

[NASİHATNAME]

[mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün]

- 1 Oddan bulasın rüz-ı kıyāmetde necâtı
Yüz şevḳle vir Faḫr-ı Cihān’a şalavâtı
- 2 Kı́l ḫubb-i Ḥudā-y-ıla hevā vü hevesi def’
Ḥurşid-i cihān-tāb ile ref’ it zulumātı
- 3 Kı́l himmetüñüñ kâhını eflākden a‘lā
Tā kim bulasın ḳadr-i refi‘ ü derecātı
- 4 ‘Ālemde eger ister iseñ ‘ādet-i aḫsen
Elden ḳoma var luḫf ile ḫayr u ḫasenātı
- 5 Tā zātuñ ola cāme-i cennetle mülebbes
Var ḫil‘at idin cümle-i maḫbüb-ı şıfātı
- 6 Elden ḳoma inşāf ile ‘adli ki cihānda
Tā mülk-i cinānuñ virile saña berātı
- 7 İnsān arasında ki melek-hū olasın sen
Lāyık yirüñ olursa sipihrüñ yidi ḳatı
- 8 Her kim ki ola ‘ālem-i tecrid Mesih‘i
‘İsā-veş ider mürdeyi ihyā nefehātı
- 9 Kı́lma biregü ḫaḳḳına meyl olma talebkār
Fikr eyleyü tır ḳādi-yi rüz-ı ‘araşātı
- 10 Berd-i güneḫüñ cān u dil olursa zükāmı
Anlara irişmez gül-i cennet nešemātı
- 11 Olur leke-i cürmi gönülden yuyup ırmaḳ
Māt eyler ise yaşuñ eger Nıl ü Fırāt‘ı
- 12 Sa‘y eyle tavaḫf eylemege beyt-i Ḥudā’yı
Yiterse gücüñ eyle müşerref ‘Arafāt‘ı
- 13 İşkender olursañ da eger sed yapamazsın
Üstüne şalar ebr-i ecel seyl-i memātı
- 14 Sengin dilüñüñ vaşfını zikr eylese vaşşāf
Olursın o dem saḫt gelür gönlüne ḳatı

- 15 Girmedir kulağuğına senüñ âvâze-i nâşih
Ammâ ki girür çeng ü çeğâne neğamâtı
- 16 Ger bunda göñül yapar-ısañ kaşr-ı cinânuñ
Ma'mür ola tapuñ için cümle cihâtı
- 17 Zülm atına çignetme ili ol hazerüñle
Cünd-i ecel üstüne şalar 'âkıbet atı
- 18 Bûstân-ı huzûr ola yirüñ serv-i sehî-vâr
'Âlemde uşul ile iderseñ harekâtı
- 19 Bir zerre kadar görmeyesin kaşrını dehrüñ
Her kimse-y-ile luţf ile eyle kelimâtı
- 20 Eyler şadağa 'ömri ziyâde dimiş Ahmed
Luţf eyle Huda 'ömrüne virsün berekâtı
- 21 Ğasl eyler iseñ yaşuñ ile çirk-i güneşden
Pâk ide vücuduñ yem-i rahmet reşehâtı
- 22 Hoş mahrem idi 'ömr eger olmasa fânî
Hoş kaşr idi bu 'âlem eger olsa bâķî
- 23 Şunar saña câm-ı eceli sâķi-yi devrân
İçdüñ tatalum Hızr gibi âb-ı hayâtı
- 24 Gör kim nice hâlet komış Allâh ecelde
Her kim ki yüzün gördi-y-ise gitdi hayâtı
- 25 Dil bağlama ey tûti-yi cân mısr-ı cihâna
Zehr ile murabba'dur anuñ kand ü nebâtı
- 26 Bâl açuban uçmak dileme kaşr-ı günâha
Olmaya yirüñ tâ ki cehennem derekâtı
- 27 Vaqtüñ hoş ola rûz-ı kıyâmetde be-ğâyet
Toķuz felege virme bu beş vaķt şalâtı
- 28 Perhîz ü 'aţâyı idelüm üstümüze farz
Farz itdi Hudâ çün bize şavm u rek'âtı
- 29 Olmaya senüñ ehl-i velâyetde nazîrüñ
Zâtuñdaki mezmûm şîfât olmaya Zâtî

92

[NASİHATNAME]

[mef'ülü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ülün]

- 1 Cibrîl-i hîred didi şehir güşına cânuñ
Yiridür eger 'arş-ı 'alâ ola mekânuñ

- 2 Gūyā dil-i cāhilde ma'ānī vü ma'ārif
Yoğdur bu cihānda eşeri mihr ü vefānuñ
- 3 Kaldı bu yaña hıdmet unuttuñ oyalanduñ
Bu nağş-ı nigārına baqup deyr-i cihānuñ
- 4 Yapışmaya tā yakaña tamuda zebānī
Elden qoma var dāmenini havf ü recānuñ
- 5 Ey h'āce eger itmez iseñ kalb ile bāzār
Bir zerre qadar olmaya 'ālemde ziyānuñ
- 6 Dünyā bir iki yüzli çepel qahbeye beñzer
Aldama senüñ yüzüne güldüğine anuñ
- 7 Hārūt gibi olmaya tā başuñ aşığa
Meyl eyleme hüsline bu sehhār-ı zamānuñ
- 8 Billāhi cemīlūñ var iken zıkr-i cemīli
Elfāz-ı tesbīhe yine fetḥ ola dehānuñ
- 9 Var şanur-ısañ bezm-i meyüñ zevk ü şafāsı
Cennetde yüzün görmeyesin zevk ü şafānuñ
- 10 Mescidde namāz içre rükū' itmede 'āciz
Bir bula zebānuñda biri lafz-ı haṭānuñ
- 11 Şıdḡ it bu hadīşe yüri şekk itme ider red
Sedd-i şadaqa cündini Ye'cüc-i belānuñ
- 12 Kavs-i keremi kur yüri hayr oklarını at
Bir gün ola qalmaya kamu nām u nişānuñ
- 13 Şu gibi revān ola cinān bāğına rūḡuñ
Olursa revān Haq yolına rūḡ-ı revānuñ
- 14 Haq yolına dünyāni revān it fuqarāya
Maḡşerde Burāq ola senüñ taḡt-ı revānuñ
- 15 Göstermeye devrān saña eksükligi hergiz
Māh-ı felek-ārā gibi başqa yime nānuñ
- 16 Maḡşerde şefī' ola saña Şāh-ı ġarībān
Göñlin ele alursañ eger kim ġurabānuñ
- 17 Anlar ki yıķık dilleri bunda yapa yap yap
Ma'mūr ider hānelerin şehr-i beqānuñ
- 18 Bir hūb-fezā-vār aña her cān diler uçmaḡ
Cehd eyle ki şeh-bāzı olasın o fezānuñ
- 19 Uçmağı taleb eyler iseñ turma du'ā al
İltür seni uçmağa per ü bāli du'ānuñ

- 20 İsterseñ eger kim şorusuz cennete girmek
Kıl şöhetine meyli dem-â-dem ‘ulemānuñ
- 21 Kûtâh ola yakañdan ilüñ desti ser-â-ser
Dâmen gibi derviş uzun olmazsa zebānuñ
- 22 Barmağa tolayup anı il çekdi çevürdi
Egri_ olduğıçün başı kıçı kıtı kemānuñ
- 23 Maħrem bulunur şanma ki esrāra cihānda
Sen maħremüñe kıılma ‘ıyān rāz-ı nihānuñ
- 24 Cehd ile riyāzet perini açup uçarsañ
Sultān-ı cihānı olasın ehl-i semānuñ
- 25 Cennet çemeni ayağıñ altında ola ferş
Ger ‘arşa ire cürmüñi añduqça figānuñ
- 26 Eyle yürü Fettāh’a tazarru‘ ki senüñçün
Meftūh ola bāb-ı haremî bāğ-ı cinānuñ
- 27 Yok sende eşer ‘aşkdan āh eyledüğüñce
İrmezse eger küngüre-i ‘arşa duhānuñ
- 28 Çek tığ-ı maħabbetle gönül şadrına şerħa
Bu şafħa-i ‘ālemde bedī‘ ola beyānuñ
- 29 Dökerse hevā hāke yüzüñ şuyını Zātî
Od ide cehennemde senüñ Tañrı mekānuñ
- 30 Hakk’uñ saña tā ‘avni ire eyle ‘ibādet
Cān ile cinānı taleb eylerse cenānuñ
- 31 Maħşerde şefī‘ ola saña tā ki Muħammed
Tut emrini vü nehyini cān ile Hūdā’nuñ

[TERKÎB-BENDLER]

1
[SULTAN BÂYEZİD İÇİN MERSİYE]
[fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün]

I

- 1 İşidildi bir haber nâ-geh yürekler pâreler
Zehresin çâk eyler insânun çigerler pâreler
- 2 Yüregüni sâmi 'ün şöyle yağar kim ol haber
Ol kadar harđ idimez insâni âteş-pâreler
- 3 Nice döysün bir kişinün yüregi ol âteşe
Dökse şu gibi erür ecsâm-ı seng-i hâreler
- 4 Ol haberden nice gül olmasun eczâ-yı cihân
Oldı pür ol nâr ile 'âlemde cümle erreler
- 5 Kara tağı kara kara tağlar gibi yağar
İrse ol âteş eger deryâlar olur qaralar
- 6 Yüregine 'âlemün bir bî-devâ derd irdi kim
Bulmaz Loğmân dağı bu derde hergiz çâreler
- 8 Çâre yokdur yirde bu derde meger ehl-i sülük
Luğ idüp yalvaralar gökde Mesih'e varalar
- 9 Şihhatün terk eyledi Sultân Mehemmed tağtını
Târmâr itdi ecel irdi hayâtı rağtını

II

- 1 İki dâne müşdur beñzer bu eyyâm-ı dü-reng
'Ömrümüz anbârnı düketdiler bir şuh u şeng
- 2 Bu geñiř dünyâ senüñdür tatalum ey çâpük-süvâr
Ğirre olma devlete 'ömr atınun meydânı teng
- 3 Mâh-ı nev şanma uf(u)đda gâh gâh ol görinen
Ağzın açup řařd ider saña bu gerdün-pür-peleng
- 4 Mışr-ı 'âlemde yaşın Nîl itmesün mi her 'azîz
Dem-be-dem âdem qarar bu çerđ-i Nîl-i pür-neheng
- 5 Eksük olmaz baldan anun belâsı dâ'imâ
Bu felek bir ejdehadur yağar ağzından şereng
- 6 Yücumüz şişe yolumuz şarb reh-zen bî-hisâb

1 F 41a, B 7b.

I. bend: -B.

II./1. müşdur beñzer: müş-ı ĥorende B / 'Ömrümüz anbârnı: 'Ömrün ambârnı B.

II./3. Mâh-ı nev şanma ufukda gâh gâh ol: Gâh geh şanma meh-i nevdür felekte B // gerdün-pür-peleng: çerđ-i peleng B.

II./6. beyit -F.

- Bār-ı hayretden hured ey dil ‘aceb mi olsa deng
 7 Şanma ‘İsā gökde şayyād-ı ecelden kırtılur
 Yire düşmez çün kim atduğı anuñ tır-i hadeng
 8 Ey gönül murğ-ı ecel şeh-bāzı yirüñ hāk ider
 Bāl açup göklerde uçarsañ daħı hem çü keleng
 9 Baş u cānı virdi meydānında anuñ nice biñ
 Ejdehā-hey’ et peleng-i pīr-heybet şīr-ceng
 10 Ey felek Mirrīh çalsun çār-pāre eylesün
 Çengine şimden girü Zühre eger alursa çeng
 11 Xanı ol İskender-i luḫ u kerem āyīnesi
 Hāzret-i Sulṫān Süleymān’uñ sürür-ı sinesı

III

- 1 Ağladı yüzün göge tutup kamu ehl-i zemīn
 Hānçere düşdi şehir sulṫān-ı çerh-i çārümīn
 2 Yana yana kara kara mūmlar götürdiler
 Xaralar geyüp öñince dūd-ı āh-ı āteşin
 3 Dest-i berkıyle yaqasını çeküp çāk itdiler
 Dökdi gözyaşın maṫar ra’d eyledi āh u enīn
 4 Taht-ı ‘ömrin yile virdi çün Süleymān diyü dehr
 Bağruña taşlar baş ey dil nitekim engüşterin
 5 At bindükçe şitāb olurdu aña hem-‘inān
 ‘Ays itdükçe aña vaḫār olurdu hem-nişin
 6 Āh kim ebr-i fenā altında kaldı ey dil ol
 Mihr-i gerdün-āstān u kūh-ı ma’den āstīn
 7 Luḫ bāzārında olmazdı aña hergiz bahā
 Dürc-i kabre girdi derdā kim o lü’lü-yi şemīn
 8 Āh kim itdi sefer terk itdi taht u memleket
 Nūr-ı çeşm-i pādşeh çāpük-süvār-ı salṫanat

IV

II/11. Beyit: Tācı terk eyledi sulṫān-ı şehen-şāh-ı zamān // Defterin ṫayy itdi anuñ da Hātem gibi cihān B.

III/1. Ağladı: Ağladan B.

III/3. gözyaşın: gözyaşımı F.

II/4. Taht-ı ‘ömrin yile virdi çün Süleymān diyü: Ol Süleymān’uñ tahtını yile verdi B.

III/5. At: Rezme B. / ‘Ays itdükçe aña vaḫār olurdu: Bezme itdükçe vaḫār olurdu aña B.

III/6. āstān u: āstān B.

III/7. luḫ: ḫüsn B.

III/8. taht u: taht-ı B.

- 1 Oldı esb-i heşt-pāya çün süvār ol meh-rikāb
Leşker-i eşk aķıřup ğitdi yanınca bī-ħisāb
- 2 řubħ ğisū-yı řebi kesdi řafaķ ķan ađladı
Yüzini yırtup ķamer şemle şarındı āftāb
- 3 Anı ğörüp acığından şuya boğundı řabā
Bir ğümüşden türbe yaptı üstine anuñ ħabāb
- 4 Dānesin dökdüğiçün āsyāb-ı çerħ anuñ
Döne döne taş ile vāfir dōğindi āsyāb
- 5 Ağlaşalum yas idüben bu vefāsuz ‘ömr içün
Ey ecel bi’llāhi luşf it eyleme bir dem řitāb
- 6 Anuñ içün ađlamaķdan ‘ayn olmişdur ‘alīl
Āb-ı Ħızr anuñçün aşdı ‘aynine ķara nikāb
- 7 Anuñ içün ağlamayanlar cihānda ğülmesün
Zār u giryān geçsün anlar nitekim ra’d u řeħāb
- 8 Āh kim söyindi şem ‘-i cāmi ‘-i şehr-i řeħā
Ŧoķınup seng-i fenāya şındı ķandīl-i ‘ařā

V

- 1 Āh kim Leclāc-ı ‘ālem eyledi ol řāhı māt
Ķaralar geydi anuñçün ağladı āb-ı ħayāt
- 2 İki ‘ālem içre penc-evķāt ħaķķıçün anuñ
Ġörmedi mişlin üç oğul nüh peder çār ümmehāt
- 3 Levħ-i ‘ālemde sūtūr-ı ‘ömrini tūğ-ı ecel
Ħaķķ idelden bağrumuz ħün oldu mānend-i devāt
- 4 Vāh ki ol deryā-dilün bezm-i ħayātın rüzġār
Telħ itdi taşlar-ile dōğünüp ağlar Fırāt
- 5 Bī-ħisāb eylerdi luşfi iricek rüz-ı ħisāb
Ya İlāh olsun řefī ‘ ol řāha Faĥr-i kā’ināt
- 6 Çık menār-ı çerħe ‘İsā’yla vir ey nāle řalā
Ħāzır olsunlar melekler eyledi ol şeh vefāt
- 7 Ħastelük baħrinde derdā kim vücūdı fülkine

IV/1. leşker: ‘asker B.

IV/3. ğörüp: ğördi B.

IV/4. āsyāb: āsyā F / taş ile: taşlar F.

IV/5. idüben: şutup B.

IV/6: ‘aynine: üstine F.

V/4. bezm: fülk F.

V/5. iricek: olıcaķ B.

V/6. ‘İsā’yla: ‘İsā’ya B.

V/7. fenā ħayfā ki: ‘adem ğarķ oldu B.

İrişüp bād-ı fenâ hayfâ ki bulmadı necât

- 8 Çün 'adem sengine tuş oldu vücûdı fülki âh
Raḥmetüñ deryâsına garḳ eyle anı yâ İlâh

VI

- 1 Yâ İlâhî rûḥına rûḥ-ı Muḥammed yâr ola
Bâğ-ı firdevs-i berin içre yiri gülzâr ola
- 2 Âftâb-ı rûy-ı devrândan mezârı ol mehûñ
Yâ 'İlâhî ḥâcetüm budur ki pür-envâr ola
- 3 Bu durur maḳşûd-ı Zâtî yâ Mücîbe's-sâ'ilîn
Manzar-ı çeşm-i cihân-bini anuñ dîdâr ola
- 4 Şubḥ-dem gördüm feleklerde melekler bunu dir
Yırde yatduḡınca ol sulṫân-ı 'âlem var ola
- 5 Bâyezîd ibni Meḥemmed şâh-ı mülk-i ma'delet
Kim anuñla dâr-gîr eylerse yiri dâr ola
- 6 Sancaḡında yazılan fetḥ âyeti ḥaḳḳı anuñ
Dâ'imâ tiğ-ı zafer pâyine nuşret yâr ola
- 7 Südde-i 'âlem penâhında o şâhuñ ḥaşre dek
Devlet ü iḳbâl ḥâcib bigi ḥizmetkâr ola
- 8 Tırduḡınca bu cihân tursun o şâh-ı mülk-i dîn
Sen ḳabûl it bu du'âyı yâ İlâhe'l-'âlemîn

2 MERSİYE BERĀY-I SULṫĀN BĀYEZĪD BİN MEḤEMMED ḤAN*

[mef'ulü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

I

- 1 Ey ehl-i ibret eyleme dünyâya i'tibâr
Her luṫfinuñ soñında nice dürlü ḳahrı var
- 2 Meyl itme dirhemine ki hemdür soñı anuñ
Dinâruna el urma ki var âḫirinde nâr

V/8. 'adem sengine tuş oldu vücûdı fülki: seng-i vücûdı fülkine tuş oldu B.

VI/4. feleklerde: feleklerden B.

VI/5. Beyit: Ḥazret-i Sulṫân Süleymân evc-i mâh-ı salṫanat / Kim anuñla kâr-zâr eylerse kâr-zâr ola F.

VI/6. Sancaḡında: Râyetinde B.

VI/7. ḥâcib: ḥâcet B.

VI/8. mülk-i: ehl-i B. // it: eyle B. / bu du'âyı: du'âyı B.

2 F 36b, B 4b, L 19b.

* Başlık L.

- 3 Cān bŭlbŭline ħŭb-ıdı gŭlzārı ‘ālemŭñ
Gŭlden egerçı ayrılıcaķ olmayaydı zār
- 4 Kavs-ı kuzah degŭl gŭrinen kaşđ ider saña
Açupdur ağzını felek-i şir-i cān-ŝikār
- 5 Yire ber-ā-ber eyler ecel topı iricek
Ey dŭst tut kim aña beden oldı bir ħiŝār
- 6 Mŭlk-i cihānda her kişi bir pādşāhdı
Olsa esāsı ‘ŏmri sarāyınıñ ŭstŭvār
- 7 Şeh Bāyezīd’e kalsa kılur-ıdı bu cihān
Fermānına muṭī’-ıdı anuñ kamu diyār
- 8 Derdā ki cismi āteŝ-i derd ile oldı germ
Gŭsterdi aña ‘aksini mir’āt-ı rŭzgār
- 7 Eflāki odđā yaķsa yiri āh-ı sŭznāk
Virse zemini seyle revā eşk-i cŭybār
- 8 Ol māh-ı burc-ı salṭanat ol bī-bedel kani
Ol ŝāh-ı mŭlk-i ma‘delet ol bī-bedel kani

II

- 1 Őemle ŝarındı şems-i felek bu ‘azā-y-içŭn
Şeb kara geydi ol şeh-i kişver-gŭŝa-y-içŭn*
- 2 Gelsŭn namāzuña diyŭ cŭmle melā’ik[e]
‘İsā menār-ı çerĥe çıkupdur ŝalā-y-içŭn
- 3 Bu dāne dāne dŭkileni eŝk ŝaňmañuz
Tesbih geçŭrŭr gŭzŭm ol bi-riyā-y-içŭn
- 4 Ğarķ itdi kanlu yaşına eflāk ŝubĥ-dem
Mihr ağladı şaçın çŭzŭp ol tŭr-i rā-y-içŭn
- 5 Ğaşr itsŭn anı ŝāh-ı ğurebā-y-ıla Ğudā
Çok luṭf itdi ol ğurebāya Ğudā içŭn
- 6 Bu fāni mŭlki terk idŭp ol ħŭ‘ace-i kerīm
‘Azm eyledi ticāret-i şehr-i beķā-y-içŭn

I/3. ħŭb-ıdı gŭlzārı: gŭlzārı ħŭb-ıdı F.

I/4. saña: ŝikār L.

I/5. topı: top B, F.

I/6. cihānda: cihāna F // ‘ŏmri: ‘ŏmr B, F.

I/7. kalsa kılur-ıdı: kılurdı kalsa F // muṭī’-ıdı anuñ: anuñ muṭī’ıdı B, F.

I/8. beyit -B. / cismi: cism-i F / oldı germ: germ oldı F.

* Buradan sonraki beyitler -L.

II/4. eflāk: eflāki B.

II/5. itdi: iderdı B.

- 7 İdüp serây-ı mülk-i cihândan ferâğati
Gıtdi müşerref eylemege kaçır-ı cenneti

III

- 1 Gözyaşı gördi cümle cihânı ider helâk
Ol demde kabır amân dileyüp koydı başa hâk
- 2 Ol rûh-bağışuñ işidicek mevtini hemîn
Şabr itmeyüp yaqasını itdi hezâr çâk
- 3 Ol âftâb-ı salţanatı koydı koynına
Gördüñ mi gökde istedügin yirde buldı hâk
- 4 Düşdi felekde hañçer-i berrâka berķ-ı ebr
Gök geydi çerķ eyledi ra'd âh-ı sūznâk
- 5 Elmâs-ı eşk irüp semegün deldi bağrını
Oldı figân u nâlelerüñ menzili simâk
- 6 'Arz eylese revâ aña didârını Hudâ
Zirâ şu gibi yolını eylemiş idi pâk
- 7 Ol cândan ayrılam dir-idüm havfım oldu [bu]
Şimden girü ecelden eyâ düstlar ne bâk
- 8 Ol gökde seyr idenleri şanmañ nücüm-ı mâh
Ol 'İsi-yi zamânı arar şem' yaqıp âh

IV

- 1 Yir yir felekde turanı şanmañ sitâredür
Ah âteşiyle göklere çıkmış şerâredür
- 2 Mâh ol kadar döğindi o Bercîs-râ için
Cism-i sefîdi şimdi dağı kara karadur
- 3 Çıkmış şalâ virür anuñ üstinde âhlar
Her bir sûtün-ı düd-ı siyeh bir menâredür
- 4 Ey çerķ-i bî-amân kişi düd-ı derün ile
Ah itmesün mi zulmüñ inen âşkâredür
- 5 Zühre felekde yire çalup çengini didi
Gam meclisinde yüregümüz çâr-pâredür
- 6 'İsâ'ya yıldırım gibi ey âh çık yüri
Terk itdi cân-ı 'âlemi şor gör ne çâredür
- 7 Yir yir bu yir yüzinde[ki] vâdî didükleri
Anuñ firâkı tiğünñ urduğı yâredür
- 8 Gözlerdi yâ İlâhi cihânuñ faķîrini
Nür eyle çeşm-i ehl-i nazar gibi yirini

III/3. İstedügin: istedüğünü F.

III/8. şanmañ: -B.

V

- 1 Yā Rab o şāh-ı ‘āleme cennet mekān ola
Kaşr-ı cinānda pādşeh-i kām-rān ola
- 2 ‘İşret serāyı huld-ı berīn ü nedīmi hūr
Güyendesı belābil-i bāğ-ı cinān ola
- 3 Ol ‘andelīb-i bāğ-ı kerem uça uçmağā
Ol şāh-bāz-ı luţfa cinān āşiyān ola
- 4 Ol yirde yatduğınca İlāhī murādum ol
Yirinde çerh-mertebe şāh-ı cihān ola
- 5 Sultān Selīm-i kuţb-vaķār u felek-şitāb
Kuţb-ı zamān u server-i şāhib-kırān ola
- 6 Bāc u harācı cümle eķālīm-i seb‘anuñ
Şu bigi ayağuna o şāhuñ revān ola
- 7 Zātī eger ki ķadre irerseñ bunu dile
Bu beyt halk-ı ‘āleme vird-i zebān ola
- 8 Furşat nedīm ü nuşret aña hem-rikāb ola
‘Ömri seħā vü luţfı bigi bī-ħisāb ola

3

[*mef‘ülü fā ‘ilātü mefā ‘ilü fā ‘ilün*]

I

- 1 Aldanma Merve haķķı cihānuñ şafāsına
Degmez vefāsı cevrine balı belāsına
- 2 Nāz u na‘īm ile dün ü gün beslenenleri
Eylər ğidā zamāne eccl ejdehāsına
- 3 Ol kaķķahayla kebk-i derī-veş gelenlerüñ
Şāhın bigi konar eccl āħir ķafāsına
- 4 Nerrād-ı çerh halkā geķer dürlü dürlü naķş
Zār eyleyüp şalar dün ü gün dürd tāsına
- 5 Devr eylemek olurdı cihānı felek-mişāl
Devrān ķomaz ki beñzeye oğul atasına
- 6 Toymaz cihānı yir-ise bu ejdehā-yı dehr
Aħsentü bāreķallāh anuñ iştiħāsına
- 7 Sūrına kimseler bu cihānuñ sevinmesün

V/2. Güyendesı: Güyende F.

V/8. bigi: gibi B.

3 F 40a, B 8b.

I/3. bigi: gibi F.

I/4. dün ü gün: dün gün B.

I/7. kimseler bu cihānuñ: bu cihānuñ kimseler B.

Bunuñ kim ola uğramamış ola yasına

- 8 Zeynî kıamı ki zeyni idi cümle ‘âlemüñ
Maḥşûl-i ‘ömri Şeyḥ ‘Aliyy-i mükerremüñ

II

- 1 Çerḫi yiridür ejder-i âh eylese ḫarâb
Ol genc-i ḫüsnüñ eyledi çün kim yirin türâb
- 2 Cân verdi bād o fūrkatē ṭâkat getürmeyüp
Bir ‘âli türbe yaptı anuñ üstine ḫabâb
- 3 Âh eyledi melâ’ike derd ile çıkdı od
Yağan zemine her gice gökden degül şihâb
- 4 Görđi ki bād-ı âh yile verdi ‘âlemi
Ḫavf itdi düşđi cânına deryânuñ ıztırâb
- 5 Tıyınca çok çok ağlayalum ol nigârçün
Billâh ey ecel kerem it eyleme şitâb
- 6 Ey necm-i eşk toğ demidür burc-ı dîdeden
Çün kim tolundı çeşm-i cihândan ol âftâb
- 7 Od oldı bu muşîbet ile yirümüz n’ola
Ḳan ağlasaḫ ḫarâret-ile nitekim kebâb
- 8 Cümle cihân anuñ ğamı zehrin[i] yidiler
Atası anası bunı derd ile didiler

III

- 1 Çün düşđi çâh-ı ḫabre o Yūsuf-cemâlümüz
Ya’ḫûb acurđı görse bu ḫüzn ile ḫâlümüz
- 2 Bu ḫasret-ile tākatümüz tāḫ oldı âh
Bu fūrkat ile ḫalmadı herğiz mecâlümüz
- 3 Ol âftâb burc-ı nazardan tolındı âh
Virme İlâhi kimseye bizüm zevâlümüz
- 4 Ol mışr-ı ḫüsn Yūsuf’ını ḫü’âce-i ecel
Şatsa virürđük olsa bu dünyâca mâlümüz
- 5 Deryâ-yı eşkümüz n’ola acıtsa ‘âlemi
Cân acısın çekipdür o şirin-maḫâlümüz
- 6 Ya’ḫûb gibi ḫüzn ile ḫan ağlar müdâm
Gürk-i ecel irişđi vü ḫapdı ‘iyâlümüz
- 7 Gıtdi müşerref itmege ol gerçi cenneti

II/3. Yağan: İnen B.

II/4. düşđi cânına: cânına düşđi F.

II/7. n’ola: bula B.

II/8. ğamı zehrin[i]: zehr-i ğamını F // Atası anası: Anası atası B.

III/6. vü ḫapdı: ḫapdı F / ‘iyâlümüz: ḫayâlümüz B.

Virme İlähi kimselere bu muşibeti

IV

- 1 Bu hâle bād-ı şubḥ bir âh eyledi hemân
Başdan başa söyindi kanādîl-i âsmân
- 2 Şubḥuñ o dem kopup yüregi geldi ağzına
Gözini açdı gördi bu aḥvâli nâ-gehân
- 3 Dünyâyı seyle virdi yaşın yaşın ağladı
Ebrûñ siyeh çulın geyüp egnine âsmân
- 4 Güm güm cihânı gümledeni ra'd şanmañuz
Ol mâhçün felekde melekler ider figân
- 5 Hürşid çerḥ-i hañçere düşdi ol ay çün
Garḥ eyledi vücudını gördüm seherde kan
- 6 Vâ ḥasretâ o gülşen-i bâğ-ı leṭâfetüñ
İtdi bahâr-ı 'ömrini bād-ı ecel ḥazân
- 7 Nâr-ı cahîm-i hicrine düşdi cihân velî
Bir bülbül idi oldı aña cennet âşiyân
- 8 Mümkün degül firâkı ğamın vaşf eylemek
Şimden girü hemân aña Zâti du'â gerek

V

- 1 Yâ Rab hemîşe hem-demi ğılmân u hür ola
Cennet içinde kaşrı anuñ bi-kuşûr ola
- 2 Andan dirîğ itmeye didârinı Hudâ
Qalbi anuñ müşâhededen pür-sürür ola
- 3 Hürîler ile gülşen-i cennetde 'ayş ide
Nüş itdügi müdâm "şarâben ṭahûr" ide
- 4 Yüzinde berḥ ururdı anuñ nür-ı hüsn-i ḥulḳ
Ol iki gözümüñ göreyin yiri nür ola
- 5 Rûḥı olup maḳârin-i ervâh-ı enbiyâ
Râḥat seririne çıka şâhib-ḥuzûr ola
- 6 Rûḥından u tenüñden o cânuñ 'azâb-ı ḳabr
Senden İlähi ḥâcetümüz bu ki dūr ola
- 7 Baḥr-ı 'ademde fülk-i vücûdı çün oldı ğarḳ
Zâti ğariḳ-i raḥmet-i Rabb-i ğafûr ola

III/7. itmege: eylemege F.

IV/2. açdı: açdı vü B.

IV/8. ğamın: ğamını F.

V/5. enbiyâ: enbiyâya B.

- 9 Yâ Rab aña du'â kılanuñ 'ömrin it dırâz
Her bir günâhı yirine yüz biñ şevâb yaz

4

[MÜ'EYYED-ZÂDE İÇİN MERSİYE]

[*mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün*]

I

- 1 Hüb-idi 'ömr nüshasınıñ olsa şıhhati
Mensüh olmasa hoş idi şıhhat âyeti
- 2 Sürerdi çok şafâ kişi sūr-ı zamāndan
Mesmūm olmıyaydı eger hūn u şerbeti
- 3 Āhır örümcek olsa gerek aña perdedār
Ey h'ace virme kaşruña zār ile zineti
- 4 Būm oldı na'ra-zenleri āhır burūcunuñ
Dārâ şu kal'alarda ki çaldurdu nevbeti
- 5 Aldanma lezzetine hāzer eyle 'ālemūñ
Acılığına degmez eyā dil hālāveti
- 6 Şerrinden oldılar bu cihānuñ kamu emīn
Cānın Hūdā yolına virenler selāmeti
- 7 Lu'bine ger zekī iseñ aldanma 'ālemūñ
Māt eyleyüp durur nice şāh-ı zekāveti
- 8 Vā hasretā ki faşl-ı hāzān-ı ecel irüp
Lāl eyledi o bülbül-i bāğ-ı belāgati
- 9 Derd ile bu muşibete ağlaşalum gelüñ
Billāh degül midür bu kıyāmet 'alāmeti
- 10 Qanı ol efşah-ı fuşçhā mīr-ma'rifet
Qanı ol efđal-i fuđalā 'arş-menzilet

II

- 1 Ol şāh-ı 'ilmi eyledi Leclāc-ı dehr māt
Derdā ki girdi kara yire çeşme-i hayāt
- 2 Ey çerh göreyin seni geç yidi kat yire
İtdün cefayı döne döne halka kat kat
- 3 Senden vefā uman kişi yañlış hayāl ider

V/9. Yaz: ola F.

4 F 42b, B 6a.

I/1. olmasa: olsa F.

I/2. sūr-ı: devr-i B.

I/5. beyit - F.

I/7. beyit - F // eyleyüp durur: Metinde eyleyüpdür.

II/3. yañlış hayāl ider: gayet sefihdür B.

- Ākıl olan atında ayā ‘ōmr-i bī-şebāt
- 4 āđī Efendi āđi-yi ‘asker emīn-i şer‘
anı ol a‘lem-i ‘ulemā mefar-ı uzāt
- 5 Deryā-yı ‘ilm ibni Mü‘eyyed nazīrini
Görmüş degüldi nūh-peder ü ār-ümmehāt
- 6 Yazup debīr-i er anuñ şundi destine
Mülk-i beā apuña müselleme diyü berāt
- 7 Ğar olmasun mı bar-i şirişküme fülk-i ten
Mellā-ı fülk-i bar-i kerem eyledi vefāt
- 8 Fülk-i vücūdı seng-i fenāya oundi āh
Ğar eyle bar-i rametüñe anı yā İlāh

III

- 1 Götürdi dūd-ı āh anuñ öñince ara mūm
Nāle cihānı yamaıün eyledi hücūm
- 2 Derletdi eri āteş-i āhuñ harāreti
Belki görenler anı şanurlar ola nücūm
- 3 Didī sipihr olur-idüm bar-i eşke Ğar
Ger olmayaydı māh-ile urşid iki kürüm (?)
- 4 Bulınmaz idi mişli ‘Arab’da ‘Acem’de hiç
Anuñla far iderler idi cümle ehl-i Rūm
- 5 Mecmū‘-ı ulları ara ullar geyüp didi
Görmüş ara ulda odı bizi bat-ı şūm
- 6 Vardur isāb atre-i bārān-ı lufına
Olursa ger deñizler içinde şūmār um
- 7 Ğam leşkerin ekün ‘alem-i āhı alduruñ
İtdi sefer o pādşeh-i milket-i ‘ulūm
- 8 Cem‘ eyleyüp laif ‘ameller sipāhını
Mülk-i beāda urdu varup bārgāhını

IV

- 1 Tābūtı üzre güvleyüben düşdi dūd-ı āh
Oldı meger ki Ka‘be-y-idi örtüsü siyāh
- 2 Aışdı gitdi gözyaşı öñünce ağ ağ

II/4. āđī Efendi:anı efendi-i F.

II/5. degüldi: degüldür B.

II/8. bar-i rametüñe anı: anı bar-i rametüñe F.

III/3. Ğer: Lık B.

III/4. ‘Arab’da: ‘Arab’da vü B.

III/7. leşkerin: ‘askerini B.

Güyâ ki pâdşâh sefer idicek sipâh

- 3 Şeb tîğ-ı âftâb ile gîsûsın itdi kaç'

Çan ağladı çözüp saçını mihr-i şubhgâh
- 4 Devr içre kuṭb-ı dâ'ire-i ḳadr u fazl idi

Olmışdı taḫt-ı memleket-i 'ilme pâdşâh
- 5 Anuñ mezârı üzre yeşil örtü olmağa

Cânlar virür çemende biten sebze vü giyâh
- 6 Başı ucında şem' olursa revâ güneş

Ḳandil olursa ger yiridür türbesinde mâh
- 7 Âlî naẓar iderdi nazardan düşenlere

Eyle yirini dîde gibi nûr yâ İlâh
- 8 Şimden girü hemân aña her gâh Zâtiyâ

Lâyîḳ budur ki el getürüp idesin du'â

V

- 1 Yâ Rab o dürr-i behcete cennet turağ ola

Nâr-ı cahim anuñ bedeninden ırağ ola
- 2 Hüriler ile 'ayş ide cennetde ol müdâm

Ḳevşer şarâbı-y-ıla elinde ayağ ola
- 3 Cennetde selsebîl kenârında dâ'imâ

Her ne murâdı olur-ısa çağ çağ ola
- 4 Sultân-ı taḫt-ı fazl idi ol şeh-i mülk-i 'ilm

Bâğ-ı cihânda 'arş aña atlas otağ ola
- 5 Oḳur yazardı çok kara yazulı göñlini

Mektûbı yüzi bigi ḳıyâmetde ağ ola
- 6 Dâr-ı cihân içinde uyarmışdı çok çerâğ

Tür-ı cemâl-i Ḳaḳ aña dâ'im çerâğ ola
- 7 Yatduḳça yirde ol şecer-i bâğ-ı ma'rifet

Cümle nihâl-i bâğ-ı cihân içre sağ ola
- 8 Kim dirse bu du'âya [kim] âmîn var ola

Zâtî cihânda devlet ile nâmdâr ola

IV/4. taḫt-ı: taḫt u F.

V/1. dürr-i: hür-i B.

V/5. bigi: gibi B.

V/7. yirde: - B.

V/8. du'âya: du'âda B / nâmdar: paydâr B.

[TERCÎ'-BENDLER]

1

TERCÎ'-BEND-İ ZÂTİ DER-NA 'T-I EŞREFÜ'L-MAHLÜKÂT
'ALEYHİ MİNE'Ş-ŞALAVÂTI EZKÂHU

[fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün]

I

- 1 Ey ayağın toprağı tâc-ı ser-i 'arş-ı berin
Hâzretünle toköz eflâk üzre fahr eyler zemîn
- 2 Menba'-ı deryâ-yı rahmet ma'den-i luğf u kerem
Melce'-i erbâb-ı 'ısyân u şefî'ü'l-müznibîn
- 3 Zübde-i evlâd-ı âdem fahr-i cümle enbiyâ
Maḥlab-ı cümle cihân maḥbûb-ı Rabbü'l-'âlemîn
- 4 Ka'be-i dînün harîminde melekler çağrışur
"Hâzihî cennâtü 'adnî f'edḥulûhâ ḥâlidîn"
- 5 Şefkatünden rahmetünden itmezem kaḥ'-ı recâ
"Muşafâ mâ-câ'e illâ rahmeten li'l-'âlemîn"
- 6 Bir mücessem rûhsın ey rûh-ı cism-i kâ'inât
Meskenün olsa 'aceb mi meḥbîḥ-ı rûhu'l-emîn
- 7 'Âkılân-ı ehl-i dâniş kâmilân-ı ehl-i fehm
Cümle âgâh oldı sensin ey emir-i mülk-i dîn
- 8 *Mebde-i bünyâd-ı 'âlem server-i âḥîr zamân*
Sâye-i 'arş-ı 'alâ seyyâḥ-ı mülk-i lâ-mekân

II

- 1 Ey şeb-i İsrâ'da bulan şubḥ-ı vaşla dest-res
V'ey tekellüm eyleyen cânâne ile her nefes
- 2 Tûḫi-yi güyâsı toḫsan biñ kelâm-ı hâzretün
Şaḥa âyine cemâl ü ḥâne-i vuşlat ḫafes
- 3 Gitdügünde şeh-süvâr-ı fetḥ mülk-i vuşlata
Saḥa ḥayme çerḫ-i aḫlas Refref olmışdur feres
- 4 Kimseler sen gördüğün deryâya ğavvâş olmadı
Bulmadı sen bulduğun dürr-i yetimi hiç kes
- 5 Rif'atün dâmânı altında felek fânûs olur
Çâr-süy-ı şehir-i şer'ünde olur her şeb'ases

1 NM 19b.

5. "Muşafâ mâ câ'e illâ rahmeten li'l-'âlemîn: Mustafa, ancak âlemlere rahmet olarak gelmiştir."

- 6 Ey vücûdı pāk çün zât-ı şerîfûndür senüñ
N'ola cümle 'âleme mihrüñ olursa mültemes
- 7 *Mebde-i bünyâd-ı 'âlem server-i âhîr-zamân*
Sâye-i 'arş-ı 'alâ seyyâh-ı mülk-i lâ-mekân

III

- 1 Ey ki hürşîd-i cemâlün nûr-ı çeşm-i kâ'inât
Zât-ı bî-miśl-i şerîfün câmi'-i cümle şîfat
- 2 Server-i rûy-ı zemînsin şâh-ı eflâk-ı berîn
Mîr-i cünd-i enbiyâ sultân-ı mülk-i mu'cizât
- 3 Yazmağîçün hüsn-i hattâna cemâlün vaşfını
Yüsuf'ün çâh-ı zenehdânı revâ olsa devât
- 4 Ey kâ mudan kâdri a'lâ ol iki gîsûlara
Pür-siyeh bende şeb-i Kâdr istemez hergiz Berât
- 5 Şubha dek her şeb hadîşünnden me'ânî kılsun aḥz
Zulmet içre Hızr-veş bulsam da ben âb-ı hayât
- 6 Umaram ide nazar ben derdmendün ḥâline
Serverâ şol dideler k'aña tecellî kıldı zât
- 7 Sensin ey ḥayrû'l-verâ vü şâh-ı cünd-i enbiyâ
Cümle âgâh oldı bildi Müslimin ü Müslimât
- 8 *Mebde-i bünyâd-ı 'âlem server-i âhîr zamân*
Sâye-i 'arş-ı 'alâ seyyâh-ı mülk-i lâ-mekân

IV

- 1 İtdi rüşen gözlerinün yâri görsün bir nazar
Sürme-i 'ayne'l-yaḳîn kuḥl-i "mâ-zâğa'l-başar"
- 2 Bir gice ey ḥ'âce-i mülk-i risâlet 'aşḳ-ile
Na'tuña yokdur nihâyet eyledün bir hoş sefer
- 3 Ḥazretün bir âteşe oldı semender ey Ḥalîl
Ol arada açamaz hergiz melekler bâl u per
- 4 Serverâ yirden göge ḥükmün revân olduğına
Şâhid-i 'âdil degül mi mu'ciz-i şaḳḳu'l-kamer
- 5 Ümmetünçün bir güzel maḥbûb şefkat-nâmesin
Mühr urupdur zahruña Ḥaḳ ey emîr-i mu'teber
- 6 Rûy-ı dilden perde-i şekki götürdi bād-ı ğam
Serverâ sensin kâmu aşḳâb u ümmet bildiler
- 7 *Mebde-i bünyâd-ı 'âlem server-i âhîr-zamân*
Sâye-i 'arş-ı 'alâ seyyâh-ı mülk-i lâ-mekân

IV/1. "mâ-zâğa'l-başar: Göz (gördüğünden) şaşmadı," Necm Sûresi , 17.

V

- 1 Halka olup bir yire cem ' olsa cümle enbiyâ
Cümlesi bir hâtem ü sensin nigini serverâ
- 2 Mâh-ı burc-ı meskenet hürşid-i evc-i mekrümet
Şâh-ı cavk-ı enbiyâ sulţân-ı cünd-i aşfiyâ
- 3 Aduñ olmışdur senüñ ey seyyid-i sâdât-ı halk
Zübde-i insân-ı kâmil olduğıçün Muştafâ
- 4 Virür aqar şu gibi şâfî hadîşün râstî
Ka'be-i cümle kulûba mürde haqqıçün şafâ
- 5 Kıldı bir hoş-bü ile hulkuñ nesim-i 'âlemi
Gülşen-i qalbünde hergiz esmedi bād-ı hevâ
- 6 Āsmân-ı dilde mihrün seyr iderse tañ degül
Bildiler sensin cihân içre kamu bay u gedâ
- 7 *Mebde-i bünyād-ı 'âlem server-i âhîr-zamân*
Sāye-i 'arş-ı 'alā seyyāh-ı mülk-i lā-mekân

VI

- 1 Kāmetün ey büstân-ı lā-mekân pîrāyesi
Nürdan bir servdür düşmez zemine sāyesi
- 2 Yūsuf'ı gerçi görenler ellerini keddiler
Gün yüzün gördi senün şakq oldu bedrün ayası
- 3 Menzilün tîr-i du 'ā-veş mā-verā-yı nüh-sipih
Qadrinün 'arş-ı mu 'allādan mu 'allā pāyesi
- 4 Evvel ü âhîr nazîrün yok senün zātuñ durur
Ĥatm-i cümle enbiyâ kevn ü mekânün māyesi
- 5 Dir görenler sen meh-i bedrün münevver hüşnüñi
Süt yirine nür emzürmiş meger kim dāyesi
- 6 Āhîret bāzārına varduqda eyler fā'ide
Naqd-i 'aşkuñdur anuñ kim serverâ sermāyesi
- 7 Bāğ-ı cennetde ümidüm bu durur ben bendesin
Cümle mü'minlerle ol serv idine hem-sāyesi
- 8 *Mebde-i bünyād-ı 'âlem server-i âhîr-zamân*
Sāye-i 'arş-ı 'alā seyyāh-ı mülk-i lā-mekân

VII

- 1 Rif atün bezminde hürşid istedi kim ola ref
Dā'ireñ aña diyü yüzine gerdün urdı kef
- 2 Yüzüñi bir görmege olmaz iki 'âlem bahâ
Gevher-i yek-dānesin sen iki 'âlem bir şadef

- 3 Ayağın toprağını bir zerresi dünyâ değer
Hak budur kim yoluña harc olmayan dünyâ telef
- 4 On sekiz biñ 'âlemün hürşid-i 'âlem-tâbısın
Yidi kat yire toköz kat çerhe virdün sen şeref
- 5 Cümlesine muhtedâ olduñ o dem kim enbiyâ
Çudsde İsrâ şebinde tâ namâza tutdı şaf
- 6 Cismümüz hevl-i kıyâmetden tutıcağ ditreme
Umaruz şefkat zebâniyle diyesin "lâ-tahaf"
- 7 Cümle mü'minlerle zâtı derdmendi haşrde
Var ümidüm idesin dünyâ gamından ber-çaraf
- 8 *Mebde-i bünyâd-ı 'âlem server-i âhîr zamân*
Sâye-i 'arş-ı 'alâ seyyâh-ı mülk-i lâ-mekân

2
PEND-NĀME-İ MERĖŪM ZĀTİ-İ REMMĀL*

[fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün]

I

- 1 Bunı dirdi seher semāda sürüş
Güş-ı cān ile pendüm eyleñ güş
- 2 Size bād-ı naşihat irişecek
Eyleñüz baħr-ı pür-güher gibi cüş
- 3 Ėaflet itmeñ namāz vaħtinde
Zikr idüñ Ėaħħ'ı olmañuz Ėāmüş
- 4 Dāneñüz turmayup döğünmekde
Biri ağ u biri Ėara iki müş
- 5 Taleb eylesenüz devā derde
Şerbet-ı nuş u pendı eyleñ güş
- 6 *Tevbe eyleñ irişmedin size mevt*
“*Accilū bi's-şalāti Ėable'l-fevt*”

II

- 1 Yirine şarf idüñ kelāmuñuzı
Çıkaruñ iylik ile nāmuñuzı
- 2 Ėarlık idüp eline nefsuñüzüñ
Şaħınuñ virmeñüz zimāmuñuzı
- 3 Ola dāru's-selām tā yirüñüz
Kesmeñüz düstdan selāmuñuzı
- 4 Cümle Ėalkuñ murādını yitürüñ
Vire tā kim Ėudā merāmuñuzı
- 5 Güşe-i mescidi maħām idinüñ
Cennet itsün Ėudā maħāmuñuzı
- 6 *Tevbe eyleñ irişmedin size mevt*
“*Accilū bi's-şalāti Ėable'l-fevt*”

III

2 ŞR 30b, NO1 63b.

* Başlık NO1.

I/4: Ėara: daħı NO1, iki: -NO1.

I/5: güş: müş NO1.

I/6. ‘Accilū bi's-şalāti Ėable'l-fevt : Vakti geħmeden önce namaz kılmada acele ediniz”.

II/1: kelāmuñuzı: kelāmları NO1. //nāmuñuzı: nāmları NO1.

II/2: zimāmuñuzı: zimāmları NO1.

II/3 selāmuñuzı: selāmları NO1.

II/4. merāmuñuzı: merāmları NO1.

II /5. maħāmuñuzı: maħāmları NO1.

- 1 Tañrı'nuñ buyruğına mâ'il oluñ
Enbiyānuñ sözine qā'il oluñ
- 2 Bedlerüñ yöresine uğramañuz
Nikler şöhetine dāhıl oluñ
- 3 Zümre-i derdmende raħm eyleñ
Tañrı'nuñ raħmetine vāşıl oluñ
- 4 İdüñ ehl-i kemāl ile şöhet
Anlara göre siz de kāmıl oluñ
- 5 Emr-i Bāri'nüñ iricek vaqtı
Yıldırım gibi def'-i 'ācil oluñ
- 6 *Tevbe eyleñ irişmedin size mevt*
“*Accilū bi's-şalāti qable'l-fevt*”

IV

- 1 Virüñüz gücünüz yiterse zekāt
Olmañuz berq eyleñüz ħasenāt
- 2 Hāzır oluñ ziyāde vaqtünüze
İtmeñüz hiç terk-i şavm u şalāt
- 3 Kimse ħaqqını boynuñuzda qomañ
İrişür 'āqıbet kişiye memāt
- 4 Eylügin söyleñüz kamu kişinüñ
Söylemeñ kimseye yaman kelimāt
- 5 Elem-i nārdan kıyāmetde
Bulmağ isterseñüz eger ki necāt
- 6 *Tevbe eyleñ irişmedin size mevt*
“*Accilū bi's-şalāti qable'l-fevt*”

V

- 1 'Ahde vü va'deye vefā eyleñ
Ehl-i imān için du'ā eyleñ
- 2 Ayağa düşenüñ aluñ elini
Ehl-i faqr olana 'aṭā eyleñ
- 3 'İd-i vaşla irişesüz tā kim
Rūhı Ĥaḫ yolına fedā eyleñ
- 4 Qulzüm-i raħmetine kendünüzi
Ĥaḫ Te'ālā'nuñ āşinā eyleñ
- 5 Yirini emr-i Bāri'nüñ her bār
Başlar üzere Zātiyā eyleñ

-
- 6 *Tevbe eyleñ irişmedin size mevt*
“*Accilū bi’s-řalāti řable’l-fevt*”

[MUHAMMES]

1

[mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

I

- 1 Muṭrib kemānçe-i keje (?) el ur kemāneye
 Tîr-i murād irişmedi çün kim nişāneye
 3 Güş uralum şafâ-y-ıla çeng ü çegāneye
 Uydur şadâ-yı sâzı bir şavt u terāneye
 5 Gördüñ zamāne uymadı uy sen zamāneye

II

- 1 Ceng eyleme sitāreñ-ile âh oqın atup
 'Arz-ı melâl itme kemān kaşların çatup
 3 Şükr eyle hâlüne gıceyi gündüze katup
 Ger Hâk rızâsına dilüñün hānesin yıkup
 5 Gördüñ zamāne uymadı uy sen zamāneye

III

- 1 Hâk' uñ rızâsı rāhına gitmekde çâpük ol
 Al şat metâ'-ı pendî ger olursa yük yük ol
 3 Nâzükler arasında bir a'lâ teberrük ol
 Müşkil olan işi [de] küçük görme nâzük ol
 5 Gördüñ zamāne uymadı uy sen zamāneye

IV

- 1 Gördüm düşümde dün gıce bir levh-i bî-bedel
 Yazmış hezâr pendî aña Kâtib-i ezel
 3 Anuñ kamusı verd-i lisân olmağa hâmel
 Biri bu mışra' (?) u kadem anı gören güzel
 5 Gördüñ zamāne uymadı uy sen zamāneye

V

- 1 Dârü'ş-şifâ-yı çerhde iderdi pür-sürüş
 İster misin ki haste-dilün hâli ola hoş
 3 Zâtî şarâb-ı pendümi cân ile eyle nuş
 Ur gül gibi bu mışra'-ı rengine yüri güş
 5 Gördüñ zamāne uymadı uy sen zamāneye

[MURABBALAR]

1

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilatün fâ'ilün]

I

- 1 Bezmümüz dün gıce bir meh reşk-i eflāk eyledi
 Cür'a-veş cümle hasûduñ yirini hâk eyledi
 3 Rûhumuz rüşen bu kim gâyet ferahnâk eyledi
 Dest-i şevkiyle giribânın çeküp çâk eyledi

1 H 217a

I/4. Vezin kusurlu.

IV/2. Vezin kusurlu.

1 F 264a, B 40b, Ü1 253b, YB 117a.

II

- 1 Meclisi itdi müşerref şubh olunca ol kamer
Geldi bu şevki temâşâ eyledi nâ-geh seher
- 3 Gördi ol meh 'arz-ı mihr idüp gönüllerden toğar
Dest-i şevkiyle giribânın çeküp çâk eyledi

III

- 1 Ey yüzi mihr-i cihân-ârâ nigârı mu 'teber
Gördiler hüsnüñ güzeller yakalar çâk itdiler
- 3 Nitekim Faħr-i cihân'ıñ yüzini görüp kamer
Dest-i şevkiyle giribânın çeküp çâk eyledi

IV

- 1 Ey yañađı nâr-ı Mûsâ v'ey tudağı selsebîl
Hüsnüñüñ Tevrât'ını Mûsâ'ya öğretti Ĥalîl
- 3 Göricek didâr-ı Mûsâ'yı revân deryâ-yı Nîl
Dest-i şevkiyle giribânın çeküp çâk eyledi

V

- 1 Ebr içinde görinen şimşek degül ey âftâb
Ol yüzünden baña gün göstermeyen müşkin-nikâb
- 3 Kendüye beñzer müşâbih olduğın bilmiş şehâb
Dest-i şevkiyle giribânın çeküp çâk eyledi

VI

- 1 Ey cemâlün pertevi muhtâc-ı mecmû'-ı cihân
Gördi bulmuş mihr-i hüsnüñle şeref ol âstân
- 3 Görinen kavş-i kuzah şanma hevâda âsmân
Dest-i şevkiyle giribânın çeküp çâk eyledi

VII

- 1 Gönçelerle bâğa açılmağ gerek ey verd-i ter
Gülsitân şahnında ezhâr u şükûfe gönçeler
- 3 'Arz-ı mihr itdüğini gördi bahârıñ ser-be-ser
Dest-i şevkiyle giribânın çeküp çâk eyledi

VIII

- 1 Yâre şanma görinen şinemde sultânım benüm
Saña andan varmadı feryâd u efgânım benüm
- 3 Gördi tiğ-ı âbdârıñ irişür cânım benüm
Dest-i şevkiyle giribânın çeküp çâk eyledi

II/2. şevki: şevk YB.

II/3. 'arz-ı mihr idüp: 'arz idüp mihri F.

III/2. faħr-i: faħri F.

III/3. yüzini görüp: gün yüzün görse B.

VI/3. hevâda: hevâdan F, YB.

VII/2. ezhâr u şükûfe: ezhâr-ı şükûfe F.

VIII/1. feryâd u: feryâd-ı ÜI.

VIII/2. varmadı: varmada F.

IX

- 1 Şanma kim ey husrev-i hûbân u şâh-ı kâmkâr
Tîşe-i Ferhâd'dan şakk oldu seng ü çıkdı nâr
- 3 Gördi kim yüz şevk ile Şîrin irişdi kühsâr
Dest-i şevkiyle giribânın çeküp çâk eyledi

X

- 1 Ey Hudâ'nun mihr-i luftından açılmış gülşenüm
Niçe pür-şevk olmasun şî rüm görüp 'âlem benüm
- 3 Her şahîfe gördi divânında nazm-ı rüşenüm
Dest-i şevkiyle giribânın çeküp çâk eyledi

XI

- 1 Zâtî'nün gün bigi başı göge irdi ser-be-ser
Mest ü şeydâ vâlih ü rüsvâ gezerken bi-haber
- 3 Destüni nâ-geh giribânında gördi ey kamer
Dest-i şevkiyle giribânın çeküp çâk eyledi

2

[mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

I

- 1 Bir pîr olası hüsni ilinün oldı emîri
İhsân-ı cefâ-y-ıla gani itdi fakîri
- 3 Kıldı bu dili silsile-i zülfi esîri
Ol şâh-ı civân-baht ki dirler aña Pîri

II

- 1 Atduqça müje oklarını qaşı kemânı
Oñ niçe hoş olur dil-i bimâr-ı nişanı
- 3 Pîr itdi cefâ zahmı-y-ıla cümle cihânı
Ol şâh-ı civân-baht ki dirler aña Pîri

III

- 1 Cân mülkine ol pādşehün hükmi revândur
Sultân-ı cihân server-i hûbân-ı zamândur
- 3 Dünyâda o bir pîr olıcağ taze cevândur
Ol şâh-ı civân-baht ki dirler aña Pîri

IV

- 1 Pîr itdi ağardup saçumı zülf-i siyâhı
Pîr eyle anı tekve-i 'âlemde İlahî
- 3 Olursa revâ leşkери hûbânuñ o şâhı
Ol şâh-ı civân-baht ki dirler aña Pîri

V

- 1 Şeyh eyledi Zâtî olalıdan aña nâzır

XI/1. irdi ser-be-ser: irgürdi bu yir B, Ü1.

XI/2. şeydâ vâlih ü rüsvâ: rüsvâ vâlih ü şeydâ B.

2 F 263b, B 45a, Ü1 254a.

I/1. ihsân-ı: ihsân u Ü1.

III/1. cihân: zaman B, Ü1 / zamândur: cihândur B, Ü1.

- Devşirdi anı zāviye-i ‘aşka müsāfir
3 Dil mülkin umarum ki imāret ide āḫir
Ol şāh-ı civān-baḫt ki dirler aña Piri

3

[fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün]

I

- 1 Ḥatt-ı reyḫān kim tolanmışdur gülistānı dürüst
Ol ḫamā’ il kim çoçupdur cism-i cānānı dürüst
3 Ol kemer ki itmış ihāta ey gönül anı dürüst
Hāledür kim devr idüpdür mäh-ı tabānı dürüst

II

- 1 Halka-i zikr ortasında bir güneş yüzli siper
Şevk ile çerçe girüp germiyet ile rakş ider
3 Dir hemin ol halka-i zikri gören şahib-nazar
Hāledür kim devr idüpdür mäh-ı tabānı dürüst

III

- 1 Āyine olmağičün sen māha gökden ay ine
Āyine tutduğunu görse cemālün ayına
3 ‘Aks-i rüy-ı mehveşüñle düstum ol āyine
Hāledür kim devr idüpdür mäh-ı tabānı dürüst

IV

- 1 Seyr iderdüm bāğda bülbül gibi ben bī-nevā
Bir müdevver ḫavza girmiş bir nigār-ı cān-fezā
3 Ol nigār-ı cān-fezā-y-ıla bu havz-ı dil-güşā
Hāledür kim devr idüpdür mäh-ı tabānı dürüst

V

- 1 Cem’ olup bir mergzār içre nice yoldaşlar
Halka olup bir yire şevk-ile ‘ayşa başlar
2 Sāğar-ı simin ile ol halka-i evbaşlar
Hāledür kim devr idüpdür mäh-ı tabānı dürüst

VI

- 1 Kubbe-i eflāke ta’n eyler o kaşr-ı zer-nigār
Örtasında mäh-ı enver bigi top āyine var
3 Çevresinde çenber-i kandil anuñ ey şehryār
Hāledür kim devr idüpdür mäh-ı tabānı dürüst

VII

- 1 Da’vet-i ḫāş itmek için ol melek-manzar perī

V/3. mülkin: mülkini F, B.

3 F 56b, B 41b, Ü1 246b.

II/1. halka: ḫalvet B.

III/2. cemālün: cemālün F.

V/1. mergzār içre: mergzārā bir F.

VII/1. ḫāş: cān B.

- 3 Dâ'ire çekmiş ki reşk eyler bu çerhün çenberi
 3 Çenberi kim Zâtiyâ devr itmiş ol meh manzarı
 Hâledür kim devr idüpdür mâh-ı tâbânı dürüst

4

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

I

- 1 Ey perî hürşidümi şun mâh-ı tâbân devridür
 Şiddet-i dîv-i şitâ geçdi gülistân devridür
 3 'Afv iderler cürmümüz luğf issi sulţân devridür
 Hâtem-i câm al ele Sulţân Süleymân devridür

II

- 1 Mâh-ı âzer geldi âb-ı huşke koy ter-âzeri
 Dîv-i zâhid anı görsün başına âgsun perî
 3 'İşretün ey meh metâ'-ı mihrine ol müşteri
 Hâtem-i câm al ele Sulţân Süleymân devridür

III

- 1 Geçmedin ben mürîna dîv-i zamâne rîvini
 Ey perî sür Kâf-ı dilden guşsa vü gam dîvini
 3 Zâhid-i huşkî ko gitsün cennet için dîvini
 Hâtem-i câm al ele Sulţân Süleymân devridür

IV

- 1 Nağd-i kalbi bir kıyâmet kâmet-i şimşâda vir
 Haşr ol anuñla ayâğ-ile eline bâde vir
 3 Kâf-ı dilden dîv-i guşsa tahtgâhın bâda vir
 Hâtem-i câm al ele Sulţân Süleymân devridür

V

- 1 Ākıbet bu devrden dâd almayanlar acıdı
 Diñle sâzı iç meyi eyle temâşâ şahidi
 3 Haste gönlün eyle hoş diyü hazin it zâhidi
 Hâtem-i câm al ele Sulţân Süleymân devridür

VI

- 1 Zâtiyâ mülk-i şabâdan pek müzeyyendür çemen
 Şohbet-i Belkîs-ı derde tâlîb ol cân ile sen
 3 Taht-ı 'ömri virmeden yile bu dehr-i ehremen
 Hâtem-i câm al ele Sulţân Süleymân devridür

VII

4 F 103b, B 44b, Ü1 248a.

I/1. hürşidümi: hürşid F.

I/3. iderler: ider her B

III/2. dilden: dilde F.

III/3. Zâhid-i huşkî ko gitsün cennet için: Zâhidi ko cennet için gitsün F.

IV/1. kâmet-i: kâmeti B, Ü1.

V/3. hazin it: it mürâyi B, Ü1.

VI/1. mülk-i: şehri B, Ü1.

- 1 Her ŧebi Œadr ü berät oldı cihānuñ rüzı 'id
İtdi devlet ŧālī' in ferħunde vü fālın sa'id
- 3 Pādŧāhuñ Haħ Te'ālā 'ömrini kılsun mezid
Ĥatem-i cām al ele Sulŧān Süleymān devridür

5

[fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün]

I

- 1 Gözüñ aç kim açılan ŧehrün gül ü bādāmıdır
Her ağaç bāguñ semen-simā vü sim-endāmıdır
- 3 Her birinün ħil'ati maħbüb aħ bayramıdır
Seyr-i bāğ it kim bahār eyyāmı gül hengāmıdır

II

- 1 Lāleler bitdi yirün cüş itdi kanı mül gibi
İħtiyār it gülsitānuñ güŧesin bülbül gibi
- 3 Goncelerle ŧubħ-dem gülzāra açıl gül gibi
Seyr-i bāğ it kim bahār eyyāmı gül hengāmıdır

III

- 1 Ser-be-ser bāguñ dimāgını mu'aŧŧar itdi bū
ŧerv ayağına ŧafā-y-ıla akıŧdı geldi ŧu
- 3 Gonce-i zanbaħ elinde nāmenün mefħumu bu
Seyr-i bāğ it kim bahār eyyāmı gül hengāmıdır

IV

- 1 Def ŧutar gül gonce deblek nāy-zendür 'andelīb
Nāzük olan çalgısuz oynar bu demde ey ħabib
- 3 'Ārif iseñ bu ŧafādan sen de olma bī-naŧib
Seyr-i bāğ it kim bahār eyyāmı gül hengāmıdır

V

- 1 'Andelībün eyleyüp rāy-ı figānuñ istimā'
Eyler evrāħ-ı ŧüküfe gird-i bādıyla semā'
- 3 Hamdü-lillāħ kim zemistān itdi dehr ile vedā'
ŧeyr-i bāğ it kim bahār eyyāmı gül hengāmıdır

VI

- 1 Bī-nihāyet ħār batmışken ayağına gülün

VII/1. rüz-ı: rüzı B.

VII/2. pādŧāhuñ Haħ Te'ālā: Haħ Te'ālā pādŧāhuñ B, Ü1.

5 F 103b, B 42b, Ü1 247b, YB 117a.

II/2. iħtiyār: iħtiyāruñ B.

III/1. itdi: kıldı B, Ü.

III/2. ŧafā-y-ıla: ŧaħā-y-ıla F.

IV/1. nāy-zendür: nāy-zen B.

IV/2. Nāzük: 'Ārif B, Ü1.

IV/3. 'Ārif: Nāzük B, Ü1. / sen de olma: olma sen de B, Ü1.

- Gülşeni itdi müşerref hâtır için bülbülün
 3 Gül gibi rengin olup bir nice câmından mülün
 Seyr-i bâğ it kim bahâr eyyâmı gül hengâmıdır

VII

- 1 Mest olup nergis gibi her şubh zerrin-câm ile
 Bağlayup maḥbûb hâletler mey-i gül-fâm ile
 3 Salını şalını bir kaç serv-i sim-endâm ile
 Seyr-i bâğ it kim bahâr eyyâmı gül hengâmıdır

VIII

- 1 Gâlibâ şâdiye bu demlerde gam maḡlûbdur
 Her çiçek elde ayak tutar güzel maḥbûbdur
 3 Ayagun depret ayak seyri be-gâyet hûbdur
 Seyr-i bâğ it kim bahâr eyyâmı gül hengâmıdır

IX

- 1 Şan'atın güller irişdüdi kemâle şivenün
 Başını eflâke irgürdi belâbil şivenün
 3 Zâtiyâ dillerle vaşf olmaz cemâli gülşenün
 Seyr-i bâğ it kim bahâr eyyâmı gül hengâmıdır

6

[*mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün*]

I

- 1 Cân mışrına bir pādşehün hükmi revândur
 Maḥbûb-ı zamân Yûsuf-ı mışr-ı dil ü cândur
 3 Bir bî-bedel ü şâh u selâtin-i cihândur
 Ol Yûsuf-ı şâni kim anuñ adı Sinân'dur

II

- 1 Yûsuf didüm aña işidenler didi maḥbûb
 Kânı bir anuñ gibi terâzuden iner hûb
 3 Ağlatdı beni ḥaşret-ile niteki Ya'kûb
 Ol Yûsuf-ı şâni kim anuñ adı Sinân'dur

III

- 1 Şâh oldı gönül mışrına bir Yûsuf-ı şâni
 Görüp yüzini Yûsuf olurdu aña şâni
 3 Bir gamze ile kalbümüze urdu sinânı
 Ol Yûsuf-ı şâni kim anuñ adı Sinân'dur

IV

- 1 Rüşen bu ki beñzer yüzi ḥurşid ile mâha
 Şaldı deheni Yûsuf-ı cân u dili çâha

VI/2. nice: iki F.

IX/1. şan'atın: şan'atı F. / irişdüdi: irişdi B, Ü1.

IX/3. vaşf: şerh B, Ü1.

6 F 104a, B 45a, Ü1 247a, YB 143b.

I/1. mışrına: mülkine B.

II/3. bigi: gibi B.

III/2. görüp: görse B / yüzini: yüzün F.

- 3 'Āşıkları başlardı Züleyhâ bigi āha
Ol Yūsuf-ı şānī kim anuñ adı Sinān'dur

V

- 1 Zātī'yi idüp leyli şaçı ḥasreti mecnūn
Şirin lebi yaşını revān eyledi gül-gün
3 Bāzār-ı cemāl içre döker ağızı altun
Ol Yūsuf-ı şānī kim anuñ adı Sinān'dur

7 .

[fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün]

I

- 1 Meyi devrūn elem-i zehrīne tiryāk idelüm
Zeng-i ğamdan gönül āyinesini pāk idelüm
3 Germ olup na'ralaruñ yirini eflāk idelüm
Mest-i lâ-ya'kıl olalum yaqalar çāk idelüm

II

- 1 'Aşk otağını felekden dağı a'lā kıralum
Pādşāhāne seririnde geçüp oturalum
3 Leşker-i zevkle ğam mülkini cümle uralum
Mest-i lâ-ya'kıl olalum yaqalar çāk idelüm

III

- 1 Yine sultān-ı Sikender bigi bir rā kılalum
Cān u dilden heves-i cān-ı muşaffā kılalum
3 'Ālemūn zevki kamu anda temāşā kılalum
Mest-i lâ-ya'kıl olalum yaqalar çāk idelüm

IV

- 1 Düstlar mey içüp ayılmamağa and içelüm
Tığ-ı şevk-ile 'adū-yı ğamı iki biçelüm
3 Zevrak-ı sāđar ile bağr-i elemden geçelüm
Mest-i lâ-ya'kıl olalum yaqalar çāk idelüm

V

- 1 Sākiyā vir dir iseñ cübbe vü destarı meye
Durmuşuz n'olsa gerek ey lebi mül ditremeye
3 Demidür sihr idüp ey ney-zen üfür yine neye
Mest-i lâ-ya'kıl olalum yaqalar çāk idelüm

VI

- 1 Bezmi çek çek yine def pulı-y-ıla ötdürelüm

IV/3. bigi: gibi B.

7 F 165b, B 60b, Ü1 250a, YB 143a.

· Süleymaniye Kütüphanesindeki bir şiir mecmuasında bu şiirin, La'lf mahlaslı bir şaire nazire olduğu belirtilmektedir (Tilfarlıoğlu 2011: 173).

II/3. zevkle: zevrakla F.

III/3. zevki: zevkini F.

- ‘Aqlumuz nerdini nerrād-ı meye ütdürelüm
3 Dile devr oynadığı oyunu unutturalum
Mest-i lâ-ya ‘kıl olalum yaqalar çäk idelüm

VII

- 1 Germ olup okıyalum şevk ile Zâtî gâzelin
Sihr ile cem‘ idelüm bir yire şehriñ güzelin
3 Muṭribüñ diñleyelüm cân ile dilden ‘amelin
Mest-i lâ-ya ‘kıl olalum yaqalar çäk idelüm

VIII

- 1 Koyalum kışsa-yı Ferhād’ı geçenden geçelüm
Leb-i şirinler ile oturuben mey içelüm
3 Bu zamān hūblarına hil‘at-ı taze biçelüm
Mest-i lâ-ya ‘kıl olalum yaqalar çäk idelüm

8

[fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün]

I

- 1 Ta‘n iderse kaşr-ı firdevse revādur Edrine
Menzil-i sulṭān u cāy-ı pādşādur Edrine
3 Haḳ budur kim sāye-i luṭf-ı Hudā’dur Edrine
Cāy-ı rūḥ-efzā maḳām-ı dil-güşādur Edrine

II

- 1 Lezzet-i enhār-ı cennet anuñ ırmağındadır
Hālet-i gülzār-ı büstān-ı cinān bağındadır
3 Bir müzeyyen hūb-ra‘nādur ki çak çağındadır
Cāy-ı rūḥ-efzā maḳām-ı dil-güşādur Edrine

III

- 1 Gāliyedür ṭineti ḥāk ‘anber-i sārā-sirişt
Görse andan yaña uçmağ isteye hūr-ı bihişt
3 Şahn-ı kaşrında dōşüpdür mihr ile mäh iki ḥışt
Cāy-ı rūḥ-efzā maḳām-ı dil-güşādur Edrine

IV

- 1 Zīnet-i kandīli reşk-i encüm-i çerḥ-i berīn
Her biri rüşen bu kim mäh-ı münevverdür yemīn
3 Pertevinden pür olur şahn-ı semā-y-ıla zemīn
Cāy-ı rūḥ-efzā maḳām-ı dil-güşādur Edrine

V

- 1 Bu yirüñ her cāmi‘i bir kaşr-ı firdevs-i Hudā
Her menāre bir kıyāmet serv-ḳāmet dil-rübā

VI/2. nerdini: naḳdini B, Ü1.

VIII. Bend - B, Ü1, YB.

8 F 223a, Ü1 252b.

IV/3. semā-y-ıla: semāvāt Ü1.

- 3 'Arşdan kadrin bülend eyle bi-haqqım ve's-semâ
Cây-1 rûh-efzâ maqâm-1 dil-güşâdur Edrine

VI

- 1 Ol kıyâmet yiri olmaz haşre dek medh eylemek
İçi vü taşu felek bigi ser-â-ser pür-melek
3 Görüp eydür anı döne döne kat kat bu felek
Cây-1 rûh-efzâ maqâm-1 dil-güşâdur Edrine

VII

- 1 Tonadur gülzâr-1 firdevsi bahâr-1 Edrine
'Aynidür şahın-1 cinânuñ sebzezâr-1 Edrine
3 Mâ-şaşal dünyâda yok mişl-i diyâr-1 Edrine
Cây-1 rûh-efzâ maqâm-1 dil-güşâdur Edrine

VIII

- 1 Zâtiyâ bir hûb mir'ât-1 mücellâdur bu yir
Hicv iden anda vücudı şehrini görmiş meger
3 Tûti-yi güyâ kamu halkı nebâti ney-şeker
Cây-1 rûh-efzâ maqâm-1 dil-güşâdur Edrine

IX

- 1 Anda hatm olmuş kamu maqşûd-1 nâzûk var ise
Bunda olmuşdur tamâm eksükleri gülzâr ise
3 Zemm iden gözler bahârın görmemişdür var ise
Cây-1 rûh-efzâ maqâm-1 dil-güşâdur Edrine

9

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

I

- 1 Yine yüz biñ lufla geldi bahâr-1 Edrine
'Arız-1 gılmâna döndi lâlezâr-1 Edrine
3 Gülsitândan çağrışup eydür hezâr-1 Edrine
Reşk-i gülzâr-1 cinân oldı diyâr-1 Edrine

II

- 1 Yiter ağla ey gözüm kahr-1 şitâdan Tunca-vâr
Gönlü açuk güşe-i gülzâra açıl gonce-vâr
3 Kıl temâşâ hûn-1 hûsn-i gülşeni tıyınca var
Reşk-i gülzâr-1 cinân oldı diyâr-1 Edrine

III

- 1 Milket-i bâğa yine kondı leţâfet leşkeri
Her dıraht-1 pür-şükûfe kurdı bir hoş çâderi
3 Şehr-i dilden sür kâsâvet leşkerini gel beri

VI/3. eydür anı döne döne kat kat bu: anı döne döne kat kat eydür Ü1.
VIII/1. anda: bunda Ü1.

9 F 223b, B 44a, Ü1 253a, YB 143a.

II/2. Gönlü açuk: Gönlünü aç F / gülşeni: dil-beri Ü1.

III/1. leţâfet: tarâvet B, Ü1.

Reşk-i gülzâr-ı cinân oldu diyâr-ı Edrine

IV

- 1 Minber-i ebr üzre çıkdı ra‘d-ı tîğ-ı berç ile
Fikri budur kim du‘â-yı şâh verd-i ter kıla
- 3 ‘Ârif oldur kim bu demlerden şafâyı cer kıla
Reşk-i gülzâr-ı cinân oldu diyâr-ı Edrine

V

- 1 İrişüp nev-rûz-ı sultânî şitâ döşerdi raht
Bir semen-simâ vü sim-endâma döndi her dıraht
- 3 Bâğda cennet şafâsın sür yürü ey nîk-baht
Reşk-i gül-zâr-ı cinân oldu diyâr-ı Edrine

VI

- 1 Câm-ı gülden mest olup bülbüller eyler nâleler
Germ olup câm-ı şarâvetden kızardı lâleler
- 3 Dişler urdı lâlenüñ la‘lîn lebine jâleler
Reşk-i gülzâr-ı cinân oldu diyâr-ı Edrine

VII

- 1 Akdı gönülüm şu bigi şabr u kararum kalmadı
Lâ-‘ubâlî ‘âşıkum nâmûs u ‘arum kalmadı
- 3 Sâkiyâ yürüt ayağı ihtiyarum kalmadı
Reşk-i gülzâr-ı cinân oldu diyâr-ı Edrine

VIII

- 1 Şem‘-i şâhı eyledi zînet naḥ(i)l-bend-i bahâr
Destüne câm al anuñ şevkine luḥ it yürü var
- 3 Gonce-i zanbaqlaruñla tut benefşe ey nigâr
Reşk-i gülzâr-ı cinân oldu diyâr-ı Edrine

IX

- 1 Devr elinden yiter inle Zâtîyâ dölâb-veş
Döne döne eşk-i çeşmüñ tap aḫıt seyl-âb-veş
- 3 Biñ şafâ-y-ıla revân ol gülsitâna âb-veş
Reşk-i gülzâr-ı cinân oldu diyâr-ı Edrine

III/3. beri gel: gel beri F, B, Ü1,

IV/3. şafâyı: şafâlar B.

VII/1. gönülüm: şabrüm F / bigi şabr u kararum: gibi ‘ayşa kararum B,Ü1.

VIII/2. yürü var: şâhvâr F.

IX/3. gülsitâna: büstâna Ü1.

10

[fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilūn]

I

- 1 Bāğa açılmaq gerek gül gibi şöhet vaqtidür
 - İrgürürseñ rāh ile ger rüha rāhat vaqtidür
 - 3 Sākiyā yürüt ayağı kim be-gāyet vaqtidür
- 'Ayš u nüş itmek gerek gül faşlı 'işret vaqtidür

II

- 1 Bunı dir mestāne na'ra uruben bülbül yine
 - Meclise küp küp gelüp düşmek gerekdür mül yine
 - 3 Gülsitāndan yolınup dir saña sāki gül yine
- 'Ayš u nüş itmek gerek gül faşlı 'işret vaqtidür

III

- 1 Nergisün h'ābın mu'abbir böyle ta'bir eylemiş
 - Nüşa-i verdi gören bu veche tefsir eylemiş
 - 3 Lāciverd ile benefşe bunı taħrir eylemiş
- 'Ayš u nüş itmek gerek gül faşlı 'işret vaqtidür

IV

- 1 Ğonce-veş kalbün 'aceb hicründe nice tarıla
 - Şu gibi lāyık budur ki gülsitāna varıla
 - 3 Büstānda gül gibi bir gönli açuğ yār-ıla
- 'Ayš u nüş itmek gerek gül faşlı 'işret vaqtidür

V

- 1 Bāğda serve çıkup yārānı gözler yāsemīn
 - Gülsitān bir cāme geydi kim hezārān āferīn
 - 3 Gülşene da'vet ider saña şalup şāh āstīn
- 'Ayš u nüş itmek gerek gül faşlı 'işret vaqtidür

VI

- 1 Zīnet itmiş kend'özin her bāğ-ı sebz ü al ile
 - Şerh-i hüsni gülşenün gelmez beyāna kāl ile
 - 3 Dir saña ağız açup ğonce zebān-ı hāl ile
- 'Ayš u nüş itmek gerek gül faşlı 'işret vaqtidür

VII

- 1 Bāğa açıl Zātiyā bir kaç gül-i ħandānla
 - Tarf-ı gülzāra yūri ayak götür yārānla
 - 3 Gülsitānda dir saña bülbül laħif elħānla
- 'Ayš u nüş itmek gerek gül faşlı 'işret vaqtidür

11

[fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün]

I

- 1 Nağş taşnîf itmeden saña bu dehr-i pür-ıyuel
- Seyr-i nağş-ı dil-güşâ-yı gülşenî iden 'amel
- 3 Bağda cennet-mişal oldı ser-â-ser her maħal
- Gonce-i ħalbün açılsun gül gibi gülzâra gel

II

- 1 Bâd bıkır-i ħoncenün perdesini çâk eyledi
- Gülşenün ħönlin bahâr açup ferahnâk eyledi
- 3 Bülbul-i guyâ şadânuñ seyrin eflâk eyledi
- Gonce-i ħalbün açılsun gül gibi gülzâra gel

III

- 1 Top-ı çerħe mûri mûri dir benefşe destesi
- Nergis-i şehlä olupdur çeşm-i yârün ħastesi
- 3 Çân virür câna şabânuñ cünbiş-i âhestesi
- Gonce-i ħalbün açılsun gül gibi gülzâra gel

IV

- 1 Geldi bir dem taşlarla taşâ dil âdem degül
- Gülsitânda ħazret için dökilüp saçıldı gül
- 3 ħönli açuk yârdur gülşen anuñla oyna gel
- Gonce-i ħalbün açılsun gül gibi gülzâra gel

V

- 1 Akçeler düzdi şükûfe tıfl-ı mîve başına
- Allar geydi yine güller içine taşına
- 3 Şeyr iden bağı girer bu demde yüz biñ yaşına
- Gonce-i ħalbün açılsun gül gibi gülzâra gel

VI

- 1 'Aşk-ile feryâd idüp gülşende eydür 'andelîb
- Niceler cânlar virüp ölmedi bu demler naşib
- 3 ħâtır u 'âtırda n'eyler ħuşşâ vü ħam ey ħabîb
- Gonce-i ħalbün açılsun gül gibi gülzâra gel

VII

- 1 Sa'd aħterler toħupdur nağş-i encüm tolinup
- Sür şafâyı ħün toħarken gülşen içre bulunup
- 3 Gülsitânda Zâtiyâ dir saña güller yolınup
- Gonce-i ħalbün açılsun gül gibi gülzâra gel

11 B 43a, Ü1 250a, YB 117b.

II/2. Bâd bıkır-i ħoncenün perdesini: Perdesini bâd bıkır-i ħoncenün Ü1.

VI/3. cânlar virüp ölmedi bu demler: kim cân virüp ölmedi bu demlerde B.

12

[mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün]

I

- 1 amu adr olsa her Leylā dise Mecnūn'a 'ař olsun
Anuñ dūrc-i dehānında dūr-i meknūna 'ař olsun
- 3 Dimeñ lāyık egeri her lebi mey-gūna 'ař olsun
aşı yayına urbān olduđum Zū'n-nūn'a 'ař olsun

II

- 1 Cemāli Ka'be-i 'ulyā viřāli 'id-i adādur
Tutağı Merve haı āb-ı zemzemden muřaffādur
- 3 Egeri yolına urbān olacak o bu dūnyādur
aşı yayına urbān olduđum Zū'n-nūn'a 'ař olsun

III

- 1 apusında egeri pādřāhuñ bir sipāhıdur
Melāhat tahtgāhında gūzeller pādřāhıdur
- 3 İşiği Ka'be-veş erbāb-ı 'ařuñ secdegāhıdur
aşı yayına urbān olduđum Zū'n-nūn'a 'ař olsun

IV

- 1 Toz olmuř vesme-i řive anuñ ebrūsı yayında
Naziri yo gūzeller řāhıdur dūnyā sarāyında
- 3 Bugūn meydān-ı hūsn ire gūzel bekler alāyında
aşı yayına urbān olduđum Zū'n-nūn'a 'ař olsun

V

- 1 İder tūťi dili řab'ı ki anuñ hūsnı mir'ātı
aşın gōrse olur alnı melāhat aşr-ı mirātı
- 3 apusı Ka'be [vū] vařlı 'id-i ekberdūr ey Zātı
aşı yayına urbān olduđum Zū'n-nūn'a 'ař olsun

13

[fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilūn]

I

- 1 Bir uluñ fet eylesūn gōnder orāsān illerin
Saņa virūr isteseñ mecmū'-ı sultān illerin
- 3 Yadı yıdı leřker-i řasret dil ū cān illerin
Pādřāhum gel mūřerref eyle 'Ořmān illerin

II

- 1 utb-ı er-i saltanat sensin yirūnde ıl arār
Ūstine dōnsūn kevāķib gibi cūnd-i bi-řūmār

12 B 47a, Ū1 251b, H 201a.

I/1. olsa: ola Ū1, H.

V/2. aşın: aşı B, H.

13 B 47b, Ū1 251a.

I/2. Saņa virūr isteseñ: İsterseñ saņa virūr B.

- 3 Gün gibi mülk-i cihân tutmağda bulduñ iştiḥâr
Pâdşâhum gel müşerref eyle 'Oşmân illerin

III

- 1 Kıl mürüvvet çâr-yâr-ı bâ-vefânuñ 'aşkına
Ümmetine şefkat iden Muştafa'nunñ 'aşkına
3 Ol seni şâh-ı cihân iden Hudâ'nunñ 'aşkına
Pâdşâhum gel müşerref eyle 'Oşmân illerin

IV

- 1 Döne döne yağıdı İstanbul'ı nâr-ı fûrkatüñ
Cân u dil şehrine âteş urdı nâr-ı ḥasretüñ
3 Külli eczâ kül olur irmezse âb-ı vuşlatuñ
Pâdşâhum gel müşerref eyle 'Oşmân illerin

V

- 1 Tâ ezelden ced-be-ced mîraşuñuzdur salṭanat
Gelmemişdür serv-ḳad sulṭân-ı mülk-i ma' delet
3 Şādılığdan güm güm ötsün yine taḥt-ı memleket
Pâdşâhum gel müşerref eyle 'Oşmân illerin

VI

- 1 Halk taḥt-ı bî-naẓîrüñ şöyle ḥasretdür saña
'Aşk-ıla idüp teveccüh Ka'be-veş senden yaña
3 Cân u dilden şevḳle bunu okurlar dâ'imâ
Pâdşâhum gel müşerref eyle 'Oşmân illerin

VII

- 1 Hîç bir şehr-i mu'azzam yok senüñ taḥtuñ gibi
Var mı bir taḥt-ı mu'allâ bî-bedel baḥtuñ gibi
3 Halk-ı 'âlem çağrışup dir Zâti-yi saḥtuñ gibi
Pâdşâhum gel müşerref eyle 'Oşmân illerin

14

[mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün]

I

- 1 Gönüller taḥtına sulṭân olan şâh-ı cihân geldi
Feraḥdan çeşme-i çeşme-revân âb-ı revân geldi
3 Kelâmı âb-ı Hızr'uñ [luṭfı] 'İsâ-yı zamân geldi
Be-gâyet dirligüm hoşdur bu mürde cisme cân geldi

II

- 1 Meserretler 'iyân itsem n'ola genc-i nihân buldum
Bugün ben Hızr-ı vaḳt oldum ḥayât-ı câvidân buldum
2 Bi-ḥamdi'llâh ecelden ḥaşre dek emn-i amân buldum
Be-gâyet dirligüm hoşdur bu mürde cisme cân geldi

VII/2. taḥt-ı mu'allâ: taḥt bî-mu'allâ .
14 B 48a.

III

- 1 Gelen Şol Şalını Şalını ol serv-i revānumdur
Ben anuñ bendesiyüm ol benüm Őāh-ı cihānumdur
- 3 Anuñ Şevk-i lebi la'li benüm cismümde cānumdur
Be-ġāyet dirligüm hoşdur bu mürde cisme cān geldi

IV

- 1 Şük(ü)r Haġk'a gelen Őehre bugün ol serv-ġāmetdür
Anuñ serv-i revān ġaddi ġıyāmetden 'alāmetdür
- 3 Anuñ a'lā ġudümünden benüm hālüm ġıyāmetdür
Be-ġāyet dirligüm hoşdur bu mürde cisme cān geldi

V

- 1 Beni cānsuz ġoyup ol cān-fezā [bir] sefer itmişdi
Hemān cān-ı 'azizümünden cüdā bir meyyit itmişdi
- 3 Benüm ol cānsuz ey Zātī iÇüm 'ālemde yetmiŐdi
Be-ġāyet dirligüm hoşdur bu mürde cisme cān geldi

15

[fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün]

I

- 1 Bir melek vardur ġamu insān aña üftādedür
Őanmañ ol servi Őimār-ı nāzdan āzādedür
- 3 Levh-i ġalbi āh kim naġŐ-ı vefādan sādedür
Bir güzeller Őāhıdur adı anuñ Őehzāde'dür

II

- 1 Bī-naẓir ü bī-miŐāl ü bī-bedeldür ol melek
Bunca yüz biñ göz-ile görmiş degül mişlin felek
- 3 Yiridür 'İsā gibi göge ġıġarsam öġerek
Bir güzeller Őāhıdur adı anuñ Őehzāde'dür

III

- 1 Görse ger Şehler ola ol pādŐāhuñ bendesi
ġerh-i ser-ġerdānidur anuñ zemin efgendesi
- 3 Gonceye aġdurmaz aġzın ol nigāruñ ġandesesi
Bir güzeller Őāhıdur adı anuñ Őehzāde'dür

IV

- 1 Mülk-i 'ālemde melāġat taġtına sultān olan
'ĀŐık-ı dil-ġastenüñ cisminde mihri cān olan
- 3 Āsmān-ı ġüsn-i zibāya meh-i tībān olan
Bir güzeller Őāhıdur adı anuñ Őehzāde'dür

V

- 1 'ĀŐık-ı dil-ġastesi olur görinse zāhide
BaŐra balı gibi sözi gökden inmiş mā'ide

15 B 48a, Ü1 249a.

I/3. mihr ü: naġŐ-ı B.

- 3 'Âşıkā Zātī cefā kılmāğı iden kā'ide
Bir güzeller şāhıdur adı anuñ Şehzāde'dür

16

[fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün]

I

- 1 Ka'be-i 'ulyā mıdur bilsem 'aceb ol yā İlāh
Ab-ı hayvān olduğına qalmayupdur iştibāh
3 'Âşıkūñ yasın dutar öldürdüğüçün bī-günāh
Bir nigāra mübtelāyum geydüğü cümle siyāh

II

- 1 Kim görse yüzini işi figān u āhdür
N'eyleyem ey düstlar düşmenlere hem-rāhdür
3 Güyiyā ebr-i siyāh içinde qalmış māhdür
Bir nigāra mübtelāyum geydüğü cümle siyāh

III

- 1 Mest-i cām-ı şivedür özi gözi maḥmürdür
Necm-i raḥşān kendi qaftānı şeb-i deycürdür
3 Ya qara gözde anuñ cismi laṭifi nürdür
Bir nigāra mübtelāyum geydüğü cümle siyāh

IV

- 1 Ol şehūñ kaşr-ı melāḥatda maḥāmı şadrdür
Hil'ati anuñ şeb-i tār u cemāli bedrdür
3 Bir melekdür menzili güyā ki leyl-i qadrdür
Bir nigāra mübtelāyum geydüğü cümle siyāh

V

- 1 Yā Rab ol cism-i şerifinde Bilāl'ūñ cān mıdur
Sīnesinde yaḥud anuñ pertev-i imān mıdur
3 Yā siyeh ḥaṭṭ içre Zātī ma'ni-yi Qur'an mıdur
Bir nigāra mübtelāyum geydüğü cümle siyāh

17

[fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün]

I

- 1 El açup her dem du'ālar kılmadan budur ümīd
Ḥaḥ Te'ālā eylesün mihrüm gibi 'ömrin mezīd
3 Kılısun anuñ zātını ḥāfız belālardan ba'id
Millet-i ḥüsn ü cemāle oldı sulṭān Bāyezīd

16 B 48b, Ü1 253b.

IV/3. leyl-i: leyl-i-yi B.

V/1. şerifinde: laṭifinden B.

V/2. anuñ: -B.

17 Ü1 247a.

II

- 1 Leşker-i luţfin Hudāyā şem gibi çoğ eylesün
- Habr-vār ümem (?) gibi düşmenlerin yoğ eylesün
- 3 Ötađı bābına dūd-ı āhumı tuđ eylesün
- Milket-i ħüsn ü cemāle oldı sulţān Bāyezīd

III

- 1 Ay u gün anuñ felekde mihri ser-gerdānidur
- Her kim aña kul olursa ‘ālemüñ sulţānidur
- 3 Ser-be-ser ‘ālem kemān-ebrū senüñ kurbānidur
- Milket-i ħüsn ü cemāle oldı sulţān Bāyezīd

IV

- 1 Yūsuf’uñ mısr-ı melāhatda dürildi defteri
- Cem’ olup ey dil melekler oldı bunuñ leşkeri
- 3 Bilmek isterseñ eger kimdür güzeller serveri
- Milket-i ħüsn ü cemāle oldı sulţān Bāyezīd

V

- 1 Kāmeti burc-ı melāhat üzre dikmişdür ‘ālem
- Lebleri rāh-ı letāfetle pür olmuş cām-ı Cem
- 3 Zātiyā olmaz bir anuñ gibi pır-i muhterem
- Milket-i ħüsn ü cemāle oldı sulţān Bāyezīd

18

[fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün]

I

- 1 Kanķı yiller esdi geldüñ bu yaña ħanum benüm
- Yoluña olsun revān mülk-i dil ü cānum benüm
- 3 Merĥamet kıl müruña devletlü sulţānum benüm
- Menzilüñ taht-ı dil ü cāndur Süleymān’um benüm

II

- 1 ‘Āleme virdi şeref cānā cemāl-i eşrefüñ
- Ayete virür şafā güyā ki rüĥa muşĥafuñ
- 3 Olmağa şehler niçe cān virmesünler Aşaf’uñ
- Menzilüñ taht-ı dil ü cāndur Süleymān’um benüm

III

- 1 Ĥātem-i la’lünde ĥaţ mühr-i Süleymān’dur meger
- Vaĥş ü tayr u ins ü cān hep saña mā’il ser-be-ser
- 3 Şevķ ile đır bunı her kim eyleye saña nazār
- Menzilüñ taht-ı dil ü cāndur Süleymān’um benüm

IV

- 1 Ey cemālüñ āftāb-ı şevķ u şādī maţla’ı
- Gün yüzün görmek şeb-i endüh-ı ğuşşa maţta’ı
- 3 Her der ü divāra yazdum şevķ ile bu mışra’ı
- Menzilüñ taht-ı dil ü cāndur Süleymān’um benüm

V

- 1 Dest-i luṭfiyle götür mūr-ı za'îfi ḥâkden
N'ola geçsem şevḳ-i mihrüñle kamu emlakden
- 3 Çağrışup ider melekler şubḥ dem eflâkden
Menzilüñ taht-ı dil ü cändur Süleymân'um benüm

VI

- 1 Leşker-i dīv-i melâlet tütmasun ḳalbümde şaf
Anlaruñla ḥâlini ben mürüñ eyle ber-ṭaraf
- 3 Gel ḳadem içinde ḳıl bulsun ḳudümünden şeref
Menzilüñ taht-ı dil ü cändur Süleymân'um benüm

VII

- 1 Zâti'ye şehri Şabâ'dan meskenüñ a'lâ gelür
'Aşıḳa me'vâ-yı yâri cennetü'l-me'vâ gelür
- 3 Şanma kim bir sen ḳadar maḥbûb müştēsâ gelür
Menzilüñ taht-ı dil ü cändur Süleymân'um benüm

19

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

I

- 1 Âḥ kim aḡyâr-ı bî-'add-ile yârüm yârdur
Gülsitân-ı 'âlem içre bir gül-i pür-ḥârdur
- 3 Günde on kez baña yüz cevri iden öl dil-dârdur
Ḳanḳı birin diyeyin biñ dürlü derdüm vardur

II

- 1 Ben ḳara yazulıyı dâ'im yaḳar ol yüzi aḡ
Âḥ kim cevri ü şafâ ile yürür ḳılmaz ferâḡ
- 3 Sinede olan elif üzre ḳodum üç derd-i (?) dâḡ
Ḳanḳı birin diyeyin biñ dürlü derdüm vardur

III

- 1 Gönce-i ḳalbüm ḳopardı bir nigâr-ı gül-'izâr
Gülşen-i küyuñda vardur biñ benüm gibi hezâr
- 3 Olmadı mâ'il baña ḳondum (?) velî vefḳ-i hezâr
Ḳanḳı birin diyeyin biñ dürlü derdüm vardur

IV

- 1 Derd-ile dögünmeden şöyle olupdur yâreden
Dir görenler başımı bir top idüp biñ pâreden
- 3 Alnuma rüz-ı ezel biñ ḳahr yazmış Yaradan
Ḳanḳı birin diyeyin biñ dürlü derdüm vardur

V

- 1 Seyri ider biñ düşmen-ile düstü gördüm bugün
Bağruma ol âteş-i derd ile yaḳdı biñ dögün
- 3 Vir aña inşâf yâ Rab biñ bir aduñ ḥaḳḳıçün
Ḳanḳı birin diyeyin biñ dürlü derdüm vardur

VI

- 1 Bezm-i ‘aşk içere benüm cām-ı memlūm tōlmadı
Yād-ı yāri kılmadı dil rāh-ı rāhat bulmadı
- 3 İçmedüm vuşlat şarābın ko yenüm biñ olmadı
Çankı birin diyeyin biñ dürlü derdüm vardur

VII

- 1 Gülşen-i kūyına varup eylesem āh hezār
Zātiyā koymaz kulağına birin ol gül-‘izār
- 3 Nitekim gül diñlemez biñ kez figān eyler hezār
Çankı birin diyeyin biñ dürlü derdüm vardur

20

[mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün]

I

- 1 Sermāye-i ‘arza niçe böyle zarar olsun
Ya andan iren baña niçe şūr u şer olsun
- 3 Yüzi güneş anuñ gerek eli kamer olsun
Her-cāyi güzel sevmeyeyin tevbeler olsun

II

- 1 Her menzile her ayda varur nitekim ay
N’eylerdüm aña ‘āşık olup vay ben vay
- 3 Halk içre anuñ derdi bizi eyledi rüsvāy
Her-cāyi güzel sevmeyeyin tevbeler olsun

III

- 1 Derdin çekerin ben bulur ađyār devāsın
‘Ālem dün ü gün sürer anuñ zevk ü şafāsın
- 3 Ben düşmenüñ ol şöyle cefākāra şanasın
Her-cāyi güzel sevmeyeyin tevbeler olsun

IV

- 1 Her-cāyiliđı artığ anuñ şems ü kamerden
Gül gibi yirinden içürür (...) seherden
- 3 Yaşum gibi ben bendeyi düşürdi nazardan
Her-cāyi güzel sevmeyeyin tevbeler olsun

V

- 1 Gerçi ki bir içüm şuya beñzer o dil-ārā
Ağarsu gibi meyli deniye anuñ illā
- 3 Menzilgeh olur bir dem içinde aña her cā
Her-cāyi güzel sevmeyeyin tevbeler olsun

VI

- 1 Her-cāyilik olmuşdur anuñ şānına nāzil
Bir demde aña menzil olur cümle menāzil

- 3 İllâ ki degül zerrece mihr ehline mâ'il
Her-câyi güzel sevmeyeyin tevbeler olsun

VII

- 1 Şîrin sözi mât ider anuñ âb-ı hayâtı
'Ömrüm gibi yok 'ahdinüñ illâ ki şebâtı
3 Bu da'viye sen şahidüm ol bir daği Zâtî
Her-câyi güzel sevmeyeyin tevbeler olsun

21

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

I

- 1 Geldi bir dem oldı 'âlem reşk-i firdevs-i berîn
Bu yaña uçmağ diler olsa perî ger hür-i 'în
3 Göñli açuğ gül-'izâra döndi gülzâr-ı zemîn
Nev-bahâruñ hâletine şad-hezârân âferin

II

- 1 Gülsitânda şubh-dem şebnem şarâbın yab yab
Çekdi zerrin câm ile germ olsa tañ mı âftâb
2 Sâgarı kej tutdı nergis gözlerini aldı h'âb
Nev-bahâruñ hâletine şad-hezârân âferin

III

- 1 Birbiriyle var gülşende tıyuruñ şıklığı
Bülbül-i güyâ çalar gül meclisinde ıklığı
3 Nergisüñ görmez düşünde gözleri ayıklığı
Nev-bahâruñ hâletine şad-hezârân âferin

IV

- 1 Gönceler şebnem şarâbın şubh-dem nüş eyledi
Halk-ı 'âlem guşşayı cümle ferâmüş eyledi
3 Bâd-ı şevk ile yine baħr-i şafâ cüş eyledi
Nev-bahâruñ hâletine şad-hezârân âferin

V

- 1 Geldi bir nâzük güzel nâm-ı şerîfi nev-bahâr
Seyr-i hüsni Zâtîyâ âdemde komaz ihtiyâr
3 Na'ra urur mest olup şevki şarâbından hezâr
Nev-bahâruñ hâletine şad-hezârân âferin

22

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

I

- 1 Âferin ey dil o şühuñ naqşınıñ üstâdına
'Ömr-veş tiz irmesün anuñ zarar bünyâdına

21 Ü1 252a, H 220b.

II/2. Sâgarı: Sâgar H.

22 H 222a.

- 3 Yüregini yâreler kimüñ gelürse yâdına
Arslan dirler o şems-i bi-nazirüñ adına

II

- 1 İşigine atna olmuş süvâr ol ber-rikâb
Şire-bağşı âsmân üstinde güyâ âftâb
3 Kimdür ol didüm irişdi baña hâtifden hitâb
Arslan dirler o şems-i bi-nazirüñ adına

III

- 1 Sevmişem cân u gönülden berg-i gül eglencesin
Boramaz ‘uşşâka cevır itmekde kimse pençesin
3 Cânuma kıldı ser-â-ser ‘âlemüñ işkencesin
Arslan dirler o şems-i bi-nazirüñ adına

IV

- 1 Gözleri heybetde güyâ Tañrı aslanı ‘Alî
Mülk-i hüsne zât-ı bi-mânenddür anuñ velî
3 Âftâb-ı hüsniñi anuñ görenler dir belî
Arslan dirler o şems-i bi-nazirüñ adına

V

- 1 Kara kara oldu cismüm şol kadar urdı ki seng
Kulle vü küh-sâr ‘aşkı üzre oldum ben peleng
3 Zâtiyâ ‘uşşâka bir demde geçer biñ dürlü reng
Arslan dirler o şems-i bi-nazirüñ adına

23

[mef‘ülü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fe‘ülün]

I

- 1 Eltâf-ı kerem ümmete if‘âl-i Muḥammed
‘Aşıkларуñuñ hüb gerek hâli Muḥammed
3 Allâh nice zibâ ruḥuñuñ âli Muḥammed
Dir anı gören şallu ‘alâ âl-i Muḥammed

II

- 1 Mihr-ile mehün ‘aynıdur ol rüy u ol alın
Aḥir göz ile gel gör anuñ gül yüzini alın
3 ‘Uşşâka ne yüzden ider ol seyr kıl alın
Dir anı gören şallu ‘alâ âl-i Muḥammed

III

- 1 Gün yüzü kaçan maḥla‘-ı pâyinden ura berķ
Cân-ıla gönül ‘âlemini nür ider ğarķ
3 Ol demde kılar ‘âlemi rüşen nitekim berķ
Dir anı gören şallu ‘alâ âl-i Muḥammed

IV

- 1 Āyine gibi albi anuñ pk ü muaff
Kim anda vef üretini Ha ide peyd
3 Dirsem yaraur hsnine mirat-ı mücell
Dir anı gören allual-i Muammed

V

- 1 Zt alalı mihr daıaleme pertev
Nr-y-ıla pr oldu ser--ser bu ouz ev
3 Hsn-ile aıid-i afa-bah u meh-i nev
Dir anı gören allual-i Muammed

24

[filtn filtn filtn filn]

I

- 1 Olmaa cnlar virr gkde melekler maremi
Grmedi anuñ nazirin seyr idenleralemi
3 Cn bulurlar mrdeler bir dem olursa hem-demi
Oldu peyd bir melek nm-ı erifi Cn Memi

II

- 1 Mh-ı hsni ehr-i İstanbul'a virmidr eref
Ser-be-ser nmerifinden pr oldu her araf²
3
Oldu peyd bir melek nm-ı erifi Cn Memi

III

- 1 Bir muavver nrdur cism-i cihanuñ ref idr
Ha budur kim keti-yi dery-y hsnn Nh'dur
3 Hsn-i hlkıyla ser--seralemn memdhdur
Oldu peyd bir melek nm-ı erifi Cn Memi

IV

- 1 Valma anuñ irenler eme-i hayvn bulur
Hzr-vr lmez cihandaomr-i b-pyn bulur
3 Ol kıymet gelseaı mrde-y-ise cn bulur
Oldu peyd bir melek nm-ı erifi Cn Memi

V

- 1 Derd-ia Ztiy ben hstenn dermndur
Alemler-i hsnn utaıeme-i hayvndur
3 Cmle hbn bir beden ol ilerinden cndur
Oldu peyd bir melek nm-ı erifi Cn Memi

24 H 228a.

*II/3. Metinde bu mısra eksik.

25

[*mef'ülü mefā'īlü mefā'īlü fe'ülün*]

I

- 1 Dirlerse ki kim hüsn ilinün muhteşemidür
Ol kim beni mecrüh kılan tiğ-ı ğamıdır
- 3 Dil yâresinün merhemi vü derdün ümidi
Ol dil-ber-i cerrâh ki anuñ adı Memî'dür

II

- 1 Derdâ bizi mecrüh koyup gitse gerekdür
Zahm-ı elemi cânımız acıtsa gerekdür
- 3 Yine biri mecrüh-ı firâk itse gerekdür
Ol dil-ber-i cerrâh ki anuñ adı Memî'dür

III

- 1 Bir merhem-i kâfuri-yi nâzükdür o sine
Şararsa muhaldür anı ben yaralusına
- 3 Tiğ-ı ğamı zahmıyla koyar 'âşıkı sine
Ol dil-ber-i cerrâh ki anuñ adı Memî'dür

IV

- 1 Tiğ-ı ğamı mecrühıdır anuñ kamu 'âlem
Vay ola idi sine-i pür-zahmuma merhem
- 3 Merhem dilesem zahmuma eyler baña derhem
Ol dil-ber-i cerrâh ki anuñ adı Memî'dür

V

- 1 Zâti'yi anuñ tiğ-ı ğamı eyledi mecrüh
Cismine revân merhem-i vaşlını umar rûh
- 3 Çok çok yaşasun 'âlem içinde nitekim Nûh
Ol dil-ber-i cerrâh ki anuñ adı Memî'dür

26

[*mef'ülü mefā'īlü mefā'īlü fe'ülün*]

I

- 1 Kimdür dir-iseñ kim ruñınuñ mihr ola 'aynı
Kaddi elif ü kaşları rā şād ola 'aynı
- 3 Hilmine nazâr kâf u pür-nik ola beyni
Ol server-i hübân ki dinür adına Zeynî

25 B 45b, Ü1 249b.

I/2. mecrüh: mahrüc B.

III/1. kâfuri-yi: kâfuri vü B.

III/3. Tiğ-ı: Derd-i Ü1.

V/2. Cismine: Cismümde B.

V/3. Çok çok: Çoklar B.

26 B 46a.

II

- 1 Yoğ şehri cemāl içre bir anuñ gibi bezzâz
Esbâb-ı metâ'idur anuñ şive-y-ile nâz
- 3 Satar dün ü gün cevr ile cefasını tırmağ
Ol server-i hûbân ki dinür adına Zeynî

III

- 1 Vâlâter o mâhuñ eşigi cümle felekden
Gören anı fark eyleyümez hiç melekden
- 3 İtdürmedi fark âhumuzı tır ü tüfekden
Ol server-i hûbân ki dinür adına Zeynî

IV

- 1 Gökde ruğ-ı mihrinden anuñ tâfte hırşîd
Ebrûşiy-ıla habbesidür cengde (?) Nâhîd
- 3 Mirriğ'e ider qahr ile hısm itmede taqlîd
Ol server-i hûbân ki dinür adına Zeynî

V

- 1 Zâtî kanı anuñ gibi bir şüh şeker-ğand
Var başumuz üstinde yiri nitteki dil-bend
- 3 'Uşşâka geçer zülf-i siyehkâr niçe bend
Ol server-i hûbân ki dinür adına Zeynî

27

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

I

- 1 Ka'be-i dil yüzüni gördükçe olur pür-şafâ
Lîk bir gün irmedi senden bize nür-ı vefâ
- 3 Eylemek dâ'im neden ben bendeñe cevr ü cefâ
Ey melâhat tahtı üzre pādşāhum Muştafâ

II

- 1 Düşmüşem sen âfet-i hûb-ı ser-âmed 'aşkına
Ben günehkâra şefâ'at kııl Muğammed 'aşkına
- 3 Gönlümi eyle münevver nür-ı Ağmed 'aşkına
Ey melâhat tahtı üzre pādşāhum Muştafâ

III

- 1 Şâh-ı 'aşkum hâk-i pâyüñ başda tâcumdur benim
Çapuña kul olmadur 'âlemde mi'râcum benim
- 3 Dimedüñ bir gün baña hâlüñ ne muhtâcum benim
Ey melâhat tahtı üzre pādşāhum Muştafâ

IV

- 1 Âftâb-ı tal'atuñ nür-ı Muğammed'den eşer

II/3. ile: Metinde ü.

27 B 46a, YB 140b.

II/1. Düşmüşem: Düşmesem B.

III/1. tâcumdur: tâcum YB.

- Ravza-i kũyuñ ziyâret eylesem tañ mı eger
 3 Gösterür yüzüñde binî mu 'ciz-i şakku'l-kamer
 Ey melâhat tahtı üzre pādşāhum Muştafa

V

- 1 Farqı yok ruhsāruñuñ hürşid-i 'ālem-tābdan
 Pertev-i nūr-ı ruhuñ itme dirig aḥbābdan
 3 Muştafa hergiz yüzün döndürmedi aşḥābdan
 Ey melâhat tahtı üzre pādşāhum Muştafa

VI

- 1 Çerḥ ser-gerdān saña rüy-ı zemīn efgendedür
 Yalñuz bir ben degül mecmū'-ı 'ālem bendedür
 3 Mülk-i ḥüsñüñ şahı çok ammā ki gönüm sendedür
 Ey melâhat tahtı üzre pādşāhum Muştafa

VII

- 1 Zāti-yi bî-çāreye irse muḥaldür şefkatüñ
 Çok çeküpdür ol fütāde fūrkatünde zaḥmetüñ
 3 Muştafa olur kıyāmetde şefi' i ümmetüñ
 Ey melâhat tahtı üzre pādşāhum Muştafa

28

[fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün]

I

- 1 Āteş uran cānumuñ şem'ine bir cānānedür
 Cümle 'ālem 'aşkınuñ zencirine divānedür
 3 Çeng-i cevriyle yakupdur gönümü virānedür
 Ol cemāli şem'-i bezm-ārā ki_ adı Pervāne'dür

II

- 1 Ceng-i cevri hasretiyle kāmētüm çeng eyledi
 Gökde sâz-ı Zühre'ye efgānum aheng eyledi
 3 Beñzümi sâz u tenüm nây ile hem-reng eyledi
 Ol cemāli şem'-i bezm-ārā ki_ adı Pervāne'dür

III

- 1 'Aşkuñ cismini kıldan ince beñzin sâz ider
 Nālesini gökde çeng-i Zühre'ye dem-sâz ider
 3 Çahrını gāyet bi-ḥadd ü luḥfin ammā az ider⁵
 Ol cemāli şem'-i bezm-ārā ki_ adı Pervāne'dür

V/2. itme dirig: dirig itme B.

VI/1. efgendedür: üftadedür B.

VI/3. ḥüsñüñ: 'aşkuñ B.

28 B 46b.

III/3. gāyet: metirde gāyetde.

IV

- 1 Veh ki irgürdi maķâmı Zühre'ye efgānumı
Çar pâre kıldı ķalbüm kılcā ķodı cānumı
- 3 Aldı ceng-i zulm-ile sürdi yüzine ķanumı
Ol cemāli Şem '-i bezm-ārā ki _adı Pervāne'dür

V

- 1 Hālını ögeliden (?) budur ümīdüm hāŐ ide
Döne döne bezm-i zevķe Zātî'yi rakķāŐ ide
- 3 Rüz u Şeb deryā-yı vuşlat[da anı] ğāvvas ide
Ol cemāli Şem '-i bezm-ārā ki _adı Pervāne'dür

29

[mefā 'īlün mefā 'īlün fe 'ülün]

I

- 1 İrişdi göklere feryād-ı zārum
Terahhüm eylemez ol gül-'izārum
- 3 Dirīğā gitdi elden ihtiyārum
Benüm bir zālīm olmiŐdur ķarārum

II

- 1 Yolında yil gibi yıldüm yüpürdüm
Yüzümle iŐiğin sildüm süpürdüm
- 3 Gönül murğın duzağına düşürdüm
Benüm bir zālīm olmiŐdur ķarārum

III

- 1 N'ideyin hālümü bīlmez n'ideyin
Başum alup ne iķlime ğideyin
- 3 Kime varup 'aceb feryād ideyin
Benüm bir zālīm olmiŐdur ķarārum

IV

- 1 Beni başdan çıkardı 'aŐķ-ı dil-dār
Ne nām ķodı ne nāmūs bende ol yār
- 3 Sefer kıldum diyārdan yine nā-çār
Benüm bir zālīm olmiŐdur ķarārum

V

- 1 Bu 'ālemde benüm iÇüm olupdur
Yaşı ile gözüm cāmı dolupdur
- 3 Nice Zātî gibi ķullar bulupdur
Benüm bir zālīm olmiŐdur ķarārum

29 M 37a.

² V/3. Nice Zātî gibi: Metinde Zātî gibi niçe.

30

[fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün]

I

- 1 Al geyinmiş yine par par yanar ol âteş-'izâr
Berķ urur güyâ şafaķda âftâb-1 tâbdâr
- 3 'Âlemün bu âl-ile gönlin alupdur ol nigâr
Muşli-yi la' lîn-ķabâ serrâc-1 şâh-1 tâcdâr

II

- 1 Allar[1] geymiş yine gül gibi ol şüh-1 cihân
Oldı güyâ kim Ḥalîlu'llâh'a âteş gülsitân
- 3 Şad hezâr ki gönlin alur âl-ile ol dil-sitân
Muşli-yi la' lîn-ķabâ serrâc-1 şâh-1 tâcdâr

III

- 1 Allar[1] geymiş içine taşına ol dil-firîb
Al-ile âdemler öldürmek aña olmuş naşîb
- 3 Çok boyanma ķanlara girmiş diriĝâ ol ḥabîb
Muşli-yi la' lîn-ķabâ serrâc-1 şâh-1 tâcdâr

IV

- 1 Zülmini ol şâh-1 ḥün-ḥ'aruñ bedî' itmek beyân
Bir dem içinde içer ol şad hezârân gire ķan
- 3 Allar[1] geymeز olur cism-i laṭîfinden 'ıyân
Muşli-yi la' lîn-ķabâ serrâc-1 şâh-1 tâcdâr

V

- 1 [Kim] alur Zâtî libâs-1 şâh-1 çerḥ-i çârümîn
Dir gören bu rengle anı hezârân âferin
- 2 Allarla bir güzel naḥl-i güle dönmiş hemîn
Muşli-yi la' lîn-ķabâ serrâc-1 şâh-1 tâcdâr

[KIT'ALAR]

1

[KİT'A]

[mef'ülü mefâ'ilün mef'ülü mefâ'ilün]

- 1 Aldum elüme 'ayn-i 'aql ile nazar itdüm
Şâf eyleyüp ey şüfi âyine-i inşâfi
- 2 Eksükligümi hergiz gördüm ki nihâyet yok
Niçün gözedem halkuñ eksükligüni şâfi

2

KİT'A*

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

- 1 Diñle bir garrâ naşihat Zâti'den
Kendüni görme cihânda zinhâr
- 2 Görmedügiçün begüm göz kend'özin
Her kişinün yüzi üzre yiri var

3

VELEHÜ

[mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

- 1 İstemesün ki yirüñ ola tekve-i huzûr
Benden bu pendî yürî kabûl eyle ey dede
- 2 Boğar görüp kimesneye hışm-ile söyleme
Bir söyleyenler iki işidür bu kubbede

4

[KİT'A]

[mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün]

- 1 Tabîbâ ger kuluñla söyleşeydün
Tuyarduñ derdini feryâd iderdün
- 2 Eyâ recden eger çâre kılayduñ
Anı bu derdden âzâd iderdün

1 L 340a, H 161b.

1. Şüfi: Zâti L.

2 L 340a, HM 160b.

* Başlık L.

2. kend'özin: kendüsin HM.

3 L 340a.**4 L 340a.**

· Başlık: Metinde Rubâ'î.

5

KİT' A

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

- 1 Ey Mesîh her biri [kim] 'ırz uğrısı ayyârdur
Şehr-i şî' rûñ şâhısun bir dürlü dağı olur iş
- 2 Mülk-i nazm-ı Zâti'nüñ uğurlanup ma'nâları
Girüben dîvânüña tebdil-i şüret eylemiş

6

KİT' A

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

- 1 Kürkci Hâcı ğarîbün kıarnı ağrısa n'ola
Şerbet içmiş görmege varmazsun inşafuñ kıarı
- 2 Sen anuñ yüz zür ile şormağ dilersin derdini
Ey Feridî on kez içinden geçürdi ol seni

7

KİT' A

[mef' ulü mefâ' ilü mefâ' ilü fe' ulün]

- 1 Zâti'nün işit pendini ey âb-ı hayâtum
Şanma saña mâ' il olanuñ cümlesi insân
- 2 Cânlar yürüdüp yolına cân virmeye lâyığ
Bir âdeme tuş oldu hemân çeşme-i hayvân

8

KİT' A

[fe' ilātün mefâ' ilün fe' ilün]

- 1 Bülbülüñ giryesine gül ğandân
İşidüp ğonce didi şen göreyin
- 2 Yine küyında ğaylı şavurdum
Geçi vir ey şabâ esen göreyin

5 L 340a.

Bu kıta, Mesîhî'nin kendisine söylediği şu hiciv beytine karşılık olarak söylenmiştir:

Âferin ol şâ' irüñ şabrına kim ğâh-ı ğışâb

Ķatı söz söylendüğince virür âheste cevâb

(Kılıç 1994: 904; Mengi 1995: 314; Aydın 2014: 211).

6 L 340b.

Bu şiir Zâti'nin Letâyif'inde de yer almaktadır (Çavuşoğlu 1970: 46).

7 L 341a.

8 L 341a.

9

KİT' A

[fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün]

- 1 'Âkıl ol kimsedür ki her hâle
Şükr idüp Hakk'a ittikâ eyler
- 2 Câhil oldur ki ğarķ-ı ni' met iken
Yine Rabb'ından iştikâ eyler

10

KİT' A

[mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün]

- 1 Seni ey Enverî şâ'irler içre kimse bi'llâhi
Eger hayr u eger şerden 'aceb añar mı anlarsın
- 2 Sen anlaruñ arasında ya bo...sun yâ hu bir itsin
Seni kim başdı kıoķarsın seni kim üzdi çekersin

11

KİT' A *

[mefā 'ilün mefā 'ilün fe 'ülün]

- 1 Benüm bu pendümi tut olma ğammâz
'Acep mi şâhlar pend alsa kıldan
- 2 Begüm gözyaşu ğammâz olduğiçün
Çıkarurlar anı cân u gönülden

12

KİT' A

[mefā 'ilün mefā 'ilün fe 'ülün]

- 1 Ğurūruñdan eyâ ser-keş şanursın
Elini dek dutanlar bi-'ameldür
- 2 Şafın alup ayağuñ düşürürler
El elden üstün olur bu meşeldür

9 L 341a.

10 L 341a.

Bu şiir Zâtî'nin Letâyif'inde de yer almaktadır (Çavuşoğlu 1970: 49).

11 L 341a, HM 160b.

* Başlık L.

12 L 341a.

13

KİT' A

[*mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*]

- 1 Ben ey erkān-ı devlet kılzüm-i dürr-i ma'āniyem
Sipāh-ı ceng ü cūya yaraşur yaşıl kıızıl kemhā
- 2 Baña pür-mevc mā'ī şof lu(ı)f eyleñ disün gören
Nesim-i luşf-ı şāh ile bugün mevc urdı bir deryā

14

KİT' A

[*mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*]

- 1 Bize iller söziyle şive vü nāz itme ey ağı
Götürme sözlerinden anlaruñ 'ālemde nāzük çok
- 2 Baña bir cüz getürdiler kitābuñdan anı gördüm
Didiler niçe şü bi'llāhi Zāti ben didüm söz yok

15

KİT' A

[*mefā 'ilün mefā 'ilün fe 'ülün*]

- 1 İşitdük istemiş Mihri'yi Paşa
Öpire kendüyi rām eylesün mi
- 2 O miskīn bunca yıl oruç tutubdur
Eşek s...le bayram eylesün mi

16

KİT' A

[*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*]

- 1 Bilmezem hikmet nedür şohbetlerinden Zāti'yi
Sürdiler bir lu'ble dün gice bir kaç bed-fi'āl
- 2 Döne döne dürlü şüretlerle oynarlar meger
G...lerine müm şokup mēnend-i fānüs-ı hayāl

13 L 342a.

Zāti'nin Letāyif'inde de yer alan (Çavuşoğlu 1970: 41) bu şiir Sultan II. Bāyezid'e bir kasideyle birlikte sunulmuştur (Kılıç 1994: 894).

14 L 342a.

Bu şiir Zāti'nin Letāyif'inde de yer almaktadır (Çavuşoğlu 1970: 42).

15 L 342a.

Bu şiir Zāti'nin Letāyif'inde de yer almaktadır (Çavuşoğlu 1970: 14).

16 L 342a.

Bu şiir Zāti'nin Letāyif'inde de yer almaktadır (Çavuşoğlu 1970: 9).

17

KİT' A

[fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün]

- 1 Yire geçsün göreyin döne döne çerh-i felek
Eyledi ehl-i kemālün yirini şaff-ı ni'âl
- 2 G...ine mûm şokuban döne döne oynayanı
Dürlü şüretler-ile niteki fânüs-ı hayâl
- 3 Geçürür şadra vü altında kalur kâmil olan
'Acabâ yoḥsa eşek s.. midür ehl-i kemâl

18

KİT' A

[mef'ülü fâ 'ilātü mefâ 'ilü fâ 'ilün]

- 1 Keşfi didükleri kişi dünyâyı terk idüp
Baḥş itdi ḥalk-ı âleme mecmû'-ı mâlını
- 2 Kimi ḥelâl ü kimi ḥarâm idi anlaruñ
Baña tekellüf eyledi ol dem ḥelâlini

19

KİT' A

[fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün]

- 1 Keşfi ḥatunı yapa-y-ıdı iki ḥammam eger
Ben anuñ girmesine ne'm var ise virür idüm
- 2 Birisi çifte biri yalıñuz oldı anuñ
Hele ben varup anuñ çiftesine girür idüm

20

KİT' A

[mefâ 'ilün mefâ 'ilün fe 'ülün]

- 1 Beni görseñ alursın keffe sengi
Terâzû gibi âhen-dilsin ey düst
- 2 Koyarsa keffüñe her kim ki dirhem
Terâzû-veş aña mâ' ilsin ey düst

17 L 342a.

Bu şiir Zâtî'nin Letâyif'inde de yer almaktadır (Çavuşoğlu 1970: 10).

18 L 342b.

Bu şiir Zâtî'nin Letâyif'inde de yer almaktadır (Çavuşoğlu 1970: 5).

19 L 342b.

Bu şiir Zâtî'nin Letâyif'inde de yer almaktadır (Çavuşoğlu 1970: 5).

20 L 342b.

21

KİT' A

[fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün]

- 1 Şehr-i İstanbul'u şorarlar ise
Altı ay toz u altı ay balçık
- 2 Turayın dime şağın içinde
Öla bir dil-berün dağı al çık

22

KİT' A

[fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün]

- 1 Yokdur İshāk bigi bir nā-kes
Luř u ihsāni andan itmeñ ümid
- 2 Hātem-i Tāy durur aña nisbet
Mülk-i hisset içinde Pinti Hamid

23

KİT' A

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

- 1 Diñle bir garrā naşihat Zāti-yi bī-çāreden
'Aqıl olan anı cān gūşında eyler gūşvār
- 2 Ger dilerseñ saña il şaf bağlayup karşı tura
Yüri bir 'ālī cenāba arқа vir mihrāb-vār

24

[KİT' A]

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

- 1 Ger dilerseñ nāmuña irişmeye hergiz hālel
Memleketde merd-i bī-mānend olasın gül gibi
- 2 Serverā bed-nām olan qardaşuñ-ısa eyle terk
Neng ü nāmı āhiret qardaş iden imān gibi

25

[KİT' A]

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

- 1 Doğrulukdan hūb nesne görmedüm
Doğruluk it ser-firāz ol çün menār

21 L 342b.

22 L 342b.

23 HM 157a.

24 HM 157a.

25 HM 157a.

- 2 Egrinüñ mescid daği olsa yiri
 Kıbleden döner yüzi mihrâb-vâr

26

[KİT‘A]

[fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün]

- 1 Diñle bir ğarrâ naşîhat Zâti-yi üftâdeden
 Bağma bed-fi‘l ile halkı gelmesün senden kem iş
- 2 Yüzini kızdurma halkuñ dâ‘imâ âteş gibi
 Yüzüne karşı senüñ tâ virmeye iller karşı

27

[KİT‘A]

[mefâ‘ilün mefâ‘ilün fe‘ülün]

- 1 Hâzer kıl âteşîlük itme zinhâr
 Hıyuñdan yanmasun halk ey mükerrem
- 2 Cihânı neyyir olup yakduğičün
 Olupdur âteşüñ biri cehennem

28

[KİT‘A]

[fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün]

- 1 Ne ‘acîb dâr-ı ğam olur bu cihân
 Ki_anda derd ü belâya hadd yokdur
- 2 Hây ol dem meded dir-iseñ eger
 Kimseden kimseye meded yokdur

29

[KİT‘A]

[mefâ‘ilün mefâ‘ilün fe‘ülün]

- 1 Göñül alçaqlıgım eyle ziyâde
 Büyüklense kişi Hâk sevmez anı
- 2 Konılmışdur kib(i)r üstinde bir levh
 Yazılmış anda hatt-ı “len-terâni”

26 HM 157a.

27 HM 157b.

28 HM 157b.

29 HM 157b.

2. “len-terâni: "Beni (dünyada) katiyen göremezsın.” A‘râf Sûresi, 143.

30

[KİT' A]

[fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün]

- 1 Hoş kelâm di bed sözüñ dilden çıkar tedbîrini
Acı söziyle kişi çeşm-i cihân-binden çıkar
- 2 Tatlu söz komaz muhâtabda yılanlıktan eser
Hoş dimişler tatlu söz-ile yılan inden [çıkār]

31

[KİT' A]

[fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün]

- 1 'Ömri fānīdür âdem oğlanınıñ
Zikr-i bākisi 'ömr-i şānisidür
- 2 Zikr-i hayre sebep olan āşār
Ehl-i hayruñ soñında şānisidür

32

[KİT' A]

[fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün]

- 1 Zür-bāzüya şaķın mağrūr olup
Ayağımı alımağ düşmen dime
- 2 Taprınup düşmek koyanlar (?) çok olur
Kuvvetüñe tayanup düşmen dime

33

[KİT' A]

[fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün]

- 1 Karmı tok-iken gerek kim çalışa
Acıkıcağ aña kim ekmek gerek
- 2 Kādir-iken fırsatı fevt itmeyüp
Vaķtı ile dāneyi ekmek gerek

34

[KİT' A]

[fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün]

- 1 Hışk u ter dime qadr-i nānı bil

30 HM 157b.

31 HM 160a.

32 HM 160a.

33

HM 160a.

34 HM 160a.

1a: Vezin kusurlu.

Diñle ne didi Şeyh Semnânî

- 2 Alsa kişi bahâsına nânı
Ne bunu kırdı şatmaduk ne anı

35

[KİT' A]

[mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün]

- 1 Hazer kıl zulm ile kan içme zinhâr
Yanuñda kıla şanma itdügün cevri
- 2 Şurâhî kanını engürün içdi
Getürdi yine burnından anuñ devri

36

[KİT' A]

[mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün]

- 1 Aña kim keffe dirhem kırsa kimse
Terâzû-vâr olup 'âlemde 'âdil
- 2 Terâzûden iner bir ehl-i dil ol
Terâzû gibi olma aña mâ'il

37

[KİT' A]

[mef'ülü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ülün]

- 1 Bâr atına bindün şadef-i güşi tutarsuñ
İki yağa issi olasın niteki deryâ
- 2 Mâliksin eger h'âce zekâtın çağırursañ
Deryâlara ırmağ gibi ağa saña dünyâ

38

[KİT' A]

[fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

- 1 Yüregün acısa gâyet çâk çâk
Başarup söyle hazer kıl sözüñi
- 2 Göz yumup uğrama her mühlikeye
Şağın üftâde açarlar gözüñi

39

[KİT' A]

35 HM 160b.

36 HM 160b.

37 HM 160b.

38 HM 160b.

39 HM 160b.

[mefā 'ilün mefā 'ilün fe 'ülün]

- 1 Ziyāde hoş oldu gonce vaqtüñ
Olursañ gül gibi gönli açuq yār
- 2 Tutarsañ bŷy-ı hulk ile cihānı
Ser-ā-ser cümle baş üzre yirüñ var

40

[KİT 'A]**[fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün]**

- 1 Umma çerh-i pīre-zenden sen kerem
Merd-i bi-mānend iseñ ger ey fenā
- 2 Hoş demiş bu mışra 'ı gāyet diyen
Şeg vefā-dāret ne-dāret zen vefā

41

[KİT 'A]**[fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün]**

- 1 'Ālemün yoq çü bir demine bekā
'Ākıl olan anuñ nesine baqa
- 2 Eşeriyle bekā bulur ādem
Ehl-i hayruñ eşerlerine baqa

42

[KİT 'A]**[fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün]**

- 1 Ger dilerseñ menzilün ola bülend
Yüri bu dārü'l-ḥavādişden geri
- 2 Yüridügiçün Zuḥal bundan geri
Cümle-i seyyāreden a'lā yiri

43

[KİT 'A]**[mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün]**

- 1 Cülüs it tekye-i zevk ü şafa şadrına ḥazz eyle
Şadef gibi kulak tut dürr-i pende ey dür-i şeh-vār

40 HM 161a.
41 HM 161a.
42 HM 161a.
43 HM 161a.

- 2 Ta'alluk hattını dilden tirâş eyle çalender-veş
Kimesne dimeye tâ kim gözün üstinde kaçuñ var

44

[KİT' A]

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

- 1 Kılmayasun tâ ki ey h'âce zebân
Kimseye kıılma hased olma hasûd
- 2 Umma esbâb-ı hasedden fâ'ide
Kim dimişler el-hasûdu lâ-yesûd

45

[KİT' A]

[mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün]

- 1 Bu gâyet bî-tarahhüm kîne-cûdur
Bunu yâr ola şanma kimseye sen
- 2 Bu çerh-i pîre-zenden ey civân-baht
Hâzer kıl düst olmaz çarı dögen

46

[KİT' A]

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

- 1 Devr içinde kuṭb olasın tâ ki sen
Meh gibi her-câyi olma ey melek
- 2 Kimse hergiz çerhüne toḫınmaya
Gice gündüz üstine döne felek

47

[KİT' A]

[mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün]

- 1 Yüri sa'y-i belîğ eyle ziyâde
Du'â almağa ey şâhib-sa'âdet
- 2 Olursañ kim du'â-yı bî-naẓîri
Ḥamâ'il-veş olasın ehl-i 'izzet

48

[KİT' A]

44 HM 161a.
45 HM 161a.
46 HM 161a.
47 HM 161a.
48 HM 161b.

[fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün]

- 1 Halk-ı 'âlem içre tâ ola ziyâde hürmetüñ
Cümle maḥlûka müdâm it 'izzeti vü hürmeti
- 2 Dîni vü İmânı yok bir kâfir-iken mey-fürüş
Ayağına aqıdur halk-ı cihânı hürmeti

49

[KİT 'A]

[fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün]

- 1 Tâ ki bu deyrde sen ehl-i figân olmayasın
Dil-ile kimseyi incitmege itme hevesi
- 2 Dildür üftâde senüñ başuna ğavġâ getüren
Dil ucından nice feryâd ider gör ceresi

50

[KİT 'A]

[mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün]

- 1 Bunuñ âline aldanma erenler cem ' olup cümle
Hâlâş olmaġa mekrinden du 'âya el götürmişdür
- 2 Sikender gibi bir er yoġ-iken ey nev-civân anı
Şuya iltüp bu dehr-i pire-zen şusuz götürmişdür

51

[KİT 'A]

[mef'ülü fā 'ilātü mefâ 'ilü fā 'ilün]

- 1*
- 2 Gayrı ne ḥayrın işleye şer işleyen kişi
Gül dermeye bu bâġuñ içinde diken diken

52

[KİT 'A]

[fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün]

- 1 Mükeşşer olma tūṭi dilli gibi çok söyleme
Başuñâ dünyayı zindân itmege kıılma heves
- 2 Aña çok söz sükkeri zehr uçmaġı ider ḥarām
Anuñ ucından ġaribe maḥbes olmışdur kafes

49 HM 161b.

50 HM 161b

51 HM 161a.

* Metinde bu mısralar eksik.

52 H 161b.

53

[KİT' A]

[mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün]

- 1 Telef itme ögünde şakla mâlı
Sevilmez halk içinde sevdi kim ac
- 2 Kalursa düşmene kalsun ol ahır
Çihânda dūsta sen tek olma muhtâc

54

[KİT' A]

[fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

- 1 Didi dil başa nedür hâlün eyâ üftâde
Virdi ol dem bu cevâbı dile biñ luḫf ile bāş
- 2 *
-

55

KİT' A

[fe'ilâtün mefâ'îlün fe'ilün]

- 1 İstikâmet metâ'ı h'âceleri
İtmesünler diyâr-ı Rûm'a sefer
- 2 Bu metâ' eyler anda h'âcesini
Ḥûr u mezmûm u uğrıdan bed-ter

56

KİT' A

[mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün]

- 1 Bi'llâh iricek o mübârek kulağına
Dervişüñüñ cevâbına incünme ey dede
- 2 Ma'nide yine kendü sözündür işitdügün
Bir söyleyenler iki alur[lar] bu kubbeye

53 H 161b.

54 H 161b.

* Metinde bu mısralar eksik.

55 MŞ s. 904.

56 B 114b, L 339a.

[NAZMLAR]

1

[NAZM]

[mefā 'ilün mefā 'ilün fe 'ülün]

- 1 Elâ ey Zâtî'nün rûh-ı revânı
Nedür hâli diyü şormuşum anı
- 2 Belâ bārın çeküp derdiyle her bār
Ceres bigi ider âh u figânı
- 3 Tarîk-i gûşına uğramaz oldu
Şadâ-yı düstânun kârbânı

2

[NAZM]

[mefā 'ilün mefā 'ilün fe 'ülün]

- 1 Tutup tîğ-ı zebânıyla cihânı
Ferîdi oldu Zü'l-karneyn-i şânî
- 2 Feşâhat cevşenini ol geyicek
Olur nazm ilinün şahib-kırânı
- 3 Tutar akrânımı baş üzre her dem
Anuñla buldı ol nâm u nişânı
- 4 Depesi üstine bir çâr-tâkı
Be-gâyet mâlı çokdur yapıdı anı
- 5 Nazîri yok ziyâde koç yigitdür
Gidi kâfirle toğuşdursañ anı
- 6 Yebâtî diyü sögmişdür dilince
Müselmânlar [da] bilsün ol lisânı
- 7 Nice hoş yaraşur bi'llâh Zâtî
Anuñ ağzında ol kâfir zebânı

3

[NAZM]

1 L 340a.

Başlık: Metinde Kıt'a.

2 L 340b.

Başlık: Metinde Kıt'a.

Bu şiir Zâtî'nin Letâyif'inde de yer almaktadır (Çavuşoğlu 1970: 46).

3 L 342a.

Başlık: metinde Kıt'a.

Bu şiir Zâtî'nin Letâyif'inde de yer almaktadır (Çavuşoğlu 1970: 10).

[fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün]

- 1 Geldi bir server-i kerem kâni
Kereminden cihâni itdi ğani
- 2 Luṭfî şöyle laṭîfdür ki anuñ
Kimse görmez leṭâfetinden anı

4

[NAẒM]**[fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün]**

- 1 Pehlevândur kendü nefsin öldüren
Ar degüldür düşmenini güldüren
- 2 Key şaḫın kendüñ riyâdan kıl hâzer
Tañrı Peyğam-ber mürâyiden bezer

5

[NAẒM]**[mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün]**

- 1 Ḥayālî'nüñ yüzine tü gelüpdür lîk çıblaḫdur
Murâdum vaşf idüp anı b.. arḫıyla ṭonatmaḫdur
- 2 Yüzinüñ iki yanında düğüm vardır bu abdâluñ
Ṭ....ğıyla g..ine şanki baḫlu iki yapraḫdur
- 3 Toñuzdan bir kıl üzmeḫ aşşı olduḫın bilüp iller
Şaḫalın üzdiler tel tel anuñçün böyle ṭorlaḫdur
- 4 Didüm ki üzerem rişüñ eyitdi kim ne g..üñ var
Fesâdın añlamaz sözüñ görüñ kim nice aḫmaḫdur
- 5 Şaḫalın sırr-ıla üzüp büzügi aḫzına ḫorduḫ
Velî ['âşık] üzendür ol ziyâde aḫzı yıpraḫdur

6

[NAẒM]**[mefā 'ilün mefā 'ilün fe 'ülün]**

- 1 Ne yirde yüriseñ gözle ṭarîḫüñ
Edep birle ḫayâ olsun refîḫüñ
- 2 Kılıcı kesdüren yüzi şuyıdır
Kişiyi ḫor iden yavuz ḫubıdır

4 L 342b.

Başlık: metinde Ḳıṭ'a.

5 L 343a.

Başlık: metinde Ḳıṭ'a.

Bu şiir Zâtî'nin Letâyif'inde de yer almaktadır (Çavuşoğlu 1970: 50).

6 HM 157b.

7

[NAZM]

[fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün]

- 1 Geh şafâ buldı gönül âyinesi gâh keder
'Âlemün hâli budur böyle gelür böyle gider
- 2 Ger dilersen geh ide şüret-i Hâk sende zühür
Şâf kıl âyine-i kâlbî keder çoma gider

8

[NAZM]

[fâ 'ilātün fâ 'ilātün fâ 'ilün]

- 1 Ol ki senden korka andan kork sen
Anuñ (?) içinde yalandan kork sen
- 2 Âşikârâ düşmenün işi kolay
Kıl hâzer hâşm-ı nihândan kork sen

9

[NAZM]

[fe 'ilātün mefâ 'ilün fe 'ilün]

- 1 Hâkdan yâd olur Hâk'ın bilişi
Bu der-i Hâk bilişinün bilişi
- 2 Gel umit hâk ile bilişlüğünî
Hâk'la var bilişi gör bilişi

10

[NAZM]

[fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün]

- 1 Ben ne hâküm ki virem lüce-i 'ummâna keder
Bir avuç hâk ide mi bahr-i muhîti muğber
- 2 Virmesün hatt-ı ruhuñ âyine-i kâlbe keder
O ğubârı çoma mir'ât-ı 'izâruñda gider

7 HM 157b.

8 HM 160a.

9 HM 160a.

10 H 231b.

[MÜFREDLER]

1

FERD

[mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

Ey Zâtî'ye naşîhat iden girme zaḥmete
Ol degme sözi kıoymaz olupdur kıulağına

2

FERD

*[müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün
müstef'ilün]*

Zâtî Ferîdî'nün ne hoş garrâ kemânı var idi
Ândan [ki] oḳ atar-iken âh oḳ kıoparmış boynuzın

3

FERD

[mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün]

Ol cuḡt yüzün terke kerem luḡf ider idün
Gel girme pamuḳ tarlasına kıoza öfersin

4

FERD

*[müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün
müstef'ilün]*

Âh ol Ferîdî miskinün bir nâfe miski var-ıdı
Seyrân iderken nâ-gehân şahrâda düşmiş nâfesi

5

FERD

[mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

Ferîdî miskini büstâncılar yağmurda gördükçe
Yürü şol çâr-tâḳ altına hey miskin şıḡın dirler

1 L 340b.

2 L 340b.

Bu beyit Zâtî'nin Letâyif'inde de yer almaktadır (Çavuşoḡlu 1970: 46).

3 L 340b.

4 L 340b.

Bu beyit Zâtî'nin Letâyif'inde de yer almaktadır (Çavuşoḡlu 1970: 46).

5 L 341b.

Bu beyit Zâtî'nin Letâyif'inde de yer almaktadır (Çavuşoḡlu 1970: 8).

6

FERD

[fā`ilātün fā`ilātün fā`ilātün fā`ilün]

Dīnüm için görmişem dehrün vefasın dir-imiş
Zâtiyâ eydün Ferîdî yok yire and içmesün

7

FERD

[fā`ilātün fā`ilātün fā`ilātün fā`ilün]

Üç karış yir ardi kir olmuş Ferîdî'nün tamâm
Yok mecâli dâmenin divşürmege rencürmiş

8

FERD

[mef`ülü mefā`ilü mefā`ilü fe`ülün]

Şâ'ir ola remmâl ola Zâtî be Ferîdî
Tut ağzuñı saña ne sen anuñ yağısısın

9

FERD

[mefā`ilün mefā`ilün mefā`ilün mefā`ilün]

Bize ol hil`ati virmekde niçün deprenürsün süst
Eger bir kir-i har olaydı kalğar geydürürdün cüst

10

FERD

[mef`ülü fā`ilātü mefā`ilü fā`ilün]

Bir nev-cüvân görüp didi kim rişi benzemiş
Çağşırıcı Şeyhî'nün yine atam şağalına

11

FERD

[mefā`ilün mefā`ilün fe`ülün]

Şağaluña yine yağ degmiş ancak
Şağın bi'llâhi ey Şeyhî şıçandan

6 L 341b.

Bu beyit Zâtî'nin Letâyif'inde de yer almaktadır (Çavuşoğlu 1970: 8).

7 L 341b.

Bu beyit Zâtî'nin Letâyif'inde de yer almaktadır (Çavuşoğlu 1970: 11).

8 L 341b.

Bu beyit Zâtî'nin Letâyif'inde de yer almaktadır (Çavuşoğlu 1970: 10).

9 L 341b.

Bu beyit Zâtî'nin Letâyif'inde de yer almaktadır (Çavuşoğlu 1970: 8).

10 L 341b.

Bu beyit Zâtî'nin Letâyif'inde de yer almaktadır (Çavuşoğlu 1970: 7).

11 L 341b.

Bu beyit Zâtî'nin Letâyif'inde de yer almaktadır (Çavuşoğlu 1970: 7).

12
FERD*[mefâ 'îlün mefâ 'îlün fe 'ülün]*Sever kaplucayı Şeyhî ziyâde
İçinden çıktığına râzı olmaz13
FERD*[mefâ 'îlün mefâ 'îlün fe 'ülün]*Büzük deñlüce yire oturursın
Güc-ile şıgdı ey Şeyhî üçümüz14
FERD*[mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün]*Bugün bir zâviye gördüm müheyyâ cümle esbâbı
İnen ebleh inen çirkin inen nâ-dân velî şeyhî15
FERD*[mefâ 'îlün mefâ 'îlün fe 'ülün]*Bugün bir zâviye kılduk temâşâ
İçi garrâ vü yigrenci hârimî16
FERD*[fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün]*Bî-naẓîr ü bî-bedeldür Zâtiyâ dil-ber velî
Bir çepel yigrenci oğlandır velîkin maħremî17
FERD*[mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün]*Yimek ister seni ğâlib varur qovlar saña haĸkı
Eyü varmaz b...ın yir ey Feridî Kürkci Hâci**12 L 341b.**

Bu beyit Zâtî'nin Letâyif'inde de yer almaktadır (Çavuşoğlu 1970: 7).

13 L 341b.

Bu beyit Zâtî'nin Letâyif'inde de yer almaktadır (Çavuşoğlu 1970: 7).

14 L 343a.

Bu beyit Zâtî'nin Letâyif'inde de yer almaktadır (Çavuşoğlu 1970: 45).

15 L 343a.

Bu beyit Zâtî'nin Letâyif'inde de yer almaktadır (Çavuşoğlu 1970: 49).

16 L 343a.

Bu beyit Zâtî'nin Letâyif'inde de yer almaktadır (Çavuşoğlu 1970: 50).

17 L 343a.

Bu beyit mükerreren L 344a'da ve Zâtî'nin Letâyif'inde de yer almaktadır (Çavuşoğlu 1970: 46).

18
FERD

[fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün]
Zâti'ye bilür misin kimdür Revānī didiler
Didi kim häy ol bile toğdum ħarifümdür benüm

19
FERD

[fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün]
Râstı bu Őeklinüñ murdâr ağacdan farkı yok
Maĥlaşım bilsem 'aceb niçün Sehī dir ol pelīd

20
FERD

[fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün]
Dest-māle naķş işinde Keşfi'nüñ
Rospılıklar ider imiş 'avretüñ

21
FERD

[fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün]
Keşfi yokdur beytimüñ ehli dimiş
Vay s...m ben anuñ ehl-i beytini

22
FERD

[mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün]
Ma 'cüncü Keşfi'ye ne var ol ĥoķkada didüm
Ķalmadı nesne Őatdum anı beng idi didi

18 L 343a.

Bu beyit mükerreren L 344a'da ve Zâti'nin Letâyif'inde de yer almaktadır (Çavuşoğlu 1970: 45).

19 L 343a.

Bu beyit Zâti'nin Letâyif'inde de yer almaktadır (Çavuşoğlu 1970: 50).

20 L 343b.

Bu beyit Zâti'nin Letâyif'inde de yer almaktadır (Çavuşoğlu 1970: 4).

21 L 343b.

Bu beyit Zâti'nin Letâyif'inde de yer almaktadır (Çavuşoğlu 1970: 4).

22 L 343b.

Bu beyit Zâti'nin Letâyif'inde de yer almaktadır (Çavuşoğlu 1970: 5).

23
FERD*[fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün]*Keşfi didükleri oğlan añıcağ 'avretini
Devletümdür dir imiş vay s...yin devletini24
FERD*[fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün]*Karşulukda çok karuñ var-imiş
Varalum Keşfiyâ karuñ vuralum25
FERD*[mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün]*Karardup bağruñi bükmiş bilüñi evlülük Keşfi
Görenler beñzedür seni iki boynuzlu bir yaya26
FERD*[fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün]*Er misin sen Keşfiyâ 'âlemde kim
S...ek boşatdı iller 'avretüñ27
FERD*[mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün]*Hicv-ile bir şıķı başayın Topçı-zâde'ye
Odlar osurdayın bugün aña tüfek gibi28
FERD*[mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün]*Mürekkebcî Memî bilsem senüñ ol kîr-i ĥar neñdür
Aña ĥurduñ ĥoyı virdüñ bana döndüñ durı virdüñ

23 L 343b.

Bu beyit Zâtî'nin Letâyif'inde de yer almaktadır (Çavuşoğlu 1970: 5).

24 L 343b.

Bu beyit Zâtî'nin Letâyif'inde de yer almaktadır (Çavuşoğlu 1970: 4).

26 L 343b.

Bu beyit Zâtî'nin Letâyif'inde de yer almaktadır (Çavuşoğlu 1970: 6).

28 L 343b.

Bu beyit Zâtî'nin Letâyif'inde de yer almaktadır (Çavuşoğlu 1970: 8).

29
FERD

[mefā 'ilün mefā 'ilün fe 'ülün]

Kažā gelmezdi nā-ehle Revānī
Şaņa geldi şıdı İblīs ayağın

30
FERD

[mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün]

Harāca gitmek isterseñ yarar yoldaşlarla git
Revānī b.. yidi çoğdur şağın yolda seni yirler

31
FERD

[mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün]

Necātī ađzın öpmekden budur maqşūdı Zātī'nün
Diyeler Zātī burnıyla öper ağzın Necātī'nün

32
FERD

[fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün]

Öte yakada çoğ karlıđuñ var-imiş
Varalum Keşfiyā karuñ dögelüm

33
FERD

[mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün]

Keşfī faķire hukne eyüdü aña dimiş
Kel nesne bilse başına olurdu çāresi

29 L 344a.

Zātī'nin Letâyif'inde de yer alan bu beyit, Revānī'nin attan düşüp ayağını incitmesi üzerine söylenmiştir (Çavuşoğlu 1970: 7; Kılıç 1994: 904).

30 L 344a.

Zātī'nin Letâyif'inde de yer alan bu beyit, Revānī'nin haraca gitmesi münasebetiyle söylenmiştir (Çavuşoğlu 1970: 6; Kılıç 1994: 904).

31 L 344a.

Bu beyit Zātī'nin Letâyif'inde de yer almaktadır (Çavuşoğlu 1970: 50).

32 L 344a.

Bu beyit Zātī'nin Letâyif'inde de yer almaktadır (Çavuşoğlu 1970: 5).

33 L 344a.

Bu beyit Zātī'nin Letâyif'inde de yer almaktadır (Çavuşoğlu 1970: 6).

34
FERD

[fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün f â 'ilün]
Ağ tavar-ile yiter al ata bindün ey melek
Şimdiden girü bunuñ torusına binmeñ gerek

35
FERD

[fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün f â 'ilün]
Boyacı Kara'nuñ ağ rişi ziyâde kabadır
Hadden aşup durur eydün aña kırsun üzerin

36
FERD

[mef'ülü mefâ 'ilü mefâ 'ilü fe 'ülün]
İncinse 'aceb midür anuñ fi'line Âdem
B..1 çüp ile yimege başladı ta....ğün

37
FERD

[mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün]
Kuyumcı-zâde'dür gökçeklerinden birisi şehrüñ
İnen seçme bu miskini ya illerden cüdâ mı_olsun

38
FERD

[fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün]
Şol şeker leblerle şorsañ hâlümi
Ben dañi disem sizi şormağ gerek

39
[FERD]

[mefâ 'ilün mefâ 'ilün fe 'ülün]
Bize tolaşduğün bu şarmaşıksın
Ağaçsuzduñ ağaca tolaşursın

34 L 344a.

Bu beyit Zâtî'nin Letâyif'inde de yer almaktadır (Çavuşoğlu 1970: 6).

35 L 344a.

Bu beyit Zâtî'nin Letâyif'inde de yer almaktadır (Çavuşoğlu 1970: 6).

36 L 344a.

Bu beyit Zâtî'nin Letâyif'inde de yer almaktadır (Çavuşoğlu 1970: 9).

37 L 344a.

Bu beyit Zâtî'nin Letâyif'inde de yer almaktadır (Çavuşoğlu 1970: 10).

38 L 344b.

Bu beyit Zâtî'nin Letâyif'inde de yer almaktadır (Çavuşoğlu 1970: 13).

39 L 344b.

Bu beyit Zâtî'nin Letâyif'inde de yer almaktadır (Çavuşoğlu 1970: 14).

40

[FERD]

[mef'ülü fâ'ilâtün mef'ülü fâ'ilâtün]

Şeb-dîz dūd-ı āhum gül-gün eşk-i çeşmüm
Hep hâzır ey cefâ-ñu hoş hoş da yügrügin al

41

[FERD]

[fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Ey hilâl eyleme ebrü-yı nigâr-ile cidâl
Tırmağın kesse olur nicesinün dili hilâl

42

[FERD]

[fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Āteş-i fūrâte düşmekden oda yanmağ eger
Güc olur dir-ise bir kimse kolayın söylér

43

[FERD]

[fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün]

Şanmañuz kim kıcalık bükdi belin Zâti'nün
Nağd-i 'ömrini yitirmiş egilüp anı arar

44

[FERD]

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Burc-ı sâğardan şafak düşdükçe ol meğ alnına
Bir hilâl biñ encümi bir lağzada pervin eder

40 BD 1a.

41 BD 1a.

42 FD 96a.

43 YK1 24b.

44 YK1 24b.

45

[FERD]

[fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün]

Şād olurmuş göricek 'uşşâkınuñ cān virdügin
Zâtiyâ cān vir öninde tâ ki rûhuñ şād ola

46

[FERD]

[fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün]

Kapuyı dîvâr idüp erbâb-ı 'aşka nâzdan
Kendüyi bir güşe ile gösterür açmazdan

47

[FERD]

[fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün]

'Aşkdan bir lahza hâlî olmasun gönüm benüm
Zâtiyâ âteşsüz olmasun ocağum kim benüm

48

[FERD]

[fe 'ilâtün mefâ 'ilün fe 'ilün]

'Andelîbî egerçi şâ 'ir çok
Senden artuğna kuşum dimezem

49

MAṬLA'

[fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün]

Varuñ idün luṭf idüp ol pîr olası Ni'met'e
Ḳurnaya şu aḳıdalum futa asuñ ḥalvete

50

[FERD]

[fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün]

Şîşe-i hier olsa yirüm n'ola mânend-i gül-âb
Ey felek bir tâze ter geldi çıḳarduñ sen beni

51

45 YK2 5a.
46 MU 17b.
47 AN 154b.
48 MŞ s. 905).
49 MŞ s. 903).
50 NO3 303a.
51 NO5 4a.

[FERD]

[fā 'ilatün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün]

Dest-mālüm gevher-i eşkümlē pür kıldum bugün
Gönderem dirdüm saña şıkmış raķīb-i bed-liķā

52

[FERD]

[fe 'ülün fe 'ülün fe 'ülün fe 'ül]

İzün tozına yüzlerin sürmege
Dökildi saçıldı gül ü yäsemın

53

[FERD]

[mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün]

Kenār-ı cūda mey nüş eyledük bir iki āvāre
Anı kec-bın olanlar çok görüp 'aks itdiler yire